SIŊGI ÂLIP EKAP

The New Testament in the Komba language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini

SIŊGI ÂLIP EKAP

The New Testament in the Komba language of Papua New Guinea
[kpf]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1980 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works)
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:
- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long http://tokplesbaibel.org. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Siŋgi Âlip Ekap

A kutziŋâ sot kamân kutziŋâ *Kot pâŋkânok* *Ilumŋaŋgât teŋgâ*

Yesugât siŋgi âlip Mataioŋâ kulemgoip
Mataio . . . . . Mt 1

Yesugât den siŋgi âlipŋâ Marekoŋâ kulemguip
Mareko . . . . . Mk 58

Yesugât den siŋgi âlipŋâ Lukaŋâ kulemguip
Luka . . . . . Lu 94

Yesugât siŋgi âlip Yohaneŋâ kulemguip
Yohane . . . . . Yo 154

Aposolo zengât den siŋgi Lukaŋâ kulemgoip
Aposolo . . . . . Apo 199

Roma zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemguip
Roma . . . . . Rom 254

Korinti a zeŋgât ekap kânok Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
1 Korinti . . . . . 1 Kor. 283

Korinti a zeŋgât ekap zagâtŋâ Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
2 Korinti . . . . . 2 Kor. 310

Galata a zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
Galata. . . . . Gal. 328

Epeso zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
Epeso . . . . . Epe. 338

Pilipi zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
Pilipi . . . . . Pil 347

Kolosai zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
Kolosai . . . . . Kol. 353

Tesalonike a zeŋgât ekap kânok Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
1 Tesalonike . . . . . 1 Tes. 360

Tesalonike a zeŋgât ekap zagâtŋâ Pauloŋâ kulemgum ziŋgip
2 Tesalonike . . . . . 2 Tes. 366

Timoteogât ekap kânok Pauloŋâ kulemgum pindip
1 Timoteo. . . . . 1 Tim 370

Timoteogât ekap zagâtŋâ Pauloŋâ kulemgum pindip
2 Timoteo. . . . . 2 Tim 378

Titogât ekap Pauloŋâ kulemgum pindip
Tito . . . . . Tito 384

Pilemoŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum pindip
Pilemoŋ. . . . . Pilem. 387

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hebiraio a zeŋgât ekap
Hebiraio . . . . . Heb 389
Ekap Yakoboŋâ kulemgoip
Yakobo . . . . . Yak. 410
Ekap kânok Peteroŋâ kulemguip
1 Petero. . . . . 1 Pet 417
Ekap zagât Peteroŋâ kulemguip
2 Petero. . . . . 2 Pet 425
Ekap kânok Yohaneŋâ kulemgoip
1 Yohane . . . . . 1 Yo 430
Ekap zagât Yohaneŋâ kulemgoip
2 Yohane . . . . . 2 Yo 437
Ekap karâmbuŋ Yohaneŋâ kulemguip
3 Yohane . . . . . 3 Yo 439
Ekap Yudaŋâ kulemgoip
Yuda . . . . . Yuda 441
Yohaneŋâ den tikŋâ zo sâm muyageip
Yohaneŋâ den tikŋâ. . . . . Tikŋâ. 444

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesugât siŋgi âlip Mataioŋâ kulemgoip.

Yesugât sâkurâpŋâ, zeŋgât kutziŋâ.
(Lu 3:23-38)

1 1 A daŋgonŋâ daŋgonŋâ muyagem gane Yesu Kristo, zâk Abaram sot
Dawidi, zekât kiun muyageip. 2 Abaramgâren gâbâ Isaka âsageip.
Isakagâren gâbâ Yakobo muyageip. Yakobogâren gâbâ Yuda sot âtâ
murâpŋâ âsagiwe. 3 Yudagâren gâbâ Perese sot Sera âsagiwet. Zekât
mamzik kutŋâ Tama. Peresegâren gâbâ Hesoroŋ muyageip. Hesoroŋgâren
gâbâ Ram âsageip. 4 Ramgâren gâbâ Aminadaba âsageip. Aminadabagâren
gâbâ Nasoŋ muyageip. Nasoŋgâren gâbâ Salomoŋ âsageip. 5 Salomoŋgâren
gâbâ Boasi âsageip. Boasigât mamŋâ kutŋâ Rahaba. Boasigâren gâbâ
Obede muyageip. Obedegât mamŋâ kutŋâ Ruti. Obedegâren gâbâ Yese
âsageip. 6 Yesegâren gâbâ a kutâ Dawidi muyageip. A kutâ Dawidigâren
gâbâ Salomo muyageip. Dawidi zâk Uriagât ambân zo mei Salomo âsageip.
7 Salomogâren gâbâ Rehabeam muyageip. Rehabeamgâren gâbâ Abia
âsageip. Abiagâren gâbâ Asa âsageip. 8 Asagâren gâbâ Yosapata muyageip.
Yosapatagâren gâbâ Yoram muyageip. Yoramgâren gâbâ Usia muyageip.
9 Usiagâren gâbâ Yotam âsageip. Yotamgâren gâbâ Ahasi muyageip.
Ahasigâren gâbâ Hisikia âsageip. 10 Hisikiagâren gâbâ Manase muyageip.
Manasegâren gâbâ Amon âsageip. Amongâren gâbâ Yosia muyageip.
11 Yosiagâren gâbâ Yekonia sot âtâ murâpŋâ âsagiwe. Kâsaziŋâ Yuda a
gâsum diiziŋgâm Babilonia hânân âine âsagiwe. 12 Oi zoren Yekoniagâren
gâbâ Salatie muyageip. Salatiegâren gâbâ Serubabe muyageip.
13 Serubabegâren gâbâ Abidu muyageip. Abidugâren gâbâ Eliakim âsageip.
Eliakimgâren gâbâ Aso muyageip. 14 Asogâren gâbâ Sadoko âsageip.
Sadokogâren gâbâ Akim muyageip. Akimgâren gâbâ Eliudu muyageip.
15 Eliudugâren gâbâ Eleasa muyageip. Eleasagâren gâbâ Mataŋ muyageip.
Mataŋgâren gâbâ Yakobo muyageip. 16 Yakobogâren gâbâ Yosepe âsageip.
Zâk Mariagât apŋâ oip. Mariagâren gâbâ Yesu âsageip. Zâkkât kutŋâ Kristo
sâmen. Kutŋâ zorat topŋâ itâ. Zâk bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Âsaâsagiŋ zo itâ âsagiwe. Abaramgâren gâbâ âsagem gane Dawidi
âsageip, teŋgâziŋâ kiin kimembut uap. Oi Dawidigâren gâbâ muyagem
gane Yuda a Babilonia hânân âiwe, zo teŋgâziŋâ kiin kimembut uap.
Oi narâk zoren gâbâ âsagem gane Kristo muyageip, zo yatigâk kiin
kimembut uap.

Yesu muyageip, zorat den siŋgi.
(Lu 2:1-7)

18 Yesu Kristo muyageip, zorat topŋâ itâ. Mamŋâ Maria Yosepegât siŋgi
sâne ândeip. Siŋgi sânetâ tirik tirik ândiwet. Ândeitâ Tirik Kaapumŋâ
Maria sot pâlâtâŋ oi kâmboŋâ oip. 19 Maria zâk kâmboŋâ oi ko Yosepeŋâ
nâŋgip. Oi zorat topŋâ mân nâŋgipkât nâŋgi mân dâp oip. Yosepe a
târârakŋâ ândeipkât umŋan itâ nâŋgip, “Nâ diŋâ a ambân mâteziŋan sa
aŋun opapkât tigâk birâbat.” 20 Yatâ upat sâm nâŋgâm ândei Kembugât
sumbem a ŋâiŋâ umanân muyagem itâ sâm dukuip, “Yosepe, Dawidigât
kiunŋâ, ambingâ mimbam um zagât mân upan. Tirik Kaapumŋâ zâk
sot pâlâtâŋ oipkât kâmboŋ op katep mimbap. 21 Nanŋâ mimbap. Mei ko
zâkkât kutŋâ Yesu sâban. Zâkŋâ a ambân gakârâpŋâ bâliŋaŋgât tâgân
gâbâ olaŋziŋgâbap.”
22 Kut ŋâi ŋâi muyageip, zo Propete a ŋâiŋâ Kembugât sâtkât den itâ
sâip, zo bonŋâ oip,
23 “Nâŋgânek. Ambân sigan ŋâiŋâ kâmboŋâ op nanŋâ mimbap. Zâkkât
kutŋâ Imanue sâbi (Niiŋ denân ko Anutuŋâ nen sot ândiap).”
24 Yosepe zâk umanân gâbâ zaatŋâ sumbem aŋâ den dukuip, zo lum
Maria diim mirâŋan zari ândiwet. 25 Ka ap ambin ândiândiŋ, zo yatâ mân
ândiwet. Yatâ op ândeitâ kâtep muyagei Yosepeŋâ kutŋâ Yesu sâip.

Nâŋgânâŋgâ a, zen hân kârebân gâbâ gawe.

2 1 Yudaia hânân Herode a kutâ ândeip, narâk zoren Yesu zâk
Betelem kamânân Yudaia hânân âsageip. Oi narâk zoren mirâsiŋ
takâtakâŋan gâbâ nâŋgânâŋgâ a, zen Yerusalem kamânân gawe. 2 Gamŋâ
sâm mâsikâziŋgâm sâwe, “Katep mâik âsagiap, zâk Yuda a zeŋgât a
kutâ upap, zâk ikâ taap? Nen ândi hânniŋan gâbâ sâŋgelakŋâ ekŋâ
mâpâsinam gen.” 3 Yatâ sânetâ Herode sot Yerusalem kamân mâirâp,
zen aksik nâŋgâm pârâkparâwe. 4 Herodeŋâ den zo nâŋgâm Anutugât
tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a sot a
sâtŋâ minduziŋgâm itâ sâm mâsikâziŋgip. “Kristo zâk ikâ muyagibapkât
sâsâŋ?” 5 Mâsikâziŋgi itâ sâm dukuwe, “Betelem kamânân, Yudaia hânân.
Zorat Propete ŋâiŋâ itâ sâm kulemgoip,
6 ‘O Betelem, kamân mâik Yudaia hânân, gâ Yudaia zeŋgât kamân
giginâ buŋâ. Gâgâren a kutâ patâ muyagem Isirae a ambân
gakârâpnâ kembu otziŋgâbap.’”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Den zo sâne nâŋgâm Herodeŋâ nâŋgânâŋgâ a diiziŋgâm ziiŋik âim
mulunâk mâsikâziŋgip. Sâŋgelak muyageip, zorat narâkŋâ mâsikâziŋgi
dukuwe. 8 Dukune nâŋgâm zen Betelem kamân âibigât sâŋgonzâŋgom
sâip, “Zen âimŋâ kârum katep muyagemŋâ ga dâtnobi. Oi nâŋgoot yatik âi
mâpâsibat.” 9 A kutâŋâ den yatâ sâi zen âiwe. Oi sâŋgelak hânziŋan gâbâ
igâwe, zorâŋ kândom otziŋgâm âimŋâ katep zeip, zorat mirâ kwâkŋan âi
tâip. 10 Oi zen sâŋgelak zo ekŋâ sâtâre patâ urâwe. 11 Oi mirin bagim katep
sot mamŋâ Maria zikit umzik topŋan gei mâpâsiwe. Mâpâsemŋâ irâziŋan
gâbâ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ mem pindâwe. Kât âlipŋâ goide sot too wârânŋâ
âlip, sâŋgânŋâ patâ, zo pindâwe. 12 Oi Kembuŋâ umanân kwâkâziŋgi zen
Herodegâren mân âi muyagem mâtâp ŋâin gâbâ hânziŋan âiwe.

Kembuŋâ Yesu katep lilâugip.

13 Nâŋgânâŋgâ a, zen âburem kamânziŋan âine ko Kembugât sumbem a
ŋâiŋâ Yosepe umanân itâ dukuip, “Gâ zaat katep sot mamŋâ diizikâna Aigita
hânân âi tap nâgât dengât mambât ândibi. Nâŋgâ. A kutâ Herode, zâk katep
kârumŋâ muyagem kumbat sap.” 14 Sâi Yosepeŋâ zaatŋâ katep sot mamŋâ
diiziki ŋâtigânâk tik âim Aigita hânân âiwe. 15 Oi zen zoren ândinetâ a kutâ
Herode moip. Propete ŋâiŋâ zorat Kembugât sâtkât itâ sâip, zo bon oip,

“Nannâ Aigita hânân gâbâ konsa gâip.”

16 Nâŋgânâŋgâ a, zen Herode kâitkum âinetâ nâŋgâm kuk imbaŋâ oip.
Yatâ op kâwali a sâŋgonzâŋgoi Betelem kamân sot kamân mâik mâik tap
arip, zoren âim katep kendonziŋ zagât, zo zâŋgom naŋgâwe. Nâŋgânâŋgâ
a zen sâŋgelak âsageip, zorat narâk sâwe, zorat dâp sâi katep zâŋgom
naŋgâwe. 17 Oi Propete Yesaiaŋâ mârumŋan den sâip zo narâk zoren bon oip,

18 “Rama kamânân den kwamit patâ muyagiap. Âigirâp patâ uap.
Mamârâpziŋ zen murarâpziŋaŋgât umbâla op âigirâp op zem tatne
hiriŋsâbigât sâm osiziŋge. Wangât, murarâpziŋ buŋ op naŋge, zorat.”

19 Herode moi Kembugât sumbem a ŋâiŋâ Yosepe Aigita hânân umanân
itâ sâm dukuip, 20 “Gâ zaat. Katep sot mamŋâ diizikâna Isirae hânân
âburem âinek. Katep kunat sâwe, a zo muwe.” 21 Yatâ sâi Yosepeŋâ katep
sot mamŋâ diiziki Isirae hânân âburem âiwe. 22 Âburemŋâ Yosepeŋâ
den ŋâi itâ nâŋgip, “Akelau zâk ibâŋâ Herode, zâkkât gebâkŋan Yudaia
hângât a kutâ op ândiap.” Den zo nâŋgâm zo ândibam keŋgât oip. Oi
umanân den nâŋgâmŋâ Galilaia hânân arip. 23 Zoren kamân ŋâi kutŋâ
Nasarete zeip, zoren âi ândeip. Oi Propete zeŋgât den itâ ziap, zo bon oip,

“Zâk Nasarete kamânân gokŋâ sâbi.”

Yohaneŋâ nep topkwâip.
(Mk 1:2-8. Lu 3:1-18. Yo 1:19-28)

3 1 Ândim zâim ko Yohaneŋâ Yuda a zeŋgâren muyagem gâip. Gamŋâ
Yudaia zeŋgât mirâ âtâŋan, a mân ândiândiŋan, zoren âi ândim den

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

siŋgi itâ sâm dâzâŋgom ândeip, 2 “Anutu um topŋan ândinatkât narâk
mâte uap, zorat zen umziŋ melâŋnek.” 3 Yohanegât Propete Yesaiaŋâ
mârumŋan den itâ sâm kulemguip, zo bon oip,

“Mirâ kamân âtâŋan a ŋâiŋâ âsagem den patâ itâ sâm muyagem
ândiap, ‘Kembugât mâtâp kârâm kubiknek. Oi kârâm kwârakune
kelâluŋâ oik.’”

4 Yohane zâk a kanpitâ ândeipkât sâk pâke âlipŋâ mân mem ândeip
sot nalem âlip mân nem ândeip. Hâmbâ kamele sâmotŋandâ tuuwe, zo
mem ândeip. Oi kâmbatŋan inzut ŋâi lap ândeip. Nalemŋâ ko kumbon
sot bâŋsat, zo nem ândeip. 5 Oi Yerusalem kamânân gâbâ sot Yodaŋ too
nâmbut nâmbut, zeŋgâren gâbâ a gâbâreyaŋgâm zâkkâren âimarâwe.
6 Zâkkâren âimŋâ bâliŋâziŋâ sapsune Yodaŋ toin saŋgonziŋgip. 7 Oi Parisaio
a sot Sadukaio a doŋbepŋâ too saŋgonam gane ziŋgitŋâ itâ mâsikâziŋgip,
“O mulumgât kiurâp, zen bâliŋâziŋaŋgât hâuŋâ mâte otziŋgâbâmap, zo
ŋâiŋâ dâzâŋgoi bâliŋâziŋ birâbi? 8 Zen umziŋ melâŋâ orot mâmeziŋâ kubik
ândibi. 9 Zen umziŋan itâ mân nâŋgâbi, ‘Nen Abaramgât kiurâp, zorat
kârâpŋoot mân otniŋgâbap.’ Nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Anutuŋâ sâbâ sâm sâi
kât zirâŋâ Abaramgât kiurâpŋâ op âsagibi. 10 Zorat sa nâŋgânek. Nak ŋâi
bonŋâ âlipŋâ mân upap, zo ko mariŋandâ kârâm kârâp oi simbap. Nâŋga zo
mârum nak topŋan pâi ziap. 11 Zen umziŋâ melâŋne toin saŋgonziŋgâman.
Ka ŋâi bet gam taap, zâk imbaŋâ patâ zemŋâŋgap. Nâ yatâ zorâŋ irâŋâ
sikumŋâ goribat, zorâgoot ko mân dâp upap. Zâkŋâ Tirik Kaapum sot
kârâp saŋgonziŋgâbap. 12 Zâk gâbâgâbâriŋoot gamŋâ nalem gwapgwapŋâ
gâbârem mindubap. Nalem bonŋâ mirâŋan pâmbap. Ka gwapgwapŋâ, zo
ko gâbârem kârâbân pâi simbap. Oi kârâp zo mân bâpsâbap.”

Yohaneŋâ Yesu too saŋgonŋaŋgip.
(Mk 1:9-11 Lu 3:21-22)

13 Narâk zoren Yesu zâk Galilaia hânân gâbâ Yodaŋ toin âimŋâ
Yohaneŋâ too saŋgonŋaŋgâbapkât dukuip. 14 Dukui ko Yohaneŋâ nâŋgi
mân dâp oi itâ dukuip, “Wangât nâgâren ga sat? Gâŋâ nâ saŋgonina
dâp opap.” 15 Sâi Yesuŋâ den itâ mâburem dukuip, “Nâŋgâm kwâkâ
mân ot. Net Anutugât sâtŋâ lugitâ dâp upap.” Yatâ sâi Yohaneŋâ diŋâ
lum saŋgonŋaŋgip. 16 Too saŋgonŋaŋgi Yesu zâk toin gâbâ kopgam egi
sumbem pâroŋsâi Anutugât Kaapumŋâ nii kembâ yatâ opŋâ gem gam
kwâkŋan pâip. 17 Oi zorenâk sumbemân gâbâ den ŋâi itâ muyageip, “Zi
nannâ âlipŋâ. Umnâ zâkkâren kinmap. Ekŋâ umnâ âlip opmap.”

Sataŋŋâ Yesu mâsikip.
(Mk 1:12-13 Lu 4:1-13)

4 1 Kaapumŋâ Yesu okŋaŋgi mirâ kamân âtâŋan arip. Sataŋŋâ
mâsikâŋaŋgâbapkât okŋaŋgi arip. 2 Oi zoren Yesu zâk ŋâtik sot

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sirâm 40 umŋan nâlem buŋ ândeip. 3 Oi sarâ mariŋandâ zâkkâren gamŋâ
itâ sâm dukuip, “Gâ Anutugât nanŋâ ândiat oi ko sânandâ kât zirâŋ
nalem oi ne.” 4 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Den kulem ŋâi itâ ziap,
‘Aŋâ nalemâk nem mân ândinat. Nalem nem sot den Anutugâren
gâbâ gâmap, zo nâŋgâm ândim kwâtâtinat.’”
5 Yatâ sâi Sataŋŋâ diim âim kamân patin takâm tirik namâ pum
kwâkŋan pâip. 6 Pamŋâ itâ dukuip, “Gâ Anutugât nanŋâ ândiat oi ko zibâ
pâtan gei. Oi den kulem ŋâi itâ ziap, zo nâŋgâ,
‘Zâkŋâ sumbem arâp zeŋgât bitziŋan gâbanbap. Ziŋâ bitziŋandâ
mingim geine kâtŋâ mân gobap.’”
7 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâip, “Oi den kulem ŋâi itâ ziap,
‘Kembu Anutugâ zâizâiŋ mân okŋaŋgâban.’”
8 Sâi Sataŋŋâ bak kârep patâ ŋâin diim zâi kin hân dâp a kâmut
kâmutŋâ sot sikum kut ŋâi ŋâi âkŋâleŋoot, zo tirâpkoip. 9 Tirâpkum itâ
sâip, “Gâ nâgât umnâ topŋan gei pindiŋsâm mâpâseninandâ hân sot kut
ŋâi ŋâi, zi aksik gâ gibat.” 10 Sâi Yesuŋâ den mâburem itâ dukuip, “Sataŋ,
gâ birânim âi. Den kulem ŋâi itâ ziap,
‘Kembu Anutugâ kânok mâpâsiban. Oi zâk kânok kore okŋaŋgâban.’”
11 Yatâ sâi Sataŋŋâ birâŋaŋgâm ari sumbem a zen gam on galem
okŋaŋgâwe.

Yesuŋâ Galilaia hânân âi nep tuugip.
(Mk 1:14-20 Lu 4:14-15; 5:1-11)

12 Yohane tâk namin panetâ Yesuŋâ zorat siŋgi, zo nâŋgâm Galilaia
hânân arip. 13 Oi Nasarete kamânân ândeip, zo birâm Kapenaum kamân
âi ândeip. Kamân zo saru sâtŋan Sebuloŋ sot Naptali, zeŋgât hânân tâip.
14 Yatâ oi Propete Yesaia zâkkât den ŋâi itâ ziap, zo bon oip,
15 “Sebuloŋ sot Naptali hân saru sâtŋan Yodaŋ too nâmbutken ziap,
Galilaia hân torenŋan, zoren hân ŋâin gokŋâ zen ândime. 16 A zo
ŋâtâtigân ândiwe, zen kârâp âsakŋâ patâ ikse. Mumuŋaŋgât siŋgi
op ŋâtâtigân ândiwe, zen âsakŋâ muyageziŋgap.”
17 Narâk zoren Yesuŋâ topkwapŋâ siŋgi âlip dâzâŋgom a itâ dâzâŋgom
ândeip, “Anutugât um topŋan ândinatkât narâkŋâ mâte uapkât umziŋ
melâŋnek.”
18 Oi sirâm ŋâin Yesuŋâ Galilaia saru sâtŋan âim gam tap a zagât, âtâ
mun zikirip. Ŋâi Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero. Ŋâi ko munŋâ Andrea. Zet
saruyân zuugât irâ pam kirâwet. Zet iŋangât nep tuum ândiwet. 19 Yesuŋâ
zikitŋâ dâzâkom sâip, “Zet ga nâgât a op molinigit. Oi zet iŋangât nep
tuum ândiabot, zo yatik a zeŋgâren nep tuum ândibabot.” 20 Sâi zorenâk
irâzikŋâ birâm molim âiwet.
21 Oi Yesuŋâ mâik ŋâi âimŋâ a âtâ mun zagât muyagezikip. Yakobo
sot munŋâ Yohane, zet Zebedaiogât nanzatŋâ. Zet ibâzikŋoot waŋgâyân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tap irâziŋâ kubik tarâwe. 22 Yesuŋâ dâzâkoi zorenâk waŋgâ sot ibâzikŋâ
birâŋaŋgâm molim âiwet.
23 Yesuŋâ Galilaia hânân kamân toren toren âim gam mâpâmâpâse
namin zâim den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip. Oi a ambân sisi
mâsekziŋoot kubikziŋgâm ândeip. 24 Yatâ op ândei siŋgiŋâ Siria hânân
laŋ kârâm ari nâŋgâm a ambân sisi mâsek sot wâkeziŋoot sot kin
bitziŋâ mumuŋâ zâkkâren diiziŋgâm gane kubikziŋgâm naŋgip. 25 Oi
Galilaia hânân gâbâ sot kamân bâzagât Yodaŋ too nâmbutken tâibân
gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ sot Yudaia hânân gâbâ sot Yodaŋ too
nâmbutken gâbâ, a ambân kâmut patâŋâ mindumŋâ moliwe.

Yesuŋâ bâkŋan den siŋgi âlip dâzâŋgoip.
(Lu 6:20-26)

5 1 Yesuŋâ a ambân kâmut patâ ziŋgitŋâ bâkŋan zâi tâi arâpŋâ zen um
topŋan âiwe. 2 Âinetâ siŋgi âlip itâ sâm dâzâŋgoip, 3 “A nâmbutŋâ
umziŋaŋgât nâŋgâne giginŋ opmap, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zo
ziŋâ sumbemân Anutu um topŋan ândibi. 4 A nâmbutŋâ isem umbâlâ op
ândime, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zen zo umâlep kwatziŋgâbap. 5 A
nâmbutŋâ zâizâiŋâ mân op ândime, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. A zo ziŋâ
hân patâ zi galem upi. 6 A nâmbutŋâ ândiândi târârakkât otziŋgi ândime,
zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zen gâtâm bonŋâ muyagibi. 7 A nâmbutŋâ
zen um lâklâk op a toren tânzâŋgome, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap.
Zen zo Anutuŋâ zo yatik otziŋgâbap. 8 A nâmbutŋâ umziŋ salek ândime,
zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zen zo Anutu ek ândibi. 9 A nâmbutŋâ
lumbeŋaŋgât nep tuum ândime, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zen zo
Anutugât murarâpŋâ sâbi. 10 A nâmbutŋâ târârakziŋaŋgât op kâmbamân
sot tâk namin âibi, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zen zo sumbemân Anutu
um topŋan ândibi. 11 A nâmbutŋâ nâgât opŋâ a ziŋâ den bâliŋ top topŋâ
dâzâŋgom zâŋgom molimoli otziŋgâme, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap.
12 Zen sumbemân sâŋgân patâ mimbi, zorat umâlep patâ op sâtâre upi.
Wangât, Propete a mârumŋan yatik zâŋgom moliziŋgâwe, zorat.”

Nen a zeŋgât sii sot kârâp âsakŋâ yatâ utnat.
(Mk 9:50; 4:21 Lu 14:34-35; 8:16; 11:33.)

13 “Zen a zeŋgât sii op ândibi. Ka siigât naamŋâ buŋ oi ko dap oindâ
naamŋâ dum upap? Zo buŋâ. Sii bâliŋâ zo yatâ mo yatâ orotŋâ, zo mân
ziap. Sii zo yen hânân lokine giari a ambân ziŋâ lâŋbi.
14 Oi zen a zeŋgât kârâp âsakŋâ op ândibi. Kamân ŋâi bak kârep ŋâin
tâi wan mo wanŋâ mân kwâtepkubap. 15 Zen kârâp sâumŋâ âmaŋân
mân kwârakume. Buŋâ. Zo tâtatŋan pane tâpmap. Oi mirâ kâligen zime,
zo âsageziŋgâmap. 16 Zen zo yatâ a zeŋgât âsakŋâ op ândibi. Oi a zen
ândiândiziŋâ ikne âlip oi sumbem Ibâziŋâ sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu zâk Mosegât gurumin den kumbam mân geip.

17-18 " 'Mosegât gurumin den sot Propete zeŋgât den kumbam geip,'
nâgât yatâ sâme? Nâ mân kumbam gewan. Nâ zo lubatkât gewan. Den
zo bon op kut ŋâi ŋâi muyagem naŋgâbap. Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Mosegât gurumin den murukŋâ ŋâi mân buŋ upap. Gurumin den zo tâi
hân sumbem, zet buŋ upabot. 19 Oi a ŋâi, zâk gurumin den murukŋâ ŋâi
mân lumŋâ a toren yatik upigât dâzâŋgobap, zo ko sumbemân a ândibi,
zeŋgât ombeŋan a gigiŋ op ândibap. Oi ŋâiŋâ ko den zo lum a nâmbut zo
yatik upigât sâbap, zo ko sumbemân a ândibi, zeŋgât patâziŋ op ândibap.
20 Zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Zen gurumin den galem a sot Parisaio a,
zen ândiândiziŋ âlip mân ândim walâziŋgâm sumbemgât siŋgi mân upi."

Gurumin den, zorat topŋâ sâip.
(Lu 12:57-59)

21 "Sâkurâpziŋ zen den itâ dâzâŋgowe, 'Gâ kâmbam mân kumban. Ŋâi
zâk kâmbam kumbap, denân pambi.' 22 Ka nâŋâ itâ dâzâŋgobâ. Ŋâi zâk
bukuŋâ um kuk nâŋgâŋaŋgâbap, zâk den nepŋaŋgât siŋgi upap. Ŋâi zâk
bukuŋâ den bâliŋâ dukubap, zo ko a sâtŋâ zeŋgât minduminduyân pambi.
Ŋâi zâk bukuŋâ den kârok bâliŋâ dukubap, zo ko sim kârâpkât siŋgi upap.
23 Zorat ko gâ kut ŋâi ŋâi Kembugât siŋgi pâmbam itâ nâŋgâban, 'Bukunet
kâsâp osetnikŋan ziap.' 24 Zo yatâ nâŋgâm kut ŋâi zo birâm âi bukugoot
den sâm kusik tuumŋâ âburem kut ŋâi zo Kembugât siŋgi pâmban.
25 Gâ a ŋâi sot kâsâp op dinzikŋâ zo kek kubikpabot. Top likuliku
a zâkkâren mân âim kâsagoot den sâm kubikpabot. Yatâ mân otna
kâsagandâ den zo top likuliku agâren sâi nâŋgâm kâwali a gakârâpŋâ sâi
gâ gâsugim tâk namin gâbanbi. 26 Nâ perâkŋak dâgobâ. Gâ zoren tapŋâ
yen mân giban. Kâsagaŋgât tosa mâkâm naŋgâm gem gâban.
27 Sâkurâpziŋâ itâ dâzâŋgowe, 'Ap ambin, zet mân birâyaŋgâbabot.'
28 Ka nâŋâ ko itâ dâzâŋgobâ. A ŋâiŋâ ambân ŋâi ek âkŋâleŋaŋgâbap, zo
ko zâk zik ambin zo umŋandâ birâŋaŋgâbap. Zâk tosa mimbap.
29 Zorat siŋgâ ŋâiŋâ bâliŋan gâbanbâ sâi sum lâmuŋ birâban. Hâlâlu
ândim simân geibatkât laŋ siŋgâ toren sum lâmuŋban. 30 Bikâ bongenŋâ
bâliŋan gâbanbâ sâi kârâm mânâŋgât pâmban. Sâk hâlâlu ândim sim
kârâpkât siŋgi opatkât laŋ bikâ kârâm mânâŋgât pâmban.
31 Den sâŋginâ itâ ziap, 'Ŋâi zâk ambinŋâ birâbam ekap pindâm
molibap.' 32 Ka nâŋâ ko itâ dâzâŋguan. A ŋâi ambin birâbap, zo ko zâk
târotârozik mânâŋgât tosa patâ mimbap. Ka ambân zo a ŋâi sot ândeip oi
ko tosa zo apŋaŋgât mân upap. Oi ŋâi zâk ambân birâbirâŋ zo mimbap,
zo ko zâk tosa patâ mimbap.
33 Zen nâŋge. Sâkurâpziŋâ itâ dâzâŋgowe, 'Gâ Anutu mâteŋan den ŋâi
sarâ mân sâban. Kembu mâteŋan den ŋâi sâmŋâ lunandâ bonŋâ upap.'

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Naŋâ ko itâ dâzâŋguan. Anutu mâteŋan den sâsâŋâ, zo itâgât birâm
naŋgâbi. Sumbem, zo Anutugât tâtat mâme uap. 35 Hânân kwap sâme,
zo itâgât op birâbi. Hân, zo Anutugât kombâŋŋâ. Oi Yerusalem kamânân
kwap sâsâŋâ, zo itâgât op birâbi. Yerusalem kamân, zo Kembu patâgât
kamân. 36 Oi kâukziŋan kwap sâsâŋ, zo birâbi. Zen kâukziŋ sâmotŋâ kâu
ŋâi dukune sumun upap? Mo sumun ŋâi dukune kâu upap? Yatâ buŋâ.
37 Zorat dinziŋâ bonŋan sâne bonŋâ upap. Buŋâ sâne buŋâ upap. Den
târokwap sâme, zo Sataŋgâren gâbâ gâmap."

Hâukâu mân upi.
(Lu 6:29-30)

38 "Den ŋâi itâ sâsâŋâ, zo nâŋge, 'Ŋâiŋâ siŋgâ sum lâmuŋi gâŋgoot siŋâ
sum lâmuŋban. Ŋâiŋâ sâtkâ kwâki gâŋgoot sâtŋâ hâuŋâ kom kwâkâban.'
39 Nâŋâ ko itâ dâzâŋguan. Zâŋgonâ sâne sâkziŋâ mân aŋgân kârâbi. Gât
ko a ŋâiŋâ pâlomgâ toren koi toren ŋâi pindâna kumbap. 40 Oi ŋâiŋâ gâ
sot kâsa op hâmbâgâ kwâkŋan mei umŋan yatik pindâban. 41 Oi a ŋâiŋâ
gâ irâŋâ mem pâŋkânogân âi pâmbangât sâi gâŋâ târokwap kârebân âi
pam gâban. 42 Oi a ŋâiŋâ kut ŋâi ŋâi nibangât sâi pindâban. Oi yen mem
ândim gibat sâi nâŋgâŋaŋgâban."

Kâsarâpziŋ buku otziŋgâbi.
(Lu 6:27-28, 32-36)

43 "Den ŋâi itâ sâsâŋâ, zo nâŋgâme, 'Gâ bukugâ buku okŋaŋgâban, ka
kâsagâ kâsa miŋaŋgâban.' 44 Ka nâŋâ ko itâ dâzâŋgobâ. Kâsarâpziŋ buku
otziŋgâbi. Oi a zâŋgom moliziŋgâme, zeŋgât op ninâu sâbi. 45 Zen zo yatâ
op ândim sumbem Ibâziŋaŋgât nan bârarâp bonŋâ op ândibi. Zâkŋâ yatik
sâi maaŋandâ a orot mâmeziŋ bâliŋâ sot âlipŋâ aksik âsageziŋgâmap. Oi
yatik sâi mapŋâ a orot mâmeziŋ bâliŋâ sot âlipŋâ aksik ziŋgâmap. 46 Zen
buku otziŋgâme, zorik buku otziŋgâbi, zo ko Anutuŋâ sâŋgânŋâ wan
ziŋgâbap? Bâliŋ mâme a, zen yatâ op ândime, zo ka. 47 Zen torerâpziŋâ
zorik mâŋganziŋgâbi, zorat sâŋgânŋâ wan ziŋgâbap? Um kâtik a, zen
yatâ upme. 48 Zorat zen ko walâm sumbem Ibâziŋandâ târârak ândimap,
zo yatik op ândibi."

Ninâu sânam sâk mâmeyân mân sâbi.

6 1 "Zen siŋgi âlip lumŋâ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ upme, zo ziŋgitne
âlip upapkât a mâteyân mân mem ândibi. A mâteyân yatâ op
ândine Anutuŋâ sâŋgânŋâ mân ziŋgâbap. 2 Zorat gâ a âlip otziŋgâm
a nâmbutŋandâ gek nâŋgâbigât lâmun mân waatpan. A sarâŋâ, zen
mâpâmâpâse namin sot kamân sombemân a ziŋâ sâm âlip kwatziŋgâbigât
yatâ upme. Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Zen sâŋgânziŋâ mârum mine âkip.
3 Bukugâ ŋâi kut ŋâi pindâbam tik pindâm bukugâ ŋâi mân dukuban.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Yatâ upan, zo ko orot mâmegâ tik zimbap. Yatâ otna Ibâgandâ kut ŋâi
ŋâi tik ek nâŋgâmŋâ hâuŋâ sâŋgânŋâ gibap."

Ninâugât den.
(Lu 11:2-4)

5 "Zen ninâu sânam a sarâŋâ, zen yatâ mân upi. Zen mâpâmâpâse
namin sot a minduminduyân ninâu sânam bâbâlaŋ upme, zo ko aŋâ
ziŋgitpigât yatâ upme. Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Yatâ ziŋgitne ko
zorâŋak sâŋgânziŋâ opmap. 6 Gâ ko ninâu sâbâ sâm mirâgan zâi hâŋgi
dooŋgumŋâ Ibâgâ tik ândimap, zâkkâren ninâu sâban. Oi Ibâgâ tigâk kut
ŋâi ŋâi ek nâŋgâmapŋâ bonŋâ muyagem gibap.
7 Oi zen ninâu lâuyâk mân sâbi. Ninâu sâmŋâ târokwap mân sâm âine
kârep patâ upap. Um kâtik a, zen ninâu yatâ sâme. A zo ziŋâ den doŋbep
sâm arindâ nâŋgâniŋgâbap sâme. 8 Gât ko zen a zo zen yatâ mân upi. Zen
ninâu mân sâne Ibâziŋâ zâk kut ŋâi ŋâi um nâŋgânâŋgâziŋan ziap, zo
kek ek nâŋgâmap. 9 Oi zen itâ sâm ninâu sâbi,

'Ibâniŋâ sumbemân taat, gâgât kutkâ hâlâlu zimbap. 10 Gâ gamŋâ
um dâp hân dâp kembu otniŋgâban. Sumbemân gâgâren sât lulu
ziap, zo yatik hânân neŋgâren zimbapkât otniŋgap. 11 Gâ sirâm
ziren nalem dâpniŋan niŋgâban. 12 Nen a zeŋgât tosa biren zo
yatik tosaniŋâ birâban. 13 Top mâsimâsikâyân mân nâmbanban.
Bâliŋâ mariŋaŋgât bikŋan gâbâ mâkâniŋgâban.'

14 Zen a zeŋgât tosa birânetâ Anutuŋâ yatik tosaziŋ birâbap. 15 Ka zen a
zeŋgât tosa mem ândinetâ Anutuŋâ zeŋgât tosa yatik mem ândibap."

Nalem birâm kendon ândiândigât den.

16 "Zen nalem birâm kendon ândim si sâŋgânziŋ kuk sen sen mân
upi. A sarâŋâ, zen yatâ upme. A nâmbutŋâ, zen nâlem birâm kendon
ândiândiziŋâ ziŋgitpigât yatâ upme. Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Zen zorat
sâŋgânŋâ mârum mine âkap. 17 Gâŋâ ko nalem birâm kâukâ kendâm
si sâŋgângâ too saŋgonŋâ ândiban. 18 Yatâ otna a ziŋâ nalem birâm
ândiândigâ mân ek nâŋgâbi. Sumbem Ibâgâ tik ândimap, zâk zikŋik
nâŋgâbap. Oi zâk tik ândim kut ŋâi ŋâi ek nâŋgâmapŋâ sâŋgânŋâ gibap."

Sikumgât âkŋâle mân utnat.
(Lu 11:34-36; 12:33-34)

19 "Zen hângât sikum kut ŋâi ŋâi doŋbep mân mindubi. Hângât kut ŋâi
ŋâi kabâtŋâ niniŋâ sot alâalâgiŋ sot aŋâ kâmbu mime, zorat nâŋgânetâ
mân zâibap. 20 Zen sumbemân kut ŋâi ŋâi mindum ândibi. Sumbemgât
kut ŋâi ŋâi, zo kabâtŋâ mân niniŋâ sot mân alâalâgiŋ sot aŋâ kâmbu
mân orotŋâ, zorat nâŋgâne zâibap. 21 Kut ŋâi ŋâiziŋ zemabân, zoren yatik
umziŋ pane zemap. 22 Siŋgâ so sâkkaŋgât âsakŋâ. Siŋgâ âlip tâi sâkkâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âsakŋâ ek ândiban. 23 Ka siŋgâ bâliŋ oi ko sâkkâ ŋâtâtik upap. Zorat
sa nâŋgânek. Umgaŋgât âsakŋâ ŋâtâtiksâbap, zo ko opoŋ ŋâtâtik patâ
muyagei kwakmak op ândiban.
24 A kânokŋâ a kutâ zagât, zekât kore âlip mân upap. Zâkŋâ ŋâi buku
okŋaŋgâm ŋâigât âkon upap. Oi zâk ŋâi sot pâlâtâŋ op ŋâi kândâtkubap.
Zen yatik Anutugât nep sot kât sikum âkŋâlegât nep, zo dap yatâ
mâtâkâziŋgâm mem ândibi?"

Sâkkât kut ŋâi ŋâi, zorat mân nâŋgâm kwâkâban.
(Lu 12:22-32)

25 "Zorat torenŋâ ŋâi zi dâzâŋgua nâŋgânek. Zen ândiândiziŋaŋgât
nâŋgâm itâ mân sâbi, 'Wan wan mem nem ândinat?' Mo sâkziŋaŋgât
nâŋgâm itâ mân sâbi, 'Wan mo wan lap ândinat?' Kut ŋâi ŋâi zorat
mân nâŋgâm kwâkâ upi. Zorat zen sânek. Ândiândiziŋandâ bonŋâ mo
nalemŋâ bonŋâ? Sâkziŋandâ bonŋâ mo sâk pâkeŋâ bonŋâ? 26 Zen nii
ziŋgitnek. Nii zen nep mân kârâm kâmitme. Zen nalem mân mindune
tâpmap. Oi sumbem Ibâziŋandâ nalem muyagem ziŋgâmap. Oi dap dap?
Zen nii zeŋgât ombeziŋan? Buŋâ. 27 Oi zen nâŋgânâŋgâziŋ kâtikŋâ ziap
oi ko sânetâ sâkziŋ kâtigei narâkŋâ pâŋkânok târokwap ândibi? 28 Yatâ
orotŋâ mân ziabân wangât sâk pâkegât doŋbep nâŋgâme? Zen pâliŋpâliŋ
neule hibukŋan zemap, zorat topŋâ nâŋgâbi. Zâk sâk pâke mân tuumap.
29 Zorat sa nâŋgânek. A kuta Salomo mârumŋan ândeip, zâk sikum
patâ sot neule âlip zemŋaŋgip. Ka Salomo zâk sâkŋâ neuleŋootŋâ neule
âlipŋâ yatâ zo mân mem ândeip. 30 Oi hibuk bâloŋâ zo irak muyagem
mukan âkâm gemap. Anutuŋâ sâi neule âlipŋâ zo muyagemap. Oi
zen dap nâŋge? Anutuŋâ sâk pâke âlip mân muyagem ziŋgâbap? Zen
nâŋgâm pâlâtâŋziŋ lotŋâ. 31 Zorat zen nâŋgâ kwâkâ op itâ mân sâbi,
'Nen wan wan nem ândinat. Nen wan wan mem lap ândinat?' 32 Um
kâtik a, zen um nâŋgânâŋgâziŋ zoren pane zemap. Zen ko yatâ mân upi.
Ibâziŋandâ wan wangât kwakse, zo nâŋgâm naŋgâmap. 33 Zen sumbem
Ibâziŋaŋgât um topŋan ândiândiŋ sot zâkkât mâtâp târârak ândiândiŋ,
um nâŋgânâŋgâziŋ zoren pane zimbap. Zo yatâ utne sâkkât kut ŋâi
ŋâi ziŋgâbap. 34 Zen mukangât nâŋgâ kwâkâ mân upi. Nâŋgâ kwâkâ zo
mukangât siŋgi. Sirâm ŋâigât kâbâ yâmbât, zo sirâm zorat siŋgi upap."

Den hâuŋâ mân sâm siŋan giban.
(Lu 6:37-38, 41-42)

7 1 "Zen a hâuŋâ den mân sâm siŋziŋan gibi, zo ko Anutugoot zen
yatigâk mân sinziŋan gibap. 2 Zen a hâuŋâ den sâm kwâkâziŋgâbi,
zorat dâp yatigâk Anutuŋâ zen sâm kwâkâziŋgâbap. Zen a kut ŋâi ŋâi
otziŋgâbi, zorat dâp yatik Anutuŋâ mâburem ziŋgâbap. 3 Gâ wangât
bukugaŋgât siŋan gwapgwap zo ekŋâ gikâ siŋgan nak sâmbaŋâ zo mân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ek nâŋgat? 4 Nak sâmbaŋâ gikâ siŋgan zei dabângen bukugâ itâ dukuna
dâp upap? 'Gâ nâŋgâna siŋgan gwapgwap ziap zo, mem pambâ.' 5 Sarâ
a gâ. Kândom gikâ siŋgan nak sâmbaŋâ zo mem pamŋâ gwapgwap
bukugaŋgât siŋan zei mem pâna dâp upap.
6 Gâ a nâmbutŋâ Anutu kândâtkume, zen siŋgi âlipkât kut ŋâi ŋâi
âlipŋâ, zo mân ziŋgâban. Zen wâu bâu yatâ opŋâ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ zo
birâm âburem gibegât."

Ninâu sâm ândim kut ŋâi zo mimbi.
(Lu 11:9-13)

7 "Ninâu sâm ândim kut ŋâi zo mimbi. Kârum ândim bonŋâ muyagibi.
Hâŋgiyân kom ândine mirâ mâriŋandâ mem pâmbap. 8 Ŋâi zâk ninâu
sâm ândim kut ŋâi memap. Ŋâi zâk kârumapŋâ bonŋâ muyagemap. Ŋâi
zâk mâtâbân kom ândei mariŋandâ mâtâp mem pâmbap. 9 Zeŋgâren gâbâ
ŋâiŋâ nanŋâ nalemgât sâi kâsaget pindâbap? 10 Mo zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ
nanŋâ iŋangât sâi guk mo mulum pindâbap? 11 Buŋâ. Zen a bâliŋandâ
murarâpziŋâ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ yatâ otziŋgâme. Oi Ibâziŋ sumbemân
walâwalâŋandâ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ ziŋgâbap. Zen zâkkâren ninâu sâne kut
ŋâi ŋâi âlipŋâ walâm ziŋgâbap.
12 Zen a ziŋâ kut ŋâi ŋâi otziŋgâbigât otziŋgâmap, zorat dâp otziŋgâbi.
Zorâŋâ Mosegât gurumin den sot Propete zeŋgât den zo minduap."

Mâtâpkât den.
(Lu 13:24)

13 "Zen mâtâp pâlâtâŋan sumbemân bagibi. Tâmbetagoagoŋaŋgât
hâŋgi, zo patâ uap. Oi zorat mâtâpŋâ zo ŋilip patâ. Zoren a ambân
doŋbepŋâ bagim âime. 14 Ândiândi kamângât mâtâp, zo pâlâtâŋ. Zoren a
ambân bituktâŋâ âime."

Propete sarâŋâ, zeŋgât den.
(Lu 6:43-46; 13:25-27)

15 "Propete sarâŋâ, zen holi tobatziŋâ râma yatâ ka umziŋâ wâu
kâtikŋâ kâwaliziŋoot. Zo nâŋgâm galem ândibi. Zen zeŋgât orot
mâmeziŋaŋgât sen kwapŋâ topziŋâ nâŋgâbi. 16 Bolep sâŋgerân bonŋâ oi
nime? Mo zâlâliyân sam bonŋâ oi nime? 17 Zo buŋâ. Nak âlipŋan bonŋâ
âlipŋâ âsagemap, ka nak bâliŋan bonŋâ âlipŋâ mân âsagemap. 18 Nak
âlipŋan bonŋâ bâliŋâ mân muyagemap. Nak bâliŋan bonŋâ âlipŋâ mân
âsagemap. 19 Zorat nak ŋâi zâk bonŋâ âlipŋâ mân oi kârâm kârâbân
umbi. 20 Nâ zorat op san. A zeŋgât orot mâmeziŋ ekŋâ topziŋ nâŋgâbi.
21 Kembuniŋâ, Kembuniŋâ nonsâme, ka zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ
sumbemân mân zâibi. Ibânâ sumbemân, zâkkât den lume, zen ziiŋik
sumbemân bagibi. 22 Narâk zoren a doŋbep patâŋâ ziŋâ itâ sâm dâtnobi,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Kembunâ, Kembunâ, gâgât kutkâ sâm a ambân siŋgi âlip dâzâŋgowen.
Gâgât kutkâ sâm wâke moliziŋgâwen. Gâgât kutkâ sâm nep patâ tuuwen.’
23 Yatâ sâne nâ itâ sâm dâzâŋgobat, ‘Nâ zeŋgât kutziŋâ mân nâŋgan.
Bâliŋ mâme a, zen birânim âinek.’”

Nâŋgânâŋgâ a sot a kwakmak.
(Lu 6:47-49)

24 “A ŋâiŋâ dinnâ zi nâŋgâm lubap, zâk a nâŋgânâŋgâŋoot upap. Zâk a
ŋâiŋâ bâkŋan mirâŋâ kâtikŋâ tuugip yatâ. 25 Mirâŋâ tuugi tâi map pibâ
patâ gam kom osei mirâ zo kâtigem kirip. Lâm kârep esâm tandâ pâi
giari sârakoip, zorat kâtigem kirip. 26 Oi a ŋâi dinnâ zi nâŋgâm birâbap,
zâk a kwakmak zi yatâ. A kwakmak ŋâiŋâ mirâŋâ too sâtŋan tuugip.
27 Mirâŋâ tuugi tâi map patâ too uurupŋoot takâm koi giligâlaksâm
naŋgip.”
28 Yesuŋâ den zo sâm naŋgi a ambân kâmut patâ zen den sâip, zorat
nâŋgâne imbaŋâ oip. 29 Oi itâ sâwe, “Zâk Kembugât gurumin den zorat
galem a, zen walâziŋgâm sap.” Yesu zâk imbaŋâŋootŋâ den siŋgi âlip
dâzâŋgoip, zorat yatâ sâwe.

Yesuŋâ sâk bâlâ a ŋâi kubikŋaŋgip.
(Mk 1:40-44 Lu 5:12-14)

8 1 Yesuŋâ bâkŋan gâbâ gem gâi a ambân kâmut patâ molim âiwe.
2 Oi a ŋâi, sâk bâlâ a, zorâŋ um topŋan âim gei pindiŋsâm itâ
sâm dukuip, “Kembu, gâ imbaŋâgâ ziap, zorat kubiknibâ sâm âlip
kubikniban.” 3 Yatâ sâi Yesuŋâ bikŋandâ weemŋâ sâip, “Nâŋgâgigangât
sâkkâ âlip oik.” Sâi zorenâk useŋâ sogei sâkŋâ âlip oip. 4 Yesu zâk yatâ
okŋaŋgâm sâip, “Gâ zirat siŋgi a ambân mân dâzâŋgoban. Gâ âi tirik
namâ galem a sâkkâ tirâpkuna ikpap. Oi Moseŋâ den sâip, zo lum nii
mo zuu ŋâi Kembugât siŋgi sâm pâmban. Sâkkâ âlip uap, zo a ambân ek
nâŋgabigât yatâ otnan.”

Yesuŋâ kore a ŋâi kubikŋaŋgip.
(Lu 7:1-10)

5 Oi Yesu zâk Kapenaum kamânân zari kâwali a galem a ŋâiŋâ zâkkâren
gam itâ sâip, 6 “Kembu, kore anâ sâknam yâmbât okŋaŋgi kiŋ bik bâliŋ oi
mirin zem taap.” 7 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Nâ gam kubikŋaŋgâbat.”
8 Yatâ dukui kâwali aŋâ den itâ mâburem dukuip, “Nâ wandâ yatâ, zorat op
mirânan mân gâban. Gâ ziren tapŋâ yen denâk sâna ari kore anâ âlip upap.
9 Nâ a kutâ zeŋgât kore a ândim sâtziŋ luman. Oi nâgât ombenan nâgât kore a
ândie. Oi zeŋgâren gâbâ ŋâi âinan sa âibap. Ŋâi gânan sa gâbap. Kore anâ ŋâi
nep zo tuu sa tuubap.” 10 Yatâ sâi Yesuŋâ den zo ŋâŋgi imbaŋâ oip. A molim
âiwe, zo itâ dâzâŋgom sâip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Isirae a zeŋgâren

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâm pâlâtâŋziŋâ itâ mân ekman. 11 Zorat itâ dâzâŋgobâ. Hân toren toren
gâbâ a doŋbep mindum Anutugât um topŋan Abaram sot Isaka sot Yakobo,
zen sot tap sii nalem nimbi. 12 Oi Isirae a nâmbutŋâ mârum sumbemgât
siŋgi sâm ziŋgâziŋgâŋâ, zen ko âkŋan ŋâtâtigân âimŋâ umbâlâ opŋâ isem
ândibi." 13 Yesuŋâ yatâ sâmŋâ kâwali a patâ itâ sâm dukuip, "Gâ âi. Nâŋgâm
pâlâtâŋgaŋgât bonŋâ muyagegibap." Yatâ sâi zorenâk kore a âlip oip.

A ambân nâmbutŋâ mâsekziŋoot kubikziŋgip.
(Mk 1:29-34 Lu 4:38-41)

14 Yesuŋâ Peterogât mirin zâim Petero sibunŋâ mâsek kârâpŋoot op
zei egip. 15 Ekŋâ bikŋan weegi mâsekŋâ buŋ oip. Oi ambân zo zaatŋâ
nalem om Yesu pindip. 16 Oi mirâ ŋâtiksâisâi a ambân wâkeziŋoot doŋbep
diiziŋgâm gawe. Diiziŋgâm gane Yesuŋâ den sâm wâkeziŋâ moliziŋgip.
Oi a ambân sisi mâsekziŋoot zo kubikziŋgip. 17 Yatâ oi Propete Yesaiaŋâ
den itâ kulemgoip, zo bonŋâ oip,
"Zâk lotŋâniŋ betniŋan mem mâsekniŋ âkoip."

Yesu molinatkât den.
(Lu 9:57-60)

18 A ambân doŋbepŋâ Yesugâren gam haamgum kine Yesuŋâ ziŋgitŋâ
arâpŋâ saru nâmbutken âibigât dâzâŋgoip. 19 Âinam utne Kembugât gurumin
den zorat galem a ŋâiŋâ Yesugâren gam itâ sâm dukuip, "Patâ, gâ zoren mo
zoren âibâ sâna moligibat." 20 Sâi ko Yesuŋâ itâ mâburem dukuip, "Wâu ulin,
zen deŋziŋan ândime. Nii zuu, zen hâŋgootziŋan ândime. A bonŋâ, nâ ko isen
korem zo buŋâ ândiman." 21 Yesugât arâpŋâ, zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ itâ sâm
dukuip, "Kembu, nâŋgânina âi ibânâ hangum gâbat." 22 Sâi Yesuŋâ itâ sâm
dukuip, "Gâ birâm molinina mumuŋâ ziiŋak hanagonek."

Pibâŋâ Yesu sâtŋâ lugip.
(Mk 4:36-41 Lu 8:22-25)

23 Yatâ sâm waŋgâyân zari arâp zâine âiwe. 24 Âim tatne saruyân pibâ
patâ gâi saru bâlim kirip. Oi saruŋâ waŋgâ umŋan giarip. Yesu zâk uman
zem tâip. 25 Zem tâi arâpŋâ zen âi mâŋgim dukuwe, "Kembu, betniŋan
me. Saruyân geinamen." 26 Sâne itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâŋgâm pâlâtâŋziŋ
lotŋâ, zen wangât umziŋ keŋgât uap?" Yatâ sâm oksâm zaat pibâ sot saru
den dâzâkoi hiriŋsâm ziwet. 27 Arâpŋâ zen zo ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi itâ
sâwe, "Sâi pibâ sot saru sot kut ŋâi ŋâi, zen sâtŋâ lume. Zâk a dap yatâ?"

Yesuŋâ a zagât wâkezikŋâ moliziki âiwet.
(Mk 5:1-17 Lu 8:26-37)

28 Oi saru nâmbutken âim Gadara a zeŋgât hânân âi takip. Taki a zagât,
zet wâkezikŋoot gam Yesu muyagiwet. Zet a mumuŋâ zeŋgât kwagân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gâbâ gawet. Zet kwagân ândim kâwali mem ândeitâ a zen zekât keŋgât
op gootzikŋan mân âimarâwe. 29 Zet den yu kambaŋ sâm itâ sâwet, "Yesu
Anutugât nanŋâ, wan otniŋgâbam neŋgâren gaat? Gâ narâk mân mâte oi
sâknam patâ niŋgâbam gaat?" 30 Oi kârebân bâu kâmut patâ, zen gendâk
nem ândiwe. 31 Zorat wâke ziŋâ Yesu itâ dukuwe, "Moliniŋgâbâ sâm
sâŋgonnâŋgona bâu umziŋan geinâ." 32 Sâne ko itâ sâm dâzâŋgoip, "Ba
âinek." Yatâ sâi a umzikŋan gâbâ gam bâu umziŋan geiwe. Baginetâ bâu
zen aksik patâ bâkŋan gâbâ tembatŋan koŋkoŋ geim deŋgânân gei mom
naŋgâwe.

33 Oi bâu galem a, ziŋâ kamânân zâim bâu zeŋgât siŋgi sot a zagât
zekât den siŋgi, zo dâzâŋgom naŋgâwe. 34 Den siŋgi zo dâzâŋgone a
ambân aksik patâ, zen Yesu iknam kamânân gâbâ geiwe. Gei ekŋâ
Yesuŋâ birâziŋgâm âibapkât dukuwe.

Yesuŋâ a ŋâi kubigip.
(Mk 2:1-12 Lu 5:17-26)

9 1 Yatâ utne Yesu zâk waŋgâyân zâim zikŋâ kamânân âbureip. 2 Gâi a
kiŋ bik mumuŋâ ŋâi helâŋ aam pam mem gawe. Oi Yesuŋâ nâŋgâm
pâlâtâŋziŋaŋgât topŋâ ekŋâ a zo itâ sâm dukuip, "Nannâ, mân keŋgât
ot. Tosagâ mârum biran." 3 Yatâ sâi Kembugât gurumin dengât galem a
nâmbutŋâ, zen den zo nâŋgâm umziŋan itâ nâŋgâwe. "Zâk Anutu hutkum
sap. Zâk Anutu yatâ op sap." 4 Yatâ nâŋgâne Yesuŋâ umziŋan ekŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, "Wangât umziŋan nâŋgânâŋgâ bâliŋâ nâŋgânige? 5 Zen dap
nâŋge? Nep ikâ zorâŋ bâbâlaŋ? Tosa birâbirâŋ mo sâk kubikkubik? 6 A
bonŋâ, nâ hânân ândim tosa gulipkubatkât imbaŋâ zemnigap. Zorat topŋâ
ikpigât yatâ sâm dukuan." Yatâ sâmŋâ a kiŋ bik bâliŋ itâ sâm dukuip, "Gâ
zaat isen koremgâ mem kamângan âi." 7-8 Sâi a zo zaatŋâ kamânŋan arip.
Oi a ambân kâmut patâ, zen ekŋâ kâwaliziŋ buŋ oi Anutuŋâ imbaŋâ zo a
bikŋan pâipkât mâpâsem sâm âlip kwâkŋaŋgâwe.

Yesu zâk bâliŋ mâme a zeŋgâren arip.
(Mk 2:13-17 Lu 5:27-32)

9 Yesu zâk zobâ âim kât mimiŋ a nâ muyagenigip, kutnâ Mataio.
Nâ kât mimiŋ namânan ta nekŋâ itâ dâtnogip. "Gâ nâ sot pâlâtâŋ op
molini." Yatâ sâm dâtnogi zaatŋâ moliwan. 10 Oi nâ Yesu mirânan nalem
nimbapkât diim zaria kât mimiŋ a sot bâliŋ mâme a doŋbep gamŋâ
Yesu sot arâpŋâ nen sot nalem ârândâŋ niwen. 11 Yatâ oindâ Parisaio a
nâmbutŋâ, zen niŋgitŋâ Yesugât arâpŋâ mâsikâniŋgâwe, "Patâziŋâ zâk
wangât kât mimiŋ a sot bâliŋ mâme a, zen sot tap nalem niap?" 12 Sâne
Yesuŋâ den zo nâŋgâmŋâ dâzâŋgoip, "Sisi mâsek kubikkubik a, zâk a
sâkziŋ âlip, zeŋgâren nep mân tuumap. Mâsekziŋoot, zeŋgârenâk nep
tuumap. 13 Zen ko Anutugât den ziap, zorat topŋâ nâŋgâbi. Den zo itâ,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Zuu bâu kom om nibigât mân sâwan. Um lâklâk op a buku
otziŋgâbigât otnimap.’
A ziiŋaŋgât nen âlipŋâ sâme, nâ zeŋgât buŋâ. Nâ bâliŋ mâme a
diiziŋga nâgâren gabigât sâm gem gâwan.”

Nalem birâm kendon ândiândiŋaŋgât sâwe.
(Mk 2:18-22 Lu 5:33-39)

14 Narâk zoren Yohanegât arâpŋâ, zen Yesugâren gam itâ sâm
mâsikâwe, “Nen sot Parisaio a narâk nâmbutŋan nalem birâm kendon
ândimen. Ka gâgât arâpkâ ko wangât nalem mân birâm ândime?” 15 Yatâ
sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A kutâ, zâk a ambân gakârâpŋoot ândei
dabân umbâlâ op nalem birâm ândibi? Gâtâm a kutâ betziŋan mine,
nârâk zoren umbâlâ op nalem birâm ândibi.
16 Nen hâmbâ sâŋgiŋan, zo hâmbâ uŋakŋâ mân pam gârimen. Hâmbâ
uŋakŋandâ sâŋgiŋâ diigi oloŋbapkât yatâ mân upmen.
17 Zen waiŋ too uŋakŋâ hâkop sâŋgiŋan mân gune geimap. Yatâ upi, zo
ko waiŋ too uŋakŋandâ hâkop sâŋgiŋâ kunziri hâkop sot waiŋ ârândâŋ
buŋ upabot. Waiŋ too uŋakŋandâ hâkop uŋakŋan gune giari âlip
opmabot.”

Yesuŋâ Yairo bâratŋâ mumuŋan gâbâ mâŋgeip.
(Mk 5:22-43 Lu 8:41-56)

18 Yesuŋâ yatâ sâm dâzâŋgom kiri mâpâmâpâse namâ galem a ŋâi gam
um topŋan pindiŋsâm dukuip, “Bâratnâ irabot zi muap. Diigiga âi sâkŋan
weenandâ âlip op zaatpap.” 19 Yatâ dukum ari Yesu zâk zaat sâi arâpŋâ
zâk sot Yairo molim âiwen.
20 Mâtâbân arindâ ambân ŋâi gâip. Ambân zo gilâm gem ândei kendon
patâ kiin zagât oip. Ambân zorâŋ kândâtŋan gamŋâ Yesugât hâmbâ
murukŋan weegip. 21 Ambân zo umŋandâ itâ nâŋgip, “Hâmbâŋik weemŋâ
âlipnâ upat.” 22 Yesuŋâ puriksâm ambân zo ekŋâ sâip, “Bâratnâ, gâ mân
keŋgât ot. Nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnigat, zorat op âlip uat.” Yesuŋâ yatâ sâi
zorenâk ambân zo âlip oip.
23 Oi Yesu zâk âimŋâ galem agât mirin zâimŋâ girâp kwamit nâŋgip.
A ambân doŋbep patâ, zen girâp isem tarâwe. 24 Yesuŋâ nâŋgâm itâ sâm
dâzâŋgoip, “Zen zaat geim naŋgânek. Ambân zâk mân muap. Zâk yen
uman zem taap.” Yatâ sâm dâzâŋgoi girâŋŋaŋgâwe. 25 Sâi a ambân kâmut
patâ zo geim naŋgâne kâmbarâŋâ zeibân âim bikŋan gâsui mumuŋan gâbâ
zaarip. 26 Oi zorat den siŋgi hân zoren denân denân âragum naŋgâwe.

A sinzik bâpsâsâŋ sot a wâkeŋoot kubikziŋgip.

27 Oi Yesu zâk kamân zo birâm ari a sinzik bâpsâsâŋ zagât, zet molimŋâ
den kâtik sâm den sâwet, “Gâ Dawidigât kiunŋâ, nekât umgâ bâliŋ oik.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Oi âimŋâ mirin zari a zagât zet zâkkâren zaritâ mâsikâzikâm sâip,
"Sinzikŋâ kubikpatkât imbaŋâ zemnigap, zo nâŋgabot?" Oi zet sâwet, "Oŋ,
Kembu, net nâŋgâgiget." 29 Yatâ sâitâ sinzikŋan weemŋâ sâip, "Nâŋgâm
pâlâtâŋzikŋaŋgât bonŋâ muyagezikik." 30 Sâi zorenâk sinzikŋâ ânâŋgârip.
Oi Yesuŋâ mân sâbabotkât den kâtikŋâ itâ sâm dâzâkoip, "Zet zirat siŋgi
a ambân mân dâzâŋgobabot." 31 Oi a zagât, zet den zo nâŋgâmŋâ âim laŋ
dâzâŋgom naŋgitâ siŋgi zo hân dâp laŋ kârâm arip. 32 Oi zet aritâ zorenâk
a ŋâi wâkeŋoot Yesugâren diim gawe. Zâk wâkeŋâ okŋaŋgi kopa oip.
33 Yesuŋâ wâke zo molei a zo den sâip. A ambân kâmut zoren tarâwe, zen
zo ikne imbaŋâ oi sâwe, "Isirae neŋgâren mârum kut ŋâi itâ zo mân âsagei
igâwen." 34 Parisaio a ziŋâ ko Yesugât itâ sâwe, "Wâke zeŋgât patâziŋandâ
imbaŋâ pindâm mam okŋaŋgi wâke moliziŋgâmap."

Nep a kâruziŋgâm sâip.

35 Oi Yesu zâk yatâ opŋâ kamân patâ sot mâik aksik ândim naŋgip.
Oi mâpâmâpâse namâ dâp zâim Kembu um topŋan ândiândiŋaŋgât den
dâzâŋgom a ambân sisi mâsekziŋoot kubikziŋgâm ândeip. 36 Yesuŋâ
a ambân kâmut patâ zo ziŋgitŋâ umŋâ nâŋgip. Zâkŋâ ziŋgiri râma
galem aŋâ buŋâ yatâ gulipmalip ândine ziŋgirip. 37 Oi zorat arâpŋâ den
sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâtnâŋgoip, "Kâlamân bonŋâ doŋbep ziap, ka nep
a ko bituktâ. 38 Zorat nep mariŋâ zâkkâren ninâu sâne nep a muyagem
sâŋgonzâŋgoi nebân bagim kâlamân bonŋâ mem ândibi."

Yesu arâpŋâ kutziŋâ.
(Mk 3:13-19 Lu 6:12-16)

10 1 Yesuŋâ arâpŋâ kiin zagât nâŋgonsâi gâindâ wâke
moliziŋgânatkât sot sisi mâsek kubikziŋgânatkât imbaŋâ niŋgip.
2 Aposolo kiin zagât, neŋgât kutniŋâ itâ. Kândom Simoŋ kutŋâ ŋâi
Petero, munŋâ Andrea, Zebedaiogât nanzatŋâ Yakobo sot munŋâ Yohane.
3 Pilipo sot Batolomaio, Toma sot kât mimiŋ a nâ, kutnâ Mataio, Yakobo
Alipaiogât nanŋâ sot Tadaio. 4 Simoŋ Zelote sot Yuda, Karioto kamânân
gok. Yuda zâk ândim Yesu tirâpzâŋgoi gâsuwe.

Yesuŋâ arâpŋâ nep diŋ sâm ziŋgip.
(Mk 6:7-13 Lu 9:1-5)

5 Yesuŋâ arâp kiin zagât, nen sâŋgonnâŋgom sâip, "Zen hân ŋâin mân
âibi. Samaria zeŋgât kamânân mân zâibi. 6 Isirae a kâmurân gâbâ râma
yatâ gulipmalip ândiândiŋ, zo zeŋgârenâk âibi. 7 Âim siŋgi âlip itâ sâm
dâzâŋgom ândibi, 'Anutugât um topŋan ândinatkât narâk mâte uap.' 8 Sisi
mâsek kubikziŋgâbi. Mumuŋâ mâŋgiziŋgâbi. Sâk bâlâ kubikziŋgâne âlip
upi. Wâkeziŋoot moliziŋgâbi. Oi Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi sâŋgân buŋ ziŋgip,
yatigâk zeŋgoot a otziŋgâbi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Kât patâ mo mâik mân mem âibi. 10 Mâtâpkât irâ mân mem âibi.
Hâmbâ zâgât mân mem âibi. Kipâke buŋ, sot tân mân mem âibi. Bet
bâsaŋâk âibi. Nep a zen nalem mot sâŋgân buŋâ ziŋgâne dâp upap.
11 Kamân patâ mo mâigân takâm mirin tâtat mâme upi, zorat topziŋâ
sâm mâsikâziŋgâbi. A ŋâigât ek nâŋgâne âlip oi zâkkât mirin zâim
tâtat mâme op tap ko kamân zo birâm âibi. 12 Mirâziŋan zâim itâ sâm
dâzâŋgobi. 'Um lumbeŋâ zeŋgâren zimbap.' 13 Oi mirâ mariŋandâ ândei
dâp oi dinziŋâ zâkkâren bonŋâ upap. Ka mirâ mariŋandâ ândei mân dâp
oi lumbeŋâ dinziŋaŋgât bonŋâ âburem ziiŋan gâbap. 14 Oi mirâ kamân
ŋâin birâziŋgâm dinziŋaŋgât âkonziŋgi kinziŋan gwapgwap lâŋne gei
birâziŋgâm âibi. 15 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Den kubikkubik narâkŋan
Anutuŋâ Sodom sot Gomora kamân mâirâp, zen hâuŋâ mem gei kwap
otziŋgâbap. Ka kamân zorat a, zo ko hâuŋâ mem zâi kwap otziŋgâbap."

Kâmbamgât den.

16 "Nâŋgânek. Râma wâu hulin zeŋgât oserân mân sâŋgonzâŋgozâŋgoŋ,
zo nâŋâ ko zen sâŋgonzâŋguan. Zorat zen a sarâ buŋâ, nâŋgânâŋgâziŋoot
târârak ândibi. 17 Zen a ziŋ tâmbetzâŋgobegât gasâziŋ kârâm ândibi. A
zen den sâsâŋ namin diiziŋgâm âibi. Mâpâmâpâse namâziŋan zâmbamŋâ
lapitziŋgâbi. 18 Oi zorigâk buŋâ. Zen nâgât a ândie, zorat opŋâ a kutâ
zeŋgâren diiziŋgâm âine den nep tuubi. Oi zen zeŋgât mâteziŋan kinŋâ a
kutâ sot hân ŋâin gokŋâ nâgât topnâ sapsum ziŋgâbi. 19 Zen a kutâgâren
zâmbane den dap sânâ sâm mân nâŋgâm kwâkâ upi. Narâk zoren den
sâbi, zo Kaapumŋâ ziŋgâbap. 20 Yatâ otziŋgi den sâne zo zeŋgât den mân
upap. Ibâziŋaŋgât Kaapum umziŋan pâmbap, zâkkât den upap.
21 Narâk zoren âtâŋâ ŋâiŋâ munŋâ sâi kumbi. Oi ibâ ŋâiŋâ sâi
nanŋâ kumbi. Oi nan bârat, zen ibâ mam kâsa otziŋgâm sâne zâŋgobi.
22 Kutsiŋginaŋgât op a doŋbepŋâ zeŋgât um kâlak nâŋgâziŋgâbi. Oi ŋâi
zâk den siŋgi âlip mem kâtigem kinbap, zâk narâk âki sumbem kamânân
bagibap. 23 Zen kamân ŋâin ândinetâ zâŋgom moliziŋgânetâ kâmân ŋâin
âibi. Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Isirae kamân dâp tap ariap, zo âine mân
âki a bonŋâ nâ takâbat."

Yesu okŋaŋgâwe, zo yatik otniŋgâbi.
(Lu 12:2-9)

24 "Ekap namin katepŋâ a kwâkâm pindâmap, zâk mân walâmap. Kore
aŋâ a patâŋâ mân walâmap. 25 Ekap namin katepŋâ patâŋaŋgât holi zorik
mei dâp upap. Kore âŋâ patâŋaŋgât holi zorik mei dâp upap. Bâliŋ mâme
a, ziŋ nâgât Bezebulu sâwe. Sâm bâliŋ kwatniwe yatik mâte pirik mem
zâi kwap otziŋgâbi. 26 Zorat sa nâŋgânek. A zo zeŋgât op mân keŋgât upi.
Kut ŋâi ŋâi tik ziap, zo zemŋâ mân zimbap. Kut ŋâi ŋâi kwârakukuŋ,
zo zemŋâ mân zimbap. Zo aksik mâbâlakŋem naŋgâbi. 27 Nâ ŋâtigân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

den tik dâzâŋgoman, zo a kâmut zeŋgât mâteziŋan sapsubi. Den
halop dâzâŋgowan, zo sombemân kin dâzâŋgobi. 28 Sâkziŋik zâŋgobi,
zeŋgât mân keŋgât upi. Zen um dâpziŋ mân tâmbetkubi. Ŋâigât keŋgât
upi. Sâkkâ sot um dâpkâ ârândâŋ sim kârâbân gâbanbapkât imbaŋâ
zemŋâŋgap, Anutu, zâkkât keŋgât op ândibi.
29 Nii sâmbâlâle, zâk sâŋgânŋâ patâ buŋâ. Kât kuriŋâ mâik kânok
pam zagât mimban. Oi Ibâziŋandâ mân nâŋgi ko dap op sâmbâlâle ŋâi
gei kumbap? 30-31 Anutu zâk a zeŋgât kâukziŋ sâmotŋâ zorat teŋgâŋâ
nâŋgâm naŋgâmap. Zorat zen keŋgâtziŋ buŋ ândibi. Zen sâmbâlâle yatâ
buŋâ. Zen a. Anutu zâk zeŋgât umŋâ patâ kinmap."

Aŋâ siŋgi âlipkât hâuŋâ minat.
(Lu 12:51-53; 14:26-27)

32 "Ŋâi zâk a ambân zeŋgât mâteziŋan sâm âlip kwatnibap, zâk yatigâk
nâŋâ sumbem Ibânaŋgât mâteŋan sâm âlip kwâkŋaŋgâbat. 33 Ŋâi zâk
a ambân zeŋgât mâteziŋan kwâimbânigi zâk nâŋâ yatigâk sumbem
Ibânaŋgât mâteŋan kwâimbâŋaŋgâbat.
34 Zen nâgât itâ mân sâbi, 'Zâk lumbe muyagibapkât geip.' Nâ lumbeŋâ
buŋâ, kâmbam âbâŋgubapkât gewan. Nâ kâsâpzâŋgobatkât gem gâwan.
Zen dinnaŋgât op kâsâpagom ândibi. 35 Zorat nanŋâ sot ibâŋâ, zet
kâsâpagobabot. Bâratŋâ sot mamŋâ, zet kâsâpagobabot. Iranŋâ sot sibunŋâ,
zet kâsâpagobabot. 36 A ŋâi zâkkât kiŋ topŋan gâbâ kâsa okŋaŋgâbi. 37 Oi
ŋâi zâk umŋâ ibâ mamzik zet sot pâlâtâŋ op nâ sot bituk pâlâtâŋ upap, zâk
zo nâgât siŋgi mân op ândibap. Ŋâi zâk umŋâ murarâp zen sot pâlâtâŋ op
nâ sot bituk pâlâtâŋ upap, zâk yatik nâgât siŋgi mân ândibap. 38 Oi ŋâi zâk
zikŋâ poru nakŋâ mân lum nâgât mâtâp lâŋbap, zâk zo yatik nâgât siŋgi
mân upap. 39 Ŋâi zâk ândiândiŋâ aŋgân kâri gulipkuŋaŋgâbap. Oi ŋâi zâk
nâgât opŋâ hânân ândiândiŋâ birâm ândiândiŋ âlipŋâ muyagibap."

Yesugât opŋâ buku otziŋgâbi.
(Mk 9:41)

40 "A ŋâiŋâ zen galem otziŋgâbap, zâk zo yatik kore otnibapŋâ
sâŋgonnogip yatik okŋaŋgâbap. 41 Ŋâi zâk Propete a ŋâi on galem
okŋaŋgâbap, zâk Propetegât dâp yatik sâŋgân mimbap. Ŋâi zâk a
târârakŋâ galem okŋaŋgâbap, zâk a târârakŋaŋgât dâp sâŋgân mimbap.
42 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Ŋâiŋâ a giginâ zeŋgâren gâbâ nâgât siŋgi
ândiap, zo too pateŋ aam pindâbap, zo ko sâŋgânŋâ buŋ mân zimbap."

Yohane arâpŋâ zen Yesugâren âiwe.
(Lu 7:18-35)

11 1 Yesuŋâ arâpŋâ kiin zagât den dâtnâŋgom naŋgâm kamân ŋâin
siŋgi âlip dâzâŋgobam arip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Yohane tâk namin tap Kristoŋâ nep tuugip, zorat siŋgi nâŋgâm arâp
den mâsikâbigât sâŋgonzâŋgoi Yesugâren âiwe. 3 Yesugâren âimŋâ itâ
sâm mâsikâwe, “Mârumŋan Propete a, ziŋâ a ŋâi gâbapkât sâwe, zo gâ
mo ŋâigât mambât ândinat?” 4 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen
âburem âimŋâ kut ŋâi ŋâi ek nâŋge, zorat siŋgi Yohane dukubi. 5 Sen
ŋâtâtikŋâ sinziŋ ânâŋgâtsap. Kinziŋ bâliŋâ mâtâp lâŋ âim ge. Sâk bâlâ a
sâkziŋ âlip uap. Kindapziŋ bâpsâsâŋ, zo den nâŋge. Mumuŋandâ zaatse.
A ambân kanpitâ, zen lâunan gâbâ den siŋgi âlip nâŋge. 6 Ŋâi zâk nâgât
nâŋgi mân âkon upap, zâkkât nâŋga sâtâreŋoot uap.”
7 Oi Yohanegât arâp, zen âburem âine Yesuŋâ a ambân zâk sot ândiwe
Yohanegât topŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen mirâ kamân âtâŋan, a mân
ândiândiŋan wan iknam âiwe? Gerâ ŋâi pibâŋâ koi âim gam kiri iknam
âiwe? 8 Mo a ŋâi hâmbâ neuleŋoot iknam âiwe? Zen nâŋge. A hâmbâziŋ
neuleŋoot, zen a kutâ zeŋgât mirin tapme. 9 Mo zen Propete ŋâi iknam
âiwe? Zorat nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Zen a igâwe, zo Propete nâmbutŋâ
zeŋgât dâp buŋâ. Zâk tobat ŋâi. Nâmbutŋâ zo walâziŋgap. 10 A zorat den
kulem ŋâi itâ ziap,

‘Nâŋgâ. Nâgât kore a ŋâi sâŋgongua kândom otgibap.
Zâkŋâ mâtâpkâ kârâm kubikpap.’

11 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Ambân zeŋgâren gâbâ âsagiwe, nâmbutŋâ
zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ Yohane mân wâlap. Ka a giginâ ŋâiŋâ Anutu um
topŋan ândibapŋâ, zâk walâbap. 12 Yohane too saŋgon nep topkwâip,
narâk zoren gâbâ a ambân doŋbep, zen sumbemgât siŋgi upigât kâtigiwe.
Oi a kâwaliziŋootŋâ sumbem kamân zo baginam kâtigie. 13 Propete a
sot Mose, zen zorat den kânŋan sâm kulemgum gane Yohanegâren âkip.
14 Den zi umziŋâ gâsui nâŋgânâ sâm, nâŋgânek. Elia gâbapkât sâwe, zorat
bonŋâ Yohane gâip. 15 Ŋâi zâk kindapŋootŋâ den zi nâŋgâbap.
16 A kâmut zi, waniŋ zen sot dâpkwap sâbâ? Zen katep yatâ. Katep ziŋâ
ek birâ, nâŋgâm birâ upme. A ambân kâmut zi zo yatâ. Katep, zen kamân
sombemân tap bukurâpziŋ itâ sâm dâzâŋgome, 17 ‘Kep meindâ wangât
mân kue? Nen umbâlâ kep meindâ wangât mân isie?’ 18 Yohane zâk nepŋâ
topkwap too kâtik sot nalem birâm ândei ekŋâ sâwe, ‘Zâk wâkeŋoot
ândiap.’ 19 A bonŋâ nâŋâ gamŋâ nalem sot too nia nekŋâ itâ sâme, ‘Iknek.
A zi kât mimiŋ a sot bâliŋ mâme a, zeŋgât buku. Waiŋ sot nalem nem
mân birâmap.’ Ka sa nâŋgânek. Anutugât nâŋgânâŋgâ bon asâgem topŋâ
mem kâkŋan kwâpmap.”

Yesuŋâ Galilaia a zeŋgât girem sâip.
(Lu 10:13-15)

20 Narâk zoren Yesuŋâ kamân nâmbutken nep tuugi ekŋâ umziŋ mân
melâŋâwegât den topkwap sâm topziŋ itâ sâm muyageip, 21 “Yei, Koraziŋ
mâirâp, Yei, Besaida mâirâp, zeŋgâren nep patâ kulem top top muyageip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kulem yatâ zo Tiro sot Sidoŋ kamânân muyagei sâi zen mârumŋan isem
umbâlâ opŋâ umziŋ melâŋbe. 22 Zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Tiro Sidoŋ
kamân mâirâp, zen den kubikkubik narâkŋan hâuŋâ diim gei otziŋgâbap.
Zen ko hâuŋâ mem zâi pam otziŋgâbap. 23 Kapenaum mâirâp, zen
dap upi? Sumbemân zâibi? Buŋâ. Zen sim kârâbân kâbakŋeziŋgâbap.
Zeŋgâren kulem top top muyageip. Kulem zo Sodom sot Gomora
kamânân muyagei sâi kamân zo mân buŋ op narâk ziren tok tâpap.
24 Zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Den kubikkubik narâkŋan Sodom kamân
mâirâp, zen hâuŋâ mem gei kwap otziŋgâbap. Zen ko hâuŋâ mem zâi
kwap otziŋgâbap."

Yesuŋâ Ibâŋâ sâm bâbâlaŋ kwâkŋaŋgip.
(Lu 10:21-22)

25 Narâk zoren Yesuŋâ Kembugâren den itâ sâip, "Ibâ, hân sot sumbem
mariŋâ, gâ âlip opmat. A ziiŋâ nâŋgânâŋgâziŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ
opmap, zo diŋgâ tik kwatziŋgâmat. Ka a umziŋan gigiŋâ upme, zen ko
diŋgâ sâm muyageziŋgâmat. Oi nâ zorat sâm âlip kwatgigan. 26 Kembu,
gâ yatâ muyagem âibapkât nâŋgâna âlip oip." 27 Ninâu yatâ sâmŋâ arâpŋâ
nen itâ sâm dâtnâŋgoip, "Ibânâ, zâk kut ŋâi ŋâi nâgât siŋgi sâm bitnan
pam naŋgip. Umnan den sot nâŋgânâŋgâ ziap, zo mân nâŋge. Ibânâ
zâk zikŋik nâŋgap. Oi Ibânaŋgât umŋan den sot nâŋgânâŋgâ ziap, zo
mân nâŋge. Nâ ninik nâŋgan. Oi nâŋâ a nâmbutŋâ Ibânaŋgât topŋâ sâm
muyageziŋga âlip nâŋgâm kwâkâbi."

Yesuŋâ diiniŋgâbap.

28 "Kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ tuum kâbâ yâmbât sot sâknam nâŋgâm
ândime, zen aksik nâgâren gane gâsuziŋga um sâkziŋâ sânduksâbap.
29 Nâ umnandâ mulun op gigiŋâ op ândimangât nâgâren gane nep
ârândâŋ tuum ândinat. Oi um dâpziŋandâ lumbeŋâ muyagem ândibap.
30 Nâ sot kin nep tuutuuŋ, zo bâbâlaŋ. Nâgât nep, zo bâbâlaŋ."

Yuda zeŋgât kendongât den.
(Mk 2:23-28 Lu 6:1-5)

12 1 Narâk zoren Yesuŋâ kândom otniŋgi kendonân kâlamân
obândiwen. Âimŋâ arâp nen tepniŋaŋgât opŋâ segoŋ keet
namuŋ niwen. 2 Yatâ oindâ Parisaio a, ziŋ zo ekŋâ Yesu dukum sâwe,
"Ek. Arâpkâ ziŋ kut zo ue, zo kendonân mân orotŋâ." 3 Sâneta itâ sâm
dâzâŋgoip, "Dawidi sot arâpŋâ, zen tepkât opŋâ urâwe, zo sâlâpkum
nâŋgâme mo buŋâ? 4 Zâk Kembu Anutugât namâ zo zâim nalem hâlâlu
sâsâŋâ, zo mei niwe. Nalem zo zâk sot arâpŋâ niwe. Zo mân orotŋâ.
Namâ galem ziiŋik nimbigât sâsâŋ. 5 Anutugât gurumin den ekabân den
itâ sâlâpkum nâŋgâme? Tirik namâ galem a, zen Yuda zeŋgât kendonân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tirik namin âim nep tuum gurumin den zo kume, zorat tosaŋâ mân
opmap. 6 Zen Kembugât namâ zo hâlâlu sâme, Ka nâŋâ ko dâzâŋgua
nâŋgânek. Nâ mâteziŋan kinzan, nâ walâwalâŋ. Namâ zo giginâ.
7 Anutugât den kulem ŋâi itâ ziap,
‘Bâu zuu kom om nibigât mân sâwan. Um lâklâk op a buku
otziŋgâbigât otnigap.’
Zen den zirat topŋâ nâŋgâm sâi a tosaziŋ buŋâ den laŋ ŋâi mân
dâzâŋgobe. 8 A bonŋâ, nâ kendongât mariŋâ op ândian.”

Yesuŋâ kendonân a ŋâi kubigip.
(Mk 3:1-6 Lu 6:6-11)

9 Yatâ sâmŋâ zobâ âim mâpâmâpâse namin zarip. 10 Zoren a ŋâi
tâip. Zâk bikŋâ humutŋik. Oi a ziŋâ Yesu mâsikâm sâwe, “A kendonân
kubikziŋgâziŋgâŋ, zo orotŋâ mo mân orot?” 11 Sâne Yesuŋâ lâuziŋan mem
itâ sâm mâsikâziŋgip, “Zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ râmaŋâ kânok lâmân giari
ko kendongât op birâbap? Yatâ mân upap. 12 Râma zâk yenŋâ. A zen ko
bonŋâ, zorat kendonân âlip orotŋâ.” 13 Yatâ sâmŋâ a zo itâ sâm dukuip,
“Bikâ tâŋtâŋ pa.” Sâi bikŋâ tâŋtâŋ pâi âlip op toren yatâ oip. 14 Yatâ oi
Parisaio a, zen zo ekŋâ âimŋâ zâk dap yatâ kunat sâm den âraguwe.

Yesugât den sâsâŋ, zo bonŋâ oip.

15 Yesuŋâ den zo nâŋgâm kamân zo birâm ŋâin arip. A doŋbep patâŋâ
molinetâ kubikziŋgâm naŋgip. 16 Zen zâkkât topŋâ zo a ambân mân
dâzâŋgobigât den sâm kâtigeip. 17 Yatâ oi Propete Yesaiaŋâ mârumŋan
Anutugât den kulemgoip, zo bonŋâ oip. Den zo itâ,
18 “Zen nannâ iknek. Nâ zâk gâsum sâlâpkuan. Zâk nannâ âlipŋâ.
Zâkkât umnâ kinmap. Nâ Kaapumnâ pinda bekŋan mei hân toren
toren a zeŋgâren den kubikkubikŋâ sâm haŋpâmbap. 19 Zâk den
sârek mân sâbap. Kamân sombemân mân kwamitagoi nâŋgâbi.
20 Gerâ âbâbâŋgum, zo mân kârâm mânâŋgât pâmbap. Oi kârâp
tirâp mân biri bâpsâbap. Yatâ op nep tuum ândim den târârak
sâm kubikmubik oi târârak op kâtigem zimbap. 21 Yatâ oi a ambân
hân toren toren, zen zâkkât kutsiŋginan târokwapi.”

Yesuŋâ wâke ŋâi moleip.
(Mk 3:20-30 Lu 11:14-23; 12:10)

22 Nârâk zoren wâkeŋâ a ŋâi okŋaŋgi kopa op siŋ bâpsâsâŋ op ândei
Yesugâren diim âiwe. Âine Yesuŋâ a zo kubigi siŋâ ânâŋgâri ekŋâ den
sâip. 23 A ambân kâmut kirâwe, zen zo ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi itâ sâwe,
“Dawidigât kiun gâbapkât sâsâŋâ, zo zi mot ŋâi.” 24 Sâne Parisaio a, ziŋâ
den zo nâŋgâm itâ sâwe, “Zo sarâ. Wâke zeŋgât a kutâ kutŋâ Bezebulu,
zâkŋâ mam okŋaŋgi wâke moliziŋgâmap.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Zen yatâ sâne Yesuŋâ umziŋan ekŋâ itâ dâzâŋgom sâip, “Hân ŋâigât
a, zen kâsa utnetâ hânziŋ zo kwamen zimbap. Oi kamân ŋâigât a mo
mirâ ŋâigât a, zen kâsa utne mirâ kamânziŋ buŋ upap. 26 Satâŋ sot
arâpŋâ, zen kâsa utnetâ nepziŋâ dap yatâ kâtigem zimbap? 27 Zen nâgât
itâ sâme, ‘Bezebuluŋâ mam okŋaŋgi wâke moliziŋgâmap.’ Oi zeŋgât
narâpziŋâ ŋâiŋâ mam otziŋgi wâke moliziŋgâme? Sarâziŋaŋgât topŋâ zo
narâpziŋandâ muyagibi. 28 Nâ ko Anutugât Kaapumŋâ mam otnigi wâke
moliziŋgâman. Anutugât um topŋan ândiândigât narâkŋâ mâte otziŋgi
mân nâŋge.
29 A ŋâi, zâk mirâŋan kâwali op tâi dap yatâ a ŋâiŋâ zâim sikum
bekŋan mimbap? Yatâ buŋâ. Kâwali a zo komŋâ kiŋ bik saam pamŋâ
sikumŋâ âlip bekŋan mimbap.” (Yesuŋâ den zo Sataŋgât op sâip.) 30 Yatâ
sâmŋâ itâ sâip. “Ŋâi zâk buku mân otnibapŋâ, zâk kâsa otnibap. Ŋâi zâk
nepnâ mân galem upapŋâ, kândaŋbap.
31 Zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Bâliŋâ top top sot den sumunŋâ top top,
zorat tosa birâbirâŋ ziap. Ka ŋâi zâk Tirik Kaapum sâm bâliŋ kwâpap,
zâkkât tosa birâbirâŋ mân ziap. 32 Ŋâi zâk a bonŋâ nâ sâm bâliŋ
kwatnibap, zâkkât tosa âlip gulipkubap. Ka ŋâi zâk Tirik Kaapum sâm
bâliŋ kwâpap, zo ko tosaŋâ hânân sot Sumbemân mân gulipkubap.
33 Zen nak ŋâigât âlipŋâ sâm bonŋaŋgât yatik âlipŋâ sâbi. Mo nak
ŋâigât bâliŋâ sâm bonŋaŋgât yatigâk bâliŋâ sâbi. Nak zo bonŋandâ nak
topŋâ sâm muyagemap. 34 Zen mulumgât kiurâp. Bâliŋandâ wan den
âlipŋâ sâbi. Umziŋan kut ŋâi ŋâi zemap, zo yatik lâuziŋan kopgâmap.
35 A târârakŋândâ umŋan gâbâ den âlipŋâ kopgâmap. A ŋâi nâŋgânâŋgâ
bâliŋâ, zâkkât umŋan gâbâ den bâliŋâ kopgâmap. 36 Nâ dâzâŋgua
nâŋgânek, Den kubikkubik narâkŋan den sarâ top top, zorat hâuŋâ
Anutuŋâ ziŋgâbap. 37 Den sâmat, zorâŋ topkâ sâm muyagei gâsu gobap.
Mo den sâmat, zorâŋ topkâ muyagei birâgibap.”

Yesu kulem top topkât dukuwe.
(Mk 8:12 Lu 11:29-32)

38 Yatâ sâm dâzâŋgoi Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a
nâmbutŋâ, zen itâ mâburem dukuwe, “Patâ, top lâkulâku kulem ŋâi tuuna
âsagei iknâ.” 39 Sânetâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A kâmut zi orot mâmeziŋâ bâliŋâ
sot Kembugât den birâbirâŋ. A yatâ zorâŋ top lâkulâku kulemgât sâme. Zen
kulem ŋâi mârâtŋâ buŋâ. Propete Yonagâren muyageip, zo yatâ muyagei ikpi.
40 Yona zâk sirâm karâmbut saru zuu patâgât umŋan gei zeip. Zo yatigâk a
bonŋâ, nâ sirâm karâmbut hân umŋan zimbat. 41 Zorat ko den kubikkubik
narâkŋan Niniwe kamân mâirâp, zen gam a kâmut zi zeŋgât topziŋ sâne hâuŋâ
yâmbâtŋâ patâ mimbi. Wangât, Niniwe kamân mâirâp, zen Yonaŋâ den girem
dâzâŋgoi nâŋgâm umziŋâ melâŋâwe, zorat. Na sa nâŋgânek. Nâ zi kinzan,
nâ Yona wâlan. 42 Oi ambân kutâ hân torengen gâbâ Salomogâren gâip, zâk

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yatik den kubikkubik narâkŋan kâmut zi zeŋgât tosaziŋ sapsubap. Wangât, ambân zorâŋâ hân kârebân gâbâ gam Salomogâren den nâŋgânâŋgâ bonŋâ mimbam gâip, zorat. Oi nâ zi kinzan, nâ Salomo wâlan. Zen wangât op nâgât den birâme?”

Wâke, zâk gebâkŋan puriksâm a tâmbetkubap.
(Lu 11:24-26)

43 “Wâkeŋâ a umân gâbâ takâm gam hân a mân ândiândiŋan âi ândim tâtat
mâmeŋâ kârubap. 44 Kârumŋâ sâbap, ‘Nâ mirânâ birâm gâwan, zoren âibâ.’
Sâmŋâ âburem âi ikpap. Egi mariŋâ buŋâ, saŋgon kubikkubikŋâ. 45 Yatâ ekŋâ
âim wâke bukurâpŋâ nâmburân zagât, zikŋâ dâp buŋâ, bâliŋ kâtikŋâ, zo sâi
ga mirâ zorenâk tâtat mâme upi. Oi a zo mârum bâliŋâ ândeipŋâ bet bâliŋ op
kwâtâtibap. Bâliŋ mâme a kâmut zi, zeŋgâren yatik muyagibap.”

Yesugât mam murâpŋâ.
(Mk 3:31-35 Lu 8:19-21)

46 Yesu zâk den yatâ sâm dâzâŋgom kiri kândâtziŋan Yesugât mam
murâpŋâ, zen gam den dukunam mambât kirâwe. 47 Mambât kinetâ a
ŋâiŋâ Yesu itâ sâm dukuip, “Nâŋgâ. Mamgâ murâpkâ, zen den dâgonam
kândâtniŋan ga kinze.” 48 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Mam murâpnâ
waniŋ ziŋâ?” 49 Yatâ sâmŋâ arâp kirâwe, zeŋgâren bikŋâ pamŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, “Ziŋgitnek. Mamnâ murâpnâ zi te. 50 Sumbem Ibânaŋgât
sâtŋâ nâŋgâm lume, zen ko nâgât mamârâpnâ mun garâpnâ ue.”

Keet maamaandiŋgât den.
(Mk 4:1-9 Lu 8:4-8)

13 1 Sirâm zoren Yesuŋâ mirin gâbâ gem saru sâtŋan âi tâip. 2 Âi tâi a
ambân kâmut patâ zâkkâren mindune ziŋgit waŋgâ ŋâin zarip. Oi
zâk waŋgâyân tâi a ambân doŋbep patâ, zen sagân kirâwe. 3 Zen sagân kinetâ
den sumbuŋâ top top sâm dâzâŋgoip. Ŋâi ko itâ sâip, “Nâŋgânek. A ŋâiŋâ keet
maandiŋbam nebân arip. 4 Âi maandiŋi keet nâmbutŋâ mâtâbân gei zei nii
ziŋâ ga niwe. 5 Oi keet nâmbutŋâ hân siŋitŋan gei zeip. Zoren hân mâiktârâ
kwâkŋanâk, zorat kek takip. 6 Ândâŋâ kârep mân giari maaŋâ egi hâlâlâŋsâm
moip. 7 Keetŋâ nâmbutŋâ hibuk osetŋan gei zeip. Gei zemŋâ kâmŋâ taki
hibukŋâ kwârakoipkât moip. 8 Keet nâmbutŋâ ko hân âlipŋan gei zem bonŋâ
doŋbep âsageip. Topŋâ ŋâigât keetŋâ 1 handeret. Topŋâ ŋâigât keetŋâ 60. Topŋâ
ŋâigât 30. Bonziŋâ yatâ âsageip. 9 Zorat ŋâi zâk kindapŋootŋâ den zi nâŋgâbap.”

Yesuŋâ den sumbuŋaŋgât sâm dâzâŋgoip.
(Mk 4:10-12 Lu 8:9-10)

10 Den yatâ sâm dâzâŋgoi arâpŋâ nen um topŋan gam mâsikâm sâwen,
“Gâ wangât den sumbuŋâ dâzâŋgomat?” 11 Sâindâ zâkŋâ itâ dâtnâŋgoip,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Anutu um topŋan bagibagiŋâ, zorat den sumbuŋâ ziiŋâ nâŋgâm
kwâtâtibigât sâsâŋ. A nâmbutŋâ, zen buŋâ. 12 Ŋâi zâk den nâŋgânâŋgâŋâ,
zo mem ândei Anutuŋâ târokwap pindâbap. Oi nâŋgânâŋgâ patâ upap.
Ka ŋâi zâk den nâŋgânâŋgâ pindip, zo mân mem ândei bekŋan mimbap.
Oi yen ândibap. 13 A nâmbutŋâ, zen sinziŋâ ekŋâ mân ek kwâtâtibi.
Oi kindapziŋandâ den nâŋgâm mân nâŋgâm kwâtâtibi. Zorat op den
sumbuŋâ dâzâŋgoman. 14 Oi mârumŋan Propete Yesaiaŋâ kânŋan den
sâip, den zo bonŋâ uap. Den zo itâ,

'Kindapziŋandâ den nâŋgânâŋgâ, zo nâŋgâbi. Ka umziŋandâ ko mân
nâŋgâm kwâtâtibi. Sinziŋandâ igikŋâ, zo ikpi. Ka zorat topŋâ, zo
mân ek kwâtâtibi. 15 A ambân kâmut zi, zen um kâtik. Kindapziŋ
bâpsâsâŋ. Sinziŋandâ mân ek kwâtâtibi. Umziŋandâ mân nâŋgâm
kwâtâtibi. Umziŋ mân melâŋne ko nâ dap yatâ kubikziŋgâbat?'

16 Zen ko sinziŋâ âlip ikme. Kindapziŋ âlip nâŋgâme. 17 Zorat zeŋgât
nâŋga âlip uap. Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Mârumŋan Propete sot a
târârakŋâ doŋbep, zen kut ŋâi ŋâi zen ek nâŋgâme, zo ek nâŋgânam
osimŋâ mân ek nâŋgâwe."

Keet maamaandiŋ, zorat topŋâ sâm dâzâŋgoip.
(Mk 4:13-20 Lu 8:11-15)

18 "Oi zi keet maamaadiŋ den, zorat topŋâ dâzâŋgua nâŋgânek.
19 Keetŋâ mâtâbân gei zeip, zorat dâp a nâmbutŋâ ândime. Zen siŋgi âlip
naŋgâne umziŋan mân giari bâliŋâ mariŋandâ gamŋâ zo bekŋan memap.
20 Keetŋâ hân siŋitŋan gei zeip, zorat dâp a nâmbutŋandâ ândime.
Zen siŋgi âlip nâŋgâm âkŋâlem ândime. 21 Umziŋan ko ândâŋâ mân
gâsuipkât narâk pâŋkânok mem ândine sâknam mo zâŋgom tâk namin
pâpan, zo âsagei kektâ lorem birâme. 22 Keetŋâ hibuk kwâkŋan gei zeip,
a nâmbutŋâ zen yatâ ândime. Zen siŋgi âlip zo nâŋgâmŋâ sâkkât kut
ŋâi sot kât sikumgât âkŋâle op ândine umziŋan bon mân âsagei bonŋâ
buŋ op gukupitŋâ upap. 23 Keetŋâ hân âlipŋân gei zeip, zo a nâmbutŋâ
zo yatâ ândime. Zen den siŋgi âlip nâŋgâm umziŋan gei mem ândime.
Oi ŋâigâren bonŋâ 1 handeret, ŋâigâren 60, ŋâigâren 30. Bonŋâ yatâ
âsagemap."

Nebân hibuk takip, zorat den.

24 Yesuŋâ den sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, "Sumbemgât den
siŋgi âlip, zorat mâtâp zi itâ. A ŋâiŋâ nepŋan âi keet maandeŋip, zoren
dâpkwap sâbâ. 25 Keetŋâ maandiŋâ ari a uman zine narâk zoren kâsaŋâ
gam hibuk keetŋâ maandiŋâ arip. 26 Oi keet zo takâm bon upâ sâi
hibuk ârândâŋ takâwe. 27 Oi kore a, zen zo ekŋâ nep mariŋâ dukum
sâwe, 'Patâniŋâ, gâ nepkan keet âlipŋâ maandeŋin. Oi Hibuk zo waniŋ
gâbâ tâkap?' 28 Mâsikâne sâip, 'Kâsa ŋâiŋâ maandeŋi âsageip.' Yatâ sâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâsikâwe, ‘Nen âi sâmbum panâ?’ 29 Sâne itâ dâzâŋgoip, ‘Buŋâ. Zen
hibuk sâmbum kâmŋâ zo sâmbubegât birâbi. 30 Zo yenâk zimbabot. Oi
bonŋâ miniŋ narâk oi nep a itâ sâm dâzâŋgobat, “Kândom zen hibuk zo
sâmbum buraŋ saam kârâbân umbi. Bet ko bonŋâ âlipŋâ mine mirânan
zâibap.” ’”

Wakum sot sii daŋgât, zekât den.
(Mk 4:30-32 Lu 13:18-21)

31 Den sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, “Sumbemgât den siŋgi âlip,
zorat mâtâp, zo wakum keetŋâ yatâ. A ŋâiŋâ keetŋâ zo nepŋan pâip.
32 Keetŋâ zo mâiktârâ. Keetŋâ nâmbutŋâ zeŋgât ombeziŋan. Zo kâmŋâ
takâm zâim walâziŋgâm nak patâ opmap. Oi nii zen gam bâranŋan pam
tapme.”
33 Oi den sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, “Sumbemgât den siŋgi âlip,
zorat mâtâp, zo sii daŋgât naamŋâ yatâ. Ambân ŋâiŋâ nalemân sii daŋgât
zâtki giari nalem aksik naam op naŋgip.”

Nebân hibuk takip, zorat topŋâ.

34 Yesuŋâ den dâzâŋgoip, zo sumbuŋik dâzâŋgoip. Den muyap mân sâm
muyagem dâzâŋgoip. 35 Yatâ oi Propete a ŋâiŋâ den sâip, zo bonŋâ oip.
Den zo itâ,

“Lâunan den sumbuŋâ top top muyagei sâbat. Hân muyageibân gâbâ
den tik zeip, zo sâm muyagibat.”

36 Yesuŋâ a ambân zâmbari âine mirin zarip. Zâi tâi arâpŋâ nen zâimŋâ
dukum sâwen, “Kâlamân hibuk muyageip, den sumbuŋâ zorat topŋâ
sâna nâŋgânâ.” 37 Dukoindâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “A keet âlipŋâ pâip, zo a
bonŋâ nâŋâ pârâwan. 38 Nep, zo han patâ zi. Keet âlipŋâ, zo sumbemgât
siŋgi a ambân kâmut. 39 Hibuk, zo bâliŋâ mariŋâ, zâkkât kâmut. Kâsa
zâk nebân hibuk keetŋâ maandiŋip, zâk Sataŋ. Bon miniŋ narâkŋâ, zo
hâuŋâ miniŋ narâkŋâ. Nep tuutuuŋ a, zen sumbem a. 40 Hibuk sâmbum
kârâbân uwe, zo yatigâk hâuŋâ miniŋ narâkŋan âsagibap. 41-42 A bonŋâ,
nâŋâ kâwali arâpnâ sâŋgonzâŋgua a ambân zeŋgâren gâbâ bâliŋ mâme
a ambân sot gurumin den kukuŋâ a ambân, zo gâbâreziŋgâm kârâp
tâmbâŋan zâmbane geibi. Zen zoren umbâlâ op isem ândibi. 43 A târârak
zen ko Ibâziŋaŋgât um topŋan âsakŋoot maa yatâ âsagem ândibi. Ŋâi zâk
kindapŋootŋâ den zi nâŋgâbap.”

Kune kinsagât den.

44 “Sumbemgât den siŋgi âlip mâtâp, zo itâ. Kune kinsa ŋâi hibukŋan
tik zei a ŋâi zoren âi muyageip. Muyagemŋâ umâlep patâ nâŋgâm
kwârakum âi kut ŋâi ŋâi tâkŋaŋgip, zo pam kât mem naŋgâm hân zo
kwâlip.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kunegât den sumbuŋâ.

45 “Sumbemgât siŋgi âlip mâtâp, zo itâ. A ŋâi kunegât kârum ândeip.
46 Kârum ândim kune ŋâi tipŋan kurum, zo muyageip. Muyagemŋâ kut
ŋâi ŋâi gakâŋâ, zo a zo pindi kune zo zâkkât oip.”

Saru zuu irâ, zorat den sumbuŋâ.

47 “Sumbemgât siŋgi âlip, zorat mâtâp, zo iŋangât irâ yatâ. A zen irâ zo
saruyân pane giari zuu topŋâ topŋâ piksâwe. 48 Piksâne sâmbune âkŋan
zarip. Oi iŋan niniŋâ, zo waŋgâyân parâwe. Mân niniŋâ ko birâm pane
saruyân giarip. 49-50 Narâk patâ mâte oi ko zo yatâ muyagibap. Narâk
zoren sumbem a, ziŋâ a hânŋâ hânŋâ kâsâpzâŋgomŋâ bâliŋ mâme a
minziŋgâm kârâp patin zâmbane geibi. Zoren umbâlâ op isem ândibi.”
51 Yatâ sâmŋâ mâsikâniŋgip, “Zen zo aksik nâŋgâm naŋge mo buŋâ?”
Sâi niŋâ sâwen, “Nen nâŋgâm naŋgen.” 52 Sâindâ dâtnâŋgoip, “Zen
dinnâ nâŋgâm kwâtâtemŋâ siŋgi âlipŋaŋgât mâtâp nâŋgâm kwâkâbi.
Zen mirâgât mariŋâ yatâ opŋâ kabâŋan gâbâ kut ŋâi ŋâi âlip sâŋgiŋâ sot
uŋakŋâ lândim pambi.”

Nasarete kamânân Yesu kândâtkuwe.
(Mk 6:1-6 Lu 4:16-30)

53 Yesu zâk den sumbuŋâ top topŋâ zo sâm naŋgâm mirâ kamân zo
birâm arip. 54 Âi kamânŋan Nasarete, zoren âi takâm mâpâmâpâse namin
zâim den siŋgi âlip sâm dâzâŋgoi a zen nâŋgâm imbaŋâziŋ buŋ oi sâwe,
“Zâk nâŋgânâŋgâ zot imbaŋâ zo waniŋ gâbâ muyageip. 55 Nen topŋâ
nâŋgen. Zâk mirâ tuutuuŋ a nanŋâ. Mamŋâ Maria. Murâpŋâ kutziŋâ
Yakobo, Yose, Simoŋ sot Yuda. 56 Garâpŋâ nen sot ârândâŋ ândien. Zâk
kut ŋâi ŋâi zi ikâ zoren muyageip?” 57 Zen yatâ nâŋgâm kwakŋâ zâkkât
nâŋgâne geip. Oi Yesuŋâ sâm dâzâŋgoip, “Propete a ŋâi zâk kutsiŋgiŋâ
hân torengen laŋ kârâm ari kamârâpŋâ sot torerâpŋâ, zen zâkkât
nâŋgâne gei birâŋaŋgâme.” 58 A zen umziŋ aŋgân kârâwegât Yesuŋâ
kamân zoren kulem top top doŋbep mân tuugip.

Herodeŋâ sâi Yohane kuwe.
(Mk 6:14-29 Lu 3:19-20; 9:7-9)

14 1 Nârâk zoren a kutâ Herode, zâk Yesugât siŋgi nâŋgip. 2 Siŋgi zo
nâŋgâmŋâ a sâtŋâ gakârâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ itâ nâŋgan.
Yohane too saŋgonziŋgip, zâk mumuŋan gâbâ zaat kâwaliŋoot ândiap.”
3 Den zo yen mân sâip. Mârumŋan Herode zâk munŋâ Pilipogât ambân
bekŋan meip, kutŋâ Herodia. Ambân zâkkât opŋâ sâi Yohane kiŋ bik
saam tâk namin pane zeip. 4 Wangât, Yohaneŋâ den itâ dukuip, zorat,
“Gâ ambân zo mein, zo mân orotŋâ.” 5 Oi Herodeŋâ Yohane kumbam

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgip. Ka a ambân ziŋâ Yohanegât nâŋgâne Propete op ândeip, zorat
keŋgât op birip. 6 Oi Herode âsaâsagiŋ narâk oi omo nâne patâ utnam
utne Herodiagât bâratŋâ, zâk Herode sot a sâtŋâ tarâwe, zeŋgât mâteyân
kep ândei Herode ek âkŋâlem itâ sâm dukuip, 7 "Nâ den zi sâm kâtigian.
Gâ wan mo wangât sâna gibat." 8 Oi ambân zâk mamŋandâ den dukui itâ
sâip, "Yohane too saŋgon nep tuugip, zâkkât gânduŋ kom mânâŋgâtŋâ
kâukŋâ hâkobân pam mem ga ni."
9-11 Yatâ sâi a kutâ zâk nâŋgâm pârâkpâip. Nâŋgi mân dâp oip. Ka zâk
a sâtŋâ zeŋgât mâteziŋan sâm kâtigeip, zorat op zo bon upapkât nep a
sâŋgonzâŋgoi Yohane tâk namin tâi gânduŋâ kârâm mânâŋgât kâukŋâ
hâkobân pam mem ga Herodia bâratŋâ pindâwe. Ambân zo memŋâ
mamŋâ pindip. 12 Yohane kune moi arâpŋâ zen gamŋâ kâmbarâŋâ mem
hangumŋâ âi Yesu den siŋgi dukuwe.

Yesuŋâ a 5 tausen nalem ziŋgip.
(Mk 6:31-44 Lu 9:10-17 Yo 6:1-13)

13 Yesuŋâ den siŋgi zo nâŋgâm waŋgâyân zâim hân a mân
ândiândiŋan, zoren ândibam arip. Ari a ambân doŋbep patâ kamân ŋâin
ŋâin gâbâ, zen siŋgiŋâ nâŋgâm saru sâtŋan âim muyagiwe. 14 Yesuŋâ
waŋgâyân gâbâ gemŋâ a ambân kâmut zo ziŋgitŋâ umŋâ nâŋgâmŋâ a
ambân sisi mâsekziŋoot, zo kubikziŋgip.
15 Yatâ op ândei mirâ oi Yesugât arâpŋâ niŋâ dukum sâwen, "Zi a mân
ândiândiŋan ândeindâ mirâ ŋâtiksâbâmap. Gât ko a ambân zâmbana
kamânân âim nalem muyagibi." 16 Sâindâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip,
"Wangât âibigât se? Ziŋâ nalem ziŋgânek." 17 Yatâ sâm dâtnâŋgoi sâwen,
"Nen zi nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât mem ândien. Nen nalem
nâmbutŋâ buŋâ." 18 Sâindâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, "Nalem zo
nâgâren mem ganek."
19 Yatâ sâmŋâ a dâzâŋgoi hibuk luatŋâ tap âiwe. Yesuŋâ nalem
bâtnâmbut sot saru zuu zagât, zo mem sumbemân egi zari sâiwap
sâmŋâ namuŋ arâpŋâ niŋgi niŋâ kâsâpkum a ziŋgâwen. 20 A pisuk
nem âkon urâwe. Oi buputŋâ zeip, zo meindâ irâ kiin zagât piksâip.
21 A nalem niwe, zo teŋgâziŋâ 5 tausen yatâ. Ambâ murarâpziŋâ mân
sâlâpzâŋgowen.

Yesu saru kwâkŋan lâŋ lâŋ arip.
(Mk 6:45-52 Yo 6:15-21)

22 Yatâ opŋâ Yesuŋâ arâpŋâ sâi waŋgâyân zâi saru nâmbutken âinam
âiwen. Yesu zâk a ambân zâmbari âibigât zoren tâip. 23 Oi a ambân
zâmbari âinetâ zâk zikŋik ninâu sâbam bâkŋan zarip. Yatâ op ândei
ŋâtiksâi zâk zikŋik zoren ândeip. 24 Waŋgâŋâ âim saru tânâmŋan takip.
Oi pibâ patâ zâk âiwenân gâbâ gam saru kunziri waŋgâ mem kâbakŋei

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âinam osiwen. 25 Mirâ haŋsâsâgât Yesuŋâ saru kwâkŋan lâŋ lâŋ ga
muyageniŋgip. 26 Zâk zo yatâ gâi arâp niŋâ ekŋâ keŋgâtniŋâ op wâke
gaap sâm den kâtik kambâŋâwen. 27 Yatâ oindâ den itâ sâm dâtnâŋgoip,
“Umziŋ diim geik. Zi ninak gaan. Mân keŋgât utnek.” 28 Sâi Peteroŋâ
sâtŋan mem itâ sâip, “Kembu, ninak gaan sâna too kwakŋik lâŋ gabâ.”
29 Sâi Yesuŋâ sâip, “Ga.” Sâi Peteroŋâ waŋgâyân gâbâ geim saru kwâkŋan
Yesugâren arip. 30 Peteroŋâ âim tâi pibâ patâ ŋâi gâi keŋgât op geibam op
Yesu konsâm sâip, “Kembu, gâ gâsuni.” 31 Sâi zorenâk Yesuŋâ gâsum sâip,
“Gâ wangât nâŋgâm pâlâtâŋgâ lotŋâ oi um zagât uat?” 32 Yatâ sâm gâsui
waŋgâ kâligen kopgâitâ pibâ hiriŋsâip. 33 Oi a waŋgâyân tarâwen, nen
Yesu um topŋan âi pindiŋsâm sâwen, “Gâ perâkŋak Anutugât nanŋâ.”
34 Oi saru nâmbutken âimŋâ Genesarete hânân takâwen. 35 Zoren a zen
Yesu ekŋâ den pane kamân ŋâin ŋâin ari a ambân sisi mâsekziŋoot
diiziŋgâm zâkkâren gawe. 36 Oi zen Yesu itâ dukuwe, “Nâŋgâna hâmbâgâ
murukŋan gâsum mâsekziŋ buŋ upap.” Yatâ urâwe, zorâŋâ sâkziŋâ âlip
op naŋgip.

Kut ŋâi ŋâi niniŋandâ a um mân sumunkomap.
(Mk 7:1-23)

15 1 Narâk zoren Yerusalem kamânân gâbâ Parisaio a sot Kembugât
gurumin den galem a, zen Yesugâren gam mâsikâm sâwe,
2 “Arâpkâ, zen wangât sâkurâpniŋ zeŋgât den kom bitziŋâ mân too
saŋgon nalem mem nime?”
3 Yatâ sâm mâsikâne Yesuŋâ itâ sâip, “Zen ko wangât ziiŋâ
sâkurâpziŋaŋgât den lum Anutugât den kume? 4 Anutugât den itâ ziap,
‘Gâ ibâ mam sâtzik lum hurat kwatzikâban. Oi ŋâi zâk ibâ mam den
bâliŋâ dâzâkobap, zâk mân ândibap. Zâk kune mumbap.’ 5 Zen ko itâ
sâme, ‘Ŋâi zâk ibâ mam itâ dâzâkobap, “Kut ŋâi zikâbam, zo Anutugât
siŋgi sâm paan.” Zâk zo yatâ opŋâ on galem mân otzikâbap.’ 6 Zen
yatâ opŋâ Anutugât den birâne giari sâkurâpziŋaŋgât den zorik lum
ândime. 7 Sarâ a, zen. Zeŋgât op Propete Yesaiaŋâ Anutugât den itâ sâm
kulemgoip,

8 ‘A kâmut zi lâuziŋandik mâpâsenime. Umziŋandâ ko birânime.
9 Oi den bonŋagât hâuŋâ a ziiŋ den sâm kwâkâyaŋgâme. Zen
lâuziŋandik mâpâsenime. Nâ zorat nâŋga yen opmap.’”

10 Yesu zâk zo yatâ sâm dâzâŋgom a ambân sâi gane itâ dâzâŋgom sâip,
“Nâ den dâzâŋgua nâŋgâm kwâtâtinek. 11 Kut ŋâi ŋâi nine geimap, zo
mân sumunkomap. Ka lâuziŋan gâbâ kopgâmap, zorâŋâ sumunkomap.”
12 Yatâ sâi arâpŋâ niŋâ zâkkâren âim mâsikâm sâwen, “Den yatâ
zo sâna Parisaio a zen nâŋgâm bâliŋ kwatgige, zo nâŋgat?” 13 Sâindâ
sâip, “Nebân kut ŋâi zo sumbem Ibânandâ mân kâmerip, zo sâmbum
naŋgâbap. 14 Zen yen birâziŋgânek. Parisaio zen siŋziŋ ŋâtâtikŋâ. Zeŋgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâtâp kândom a sen bâpsâsâŋ zagât diiaŋgâm âibabot, zo ko mâtâp
tâpâkum ârândâŋ lâmân geibabot."
15 Sâi Peteroŋâ itâ sâm dukuip, "Den sumbuŋâ dâzâŋguat, zorat topŋâ
sâna nâŋgânâ." 16 Sâi Yesuŋâ dâtnâŋgoip, "Zen tok um nâŋgânâŋgâziŋ
mân pâroŋsâi ândie, mo dap? 17 Topŋâ itâ mân nâŋge? Aŋâ kut ŋâi ŋâi
nine tep kâmboziŋan giari mem kubigi mâtâpŋan geimap. 18 Ka umziŋan
gâbâ den bâliŋ top top lâuziŋan takâmap, zorâŋâ ko umziŋ sumunkomap.
19 A umân gâbâ kut ŋâi ŋâi kop gâmap, zo itâ. Nâŋgânâŋgâ bâliŋâ, âkŋâle
nep, kâmbam ku, kâmbu konda, den sarâ, ambân mem birâbirâŋ sot den
sumunŋâ. 20 Kut ŋâi ŋâi yatâ, zorâŋ sumunkomap. Oi bet mân saŋgon kut
ŋâi ŋâi nine, zorâŋâ mân sumunkomap.

Kanaan ambân ŋâiŋâ Yesu konsâm mâpâseip
(Mk 7:24-30)

21 Oi Yesu zâk kamân zo birâm Tiro sot Sidoŋ kamân zagât, zo zeŋgâren
arip. 22 Zeŋgâren ândei Kanaan hânân gokŋâ ambân ŋâi gam Yesu konsâm
sâip, "Kembu gâ Dawidigât kiunŋâ, nâgât umgâ bâliŋ oik. Bâratnâ, zâk wâkeŋâ
mâte pirik okŋaŋgâmap." 23 Yatâ sâi Yesuŋâ nâŋgâm den hâuŋâ mân dukuip.
Yatâ oi arâpŋâ nen zâkkâren gam dukum sâwen, "Ambân zo molina arik. Zâk
kândâtniŋan den sâm gaap." 24 Sâindâ dâtnâŋgoip, "Nâ Isirae kâmut râma yatâ
gulip op ândime, zo zeŋgârâk sâŋgonnogi gem gâwan." 25 Sâi ambân zorâŋ um
topŋan âi siminŋâ liim pindiŋsâm sâip, "Kembu, gâ laŋ betnan me." 26 Yatâ sâi
ko itâ sâm dukuip, "Katep zeŋgât nalem betziŋan mem wâu ziŋgâziŋgâŋ, zo
mân dâp upap. Nâ Isirae a kâmut, zeŋgât gem gâwan." 27 Sâi ambân zo itâ sâip,
"Kembu zo âlip sat. Oi marirâpziŋandâ nalem nem tatne gwapgwap gei wau
zen laŋ nime." 28 Yatâ sâi Yesuŋâ dukum sâip, "O ambân nâŋgâm pâlâtâŋgâ
patâ, sat zorat dâp muyagegigik." Sâi zorenâk bâratŋâ âlip oip.

Yesuŋâ a doŋbep kubikziŋgip.
(Mk 7:31-37)

29 Yesu zâk hân zobâ âburem gam Galilaia saru sâtŋan âim bâkŋâ ŋâin
zâi tâip. 30 Zâi tâi a ambân kâmut patâ zâkkâren mindum gawe. Zen sâkziŋâ
giginâ, sinziŋ bâpsâsâŋ, kin bitziŋ bâliŋâ, kopa sot sisi mâsekziŋoot diiziŋgâm
Yesugât um topŋan zâmbane kubikziŋgip. 31 Yatâ oi kopa, zen dinziŋâ sâwe.
Kin bitziŋ bâliŋ, zen mâtâbân âim gawe. Sâkziŋ giginândâ âlip urâwe. Sinziŋ
bâpsâsâŋandâ sinziŋ igâwe. Oi a ambân kâmut, ziŋâ zo ekŋâ nâŋgâne imbaŋâ
oi itâ sâwe, "Nen Isirae a kâmut neŋgât Anutu mâpâsinâ."

Yesuŋâ a 4 tausen nalem gumuziŋgip.
(Mk 8:1-10)

32 Yesuŋâ arâpŋâ sâi gâindâ itâ sâm dâtnâŋgoip, "Nâ a zeŋgât umnâ
nâŋgan. Zen nâ sot ândine sirâm karâmbut oi tepkât mue. Oi nalem buŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâŋgonzâŋgoindâ âi mâtâbân tâmbetagobegât umnâ girem uap.” 33 Sâi arâpŋâ niŋ itâ sâwen, “Nen hân a mân ândiândiŋan ândim nalem ikâ gâbâ mem a kâmut zi ziŋgindâ nine dâp upap?” 34 Yatâ sâindâ Yesuŋâ mâsikâniŋgâm sâip, “Zeŋgâren nalem dabutâ ziap?” Sâi niŋâ sâwen, “Nalem nâmburân zagât sot saru zuu zagât mo karâmbut ziap.” 35 Oi Yesuŋâ nâŋgâm sâi a ambân zen mindum hânân ge tarâwe. 36 Yatâ utnetâ Yesu zâk nalem nâmburân zagât sot saru zuu, zo mem sâiwap sâm namuŋ arâp niŋgi kâsâpkum a ambân ziŋgâwen. 37 Nen ziŋgindâ a ambân aksik nem âkon urâwe. Oi buputŋâ tap arip, zo sânduindâ irâ nâmburân zagât piksâip. 38 Nalem niwe, a zo 4 tausen yatâ. Ambâ murarâpziŋ mân sâlâpzâŋgowen. 39 Yesuŋâ a ambân zâmbari âine zikŋâ waŋgâyân zâim Magadaŋ hânân âi takip.

Yesuŋâ kulem ŋâi tuubapkât sâne kwâkâziŋgip.
(Mk 8:11-13 Lu 12:54-56)

16 1 Parisaio a sot Sadukaio a, zen Yesugâren gam mâsikâm sâwe, “Gâ sâna top lâkulâku kulem ŋâi âsagei iknâ.” 2 Sâne dâzâŋgom sâip, “Mirâ ŋâtiksâbâ sâi sumbem kuriŋkoi sâme, ‘Muka maa upap.’ 3 Mo haŋsâi sasa mem dooŋgubap, zo ko map gâbap sâme. Sarâ a, zen. Sumbemgât tobatŋâ ekŋâ nâŋgâme. Ka nâgât topnâ ko mân nâŋgâm kwâtâtime. 4 A ambân ândi mâmanziŋ bâliŋâ, zen kulem tobat ŋâi iknat sâme. Zen kulem ŋâi uŋakŋâ buŋâ. Yonaŋâ Niniwe a umziŋ melâŋbigât kulem yatâ oip. Narâk ziren Yona kulem oip zo yatâ nâŋâ muyagia ikpi.”

Parisaio a sot Sadukaio a, zeŋgât girem dâzâŋgoip.
(Mk 8:14-21)

5 Oi arâpŋâ nen nalemgât nelâmnâŋgoi Yesu sot saru nâmbutken arindâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, 6 “Zen Parisaio sot Sadukaio a zeŋgât sii daŋgât nalemziŋan mân pam om nimbi.” 7 Yatâ sâm dâtnâŋgoi nen kwakŋâ itâ sâm ârâguwen, “Nalem zei birâm gen, zorat dâtnâŋguap.” 8 Yatâ sâindâ Yesugât kindapŋan giari nâŋgâm itâ sâm dâtnâŋgoip, “O nâŋgâm pâlâtâŋziŋ lotŋâ. Zen wangât nalem birâm ge, zorat âragum te? 9 Kut zo orâwan, zo mârum nelâmzâŋgoi mân nâŋge? Nâ nalem bâtnâmbut zorâŋâ a 5 tausen ziŋga nem âkon utne buputŋâ sândune irâ dabutâ piksâip? 10 Nalem nâmburan zagât, zorâŋ a 4 tausen ziŋga nem âkon utne buputŋâ sândune irâ dabutâ gei piksâip? 11 Nâ nalemgât mân dâzâŋguan. Zo wangât mân nâŋgâm kwâtâtie? Parisaio a sot Sadukaio a, zeŋgât sii daŋgât nalemziŋan mân pam nimbi.” 12 Arâpŋâ nen den yatâ nâŋgâm kwâtâtem sâwen, “Zâk sii daŋgât pam niniŋaŋgât sap, zo Parisaio sot Sadukaio den sâsâziŋaŋgât op sap.”

Peteroŋâ Yesugât topŋâ sâm muyageip.
(Mk 8:27-30 Lu 9:18-21)

13 Kaisarea kamân a kutâ Piliponâ sâi tuuwe. Yesu zâk âi zo mâte upam arâp dâtnâŋgom sâip, “A ambân, zen a bonŋâ nâgât ŋâi sâme?” 14 Sâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

niŋâ dukum sâwen, “Nâmbutŋandâ Yohane too saŋgon nep tuugip sâme.
Nâmbutŋandâ Elia sâme. Nâmbutŋandâ Yeremia mo Propete a ŋâi sâme.
Gâgât yatâ sâme.” 15 Yatâ sâm dukoindâ mâsikâniŋgip, “Ka ziiŋâ ko nâgât
ŋâi sâme?” 16 Mâsikâniŋgi Simoŋ Peteroŋâ sâip, “Gâ Anutu ândiândiŋ
mariŋaŋgât nanŋâ. Bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâban. Gâ Kristo.” 17 Sâi Yesuŋâ
itâ sâm dukuip, “Simoŋ, Yonagât nanŋâ, gâgât nâŋga sâtâreŋoot uap.
Nâŋgânâŋgâ zo agâren gâbâ mân muyagegigap. Zo sumbem Ibânandâ
sâm muyagem gigip. 18 Zorat dâgoga nâŋgâ. Gâgât kutkâ Petero (niiŋ
denân ko Kât). Oi nâŋâ kât zorat kwâkŋan a ambân kâmut gakârâpnâ
zâmbansa simgât imbaŋâŋandâ mân walâziŋgâbap. 19 Oi nâ sumbem
mâtâp konkonŋâ gibat. Oi hânân saasaaŋâ nep tuuna sumbemân bonŋoot
upap. Oi hânân olaŋolaŋŋâ nep tuuna sumbemân bonŋoot upap.” 20 Yatâ
sâmŋâ arâpŋâ den kâtikŋâ dâtnâŋgom sâip, “Nâ Kristo ândian, zorat den
a ambân mân dâzâŋgobi.”

Yesu momŋâ zaatpap, zorat den kânŋan sâm muyagem ziŋgip.
(Mk 8:31-9:1 Lu 9:22-27)

21 Narâk zoren Yesuŋâ topkwap kut ŋâi ŋâi gâtâm âsagibap, zorat arâp
sâm muyagem niŋgip. Oi Yesuŋâ Yerusalem kamânân zari galem a sot
tirik namâ galem a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, ziŋâ kut
ŋâi ŋâi sumunŋâ okŋaŋgâm kune mom sirâm karâmbut zem zaatpap,
zorat diŋâ dâtnâŋgom naŋgip. 22 Dâtnâŋgoi Petero zikŋik diim âimŋâ
kwâkâŋaŋgâm sâip, “Kembu, Anutuŋâ galem otgigi kut ŋâi yatâ zo mân
âsagegibap.” 23 Sâi puriksâm Petero itâ sâm dukuip, “Sataŋ, gâ siriksâm
âi. Gâ mâtâp dooŋgubâmat. Den sat, zo Anutugâren gâbâ buŋâ. Zo a den.”

Yesu molimoliŋaŋgât den.

24 Narâk zorenâk Yesuŋâ târokwapŋâ arâp itâ sâm dâtnâŋgoip, “Zen nâ
molininâ sâm um sâkziŋaŋgât den birâm poru nakziŋ lum nâgât mâtâp,
zo lâŋbi. 25 Zen ândiândiziŋ aŋgân kârane zo ko gulipzâŋgobap. Ka zen
nâgât op ândiândiziŋ birâne muyageziŋgâbap. 26 Zen hângât kut ŋâi ŋâi,
zorik mem ândine ândiândiziŋâ buŋ oi wan âlipŋâ muyageziŋgâbap?
Zen dap yatâ ândiândiziŋ suup mei târokwap ziŋgâbap? 27 Nâŋgânek. A
bonŋâ, nâ Ibânaŋgât neule âsakŋoot âsagem sumbem arâpnâ diiziŋgâm
gem gam a aksik patâ ândi mâmanziŋaŋgât dâp hâuŋâ ziŋgâbat. 28 Nâ
perâkŋak dâzâŋgobâ. A zi kinzeyân gâbâ nâmbutŋandâ mân munetâ a
bonŋâ nâ gem kembu patâ op tâka nikpi.”

Yesuŋâ holi tobat ŋâi oip.
(Mk 9:2-13 Lu 9:28-36)

17 1 Yesu zâk sirâm nâmburân kânok ândim Petero sot Yakobo sot
munŋâ Yohane, zen ziiŋik diiziŋgi bâkŋan zâiwe. 2 Oi zoren Yesu

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâk mâteziŋan kinŋâ tobat ŋâi oip. Oi si sâŋgânŋâ maa yatâ âsageip.
Hâmbâŋâ kâukom âsakŋâ yatâ âsagem naŋgip. 3 Oi Mose sot Elia, zet
zorenâk âsagem kin Yesu sot den den urâwe. 4 Yatâ utnetâ Peteroŋâ Yesu
itâ sâm dukuip, “Kembu, mat ŋâi ziren ândien. Zorat nâŋgâna ziren silep
karâmbut tuuga, gâgât ŋâi, Mosegât ŋâi, Eliagât ŋâi.”
5 Yatâ sâm kiri sasaŋâ âsakŋoot gem kwâtepzâŋgoip. Oi sasa kâligen
gâbâ den ŋâi itâ gâip, “Zi nannâ âlipŋâ. Umnandâ gâsumap. Zen diŋâ
nâŋgâm biraŋbi.” 6 Oi arâpŋâ zen den zo nâŋgâm sâŋgânziŋ hânân gei
tutukum keŋgât op sânâm sânsân urâwe. 7 Yatâ utne Yesuŋâ zeŋgâren
âim weeziŋgâm sâip, “Zen zaatŋâ keŋgât buŋ ândinek.” 8 Yatâ sâi sinziŋâ
lum za ikne Yesu zikŋik kiri igâwe.
9 Oi bâkŋan gâbâ gem tap Yesuŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, “Kut ŋâi sen
mârât ikse, zorat den siŋgi a ambân mân dâzâŋgom ândine a bonŋâ nâ
mumuŋan gâbâ zaatpat.” 10 Yatâ sâm dâzâŋgoi arâpŋâ zen mâsikâm sâwe,
“Elia zâk Kristo kândom okŋaŋgâm gâbap. Kembugât gurumin den galem
a zen wangât yatâ sâme?” 11 Sâm mâsikâne itâ sâm dâzâŋgoip, “Elia
zâk kândom gam kut ŋâi ŋâi kubikpapkât sâwe, zo bonŋâ. 12 Oi zorat
dâzâŋgua nâŋgânek. Elia zâk mârum gam ândei mân ek nâŋgâm kut ŋâi
laŋ okŋaŋgâwe. Oi a bonŋâ, nâ yatigâk nom sâknam nibi.” 13 Yatâ sâi
arâpŋâ ziŋâ itâ nâŋgâwe. Eliagât sap, zo Yohane too saŋgon nep tuugip,
zâkkât op sap.

Arâpŋâ a ŋâi kubiknam osiwe.
(Mk 9:14-29 Lu 9:37-42)

14 Oi bâkŋan gâbâ gem gam a kâmut zeŋgâren ganetâ a ŋâi Yesugâren
gam pindiŋsâm sâip, 15 “Kembu, gâ nannaŋgât umgâ bâliŋ oik. Zâk
mom gwâlâ op kârâbân sot toin geimap. 16 Oi arâpkâ zeŋgâren mem
ga kubiknam osie.” 17 Sâi Yesuŋâ itâ sâip, “O a kâmut, zen nâŋgâm
pâlâtâŋziŋ buŋ. Den kwâkâ a. Nâ zen sot âsâbâŋ ândim âkom
diiziŋgâmâmbat?” Yatâ sâmŋâ katep mem ganek sâip. 18 Oi yatâ utnetâ
Yesuŋâ wâke den dukui pam ari zorenâk katep âlip oip. 19 Bet arâp
nen Yesugâren gam tik sâm mâsikâwen, “Nen wangât wâke molinam
osien?” 20 Sâindâ dâtnâŋgoip, “Nâŋgâm pâlâtâŋziŋâ lolotŋâ, zorat yatâ
ue. Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Nâŋgâm pâlâtâŋ bonŋâ, mâiktârâ
ŋâi, mundo keetŋâ yatâ zemziŋgi bakŋâ ândiren zi dukunetâ âbâŋgum
ândirengen âibap. Zen wan mo wangât mân kwakpi. 21 Wâke zo yatâ, zo
wan wanŋâ buŋâ, nalem birâm ninâu sot ândimŋâ âlip moliziŋgâbi.”

Mom zaatpapkât sâm dâzâŋgoip.
(Mk 9:30-32 Lu 9:43-45)

22 Yesugât arâp, nen Galilaia hânân Yesugâren minduindâ itâ sâm
dâtnâŋgoip, “A bonŋâ, nâ a bitziŋan zâibat. 23 Zaria none momŋâ sirâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karâmbut zem zaatpat.” Den yatâ sâi arâpŋâ nen den zo nâŋgindâ makŋâ oip.

Peteroŋâ iŋan lâuŋan gâbâ kât meip.

24 Oi Kapenaum kamânân takindâ tirik namâgât kât memarâwe, a zo ziŋâ
Peterogâren gam mâsikâm sâwe, “Patâziŋandâ tirik namâgât kât kânok
pâmap mo buŋâ?” 25 Sâne Peteroŋâ sâip, “Ee, pâmap.” Yatâ sâmŋâ mirin
zâim den mân dukui Yesu zikŋak mâsikâm sâip, “Simoŋ, gâ dap nâŋgat?
Hângât a kutâ, zen waniŋ zeŋgâren kât mime? Narâpziŋâ zeŋgâren mo a
nâmbutŋâ zeŋgâren?” 26 Mâsiki a nâmbutŋâ zeŋgâren mime sâi Yesuŋâ itâ
sâm dukuip, “Âlip sat. Zorat a kutâ narâpziŋ, zen yen ândibi. Niiŋâ yatik
Anutu kutâgât narâp ândien. 27 Oi niiŋaŋgât nâŋgâne bâliŋ opapkât saruyân
geim kela tâgân saam pânandâ giari saru zuu kândom zibap, zo sâmbuna
kopgâi lâuŋâ kwâsatŋâ kât ŋâi muyagiban. Zo niikŋâ siŋgi kom ziŋgâban.”

Katep zeŋgât holi yatâ ândibi.
(Mk 9:33-37 Lu 9:46-48)

18 1 Narâk zoren arâpŋâ nen Yesugâren âim itâ sâm mâsikâwen,
“Anutu um topŋan, zo ŋâiŋâ patâ op ândibap?” 2 Yatâ sâindâ
Yesuŋâ katep mâik ŋâi sâi gâi osetniŋan pam itâ sâm dâtnâŋgoip, 3 “Nâ
perâkŋak dâzâŋgobâ. Zen umziŋ diim gem katep zeŋgât holi yatâ mân
ândibi, zo ko sumbem kamânân mân zâibi. 4 Ŋâi zâk katep zi yatâ op
ândibap, zâk zo ko sumbemân patâ op ândibap. 5 Oi ŋâi zâk nâgât op
katep zi itâ galem okŋaŋgâbap, zâk nâ kore otnibap.”

Bâliŋaŋgât den.
(Mk 9:42-48 Lu 17:1-2)

6 “Ŋâi zâk katep gakârâpnâ zeŋgâren gâbâ kânoktâ sâi bâliŋ upap,
zâk mârumŋan kât patâ ŋâi gânduŋan saam saruyân pane giari sâi zo
bâbâlaŋ opap. 7 Yei, bâliŋaŋgât nep tuutuuŋ, zo yâmbâtŋâ. Bâliŋaŋgât
nep tuutuuŋ muyagibap. Zo dap op yen zimbap. Ka a ŋâi bâliŋaŋgât nep
tuubap, Yei, Anutuŋâ dap dap okŋaŋgâbap?
8 Zorat bikandâ mo kiŋgandâ bâliŋ upâ sâi mânâŋgât pâmban. Ândiândi
kâtikŋan zâibâ sâm zâibam kwakŋâ birâm ândiban. Kiŋgâ bikâ hâlâluyâk
ândim kârâp kâtikŋan geibatkât yatâ upan. 9 Mo siŋgandâ bâliŋâ ŋâi ek
nâŋgâbâ sâi ketârapkum pâmban. Ândiândi kâtikŋan âiban, zorat op siŋgâ
bâpsâi ândiban. Sen hâlâlu ândim kârâbân geibatkât yatâ upan.”

Yesugât katep gakârâp, zeŋgât den.
(Lu 15:3-7)

10 “Umziŋ girem oi mulun ândim katep gakârâpnâ, zeŋgât nâŋgâne
giginâ mân upap. Nâ zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Sumbemân katep zeŋgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

galem a ândie. Zen sumbem Ibânaŋgât mâteŋan ândime. 11 A bonŋâ, nâ a
ambân tâmbetagoagoŋan gâbâ kubikziŋgâbam gem gâwan.
12 Zen dap dap nâŋge? A ŋâi râma gakârâp 1 handeret ândibi, oi zeŋgât
osetziŋan gâbâ kânok buŋ oi birâbap? Mo 99 zo zâmbamŋâ kânok barin
buŋ upap, zo âi kârum muyagibap? 13 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Zâk
âi kârumŋâ muyagemŋâ 99 zeŋgât buŋâ, buŋ upap, zorat op umâlep
patâ nâŋgâbap. 14 Zo yatâ zeŋgâren gâbâ katep ŋâi tâmbetagoi sumbem
Ibâziŋandâ nâŋgi mân dâp upap."

Kubikkubik sot ninâugât den.
(Lu 17:3)

15 "Bukugâ ŋâiŋâ gâgât tosa muyagei gâ tik âi dukuban. Zâkŋâ
diŋgâ nâŋgi âlip oi buku upabot. 16 Ka diŋgâ biri ko a kânok mo zagât
sâna gâ sot âinetâ a zâk sot dinziŋ kubikne âlip upap. 17 Oi a zorâŋâ
dinziŋâ zo biri Kembugât a kâmut zeŋgât bitziŋan pane dinziŋâ kwâki
nâŋgâŋaŋgâne a um kâtik mo orot mâme bâliŋ a yatâ upap.
18 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Zen hânân saasaa nep tuune sumbemân zo
yatik bonŋâ upap. Mo zen hânân olaŋolaŋ nep tuune sumbemân yatik
bonŋâ upap.
19 Oi dum dâzâŋgua nâŋgânek. Zeŋgâren gâbâ a bituktâ, zagât mo
karâmbut yatâ, ziŋ umziŋ mâtakâm wan mo wangât ninâu sânetâ
sumbem Ibâziŋandâ muyagem ziŋgâbap. 20 A bituktâ, zagât mo karâmbut
yatâ, zen nâgât op mindune nâ osetziŋan tâpat."

Kore a bâliŋaŋgât den.
(Lu 17:4)

21 Yesuŋâ den yatâ sâi Peteroŋâ zâkkâren âim mâsikâm sâip, "Kembu,
bukunâ ŋâiŋâ bâliŋ otnigi tosaŋâ sâp dabutâ birâbat? Nâmburân zagât
oi bira dâp upap?" 22 Sâm mâsiki Yesuŋâ sâip, "Nâmburân zagât oi
birâbangât sat. Nâ yatâ buŋâ, 70 oi birâbangât san. Oi yatigâk buŋâ,
walâm doŋbep patâ oi birâban.
23 Zorat siŋgi âlipkât mâtâp, zo a kutâ ŋâiŋâ oip, zoren dâpkwap sâbâ.
A kutâ zo arâpŋâ tosaŋâ namuŋ pindâbigât sâi gawe. 24 Oi ŋâi diim gawe,
zâkkâren tosa patâ ŋâi zeip. Kât 10 tausen yatâ. 25 Oi a zo kât buŋ oi a
kutâ zâk a zo zikŋâ sot ambin murarâpŋâ sot kut ŋâi ŋâi a ziŋ sâŋgân
mine zâkkât upapkât sâip. 26 A kutâŋâ yatâ sâi kore aŋâ um topŋan gei
itâ sâm dukuip, 'A kembunâ, gâ birânina kât zo mulunâk muyagem gibat.'
27 Yatâ sâi a kutâŋâ umŋâ nâŋgâm tosaŋâ birip.
28 Yatâ oi kore a zo mirin gâbâ gem bukuŋâ ŋâi muyageip. Zâkkâren
tosa mâik ŋâi kât 1 handeret yatâ tâip. Zâk muyagem gânduŋan gâsum
kârâpŋoot sâip, 'Tosa zo kek melâŋ ni.' 29 Oi a zo bukuŋaŋgât um topŋan
geim itâ sâip, 'Gâ birânandâ mulunâk tap kât zo muyagem gibat.' 30 Yatâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâi diŋâ mân nâŋgâm itâ sâm bukuŋâ zo tâk namin pâip, ‘Tosa zo kwâkâm naŋgâna âki birâgibat.’

31 Oi kore a bukurâpŋâ, zen zo ekŋâ umziŋ bâliŋ oi âi a kutâziŋâ siŋgi dukuwe. 32 Oi a kutâ, zâkŋâ nâŋgâm kore a zo sâi gâi itâ sâm dukuip, ‘Kore a bâliŋ kâtik kâtikŋâ, gâ. 33 Nâ gâgât umnâ nâŋgâm tosagâ biran. Oi nâŋâ tosagâ biran, zo yatik bukugaŋgât tosaŋâ birâbat?’ 34 Yatâ sâmŋâ kuk op kâwali a bitziŋan pam sâip, ‘Tâk namin pane ândim zâim nâgât tosa patâ, zo kwâkâm naŋgi birâne gibap.’ 35 Zen zo yatik um bâbâlaŋâk a bukuziŋâ, zâkkât tosa mân birâne sumbem Ibânandâ zo yatâ yâmbâtŋâ otziŋgâbap.”

Ambân mem birâbirâgât den.
(Mk 10:1-12 Lu 16:18)

19 1 Yesu zâk den top top zo sâm naŋgâm Galilaia hân birâm Yudaia hân Yodaŋ too nâmbutken arip. 2 Ari a ambân kâmut patâ molim âiwe. Oi hân zoren ândim sisi mâsek a kubikziŋgip.

3 Oi Parisaio a, zen mâsikânam ga itâ sâm mâsikâwe, “Kembugât den kâtik, zo dap ziap? A ŋâi, zâk ambinŋâ wan mo wangât op biri dâp upap?” 4 Mâsikâne sâip, “Kembugât ekabân den ziap, zo sâlâpkume mo buŋâ? Zâkŋâ mârumŋan a sot ambân muyagezikip. 5 Muyagezikâmŋâ itâ sâip, ‘Zorat ko a ŋâiŋâ ibâ mam birâzikâm ambinŋaŋgâren pâlâtâŋ oi zet um sâk kânok op ândibabot.’ 6 Oi zet zagât buŋâ, kânok op ândibabot. Zorat sa nâŋgânek. Anutuŋâ mâpotzikipkât a zen mân kâsâpzâkobi.”

7 Yatâ sâm dâzâŋgoi zen itâ sâwe, “Mose zâk den itâ sâip, ‘A ŋâi ambân birâbam ekap kulemgum pindâm birâbap.’ Zo wangât yatâ sâip?” 8 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Mose zâk um kâtikziŋaŋgât op yatâ sâip. Mârum topkwâkkwatŋan yatâ mân zeip. 9 Zorat nâ dâzâŋgua nâŋgânek. A ŋâi, zâk ambân birâm ŋâi mimbap, zâk târotârozik mânâŋgât tosa patâ mimbap. Ka mârum ambânŋâ a ŋâi sot ândeip oi ko tosa zo agât mân upap.”

10 Yatâ sâi arâpŋâ nen dukum sâwen, “Ap ambin, zekât topzikŋâ yatâ oi aŋâ ambân mân mem yen ândibâ sâm âlip ândibap.” 11 Sâindâ ko Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Den zi a aksik zeŋgât buŋâ. Zorat imbaŋâ zemziŋgap, zen mem umziŋan gibi. 12 A nâmbutŋâ, zen mam kâmbo kâligen gâbâ ambân buŋâ ândibigât gukupitŋik âsagiwe. A nâmbutŋâ, zen aŋâ katep mân mimbigât otziŋgâwe. Oi a nâmbutŋâ, zen siŋgi âlip nepkât op ambân mân mime. Ŋâi zâk zorat imbaŋâ zemŋâŋgap oi den zi nâŋgâm umŋan gibap.”

Yesuŋâ bikŋandâ katep kâukziŋan pâip.
(Mk 10:13-16 Lu 18:15-17)

13 Oi a ambân zen murarâpziŋ Yesugâren diiziŋgâm âim Yesuŋâ bikŋandâ kâukziŋan gâsum ninâu sâbapkât dukuwe. Oi arâpŋâ nen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

keŋgât minziŋgâwen. 14 Yatâ oindâ Yesuŋâ itâ sâip, “Birânetâ katep zen
nâgâren ganek. Mân pâke panek. 15 Katep yatâ zo, zen sumbemgât siŋgi
sâsâŋ.” Yatâ sâmŋâ bikŋandâ kâukziŋan pamŋâ hân zo birâm ŋâin arip.

A sikum patâ, zâk Yesu kândâtkuip.
(Mk 10:17-31 Lu 18:18-30)

16 Oi a ŋâiŋâ Yesugâren gam mâsikâm sâip, “Nâ wan nep âlipŋâ tuumŋâ
ândiândi kâtikŋaŋgât siŋgi upat?” 17 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ wangât
nâgâren gam âlip orotŋaŋgât mâsikânigat? Âlipŋâ mariŋâ Anutu kânok.
Gâ ândiândi kâtikŋaŋgât siŋgi upâ sâm Kembugât gurumin den zo lum
ândiban.” 18 Sâi a zorâŋâ wan gurumin dengât sat sâm mâsikip. Sâi Yesuŋâ
itâ sâip, “Gâ kâmbamŋâ a mân kumban. Ap ambin, zet mân birâyaŋgâbabot.
Gâ kâmbu mân upan. 19 Gâ bukuganŋgât sarân sâsâŋ mân sâban. Gâ ibâ
mamgâ sâtzik lum hurat kwatzikâban. Oi gikaŋgât otgimap, zo yatik a
torenŋâ zeŋgât otgibap.” 20 Sâi a sigan zorâŋâ itâ sâm dukuip, “Den sat, zo
âlip op gâwan. Oi ŋâi dap dap târokwap upat?” 21 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâm
dukuip, “Gâ tosanâ buŋ upap sâm kut ŋâi ŋâi tatgigap, zo pam kât memŋâ
a kanpitâ ziŋgâban. Ziŋgâmŋâ ga moliniban. Gâ yatâ opŋâ sumbemân
sikumgoot upan.” 22 Yatâ sâi a zo nâŋgâm umŋandâ bâliŋ oi arip. Zâk sikum
a op ândeip, zorat op umbâlâ op arip.
23 Ari Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. A sikum
patâŋootŋâ sumbem kamânân baginam kwakpi. 24 Nâ zorarâk dâzâŋgobâ. Bâu
patâ kameleŋâ kuup mâtâpŋan bagibagiŋ, zo yâmbâtŋâ yatâ. Ka a kât sikum
patâŋâ sumbem kamânân bagibagiŋ, zo yâmbâtŋâ walâwalâŋâ.” 25 Arâpŋâ nen
den zo nâŋgâmŋâ kwakmak op sâwen, “Zo yatâ zorâŋ dap yatâ sumbemân
baginat?” 26 Sâindâ Yesuŋâ niŋgitŋâ sâip, “Aŋâ kut ŋâi ŋâi utnam kwakme, zo
Anutuŋâ mâtâpŋâ âlip muyagemap. Zâk mân kwakmap.”

Yesugât op kut ŋâi ŋâi birâm hâuŋâ minat.

27 Yatâ sâm dâtnâŋgoi Peteroŋâ itâ sâm mâsikip, “Nâŋgat. Nen kut ŋâi
ŋâiniŋâ aksik birâm gâ moligigen. Oi zorat hâuŋâ wan muyageniŋgâbap?”
28 Yatâ sâm mâsiki Yesuŋâ sâip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Gâtâm den
kubikkubik narâkŋan a bonŋâ, nâ kembu tâtatnan ta nâ moliniwe, zen yatik a
kembu tâtat kiin zagât, zoren tapŋâ Isirae a kâmut kiin zagât, zeŋgât den sâm
kwâkâbi. 29 Oi ŋâi zâk nâgât opŋâ âtâ mun, mam ponâ, ibâ mam, nan bârat,
mirâ kamân mo hân birâbap, zâk hâuŋâ doŋbep mimbap sot ândiândi kâtik
ândibap. 30 Oi a kândom, zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ bet upi. A bet, zeŋgâren
gâbâ doŋbepŋâ kândom upi.”

Waiŋ nep tuutuuŋ a, zeŋgât den siŋgi.

20 1 “Sumbemgât mâtâp, zorat siŋgi, zo waiŋ nep mariŋâ ŋâiŋâ nep
a gâsuziŋgâbam arip, zoren dâpkwapâ. Mirâ haŋsâi nep mariŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâk nep a muyageziŋgâbat sâm arip. 2 Oi a nâmbutŋâ gâsuziŋgâm sirâm
kânokkât bâtnâmbut sâi nâŋgâne dâp oi nepŋan sâŋgonzâŋgoi âiwe.
3 Mirâsiŋ takâm tânâmŋan zari dum âi a nâmbutŋâ kamân sombemân
muyageziŋgip. 4 Ziŋgitŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, 'Waiŋ nep ziap. Âi tuune
sâŋgânŋâ ziŋgâbat.' Yatâ sâi nâŋgâm waiŋ nepŋan âiwe. 5 Oi mirâ bâkŋan
opŋâ, mirâ torengen oi âim dum gâsuziŋgip. 6 Oi ŋâtiksâisâi dum âim a
nâmbutŋâ muyageziŋgâm itâ sâm mâsikâziŋgip. 'Zen wangât sirâm patâ
yen ândinetâ mirâ ŋâtiksâbam uap?' 7 Mâsikâziŋgi zen itâ sâwe, 'Nen nep
ŋâi mân sâm niŋge.' Sâne dâzâŋgom sâŋgonzâŋgom sâip, 'Waiŋ nepŋâ
ziap. Zo âi tuunek.'

8 Nep mariŋandâ yatâ oi ŋâtiksâi nep galem a dukum sâip, 'Gâ nep
a diiziŋgâna gane kât ziŋgâban. Oi bet ge, zeŋgâren topkwap ziŋgâm
âim ziŋgâm naŋgâban.' 9 Oi bet gawe, zo sâi gawe. Gane bâtnâmbut
bâtnâmbut ziŋgâm naŋgip. 10 Ziŋgi kândom gawe, zo ekŋâ sâŋgân mem
zâi pam niŋgâbâmap sâne galem a bâtnâmburâk ziŋgip. 11 Kât yatâ
memŋâ nep mariŋâ den bâliŋ dukum kuk okŋaŋgâwe. 12 Oi itâ sâwe, 'Bet
ge, zen nep bituk tuuge. Nen ko sirâm patâ nebân sâknam patâ nâŋgâm
kirindâ ŋâtiksap. Oi wangât bet a zeŋgât dâp yatik niŋgat?' 13 Yatâ sâne
nep mariŋandâ zeŋgâren gâbâ ŋâi itâ dukuip, 'Buku, nâ mân mem bâliŋ
otgigan. Kât bâtnâmbut sa nâŋgâna âlip uap, zo ka. 14 Zorat kâtkâ mem
âi. Nâ bet ge, zen sot kât dâbâk ziŋgâbatkât nâŋga âlip uap. 15 Ninâ kut
ŋâi ŋâi, zorâŋ yatâ upâ sâm âlip upat. Nâ âlip uan, zorat umgâ bâliap?'
16 Zo yatik a betŋâ kândom upi. A kândomŋâ bet upi."

Mom zaatzaat, zorat den dâzâŋgoip.
(Mk 10:32-34 Lu 18:31-33)

17 Oi Yesuŋâ Yerusalem kamânân zâibam arâpŋâ kiin zagât diiniŋgi
niiŋik âiwen. Mâtâbân âim itâ sâm dâtnâŋgoip, 18 "Zen den nâŋgânek.
Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Zoren a bonŋâ, nâ tirik namâ galem
a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zeŋgât bitziŋan zariandâ
mumbatkât sâbi. 19 Zen um kâtik zeŋgât bitziŋan nâbane ziŋâ nom sinnan
gemŋâ poru nagân none mumbat. Mom sirâm karâmbut zem zaatpat."

Yohane sot Yakobo, zet patâ utat sâwet.
(Mk 10:35-45)

20 Narâk zoren Zebedaio ambinŋandâ nanzatŋâ diizikâm Yesugât um
topŋan âi simin liim pindiŋsâm dukuip. 21 Oi Yesuŋâ mâsikâm sâip, "Gâ
wangât otgigap?" Sâi ambân zorâŋâ sâip, "Gâ a kutâ tâtarân tâtna nanzatnâ,
zikŋâ gâgât âsangâ toren toren tâpabot." 22 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, "Zen
den topŋâ mân nâŋgâm itâ se. Nâ too kâlakŋâ nimbat, zo zet âlip nimbabot?"
Sâi zikŋâ itâ sâwet, "Net âlip nindat." 23 Sâitâ dâzâkom sâip, "Too kâlakŋâ
nimbat, zo âlip nimbabot. Ka âsannan tâtatŋâ, zorat den nâgâren mân ziap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ibânandâ sâm ziŋgip, a zorâŋâ tâtat zoren tapi.” 24 Oi arâp bâzagât, nen den
zo nâŋgâm kuk otzikâwen. 25 Oi Yesuŋâ sâi gâindâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Hân
a kutâ, zen kembu otziŋgâm kore aziŋ gâsuziŋgâme. Oi a zâizâiŋ, zen a giginŋ
walâziŋgâm a kutâ upme. Zo nâŋgâme. 26 Zen ko yatâ mân upi. Zeŋgâren
gâbâ a ŋâiŋâ a kutâ upâ sâm a giginŋâ yatâ op ândibap. 27 Ŋâi zâk a sâtŋâ upâ
sâm kore otziŋgâm ândibap. 28 A bonŋâ, nâ zo yatik ziŋâ kore otnibigât buŋâ.
Ninak a doŋbep zeŋgât kore opŋâ suupziŋ mimbatkât gewan.”

Yesu zâk a zagât sinzikŋâ kubikzikip.
(Mk 10:46-52 Lu 18:35-43)

29 Yesu sot arâpŋâ, nen Yeriko kamân birâm arindâ a doŋbepŋâ
moliniŋgâm âiwe. 30 Oi a zagât sinzikŋâ bâpsâsâŋ mâtâbân tapŋâ
Yesu gam ariap sâne nâŋgâm den kâtikŋâ den sâm sâwet, “Kembu, gâ
Dawidigât kiunŋâ, nekât umgâ bâliŋ oik.” 31 Den doŋbep sâitâ a ziŋâ
kwerâzikŋâ sâwe. Hiriŋsâm tâpabotkât sâwe. Oi zet nâŋgâm tâtâlim
sâwet, “Kembu, Dawidigât kiunŋâ, nekât umgâ bâliŋ oik.” 32 Yesu zâk
mâtâbân kin sâi gâitâ mâsikâzikip, “Dap otzikâbatkât sabot?” 33 Sâi
itâ sâwet, “Kembu, sinnikŋâ mânâŋgâtna iktâ.” 34 Sâitâ Yesuŋâ umŋâ
nâŋgâmŋâ sinzikŋan weegi zet sinzikŋâ igâwet. Oi Yesu molim ba âiwet.

Yesu zâk doŋgi kwâkŋan tap Yerusalem kamânân zarip.
(Mk 11:1-11 Lu 19:28-40 Yo 12:12-19)

21 1 Oi nen Yerusalem kamânân takânam urâwen. Oi Betepage kamân
Oliwa bakŋâ topŋan tâip, zoren takâmŋâ Yesuŋâ arâpŋâ neŋgâren
gâbâ a zagât sâŋgonzâkoip. 2 Zâk itâ sâip, “Zet kamân ândiren âimŋâ doŋgi
mamŋâ sot sigan tâgân saane kinzabot, zo zikitŋâ olaŋ diizikâm gâbabot.
3 Zet yatâ oitâ ŋâiŋâ zikitsâi sâbabot, ‘Kembuniŋaŋgâren nep ŋâi muyagei
zirat sap.’ Yatâ sâitâ ziki diim gâbabot.”
4 Zo yen buŋâ. Propete ŋâiŋâ den sâip, zo bonŋâ oip. Zâk den itâ sâip,
5 “Zen Yerusalem kamân, Sioŋ mâirâp dâzâŋgonek, ‘Iknek. A kutâziŋâ
giginŋâ op zeŋgâren gaap. Zâk doŋgi sigan kwâkŋan tap gaap.
Sikum lamap, zorat kwâkŋan tâi gabot.’”
6-7 Oi a zagât zo Yesugât den lum âiwet. Âimŋâ doŋgi mam murarâ
diizikâm gâitâ hâmbâniŋ kwâkŋan pâindâ Yesuŋâ zâi tâip. 8 Oi a kâmut
patâ, zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ hâmbâziŋ kwâkâm mâtâbân parâwe. Oi a
nâmbutŋandâ gâlaŋgât sot lâkom ilumŋâ mânâŋgât pam diim âiwe. 9 Oi a
kâmut patâ, zen mem oset kwâkŋaŋgâm itâ sâm pam diim âiwe,
“Oe, Dawidigât kiunŋâ gam niŋgap. Kembugât sâtkât gaatkât sâm
âlip kwatginâ. Oe, sumbem mâriŋâ.”
10 Yerusalem kamânân zari kamân mâirâpziŋâ umziŋâ zari sâwe, “A zi
ŋâiŋâ gâi ue?” 11 Sâne a ambân kâmut gâwe, zorâŋ itâ sâm dâzâŋgowe,
“Propete Yesu, zâk Galilaia gokŋâ, Nasarete kamânân gâbâ gaap.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu zâk tirik namâ hâlâlu sâip.
(Mk 11:15-19 Lu 19:45-48 Yo 2:13-22).

12 Yesuŋâ tirik namin zari kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ op ziwe, zo
moliziŋgi âiwe. A nâmbutŋâ, zen Roma zeŋgât kât sot Yuda zeŋgât kât,
zo hâukwap aŋgâgwaŋgâ op kirâwe. Kât tâtatŋâ sot kembâ mâirap zeŋgât
tâtat, zo kom kâbakŋem dâzâŋgom sâip, 13 "Kembugât den kulem ŋâi itâ
ziap,
'Namânâ zi ninâu namâ upap.'
Zen ko utnetâ kâmbu a zeŋgât kât ki silep yatâ uap." 14 Oi zoren ândei a
sinziŋ bâpsâsâŋ sot kinziŋ bâliŋâ, zen zâkkâren âine kubikziŋgip. 15 Yatâ
oi tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den galem a, zen
kulem zo igâwe. Oi katep zen tirik namin zâi den kâtikŋâ sâm sâwe, "Oe,
Dawidigât kiunŋâ, gâ gam niŋgat." Yatâ sâne Parisaio sot gurumin den
galem a, zen nâŋgâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe. 16 Oi Yesu itâ dukum sâwe,
"Den sâm te, zo nâŋgat?" Sâne sâip, "Ee, nâŋgan. Oi Kembugât ekabân
den ŋâi ziap, zo sâlâpkume mo buŋâ? Den zo itâ,
'Katep sot namân gokŋâ, zeŋgât um mem bâbâlâŋ kwatna lâuziŋan
gâbâ gâgât sâtâre muyagiap.'"
17 Yatâ dâzâŋgom birâziŋgâm Yerusalem kamânân gâbâ geim Betania
kamânân zari ŋâtiksâi zeip.

Yesuŋâ wakum nak dukui moip.
(Mk 11:12-14, 20-24)

18 Haŋgârâk Yesuŋâ kamân patin puriksâm tepŋaŋgât oip. 19 Oi
mâtâbân âim wakum nak ŋâi ekŋâ topŋan âi keetŋâ kârui buŋ oi ilumŋik
kiri egip. Ekŋâ nak itâ sâm dukuip, "Gâgâren bongâ mânâk âsagibap."
Yatâ sâi zorenâk ilumŋâ mom hâlâlâŋsâm kirip. 20 Oi arâpŋâ nen zo ekŋâ
imbaŋâniŋ buŋ oi sâlâpniŋan zim kirâwen. Oi itâ sâwen, "Nak zi dap
opŋâ kek hâlâlâŋsap?"
21 Yatâ sâindâ Yesuŋâ sâip, "Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Zen um zagât
mân opŋâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋâ bonŋâ op ândibi. Yatâ op ândine sâi
nagân kulem âsagiap, zorik buŋâ. Zen bakŋâ ândi dukubi, 'Bakŋâ, gâ
pâuksâm saruin gei.' Yatâ sâne dinziŋâ lubap. 22 Oi nâŋgâm pâlâtâŋziŋ
bonŋoot ândim wan mo wangât ninâu sâne muyageziŋgâbap."

Yesu sot a kâukŋâ mâsikâyaŋgâwe.
(Mk 11:27-33 Lu 20:1-8)

23 Oi Yesuŋâ âimŋâ tirik namin zâim den siŋgi âlip dâzâŋgom tâi tirik
namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, zen zâkkâren gam itâ sâm mâsikâwe, "Gâ
ziren kut ŋâi ŋâi opmat, zo ŋâigât sâtkât opmat? Ŋâiŋâ dâgogi opmat?"
24 Sâne Yesuŋâ itâ mâburem dâzâŋgom sâip, "Nâ den kânok mâsikâziŋga

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dâtnone nâŋgoot yatik ŋâigât sâtkât kut ŋâi ŋâi opman, zorat dâzâŋgobat.
25 Yohane too saŋgon nep tuugip, zo ŋâigât sâtkât nep tuugip? Anutugât
sâtkât mo agât sâtkât?" Yatâ sâm mâsikâziŋgi zen ziŋik den dap sânâ
sâm um zagât op itâ âraguwe, "Nen Anutugât sâtkât sâindâ sâbap,
'Wangât diŋâ mân luwe?'" 26 Agât sâtkât tuugip yatâ sânam a zeŋgât
keŋgât urâwe. Wangât, a zen aksik patâ Yohanegât Propete sâme, zorat.
27 Zen yatâ sâm Yesu itâ sâm dukuwe, "Nen mân nâŋgen." Sâne Yesuŋâ
itâ mâburem dâzâŋgom sâip, "Den zo dâtnoge sâi ko nâŋgoot ŋâigât
sâtkât opman, zo dâzâŋgobam. Ka zen mân dâtnoge, zorat nâŋgoot mân
dâzâŋgobat."

Katep zagât, zet walâgilâ urâwet.

28 "Den ŋâi dâzâŋgua nâŋgânek. A ŋâigât nanzatŋâ zagât ândiwet.
Oi ibâŋandâ nanŋâ ŋâi itâ sâm dukuip, 'Nannâ, gâ irak âi waiŋ nep
tuuban.' 29 Dukui sâip, 'Âlip âi tuubat.' Yatâ sâmŋâ âi gulip op ândeip.
30 Oi ibâŋandâ nanŋâ ŋâi yatik dukum sâŋgonguip. Sâi, ŋâiŋâ âi tuubap,
yatâ sâmŋâ bet umŋâ nâŋgâm laŋ âi tuugip." 31 Yatâ sâmŋâ Yesuŋâ
mâsikâziŋgip, "Zen sânek. Ŋâi katepŋâ ibâŋaŋgât den lugip?" Sâi ziŋâ
dukum sâwe, "Den bet dukuip, zorâŋâ." Yatâ sâne Yesuŋâ sâip, "Nâ
perâkŋak dâzâŋgobâ. Kât mimiŋ a sot laŋ mâme ambân, zen Anutugât
um topŋan bagine zen ko kândâtŋâ upi. 32 Yohane takâmŋâ târârak
ândiândigât mâtâp tirâpzâŋgoi zen birâŋaŋgâne bâliŋ mâme a sot laŋ
mâme ambân, zen zâkkât den nâŋgâm kwâtâtiwe. Yatâ utne zen ziŋgitŋâ
umziŋ mân âbureip."

Waiŋ nep galem a bâliŋâ, zeŋgât den.
(Mk 12:1-12 Lu 20:9-19)

33 "Nâ den sumbuŋâ ŋâi sa nâŋgânek. A kutâ ŋâiŋâ hân ŋâin waiŋ nep
kârâm kâmit dâmân paset tuugip. Tuumŋâ tâk keetŋâ mândâlibapkât
âmaŋ patâ tuum galem a zeŋgât mirâ tuugip. Tuum naŋgâm galem a
bitziŋan pam hân ŋâin âi ândeip. 34 Zoren ândei bonŋâ mimiŋ narâk oi
kore arâpŋâ bonŋâ nâmbutŋâ mimbigât sâŋgonzâŋgoi galem a zeŋgâren
gawe. 35 Gane galem a ziŋâ a zo gâsuziŋgâm ŋâi kom kâbakŋiwe. Oi
ŋâi gâsum kune moip. Oi ŋâi kâtŋâ kuwe. 36 Yatâ utne nep mariŋandâ
nâŋgâm a doŋbep sâŋgonzâŋgoi âine yatik otziŋgâwe. 37 Oi bet zikŋâ
nanŋâ, zo itâ sâm sâŋgongoip, 'Nannâ ari ekŋâ hurat kwâkŋaŋgâbi.'
38 Oi galem a, zen nanŋâ zo ekŋâ itâ sâm âraguwe, 'Zâkŋâ gâtâm nep
zi mariŋâ upap, zorat nen komŋâ nep zi mâriŋâ oindâ neŋgât upap.'
39 Yatâ sâmŋâ nebân gâbâ kom geim kune moip. 40 Nep mariŋandâ gamŋâ
galem a dap otziŋgâbap?" 41 Yesuŋâ yatâ sâi a ziŋâ itâ dukuwe, "Kut ŋâi
ŋâi sumunŋâ okŋaŋgâwegât zâkoot yatik otziŋgâbap. Oi nepŋan galem
a âlipŋâ zâmbari zen narâk dâp nalem bonŋâ pindâm ândibi." 42 Yatâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâne Yesuŋâ itâ târokwap dâzâŋgoip, “Kembugât ekabân den itâ ziap, zo sâlâpkum nâŋgâme?

‘Mirâ tuutuuŋ a, zen kunkun ŋâi ekŋâ âkon op birâwe. Kembuŋâ kunkun zo mem namin kwânâŋgi kinzap. Kembuŋâ sâi yatâ âsageip. Niŋâ egindâ mârâtŋâ ŋâi uap.’

43 Nâ zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Anutu um topŋan ândiândiŋâ, zo zen betziŋan mem a kâmut uŋakŋâ ziŋgâbap. Oi ziŋâ bonŋâ muyagibi.

44 (‘A ŋâi zâk kunkun zorâŋ kom sâkŋâ tâmbetkubap. Oi kunkun zorâŋâ a ŋâi kwâkŋan kumbap, zo ko kom kwândâlibap.’”)

45 Den sumbuŋâ yatâ sâi tirik namâ galem a sot Parisaio a, zen nâŋgâm sâwe, “Zo neŋgât op sap.” 46 Yatâ nâŋgâm gâsum kunat sâm nâŋgâm, a zen Yesugât Propete sâmarâwe, zo nâŋgâm keŋgât op birâwe.

A hâmbâŋâ buŋâ, zâkkât siŋgi.
(Lu 14:16-24)

22 1 Yesu zâk den sumbuŋâ ŋâi târokwap itâ sâip, 2 “Siŋgi âlipkât mâtâp, zo itâ. A kutâ ŋâiŋâ sii nalem oip, zoren dâpkwap sâbâ. A kutâ, zâk nanŋâ ambân pindâbam sii nalem mei gâip. 3 Yatâ opŋâ kore arâpŋâ sâŋgonzâŋgoi zen zop kânŋan sâsâŋâ, zo diiziŋgânam âiwe. 4 Âi sâne mân nâŋgâne kore a dum sâŋgonzâŋgom sâip, ‘Zen âimŋâ a zop sâsâŋâ, zo dâzâŋgonek, “Zen nâŋgânek. Patâniŋâ itâ sap, ‘Nâ sii nalem mia gaap sot bâu makau sa gaam ue. Oi kut ŋâi ŋâi mem târâkbârâk uen, zorat zen ganetâ a ambân mâpotzikâm nem sâtâre utnat.’” ’

5 A zen âim yatâ dâzâŋgone den zo nâŋgâne yenŋâ oi a ŋâi zâk nepŋan arip. Ŋâi zâk hibukŋan arip. 6 A nâmbutŋandâ ko kore a kâsa otziŋgâm zâŋgone muwe. 7 Yatâ utne a kutâŋâ nâŋgi bâlei kuk yâmbâtŋâ op kâwali a gakâŋâ sâi âimŋâ a zâŋgomŋâ kamânziŋâ kârâp une seip. 8 Oi a kutâ, zâk kore a itâ sâm dâzâŋgoip, ‘Sii nalem zo mârum kubiksen. Oi a zeŋgât zop sâsâŋ, zo âkonziŋgi bire. 9 Zorat zen mâtâp kâukŋan âim a muyageziŋgâm zen aksik diiziŋgâm gabi.’ 10 Sâi arâpŋâ zen mâtâp kâukŋan âi tap a âlipŋâ sot a bâliŋâ, zo aksik diiziŋgâne gam mirâ piksâm tarâwe.

11 Tatnetâ a kutâŋâ ziŋgitpam zâimŋâ a ŋâi kendongât hâmbâ âlipŋâ mân pam tâi egip. 12 Ekŋâ itâ sâm dukuip, ‘Arâ, gâ dap op hâmbâ buŋ ga taat?’ Sâi a zo suluk mem tâip. 13 Oi a kutâŋâ arâpŋâ dâzâŋgom sâip, Zen kiŋ bikŋâ saam âkŋan ŋâtâtigân kâbakŋine giarik. Zoren gemŋâ umbâlâ op isem zimbap.’ 14 Kembuŋâ a ambân zop dâzâŋgomap, zo doŋbep. Ka mem sâlâpzâŋgomap, zo bituktâ.”

Yesu kâtkât topŋâ mâsikâwe.
(Mk 12:13-17 Lu 20:20-26)

15 Yesuŋâ yatâ sâm dâzâŋgoi Parisaio a, zen denŋâ dap sâm saanat sâm den sâm kubigâwe. 16 Yatâ opŋâ arâpziŋâ sot Herodegât a nâmbutŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâŋgonzâŋgone zen Yesugâren âim itâ sâwe, “Patâ, nen gâgât topkâ
nâŋgâmen. Den sarâ mân sâm, den bonŋik sâmat. Oi Anutugât mâtâp,
zorat a zâizâiŋ giginŋ pisuk târârak dâtnâŋgomat. A patâ mân walâziŋgâm
den mân sâmat. 17 Zorat mâsikâgindâ dâtnâŋgo. Roma a kutâ patâ Sisa
kât pindânat, zo orotŋâ mo mân orotŋâ?”
18 Yatâ sâne Yesuŋâ sarâziŋaŋgât topŋâ nâŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip,
“Sarâ a zen. Zen wangât denŋâ saanige? 19 Zen kât pame, zo tirâpnone
ikpâ.” Sâi kât ŋâi mem tirâpkuwe. 20 Yesuŋâ mâsikâziŋgâm sâip, “Zo
ŋâigât holi tobat sot kutŋâ ziap?” 21 Sâi ziŋâ sâwe, “Zi a kutâ Sisagât.”
Sâne itâ sâip, “Sisagât siŋgi, zo Sisa pindâbi. Ka Anutugât siŋgi, zo Anutu
pindâbi.” 22 Yatâ sâm dâzâŋgoi zen nâŋgâne imbaŋâ oi birâm âiwe.

Mom zaatzaat, zorat Yesu mâsikâwe.
(Mk 12:18-27 Lu 20:27-40)

23 Sirâm zoren Sadukaio a, zen Yesugâren gawe. A zo momŋâ zaatzaat,
zo mân ziap sâmarâwe. Zen Yesu den mâsikâm itâ sâwe, 24 “Patâ, Mose
zâk den itâ sâm kulemgoip, ‘A ŋâiŋâ ambân mem kiun buŋ ândim moi
munŋandâ malâ zo mimbap. Oi âtâŋaŋgât siŋgi katep muyagibap.’ 25 Oi
neŋgâren âtâ mun nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâziŋ kunŋâ ambân
memŋâ kiun buŋ ândim moi munŋandâ malâ zorik meip. 26 Zâk yatigâk
kiun buŋ ândim moi munŋandâ malâ zorik meip. Yatâ opŋâ âtâ mun
nâmburân zagât, zo ambân kânok zorik mem mom naŋgâwe. 27 Bet
ambân malâziŋâ, zo moip. 28 Oi zen aksik patâ ambân zorigâk miwe,
zorat mumuŋan gâbâ zaatzaat narâkŋan ambân zo ŋâigât upap?”
29 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen Kembugât den sot Kembugât
imbaŋâ kârum den sâm gulipkume. 30 Zaatzaat narâkŋan a ambân, zen
mân miaŋgâm ândibi. Sumbem a yatâ op ândibi. 31 Oi zen zaatzaatŋaŋgât
sâme, zorat dâzâŋgobâ. Anutuŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, zo zen sâlâpkum
nâŋgâme mo buŋâ? Den zo itâ, 32 ‘Nâ Abaram sot Isaka sot Yakobo,
zeŋgât Anutu.’ Nâ zorât sa nâŋgânek. Zâk mom buŋ urâwe, zeŋgât Anutu
buŋâ. Gwâlâ ândie, zeŋgât Anutu. Zorat Abaram sot Isaka sot Yakobo,
zen mân buŋ urâwe. Anutu sot gwâlâ ândie.” 33 Yesuŋâ den yatâ sâi a
ambân kâmut patâ, zen siŋgi âlip sâip, zorat nâŋgâne imbaŋâ oip.

Yesu Kembugât gurumin dengât mâsikâwe.
(Mk 12:28-31 Lu 10:25-28)

34 Yesugât denŋâ Sadukaio a walâziŋgip, zo Parisaio a zen nâŋgâmŋâ
mindue. 35 Zeŋgâren gâbâ bukuziŋâ ŋâi Kembugât gurumin den
nâŋgânâŋgâ a, zâk dukune zâk Yesu mâsikâmŋâ sâip, 36 “Patâ, Kembugât
den gurumin ikâ zorâŋ kâukŋâ patâ uap?” 37 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip,
“ ‘Gâ um dâpkâ sot nâŋgânâŋgâgâ, zo hâlâluyâk Kembu Anutugâ pindâna
zimbap.’ 38 Gurumin den zorâŋ patâ uap. 39 Oi torenŋâ ŋâi itâ ziap. Zo itâ,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Gâ gikâŋgât otgimap, zo yatik a toren zeŋgât otgibap.’ 40 Gurumin den zo, zet Mose sot Propete zeŋgât den topŋâ uabot.”

Yesu zikŋak Kristogât mâsikâziŋgip.
(Mk 12:35-37 Lu 20:41-44)

41 Parisaio a, zen mindum tatne Yesuŋâ itâ sâm mâsikâziŋgip, 42 “Zen Kristogât dap dap nâŋgâme? Zâk ŋâigât kiun?” Sâi ziŋâ sâwe. “Zâk Dawidigât kiunŋâ.”
43 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Dap op Kaapumŋâ Dawidi nâŋgânâŋgâ mâtâp pindi Kristogât kembunâ sâip? 44 Zo itâ sâip,
‘Kembuŋâ nâgât kembu itâ sâm dukuip, “Gâ âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduziŋga kiŋgaŋgât kombâŋ upi.” ’
45 Dawidi zâk Kristogât kembunâ sâip, zorâŋ dap op kiunŋâ uap?”
46 Yatâ sâm mâsikâziŋgi den hâuŋâ sânam kwagâwe. Narâk zoren gâbâ a zen dum mâsikânam keŋgât op birâwe.

Den siŋgi âlip lum sâk mâme mân upi.
(Mk 12:38-39 Lu 11:43,46; 20:45-46)

23 1 Narâk zoren Yesuŋâ arâpŋâ sot a nâmbutŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip.
2 “Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen Mosegât gebâkŋan tapme. 3 Zorat den dâzâŋgome, zo lum ândibi. Ka zeŋgât ândiândiziŋan mân ândibi. Wangât, zen den sâme, zo mân lum ândime, zorat. 4 Zen kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ, zo saam a ambân kwâkziŋan pam ziiŋâ bet bâsaŋ ândime. 5 Kut ŋâi ŋâi upme, zo aŋâ ziŋgit nâŋgâbigât upme. Zen ninâu kârep sâme. Zen Mosegât den lum Kembugât den ekabân kulemgum mâteziŋan sot bâranziŋan saam ninâu sâme. Oi hâmbâziŋan neule top topŋâ mem ândime. 6 Oi mâpâmâpâse namin sot sii nalem minduminduyân a sâtŋâ tâtarân tâtnat sâme. 7 Oi sombemân a ambân sâm âlip kwâtniŋgâbigât ândime. Oi kutniŋâ patâ nâŋgonsâbigât kindap kwap ândime.
8 Zeŋgât ko a ambân ziŋâ patâ sâne mân dâp upap. Patâziŋâ, zâk kânok. Zen patâ buŋâ. Zen aksik ombeŋan. 9 Oi hânân zi a ŋâigât Ibâniŋâ mân sâbi. Ibâziŋâ sumbemân ândiap, zâk kânok. 10 Oi zen a ŋâigât a kembu patâ mân sâbi. A kembuziŋâ Kristo, nâ kânok. 11 Zeŋgâren gâbâ a ŋâi patâ upapŋâ, zâk a nâmbutŋâ zeŋgât kore op ândibap. 12 Ŋâi zâk zikŋaŋgât nâŋgi zari diim gibap. Ka ŋâi zâk zikŋaŋgât nâŋgi gibap, zo diim zâibap.”

Yesuŋâ Parisaio a girem den sâm dâzâŋgoip.
(Mk 12:40 Lu 11:39-42,44,52; 20:47)

13 “Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, zen sarâ a. A ambân, zen sumbemân zâinam utne zen mâtâp laŋ dooŋgume. Ziiŋâ mân zâim zâk ziŋâ baginâ sâne keŋgât minziŋgâme.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen sarâ a.
Zen malâ mandu zeŋgâren ninâu kârep sâm mirâ motziŋâ laŋ mime.
Zorat Anutuŋâ hâuŋâ yâmbâtŋâ otziŋgâbap.
15 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisio, zen sarâ
a. Zen a kânok zeŋgât a upapkât saru sot hân walâm âime. Oi a yatâ
zorâŋ zeŋgâren târokwap ândim simgât siŋgi upap. A zorat bâliŋandâ
wâlâziŋgâbap.
16 Yei, a sâtŋâ sinziŋ bâpsâsâŋ. Zen itâ sâme, 'Tirik namin kwap den
sâm kâtigime, zo tabâŋâ. Tirik namin neule mot taap, zoren kwap den
sâm kâtigime, zorâŋ kâtigem bon upap.' 17 Zen a sinziŋ bâpâsâŋ sot
nâŋgânâŋgâziŋ buŋâ. Tirik namâ, zo tirik taap. Neuleŋâ, zo yatik tirigâk
uap. Zorat ko ikâ zorâŋâ bonŋâ uap? Namâ mo neuleŋâ? 18 Oi ŋâi itâ
sâme, 'Kembugât siŋgi nalem pâpanŋâ, zoren kwap den sâm kâtigime, zo
tabâŋâ. Nalem mot pame, zoren kwap den sâm kâtigime, zo bonŋâ.' 19 A
sinziŋ ŋâtâtik, zen. Nalem pâpanŋâ, zo hâlâlu taapkât nalem kwâkŋan
pame, zo tirik uap. Zorat ikâ zorâŋâ bonŋâ uap? Nalem pâpanŋâ mo
nalemŋâ? 20 Zorat ŋâi zâk nalem pâpanŋan mândâm sâm kâtigei nalem
pâpanŋâ sot kut ŋâi ŋâi kwâkŋan taap, zo ârândâŋ dâbâk upabot. 21 Oi
ŋâi zâk tirik namin kwap sâm kâtigei namâ zikŋâ sot umŋan ândiap, zet
ârândâŋ dâbâk upabot. 22 Ŋâi zâk sumbemân kwap sâm kâtigei Anutugât
tâtatŋâ sot tâtat zorat mariŋoot dâbâk upabot.
23 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, sarâ a, zen.
Zen daŋgât sot kâŋgan sot zomap, kut ŋâi ŋâi zo bâzagârân gâbâ kânok
Kembugât siŋgi sâm pame. Oi zorat toren bonŋâ, gurumin den luluŋ sot a
buku otziŋgâziŋgâŋ sot nâŋgâm pâlâtâŋ sot târârak ândiândiŋ, zo birâne
gei komap. Zo toren toren luzikâne dâp upap. 24 A sâtŋâ sinziŋâ ŋâtâtik
sâsâŋâ, zen kabât mâik mâik, zo ikme. Ka bâu mo kut ŋâi ŋâi patâ, zo
mân ikme.
25 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen sarâ
a. Hâkop sâkŋik too saŋgon kubik tuume. Oi umŋan ko kâmbu sot
sâkziŋaŋgât âkŋâle bâliŋâ, zo piksâm ziap. 26 O Parisaio a, zen sinziŋ
ŋâtâtik. Hâkop umŋan bâliŋâ ziap, zo saŋgonne âlip oi sâkŋan âlip upap.
27 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, sarâ a, zen.
Zen a mumuŋâ zeŋgât kwagân ziap yatâ. Kwakŋâ zo kwâkŋan kâsâget
pane neuleŋoot zemap. Umŋan ko a siŋit sot guk maŋguleŋ ziap. 28 Zen
yatik sâkziŋandâ a mâteziŋan târârak ândime. Umziŋan ko sarâ sot
gurumin den kukuŋâ piksâm ziap.
29 Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio a, sarâ a zen. Zen
Propete a kwagân pitâme. Zen a târârakŋâ zeŋgât kwagân neule pam ândime.
30 Zen itâ sâme, 'Sâkurâpniŋâ ândiwe, narâk zoren ândim sâi ko betziŋan mem
Propete mân zâŋgobem.' 31 Zen yatâ sâm Propete zâŋgowe, zeŋgât kiun ândime.
Zeŋgât topziŋâ sâm muyagime. 32 Sâkurâpziŋ zen tosa kwâkŋan kwâkŋan pam

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gawe. Zen yatik târokwapkwap utnetâ tosaziŋ dâbâk upap. 33 Mulumgât kiurâp
zen. Tosagât hâuŋâ kârâbân geigeiŋ narâk oi waniŋ âi tik pambi?
34 Zorat sa nâŋgânek. Nâ ninak zeŋgâren Propete sot nâŋgânâŋgâ a sot
Kembugât gurumin den zorat galem a nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgua zeŋgâren
gane nâmbutŋâ zen zâŋgom sâknam ziŋgâbi. Oi nâmbutŋâ poru nagân
zâŋgobi. Oi nâmbutŋâ mâpâmâpâse namâziŋan lapitziŋgâne kamân ŋâin
ŋâin âine moliziŋgâm âim zâŋgobi. 35 Yatâ utnetâ a târârak gilâmziŋ
hânân geip, zorat hâuŋâ zeŋgâren muyageziŋgâbap. Mârumŋan Abegâren
gâbâ kâmbam topkwap târokwâi târokwâi kom gam Berekia nanŋâ
Sakaria, zâk tirik namin komŋâ kâmbam zo kune âkip. 36 Nâ perâkŋak
dâzâŋgobâ. Kâmbam zorat tosa a kâmut zi ziiŋâ hâuŋâ mimbi."

Yesuŋâ Yerusalem zeŋgât umŋâ nâŋgip.
(Lu 13:34-35,)

37 "O Yerusalem mâirâp, wangât Propete a kâmbamŋâ zâŋgome?
A sâŋgonzâŋgua zeŋgâren âine kâtŋâ zâŋgone mume. Kurukŋâ
gwamarâpŋâ gâbâreziŋgâm lâmbamzâŋgomap, zo yatik nâŋâ umnâ
topŋan a ambân minduziŋgâbat sa kwâkâme. 38 Dâzâŋgua nâŋgânek. Nâ
birâziŋga mandu yatâ op ândibi. 39 Zen dum zagât mân nek ândimŋâ itâ
sâm nikpi, 'Kembugât sâtkât gaap, zâk sâm âlip kwâkŋaŋgânâ.'"

Yesu takâbapkât den sâip.
(Mk 13:1-21 Lu 21:5-6)

24 1 Yesu zâk tirik namin gâbâ gem ari arâpŋâ nen zâkkâren âimŋâ
namâ tuutuuŋâ ek nâŋgâbapkât dukuwen. 2 Oi den itâ mâburem
dâtnâŋgoip, "Namâ zi tâi ek mâpâsime, zorat nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Kâsaziŋâ gam kândaŋne giligâlaksâm buŋ op naŋgâbap."
3 Oi Oliwia bâkŋan zâi tâi arâpŋâ niiŋik um topŋan âimŋâ mâsikâm
sâwen, "Sat, zo wan narâkŋan âsagibap? Oi gikâ gâban narâkŋâ sot hân
âkâbapkât narâkŋâ oi wan wesâk ŋâi âsagibap?"
4 Yatâ sâindâ Yesu itâ sâm dâtnâŋgoip, "Um gulip kwatziŋgâbegât
gasâziŋ kârâm ândibi. 5 A doŋbepŋâ gam itâ sabi, 'Nâ Kristo. Bâliŋan gâbâ
mâkâziŋgâbapkât sâsâŋ, zo nâ.' Yatâ sâmŋâ a ambân doŋbep patâ um gulip
kwatziŋgâbi. 6 Zen kâmbam goorân mo kârebân âsagei nâŋgâmŋâ mân keŋgât
upi. Kâmbam zo yatâ muyagibapkât sâsâŋ. Oi yatâ muyagem zei narâk kek
mân âkâbap. 7 Hânŋâ hânŋâ a kâmut mâik sot patâ, zen kâsa op agom âibi.
Oi hânŋâ hânŋâ pu patâ sot wâriŋ mem zimbap. 8 Kut ŋâi ŋâi zo sâknam patâ
zorat topkwâkwatŋâ. Zo yatâ nâŋgâm ândibi."

Kâsa otziŋgâbi, zorât den.

9 "Narâk zoren sâknam kwatziŋgâm zâŋgone mumbi. Zen nagât opŋâ
hânŋâ hânŋâ a, zen um kâlak otziŋgâbi. 10 Kut ŋâi ŋâi yatâ zo âsagei

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

a doŋbepŋâ siŋgi âlip birâm kâsa oraŋgâbi. 11 Oi propete a sarâŋâ
asâgemŋâ a doŋbep um gulip kwatziŋgâbi. 12 Gurumin den kukuŋâ, zorâŋ
laŋ kâri a doŋbepŋâ buku orotŋâ, zo birâbi. 13 Ŋâi zâk den siŋgi âlip
mem kâtigem ândei narâkŋâ âki sumbem kamânân bagibap. 14 Oi Anutu
um topŋan ândiândigât siŋgi âlip, zorâŋ laŋ kârâm hânŋâ hânŋâ âim a
topziŋâ sâm muyagei hângât narâkŋâ âkâbap."

Kut ŋâi sumunŋâ muyagibap.
(Mk 13:14-23 Lu 21:20-24)

15 "Gâtâm tâmbet tâmbet kâukŋâ tirik nâmin kwânâŋgâne kinbap.
(Den zo mulunâk sâlâpkum nâŋgâbi.) Zo yatâ âsagibapkât Propete
Danieŋâ mârum kânŋan sâm kulemguip. 16 Zo yatâ âsagei ekŋâ Yudaia
hânân ândibiŋâ barâ kâtikŋan sârârâk kârâm âibi. 17 Ŋâi zâk mirâ
sombemân ândibapŋâ sikumŋâ mimbam mirin mân zâibap. 18 Oi a ŋâi
nebân tâpapŋâ âburem hâmbâŋâ mimbapkât kamânân mân gâbap.
19 Yei, ambân kâmborâ sot katep namân gok, zen dap upi? 20 Zen
Kembugâren ninâu sâne nâŋgi âiâiziŋâ, zo map narâkŋan mo kendonân
mân muyagibap. 21 Narâk zoren sâknam patâ muyageziŋgâbap. Zorat
dâp hân muyageibân gâbâ mân muyageip. Oi dum mân muyagibap.
22 Kembuŋâ sâknam narâkŋâ zo mân mânângâri sâi a aksik buŋ upe.
Kâmut gakârâpŋaŋgât opŋâ Kembuŋâ narâk zo mânâŋgâtpap."

Propete a sarâŋâ muyagibi.

23 "A ziŋâ Kristo ziren âsagiap mo ândiren âsagiap sâne mân nâŋgâbi.
24 A sarâŋâ âsagem nâ Kristo sâbi. Propete a sarâŋâ, zen âsâgem kut
ŋâi ŋâi sen mârât tuunetâ a um gulip kwatziŋgâbi. Oi Anutuŋâ gâsum
sâlâpzâŋgoip, zo um gulip kwatziŋgânam osibi. 25 Nâ kânŋan dâzâŋguan,
zorat ko muyageziŋgi mân kwakpi.
26 Kristo barâ kâtikŋan âsagei iksen sânetâ mân âibi. Oi Kristo mirâ
zoren mo zoren âsagiap sâne mân nâŋgâbi. 27 Hânpânŋâ âsagem hân
toren torenŋan aksik âsagem kwâkâmap, zo yatâ a bonŋâ, nâ âsagibat.
28 Bâu mo zuu kârokŋâ ŋâi zei zoren nii keŋ, ziŋâ ninam mindume."

Wesâk âsagibap.
(Mk 13:24-27 Lu 21:25-28)

29 "Sâknam narâkŋâ âki mirâsiŋ sumunkoi kâin âsakŋâ buŋ upap. Oi
sâŋgelak, zen sumbemân gâbâ âkâm gibi. Oi Anutuŋâ sumbem mâŋgei
olayaŋgâm imbaŋâ buŋâ upap. 30 Narâk zoren a bonŋâ, nâgât kulem
sumbemân âsagei a hânŋâ hânŋâ umbâlâ op isem zine a bonŋâ, nâ
sumbem unumunum kwâkŋan kâwali mem âsakŋânoot tâka nikpi. 31 Oi
lâmun kwamit patâ âsagei sumbem a gakânâ sâŋgonzâŋgua hân toren
toren gâbâ kâmut gakârâpnâ minduziŋgâbi."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Narâk patâgât den.
(Mk 13:28-31 Lu 21:29-33)

32 "Dâgap nak ziap, zorat topŋâ nâŋgâbi. Iinŋâ burutuksâi maa narâk
upâmap sâme. 33 Zen yatigâk kut ŋâi ŋâi zo âsagei itâ nâŋgâbi. 'Zâk mâte
otniŋgâbâmap. Zâk mâtâbân ga kinzap.' 34 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. A
kâmut zi mân mune kut ŋâi ŋâi âsagibap. 35 Sumbem sot hân buŋ upabot.
Ka nâgât den ko mân buŋ upap.
36 Kut ŋâi ŋâi muyagibap, zorat sirâm narâkŋâ a ŋâiŋâ mân nâŋgap.
Sumbem a, zen mân nâŋge. Oi nanŋâ, nâ mân nâŋgan. Ibânâ, zâk zikŋik
nâŋgap. 37 Noa ândeip, narâk zoren kut ŋâi urâwe, zo yatik a bonŋâ, nâgât
takâtakâŋ narâknan yatik upi. 38 Uurupŋâ mân gâi sii nalem nem ândiwe.
A ambân aŋgâgwaŋgâ op miaŋgâwe. Gulip op ândine Noaŋâ waŋgâyân
zarip 39 Oi zen gulip op ândine too uurupŋâ gwâkâziŋgip. A bonŋâ, nâgât
takâtakâŋ narâknan zo yatâ upi. 40 Narâk zoren a zagât nebân kiritâ, ŋâi
gâsum, ŋâi birâbat. 41 Ambân zagât zet nalem sobem tâitâ, ŋâi gâsum,
ŋâi birâbat. 42 Kembuziŋâ, nâ narâk zoren mo zoren takâbat, zorat mân
nâŋgegât umziŋandâ galem oraŋgâm ândibi. 43 Zen topŋâ itâ nâŋgânek.
Kamân ŋâigât a, zen kâsa ŋâtik zoren takâbi, narâk yatâ nâŋgâm um
wâgân ândim kamânziŋ galem upi. 44 Oi a bonŋâ nâgât narâknâ mân
nâŋgâne gâbat, zorat zen um wâgân ândibi." Yatâ sâmŋâ zorat den
sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâtnâŋgoip, 45 "A patâ ŋâiŋâ kore a gakârâpŋâ
zeŋgât galem a ŋâi pam itâ sâm dukubap, 'Nâ âi ândia galem otziŋgâm
ândim narâkŋan nalem dâpziŋanâk ziŋgâm ândiban.' A zo ândiândiŋâ
dap yatâ ândei galem a nâŋgânâŋgâŋoot sot sât luluŋoot sâsâŋâ? 46 Galem
a, zâk patâŋâ nep diŋ sâm pindip, zo dâŋâk lum ândei patâŋâ gâbabân
galem a yatâ zorat nâŋgi âlip upap. 47 A kutâŋâ galem a zo patâ pam
zâkkât kut ŋâi ŋâi aksik galem op ândibapkât sâbap. 48 Ka a ŋâiŋâ galem a
bâliŋ ândim umŋandâ itâ nâŋgâbap, 'Patânâ, zâk kârebân âimŋâ kek mân
gâbap.' 49 Yatâ nâŋgâm kore a ambân zâŋgom mem ŋâi ŋâi otziŋgâm too
tewarân âi laŋ ândim um gulip op ândibap. 50 Oi a kutâŋâ gâbap, zorât
narâkŋâ mân nâŋgâm ândei zâk gâbap. 51 Gâmŋâ tâkŋâ imbaŋâ lapitŋâ
sarâ a zeŋgât oserân pâi ândibap. Zoren umbâlâ op isem ândibi."

Ambân sigân âsakŋâ tooŋaŋgât kâruwe.

25 1 "Siŋgi âlipkât mâtâp, zo ambân sigan bâzâgât zeŋgâren
dâpkwap sâbâ. Zen a kutâ mâtâbân âi muyaginam kârâpziŋ mem
âiwe. 2 Ambân sigân bâtnâmbut, zen nâŋgânâŋgâziŋ buŋ. Bâtnâmbut,
zen nâŋgânâŋgâziŋoot. 3 Ambân nâŋgânâŋgâziŋ buŋ, zen kârâp siŋitŋik
mem âiwe. 4 Ambân nâŋgânâŋgâziŋoot, zen kârâp sot âsakŋaŋgât tooŋâ
ârândâŋ mem âiwe. 5 Oi a kutâ, zâk mulun ândei zen mambât tap uman
ziwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Zinetâ ŋâtik tânâmŋâ oi den ŋâi itâ âsageip, ‘Hai, a kutâ gaap. Zen
zaat zâkkâren âinek.’ 7 Oi ambân sigan, zen nâŋgâm zaat âsakŋâziŋâ
kubigâwe. 8 Oi ambân nâŋgânâŋgâziŋ buŋâ, zen nâŋgânâŋgâziŋoot itâ
sâm dâzâŋgowe, ‘Nen kârâpniŋâ bâpsâbâmap, zorat zen too ŋâi gum
niŋgânek.’ 9 Sânetâ ambân nâŋgânâŋgâziŋoot, zen itâ sâm dâzâŋgowe,
‘Buŋâ. Zeŋgât dâp buŋâ. Nen dâpniŋan mem gen. Zen âi aŋgâgwaŋgâ
namin kwâlânek.’ 10 Oi zen âsakŋaŋgât too kwâlânam âinetâ a kutâ gam
ambân nâŋgânâŋgâziŋoot, zorik diiziŋgi âiwe. Oi kamânân âim mirin
zâimŋâ hâŋgi dooŋgum sii nalem nem tarâwe.
11 Tatnetâ ambân nâŋgânâŋgâziŋ buŋ, zen gamŋâ den sâm sâwe,
‘Patâniŋâ, mâtâp mem pa.’ 12 Sâne dâzâŋgoip, ‘Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Nâ zeŋgât topziŋ mân nâŋgâman.’” Den sumbuŋâ zo sâmŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip. 13 “Zen narâk mân nâŋgegât umziŋ galem oraŋgâm ândibi.”

A kât ekap ziŋgip, zeŋgât den.
(Lu 19:11-27)

14 “A kutâ ŋâi oip, zo yatâ gâtâm âsagibap. A kutâ ŋâiŋâ kamân
kârebân âibamŋâ kore aŋâ minduziŋgâm kâtŋâ galem upigât kâsâpkum
ziŋgip. 15 A ŋâi kât ekap bâtnâmbut pindip. Ŋâi zagât. Ŋâi kânok. Zo
nepkât imbaŋâ zem ziŋgip, zorat dâp ziŋgip. Kât ziŋgâmŋâ kamân
kârebân âi ândeip. 16 Ari a kât ekap bâtnâmbut meip, zorâŋ nep pindi
târokwap ekap bâtnâmbut âsageip. 17 Oi bukuŋâ ekap zagât meip, zâkŋâ
yatik oi târokwap zagât âsageip. 18 Ka a ekap kânok meip, zo ko hân
umŋan esâm kwârakui zeip.
19 Oi a kutâziŋâ narâk kârep ândim puriksâm gâip. Puriksâmŋâ kore
a kât ziŋgip, zorat op minduziŋgip. 20 Oi a kât ekap bâtnâmbut pindip,
zâkŋâ nepŋâ tuugi târokwap ekap bâtnâmbut âsageip, zo tirâpkumŋâ
sâip, ‘Patanâ, gâ ekap bâtnâmbut nigin, zo nep pindandâ ekap bâtnâmbut
târokwap âsagiap.’ 21 Sâi patâŋandâ itâ sâm dukuip, ‘Gâ kore a âlipŋâ, sât
lulugoot. Kut ŋâi yenŋaŋgât galem âlip oingât nâŋâ kut ŋâi bonŋaŋgât
galem gâbanbat. Zorat ko patâgâ, nâgât umnâ topŋan bagim sâtâre op
ândiban.’
22 Yatâ sâi a kât ekap zagât pindip, zo gam sâip, ‘Patânâ, gâ kât ekap
zagât nigin. Zorat nepŋâ tuugandâ ekap zagât târokwap muyageip.’ 23 Sâi
patâŋandâ itâ sâm dukuip, ‘Gâ kore a âlipŋâ, sât lulugoot. Gâ kut ŋâi
yenŋaŋgât galem âlip oingât nâŋâ kut ŋâi bonŋaŋgât galem gâbanbat.
Zorat gâ patâgâ, nâgât umnâ topŋan bagim sâtâre op ândiban.’
24 Sâi bet a ekap kânok pindip, zâk gamŋâ sâip, ‘Patâ, nâ topkâ itâ
nâŋgâman. Gâ a bâliŋâ. Gâ nep mân kârâm kâmitmat. Nalem muyagem
nibi sâmat. A nâmbutŋâ zeŋgât kâlamân nalem nibigât sâmat. 25 Nâ
zorat keŋgâtnaŋgât op kâtkâ hân kendâm hangua ziap. Oi zi mâburem
gibâman.’

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Yatâ sâi patâŋâ den itâ sâm dukuip, ‘Gâ kore a bâliŋâ, konam.
Lâugan gâbâ den mâburem dâgobâ. Nâgât itâ nâŋgâmat. Nâ nep mân
kârâm kâmit yen tap nalem muyagenibi sâman. A zeŋgât nebân nalem
meman. 27 Nâgât yatâ nâŋgâm kâtnâ aŋgâgwaŋgâ zeŋgâren pâna kâtnâ
nep tuugi âsagei ga membam. 28 Zorat zen kât ekap bekŋan mem bâzagât
mem ândiap, zo pindânek. 29 Ŋâi zâk kut ŋâi pindâpindâŋ, zo mem galem
op ândei târokwap pindâpindâŋ. Oi gom sambe muyageŋaŋgâbap. Ka ŋâi
zâk kut ŋâi pindâpindâŋ, zo mân mem ândei bekŋan mei yen ândibap.
30 Kore a konam, zo ko gâsum ŋâtâtigân zo pane geibap. Zoren umbâlâ op
isem zimbap.’”

Yesuŋâ gâtâm kâsâpnâŋgobap.

31 “Gâtâm a bonŋâ, nâ sumbem âsakŋânoot sot sumbem a zeŋgât
oserân gamŋâ tâtatnâ âlipŋâ, zoren zâi tâpat. 32 Oi a ambân hânŋâ
hânŋâ, zo minduziŋga nâgât mâtenan mindubi. Mindunetâ râma
galem a râma noniŋ kâsâpzâŋgomap, zo yatik upat. 33 Oi râma noniŋ
kâsâpzâŋgom râma bongen zâmbam noniŋ yaŋgâgen zâmbanbat.
34 Yatâ op a kutâziŋâ, nâ bongen zo itâ sâm dâzâŋgobat, ‘Zen Ibânandâ
mâsop minziŋgip. Zen gam Kembugât um topŋan bagim ândibi. Zo
mârumŋan hân muyageibân gâbâ zeŋgât siŋgi sâip. 35 Zen itâ otniwe,
zorat. Tepnaŋgât ua nalem niwe. Toogât mua too niwe. Nâ lomba yatâ
ândiandâ zen galem otniwe. 36 Nâ sâk bârak ândia zen hâmbâ mot
mem niwe. Nâ mâsek zia zen galem otniwe. Nâ tâk namin ta zen ga
nigâwe.’ 37 Yatâ sa a târârak ziŋâ den itâ mâburem dâtnobi, ‘Kembu, gâ
wan narâkŋan nalemgât otgigi nalem ŋâi giwen? Wan narâkŋan toogât
otgigi nen too giwen? 38 Gâ wan narâkŋan lombâ yatâ ândina nen galem
otgiwen? Gâ wan narâkŋan hâmbâgât kwakna hâmbâ ŋâi giwen? 39 Gâ
wan narâkŋan mâsek mo tâk namin tâtna ga gigâwen?’ 40 Yatâ sânetâ
a kutâziŋâ, nâ itâ sâm dâzâŋgobat, ‘Kâmurâpnâ zeŋgâren gâbâ a giginâ
ŋâi galem okŋaŋgâwe, zo nâ otniwe uap.’ 41 Yatâ sâm a yaŋgâgen, zo itâ
sâm dâzâŋgobat, ‘Sâit miaŋgâwe, zen kârâp kâtikŋan gei ândibi. Kârâp
zo Satâŋ sot sumbem arâpŋâ zeŋgât siŋgi oip. Zoren gei ândibi. 42 Zen
itâ otniwe, zorat. Nâ tepnaŋgât ua nalem mân niwe. Nâ toogât nâŋga too
mân niwe. 43 Nâ lomba ândia mân galem otniwe. Hâmbâgât kâruandâ
mân niwe. Mâsegân sot tâk namin ta mân ga nigâwe.’ 44 Yatâ sâm
dâzâŋgua ko yaŋgâgen ziŋ itâ sâbi, ‘Kembu, gâ wan narâkŋan nalem too
buŋâ sot hâmbâ mirâ kamân buŋâ ândina gek mân nâŋgânâŋgâ urâwen?
Mo ikâ zoren mâsek mo tâk namin tâtna gekŋâ mân galem otgiwen?’
45 Yatâ sâne itâ dâzâŋgobat, ‘Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Arâpnâ zeŋgâren
gâbâ giginâ ŋâi ek mân galem okŋaŋgâwe, zo nâ otniwe uap.’ 46 Oi a
yaŋgâgen zen âi sâknam tâmbâŋâ nâŋgâm ândibi. A ambân târârakŋâ,
zen ko ândiândi kâtikŋan bagim ândibi.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋâ mumbapkât siŋgi dâzâŋgoip.
(Mk 14:1-2 Lu 22:1-2 Yo 11:45-53)

26 1 Yesu zâk den so aksik sâm naŋgâm arâpŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip,
2 "Nâŋge. Sirâm zagât tap Pasowa kendon upap. Oi narâk zoren a
bonŋâ, nâ kâsa zeŋgât bitziŋan zaria poru nagân none mumbat." Yesuŋâ
den yatâ sâip
3 Narâk zoren tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, zen tirik namâ
galem a patâ Kaipa, zâkkât namin zâim minduwe. 4 Zen Yesu tik gâsum
kunam den sâm kâtâŋ urâwe. 5 Oi itâ sâwe, "Kendonân kâmbam laŋ
âsagebapkât kegâk gâsunat."

Ambân ŋâiŋâ Yesu too wârân âlip mem saŋgonŋaŋgip.
(Mk 14:3-9 Yo 12:1-8)

6 Yesu zâk Betania kamânân âim Simoŋ, sâk bâlâ a, zâkkât mirin zâim
nalem neip. 7 Nalem nem tâi ambân ŋâiŋâ too wârân âlip beloŋoot, sâŋgân
patâ, zo mem gam too wârânŋoot zo kâukŋan lokei giari saŋgorip. 8 Yatâ
oi arâpŋâ nen ekŋâ sâwen, "Too sâŋgân zâizâiŋ zi wangât tâmbetkuap?
9 Too zo pam kât patâ mem a kanpitâ ziŋgip sâi ko dâp opap."
10 Yatâ sâindâ Yesuŋâ nâŋgâmŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, "Zen wangât
ambân den okŋaŋge? Zâkŋâ otnigi âlip uap. 11 A ambân kanpitâ, zen
narâk dâp zen sot ândibi. Nâ ko zen sot narâk kârep mân ândibat. 12 Nâ
mua hanobi, zorat dâp sâknâ saŋgori âlip uap. 13 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Kembugât den siŋgi âlip zi hânŋâ hânŋâ sâm âim ambân zirâŋâ uap,
zorat siŋgi ârândâŋ sâne laŋ kârâbap."

Yudaŋâ Yesu tirâpzâŋgobapkât kât meip.
(Mk 14:10-11 Lu 22:3-6)

14 Oi arâpŋâ kiin zagât neŋgâren gâbâ a ŋâi kutŋâ Yuda, Karioto
kamânân gokŋâ, zâkŋâ tirik namâ galem a patâ, zeŋgâren arip.
15 Âimŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ tirâpzâŋgobat, zorat kât dabutâ nibi?"
Mâsikâziŋgi ziŋâ kât ekap 30 yatâ sâlâpkum pindâwe. 16 Yudaŋâ zo
memŋâ Yesu tirâpzâŋgoi gâsubigât ek kârum ek molim ândeip.

Yesu zâk arâpŋoot nalem niwe.
(Mk 14:12-21 Lu 22:7-14, 21-23 Yo 13:21-30)

17 Pasowa kendon narâk topkwâtnam arâpŋâ nen Yesu mâsikâm sâwen,
"Nen itârâŋ mirâ ikâ zoren Pasowa nalem unat?" 18 Sâindâ itâ sâip, "Zen
kamânân âimŋâ a ŋâi muyagem itâ sâm dukunek, 'Patâniŋâ gâgât sap,
"Narâkŋâ mâte uap, zorat nâ sot arâpnâ, nen gâgât mirin gam Pasowa
nalem ninat." '" 19 Oi arâpŋâ nen Yesuŋâ den sâip, zo lumŋâ Pasowa
kendongât nalem uwen.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Mirâ ŋâtiksâi Yesu sot arâpŋâ kiin zagât, nen mirâ zoren zâimŋâ
Pasowa nalem niwen. 21 Nem tapŋâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip,
“Zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ nâ kâsa a tirâpzâŋgoi gâsânobi.” 22 Yatâ sâi arâpŋâ
nen umniŋ bâlei ŋâigoot zikŋik zikŋik mâsikâyaŋgâm sâwen, “Kembu,
nâgât sat?” 23 Sâindâ zâkŋâ sâip, “A zo nâ sot ârândâŋ niet, zâkŋâ yatâ
otnibap. 24 A bonŋâ, nâ Kembugât ekabân den kulem ziap, zo yatik upat.
Ka a bonŋâ, nâ tirâpzâŋgoi gâsunibi, yei, zâk hâuŋâ yâmbâtŋâ mimbap. A
zo mam kâmboŋ kâligen gâbâ mân âsageip sâi bâbâlaŋ opap.” 25 Yatâ sâi
Yudaŋâ mâsikâm sâip, “Patâ, nâgât sat?” Sâi dukuip, “Gâ sat, zo.”

Yesuŋâ nalem sot too ziŋgip.
(Mk 14:22-26 Lu 22:15-20 I Kor 11:23-25)

26 Nalem nem tâindâ Yesuŋâ nalem ŋâi mem sâiwap sâm namuŋ arâp
itâ sâm niŋgip, “Mem ninek. Zi sunumnâ.” 27 Yatâ sâmŋâ waiŋ hâkop mem
sâiwap sâmŋâ itâ sâm niŋgip, “Zen aksik ninek. 28 Zi târotâroniŋaŋgât
gilâmnâ. Zo a ambân doŋbep patâ, zeŋgât tosaziŋ buŋ upapkât hânân gibap.
29 Oi dâzâŋgua nâŋgânek. Waiŋ too itârâŋ nia âkap. Oi dum zagâtŋan mân
nemŋâ Ibânaŋgât um topŋan zâim zen sot ârândâŋ waiŋ mârâtŋâ ŋâi ninat.”

Gezemane kâlamân âiwe.
(Mk 14:27-31 Lu 22:31-34 Yo 13:36-38)

30 Oi Kembugât mâpâmâpâse kep ŋâi mem kamânân gâbâ âimŋâ Oliwa
bâkŋan zâiwen. 31 Mâtâbân âimŋâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Ŋâtik
ziren a ziŋ gâsuninetâ zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋ lolot, zorat op âksik
birânim âibi. Kembugât den kulem ŋâi ziap, zo bon upap. Den zo itâ,
‘Nâ râma galem a kua râma zen siŋsururuŋ op âim naŋgâbi.’
32 Nâ sa nâŋgânek. Nâ mumuŋan gâbâ zaatŋâ Gâlilaia âi kândom
otziŋgâbat.” 33 Sâi Peteroŋâ itâ sâm dukuip, “A nâmbutŋâ, ziŋ birâgibi.
Nâ ko mân birâgibat. Buŋ kâtikŋâ.” 34 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip,
“Nâ perâkŋak dâgobâ. Gâ ŋâtik ziren kwâimbâninandâ sâp karâmbut
oi kurukŋâ diŋ sâbap.” 35 Yatâ sâi Peteroŋâ itâ sâip, “Gâ gomŋâ nâ nonâ
sâne mân kwâimbâgibat.” Sâi arâpŋâ nâmbutŋâ, nen den yatik sâwen.
36 Nen âimŋâ nak kalâm ŋâi kutŋâ Gezemane, zoren takâm Yesuŋâ
arâpŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Zen ziren tatne nâ ândi âi ninâu sâbâ.”
37 Yatâ sâmŋâ Petero sot Zebedaiogât nanzatŋâ diiziŋgi âiwe. Âimŋâ
Yesuŋâ umŋâ yâmbârei ken bet kakit oip. 38 Yatâ op dâzâŋgom sâip,
“Umnâ yâmbârei mumuŋâ otnigap. Zen nâ sot tap um wâgân ândinek.”
39 Yatâ sâmŋâ mâik ŋâi âim si sâŋgân hânân ge tutukum itâ sâm ninâu
sâip, “Ibânâ, nâŋgânim sâknam kâmut zi betnan mena buŋ oik. Oi nâgât
den buŋâ, gâgât den, zo kâtigibap.”
40 Yatâ ninâu sâmŋâ puriksâm arâp karâmbut ziŋgiri uman zem tatne
Petero itâ sâm dukuip, “Zen nâ sot gwâlâ mâik ŋâi ândibigât dâp buŋâ?

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41 Zen mâsimâsikâyân loribegât um gwâlâ ândim ninâu sânek. Umŋâ
bâbâlaŋ opmap. Sâkŋâ ko yâmbâremap.”
42 Dum âimŋâ den itâ sâm ninâu sâip, “Ibânâ, sâknam zi betnan
mimbangât nâŋgâna mân dâp oi laŋ gâgât den, zo kâtigibap.” 43 Yatâ
ninâu sâmŋâ âburem arâp karâmbut, zen sinziŋâ uman oi zinetâ ga
muyagezinŋip. 44 Zâmbamŋâ âi ninâu sâi sâp karâmbut oip. Den mârum
sâip zo yatik ninâu sâip.
45 Ninâu sâm naŋgâm arâp zeŋgâren puriksâm itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen
uman tok zem te? Zi mârum narâk uap. A bonŋâ, nâ bâliŋ mâme a zeŋgât
bitziŋan zâibâman. 46 Zaatne âinâ. Iknek. A sâi gâsunim nobi, zo mâte
otniŋgap.”

Kâsa ziŋâ Yesu gâsuwe.
(Mk 14:43-50 Lu 22:47-53 Yo 18:3-12)

47 Den yatâ sâm kiri arâp kiin zagât, neŋgâren gâbâ a ŋâi, kutŋâ Yuda,
zâkŋâ a kâmut kândom otziŋgi gawe. A kâmut zo tirik namâ galem a
patâ sot a sâtŋâ, ziŋâ sâŋgonzâŋgone kâmbam sot sâu patâziŋâ mem
gawe. 48 Oi Yudaŋâ den kânŋan itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ lum mâŋgansa
zi sâm gâsubi.” 49 Oi gamŋâ zorenâk Yesugâren âim O patânâ sâm lum
mâŋgarip. 50 Yatâ oi Yesuŋâ den ŋâi itâ sâm dukuip, “Buku, nep tuubam
gaat, zo tuum naŋgânan.” Yatâ sâi a kâmut, zen Yesugâren ga gâsum
saawe.
51 Oi Yesu sot ândiwen, neŋgâren gâbâ ŋâiŋâ sâuŋâ sâmbum tirik
namâ galem a patâgât kore a ŋâi kindapŋâ kârâm kwâkip. 52 Yatâ oi
Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Sâugâ mirâŋan hanguna giarik. Ŋâi zâk sâuŋâ
zâŋgoi hâuŋâ kumbi. 53 Nâgât dap nâŋgat? Nâ Ibânaŋgâren ninâu sa sâi
ko sumbem kâwali a kâmut kiin zagât, zo kegâk sâi gem galem otnibe.
54 Oi zen gem ga galem otnine Kembugât ekabân den ziap, zo dabân bon
opap?”
55 Yatâ sâmŋâ a kâmut gâsunam gawe, zo itâ sâm mâsikâziŋgip, “Nâgât
dap nâŋge? Zen nâgât nâŋgâne kâmbam ku oi kâmbam sot sâuziŋâ mem
ga gâsânoge? Zorat sa nâŋgânek. Nâ sirâmŋâ sirâmŋâ tirik namin zen
Kembugât den siŋgi dâzâŋgoman. Oi zen zoren mân gâsânowe. 56 Oi zi
Propete zeŋgât den kâtigibapkât âsagiap.” Oi Yesugât arâpŋâ, nen aksik
Yesu birâŋaŋgâm siŋsururuŋ âiwen.

Yesu a sâtŋaŋgât namin diim âiwe.
(Mk 14:53-65 Lu 22:54-55, 63-71 Yo 18:13-14, 19-24)

57 Kâwali a zen Yesu gâsum tirik namâ galem a patâ Kaipa, zâkkâren
diim âiwe. Zâkkât namin Kembugât gurumin den zorat galem a sot a
sâtŋâ mindum tarâwe. 58 Zen Yesu diim âinetâ Petero zâk kândâtziŋan
bet moliziŋgâm arip, Âi takâmŋâ tirik namâ galem a patâgât dâmân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâligen bagimŋâ kore a zeŋgât oserân itâ nâŋgâm kwâkâm getâip,
“Yesugât den dap sâbi? Zorat ziren tap nâŋgâbat.”
59 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, zen aksik tapŋâ Yesugât den
sâkŋanâk sâm kunatkât den sâm kâruwe. 60 Oi a doŋbep den sarâ doŋbep
sâm bonŋâ mân muyagiwe. Oi bet a zâgât gawet. 61 Zet gamŋâ itâ sâwet,
“A zirâŋâ itâ sâip, ‘Nâ Kembugât tirik namâ kândaŋâ sirâm karâmbut
umŋanâk dum tuubat.’”
62 Yatâ sâitâ tirik namâ galem a patâ, zâk zaatŋâ Yesu itâ sâm mâsikip,
“Gâgât den se, zorat den hâuŋâ sâban mo mân sâban?” 63 Sâi Yesuŋâ den
mân sâm kirip. Yatâ kiri tirik namâ galem a patâ, zâkŋâ itâ sâm dukuip,
“Anutu, ândiândi mariŋâ, zâkkât mâteŋan mâsikâgiga sâm kâtigenan. Gâ
Kristo, Anutugât nanŋâ mo a ŋâi?”
64 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Zo sat, zo. Oi ŋâi dâzâŋgua
nâŋgânek. Gâtâm a bonŋâ, nâ imbaŋâ mariŋâ, zâkkât âsanŋâ bongen tap
sumbem unumunum kwâkŋan gem ga nikpi.”
65 Yatâ sâi tirik namâ galem a patâ den zo nâŋgi bâliŋ oi hâmbâŋâ
mem moloŋ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Zâk Anutu yatâ op sap. Wangât
den zagât sâm kârunat. Den sap, zo aksik nâŋge. 66 Den zo nâŋgâm dap
dap nâŋge?” Mâsikâziŋgi ziŋâ itâ sâwe, “Zâk mumuŋaŋgât siŋgi uap.”
67 Yatâ sâmŋâ tâpziŋandâ Yesu si sâŋgânŋan tâpkumŋâ bitziŋandâ kom
kâbakŋiwe. Oi a nâmbutŋandâ bitziŋ tipŋandâ pâlomŋan kunzirâwe. 68 Oi itâ
sâm dukuwe, “Kristo, gâ Propete ândiat oi ko sânan. A gogap, zo kutŋâ ŋâi?”

Peteroŋâ Yesu kwâimbip.
(Mk 14:66-72 Lu 22:56-62 Yo 18:15-18, 25-27)

69 Yatâ op tatne Petero zâk namâ sombemân tâip. Tâi kore ambân
ŋâiŋâ zâkkâren âim sâip, “Gâ ko Galilaia a, zâk sot ândimat.” 70 Yatâ sâi
Peteroŋâ a tarâwe, zeŋgât mâteziŋan kwâimbâm sâip, “Gâ den sat, zo nâ
nâŋgâm kwaksan.” 71 Yatâ sâmŋâ geibâ sâi kore ambân ŋâiŋâ ekŋâ a itâ
sâm dâzâŋgoip, “A zi Yesu Nasarete gokŋâ, zâk sot ândimap.” 72 Yatâ sâi
Peteroŋâ kwâimbâm den sâm kâtigeip. Oi sâip, “Nâ a zo mân ekman.”
73 Yatâ sâm mâik ŋâi kinŋâ a ziŋâ Peterogâren âim sâwe, “Gâ perâkŋak
zeŋgât kâmurân gokŋâ. Nen diŋgâ holiŋâ nâŋgen.” 74 Sânetâ dum Anutu
mâteŋan sâm kâtigem den laŋ sâm itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ a zo mânâk
ekman.” Sâi zorenâk kurukŋâ diŋ sâip. 75 Oi Yesuŋâ den mârum sâip, zo
Peteroŋâ nâŋgip, “Gâ sâp karâmbut kwâimbânina kurukŋâ diŋ sâbap.”
Den zo nâŋgâm umbâlâ op âkŋan âim girâp patâ iseip.

Yesu zâk Pilatogâren diim âiwe.
(Mk 15:1 Lu 23:1-2 Yo 18:28-32 Apo 1:18-19)

27 1 Haŋsâi tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, zen mindum Yesu
koindâ mumbapkât den sâwe. 2 Oi sâne Yesu bikŋâ saamŋâ diim

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âim Roma a kutâ Pilato, zâkkâren parâwe. 3 Mumbapkât sâm kâtigine
Yuda, zâk zo ekŋâ wangât yatâ uan sâm umŋâ bâlei kât pindâwe, zo
mem âim tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ mâburem ziŋgip. 4 Oi itâ
sâm dâzâŋgoip, “Nâ laŋ opŋâ a târârakŋâ zi bitziŋan paan.” Yatâ sâi ziŋâ
sâwe, “Wangât neŋgâren ga sat? Zo gikak.” 5 Yatâ sâm kât zo birânetâ
mem tirik namin lum pam âi sip miaŋgip.
6 Tirik namâ galem a patâ, zen kât zo memŋâ sâwe, “Kât zi kâmbamgât
sâŋgân, zorat tirik namin pâindâ mân dâp upap.” 7 Oi kât zo mem dap utnat
sâm âragum hân ŋâi kwâlâwe. Hân zo âmaŋ tuutuuŋ agât hân sâmarâwe.
Hân zo kamân ŋâin gâbâ ga ândiândiŋ, zo mune zoren hanzâŋgobigât sâŋgân
miwe. 8 Oi narâk zoren hân zorat kutŋâ ŋâi kâmbam hân sâne kâtigeip. 9 Oi
Propete Yeremia zâkkât den kânŋan sâip, zo bon oip. Den zo itâ,

> “Isirae a zen a sâŋgânŋaŋgât kât sâwe. 10 A sâŋgânŋaŋgât kât ekap
> 30, zorâŋ âmaŋ tuutuuŋ agât hân, zo sâŋgân miwe. Kembuŋâ
> dâtnogip, yatik urâwe.”

A kutâ zâk Yesu poru nagân mumbapkât sâip.
(Mk 15:2-5 Lu 23:3-5 Yo 18:33-38)

11 Zen Yesu diim âine a kutâ Pilato, zâkkât mâteŋan kiri itâ sâm
mâsikip, “Topkaŋgât dâtno. Gâ Yuda zeŋgât a kutâ?” Sâi Yesuŋâ sâip,
“Sat, zo.” 12 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, ziŋâ den sâkŋanâk
sâm kine den hâuŋâ mân sâip. 13 Yatâ oi Pilatoŋâ dukum sâip, “Gâgât den
doŋbep sânetâ wangât den hâuŋâ mân sat?” 14 Oi Yesuŋâ den hâuŋâ ŋâi
mân dukui a kutâŋâ nâŋgi imbâŋâ oip.
15 Pasowa kendon narâk dâp a kutâ zâk Yuda a tâk namin tâpmarâwe,
zeŋgâren gâbâ ŋâi olaŋ ziŋgâmâip. 16 Oi narâk zoren kâmbam ku a bâliŋâ
ŋâi tâk namin zeip, kutŋâ Baraba. 17 Oi a mindumŋâ kinetâ Pilatoŋâ
mâsikâziŋgâm sâip, “Ŋâi olaŋbatkât nâŋge? Baraba mo Yesu kutŋâ ŋâi
Kristo sâme?” 18 Yuda a sâtŋâ, zen Yesugât um kâlak nâŋgâŋaŋgâm
zâkkâren parâwe, zorat nâŋgâmŋâ sâip.
19 A kutâ, zâk den sâm kubikkubik tâtarân tâi ambinŋandâ zâkkâren
den itâ pâi gâip, “Gâ a târârak zo, zâkkât den mân mâsâsuatpan. Nâ
itârâŋ umanân nâŋgâm zâkkât op sâknam doŋbep nâŋgan.”
20 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, zen a umziŋan gem sâwe,
“Zen sâne Baraba olaŋŋâ ko Yesu ko koi mumbap.” 21 Oi a kutâ zorâŋ dum
mâsikâziŋgâm sâip, “Ŋâi mo ŋâi olaŋbatkât se?” Sâi ziŋâ sâwe, “Baraba.”
22 Sânetâ itâ sâm mâsikâziŋgip, “Yesu, kutŋâ ŋâi Kristo sâme, zâk dap
okŋaŋgâbat?” Sâi zen lâu mâtâkâm aksik sâwe, “Zâk poru nagân moik.”
23 Sâne a kutâŋâ dum mâsikâm sâip, “Wan tosagât?” Yatâ sâi den kâtik
sâm sâwe, “Zâk poru nagân moik.”
24 Yatâ utnetâ Pilatoŋâ sâi den mânâk nâŋgâm den doŋbep sâne sâi
too pindânetâ mâteziŋan bikŋâ too saŋgonŋâ sâip, “A târârak zirat tosa

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâgâren zimbap, zo zeŋgât siŋgi uap.” 25 Sâi a ambân kâmut, zen itâ
sâwe, “Tosa zo nen sot kiurâpniŋ neŋgâren zimbap.” 26 Yatâ sâne a kutâŋâ
Baraba olaŋ ziŋgip. Yesu ko sâi inzut kuupŋoot, zorâŋ lapitne poruyân
kumbigât kâwali a bitziŋan pâip.

Kâwali a, zen Yesu kom eksâwe.
(Mk 15:16-20 Yo 19:2-3)

27 Oi a kutâgât kâwali a, zen Yesu namin gâbâ diim gem kâwali a zeŋgât
namâ sombemân âim sânetâ kâwali a ziŋâ aksik minduwe. 28 Mindumŋâ
Yesugât hâmbâ mâkâm kâwali a zeŋgât hâmbâ kuriŋâ giŋaŋgâne giarip.
29 Oi tâk sâtmam goŋkom kâukŋan pane giarip. Oi bikŋan tân ŋâi pindâne
bikŋâ bongen mem kirip. Yatâ opŋâ kâwali a zen zâkkâren gam simin liim
itâ sâwe, “Oe, Yuda zeŋgât a kutâ.” 30 Oi tâpziŋâ tâpkum tân bekŋan mem
kâukŋan kuwe. 31 Yatâ kom eksâmŋâ kâwali a zeŋgât hâmbâ, zo mâkâm
zikŋâ hâmbâ du giŋaŋgâne giari poru nagân kunam diim âiwe.

Yesu poru nagân kune moip.
(Mk 15:21-32 Lu 23:26-43 Yo 19:17-27)

32 Diim âim mâtâbân a ŋâi muyagiwe, kutŋâ Simoŋ, Kirene kamânân
gokŋâ. Zâk okŋaŋgâne Yesugât poru nak bekŋan mem lugi âiwe. 33 Âimŋâ
hân ŋâi kutŋâ Goligata (niiŋ denân ko kâuk siŋit), zoren takâwe. 34 Zoren
takâmŋâ waiŋ too sot um gulip too mâpot pindânâ sâne nem ekŋâ birip.
35 Yatâ oi poru nagân kuwe. Kune kiri hâmbâŋaŋgât wenzu pam igâwe. Ikne
muyageip dâp miwe. 36 Yatâ opŋâ galem tarâwe. 37 Oi kâukŋâ kwâkŋan poru
nagân topŋâ itâ kulemgune zeip, “Zi Yesu, Yuda zeŋgât a kutâ.”
38 Oi kâmbam ku a zâgât poru nagân zâkom, ŋâi toren, ŋâi toren
kwânâŋgâzikâwe. 39 Oi a ambân zoren âim gawe, zen sâm siŋan gem
den top topŋâ dukum kâuk birâm sâwe, 40 “Bâi, gâ tirik namâ kândaŋ
sirâm karâmbut tuum naŋgâbat sâin. Bâi, gikâ sâkkâ sâna poru nagân
gâbâ âkâm geik. Oi gâ Anutu nanŋâ ândiat oi poru nagân gâbâ pâtan ge.”
41 Oi tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem
a sot a sâtŋâ, zen yatik dukum sâwe, 42 “A nâmbutŋâ tâmbetagonam
utnetâ tânzâŋgomap. Zikŋaŋgât ko kwaksap. Zâk Isirae a neŋgât a
kutâ ândiap oi ko poru nagân gâbâ âkâm gâi zâkkât diŋâ nâŋgânat.
43 Zâk nâ Anutugât nanŋâ sâm, nâŋgâm pâlâtâŋâ Anutugâren pâi zeip,
zorat Anutuŋâ zâkkât nâŋgap oi ko poru nagân gâbâ kwâki geik.” 44 Oi
kâmbam ku a zâkowe, zet yatik den mot dukuwet.

Yesuŋâ moip.
(Mk 15:33-41 Lu 23:44-49 Yo 19:28-30)

45 Yatâ okŋaŋgâne mirâ bâkŋan zoren ŋâtâtik muyagem zei mirâ oi
âkip. 46 Mirâ oi Yesuŋâ den kâtikŋâ den sâm sâip, “Eli, Eli lama sabatini

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(niiŋ denân ko, Anutunâ, Anutunâ, wangât birânigat)?” 47 Oi kirâwe,
zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ ziŋâ sâwe, “Zâk Elia konsap.” 48 A ŋâiŋâ
nâŋgâm sârârâk kârâm âim sarugât kâmon mem ga winiga too kâlakŋoot
sum kapiŋkum pindip. 49 Oi a nâmbutŋâ itâ sâm dukuwe, “Nen tap iknâ.
Elia perâkŋak ga mâkâbap mo buŋâ?” 50 Oi Yesu zâk dum den kâtikŋâ
den sâi Kaapumŋâ takâm arip. 51 Moi tirik namin sâŋgum patâ, zo uren
gâbâ oloŋ gei kwâkip. Oi wâriŋ mei kât âbâŋgum naŋgip. 52 Oi a zeŋgât
kwak, zo pâroŋsâi Kembugât siŋgi a ândim muwe, zo zeŋgâren gâbâ
nâmbutŋandâ zaarawe. 53 Oi Yesu zâk kândom op zaari zen kwagân gâbâ
zaatŋâ kamân kâukŋan zo âim a doŋbep muyageziŋgâwe. 54 Oi kâwali a
galem sot arâpŋâ kirâwe, zen wâriŋ sot kut ŋâi ŋâi zo ekŋâ imbaŋâziŋ
buŋ oi sâwe, “Perâkŋak a zirâŋ Anutugât nanŋâ ândeip.”
55 Yesu kuwe, narâk zoren ambân doŋbep kârebân kin kut ŋâi ŋâi zo
ek naŋgâwe. Ambân zo, zen Yesu molim kore okŋaŋgâm Galilaia hânân
gâbâ gawe. 56 Maria, Madala kamânân gokŋâ sot Maria, Yakobo sot Yose
zekât mamzikŋâ. Oi ambân ŋâi Zebedaio nanzatŋâ, zekât mamzikŋâ. Zen
ârândâŋ tarâwe.

Yesu hanguwe.
(Mk 15:42-47 Lu 23:50-55 Yo 19:38-42)

57 Mirâ ŋâtiksâisâi Arimataia kâmânân gokŋâ sikum a ŋâi Yesugât a
op ândeip, kutŋâ Yosepe, zâk gâip. 58 Gamŋâ Pilatogâren âim Yesugât
kâmbarâŋâ zorat dukum sâi Pilatoŋâ kâwali a sâm dâzâŋgoi pindâwe.
59 Yosepeŋâ kâmbarâŋâ zo memŋâ sâŋgum kâu uŋakŋandâ kâpim lum
arip. 60 Lum âim kât mâtâpŋâ zik siŋgi ŋâi tuugip, zoren pamŋâ kât
patâ ŋâi kâbakŋei âi mâtâp dooŋgoi arip. 61 Oi kwak naŋgâmŋan Maria,
Madala kamânân gok sot Maria ŋâi, zet zo tap igâwet.
62 Kendongât kut ŋâi ŋâi kubikkubik narâk, zo âki ko haŋsâi tirik
namâ galem a patâ sot Parisaio a, zen Pilatogâren âiwe. 63 Âimŋâ sâwe,
“Patâniŋâ, nen den ŋâi nâŋgen, zo dâgonâ. Sarâ a zâk wâgân ândeibân
itâ sâip, ‘Momŋâ sirâm karâmbut zem tap zaatpat.’ 64 Zorat arâpŋâ ziŋâ
âi kâmbarâŋâ mem âimŋâ mumuŋan gâbâ zaatsap sarâ sâbegât kâwali a
sâŋgonzâŋgona kwagân âi galem kinetâ sirâm karâmbut âkâbap. Mârum
den sarâ zeip, zorat den sarâ kwâkŋan zari lâmbatpapkât girem op
dâgogen.” 65 Sâne Pilatoŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Kâwali a ziŋgan. Diiziŋgâm
kwagân âim ziiŋak dap mo dap nâŋge, zo yatâ dooŋgune tâpap. Yatâ sâi
kâwali a zen sot âimŋâ kwagân zo winzip pam galem tarâwe. 66 (-)

Yesu mumuŋan gâbâ zaarip.
(Mk 16:1-10 Lu 24:1-10 Yo 20:1-18)

28 1 Yuda zeŋgât kendon âki haŋsâsâgât Maria, Madala kamânân
gokŋâ sot Maria bukuŋâ, zet kwagân iktam âiwet. 2 Aritâ wâriŋ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

patâ mei Kembugât sumbem a ŋâiŋâ sumbemân gâbâ gem kât patâ
mem kâbakŋei ari kât kwâkŋan tâip. 3 Tobatŋâ âsakŋoot hânpân yatâ.
Hâmbâŋâ kâu timan. 4 Kâwali a, zen zo ekŋâ sânâmziŋ sâmbui keŋgât op
hânân gei zem ândiwe.
5 Oi ambân zagât zo, zet âi takitâ aŋâ itâ dâzâkom sâip, “Zet keŋgât
mân oit. Nâ nâŋgan. Zet poru nagân kuwe, zo iktam gabot. 6 Oi zâk
zi mân taap. Zâk mârum sâm dâzâŋgoip, zo yatâ op mumuŋan gâbâ
zaatsap. 7 Zet kek âi arâpŋâ dâzâŋgobabot, ‘Yesu zâk mumuŋan gâbâ
zaatsap. Galilaia hânân âi kândom otziŋgâbap. Zen zoren âi ikpi.’”
8 Sâi zet kek kwak zo birâm keŋgât sot sâtâre op arâp den siŋgi
dâzâŋgoram sârârâk kârâm âiwet. 9 Aritâ Yesuŋâ mâtâbân muyagezikâm
itâ sâm dâzâkoip, “Umzik âlip oit.” Yatâ sâi zet um topŋan âi pindiŋsâm
mâpâsem kiŋan gâsuwet. 10 Oi Yesuŋâ itâ sâm dâzâkoip, “Zen mân keŋgât
oit. Zet âi arâpnâ dâzâŋoitâ Galilaia hânân âi nikpi.”
11 Ambân zagât, zet aritâ kwagân galem kirâwe, zeŋgâren gâbâ
nâmbutŋâ zen âim kamân patin takâmŋâ tirik namâ galem patâ kut ŋâi
âsageip, zorat siŋgi dâzâŋgowe. 12 Oi tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ,
zen mindum kâwali a zen kât doŋbep ziŋgâwe. 13 Ziŋgâm itâ sâwe, “Zen
itâ sâbi. Nen ŋâtigân uman zeindâ arâpŋâ ziŋ gam kâmbarâŋâ mie. 14 Den
zo Roma a kutâŋâ nâŋgâbapkât keŋgât mân upi. Âlip niŋâ dukunat.”
15 Yatâ sâm dâzâŋgone kâwali a zen den lum kât zo mem âiwe. Den sarâ
zo Yuda a zeŋgâren zeipŋak tok ziap.

Yesuŋâ bâkŋan arâpŋâ muyageziŋgâm nep diŋ sâm ziŋgip.

16 Yesugât arâp kiin kânok, nen Galilaia hânân bakŋâ ŋâin Yesuŋâ den
kânŋan dâtnâŋgoipkât zoren zâiwen. 17 Zâimŋâ zikŋâ ekŋâ pindiŋsâm
mâpâsiwen. Nâmbutŋandâ ko um zagât urâwe. 18 Oi Yesuŋâ gootniŋan
gam itâ sâm dâtnâŋgoip, “Anutuŋâ imbaŋâ top top aksik sumbemgât
sot hângât nâ nigip. 19 Zorat ko zen hânŋâ hânŋâ, a kâmutŋâ kâmutŋâ,
zeŋgâren âim nep tuune dinnâ lum nâgât a ambân upi. Oi Ibâ sot nanŋâ,
nâ sot Tirik Kaapum, neŋgât korân târokwap too saŋgon ziŋgâbi. 20 Den
dâzaŋgom ândiwan, zo aksik lubigât dâzâŋgom ândibi. Oi ŋâi dâzâŋgua
nâŋgânek. Nâ sirâmŋâ sirâmŋâ, âsâbâŋ zen sot ândia hângât narâkŋâ
âkâbap.”
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesugât den siŋgi âlipŋâ Marekoŋâ kulemguip

Yohanegât den siŋgi.
(Mat 3:1-12 Lu 3:1-9, 15-17 Yo 1:19-28)

1 1 Yesu Kristo, zâk Anutugât nanŋâ, zâkkât den siŋgi âlipŋâ, zo
topkwapŋâ. 2 A sâŋgiŋâ Propete Yesaiaŋâ mârum ŋâi Anutugâren
gâbâ den itâ nâŋgâm kulemguip,
"Nâŋgâ. Nâgât kore a ŋâi sâŋgongua gâ kândom otgibap. Zâkŋâ
mâtâpkâ kârâm kubikpap. 3 Barâ kâtik, mirâ âtâŋan ândim den itâ
sâbap, 'Kembugât mâtâp kârâm pitâne gânduŋ oik.'"
4 Den zorat bonŋâ ko Yohaneŋâ âsagem barâ kâtik mirâ kamân âtâŋan
ândim den itâ sâm dâzâŋgomâip, "Umziŋâ melâŋne too saŋgonziŋga
Anutuŋâ tosaziŋ birâbap." 5 Yatâ sâm dâzâŋgoi ko Yerusalem kamân
mâirâp sot Yudaia hânân a ambân ândiwe, zen gâbâreyaŋgâm zâkkâren
âiwe. Zen bâliŋâziŋâ sapsune Yohaneŋâ Yodaŋ toin saŋgonziŋgâmâip.
6 Yohane zâk a kanpitâ ândeipkât sâk pâke âlipŋâ mân mem ândeip sot
nalem âlip mân nem ândeip. Yohanegât hâmbâ zo bâu kamele sâmotŋandâ
tuune pam ândeip. Ka pâŋan ko inzut ŋâi bâu sâkŋâ tuutuuŋâ, zo lap
ândeip. Kumbon sot bâŋsat, zo nem ândeip. Ândim itâ zo sâm dâzâŋgom
ândeip, 7 "Betnan a ŋâi gam taap. Zâk kâwaliŋâ ŋâi yatâ zemŋâŋgap. Nâ
yatâ zorâŋ irâ sikumŋâ goribat, zorâgoot ko mân dâp upap. 8 Nâ tooyâk
saŋgonziŋgan. Ka zâkŋâ ko Kaapum bonŋâ saŋgonziŋgâbap."

Yohaneŋâ Yesu too saŋgori ari Sataŋŋâ mâsikip.
(Mt 3:13-17; 4:1-11 Lu 3:21-22; 4:1-13)

9 Narâk zoren Yesuŋâ Nasarete kamânân gâbâ Galilaia hân birâm
Yodaŋ toin Yohanengâren takip. Âi taki ko Yonaneŋâ Yodaŋ toin
saŋgonŋaŋgip. 10 Yesu zâk toin gâbâ kopga egi sumbem pâroŋsâi
Anutugât Kaapum zâk nii kembâ yatâ opŋâ Yesu kwâkŋan gem pâip. 11 Oi
sumbemân gâbâ den ŋâi itâ âsagem gâip, "Nannâ, gâ umnandâ gâsugim
biraŋmap. Oi gekŋâ umnâ âlip opmap."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Op ko narâk zorenâk Kaapumŋâ Yesu okŋaŋgi barâ kâtik, mirâ
kamân âtâŋan arip. 13 Zoren Sataŋŋâ mâsikâm ândei hilâm 40 âkip.
Yesuŋâ zuu osetziân ândeip. Ândei ko Anutugât sumbem a ziŋâ on
galemŋâ okŋaŋgâwe.

Yesuŋâ nep topkwap arâpŋâ gâsuziŋgip.
(Mt 4:18-22 Lu 4:14-15)

14 Yohane tâk namin pane tâi ko Yesu zâk Galilaia hânân gamŋâ
Anutugât den siŋgi âlipŋâ itâ dâzâŋgom ândeip, 15 "Anutugât um topŋan
ândiândigât narâkŋâ mâte uap, gât ko umziŋâ melâŋ Anutugât den siŋgi
âlipŋâ zirat nâŋgâne bon upap."
16 Yesuŋâ Galilaia saru sâtŋan âim tap ko Simoŋ sot munŋâ zikirip.
Zet iŋangât nep tuum ândiwet. Zikiri iŋangât irâ pam kirâwet. 17 Yesuŋâ
zâkonsâm itâ sâip, "Zet ga nâ târokwatnigit. Nâŋâ den âlip kwâkâm
zika ândim ko zet iŋangât nep tuum ândiabot, yatigâk a zeŋgâren tuum
ândibabot." 18 Yatâ sâi irâzikŋâ birâmŋâ Yesu molim ba âiwet. 19 Yesuŋâ
mâik ŋâi âim ko Zebedaio nanzatŋâ Yakobo sot Yohane zikirip. Zet
waŋgâyân tapŋâ iŋan mâme irâzikŋâ kubik tarâwet. 20 Yesuŋâ zâkonsâi
nâŋgâm ibâzikŋâ sot nep a waŋgâyânâk tatne zâmbamŋâ gem Yesu
molim ba âiwet.

Yesu Kapenaum kamânân nep tuugip.
(Mt 4:12-17 Lu 4:14-15, 31-37)

21 Op ko zen Kapenaum kamânân âiwe. Yuda zeŋgât kendon mâik
zorat narâkŋâ oi Yesu zâk mâpâmâpâse namin zâim siŋgi âlipŋâ sâm
dâzâŋgoip. 22 Den dâzâŋgoi Yesugât nâŋgâne imbaŋâ oip. Yesu zâk
siŋgi âlip den dâzâŋgoip, zo Anutugât gurumin den zorat galem a ziŋ
sâmarâwe, yatâ mân sâip. Zo walâm yatâ dâzâŋgoip.
23 Narâk zorenâk mâpâmâpâse namin a wâkeŋoot ŋâi tâip. 24 Zâkŋâ den
yu kambâŋâ sâm itâ sâip, "Yesu Nasarete gokŋâ, gâ dap otniŋgâbam gaat?
Gâ tâmbetnâŋgobam gaat? Gâgât topkâ nâŋgen. 25 Gâ Anutugât tirik a."
Sâi Yesuŋâ den yatâ mân sâbapkât dukum sâip, "Gâ hiriŋsâm ayân gâbâ
takâm ba âi." 26 Yatâ sâi wâke zorâŋ a zo okŋaŋgi kâkâksâm zei wâke zo
yu kambâŋ sâm ko takâm ba arip. 27 A ambân zen zo ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ
oi âragwâragu opŋâ sâwe, "A zi dap dap yatâ? Topŋâ ŋâi. Den uŋakŋâ
sap. 28 Zâk a kâwaliŋâ patâ wâke sorâk den dâzâŋgoi sâtŋâ lume." Yatâ
sâm siŋgiŋâ âragunetâ Galilaia hânân a ambân aksik nâŋgâwe.

Yesuŋâ use mâsek kubikziŋgip.
(Mt 8:14-17 Lu 4:38-44)

29 Yesu sot Yakobo sot Yohane, zen mâpâmâpâse namin gâbâ gemŋâ
Simoŋ sot Andrea, zekât mirin zâiwe. 30 Simoŋ sibunŋâ, zâk mirin mâsek

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kârâpŋoot op zeip. 31 Yesu zâk mirin zari dukuwe. Dukune zâkkâren âi
bikŋan gâsum mem zaarip. Oi sâkŋâ sânduksâip. Sânduksâi ko nalem om
ziŋgi niwe.
32 Ŋâtiksâisâi kamân mâirâp zen a wâkeziŋoot sot sisi mâsekziŋoot
a ambân gâbâreziŋgâm Yesugâren gawe. 33 A ambân aksik mirâ
sâŋgânŋan ga mindum tarâwe. 34 Yesuŋâ a ambân doŋbep mâsek top top
kubikziŋgip. Oi wâkeziŋoot wâke zo moliziŋgi âiwe. Wâke zen Yesugât
topŋâ nâŋgâwe. Oi zo sâm muyagibegât dâzâŋgoip.
35 Yesugât arâpŋâ uman zem tatnetâ ŋâtigân Yesuŋâ zaatŋâ zâmbam
hân ŋâi a mân ândiândiŋan ba arip. 36 Âim ko ninâu sâm ândeip. Haŋsâi
Simoŋ sot bukurâpŋâ, zen Yesu kârum âim muyagemŋâ sâwe, 37 "A
ambân zen aksik kârugige." Sânetâ Yesuŋâ itâ sâip, "Kamân ginŋan
ginŋan âinâ. 38 Zoren den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgobarâk. Oi nep zo tuubat
sâm gem gâwan." 39 Yatâ sâmŋâ Galilaia hânân kamân dâp âim gam
mâpâmâpâse namâziŋan zâim siŋgi âlip den dâzâŋgomŋâ wâkeziŋoot
moliziŋgâm ândeip.

Yesuŋâ sâk bâlâ ŋâi kubikŋaŋgip.
(Mt 8:1-4 Lu 5:12-16)

40 Sâk bâlâ a ŋâi Yesugâren âimŋâ um topŋan simin liim pindiŋsâm
sâip, "Gâ imbaŋâgâ ziap, zorat gâ kubiknibâ sâm âlip kubikniban." Yatâ
sâi Yesuŋâ umŋâ nâŋgâm ko sâkŋan gâsum sâip, 41 "Nâ nâŋgâgigan. Bâi
sâkkâ âlip oik." Yatâ sâi ko useŋâ sogei âlip oip. 42-43 Oi Yesuŋâ zorat
siŋgi zo a ambân torenŋâ mân dâzâŋgobapkât sâm kâtigem sâŋgongoip.
44 Itâ dukuip, "Gâ nâŋgâ. Zorat den siŋgi a ambân laŋ mân dâzâŋgoban.
Mârum ŋâi Moseŋâ den ŋâi sâip, zo luban. Gâ tirik namâ galem agâren
âi sâkkâ tirâpkuna egi ko nii mo zuu ŋâi mem ko Anutugât siŋgi sâm
a sâtŋâ zo pindânan. Usegâ sogiap, zo a ambân ek nâŋgâbigât yatâ
otnan." 45 Sâi ko a zo zâk âim ko Yesugât diŋâ kwâkâm a ambân pisuk
âi dâzâŋgoip. Zorat opŋâ a ambân ziŋâ Yesugâren mindum gabegât Yesu
zâk kamân patin mân âim gâip. Birâm hibuk mâtâp âim gam ândeip.
Yatâ ândei ko a ambân kamân naŋgâm naŋgâm tarâwe, zeŋak zâkkâren
âimarâwe.

Yesuŋâ a ŋâi kiŋ bik mumuŋâ kubikŋaŋgip.
(Mt 9:1-8 Lu 5:17-26)

2 1 Yesu zâk mâik ŋâi ândim ko Kapenaum kamânân âbureip. 2 Âburem
mirin zâi tâi ko kamân mâirâp zen nâŋgâmŋâ zâkkâren mindum mirâ
piksâmŋâ mirâ sâŋgânŋan mindumŋâ mirâ mâtâpŋâ dooŋguwe. 3 Yesu
zâk mirin den dâzâŋgom tâi a kimembut bukuziŋâ ŋâi kin bik mumuŋâ,
zo lum gawe. 4 Oi a ambân nâmbutŋâ zen sot gawe. A kâmut patâŋâ mirâ
mâtâp dooŋgune ko lum mirâ kwâkŋan zâim ogep kwâsat temŋoorâk pane

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesugât kiŋ topŋan geip. 5 Pane gei zei ko Yesuŋâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋaŋgât
bonŋâ zo ekŋâ a zo itâ dukuip “Nannâ, tosagâ biran.” 6 Yatâ sâi ko Anutugât
gurumin den zorat galem a tarâwe, ziŋâ itâ nâŋgâwe, 7 “A zi wan den sap?
Zâk Anutu mem ge kwap sap. Op ko Anutu zâizâiŋ okŋâŋgap. Anutu, zâk
kânokŋâ tosaniŋâ birâmap.” Yatâ nâŋgâm tatnetâ Yesuŋâ umziŋan nâŋgâm
itâ sâm dâzâŋgoip, 8-9 “Zen umziŋan wangât den zo yatâ nâŋge? Zen dap
nâŋge? Nep ikâ zorâŋâ bâbâlaŋ? Tosa birâbirâŋ mo sâk kubikkubik?”
10 Yatâ sâmŋâ Yesuŋâ itâ sâip, “A bonŋâ nâ hânân ândim a ambân zeŋgât
tosaziŋ birâbatkât imbaŋâ zemnigap, zorat topŋâ ikpigât den zo dukuan.”
11 Yatâ dâzâŋgomŋâ puriksâm a kiŋ bik mumuŋ zo itâ dukuip, “Gâ zaat
isen koremgâ zo mem ko ba kamângan âi.” 12 Yatâ sâi zaatŋâ mâteziŋanâk
isenŋâ zo mem ko ba arip. A ambân zen ekŋâ kâwaliziŋâ buŋ oi Anutu
mâpâsem sâwe, “Kulem zi itârâŋ âsagei iksen, zi sen pup iksen.”

Yesuŋâ bâliŋ mâme a zen sot buku oip.
(Mt 9:9-13 Lu 5:27-32)

13 Yesu zâk yatâ op ko dum Galilaia saru sâtŋan giarip. Zoren a ambân
mindum ganetâ den siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip. 14 Dâzâŋgom âim ko
Alipaiogât nanŋâ Lewi egi kât mimiŋâ namin tâi itâ sâm dukuip, “Gâ nâ
sot pâlâtâŋ op molini.”
15 Sâi zâk zaatŋâ bekŋan sâip. Lewiŋâ sâi Yesu mirin zâi tâi Lewi
bukurâpŋâ kât mâme a sot bâliŋ mâme a tatnetâ Yesu sot arâpŋâ zen sot
nalem niwe. Kât mâme a zen kât memŋâ nâmbutŋâ kâmbu memarâwe.
A zo yatâ zo doŋbepŋâ Yesu molim zâk sot ândim pâlâtâŋ kwarâwe.
16 Parisaio a kâmurân gâbâ Anutugât gurumin den zorat galem a
nâmbutŋâ, zen iknetâ Yesu zâk kât mimiŋ a sot bâliŋ mâme a osetziŋan
tap nalem neip. Parisaio a zen ekŋâ Yesu arâpŋâ itâ sâm mâsikâziŋgâwe,
“Wangât patâziŋâ zâk bâliŋ mâme a zen sot tap nalem niap?” 17 Sâne
Yesuŋâ nâŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, “Sisi mâsek kubikkubik a, zen a
sâkziŋâ wâgân zeŋgâren nep mân tuume. A mâsekziŋoot zeŋgârenâk
tuume. A ziiŋaŋgât nen âlipŋâ sâme, nâ zeŋgât mân gem gâwan. Nâ bâliŋ
mâme a diiziŋga nâgâren gabigât sâm gem gâwan.”

Nalem birâm kendon ândiândiŋaŋgât Yesu mâsikâwe.
(Mt 9:14-17 Lu 5:33-39)

18 Narâk zoren Yohane arâpŋâ sot Parisaio a, zen nalem birâm kendon
ândiwe. A nâmbutŋâ ziŋâ Yesugâren âim itâ sâm mâsikâwe, “Yohanegât
arâpŋâ sot Parisaio zeŋgât arâpziŋâ, zen nalem birâm ândime. Arâpkâ
zen ko wangât nalem mân birâm nemŋik ândie?” 19 Yatâ sâm mâsikâne
Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A kutâ, zâk arâpŋoot ândei dap yatâ nalem
birâm ândibi? A kutâziŋoot ândim yatâ mân upi. 20 Gâtâm a kutâ
betziŋan mine kârubi, narâk zoren umbâlâ op nalem birâm ândibi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Nen hâmbâ sâŋgiŋâ oloŋoloŋan zo uŋakŋâ mân pam gârimen.
Wangât, uŋâkŋandâ sâŋgiŋâ zo diigi oloŋi mâtâp patâ opap sâmŋâ mân
upmen. 22 Wâiŋ too kâtik uŋakŋâ hâkop sâŋgiŋan mân gune geimap. Yatâ
upi, zo ko waiŋ too kâtikŋâ zorâŋ hâkop kunziri hâkop sot waiŋ ârândâŋ
buŋ upabot. Waiŋ uŋakŋandâ hâkop uŋakŋan giari dâpŋâ upap."

Kendongât den.
(Mt 12:1-8 Lu 6:1-5)

23 Yuda zeŋgât kendon narâk ŋâin Yesu sot arâpŋâ kâlamân obândiwe.
Âim ko arâpŋâ zen segoŋ burotŋâ namuŋ niwe. 24 Yatâ utne Parisaio a
ziŋâ Yesu itâ sâm dukuwe, "Ziŋgitnan. Zen kendonân mân orotŋâ ue."
25-26 Sânetâ Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Dawidi sot arâpŋâ, zen
nalemgât mom ko urâwe. Zen den zo sâlâpkum nâŋgâme mo buŋâ? Abita
tirik namâ galem a ândeip, narâk zoren Dawidiŋâ Anutugât tirik namin
zâim Anutugât siŋgi nalem parâwe, zo mem nem ko arâpŋâ ziŋgi niwe.
Zen mân orotŋâ urâwe. Tirik namâ galem a, zen ziiŋik nalem zo nimbigât
sâsâŋ."
27 Yatâ sâmŋâ itâ dâzâŋgoip, "Kendon zo agât op âsageip. 28 Ka aŋâ
kendongât mân op âsagiwen. Oi a bonŋâ, nâ kendongât sot kut ŋâi ŋâigât
mariŋâ ândian."

Yesuŋâ kendonân a ŋâi kubikŋaŋgip.
(Mt 12:9-14 Lu 6:6-11)

3 1 A ŋâi bikŋâ humutŋik mâpâmâpâse namin zâi tâi Yesu zâk
zoren zarip. 2 A nâmbutŋâ ek tatnetâ kubikŋaŋgi ko denân pânam
tarâwe. 3 Yesuŋâ a bikŋâ humutŋik zo itâ dukuip, 4 "Gâ zaatŋâ a
ambân mâteziŋan ga kin." Sâi zari Yesuŋâ a ambân itâ mâsikâziŋgip,
"Mâsikâziŋga sânek. Kendonân nep ikâ zorâŋ âlip tuutuuŋ? A
kubikziŋgâziŋgâŋ mo a tâmbetzâŋgozâŋgoŋ?" 5-6 Yatâ sâi zen den hâuŋâ
mân sâwe. Mân sânetâ purikgurik op kin ziŋgitŋâ um kâtikziŋaŋgât op
umŋâ bâleip. A zo itâ dukuip, "Bikâ tâŋtâŋ pa." Sâi a bikŋâ pâi âlip oip.
Yatâ oi ekŋâ Parisaio a, zen âimŋâ Herode arâpŋâ zen sot zorenâk zâk
dap yatâ kunat sâm den âraguwe.

A ambân kâmutŋâ kâmutŋâ Yesugâren gam naŋgâwe.

7-8 Yesu sot arâpŋâ saru sâtŋan âine a ambân kâmut patâ Galilaia hânân
gâbâ sot Yudaia hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ sot Idumaio
hânân gâbâ sot Yodaŋ too nâmbut zeŋgâren gâbâ sot Tiro Sidoŋ zeŋgâren
gâbâ, a kâmut patâ zo, ziŋâ Yesugât den siŋgi nâŋgâmŋâ ga Yesugâren
minduwe. 9 Yesuŋâ ziŋgitŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, 10 "Waŋgâ ŋâi ga
gootniŋan tâik." A kâmut zorâŋ lâŋ kwândâlenibegât sâm waŋgâgât sâip.
A doŋbep kubikziŋgâmâip, zorat op a mâsekziŋootŋâ gootŋan âinam agom

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâbakŋeyaŋgâwe. 11 Ka a wâkeziŋoot zorâŋ ko hânân gei pindiŋsâm zem
kambâŋ sâm sâwe, “Gâ Anutugât nanŋâ op ândiat.” 12 Yatâ sânetâ Yesuŋâ
zikŋâ topŋâ zo a ambân laŋ mân dâzâŋgobigât sâm kâtigeip.

Yesuŋâ a kiin zagât gâsuziŋgip.
(Mt 10:1-4 Lu 6:12-16)

13 Yesu zâk bakŋâ ŋâin zâim a umŋandâ nâŋgâm sâlâpzâŋgoip, zo zâŋgonsâi
zâkkâren gawe. 14 Ganetâ a kiin zagât zâk sot ândibigât sâip. A kiin zagât zo
itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen âimŋâ a ambân den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgobi.” 15 Yatâ
sâm ko wâke molibigât imbâŋâ ziŋgip. 16 A kiin zagât zo, zeŋgât kutziŋâ itâ,
Simoŋ, Yesuŋâ kutŋâ ŋâi Petero sâm pindip. 17 Zebedaiogât nanzatŋâ Yakobo
sot munŋâ Yohane, zekât kutzikŋâ Boanegesi sâip (niiŋ denân ko, dinzikŋâ
kundunduŋ yatâ opmap). 18 Andrea, Pilipo, Batolomaio, Mataio, Toma,
Alipaiogât nanŋâ Yakobo sot Tadaio sot a ŋâi Simoŋ Zelote sot Yuda Karioto
kamânân gokŋâ. 19 Yuda zâk ândim Yesu tirâpzâŋgoi kâsa ziŋ gâsuwe.

Yesugât nâŋgâne kwakmak oip.
(Mt 12:24-32 Lu 11:14-23; 12:10)

20 Yesu sot arâpŋâ mirin zâimŋâ nalem om ninat sânetâ a ambân kâmut
patâ mindune ko nalem mân niwe. 21 Yesugât torerâpŋâ ziŋ itâ sâm
gâsunam âiwe. A nâmbutŋandâ Yesugât umŋâ gulip uap sâwe.
22 Anutugât gurumin den zorat galem a nâmbutŋâ, zen Yerusalem kamânân
gâbâ gam itâ sâwe, “Wâke zeŋgât patâziŋâ Bezebuluŋâ umŋan gei kin, zorâŋ
imbaŋâ pindi wâke moliziŋgâmap.” 23 Sânetâ Yesuŋâ zâŋgonsâi zâkkâren âine
den sumbuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, 24 “Sataŋ zâk âlip zikŋak moliaŋgâbap mo?
Hân ŋâigât a zen ziiŋak agom kâsâpagone hânziŋâ kwamen zimbap. 25 A ŋâi
sot warâpŋâ, zen sârek op kâsa utne kâsâp âsagibap. 26 Sataŋŋâ arâpŋâ zâŋgom
moliziŋgi sâi ko zâkkât nep kamânŋâ zorâgoot gulip opap.”
27 Yesuŋâ yatâ sâmŋâ Sataŋgât den sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip,
“Mirâ mariŋâ, zâk kâwali op mirin tâi ŋâiŋâ zâim sikum kut ŋâi ŋâi laŋ
mimbap? Zo mân orot. A zorâŋâ kâwali a zo kom kiŋ bik saam pam ko
sikumŋâ âlip bekŋan mimbap.”
28-30 Op ko Anutugât gurumin den zorat galem a, zen Yesu umŋan
wâke ândiap sâwe, zorat itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Den bâliŋ top top zorat tosa birâbirâŋ, zo ziap. Ka a ŋâi zâk Tirik Kaapum
mem gei kwâkŋaŋgâm den bâliŋâ sâbap, zorat tosa ko mân birâbirâŋâ.
Zo ko narâk dâp tap zâibap.”

Yesugât mamŋâ murâpŋâ.
(Mt 12:46-52 Lu 8:19-21)

31 Den yatâ dâzâŋgom tâi Yesugât mamŋâ murâpŋâ sombemân ga
kin gibapkât den pane zarip. Oi Yesuŋâ a ambân osetziŋan tâi dukuwe,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 “Mamgâ sot mun gatkâ ga kin gem gânan se.” 33 Sâne a ambân tarâwe,
zo ziŋgitŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâgât mamnâ sot murâpnâ, zo waniŋ
ziŋâ? 34 Nâgât mamnâ mun garâpnâ zi te. 35 Anutugât sâtŋâ nâŋgâm
lume, zen nâgât mamnâ mun garâpnâ ue.”

Arik maamaandiŋgât dâzâŋgoip.
(Mt 13:1-9 Lu 8:4-8)

4 1 Yesuŋâ saru sâtŋan geim den siŋgi âlipŋâ dum dâzâŋgoip. A
ambân doŋbep patâ mindune birâm waŋgâyân zâi tâip. A ambân
zen sagân tarâwe. 2 Yesu zikŋâ waŋgâ kwâkŋan tapŋâ den siŋgi âlipŋâ
sâm dâzâŋgoip. 3 Den sumbuŋâ top top dâzâŋgoip. Ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip,
“Nâ sa nâŋgânek. 4 A ŋâi keet maandiŋbam nebân arip. Âi maandeŋi ko
keetŋâ nâmbutŋâ mâtâbân gei zeip. 5 Zei nii ziŋâ ga nem naŋgâwe. Keet
nâmbutŋâ ko hân siŋitŋan gei zeip. Kât kwâkŋan zeipkât kek takip. 6 Zo
mirâsiŋ takâm maa irikirik pâi moip. Ândâŋâ kât kwâkŋan zeipkât maa
egi hâlâlâŋsâm moip. 7 Keet nâmbutŋâ hibuk osetŋan gei zeip. Oi kâmŋâ
taki hibukŋâ kwârakuipkât bonŋâ buŋ oip. 8 Keetŋâ nâmbutŋâ ko hân
kelâkŋoorân gei zei bonŋâ takâmŋâ bonŋâ imbaŋâ oip. Topŋâ ŋâigât 30
oi, ŋâigât 60 oi, ŋâigât 1 handeret. Bonziŋâ yatâ âsagiwe.” 9 Den yatâ
sâmŋâ itâ sâip, “A ŋâi kindapŋootŋâ ko den zi nâŋgâbap.”

Den sumbuŋik dâzâŋgomâip, zorat den.
(Mt 13:10-17 Lu 8:9-10)

10 A ambân doŋbep patâ âim naŋgâne a nâmbutŋâ sot Yesu arâpŋâ
zen ziiŋik tapŋâ den sumbuŋaŋgât topŋâ mâsikâwe. 11 Mâsikâne sâip,
“Anutugât um topŋan bagibagiŋaŋgât den sumbuŋâ, zo zen nâŋgâm
kwâkâbigât sâsâŋ. Ka a nâmbutŋâ ko topŋâ mân nâŋgâbigât den
sumbuŋâ dâzâŋgoman. A sâŋginâ Yesaiaŋâ den ŋâi itâ sâm kulemguip,
12 ‘Umziŋ mân âburei ko tosaziŋ zemziŋgâbapkât zen siŋziŋandâ
igikŋâ ko ikpi, ka mân nâŋgâm kwâkâbi. Kindapziŋandâ nâŋgâbi,
ka mân nâŋgâm kwâtâtibi.’
13 Zen ko den sumbuŋâ san, zorat topŋâ mân nâŋge? Den sumbuŋâ
nâmbutŋâ sa dap dap yatâ nâŋgâm kwâkâbi? Den sumbuŋâ san, zo
topŋâ itâ. 14 Keetŋâ maandeŋip, zo ko den siŋgi âlipŋâ yatâ. 15-16 Keetŋâ
mâtâbân gei zeip, a nâmbutŋâ yatâ ândime. Zen den siŋgi nâŋgâne
Sataŋŋâ ga betziŋan mem âimap. 17 Keetŋâ hân siŋitŋan gei zeip, zo ko a
nâmbutŋâ zo yatâ ândime. Zen den siŋgi âlipŋâ nâŋgâm âkŋâlem ândine
ko umziŋan mân gâsui ko narâkŋâ pâŋkânok mem ândibi. Siŋgi âlipkât
kâmbam gâi ko loremŋâ kektâ birâbi. 18 Keetŋâ nâmbutŋâ hibuk osetŋan
gei zeip, zo ko a nâmbutŋâ yatâ ândim den âlipŋâ nâŋgâm sâkziŋaŋgât
keŋgât donŋbep op ândime. 19 Hângât sikum zorat âkŋâle sot bâliŋâ top
top, zo umziŋan geim siŋgi âlipŋâ zo koi bonŋâ buŋ opmap. 20 Keetŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâmbutŋâ hân kelâkŋan ge zeip, zorat dâp a nâmbutŋâ zen den âlipŋâ mem ândim bonŋâ muyagime. Nâmbutŋandâ 30, nâmbutŋandâ 60, nâmbutŋandâ 1 handeret. Bonŋâ yatâ muyagime."

Âsakŋan ândiândigât den.
(Lu 8:16-18)

21 Den ŋâi itâ târokwap sâip, "Zen kârâp sâum mirin zâim âmaŋân
mân pam kwârakume. Kârâp sâum tâtatŋâ gobetŋan mân pame. Buŋâ.
Tâtatŋan panetâ tapŋâ ko âsakŋâ âsagibap. 22 Kut ŋâi ŋâi hânân tik
ziap, zo zemŋâ tik mân zimbap. Zo âsagem kagibap. 23 A ŋâi, zâk
kindapŋootŋâ den zi nâŋgâbap.
24 Zen den nâŋge, zo nâŋgâm kwâtâtibi. A ŋâi, zâk den nâŋgâm
kwâtâtei Anutuŋâ nâŋgânâŋgâ âlipŋâ târokwap pindâbap. 25 A ŋâi
nâŋgânâŋgâŋoot, zo Anutuŋâ târokwap pindâbap. Ka a ŋâi zâk den mân
nâŋgâm kwâtâtei ko Anutuŋâ birâm bekŋan mimbap."

Anutugât siŋgi âlipkât mâtâp, zorat den sumbuŋâ.

26 Yesuŋâ den ŋâi itâ sâip, "Anutugât siŋgi âlip zorat mâtâp, zo itâ.
27 A ŋâiŋâ nebân keet maandeŋmap. A zo ŋâtik hilâm ândim zari keet
zo kâmŋâ takâm zâimap. 28 A zo topŋâ mân ek nâŋgi ko hânŋâ too sot
nalem pindi ko kâmŋâ takâm zâimap. 29 Zâim ilum opŋâ bonŋâ opmap.
Oi zobâ bon sâlâpagoi sândum memap."

Anutugât siŋgi âlipkât mâtâp zo ko nak keetŋâ yatâ.
(Mt 13:31-35 Lu 13:18-19)

30 Yesuŋâ den ŋâi târokwap itâ sâip, "Anutugât siŋgi âlip zorat
mâtâp zo ko wanân dâpkwap sâbâ? 31 Anutugât siŋgi âlipkât mâtâp, zo
nak keetŋâ yatâ. Keet zo wakum keetŋâ yatâ. Keet zo nak nâmbutŋâ
ombeŋan. Keet zo mâiktâra. 32 Oi hânân kendindâ hibuk walâziŋgâm
nakŋâ patâ lâmbatmap. Bâranŋan nii ga pam sândukŋan tapme."
33 Yesu zâk den sumbuŋâ top top sâm, den âlipŋâ sâm dâzâŋgoip.
34 Nâŋgânâŋgâziŋaŋgât dâp dâzâŋgoip. Oi sâm muyagem mân dâzâŋgoip.
A ambân âim naŋgâne ko Yesu sot arâpŋâ ziiŋik tap sâm muyagem
dâzâŋgoip.

Pibâŋâ Yesugât den lugip.
(Mt 8:23-27 Lu 8:22-25)

35 Hilâm zorenâk ŋâtiksâisâi Yesuŋâ waŋgâyân tap ko arâpŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, 36 "Saru torengen âinâ." Yatâ sâi zorâŋak waŋgâyân zâim a
ambân kâmut zâmbam âiwe. Âinetâ waŋgâ nâmbutŋâ zen molimoli âiwe.
37 Âinetâ pibâ patâ koi saru âbâŋgum waŋgâ kâligen giarip. 38 Waŋgâ
kâligen gei piksâbam oi Yesu zikŋâ waŋgâ murukŋan koremŋâ kâuk

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kombâŋ pam uman zem tâip. Zem tâi ko arâpŋâ zen mâŋgim dukum
sâwe, “Kembuniŋâ, nen saruyân geinamen. Gâ neŋgât mân nâŋgâm
zem taat?” 39 Yatâ sâm mâŋgine zaat pibâ sot saru itâ sâm dâzâkoip,
“Hiriŋsâm zeit.” 40 Sâi hiriŋsâm ziwet. Oi arâpŋâ itâ mâsikâziŋgip, “Zen
wangât keŋgât ue? Zen dap yatâ mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnime?” 41 Sâi
zen keŋgât yâmbât op âragum sâwe, “Pibâ sot saru sot kut ŋâi ŋâi, zen
diŋâ lume. A zi zâk dap yatâ?”

Wâkeŋâ bâu umziŋan geiwe.
(Mt 8:28-34 Lu 8:26-39)

5 1 Zen waŋgâyân zâim ko ba saru nâmbutken âiwe. Âim ko Gerasene
hânân takâwe. 2 Takâm hân kârâkŋan zâine ko a ŋâi wâkeŋoot,
zâk mumuŋâ zeŋgât kwagân gâbâ gâip. 3 A munetâ kât mâtâpŋan
zâmbanmarâwe. Oi a zo zâk zoren zânzeku op ândei ko a ziŋ gâsum
tâk kâtikŋandâ kin bikŋâ saane ko tâk tiriktâruk ba âimâip. 4 Aŋâ mân
gâsum saabe yatâ. A zo kâwali imbaŋâ mem ândeip. Ŋâtik sot hilâm dâp
a zeŋgât kwagân sot mirâ kamân âtâŋan zânzeku op ândeip. 5 Den sâm
kambâŋ sot kât memŋâ zikŋâ agoyaŋgâmâip. 6 A zorâŋâ Yesu kârebân gâi
ekŋâ sârârâk kârâm ga pindiŋsâip. 7-8 Gâi ko Yesuŋâ itâ sâip, “Wâke, gâ
a umŋan gâbâ takâm ba âinan.” Yatâ sâi ko a wâkeŋoot, zâk den itâ sâm
kambâŋip, “Yesu Anutu patâgât nanŋâ, gâ dap otnibam gaat? Anutugât
mâteŋan dâgobâ. Gâ sâknam mân niban.” 9 Sâi ko Yesuŋâ wâke mâsikip,
“Gâ kutkâ ŋâi?” Mâsiki sâip, “Nen kutniŋ kâmut. Nen ko doŋbepŋâ
ândien.” 10 Yatâ sâm Yesugâren itâ sâip, “Mânâk moliniŋgâna hân ŋâin
âinat.”

11 Oi hân zoren bâu kâmut patâ parâŋan gendâk nem ândiwe. 12 Wâke
zen Yesuŋâ sâi ayân gâbâ takâm âi bâu umziŋan geibigât dukuwe. 13 Oi
Yesuŋâ nâŋgâziŋgi ko wâke zen a umŋan gâbâ takâm bâu umziŋan
geinetâ bâu aksik zen sârârâk kârâm âi simân geim saruyân geim mom
naŋgâwe. Bâu bituk buŋâ, 2 tausen yatâ muwe.

14 Bâu galem a, zen zo ekŋâ sârârâk kârâm âimŋâ mâtâbân a ambân
dâzâŋgom âiwe. Ziiŋ kamânziŋan âim den siŋgi zo yatik dâzâŋgowe. A
ambân ziŋ siŋgi zo nâŋgâmŋâ iknam âim minduwe. 15 Zen Yesugâren
âim igâwe. A wâkeŋoot ândeipŋâ Yesu kiŋ topŋan petŋâ lapŋâ
nâŋgânâŋgâŋoot op a lumbeŋâ op tâip. Yatâ tâi ekŋâ ko a gawe, zo ziŋâ
keŋgâtziŋaŋgât urâwe. 16 Ka a nâmbut, a zo ek nâŋgâweŋâ ko agât den
siŋgi sot bâu zeŋgât siŋgi dâzâŋgowe. 17 Den zo nâŋgâmŋâ ko Yesuŋâ zen
sot mân ândibapkât sâm dukuwe.

18 Yesuŋâ waŋgâyân zâibam oi a wâkeŋoot ândeipŋâ Yesu sot âibat sâm
kâtigeip. 19 Sâi ko Yesuŋâ kwâkâŋaŋgâm itâ sâip, “Gâ âburem kamângan
âim a torerâpkâ zen sot ândiban. Oi Kembuŋâ âlipŋan kwatgigap, zorat
siŋgi torerâpkâ dâzâŋgoban.” 20 Sâi a zo âim Yesuŋâ kubikŋaŋgip, zorat

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

siŋgi kamân bâzagât tarâwe, zoren ândim a ambân dâzâŋgoi nâŋgâm imbaŋâziŋ buŋ oip.

Yesuŋâ ambân katep ŋâi mumuŋan gâbâ mâŋgeip.
(Mt 9:18-26 Lu 8:40-56)

21 Yesuŋâ waŋgâyân zâimŋâ saru nâmbutken âim ko sagân gei kiri a
ambân ekŋâ ga minduwe. 22 Mindunetâ mâpâmâpâse namâ galem a ŋâi,
kutŋâ Yairo, zâkŋâ gam Yesugât kiŋ topŋan geim pindiŋsâm itâ sâm
kâtigeip, 23 "Bâratnâ mumbam uap, gât ko âi bikŋan gâsuna âlip op zaat
ândibap."
24 Yatâ sâm dukui Yesu zâk sot arip. A ambân doŋbep, ziŋâ mem oset
kwâkŋaŋgâm âiwe. 25 Ambân ŋâi osetziŋan ândeip, zâk gilâm gem
ândeip. Yatâ op ândei kendon patâ kiin zagât yatâ âkip. 26 Oi kubikkubik
a ziŋ nep tuum osimŋâ mân kubigâwe. Kubikŋaŋgânâ sâne zorâŋak patâ
oip. Sângânŋâ kwâlâziŋgâm gâi kât sot sikum motŋâ buŋ op naŋgip.
27 Ambân zorâŋâ Yesugât den siŋgi nâŋgâm ko a ambân osetziŋan gâbâ
Yesu kândâtŋan gam hâmbâŋan weegip. Ambân zo zâk itâ nâŋgâm ko
oip. 28 Hâmbâŋâ weebat, zo ko âlipnâ upat sâip. 29 Weem zorâŋak gilâm
kârâksâi sâkŋâ âlip oi nâŋgip. 30 Oi Yesu zâk imbâŋâ ŋâi gei nâŋgip.
Nâŋgâm puriksâm mâsikâziŋgâm sâip, 31 "Ŋâiŋâ hâmbânan weegap?" Sâi
arâpŋâ zen dukuwe, 32 "Wangât sat? A ambân doŋbep patâ haamgoge, zo
ka." Sânetâ Yesu zâk ambân weegip, zo ek kâruip. 33 Oi ambân zo mâsek
âlip oi nâŋgip, zorat umŋâ sâtâŋgui sânam sâmbui Yesugât kiŋ topŋan
gei pindiŋsâmŋâ topŋâ sâm muyageip. 34 Sâm muyagei Yesuŋâ itâ sâm
dukuip, "Gâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwâtnimat, zorat op âlipkâ uat. Âlip op ko
umgâ diim gei ândiban."
35 Yesuŋâ ambân zo yatâ dukum kiri a nâmbutŋâ mâpâmâpâse namâ
galem a mirin gâbâ gam sâwe, 36 "Bâratkâ muap, zorat patâ mirâgan
mân diim zâiban." Yatâ sâne Yesu zâk den zo nâŋgâm mâpâmâpâse
namâ galem a itâ dukuip, 37 "Mân keŋgât ot. Gâ nâgât nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnina bâratkâ âlip upap." Yatâ sâmŋâ a ambân kâmut zo mân gabigât
sâm zâmbam arip. Petero sot Yakobo sot zâkkât munŋâ Yohane, zeŋagâk
sâi ârândâŋ âiwe. 38 Âi takâne mirin a ambân zen âigirâp patâ op tatne
ziŋgirip. 39 Ziŋgit ko mirin zâimŋâ a ambân itâ dâzâŋgoip, "Wangât
isem te? Ambân zi mân muap. Zâk yen uman zem taap." 40 Sâi nâŋgâm
girâŋŋaŋgâwe. Oi sâi geim naŋgâne ambân katepkât ibâ mam sot arâpŋâ
karâmbut sâi ambân katep zeibân bagiwe. 41 Yesuŋâ ambân zo bikŋan
gâsumŋâ ziiŋ denân sâip, "Talita kumi (niiŋ denân ko, Ambân dâgoga
zaat)." 42 Sâi zorenâk ambân zo zaat âim gâip. Ambân katep zo kendonŋâ
kiin zagât yatâ. Yatâ oi ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi sâlâpziŋan zim kirâwe.
43 Yesuŋâ siŋgi zorat a ambân laŋ mân dâzâŋgobi sâm kâtigeip. Oi ambân
zo nalem pindâne nimbapkât sâm dâzâŋgoip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nasarete kamân gokŋâ, ziŋ Yesu birâŋaŋgâwe.
(Mt 13:53-58 Lu 4:16-30)

6 1 Yesu zâk mirâ kamân zo birâm kamânŋan ari arâpŋâ molim
âiwe. 2 Âi ândei Yuda zeŋgât kendon narâkŋâ oi mâpâmâpâse
namin zâi siŋgi âlipŋâ sâm dâzâŋgoi a doŋbep ziŋ den siŋgi âlipŋâ
nâŋgâm imbaŋâziŋ buŋ oi itâ sâwe, “Den siŋgi âlipŋâ zi ŋâiŋâ kwâkâm
pindap? Ŋâiŋâ nâŋgânâŋgâ patâ zi pindap? Kut ŋâi ŋâi tuutuuŋâ, zo
topŋâ dap yatâ? 3 Zâk mirâ tuutuuŋâ a. Zo Mariagât nanŋâ. Zâkkât
murâpŋâ Yakobo, Yose, Yuda, sot Simoŋ, zeŋgât âtâziŋâ zo. Ka garâpŋâ
osetniŋan ândie.” Yatâ sâm zâkkât nâŋgâne giginâ oip. 4 Oi Yesuŋâ itâ
sâm dâzâŋgoip, “Propete ŋâi zâk kutsiŋgiŋâ kamân dâp laŋ kârâm ari
kamârâp sot torerâpŋâ, ziiŋ ko nâŋgâne yenŋâ opmap.” 5 Yatâ ândiwegât
Yesuŋâ zeŋgâren nep patâ tuubam kwagip. Zâk a mâsekziŋoot kânok
kânok weeziŋgi âlip urâwe. 6 A ambân doŋbep patâ umziŋandâ aŋgân
kârâwegât nâŋgi yâmbât oip. Oi kamân torenŋâ ginŋen, zeŋgâren âi den
siŋgi âlipŋâ dâzâŋgoip.

Arâpŋâ kamân dâp den siŋgi âlipŋâ sâbigât sâŋgonzâŋgoip.
(Mt 10:5-15 Lu 9:1-6)

7 Yesuŋâ sâi arâpŋâ gane ko zagât zagât âi den siŋgi âlipŋâ sâbigât
sâŋgonzâŋgoip. Wâke moliziŋgâbigât imbaŋâ ziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip,
8 “Zen tânziŋik mem âibi. Zen mâtâpkât nalem sot kât sot irâ mân
mem âibi. 9 Ki pâke zo ko mem ândibi. Hâmbâ ko umŋan sâkŋan buŋâ,
kânogâk mem âibi.” 10 Yatâ sâmŋâ dâzâŋgoip, “Kamân ŋâi âimŋâ
mirâ zâibi, zorenâk tâtat mâme opŋâ gem kamân ŋâin âibi. 11 Kamân
ŋâi takâne a ambân ziŋâ mân buku otziŋgâmŋâ dinziŋâ birâne
kândâtzâŋgom ko kinziŋan gwapgwap lâŋ gâbârine gei topziŋâ nâŋgâbi.
Zen yatâ opŋâ kamân zo birâm âibi.” 12 Yatâ sâi zen âimŋâ a ambân
umziŋ melâŋbigât den sâm dâzâŋgowe. 13 Wâke doŋbep moliziŋgâwe. A
mâsekziŋoot doŋbep kelâk saŋgonziŋgâm kubikziŋgâwe.

Herodeŋâ sâi Yohane kuwe.
(Mt 14:1-12 Lu 3:19-20; 9:7-9)

14 Yesugât den siŋgi laŋ kârâm a kutâ Herodegâren ari nâŋgip. A
nâmbutŋâ ziŋâ Yesugât itâ sâwe, “Yohaneŋâ too saŋgonziŋgip, zâkŋâ
mumuŋan gâbâ zaat kâwaliŋoot ândiap.” 15 A nâmbutŋandâ Yesugât itâ
sâwe, “Zâk Elia zaat ândiap.” Sâne nâmbutŋandâ itâ sâwe, “Zâk Propete
ŋâi, Propete sâŋginâ yatâ.” 16 Herodeŋâ den zo nâŋgâm sâip, “Buŋâ.
Yohane sa gânduŋ kârâm mânâŋgârâwe, zâkŋâ zaat ândiap.”
17 Herode zâk mârumŋan kâwali a sâŋgonzâŋgoi Yohane gâsum tâk
namin parâwe. Mârum ombeŋan Herodeŋâ munŋâ Pilipo zâkkât ambinŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Herodia bekŋan meip. Ambân zâkkât opŋâ Yohaneŋâ Herode itâ dukuip.
18 "Gâ mungaŋgât ambân mein, zo mân dap uap." 19 Yatâ sâi ko Herodegât
ambinŋâ Herodia, zâk Yohanegât um kâlak nâŋgâm ândeip. Yohane
kumbat sâm mâtâp kârum ândeip. 20 Herodeŋâ ko Yohane a târârak sot
âlipŋâ sâmŋâ hurat kwâkŋaŋgâm galem ândeip. Herodeŋâ Yohanegât den
nâŋgâm um zagât oip. Oi laŋ diŋâ zo nâŋgâm âkŋâleip.
21 Oi Herodiaŋâ Yohane kumbap sâm matâp itâ muyageip. Herodegât
âsaâsagiŋ narâkŋâ mâte oi sii nalem om a sâtŋâ sot kâwali a patâ sot
Galilaia hânân gâbâ a zâizâiŋâ minduziŋgâm nalem ziŋgip. 22 Mindunetâ
ko Herodia bâratŋâ, zâk mâteziŋan zâi kep ândeip. Kep ândei Herode sot
arâpŋâ ziŋ ekŋâ âkŋâliwe. Herodeŋâ ambân itâ sâm dukuip, "Gâ wan mo
wangât otgigap? Sâna gibâ." 23 Yatâ sâm a patâ mâteziŋan sâm kâtigeip,
"Wan mo wangât otgigi âlip sâna gibat. Hânnaŋgât sâna âlipŋâ mânâŋgât
toren gibat."
24 Ambân zo âkŋan âi mamŋâ mâsikâm sâip, "Nâ wan wangât sâbâ?"
Sâi mamŋandâ dukuip, "Yohane too saŋgonziŋgip, zâkkât gânduŋâ
mânâŋgât kâukŋâ niban." 25 Sâi ambân zo sârârâk kârâm âim a
kutâgâren itâ sâip, "Yohane too saŋgonziŋgip, zâkkât gânduŋ mânâŋgât
kâukŋâ hâkop patin pam ni." 26 Herodeŋâ den zo nâŋgâm pârâkpam
umŋâ bâleip. Zâk a sâtŋâ zeŋgât mâteziŋan sâm kâtigeip, zorat op zo
bon upapkât sâi diŋâ nâŋgip. 27-28 Kegâk kâwali a ŋâi Yohanegât kâukŋâ
mem gâbapkât sâŋgonguip. Kâwali a zo tâk namin âim Yohane gânduŋ
mânâŋgât kâukŋâ hâkop patin pam mem ga ambân zo pindip. Ambân
zorâŋ memŋâ mamŋaŋgâren mem arip. 29 Oi Yohane arâpŋandâ siŋgi zo
nâŋgâm âi kâmbarâŋâ mem hanguwe.

Yesu arâpŋâ âburem gawe.

30 Aposolo zen âburem ga Yesugâren mindum ko kut ŋâi ŋâi urâwe,
zorat den siŋgi dukum naŋgâwe. Den siŋgi âlipŋâ sâwe, zorat dukuwe.
31 Narâk zoren doŋbep patâ târotâroyâk mindum âim gawe. Âim ganetâ
zen dap op nalem nimbe. Zorat Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Zen
ganetâ a mân ândiândiŋan âi ândeindâ sâkniŋ sânduksâik." 32 Oi zen
ziiŋik waŋgâyân zâim a mân ândiândiŋan ba âiwe. 33 Ka a ambân kâmut
ziŋgitnetâ âine kamânnâ kamânnâ mindum sârârâk kârâm âim ziŋon
âim takâwe.

Yesuŋâ a 5 tausen yatâ nalem ziŋgip.
(Mt 14:13-21 Lu 9:10-17 Yo 6:1-13)

34 Oi Yesuŋâ waŋgâyân gâbâ gem gamŋâ a ambân kâmut patâ ziŋgiri
râma galem a buŋâ, yatâ ândiwe. Yesuŋâ zo yatâ ziŋgitŋâ umŋâ nâŋgip.
Yatâ ziŋgitŋâ zorâŋak den siŋgi âlipŋâ doŋbep dâzâŋgoip. 35-36 Mirâsiŋ
geibâ sâi arâpŋâ ziŋâ Yesugâren âim sâwe, "Zi mân ândiândiŋan

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândeindâ ŋâtiksapkât a ambân zâmbana kamân tap ariabân âim nalem
sâŋgân mem nimbi.” 37 Sânetâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Wangât âibigât se?
Ziŋâ nalem ŋâi ziŋgânek.” Sâi itâ dukuwe, “Nen âim kât 2 handeret yatâ
zorâŋ nalem kwâlâm ga ziŋgânatkât sat?” 38 Sâne itâ sâm mâsikâziŋgip,
“Zeŋgâren nalem dabutâ ziap, zo âi iknek.” Sâi zen âi ekŋâ dukuwe,
“Nalem bâtnâmbut sot saru zuuŋâ zagât.”
39 Sânetâ Yesuŋâ sâi a zen hibuk kwâkŋan kâmutŋâ kâmutŋâ ge
tarâwe. 40 Teŋgâ ŋâi 1 handeret, teŋgâ ŋâi 50, yatâ tarâwe. 41 Tatnetâ
Yesuŋâ nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât mem siŋâ sumbemân ek
sâiwap sâm sonpam ziŋgip. Nalem zo mamuŋ arâp ziŋgi ziŋâ kâsâpkum
a ziŋgâwe. Saru zuuŋâ kâsâpkum ziŋgi yatik urâwe. 42 Oi zen aksik
nem âkon urâwe. 43 Nalem sot zuu buputŋâ tâip, zo mine irâ kiin zagât
piksâip. 44 A nalem niwe, zo ko 5 tausen yatâ.

Yesuŋâ saru kwâkŋan lâŋ lâŋ arip.
(Mt 14:22-23 Yo 6:15-21)

45 Oi Yesuŋâ sâi arâpŋâ waŋgâyân zâim ândiren Besaida kamânângen
âiwe. Yesu zik ko a ambân zâmbanbam tâip. 46 Yesuŋâ kândâtziŋ kelikŋâ
ninâu sâbam bâkŋan zarip. 47 Ŋâtiksâi waŋgâ saru tânâmŋan âim tâi
Yesu zikŋik saru sâtŋan tâip. 48 Oi pibâ sâŋgânziŋan gâbâ gâi âinam
osim biraŋâwe. Oi Yesuŋâ ziŋgitŋâ haŋsâsâgât ŋâtikŋâ saru kwâkŋan
lâŋ lâŋ zeŋgâren âim walâziŋgâbam oip. 49 Yesuŋâ saru kwâkŋan ari ek
wâke gaap sâm keŋgât urâwe. 50 Zen aksik ekŋâ keŋgât patâ urâwe. Yatâ
utne den itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen umziŋ diim geik. Ninak gaan. Zen
mân keŋgât utnek.” 51 Yatâ sâm waŋgâyân zari pibâ hiriŋsâip. Hiriŋsâi
a zen imbaŋziŋ buŋ oip. 52 Nalem ziŋgip, zorat topŋâ mân nâŋgâwe.
Nâŋgânâŋgâziŋ mân pâroŋsâip, zorat.
53 Saru nâmbutken âim Genesarete hânân takâm waŋgâ saawe.
54-55 Waŋgâyân gâbâ gine zorâŋak a ambân ziŋ Yesu ekŋâ kamân dâp
âimŋâ a mâsekziŋoot helâŋ aam minziŋgâm Yesugâren gawe. 56 Yesuŋâ
kamân patin sot mâik mâigân ari ko a ambân mâsekziŋoot sombemân
zâmbane âi hâmbâ murukŋan gâsum âlipziŋ upigât Yesu dukune nâŋgip.
Dukune nâŋgi hâmbâŋan gâsum âlipziŋ urâwe.

Parisaio a sot Yesu, zen den âraguwe.
(Mt 15:1-9)

7 1 Parisaio sot Yerusalem kamânân gâbâ Kembugât gurumin den
zorat galem a, zen Yesugâren ga minduwe. 2 Oi Yesu arâpŋâ
osetziŋan gâbâ nâmbutŋandâ Parisaio a zeŋgât den mân luwe. Zen bitziŋ
mân saŋgon nalem nine ziŋgirâwe. 3 Parisaio sot Yuda a aksik patâ,
zen bitziŋ saŋgon nalem nemarâwe. Sâkurâpziŋ zeŋgât den lum yatâ
opmarâwe. 4 Zen mindumindu sombemân gâbâ gam too sâŋgonŋâ nalem

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nemarâwe. Oi zorik buŋâ. Âmaŋ sot hâkop saŋgonsaŋgon sot kut ŋâi ŋâi
nâmbutŋaŋgât sâkurâpziŋaŋgât den, zo lum ândiwe. 5 Zorat Parisaio sot
Kembugât gurumin den zorat galem a, zen Yesu mâsikâm sâwe, “Arâpkâ
wangât sâkurâpniŋ zeŋgât den kom bitziŋ mân saŋgon nalem nime?”
6 Sânetâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Sarâ a zen. Zeŋgât op Propete Yesaiaŋâ
Anutugât den itâ sâm kulemgoip,

‘A kâmut zi lâuziŋandik mâpâsenime. Umziŋandâ ko birânime.
7 Oi den bonŋaŋgât hâuŋâ a ziiŋ den sâm kwâkâm aŋgâme. Zen
lâuziŋandik mâpâsenime, nâ zorat nâŋga yen opmap.’

8 Zen Anutugât gurumin den zo birâne gei a denâk lum ândime. 9 Zen
ziŋâ nâŋgânâŋgâyân gâbâ den zo mem ko Kembugât gurumin den zo
birâm mâtâp ŋâin âime. 10 Mose zâk Anutugât gurumin den itâ sâm
dâzâŋgoip, ‘Gâ ibâ mamgâ sâtzik lum hurat kwatzikâban. Ŋâi zâk ibâ
mamŋâ sâm bâliŋan kwatzikâbap, zo kune mumbap.’ 11 Zen ko itâ sâme,
‘A ŋâi zâk ibâ mamŋâ itâ dâzâkobap. Kut zo zo zikâbam, zo Anutugât
siŋgi sâm paan.’ 12 Yatâ dâzâkoi zen diŋâ mem kâtikŋan pam mam
ibâŋ kore otzikâbâ sâi mâtâp pâke kwâkŋaŋgâme. 13 Yatâ op Anutugât
den komŋâ sâkurâpziŋaŋgât den lum game. Oi zorik buŋâ kut ŋâi ŋâi
nâmbutŋâ yatik upme.”

Kut ŋâi ŋâi niniŋandâ a um mân sumunkomap.
(Mt 15:10-20)

14 Yesuŋâ yatâ sâm a ambân dum minduziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip,
“Nâ den dâzâŋgua zen aksik nâŋgâm kwâkânek. 15 Kut ŋâi ŋâi nine
tep kâmboziŋan geimap, zorâŋ mân sumunkomap. Ka umziŋan gâbâ
kopgâmap, zorâŋâ ko sumonkomap. 16 A kindapŋoot zorâŋ den zi
nâŋgâbap.”
17 Yatâ sâmŋâ birâziŋgâm mirin zari arâpŋâ ziŋâ den sumbuŋâ
topŋaŋgât mâsikâwe. 18 Mâsikânetâ sâip, “Zen yatik um nâŋgânâŋgâziŋâ
buŋ ândime? Topŋâ itâ mân nâŋgâme? Kut ŋâi ŋâi tep kâmboziŋan
geimap, zorâŋ dabân sumunkomap? 19 Zorâŋ umziŋan mân âimap. Zo yen
tep kâmboziŋan giari mem kubigi mâtâpŋan geimap.” Yesu zâk yatâ sâm
nalemgât den sâm nâmbâsâpkoip. 20 Oi den ŋâi itâ sâip, “Umziŋan gâbâ
kopgâmap, zorâŋâ ko sumunkomap. 21 A umân gâbâ den itâ kopgamap.
Nâŋgânâŋgâ bâliŋâ, âkŋâle nep, kâmbu. 22 Kâmbam ku, ambân mem
birâbirâŋ, sarâ, zâizâiŋâ, um kâtik, den bâliŋâ sot bâliŋâ top topŋâ.
23 Bâliŋâ sâlâpkuan, zorâŋâ a umziŋan gâbâ kopgâi sumunkomap.”

Grik ambân ŋâi Yesugâren gâip.
(Mt 15:21-28)

24 Yesu zâk kamân zo birâm âim Tiro Sidoŋ kamân zagât zo zeŋgâren
takip. Takâm mirâ ŋâin zâim tik tap nâŋgâbat sâip. Oi dap yatâ tik tâpap?

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Taki zorenâk ambân ŋâi zâk siŋgi nâŋgip. Zâkkât bâratŋâ wâkeŋâ zâk
sot ândeipkât ga Yesugât um topŋan pindiŋsâip. 26 Ambân zo Grik ambân
Siro-Poinika gokŋâ. Zâk bâratŋaŋgât umŋan wâke zo molibapkât dukuip.
27 Dukui Yesuŋâ itâ sâip, “Katep zeŋgât nalem wâu ziŋgindâ mân dâp
upap. Katep zen nalem ninetâ ko buputŋâ zo mem wâu ziŋgânat.”
28 Sâi ambânŋâ den itâ mâburem pindip, “Kembu, zo nâŋgan. Ka katep
ziŋâ nalem nine gwapgwapŋâ gei wâu zen laŋdâ nime.”
29 Oi Yesugoot itâ sâm dukuip, “Den zo yatâ sat, zorat op ko
nâŋgâgigan. Âi eknan. Wâkeŋâ bâratkâ birâŋâŋgap.” 30 Sâi ambân zo
âimŋâ mirâŋan zâim egip. Wâkeŋâ bâratŋâ pam ari nâŋzam tâip.

A diŋ buŋ kubikŋaŋgip.

31 Yesu zâk Tiro kamânân gâbâ puriksâm Sidoŋ kamân walâmŋâ
kamân bâzagât zeŋgâren takâmŋâ Galilaia saruyân takip. 32 A nâmbutŋâ,
ziŋâ a ŋâi kopa, kindap bâpsâsâŋ diim gam Yesuŋâ weebapkât dukuwe.
33 Dukune nâŋgâm a zo diimŋâ ginŋan pâi zikŋik kiri Yesu zâk bikŋandâ
kindapŋan weemŋâ bikŋan tâpkum nâmbâlamŋan weegip. 34 Yatâ opŋâ
sumbemân egi zaari yaak memŋâ ziŋ denân sâip, “Epata (niiŋ denân ko,
pâroŋsâ).” 35 Yatâ sâi a kindapŋâ pâroŋsâi nâmbâlam âburei den âlip sâip.
36 Oi Yesu zâk den siŋgi zo mân sapsubigât dâzâŋgoip. Yatâ sâi zen ko
kâtigem sâne laŋ kârâm arip. 37 Zen âiwap pamŋâ itâ sâwe, “Kut ŋâi ŋâi
tuugi âlip opmap. Kindapziŋ bâpâsâŋ kubikziŋgâmap. A dinziŋ buŋ den
muyagem ziŋgâmap.”

Yesuŋâ a ambân 4 tausen nalem ziŋgip.
(Mt 15:32-39)

8 1 Narâk zoren a ambân kâmut patâ Yesugâren mindum nalem
buŋ ândine Yesuŋâ arâpŋâ minduziŋgâm dâzâŋgoip, 2 “A ambân
kâmut zi sirâm karâmbut nen sot ândimŋâ tepziŋaŋgât mue, zorat umnâ
nâŋgan. 3 Zen nalem buŋâ sâŋgonzâŋgoindâ sâi mâtâbân âim nalemgât
tâmbetagobe. Nâmbutŋâ zen kamân kârebân gâbâ gawe, zorat.” 4 Yatâ
sâi arâpŋâ ziŋ itâ sâm dukuwe, “A mân ândiândiŋan ândiengât dap yatâ
nalem muyagem ziŋgânat?” 5 Sâne itâ mâsikâziŋgip, “Zeŋgâren nalem
dabutâ ziap?” Sâi ziŋâ sâwe, “Nâmburân zagât ziap.” 6 Dukune sâi a
ambân mindumŋâ hânân ge tarâwe. Ge tatne Yesuŋâ nalem nâmburân
zagât zo memŋâ sâiwap sâm sonpam namuŋ ziŋgip. Arâpŋâ ziŋgi mem
kâsâpkum a ambân ziŋgâwe. 7 Oi Yesu arâpŋâ zen saru zuuŋâ mâik
bitugâk zagât mo karâmbut yatâ zo Yesu pindâne mem sâiwap sâm a
ambân ziŋgâbigât arâpŋâ dâzâŋgomŋâ ziŋgip. 8 A ambân kâmut, zen
nalem nem âkon urâwe. Yesu arâpŋâ zen nalem buputŋâ tap arip, zo
mindune irâ nâmburân zagât zoren gei piksâip. 9 A ambân niwe, zo 4
tausen yatâ. Nine ko Yesuŋâ sâŋgonzâŋgom zâmbâri ba âiwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋâ Parisaio a girem dâzâŋgoip.
(Mt 16:1-4 Lu 12:54-56)

10 Yesuŋâ a ambân sâŋgonzâŋgoi âine sâp kânok zikŋâ sot arâpŋâ
waŋgâyân zâim Dalimanuta hânân âi takâwe. 11 Zoren ândinetâ Parisaio
a, zen Yesugâren gam zâk sot âraguwe. Ziŋâ itâ dukuwe, “Sumbemân
gâbâ imbaŋâ ŋâi gei sen mârât kulem ŋâi kona iknâ” Zo mâsikâm topŋâ
iknam sâwe. 12 Yatâ sâne Yesuŋâ yaak op mâsikâziŋgâm sâip, “Narâk
ziren a zen wangât op top likuliku kulem âsagibapkât se? Perâkŋak
dâzâŋgobâ. A zo zen kut zo mânâk tirâpzâŋgobat.” 13 Yatâ sâmŋâ
birâziŋgâm arâpŋâ diiziŋgi waŋgâyân zâim saru nâmbutken âiwe.
14 Arâpŋâ zen nalemgât nelâmzâŋgoi âiwe. Nalem kânogâk waŋgâyân
tâip. 15 Oi Yesuŋâ arâpŋâ girem den itâ dâzâŋgoip, “Zen Parisaio sot
Herode zeŋgât sii daŋgâtŋâ nalemziŋan mân pam om nimbi.” 16 Yesuŋâ
yatâ sâm dâzâŋgoi ko kwakŋâ âragum sawe, “Nalemgât nelâmnâŋgoi
birâm gen, zorat sap?” 17 Den yatâ sâm tatne Yesugât kindapŋan giari
nâŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, “Nalemgât nelâmzâŋgoip, zorat wangât
âragum te? Zen den zorat topŋâ mân nâŋge? Umziŋâ mân pâroŋsap?
18 Zen sinziŋandâ mân ikme? Kindapziŋandâ den mân nâŋgâme? Kut
zo orâwan, zo mârum nelâmzâŋgoi mân nâŋge? 19 Nâ nalem bâtnâmbut
kâsâpkum a 5 tausen ziŋgâwan. Oi buputŋâ zo sândune irâ dabutâ
giarip? Mâsikâziŋgi sâwe, “Kiin zagât.” 20 Sâne sâip, “Nalem nâmburân
zagât kâsâpkum a ambân 4 tausen ziŋgindâ buputŋâ sândune irâ
dabutâ piksâip?” Mâsikâziŋgi dukum sâwe, “Nâmburân zagât.” 21 Sâne
dâzâŋgoip, “Wangât umziŋ tok mân pâroŋsap?”

A siŋâ bâpsâsâŋ mem kubikŋaŋgip.

22 Yesu sot arâpŋâ, zen âi Besaida kamânân takâne a sen ŋâtâtik ŋâi
Yesugâren diim gam bikŋandâ weebapkât dukuwe. 23 Dukunetâ Yesuŋâ
a siŋ bâpâsâŋ zo bikŋan gâsumŋâ kamân ginŋan âim siŋan tâpkum
bikŋandâ kâukŋan pam itâ dukuip, “Gâ kut ŋâi ŋâi, zo eksat mo buŋâ?”
24 Yatâ mâsiki ekŋâ sâip, “Nâ a ziŋgitsandâ nakkât tobat yatâ op âim gam
kinze.” 25 Dum zagâtŋâ Yesuŋâ siŋan weegi a zo siŋâ ânâŋgâri kârebân
sot pâŋkânogân, zo ek kwâtâteip. 26 Oi Yesuŋâ sâŋgongum sâip, “Gâ
kamân patin mân zâim tigâk mirâgan zâi.”

Peteroŋâ Yesugât topŋâ sâm kâkŋan kwâip.
(Mt 16:13-20 Lu 9:18-21)

27 Yesu sot arâpŋâ, zen Kaisarea kamân patâ a kutâ Piliponâ sâi
tuuwe, zorat kamân mâik mâik, zeŋgâren âiwe. Mâtâbân âim Yesuŋâ
arâpŋâ mâsikâziŋgâm sâip, “A zen nâgât ŋâi sâme?” 28 Mâsikâziŋgi itâ
sâm dukuwe, “Yohane too zaŋgonziŋgip sâme. Nâmbutŋandâ ko Elia

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâme. Nâmbutŋâ zen Propete ŋâi sâme. Gâgât yatâ sâme.” 29 Sânetâ ko
mâsikâziŋgip, “Ka ziiŋâ ko nâgât ŋâi sâme?” Sâi Peteroŋâ itâ dukuip,
“Bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâban. Gâ Kristo.” 30 Yatâ sâi ko a nâmbutŋâ laŋ
mân dâzâŋgobigât sâm kâtigeip.

Yesu zâk mumbapkât siŋgi den dâzâŋgoip.
(Mt 16:21-28 Lu 9:22-27)

31 Narâk zoren topkwapŋâ den itâ sâm muyageziŋgip, “A bonŋâ, nâ
gâtâm sâknam nâŋgâbat. A patâ sot tirik namâ galem a patâ sot Anutugât
gurumin den zorat galem a, ziŋâ gâsânom none momŋâ sirâm karâmbut
tapŋâ zaatpat.” 32 Den zo sâm kâkŋan pam dâzâŋgoip. Dâzâŋgoi ko
Peteroŋâ diim kwâkâŋaŋgâm dukuip. 33 Dukui Yesuŋâ puriksâm arâp
ziŋgitŋâ Petero kwâkâŋaŋgâm sâip, “Sataŋ, gâ siriksâ. Gâ den sat, zo
Anutugât den buŋâ. Zo a den.”

Yesu sot ândiândiŋaŋgât den.

34 Yesuŋâ sâi a ambân kâmut tarâwe, zen sot arâpŋâ gane itâ sâm
dâzâŋgoip, “Zen nâ molininâ sâm um sâkziŋaŋgât den birâm poru nakziŋ
lumŋâ nâgat mâtâp, zo lâŋbi. 35 Zen ândiândiziŋ aŋgân kârâbi, zo ko
gulipzâŋgobap. Zen nâgât opŋâ sot den siŋgi âlipkât op ândiândiziŋ
birâbi, zo ko ândiândi bonŋâ muyagibi. 36 Zen hângât kut kiŋ kiŋ mem
ândiândiziŋ buŋ oi wan wan âlipŋâ zemziŋgâbap? 37 Zen dap yatâ
ândiândiziŋ suup mei târokwap ziŋgâbap? 38 Zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk a
ambân ândi mâmanziŋ bâliŋâ zi, zeŋgât oserân ândim kwâimbânibap mo
dinaŋgât nâŋgi aŋunŋoot upap, zâkkât a bonŋâ, nâŋâ Ibânaŋgât sumbem
âsakŋâ sot kâwali a zen sot gamŋâ a zo yatik kwâimbâŋaŋgâbat.”

Yesuŋâ holi tobat âlipŋâ oip.
(Mt 17:1-13 Lu 9:28-36)

9 1 Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. A kinze zi,
nâmbutŋâ zen mân mune Anutu um topŋan ândiândiŋaŋgât narâk
oi zorâŋâ imbaŋâŋoot âsagei ikpi.”
2 Yesu zâk sirâm nâmburân kânok ândim Petero sot Yakobo sot Yohane
diiziŋgi bak kârebân zâiwe. Zen ziiŋik zoren tatne Yesugât holi tobatŋâ
ŋâi âsageip. 3 Yesugât hâmbâŋâ zo kâu timan timan. Aŋâ mân tuutuuŋâ
yatâ oip. 4 Oi Mose sot Elia zorenâk muyagem gam Yesu sot den den
urâwet. 5 Oi Peteroŋâ Yesu den itâ sâm dukuip, “Patâniŋâ, mat ŋâi zi
ândien. Zorat silep karâmbut tuunâ. Gâgât ŋâi, Mosegât ŋâi, Eliagât ŋâi.”
6 Yesu arâpŋâ zen keŋgât op sânâmziŋ sâmbui Peteroŋâ laŋ sâip. 7 Yatâ
utnetâ sasa ŋâi gei kwâtepzâŋgoip. Sasa kâligen gâbâ den ŋâi itâ âsageip,
“Zi nannâ. Umnâ zâkkâren kinzap. Ziŋâ diŋâ nâŋgâm biraŋbi.” 8 Arâpŋâ
zen den yatâ nâŋgâm zorâŋak ek kârune buŋ oi Yesu zikŋik kiri igâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Bâkŋan gâbâ gem gam tatne Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen
wan wan ikse, zo a ambân mân dâzâŋgone a bonŋâ, nâ mumuŋan gâbâ
zaatpat.” 10 Yatâ sâm dâzâŋgoi arâpŋâ zen den zo nâŋgâm kwakŋâ itâ
âraguwe, “Mumuŋan gâbâ zaatzaat sap, zorat top dap yatâ.?” Oi kut ŋâi
igâwe, zorat siŋgi a ambân mân dâzâŋgowe. 11 Zen Yesu itâ mâsikâm
sâwe, “Kembugât gurumin den zorat galem a, zen wângât itâ sâme?
Elianâ Kristo kândom okŋaŋgâm takâbap.” 12 Yatâ sâm mâsikâne sâip,
“Elia perâkŋak kândom gam kut ŋâi ŋâi ek kubikpapkât sâsâŋâ. Oi bet ko
a bonŋâ nâ sâknam patâ nim kâbakŋenibi. Nâgât op Kembugât ekabân
dapkât op yatâ kulemguwe? 13 Eliagât itâ dâzâŋgobâ. Elia mârum ga
ândei kut ŋâi ŋâi zo laŋ okŋaŋgâwe. Anutugât ekabân den kulemguwe,
zo yatik okŋaŋgâwe.”

Yesu arâpŋâ, zen wâke molim osiwe.
(Mt 17:14-21 Lu 9:37-43)

14 Yesu sot arâpŋâ karâmbut bâkŋan gâbâ gem arâpŋâ nâmbutŋâ
zeŋgâren gam igâwe. A ambân doŋbep patâ haamzâŋgom kine Kembugât
gurumin a zen Yesugât arâpŋâ sot âragum tarâwe. 15 A ambân aksik, zen
Yesu ekŋâ pârâkpam zâkkâren sârârâk kârâm âim sâtâre okŋaŋgâwe.
16 Yesuŋâ mâsikâziŋgip, “Zen wan den sâm ârague?” 17 Sâi a zeŋgât
oserân gâbâ a ŋâiŋâ itâ dukuip, “Patâ, wâke kopaŋâ nannaŋgât umŋan
gei tâi gâgâren diim gaan. 18 Wâkeŋâ narâk dâp katep zo sâknam
kwâkŋaŋgâm mem kâbakgwâbakŋe okŋaŋgi lepâuŋâ gei sâtŋâ zim
kâtiŋsâi kiŋ bikŋâ kâtigem kinmap. Oi gâgât arâpkâ ziŋâ molibigât sa ko
molinâ sâm kwakŋâ bire.”
19 Sâi Yesuŋâ arâp dâzâŋgoip, “Zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋâ. Nâ narâk
dabutâ zen sot tap âkom diiziŋgâm ândimâmbat? Katep zo nâgâren diim
ganek.” 20 Sâi katep zâkkâren diim gane wâkeŋâ Yesu ekŋâ katep mem
ŋâi ŋâi okŋaŋgi hânân gei kom purik op zei lepâuŋâ gem zeip.
21 Yesuŋâ katepkât ibâŋâ mâsikâm sâip, “Narâk dabutin oip?” Sâi ko
ibâŋandâ sâip, “Katepŋan gâbâ muyageip. 22 Wâkeŋâ katep tâmbetkubat
sâm kârâp sot tooyân mem kâbakŋei geimap. Gâ imbaŋâgâ zemgigap oi
ko nekât umgâ bâliŋ oi betnikŋan me.” 23 Yatâ sâm mâpâsei Yesuŋâ itâ
dukuip, “Imbaŋaŋgât satkât sa nâŋgâ. Ŋâi zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnim
ândibapŋâ kut ŋâi ŋâi sâi âlip âsageŋaŋgâbap.” 24 Yesu zâk yatâ sâm
dukui zorâŋak katepkât ibâŋandâ sâip, “Nâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatgigan.
Gâ gikak nâŋgâm pâlâtâŋnâ lotŋâ, zo mem kâtikŋan pa.” 25 Oi a ambân
doŋbep mindum ga kine Yesuŋâ ziŋgitŋâ wâke molim sâip, “Wâke kopa
gâ dâgoga takâm âi. Oi dum mân puriksâm ga geiban.” 26 Yesuŋâ yatâ sâi
wâkeŋâ den kâtik sâm katep lâŋ kâbakŋem ari katep hânân gei mumbam
op zeip. A ambân zen zo ekŋâ katep muap sâwe. 27 Yatâ sânetâ Yesuŋâ
katep bikŋan gâsum mem zaari kirip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Yesu zâk mirin zari arâpŋâ zen mâsikâm sâwe, “Nen dapkât op wâke
molim osien?” 29 Sâne dâzâŋgoip, “Wâke yatâ zo ko ninâuŋâ ko âlipŋâ
molimoliŋâ. Ka kut zo nâmbutŋandâ ko buŋâ.”

Yesu mumbapkât siŋgi den dâzâŋgoip.
(Mt 17:22-23 Lu 9:43-45)

30 Oi hân zo birâm ba Galilaia hân walâm âiwe. 31 A ambân, ziŋâ
nâŋgâbegât tigâk âiwe. Âimŋâ Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgom ândeip,
“A bonŋâ, nâ a bitziŋan zaria gâsunim none momŋâ sirâm karâmbut tap
ko zaatpat.” 32 Yatâ sâm dâzâŋgoi den zo nâŋgâm topŋaŋgât mâsikânam
kwakŋâ birâwe.

A sâtŋâ ândiândiŋaŋgât den.
(Mt 18:1-5 Lu 9:46-48)

33 Oi Kapenaum kamân takâm mirâ ŋâin zâim Yesuŋâ arâpŋâ
mâsikâziŋgâm sâip, “Mâtâbân gam wan den sâm ârague?” 34 Mâsikâziŋgi
zen kwak tarâwe. Wangât, zen mâtâbân gam osetniŋan gâbâ ŋâiŋâ a
sâtŋâ upap sâm âraguwe, zorat op kwak tarâwe. 35 Yesu zâk ge tapŋâ
arâp kiin zagât minduziŋgâm itâ dâzâŋgom sâip, “Osetziŋan gâbâ a ŋâi a
sâtŋâ upat sâm zeŋgât ombeziŋan ândim kore otziŋgâbap.” 36 Yatâ sâmŋâ
katep mâik ŋâi diim osetziŋan pam itâ sâm dâzâŋgoip, 37 “Ŋâi zâk nâgât
nâŋgâm katep mâik itâ zo galem okŋaŋgâbap, zo ko nâgât yatik kore
otnibap. Kore otnibap, zo ko nâyâk buŋâ, sâŋgonnogip, zâk kore ârândâŋ
okŋaŋgâbap.”

Simgât den dâzâŋgoip.
(Mt 18:6-9 Lu 9:49-50; 17:1-2)

38 Yohaneŋâ Yesu itâ dukuip, “Patâ, a ŋâi zâk gâgât kutkâ sâm wâke
molei iksen. Oi zâk nen sot mân ândeipkât kwâkâŋaŋgen.” 39 Sâi Yesuŋâ
itâ sâm dâzâŋgoip, “Mân kwâkâŋaŋgâbi. Ŋâi zâk nâgât korân nep ŋâi
imbâŋâŋoot tuubap, zâkŋâ dap yatâ sâm bâliŋan kwatnibap? 40 Nepniŋ
mân kârâm kândaŋbapŋâ buku op betniŋan mimbap. 41 Nâ perâkŋak
dâzâŋgobâ. Ŋâi zâk zen nâgât siŋgi op ândie, zorat too aam ziŋgâbap, zo
ko sâŋgân buŋ mân upap. Biken mimbap.
42 Ŋâi zâk katep mâik ŋâi nâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnimap, zo dukui bâliŋ
upap, zo ko a zo zâk tosâ yâmbâtŋâ mimbap. A yatâ zo zâk mârum kât sumun
patâ gânduŋân saam saruyân pane giari sâi ko âlip opap. 43 Bikandâ mâtâp
bâliŋan diigim âibâ sâi bikâ mânâŋgât pâmban. Gâ bikâ hâlâlu ândim sim
kârâbân geibatkât laŋ bikâ kârâm mânâŋgât ândim ândiândi kâtikŋan âiban.
44 Sim kârâbân nane ziŋâ sunumziŋ nemâmbap sot kârâp zâk mân bâpsâbap.
45 Kiŋgandâ mâtâp bâliŋan diigim âibâ sâi kârâm mânâŋgât birâban. Gâ kiŋgâ
hâlâlu ândim simân geibatkât laŋ kiŋgâ kârâm mânâŋgât pâmban. 46 Simân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nane ziŋ mân mumbap sot kârâp mân bâpsâbap. 47 Siŋgandâ mâtâp bâliŋan
diigim âibâ sâi sum lâmuŋban. Gâ siŋgâ âlip ândimŋâ simân geibatkât laŋ
sen bâp ândim Anutu um topŋân bagiban. 48 Sim kârâbân nane sot kârâp mân
buŋ upabot.
49 Zen sii mem nalem kwâkŋan pame, zo yatigâk Anutu zâk kârâp
saŋgonziŋgâbap. 50 Sii zâk naamŋâ. Ka sii naamŋâ buŋ oi dap utne dum
naamŋoot upap. Zen sii yatâ naamziŋoot ândibi. Zen um lumbeŋâ op ândibi."

Ambân mem birâbirâgât den.
(Mt 19:1-12 Lu 16:18)

10 1 Yesu zâk zobâ zaat ba Yudaia hân walâm Yodaŋ too nâmbut
âi takip. Taki a ambân kâmut patâŋâ minduwe. Oi op ândeip
yatigâk den siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip.
2 Oi Parisaio a nâmbutŋâ, zen Yesu denŋâ saanat sâm gam mâsikâm
sâwe, "Kembugât den kâtik zo, dap ziap? Ambân birâbirâŋ, zo âlip orot
mo mân orot?" 3 Mâsikâm sâne hâuŋâ itâ mâburem dâzâŋgoip, "Mose zâk
zorat den dap dap sapsum ziŋgip?" 4 Yatâ sâi ziŋâ sâwe, "A ŋâi ambân
birâbâ sâm ekap kulemgum pindâm molibap. Mose zâk yatâ sâip." 5 Sâne
Yesuŋâ itâ sâip, "Mose zâk um kâtikziŋaŋgât opŋâ gurumin den zo sâm
kulemguip. 6 Ka topkwapŋâ Anutuŋâ a ambân muyagezikâmŋâ itâ sâip,
7-8 'Zorat ko a ŋâiŋâ ibâ mam birâzikâm ambinŋoorâk ândei zet um sâk
kânok op ândibot.' Den yatâ ziapkât zet zagât buŋâ. Kânok op ândiabot.
9 Zorat sa nâŋgânek. Anutuŋâ mâpotzikip, zo aŋâ mân kâsâpzâkobi."
10 Yesuŋâ yatâ sâi ko zâk sot arâpŋâ, zen mirin zâine ko arâpŋâ zen zorarâk
dum mâsikâwe. 11 Mâsikâne itâ dâzâŋgoip, "A ŋâiŋâ ambinŋâ birâmŋâ ŋâi
mimbap, zâk târotârozikŋâ mânâŋgât tosâ patâ mimbap. 12 Ambân ŋâiŋâ apŋâ
birâm a ŋâi mimbap, zâk yatik târotârozikŋâ mânâŋgât tosâ patâ mimbap."

Yesuŋâ katep mâsop minziŋgip.
(Mt 19:13-15 Lu 18:15-17)

13 A ambân, zen katep gakâziŋâ Yesugâren minziŋgâm gam Yesu bikŋandâ
kâukziŋan gâsubapkât sâne Yesu arâpŋâ, ziŋ keŋgât minziŋgâwe. 14 Yatâ utnetâ
Yesuŋâ ziŋgitŋâ umŋâ bâliŋ oi arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Zen birâne katep
zen nâgâren ganek. Mâtâp mân dooŋgunek. A ambân katep zi itâ, zo zen
Anutugât um topŋangât siŋgi sâsâŋâ. 15 Ŋâi zâk katep yatâ mân ândibap, zâk
Anutugât kiŋ topŋan mân bagibap." 16 Yatâ sâmŋâ minduziŋgi gane bikŋandâ
kâukziŋan pam Anutuŋâ galem otziŋgâbapkât sâip.

A sikumŋoot ŋâiŋâ Yesu sot ândibam okŋaŋgip.
(Mt 19:16-30 Lu 18:18-30)

17 Yesu zâk âibam oi a ŋâi sârârâk kârâm âi Yesugâren takâm um
topŋan gei pindiŋsâm sâip, "Patâ âlipŋâ, nâ dap dap op ândiândi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâtikŋaŋgât siŋgi upat?” 18 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ wangât nâgât
âlipŋâ sat? Âlip mariŋâ Anutu kânok. 19 Gurumin den zo nâŋgâmat.
Zo itâ, ‘Kâmbam mân kumban. Ap ambin mân birâyaŋgâbabot. Gâ
kâmbu mân upan. Bukugaŋgât sârân sâsâŋ mân sâban. Oi a ambân
zeŋgât kut ŋâi ŋâi, zorat sarâ sâm mân mimban. Ibâ mamgâ sâtzik
lum hurat kwatzikâban.’” 20 Sâi a zorâŋâ itâ dukuip, “Gurumin den zo
pisuk katepnan gâbâ lum gâwan. Ŋâi mân bira ziap.” 21 Sâi Yesuŋâ ekŋâ
umŋâ zâkkâren tâi itâ dukuip, “Kânok birâna ziap, zo upan. Gâ âim
sikumgâ mem a ziŋgâna kwâlâne kât zo mem a kanpitâ ziŋgâban. Kât zo
ziŋgâmŋâ birâm ga nâ sot ândiban. Gâ yatâ opŋâ sumbemân sikumgoot
upan.” 22 Yesuŋâ yatâ sâm dukui a zo umŋâ bâliŋ oi nâŋgi yâmbârei arip.
Zâk sikumŋâ patâ, zorat yatâ oip.
23 Ari ko Yesuŋâ puriksâm arâpŋâ ziŋgitŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A
sikumziŋ patâ, zen Anutugât um topŋan baginam kwakpi.” 24 Yesuŋâ
yatâ sâi arâpŋâ zen pârâkpam imbaŋâziŋ buŋ oi dum dâzâŋgoip, “Katep
gakânâ, Anutugât um topŋan bagibagiŋ, zo yâmbâtŋâ. 25 Bâu patâ
kameleŋâ kuup mâtâpŋan bagibap, zo yâmbâtŋâ. Ka a sikum patâŋâ
Anutugât um topŋan bagibagiŋ, zo yâmbâtŋâ walâwalâŋ.” 26 Yatâ sâi ko
arâp ziŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi sâwe, “Zo yatâ zorâŋ dap yatâ Anutugât um
topŋan baginat?” 27 Sâne Yesuŋâ ziŋgitŋâ sâip, Aŋâ kut ŋâi ŋâi utnam
kwakme, zo Anutuŋâ mâtâp âlip muyagemap. Zâk mân kwakmap.”

Yesugât opŋâ kut ŋâi ŋâi birâm, zorat hâuŋâ minat.

28 Peteroŋâ den zo nâŋgâm Yesu itâ sâm dukuip, “Nâŋgat. Nen kut ŋâi
ŋâiniŋâ kândâtkom gâ moligiwen.” 29-30 Sâi Yesuŋâ sâip, “Nâ perâkŋak
dâzâŋgobâ. Zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk nâgât opŋâ mirâ kamân mo âtâ mun,
mam ponâ, ibâ mam, murarâ mo hânŋâ birâbap, zâk kut ŋâi ŋâi doŋbep
mimbap. Hânân zi mirâ sot âtâ mun gat, mam murarâp sot hân, zo
sâknam kwâkŋan mimbap. Gâtâm narâk patin zâk ândiândi tâmbâŋâ
mem ândibap.” Yesuŋâ zo sâmŋâ mâtakâm sâip, 31 “Ka kândom a zeŋgâren
gâbâ doŋbep ziŋâ bet upi. Bet a zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ kândom upi.”

Yesu, zâk mumbapkât den siŋgi dâzâŋgoip.
(Mt 20:17-19 Lu 18:31-34)

32 Zen Yerusalem kamânân âinam zâim tarâwe. Yesuŋâ kândom
ari arâpŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi âine a nâmbutŋâ moliziŋgâweŋâ keŋgât
urâwe. Oi Yesuŋâ arâpŋâ kiin zagât zo minduziŋgi tatne kut ŋâi ŋâi
âsagibap, zorat den sâm muyageziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, 33 “Nâŋge.
Nen Yerusalem kamânân zâinamen. Oi zoren a bonŋâ nâ mumbatkât sâm
Roma a kutâ zâkkâren nâbanbi. 34 A kutâ arâpziŋâ den top top dâtnom ko
sinnan tâpkum inzut mem lapitnim none mubat. Oi sirâm karâmbut tap
zaatpat.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

A sâtŋâ ândiândigât den.
(Mt 20:20-28)

35 Oi Zebedaiogât nanzatŋâ Yakobo sot Yohane, zet Yesugâren
âimŋâ sâwet, “Net kut ŋâi ŋâigât sâitâ zo âlip nâŋgânikâban?” 36 Sâitâ
mâsikâzikip, “Wan wan otzikâbâ sa ko sabot?” 37 Sâi zet itâ dukuwet,
“Gâ nâŋgâna imbaŋâgaŋgât âsakŋâ muyagei âsangâ toren toren tâtat.”
38 Sâitâ Yesuŋâ dâzâkoip, “Zet topŋaŋgât kârum yatâ sabot? Nâ too
kâlakŋâ nimbat, zo âlip zet nimbabot? Oi too saŋgonibi, zo zet yâtik
saŋgonzikâbi?” 39 Sâi zet sâwet, “Âlip utat.” Sâitâ Yesuŋâ dâzâkoip, “Too
nimbat, zo zet nimbabot. Too saŋgonibi, zo yatik saŋgonzikâbi. 40 Ka
âsannan tâtatŋâ, zorat den sâsâŋ, zo nâgâren mân ziap. Zorat siŋgi
kwatziŋgâziŋgâŋâ, zo zen zoren tapi.”
41 Yatâ oitâ arâp nâmbutŋâ zen den zo nâŋgâm Yakobo sot Yohane kuk
otzikâwe. 42 Oi Yesuŋâ minduziŋgâmŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâŋge, Hân
a kutâ, zen zâizâiŋ op kore a gâsâzâŋgom ândime. Oi hânân a patâ, zen a
kutâ otziŋgâme. 43 Zeŋgâren ko yatâ mân âsagibap. Zengâren gâbâ a ŋâi
a sâtŋâ upâ sâm bukurâp zeŋgât kore a op ândibap. 44 Oi zeŋgâren gâbâ
a ŋâi a kutâ upat sâm bukurâp zeŋgât kore mâman ândibap. 45 Yatigâk
a bonŋâ, nâ ziŋâ kore otnibigât mân gewan. Ninak zeŋgât kore opŋâ a
doŋbep zeŋgât suupziŋ memŋâ ândiândinâ buŋ upapkât gewan.”

Yesuŋâ Yeriko kamânân a ŋâi siŋâ bâpsâsâŋ kubikŋaŋgip.
(Mt 20:29-34 Lu 18:35-43)

46 Yesu sot arâpŋâ, zen Yeriko kamânân âi takâwe. Âi kamân zo walâm
kamân ginŋan âine a siŋ bâpsâsâŋ ŋâi mâtâp ginŋan tâip, kutŋâ Batimaio,
Timaiogât nanŋâ. A ambân, zen Yesu Nasarete gokŋâ, zâk gam ariap sâwe.
47 Sâne nâŋgâm den sâm sâip, “Yesu, gâ Dawidigât kiunŋâ, nâgât umgâ
bâleik.” 48 Den yatâ sâm tâi a nâmbutŋandâ hiriŋsâm tat sâm dukuwe.
Dukune dinziŋâ birâm kambâŋâ sâip, “Yesu gâ Dawidigât kiunŋâ, nâgât
umgâ bâleik.” 49 Yatâ sâi Yesuŋâ nâŋgâm mâtâbân kinŋâ sâip, “Sâne
gâik.” Sâi a ziŋâ sen ŋâtâtik zo konsâm sâwe, “Umgâ bâbâlaŋ oi zaat ga.
Patâŋâ goonsap.” 50 Oi sen ŋâtâtikŋâ den zo nâŋgâm hâmbâŋâ birâm
pam oksâm zaatŋâ ba Yesugâren arip. 51 Âi taki Yesuŋâ itâ sâm mâsikip,
“Dap otgibatkât sat?” Sâi a sen ŋâtâtikŋâ sâip, “Patânâ, sinnâ âlip upapkât
otnigap.” 52 Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, “Gâ âinan. Nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnigat,
zorat âlipkâ uat.” Sâi zorenâk siŋâ ekŋâ Yesu molim arip.

Yesu, zâk doŋgi bâu kwâkŋan Yerusalem kamânân zarip.
(Mt 21:1-11 Lu 19:28-40 Yo 12:12-19)

11 1 Yesu sot arâpŋâ, zen âimŋâ Yerusalem kamân mâte opŋâ
Oliwa bâkŋan takâwe. Bakŋâ topŋan kamân zagât Betepage

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sot Betania tarâwet. Zoren takâm Yesuŋâ a zagât sâŋgonzâkom sâip,
2 “Kamân ândi, zoren arit. Âi takâmŋâ doŋgi sigan ŋâi tâgân kinzap, zo
muyageit. Doŋgi zo a kwâkŋan mân tâtatŋâ, zo irakŋâ. Zo muyagem
olaŋ diim gâit. 3 Olaŋitâ a ŋâiŋâ wangât olaŋsabot sâm mâsikâziki itâ
sâbabot, ‘Kembuniŋaŋgâren nep muyagiap. Oi kek pâi âburem gâbap.’”
4 Yatâ sâm dâzâkoi a zagât zet âim mirâ ŋâi sâŋgânŋan doŋgi sigan ŋâi
saane kiri olaŋâwet. 5 Olaŋitâ a nâmbutŋandâ zikit mâsikâzikâm sâwe,
“Wangât olaŋsabot?” 6 Sâne Yesuŋâ den sâip, zo dâzâŋgoitâ nâŋgâne âkip.
7 Doŋgi zo Yesugâren diim aritâ arâpŋâ ziŋâ hâmbâziŋâ doŋgi kwâkŋan
pane Yesuŋâ kwâkŋan zâi tap arip. 8 A doŋbep patâ ziŋâ hâmbâ motziŋ
mâtâbân lâŋgat âiwe. Oi nâmbutŋandâ gâlaŋgât sot lâkom ilumŋâ
mânâŋgâtŋâ mâtâbân pam âiwe. 9 A ambân kâmut patâ, ziŋâ Yesu mem
oset kwâkŋaŋgâwe. Ziŋâ itâ sâm pam diiwe, “Oe, Kembugât sâtkât gam
niŋgap, zâk sâm âlipŋan kwâkŋaŋganâ. 10 Sâkuniŋâ Dawidiŋâ kembu
otziŋgâm galem otziŋgip, zo yatâ otniŋgâbap. Zorat sâtâre utnâ. Oe,
Anutu u sumbemân.” 11 Yatâ op âine Yesuŋâ Yerusalem kamân takâm
Anutugât tirik namin zarip. Zâimŋâ kut ŋâi ŋâi ek naŋgi mirâsiŋ geibam
oi gem arâpŋâ diiziŋgi Betania kamânân âiwe.

Wakum nakŋâ ŋâi Yesugât sâtkât hâlâlâŋsâip.
(Mt 21:18-19)

12 Haŋsâi Betania kamânân gâbâ gemŋâ Yesu tepŋaŋgât oip. 13 Oi
kârebân siŋandâ egi wakum nak ŋâi kiri egip. Ekŋâ bonŋâ kinzap sâm âi
kâruip. Bonŋâ orot narâk buŋâ, zorat ilumŋik kirip. 14 Yatâ ekŋâ nak zo
itâ dukuip, “Gâgâren gâbâ bonŋâ niniŋâ zo a ŋâiŋâ mânâk nimbap.” Den
yatâ sâi arâpŋâ nâŋgâwe.

Yesuŋâ tirik namâ hâlâlu sâip.
(Mt 21:12-17 Lu 19:45-48 Yo 2:13-22)

15 Zen Yerusalem kamânân zâiwe. Oi Yesuŋâ tirik namin zâim a
kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ op kine moliziŋgip. A nâmbutŋâ, zen Roma
zeŋgât kât sot Yuda zeŋgât kât, zo hâukwap aŋgâgwaŋgâ op kirâwe.
Kât pâpanŋâ zo kom giligâlak mem kembâ aŋgâgwaŋgâ urâwe, zeŋgât
tâtatŋâ zo kom kâbakŋei gei zeip. 16 Oi tirik namin kut ŋâi ŋâi mân
mem âim gabigât sâip. 17 Itâ sâm dâzâŋgoip, “Anutugât den kulem ŋâi
itâ ziap,

‘Namânâ zi a eluŋ zeŋgât ninâu namâ upap.’

Ziŋâ ko utne kâmbu a zeŋgât kât ki yatâ uap.”

18 A ambân zen Yesugât diŋâ nâŋgâne imbaŋâ oip, zorat Parisaio sot
Kembugât gurumin den sâsâ a kândâtzâŋgowe. Yatâ utne a sâtŋâ ziŋ Yesu
dap op koindâ moik sâm kimuŋâ miwe. 19 Ŋâtiksâi Yesu sot arâpŋâ, zen
kamân patâ zo birâm ba âiwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwap ninâu sânat.
(Mt 21:20-22)

20 Mirâ haŋsâi wakum nak kiribân âi igâwe. Nak zo mom kirip.
21 Peteroŋâ ekŋâ Yesu den sâip, zo nâŋgâm itâ dukuip, “Patâ, eknan.
Wakum nak den dukuin, zo mom kinzap.” Sâi Yesuŋâ itâ dâzâŋgoip,
22 “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Zen Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm
ândibi. Zen um zagât mân opŋâ nâŋgâm pâlâtaŋziŋ bonŋâ op ândibi. Zen
yatâ op ândim bakŋâ ândi dukubi, 23 ‘Bakŋâ, gâ âbâŋgum saruin gei.’
Yatâ sâne dinziŋâ lubap. 24 Zorat ko itâ sa nâŋgânek. Zen wan mo wangât
nâŋgâm ninâu sâm, zo mârum mien sâm nâŋgâne âlip muyageziŋgâbap.
25 Zen ninâu sânâ sâm a zeŋgât tosa mem ândie oi ko birâbi. Yatâ utne
ko Ibâziŋâ sumbemân ândiap, zâkŋâ yatik tosaziŋâ birâbap. 26 Zen a
zeŋgât tosaziŋâ mân birâne ko sumbem Ibâziŋaŋgoot zeŋgât tosâziŋâ
mân birbap.”

Yesu sot a sâtŋâ âragwâragu urâwe.
(Mt 21:23-27 Lu 20:1-8)

27 Yesu sot arâpŋâ, zen dum Yerusalem kamânân gawe. Puriksâm
gamŋâ Yesuŋâ tirik namâ umŋan âim gam kiri ko a sâtŋâ sot Kembugât
gurumin den zorat galem a sot patârâpziŋâ, zen Yesugâren gam mâsikâm
itâ sâwe, 28 “Gâ ziren kut ŋâi ŋâi opmat, zo ŋâigât sâtkât opmat?”
29 Sânetâ itâ mâburem dâzâŋgoip, “Nâ den kânok mâsikâziŋga dâtnone ko
nâŋgoot ŋâigât sâtkât opman, zo dâzâŋgobat. 30 Yohane too saŋgon nep
tuugip, zo ŋâigât sâtkât nep tuugip. Anutugât sâtkât mo agât sâtkât? Zen
sâne nâŋgâbâ. 31 Mâsikâziŋgi zen dap sânâ sâm kwakŋâ ziiŋik itâ sâm
âraguwe, “Nen Anutugât sâtkât sâindâ sâbap, ‘Wangât diŋâ mân luuwe?’
32 Agât sâtkât nep tuugip, yatâ sâindâ sâi ko a ziŋ nâŋgobe.” Wangât,
zen a ambân zeŋgât keŋgât urâwe, zorat. A ambân zen aksik Yohanegât
nâŋgâne Propete oip. 33 Zorat ko ziŋâ Yesu itâ sâm dukuwe, “Nen mân
nâŋgen.” Sâne Yesuŋâ itâ dâzâŋgoip, “Den zo dâtnoge sâi ko nâŋgoot
ŋâigât sâtkât opman, zo dâzâŋgobam. Ka zen mân se, zorat nâ mân
dâzâŋgobat.”

Nep galem a bâliŋâ.
(Mt 21:33-46 Lu 20:9-19)

12 1 Yesuŋâ topkwapŋâ den sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, “A
ŋâiŋâ waiŋ tâk nep kârâm kâmirip. Kârâm kâmit dâmân pâit
tuugip. Tuumŋâ tâk keetŋâ mândâlibapkât âmaŋ patâ tuum galem a
zeŋgât mirâ tuumŋâ nep zo bitziŋan pam hân ŋâin arip. 2 Âi ândei
bonŋâ orotŋâ narâk oi kore a ŋâi sâŋgongoi bonŋâ nâmbutŋâ mimbapkât
arip. 3 A zo âi taki galem a ziŋâ gâsum kom moline bet bâsaŋ âburem

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

arip. 4 Ari ko kâlam mariŋâ zâk kore a ŋâi sâŋgongoi ari galem a ziŋâ
kâukŋâ kunzit mem ŋâi ŋâi okŋaŋgâwe. 5 Kâlam mariŋâ dum kore a ŋâi
sâŋgongoi ari kuwe. Kunetâ mariŋandâ yatigâk a doŋbep sâŋgonzâŋgoi
âinetâ galem a ziŋ kâmbam mamuŋ zâŋgowe. Oi nâmbutŋâ sâbâ
sâbâ zâŋgowe. Ka nâmbutŋâ ko sâseŋgât zâŋgowe. 6 Zâŋgonetâ nanŋâ
kânok ândeip, zo zikŋâ nanŋâ. Umŋâ zâkkâren kirip. Zâk bet itâ
sâm sâŋgonguip, 'Galem a ziŋ hurat kwâkŋaŋgâm mân kumbi.' 7 Sâm
sâŋgongoi ari galem a zen nanŋâ ekŋâ âragum sâwe, 'A zirâŋâ gâtâm
kâlam mariŋâ upap, zorat koindâ kâlam zi niiŋâ upap.' 8 Yatâ sâm gâsum
kune moi kâmbarâŋâ kâlam âkŋan pane zeip.

9 Oi kâlam mariŋâ zâk dap upap? Zâk gamŋâ galem a zâŋgom tâmbet
otziŋgâm kâlamân galem a uŋakŋâ zâmbanbap. 10 Kembugât ekabân den
ŋâi itâ ziap, zo sâlâpkum nâŋgâme?

> 'Mirâ tuutuuŋ a, zen kunkun ŋâi ek âkon op birâwe. Kembuŋâ
> kunkun zorâŋâ mem namin kwânâŋgip. 11 Kembuŋâ sâi yatâ
> âsageip. Niŋâ egindâ mârâtŋâ ŋâi uap.'"

12 Yesuŋâ den yatâ sâm dâzâŋgoi ko patâziŋâ gâsum tâk namin pânat
sâm nâŋgâmŋâ a ambân zeŋgât keŋgât urâwe. A patâ, zen itâ nâŋgâm
kwâkâwe. Den zo nengât sap sâwe. Oi gâsunam kwakŋâ birâm âiwe.

A zen Yesu kâtkât mâsikâwe.
(Mt 22:15-22 Lu 20:20-26)

13 Yuda a sâtŋâ, zen Parisaio a sot Herode arâp nâmbutŋâ Yesugât
diŋâ saabigât sâŋgonzâŋgowe. 14 Sâŋgonzâŋgone Yesugâren gam itâ
sâm dukuwe, "Patâ, nen gâgât topkâ nâŋgâmen. Gâ den sarâ mân sâm
bonŋigâk sâmat. Gâ den ŋâi mân sâna gâŋgoŋemap. Gâ a zâizâiŋ giginŋ
aksik Anutugât mâtâp âlip dâtnâŋgom kubikmat. Den ŋâi sâindâ nâŋgâ.
Roma a kutâ patâ Sisa kât pindânat, zo orotŋâ mo mân orotŋâ? 15 Kât
pindâpindâŋ mo mân pindâpindâŋ, zorat dâtnâŋgo." Yatâ sâne Yesuŋâ
sarâziŋaŋgât topŋâ ek nâŋgâm dâzâŋgoip, "Zen wangât denŋâ saanige?
Kât ŋâi mem nine ikpâ." 16 Sâi ko kât ŋâi mem pindânetâ mâsikâziŋgâm
sâip, "Holi tobat zo ŋâigât?" Sâi ziŋâ sâwe, "A kutâ Sisagât." 17 Sâne itâ
sâm dâzâŋgoip, "Sisagât siŋgi, zo Sisa pindâbi. Ka Anutugât siŋgi, zo
Anutu pindâbi." Yatâ sâm dâzâŋgoi zen diŋâ mâpâsiwe.

Mom zaatzaatŋaŋgât Yesu mâsikâwe.
(Mt 22:23-33 Lu 20:27-40)

18 Sadukaio a nâmbutŋâ Yesugâren gawe. A zo ziŋâ mom zaatzaat zo
mân ziap sâmarâwe. Ziŋâ gam sâwe. 19 "Patâ, Moseŋâ itâ sâm kulemguip,
"A ŋâi, zâk ambân memŋâ katep mân muyagem moi ko munŋandâ malâŋâ
mem âtâŋaŋgât siŋgi katep mimbap." 20 Oi zorat sâindâ nâŋgâ. Âtâ mun
nâmburân zagât ândiwe. Oi âtâziŋâ kunŋâ ambân memŋâ murarâŋâ buŋ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândim moip. 21 Moi ko munŋandâ malâŋâ zo mem yatigâk murarâ buŋ
ândim moip. 22 Moi munŋâ ŋâiŋâ malâ zorigâk mem moip. Yatigâk âtâ mun
zo nâmburân zagât zen ambân zorigâk mem murarâziŋ buŋ mom naŋgâwe.
Oi bet malâziŋâ zo moip. 23 Oi a nâmburân zagât zen aksik patâ ambân zo
miwe, zorat gâtâm narâk patin zaatnetâ ambân zâk ŋâigât upap?"
24 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Zen den nâŋgâm gulipkume.
Anutugât den sot Anutugât imbaŋâ mân nâŋgâme. 25 Gâtâm mumuŋan
gâbâ zaatŋâ a ambân dum mân miaŋgâbi. Zen sumbem a yatâ op ândibi.
26 Momŋâ zaatzaatŋaŋgât sâme, zorat dâzâŋgobâ. Mosegât ekabân
den siŋgi zi sâlâpkume mo buŋâ? Mose zâk nagân kârâp bâlam ekŋâ
ari Anutuŋâ den itâ sâm dukuip, 'Nâ Abaram, Isaka sot Yakobo, zeŋgât
Anutu.' 27 Zorat sa nâŋgânek Anutu zâk a buŋ urâwe, zeŋgât Anutu buŋâ.
Gwâlâ ândie, zeŋgât Anutu. Zorat Abaram, Isaka sot Yakobo, zen mân
buŋ urâwe. Anutu sot gwâlâ ândie. Zen ko den nâŋgâm gulipkume."

Gurumin dengât Yesu masikâwe.
(Mt 22:34-40)

28 Yesu sot Sadukaio a den âragune ko Kembugât gurumin den galem
a ŋâiŋâ Yesugât den zo nâŋgi âlip oi itâ sâm mâsikip, "Kembugât
gurumin den ikâ zorâŋâ ko kâukŋâ uap?" 29 Yatâ sâm mâsiki Yesuŋâ sâip,
"Kembugât gurumin den patâ itâ ziap, 'Isirae a ambân, zen nâŋgânek.
Anutu Kembuniŋâ kembu kânok. 30 Zorat um dâpkâ sot nâŋgânâŋgâgâ sot
imbaŋâgâ, zo Kembu Anutu zo hâlâluyâk pindâna zimbap.' 31 Den zorat
torenŋâ itâ ziap, 'Gâ gikaŋgât otgimap, yatigâk a torenŋâ zeŋgât otgibap.'
Anutugât gurumin den zagât zi patâ uabot. Gurumin den ŋâi mân ziap."
32 Yatâ sâi Kembugât gurumin den galem aŋâ den zorik mâburem
Yesu dukuip, "Patâ, gâ den zo sâna nâŋga âlip uap. Anutu, zâk kembu
kânok. Oi ŋâi mân taap. 33 Oi zâk kânok nâŋgânâŋgâ sot imbaŋâ hâlâlu
pindânat. Oi gikaŋgât otgimap, yatik a toren zeŋgât otgibap. Den zagât
zirâŋâ kut zo zorâŋ Kembu pindâpindâŋ zo wâlap."
34 A zo yatâ sâi Yesuŋâ nâŋgi âlip oi itâ sâm dukuip, "Gâ Anutugât
um topŋan gaat." Sâi narâk zoren gâbâ Yesu den mâsikânam nâŋgâne
yâmbârei keŋgât op birâwe.

Yesu zikŋak Kristogât mâsikâziŋgip.
(Mt 22:41-46 Lu 20:41-44)

35 Yesu zâk tirik namin zâim a den siŋgi âlip dâzâŋgom itâ sâm
mâsikâziŋgip, "Kembugât gurumin den zorat galem a, zen itâ sâme,
'Kristo, zâk Dawidigât kiunŋâ.' 36 Dapkat sâme? Tirik Kaapumŋâ Dawidi
nâŋgânâŋgâ pindi itâ sâip,

'Kembuŋâ nâgât kembu itâ sâm dukuip, "Gâ âsannâ bongen ge tâtna
kâsarâpkâ minduziŋga kiŋgaŋgât kombâŋ upi." '

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

37 Dawidiŋâ Kristogât kembunâ sâipŋâ dap op Kristo zâk Dawidigât
kiunŋâ uap?" Yesu zâk den yatâ sâm dâzâŋgoi a kâmut patâ zen nâŋgâm
âkŋâle urâwe.

Yesuŋâ Kembugât gurumin galem a zeŋgât girem dâzâŋgoip.
(Mt 23:1-36 Lu 11:37-54; 20:45-47)

38 Yesuŋâ den yatâ sâmŋâ den ŋâi itâ târokwap dâzâŋgom sâip,
"Zen Kembugât gurumin a zeŋgât holi yatâ mân upi. Zen hâmbâ
kârep mem ândim kamân sombemân âim a muyageziŋgâne sâm âlip
kwatziŋgâbigât umziŋ kinmap. 39 Oi zen mâpâmâpâse namin sot sii
nalem minduminduyân a sâtŋâ tâtarân tâtnat sâm nâŋgâme. 40 A yatâ
zorâŋ ambân malâ zeŋgât mirâ kut ŋâi ŋâi laŋ betziŋan mime. Zen sarâ
sâm ninâu kârep sâm tosaziŋ kwârakume. A zo zen gâtâm tosaziŋaŋgât
hauŋâ yâmbâtŋâ mimbi."

Malâ ŋâiŋâ kâtŋâ tirik namin pâip.
(Lu 21:1-4)

41 Yesu zâk tirik namin tap ek tâi a ziŋâ ga Kembugât siŋgi kât pane
giarip. Oi ko sikum a doŋbep zen ga kât imbaŋâ pane giarip. 42 Oi ambân
malâ kanpitâ ŋâiŋâ gam kât kuriŋâ mâik zagât pâi giarip. 43 Yesu zâk zo
ekŋâ arâpŋâ minduziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Ambân malâ kanpitâ zâk kât paap, zirâŋâ a torenŋâ walâziŋgap.
44 A nâmbutŋâ zen kât patâ tâi torenŋik pe. Ka ambân kanpitâ, zâk
zemŋaŋgip, zo aksik paap. Yenâk ândiap."

Yesu âburem gâbapkât den sâip.
(Mt 24:1-44 Lu 21:5-36)

13 1 Yesu zâk tirik namin gâbâ gem tâi arâpŋâ zeŋgâren gâbâ a
ŋâiŋâ itâ dukuip, "Patâ, eknan. Namâ tuutuuŋâ zo kât neuleŋâ
âlipŋâ hikpârâkŋootŋâ tuuwe." 2 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, "Namâ patâ
tâi eksat? Gâtâm kâsaziŋ gam kom kândaŋne giligâlaksâm naŋgâbap."
3 Bet Yesu sot arâpŋâ, zen Oliwa bâkŋan zâi tap too nâmbutken tirik
namâ zo ikne ândi tâip. Zoren tapŋâ Petero sot Yakobo, Yohane sot
Andrea, ziŋâ Yesu mâsikâm sâwe, 4 "Dâtnâŋgo. Kut ŋâi sat, zo narâk ikâ
zoren âsagibap? Narâk zo mâte oi wesâk dap dap yatâ muyagibap?"
5 Yesuŋâ itâ topkwap dâzâŋgoip, "Um gulip kwâtziŋgâbegât galem
oraŋgâm ândibi. 6 A doŋbep muyagem gam sâbi, 'Nâ Kristo. A bâliŋan
gâbâ mâkâziŋgâbapkât sâsâŋ, zo nâ.' Yatâ sâm a doŋbep mem um gulip
kwatziŋgâbi.
7 Oi zen kâmbam goorân mo kârebân âsagei nâŋgâm umziŋ mân keŋgât
upap. Kâmbam zo yatâ âsagibapkât sâsâŋâ. Yatâ muyagem zei narâk kek
mân âkâbap. 8 Hânŋâ hânŋâ a kâmutŋâ kamutŋâ, zen kâsa opŋâ agom âibi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Oi hân ŋâin ŋâin wâriŋ mimbap. Oi pu patâ âsageziŋgâbap. Kut ŋâi ŋâi
âsagibap, zo sâknam topkwâkwatŋâ. 9 Ka zen ko galem oraŋgâm ândibi. Zen
denân zâmbanbi sot mâpâmâpâse namin lapitziŋgâbi. Oi zorik buŋâ a patâ
sot a kutâ zeŋgâren diiziŋgâm âine mâteziŋan kinŋâ nâgât topnâ sapsum
ziŋgâbi. 10 Oi narâk kândom den siŋgi âlip hân dâp a zeŋgâren âibapkât
sâsâŋâ. Bet ko hângât narâkŋâ âkâbap. 11 Oi a kutâ zeŋgâren diiziŋgâm âine
den dap sânat sâm mân naŋgâm kwâkâ upi. Narâk zoren Tirik Kaapumŋâ
umziŋan den pâmbap, zorik sâbi. Yatâ opŋâ den sânetâ zeŋgât den mân
upap. Zo Kaapumgât den upap. 12 Oi a ziŋ itâ zo upi. Âtâŋâ ŋâiŋâ sâi munŋâ
gâsum kumbi. Ibâ ŋâiŋâ sâi nanŋâ gâsum kumbi. Murarâpziŋ zen ibâ mam
kâsa minziŋgâm sâne zâŋgobi. 13 Zen nâgât kut siŋginaŋgât op a ambân ziŋâ
um kâlak nâŋgâziŋgâbi. Ka ŋâi zâk singi âlip mem kâtigem ândei narâk âki
ko sumbem kamânân bagibap.

14 Gâtâm tâmbet tâmbet kâukŋâ mân kinbap sâsâŋan, zoren kinbap. (Den
zo mulunâk sâlâpkum nâŋgâbi.) Yatâ âsagei ekŋâ Yudaia hânân ândibiŋâ barâ
kâtikŋan sârârâk kârâm âibi. 15 Ŋâi zâk sombemân tâpapŋâ sikum mimbam
mirâ umŋan mân zâibap. 16 Ŋâi zâk nebân mo hibukŋan ândibapŋâ hâmbâ
mimbam kamânân man âibap. 17 Yei, ambân kâmborâ sot katep namân gokŋâ,
narâk zoren zen dap upi? 18 Zen Kembugâren ninâu sâne nâŋgi âiâiziŋâ zo
map narâkŋan mân muyagibap. 19 Narâk zoren sâknam patâ âsagibap. Zo
yatik Anutuŋâ a muyageibân gâbâ mân âsageip. Oi dum mân muyagibap.
20 Oi Kembu zâk narâk zo mân mânâŋgâri sâi a ambân aksik buŋ upe. Ka
Kembuŋâ a ambârâpŋâ zeŋgât op ko narâk mem pâŋkânok pâmbap.

21 A ziŋâ Kristo ziren âsagiap, ândiren âsagiap, den yatâ sânetâ mân
nâŋgâbi. 22 Narâk zoren a sarâŋâ âsagem nâ Kristo sâbi. Oi Propete
sarâŋâ âsagem kulem sen mârât muyaginetâ a um gulip kwatziŋgabi.
Anutuŋâ gâsum sâlâpzâŋgoip, zo um gulip kwatziŋgânam osibi. 23 Kut ŋâi
ŋâi zo mân âsagei kânŋan dâzâŋguangât umziŋ galem op ândibi.

24 Sâknam patâ narâkŋâ zo âki mirâsiŋ sumunkumbap. Oi kâin âsakŋâ
buŋ upap. 25 Sâŋgelak âkâm hânân gibi. Oi Anutuŋâ sumbem mâŋgei
olayaŋgâm imbaŋâ buŋ upap. 26 Oi a bonŋâ, nâ âsakŋâ imbaŋânoot
unumunum kwâkŋan ga nikpi. 27 Oi sumbem a sâŋgonzâŋgua zen a
ambân kâmut gakânâ hân ginŋâ toren toren gâbâreziŋgânetâ mindubi.

28 Nak dâgap zorat top nâŋgâbi. Zâk iinŋâ burutuksâi maa narâk
upâmap sâme. 29 Oi yatigâk zen den dâzâŋguan, kut ŋâi ŋâi zo muyagem
naŋgi itâ nâŋgâbi, ‘A bonŋâ mâte otniŋgâbâmap. Zâk mâtâbân ga kinzap.’
30 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. A ambân ziren ândie, zen ândinetâ kut ŋâi
ŋâi zo âsagem kwâkâbap. 31 Sumbem sot hân, zet buŋ upabot. Nâgât den
ko mân buŋ upap.

32 A bonŋâ nâ gâbat, zorat narâkŋâ zen mân nâŋge. Sumbem a zen
yatigâk mân nâŋge. Ninaŋgoot mân nâŋgan. Ibânâ Anutu, zâk zikŋik
nâŋgap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 Zen narâk mân nâŋgegât galem oraŋgâm ninâu sâm ândibi. 34 A ŋâiŋâ
mirâ sot nepŋâ birâm kamân kârebân âibam kore a gakâŋâ nep sâm mânâŋgât
ziŋgâbap. Kut ŋâi ŋâi galem upigât dâzâŋgobap. Kore a ŋâiŋâ mirâ mâtâbân
tapŋâ mirâ mariŋâ gâbapkât galem ek tâpapkât dukubap. 35 Zeŋgoot yatik
galem oraŋgâm ândibi. Mirâ mariŋâ, zâk ŋâtiksâi mo ŋâtik tânâmŋan mo
haŋsâsâgât, mo haŋgât gâbap, zo mân nâŋge, gât ko san, zo op ândibi. 36-37 Zen
uman zine ga muyageziŋgâbatkât zen sot buku toren itâ dâzâŋguan. Um
wâgânâk ândibi."

Yesu kunam sâm kâtâŋ urâwe.
(Mt 26:1-5 Lu 22:1-2 Yo 11:45-53)

14 1 Yuda zeŋgât kendon patâ Pasowa sot sii nalem om niniŋâ narâkŋâ
sirâm zagât ombeŋan oi tirik namâ galem a zeŋgât patârâpziŋâ sot
Kembugât gurumin a, zen Yesu tik gâsum kunam den sâm kâtâŋ urâwe. 2 Oi itâ
sâwe, "Kendonân kâmbam laŋ muyagebapkât kegâk gâsunat."

Ambân ŋâiŋâ Yesu too hitomŋoot saŋgorip.
(Mt 26:6-13 Yo 12:1-8)

3 Betania kamânân sâk bâlâ a ŋâi ândeip, kutŋâ Simoŋ. Oi Yesuŋâ zâkkât mirin
zâi tâip. Zoren nalem nem tâi ambân ŋâiŋâ too hitomŋoot âlipŋâ, zo sâŋgânŋâ
patâ beloŋoot mem zâim karâpŋâ kunzit Yesu kâukŋan lokei giarip. 4 Yatâ oi
nâmbutŋâ tarâwe, ziŋâ itâ nâŋgâm um kâlak nâŋgâwe, "Wangât tâmbetkuap?
5 Zo sâŋgân patâ. Too hitomŋoot zorâŋâ sâŋgân mem a kanpitâ ziŋgi dâp opap."
Yatâ sâmŋâ ambân zo den kârâpŋoot okŋaŋgâwe. 6 Sâne Yesuŋâ nâŋgâm itâ
sâm dâzâŋgoip, "Zen ambân den mân dukunek. Zen wangât sâm siŋan giname?
Ambân zorâŋâ âlip otnigap. 7 A ambân kanpitâ, zen narâk dâp zen sot ândine
galem ot ziŋgânâ sâm âlip otziŋgâbi. Nâ ko zeŋgâren narâk kârep mân ândibat.
8 Ambân zâk orotŋâ dâp otnigap. Nâ mua hannobi, zorat sâknâ saŋgonsap. 9 Nâ
perâkŋak dâzâŋgobâ. Den siŋgi âlip hânŋâ hânŋâ sâne laŋ kârâm âibap, zo yatik
ambân zi saŋgonigap, zorat den siŋgi sâne laŋ kârâm âibap."

Yuda, zâk Yesu tirâpzâŋgobapkât dâzâŋgoip.
(Mt 26:14-16 Lu 22:3-6)

10 Yesugât arâp kiin zagât zeŋgât oserân gâbâ Yuda Karioto kamânân
gokŋâ zâkŋâ tirik namâ galem a patâ zeŋgâren âim Yesu gâsubigât
sapsum ziŋgip. 11 Yatâ sâi nâŋgâm umziŋâ âlip oi kât pindânam sâwe. Oi
sâne nâŋgâm Yesu tigâk tirâpzâŋgobapkât ek molim ândeip.

Yesu sot arâpŋâ, zen kendongât sii nalem niwe.
(Mt 26:17-25 Lu 22:7-14, 21-23 Yo 13:21-30)

12 Yuda zeŋgât kendon patâ narâkŋâ oi râma gwamŋâ kom om sii
nalem om nemarâwe. Zorat narâk oi arâpŋâ ziŋ Yesu mâsikâm sâwe,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Sii nalem zo mirâ ikâ unat?" 13 Yatâ sânetâ Yesuŋâ a zagât itâ sâm
sâŋgonzâkoip, "Zet kamânân âim a ŋâi too âmaŋ lum âim tâi ekŋâ
molibabot. 14 Mirin zari zâi mirâ mariŋ itâ dukuit, 'Patâ zâk gâgât itâ
sap, "Nâ sot arâpnâ mirâ umŋâ ikâ zoren sii nalem ninat?" ' 15 Yatâ sâm
dukuitâ mirâ um patâ ŋâi kiaŋ tâtatŋâ kubikkubikŋâ tirâpzâkoi zoren sii
nalem umbabot." 16 Oi a zagât zet den zo lum kamânân âim Yesuŋâ sâip
dâp muyagem sii nalem uwet.

17 Ŋâtiksâi Yesu sot arâp kiin zagât, zen mirâ zoren zâiwe. 18 Oi nalem
nem tatne Yesuŋâ itâ sâm dâzaŋgoip, "Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Zeŋgâren
gâbâ ŋâiŋâ kâsa dâzâŋgoi ga gâsunim nobi. A zo nâ sot nalem nem taap."
19 Sâi arâp ziŋ umziŋâ bâliŋ oi zikŋik zikŋik mâsikâm sâwe, "Gâ nâgât
sâbat? Nâgât sâbat?" 20 Yatâ sâne dâzâŋgoip, "A zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ nâ
sot nalem ârândâŋ niet, zâkkât san. 21 A bonŋâ nâgât Anutugât ekabân
den ziap, zo yatâ upâman. Ŋâiŋâ sâi a bonŋâ gâsunim nobi, Yei, a zo
hâuŋâ ko tosa yâmbâtŋâ mimbap. A zo mam kâmboŋan gâbâ mân âsâgei
sâi bâbâlaŋ opap."

Yesuŋâ nalem sot too ziŋgip
(Mt 26:26-30 Lu 22:15-20 1 Kor 11:23-25)

22 Nalem nem tatne Yesuŋâ nalem ŋâi mem sâiwap sâm namuŋ arâpŋâ
itâ sâm ziŋgip, "Zi sunumnâ. Mem ninek." 23 Yatâ sâm waiŋ hâkop mem
sâiwap sâm ziŋgi aksik niwe. 24 Nine itâ sâm dâzâŋgoip, "Gilâmnâ zi a
doŋbep zeŋgât opŋâ hânân gibap. Zorat ko târotâroniŋ op kâtigibap. 25 Nâ
perâkŋak dâzâŋgobâ. Nâ waiŋ too itârâŋ nia âkap. Oi dum zagâtŋan mân
nemŋâ Ibânaŋgât um topŋan zâim waiŋ too mârâtŋâ ŋâi nimbat."

Gezemane kâlamân âiwe.
(Mt 26:31-46 Lu 22:31-46 Yo 13:36-38)

26 Mâpâmâpâse kepŋâ ŋâi mem ko Oliwa bâkŋan zâiwe. 27 Zâine Yesuŋâ
itâ sâm dâzâŋgoip, "Itârâŋ zen aksik nâŋgâm pâlâtâŋziŋ lorei birânibi.
Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

'Nâ râma galem a kua râma zen sibiŋsâbaŋ op âibi.'

28 Oi sa nâŋgânek. Nâ mumuŋan gâbâ zaatŋâ ko Galilaia hânân âi
kândom otziŋgâbat." 29 Yatâ sâi Peteroŋâ itâ dukuip, "Zen aksik patâ
nâŋgâm pâlâtâŋziŋ lorei birâgibi. Ka nâ ko yatâ mân otgibat." 30 Sâi
ko Yesuŋâ itâ sâm dukuip, "Nâ perâkŋak dâgobâ. Itârâŋ ŋâtigân kuruk
aŋâ sâp zagât mân diŋsâi gâ sâp karâmbut kwâimbâniban." 31 Yatâ
sâi Peteroŋâ kâuk birâŋaŋgâm sâip, "Gâ gomŋâ na nonâ sâne mân
kwâimbâgibat." Sâi arâpŋâ nâmbutŋandâ den yatik sâwe.

32 Oi Gezemane hânân âi takâm Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip,
"Zen zi tatne nâ ândi âi ninâu sâbâ." 33 Yatâ sâmŋâ Petero, Yohane sot
Yakobo diiziŋgi âine Yesu umŋâ yâmbârei ken bet kakit oip. 34 Yatâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

okŋaŋgi dâzâŋgom sâip, “Umnâ yâmbârei mumuŋâ otnigap. Zen ziren nâ
sot tap um wâgân ândinek.” 35 Yatâ sâm torengen âim si sâŋgânŋâ hânân
gei tutukum sâknam kâmut zo mân muyagibapkât ninâu sâip. 36 Oi itâ
sâip, “O Ibânâ, gâ kut ŋâi ŋâi tuubam mân kwakmat, gât ko sâna sâknam
kâmut zi buŋ upap. Oi nâgât den buŋâ, gâgât den kâtigibap.”
37 Ninâu sâm âburem âi uman zine ziŋgit Petero itâ sâm dukuip, “Gâ
uman ziat? Gâ mâiktârâ ŋâi wâgân mân ândiban? 38 Zen mâsimâsikâyân
loribegât um wâgân tap ninâu sânek. Umŋâ bâbâlaŋ. Sâkŋâ ko
yâmbâriap.”
39 Yatâ dâzâŋgom âi ninâu sâip. Den mârum ninâu sâip, zo yatik du
ninâu sâip. 40 Ninâu sâm âburem umanâk zine ga ziŋgirip. Umanân gâbâ
sen birâbirâ op zaatŋâ dap yatâ dukube.
41 Oi dum âi ninâu sâm âburei sâp kârâmbut oi dâzâŋgoip, “Zen umanâk
zem te? Mârum narâk mâte uap. A bonŋâ, nâ bâliŋ mâme a zeŋgât bitziŋan
âibâman. 42 Bâi, zaatne âinâ. A sâi gâsumnim nobi, zo mâte otniŋgap.”

Kâsaziŋâ Yesu gâsuwe.
(Mt 26:47-56 Lu 22:47-53 Yo 18:3-12)

43 Yesuŋâ yatâ dâzâŋgom kiri zorenâk arâp zeŋgât kâmurân gok
Yuda karioto kamânân gokŋâ, zâkŋâ kâsa diiziŋgi a kâmut patâ gawe.
Tirik namâ galem a sâtŋâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a sot
patârâpziŋ, zen a kâmut zo sâŋgonzâŋgone kâmbam sot sâu patâ mem
gawe. 44 Yudaŋâ kânŋan itâ sâm dâzâŋgoip, “Lum mâŋgansa ek ko zo
gâsum diim âibi.”
45 Yuda zâk ga takâm Yesugâren âim o patânâ sâm lum mâŋgarip.
46-47 Oi Yesu arâpŋâ zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ sâuŋâ sâmbum a sâtŋaŋgât kore
a ŋâi kindap kârâm kwâkip. 48 Oi Yesuŋâ itâ sâm mâsikâziŋgip, “Zen
nâgât dap nâŋge? Zen nâgât nâŋgâne kâmbam ku oi sâu kâmbamziŋoot
ga gâsânoge? 49 Nâ zorat sa nâŋgânek. Nâ sirâmŋâ sirâmŋâ tirik namin
a den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgoman. Oi zoren mân gâsânowe. Oi laŋ otnine
Kembugât ekabân nâgât den kulem ziap, zo kâtigibap.” 50 Sâi arâpŋâ zen
aksik birâŋaŋgâm siŋsururuŋ âiwe.
51 A sigan ŋâi sâŋgum kâu lapŋâ Yesu sot gâi gâsuwe. 52 Gâsunetâ
sâŋgum kwâkâm pam sâk bârak arip.

Yesu tirik namâ galem a patâziŋaŋgât mirin diim âiwe.
(Mt 26:57-68 Lu 22:54-55, 63-71 Yo 18:13-14, 19-24)

53 A kâmut, ziŋ Yesu gâsum diim patâziŋaŋgât mirin âiwe. Zâkkât
mirin tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a
zen mindum tarâwe. 54 Âine Petero zâk kândâtziŋan bet moliziŋgâm âim
a patâziŋaŋgât poŋ kâligen bageip. Bagimŋâ galem a osetziŋan tap kârâp
nâŋgâm tâip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

55 Tirik namâ galem a patâ sot a patâziŋâ aksik mindum Yesugât den
sâkŋanâk sâm, kâmbamân pânam den sâm kârum tarâwe. Oi bonŋâ mân
muyagiwe. 56 A doŋbepŋâ Yesugât den sarâ ŋâi ŋâi sâm âiwe. 57 Sânetâ a
nâmbutŋâ ziŋâ den sarâ itâ sâwe. 58 "Itâ sâi nâŋgâwen, 'Na tirik namâ zi
kândaŋâ bitnandâ mân tuubat, yen dinnandâ sa sirâm karâmbut umŋan
âsagibap.'" 59 Ka dinziŋâ zo kânok buŋâ. Den ŋâi ŋâi sâwe. 60 Yatâ utne
tirik namâ galem a zeŋgât a patâŋâ zaat kinŋâ Yesu mâsikâm sâip, "Den
se, zorat hâuŋâ sâban mo mân sâban? A zi ziŋâ gâgât den se, zo nâŋgâna
dap uap?" 61 Sâi Yesuŋâ lâuŋan mân mem diŋ buŋ kirip. Oi du a patâŋâ
mâsikâm sâip, "Gâ Kristo, Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâmen, zâkkât nanŋâ
mo ŋâi?"
62 Sâi ko Yesuŋâ sâip, "Sat, zo yatâ. Oi ŋâi sa nâŋgânek. Gâtâm a
bonŋâ, nâ imbâŋâ mariŋâ zâkkât âsanŋâ bongen tapŋâ sumbemgât
unumunum kwâkŋan ga nikpi." 63 Yatâ sâi tirik namâ galem a zeŋgât
patâziŋâ, zâk diŋâ nâŋgi kâlak oi hâmbâŋâ mem mooloŋ arâpŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, "Den dum mân sânat. 64 Zâk Anutu hutkum sap. Ziŋâ dap
sâbi?" Yatâ mâsikâziŋgi zen aksik sâwe, "Mumuŋaŋgât siŋgi uap."
65 Yatâ sâmŋâ a nâmbutŋâ Yesu siŋan tâpkuwe. Oi nâmbutŋandâ si
sâŋgânŋâ kwâtepkum bitziŋandâ kom sâwe, "Ŋâiŋâ gogap? Gâ Propete
ândiat, zorat ko sâm muyage." Yatâ sânetâ galem a zen bitziŋandâ si
sâŋgânŋan kuwe.

Peteroŋâ Yesu kwâimbâŋaŋgip.
(Mt 26:69-75 Lu 22:52-62 Yo 18:15-18, 25-27)

66 Oi Petero zâk sombemân tâi tirik namâ galem a patâgât kore ambân
ŋâi gâip. 67 Gâi ko Petero kârâp nâŋgâm tâi ekŋâ dukuip, "Gâ Nasarete
gokŋâ Yesu sot ândimat." 68 Sâi ko Peteroŋâ kwâimbâm sâip, "Gâ den
zo dap sat? Sâna kwaksan." Sâmŋâ âkŋan ari kurukŋâ diŋsâip. 69 Ari
kore ambân zâk dum ekŋâ a kirâwe, zo itâ dâzâŋgoip, "A zi zâk zeŋgât
kâmurân gokŋâ." 70 Sâi Peteroŋâ kwâimbâm biraŋip. Mâik ŋâi tap ko
a tarâwe, ziŋâ dukum sâwe, "Perâkŋak gâ zeŋgât kâmurân gokŋâ.
Gâ Galilaia gokŋâ." 71 Sâne Peteroŋâ kwâimbâm Anutu mâteŋan sâm
kâtigem sâip, "A kutŋâ se, zo nâ mânâk ekman." 72 Sâi zorenâk kuruk
diŋsâi sâp zagât oip. Oi Yesuŋâ mârum den itâ dukuip, "Kurukŋâ sâp
zagât mân diŋsâi gâ kwâimbânina sâp karâmbut upap." Peteroŋâ den zo
nâŋgâm umŋâ bâlei isem bâliŋ oip.

Yesu Roma a kutâgâren diim âiwe.
(Mt 27:1-2, 11-26; 23:1-5, 13-25 Yo 18:28-19:16)

15 1 Haŋsâi tirik namâ galem a patâ sot a patârâpziŋâ sot Kembugât
gurumin den zorat galem a sot galem a nâmbutŋâ, zen mindumŋâ
Yesugât den sâwe. Den sânetâ a nâmbutŋâ zen Yesu gâsum bikŋan saam

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

diim âi Roma a kutâ Pilatogâren âi parâwe. 2 Panetâ kiri Pilatoŋâ Yesu
mâsikâm sâip, “Topkaŋgât dâtno. 3 Gâ Yuda zeŋgât a kutâ?” Mâsiki Yesuŋâ
sâip, “Sat, zo yatâ.” Sâi ko tirik namâ galem a patâ ziŋâ Yesu den doŋbep
sâm siŋan giwe. 4 Yatâ utnetâ Pilatoŋâ Yesu mâsikâm sâip, “Nâŋgat? Zen
gâgât den yâmbâtŋâ sânetâ gâ den hâuŋâ sâban mo mân sâban?” 5 Sâi
Yesuŋâ den hâuŋâ mân sâm den nâŋ kiri Pilatoŋâ nâŋgâm kwâkâm tâip.
6 Yuda zeŋgât kendon patâ narâk dâp a tâk namin tatne zeŋgâren gâbâ
kânok olaŋi arip. 7 A nâmbutŋâ zen Roma a kutâgât âkonziŋgi kâmbam
kom a nâmbutŋâ zâŋgone tâk namin zâmbarâwe. Oi osetziŋan a ŋâi
kutŋâ Baraba. 8 Oi a ambân kâmut, zen a kutâgâren ga mindum kendon
dâp sâne opmâip, yatâ upapkât dukuwe. 9 Dukune Pilatoŋâ mâsikâziŋgâm
sâip, “Yuda zeŋgât a kutâ olaŋsa ari nâŋgâne dâp upap?” 10 Tirik namâ
galem a patâ, zen Yesugât um kâlak nâŋgâŋaŋgâm zâkkâren parâwe, zo
nâŋgâm mâsikâziŋgip. 11 Sâi ko tirik namâ galem a zen a ambân kâmut
zo itâ dâzâŋgowe, “Zen sâne Baraba olaŋbap.” Yatâ sâne dinziŋâ luwe.
12 Oi Pilatoŋâ dum mâsikâziŋgip, “Yatâ se, zorat ko Yuda zeŋgât a kutâ
sâme, zo dap okŋaŋgâbatkât se?” 13 Mâsikâziŋgi aksik patâ itâ sâwe, “Zâk
poru nagân kune moik.” 14 Sâne Pilatoŋâ sâip, “Wan tosagât?” Sâi zen
aksik patâ lâuziŋ mâtakâm den kâtik sâwe, “Zâk poru nagân kune moik.”
15 Yatâ sâne Pilatoŋâ umziŋâ âkâbapkât Baraba olaŋ ziŋgip. Ka Yesu ko
sâi inzutŋâ lapitŋâ poru nagân kune mumbapkât kâwali a bitziŋan pâip.

Yesu kom mem ŋâi ŋâi okŋaŋgâwe.
(Mt 27:27-31 Yo 19:2-3)

16 Oi kâwali a zen Yesu mirin gâbâ diim ga kâwali a zeŋgât namâ
sâŋgânŋan dâmân kâligen bagiwe. Bagim sâne kâwali a aksik mindum
gawe. 17 Oi kâwali a zeŋgât hâmbâ kuriŋ ŋâi giŋaŋgâne giarip. Oi tâk
sâtmam goŋkom Yesu kâukŋan pane giarip. 18 Yatâ opŋâ pam diim sâwe,
“Oe, Yuda zeŋgât a kutâ.” 19 Den yatâ dukum kâukŋan kom zâkkâren
tâpkuwe. Siminziŋ liim kwap sarâ sarâ mâpâsiwe. 20 Yatâ kom siŋan gem
kâwali hâmbâ kwâkâm zikŋâ hâmbâ giŋaŋgâne giari poru nagân kunam
diim âiwe.

Yesu poru nagân kune moip.
(Mt 27:32-56 Lu 23:26-49 Yo 19:17-30)

21 Âi mâtâbân a ŋâi muyagiwe, kutŋâ Simoŋ, Kirene gokŋâ. Alesande
sot Rupu, zekât ibâ. Zâkŋâ kamân mâigân gâbâ gâi kâwali a ziŋ
muyagem sâne Yesugât poru nak lugi âiwe.
22 Diim âim hân ŋâi kutŋâ Goligata (niiŋ denân ko, kâuk siŋit), zoren
takâwe. 23 Zoren takâm waiŋ too kâtik sot um gulip too mâpot pindânâ
sâne birip. 24 Oi poru nagân kuwe. Kune kiri kâwali a zen hâmbâŋâ
minam wenzu pane muyageip dâp mem naŋgâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Mirâ haŋsâi mirâsiŋ dâp nâmburân kimembut oi ko kuwe. 26 Kune
kiri kâukŋan poru nagân den itâ kulemguwe, “Zâk Yuda zeŋgât a kutâ.”
27 Oi kâmbam ku a zagât zâkom, ŋâi toren ŋâi toren zâkone kirâwet. (
28 Kembugât ekabân den itâ ziap, zo bonŋâ oip. Den zo itâ, “Zâk bâliŋ
mâme a oserân pamŋâ sâwe, ‘A zi zen bâliŋ mâme a.’”)
29-30 A ambân mâtâbân âim gam mem ge kwâkwat den dukum sâwe,
“Tirik namâŋ kândaŋâ sirâm karâmburâk tuum naŋgâbat sâin, zorat poru
nagân gâbâ âkâm ge.” 31 Tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin
a, zen Yesugât sâm, mem ge kwâkwat den itâ sâwe, “A ambân nâmbutŋâ
tâmbetagonam utnetâ tânzâŋgomâip. Zikŋaŋgât ko kwaksap. 32 Zâk
Kristo, Isirae a neŋgât a kutâ ândiap oi ko poru nagân gâbâ âkâm gâi
ekŋâ diŋâ nâŋgâm, nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgânat.” A zagât poru nagân
zâkowe, zekoot yatik sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwet.
33 Mirâ bâkŋan oi ŋâtâtik muyagem hân dâp op zei mirâ oi âkip.
34 Mirâ oi Yesuŋâ den sâm kambâŋ sâip, “Eloi, Eloi, lama sabatini (niiŋ
denân ko, Anutunâ, Anutunâ, wangât birânigat)?” 35 Yatâ sâi a ambân
kirâwe, nâmbutŋâ ziŋâ nâŋgâm sâwe, “Zi nâŋgânek. Elia konsap.” 36 Yatâ
sâm a ŋâi sârârâk kârâm âim sarugât kâmon mem sum kapiŋkum ga
winigâ too kâlakŋoot Yesu lâuŋan pamŋâ bukurâp itâ sâm dâzâŋgoip,
“Nen tap iknâ. Elianâ perâkŋak ga mâkâbap mo buŋâ?” 37 Oi Yesu zâk
doŋbep kambâŋ moip.
38 Moi ko tirik namin sâŋgum patâ kinmâip, zo oloŋ gei kwâkip. 39 Oi
kâwali a zeŋgât galem a, zâk mâte kin egi moi sâip, “A zi zâk perâkŋak
Anutugât nanŋâ ândeip.” 40 Ambân nâmbutŋâ kârebân kin ek nâŋgâwe.
Zeŋgât oserân Maria Madala kamân gokŋâ sot Maria Yakobo zâk sigan
sot Yose, zekât mamzikŋâ sot ambân ŋâi, kutŋâ Salome. Zen ârândâŋ
kirâwe. 41 Ambân zen mârum Yesu Galilaia hânân molim kore okŋaŋgâm
ândiwe. Oi zenâk buŋâ. Ambân nâmbut ârândâŋ Yesu molim Yerusalem
kamânân gam ândiwe. Zen aksik ek kirâwe.

Yesu hanguwe.
(Mt 27:57-61 Lu 23:50-55 Yo 19:38-42)

42 Mirâsiŋ geibâ sâi Yuda zeŋgât kendongât kut ŋâi ŋâi kubikkubik narâk
oip. 43 Narâk zoren Yosepe Arimataia kamânân gokŋâ, zâk gâip. Zâk a
sâtŋâ zeŋgât kâmurân ândeipŋâ Anutugât um topŋan ândiândigât umŋâ
patâ kirip. Zâkŋâ keŋgât buŋ Pilatogâren âim Yesugât kâmbarâŋaŋgât
ninan sâm dukuip. 44 Dukui ko Pilatoŋâ mârum muap mo taap sâmŋâ
kâwali a zeŋgât galem a zo sâi gâi mâsikip, “Mârum muap mo taap?” 45 Oi
kâwali a galem zâkŋâ sâip, “Mârum muap.” Yatâ sâi Pilato zo nâŋgâm
Yosepeŋâ mem hangubapkât sâip 46 Sâi Yosepeŋâ sâŋgum kâu ŋâi kwâlâm
âim Yesu kâmbarâŋâ poru nagân gâbâ kwâkâm sâŋgumŋâ kâpeip.
Kâpim mem âim kât mâtâpŋâ uŋakŋan pâip. Kât mâtâp zo a ŋâiŋâ kârâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kubigip. Pamŋâ kât patâ ŋâi mem kâbakŋei âi kwârakuip. 47 Maria Madala
kamânân gokŋâ sot Maria Yosegât mamŋâ, zet ârândâŋ egitâ hanguip.

Yesu mumuŋan gâbâ zaarip.
(Mt 28:1-8 Lu 24:1-12 Yo 20:1-10)

16 1 Yuda zeŋgât kendon âki ko Maria Madala kamânân gokŋâ sot
Maria Yakobogât mamŋâ sot Salome, zen Yesugât kâmbarâŋ
saŋgonam too sot kelâk wârân âlipŋâ, zo sâŋgân miwe. 2 Yuda zeŋgât
kendon âki ko mirâ haŋsâsâgât ambân karâmbut zo, zen zaatŋâ Yesugât
kwagân âine mirâsiŋ takip. 3 Oi zen itâ âraguwe, "Ŋâiŋâ kât patâ zo mem
pâi ko kât mâtâpŋan baginat?" 4 Yatâ sâmŋâ kwagân takâm igâwe. Kât
patâ ŋâi zo kâbakŋine zeip. 5 Kât mâtâp zo pâroŋsâm kiri ekŋâ bagimŋâ
bongen a ŋâi hâmbâŋâ kâu tâi ekŋâ pârâkpam imbaŋâziŋ buŋ oip.
6 Oi a zorâŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Mân keŋgât utnek. Zen Yesu Nasarete
gokŋâ poru nagân kuwe, zo iknam ge. Zâk zi mân ziap. Zâk zaatsap.
Gebâkŋik zi iknek. 7 Zen âimŋâ Petero sot arâpŋâ nâmbutŋâ itâ sâm
dâzâŋgonek. 'Zâk Galilaia hânân âi kândom otziŋgâbap. Zen zoren âi
ikpi.'"
8 Sâi ambân zen sânâmziŋ sâmbui keŋgât opŋâ kwagân gâbâ gamŋâ
sârârâk kârâm âiwe. Oi umziŋ keŋgât oi siŋgi zo a mân dâzâŋgowe.

Yesuŋâ arâpŋâ zeŋgâren âsageip.
(Mt 28:16-20 Lu 24:13-49 Yo 20:11-23)

9 Yuda zeŋgât kendon âki haŋsâsâgât Yesu zâk zaatŋâ Maria Madala
kamânân gokŋâ muyageŋaŋgip. Mârumŋan wâke nâmburân zagât ambân
zorat umŋan gei ândine Yesuŋâ moliziŋgip. 10 Yesuŋâ âsageŋaŋgi arâpŋâ
ziŋ isem umbâlâ op zine ambân zo âi siŋgi dâzâŋgoip. 11 Arâpŋâ zen Yesu
zaatŋâ ambân muyageŋaŋgip, den zo nâŋgâmŋâ nâŋgâne bon buŋ oip.
12 Oi azatŋâ kamân ŋâin âiram aritâ muyagezikâm zâkkât holi tobat
ŋâi oi igâwet. 13 Muyageziki zet âburem âi arâp nâmbutŋâ dâzâŋgoitâ
nâŋgâne bon buŋ oip.
14 Zorâŋ bet arâp kiin kânok zen mindumŋâ nalem nem tatne
muyageziŋgip. Muyageziŋgâmŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Zaarâwan, zorat
den siŋgi dâzâŋgone zen wangât umziŋ kâtik oi den zo nâŋgâne bon
buŋ oip?" 15 Yatâ sâmŋâ itâ sâip, "Zen hân dâp âim a ambân ândie, zo
zen siŋgi âlipŋâ dâzâŋgobi. 16 A ŋâiŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnigi too
saŋgonŋaŋgâne zâk sumbemgât siŋgi upap. Ka nâŋgâm pâlâtâŋ mân
upap, zo ko sim kârâpkât siŋgi upap. 17 Nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnim ândibi,
zo imbaŋâ ziŋga nâgât kutnâ sâm nep itâ tuubi. Wâke molibi sot den
gându uŋakŋâ ŋâi sâbi. 18 Zen mulum kâtik bitziŋandâ gâsuziŋgâne mân
tâmbetzâŋgobi. Oi zen too ŋâi a ku, zo nine mân tâmbetzâŋgobap. Sisi
mâsek zeŋgât kâukziŋan bitziŋandâ gâsune âlip upi."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋâ sumbemân zarip
(Lu 24:50-53 Apo 1:9-11)

19 Kembu Yesu zâk den yatâ sâm dâzâŋgoi ko Anutuŋâ mem sumbemân
zarip. Zoren Anutugât âsanŋâ bongen tap ândiap. 20 Oi arâpŋâ zen ko
âimŋâ kamân dâp siŋgi âlipŋâ sâm âiwe. A ambân zen siŋgi âlip den
nâŋgâne bon upapkât Kembuŋâ mam otziŋgâm imbaŋâ ziŋgi sen mârât
top top tuunetâ mem kâtikŋan pâip.

Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesugât den siŋgi âlipŋâ Lukaŋâ kulemguip.

Lukaŋâ Yesugât den siŋgi kulemgum Teopilo pindip.

1 [1] A doŋbep, zen kut ŋâi ŋâi bonŋâ osetniŋan âsageip, zorat den
siŋgi kulemguwe. [2] Yesugât arâpŋâ, zen zâk sot tapŋâ kut ŋâi ŋâi zo
ek naŋgâmŋâ dâzâŋgone kulemguwe. [3] Oi nâŋgoot yatik topŋan gâbik
kut ŋâi ŋâi muyagem gâip, zo mulunâk sâm pitiŋkum nâŋgâm naŋgâm,
Teopilo a patânâ, gâgât den siŋgi zo kulemgubâman. [4] Oi zo sâlâpkum itâ
nâŋgâm kwâtâtiban. Den siŋgi otgiwe, zo bonŋâ.

Anutugât sumbem a ŋâiŋâ Sakariagâren âsageip.

[5] Herodeŋâ Yuda hânân a kutâ ândeip, narâk zoren Anutugât tirik
namâ galem a ŋâi ândeip, kutŋâ Sakaria. Zâk Abia zâkkât kâmurân
gokŋâ. Ambinŋâ Elisabete zâk Aaroŋgât kiurâpŋâ zeŋgâren gokŋâ. [6] Zet
Anutu mâteŋan târârak ândiwet. Anutugât gurumin den aksik lum
târârakŋâ ândiwet. [7] Elisabete zâk kâpin ândeipkât murarâ buŋ ândim a
ambân sombâ urâwet.
[8-9] Oi hilâm dâp tirik namâ galem a ŋâi tirik namin bagimŋâ nalem
wârânŋoot kârâbân oi sei kâbak hitom âlipŋâ zâimâip. Oi Sakaria ândei
ko zâkkât a kâmut zo zen tirik namâ galem upigât narâkŋâ mâte oi tirik
namin baginam wenzu pane muyageip dâp namin zâimarâwe. [10] Sakaria
zâk tirik namin zâi om tâi a ambân doŋbep zen âkŋan tap Kembugâren
ninâu sâm tarâwe. [11] Kembugât sumbem a ŋâiŋâ zâkkâren âsageip.
Sumbem a zo nalem kâbak uuŋâ kândâtŋan bongen âsagem kirip.
[12] Âsagem kiri Sakaria ekŋâ pârâkpam keŋgât oip. [13] Yatâ oi ko sumbem
a zorâŋâ itâ sâm dukuip, “Sakaria, gâ mân keŋgât ot. Kembuŋâ ninâugâ
nâŋgipkât ambingâ Elisabete kâmboŋâ op nangâ mimbap. Zâkkât kutŋâ
Yohane sâban. [14] Umgâ sâtâre upan. Âsagei a ambân doŋbepŋâ umâlep
nâŋgâbi. [15] Zâk Anutu mâteŋan patâ opŋâ ândibap. Oi zâk mamŋaŋgât
kâmbo kâligen zei Tirik Kaapumŋâ topkwap umŋan piksâbap. Zâk waiŋ
sot too kâtikŋâ mânâk nimbap. [16] Zâkŋâ den dâzâŋgoi Isirae a doŋbep

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zen umziŋ melâŋ Kembugât a upi. 17 Zâkŋâ Propete Elia yatâ Kaapum sot
imbaŋâŋoot op Kembu kore okŋaŋgâbap. A patâ zeŋgât umziŋâ melâŋi
katep zeŋgâren âi gâsubap. Oi a um kâtik zen umziŋ melâŋi târârak
zeŋgât holi yatâ op ândibi. Zo yatik Kembugât siŋgi a ambân kubikziŋgi
ândibi."
18 Sumbem aŋâ yatâ sâi Sakaria itâ mâburem dukuip, "Nâ sot ambinâ,
net a ambân sombâ, zorat dap op gâgât den nâŋga bonŋâ upap?"
19 Sâi sumben aŋâ itâ sâm dukuip, "Nâŋgâ. Nâ kutnâ Gabirie. Nâ Anutu
mâteŋan kinman. Zâkŋâ sâŋgonnogi gem ga siŋgi den âlipŋâ zi dâgogan.
20 Zorat nâŋgâ. Dinnâ nâŋgâna mân bon uapkât zorat hâuŋâ kopa op
diŋgâ buŋ op ândina den dâgogan, zo bonŋâ muyagibap." 21 Sakaria zâk
tirik namin narâk kârep tâi a ambân zen âkŋan mambât tapŋâ nâŋgâm
kwâkâm tarâwe. 22 Yatâ utne Sakaria zâk gemŋâ den dâzâŋgobam
kwagip. Kwagi ekŋâ itâ nâŋgâwe, "Zâk tirik namin sen mârât eksap."
Yatâ nâŋgâne Sakariaŋâ bikŋandik dâp otziŋgip. Oi diŋâ buŋ op ândeip.
23 Yatâ op ândim gâi nep tuutuuŋ narâkŋâ âki kamânân puriksâm arip.
24 Oi bet ambinŋâ kâmboŋâ oip. Oi kâin bâtnâmbut tik ândeip. 25 Oi itâ
sâip, "Kembu zâk sâi narâk ziren a ambân mâteziŋan aŋunnâ buŋ upap."

Sumbem a ŋâiŋâ Maria muyageŋaŋgip.

26 Kâin bâtnâmbut âki Kembuŋâ sumbem a Gabirie sâŋgongoi Galilaia
hânân, Nasarete kamânân arip. 27 Zoren ambân sigan ŋâi ândeip, kutŋâ
Maria. Maria zâkkât a siŋgi zo Dawidigât kiunŋâ Yosepe. Zâkkât siŋgi
sâne ândeip. 28 Oi sumbem a zo Mariagâren muyagem itâ sâm dukuip,
"Kembuŋâ umâlip otgibap. Gâ zorat sâtâre ot. Kembuŋâ gâ sot ândiap."
29 Sumbem aŋâ yatâ sâm dukui nâŋgi kwakmak oip. Umŋan itâ nâŋgip,
"Den zo topŋâ dapkât sap?"
30 Yatâ nâŋgi sumbem aŋâ itâ sâm dukuip, "Maria, gâ mân keŋgât ot.
Anutuŋâ gegi âlip uat. 31 Nâŋgâ. Gâ kâmbogâ op nangâ mimban. Zâkkât
kutŋâ Yesu sâban. 32 Zâkŋâ patâ oi sumbem mariŋaŋgât nanŋâ sâbi.
Kembu Anutuŋâ sâkunŋâ Dawidi, zâkkât gebâkŋan pâmbap. 33 Oi Isiraegât
kiurâp, zeŋgât a kutâ op ândibap. Op ko zâk narâk buŋâ ândim zâibap."
34 Sâi Marianâ itâ sâm dukuip, "Nâ a buŋâ ândianân den sat, zo dap op
âsagibap?"
35 Yatâ sâi sumbem aŋâ den itâ mâburem pindip, "Tirik Kaapumŋâ gâ
sot gei tâpap. Oi sumbem mariŋaŋgât imbaŋandâ mamŋâ tatgibap. Zorat
nangâ zo Anutugât nanŋâ sâbi.
36 Oi ŋâi dâgoga nâŋgâ. Bukugâ Elisabete, zâk ambân sombâŋâ nanŋâ
mimbap. Elisabeteŋâ kâmboŋâ tâi kâin nâmburân kânok âkip. Zâk kâpin
ambânŋâ yatâ uap. 37 Anutu zâk kut ŋâi ŋâi tuubam mân kwakmap."
38 Yatâ sâi ko Marianâ itâ sâm dukuip, "Nâ Kembugât kore ambân.
Zorat ko den sat, zo âlip otnibap." Yatâ sâi sumbem aŋâ birâŋaŋgâm arip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mariaŋâ Elisabetegâren âi egip.

39 Maria zâk mâik ŋâi ândim zaatŋâ Yuda zeŋgât barin kamân ŋâi
tâip, zoren arip. 40 Âi takâm Sakariagât mirin zâim Elisabete sâm sâtâre
okŋaŋgip. 41 Yatâ mâŋgari nâŋgi umŋan katep seroŋkoip. Oi Tirik
Kaapumŋâ Elisabete umŋan piksâi den kâtikŋâ sâm itâ sâip, 42 "Bukunâ,
Anutuŋâ mâsop mingibap. Ambân nâmbut zeŋgât mâsop yatâ buŋâ.
Walâm mingibap. Oi kâmbogâ kâligen muyagem ziap, zâk yatik mâsop
miŋaŋgâbap. 43 Opoŋ, Gâ kembunaŋgât mamŋandâ nâgâren gaat. 44 Gâ
mâŋgannina kâmbonan katep sâtâre op âim gâi nâŋgan. 45 Gâ Kembugât
den nâŋgâna bon oip, zorat gâgât nâŋga sâtâreŋoot uap."

Mariaŋâ mâpâmâpâse den sâip.

46 Oi Mariaŋâ itâ sâip, "Nâ umnandâ Kembu sâm âlip kwâkŋaŋgan.
47 Um dâpnandâ Anutu kubikkubiknâ sâm sâtâre okŋaŋgan. 48 Nâ zâkkât
kore ambân giginâ ua ko nâ mem zâi kwatnigap. Zorat a ambân zen
sâm bâbâlaŋ kwatnibi. 49 Kembu zâk kâwaliŋootŋâ nâgâren kulem
mârâtŋoot kuap. Kutsiŋginâ hâlâluyâk ziap. 50 Hurat kwâkŋaŋgâme, zen
um lumbeŋaŋgât opŋâ kisâŋgoit, sâkurâpniŋ zeŋgâren gâbâ on galem
otziŋgâm gâip. 51 Imbaŋâŋaŋgât opŋâ a umziŋaŋgât zâizâiŋâ op ândime,
zo zâŋgom kâbakŋei siŋsururuŋ âime. 52 A kutâ zen ko kâbakŋeziŋgi
ginetâ a giginâ minziŋgâm zâi zâmbanmap. 53 A ambân kâbâ kanpitâ,
zo kâbâ kwatziŋgâmap. Oi sikumziŋ patâ, a zo kâbakŋeziŋgi bet bâsaŋ
âime. 54 Oi Isirae kore a ambân gakâŋâ um lumbeŋaŋgât op tânzâŋgoip.
55 Sâkuniŋâ Abaram sot kiurâpŋâ ândibi, zen um lumbeŋaŋgât den
dâzâŋgoip. Zorat yatâ otniŋgip." 56 Oi Maria zâk kâin karâmbut Elisabete
sot ândim kamânŋan âburem arip.

Yohane âsageip.

57 Elisabete zâk katep mimiŋ narâk oi nanŋâ meip. 58 Katep âsagei ko
kamârâpŋâ sot torerâpŋâ, zen Kembu umâlepŋaŋgât bonŋâ zâkkâren
muyageipkât umâlip nâŋgâwe.
59 Katep âsagei sirâm nâmburân zagât tapŋâ karâmbuŋan a ambân
zen mindumŋâ katep kwabâ kwâkŋaŋgâwe. Oi ibâŋâ Sakariagât kutŋâ
pindânam sâwe. 60 Sâne mamŋandâ kwâkâziŋgâm sâip, "Buŋâ. Kutŋâ
Yohane sânat." 61 Sâi itâ dukuwe, "Torerâp zeŋgâren kot yatâ zo mân
ziap." 62 Sâm kwâkâyaŋgâm Sakaria zâk nanŋaŋgât kutŋâ sâbapkât betŋâ
dâp okŋaŋgâwe. 63 Okŋaŋgâne ekap nibigât bikŋandâ dâp tuugi pindâne
zitâ kulemguip, "Kutŋâ Yohane." Yatâ kulemgui zen ekŋâ pârâk parâwe.
64 Oi zorâŋak nâmbâlamŋâ puriksâi den sâm Anutu mâpâseip. 65 Oi ko
kamân toren toren a ambân tap âiwe, zo den zo nâŋgâne imbaŋâ oip.
Oi Yuda zeŋgât barin ândiwe, zo zen siŋgi âragum naŋgâwe. 66 Oi zen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

den zo nâŋgâm itâ sâwe, “Katep zo lâmbatŋâ dap upap?” Sâne Kembuŋâ
katep zo galem oi ândeip.

Sakariaŋâ den sâm Kembu mâpâseip.

67 Ibâŋâ Sakaria zâkkât umŋan Tirik Kaapum piksâi mâpâmâpâse
den itâ sâip, 68 “Isirae a ambân nen Kembuniŋâ Anutu mâpâsinâ. Zâkŋâ
arâpŋâ nen niŋgitŋâ tâbaniŋ miap. 69 Oi kore aŋâ Dawidi, zâkkât
kiurâpŋâ neŋgâren gâbâ a ŋâi bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât sâi âsagiap.
A zo zaat betniŋan mimbap. 70 Mârumŋan sâi Propete gakârâp den
kânŋan sâwe, zorat dâp yatâ âsagiap. 71 Zâkŋâ kâsa otniŋgâme, zeŋgât
bitziŋan gâbâ betniŋan mimbap. Um kâlak otniŋgâme, zeŋgât bitziŋan
gâbâ gâbâreniŋgâbap. 72 Sâkurâpniŋâ zen sot um lumbegât târotâro
oip, zo nâŋgâmŋik otniŋgâbapkât sâip. 73 Kâsarâpniŋâ zeŋgâren gâbâ
mâkâniŋgâbapkât sâkuniŋâ Abaram sâm kâtigeŋaŋgip. 74-75 Yatâ otniŋgi
sâkniŋ sânduksâi um hâlâlu, um salek ândim ninâu sâm ândim munat.
76 Oi katep, gâ sumbem mariŋaŋgât Propete a op ândiban. Oi Kembu
kândom okŋaŋgâm mâtâp kârâm kubikpan. 77 Oi Kembugât a ambân
kâmut kubikkubik den dâzâŋgona nâŋgâm unziŋ melâŋne Kembu
zâk tosaziŋ gulipkubap. 78 Anutu zâk umŋâ patâ neŋgâren ziapkât sâi
ŋâtâtigân gâbâ haŋsâbap. 79 Mârum ŋâtâtigân ândim munam urâwen.
Irak ko âsakŋâ niŋgâbap. Âsakŋâ âsagei lumbeŋaŋgât mâtâp ekŋâ
lâŋnat.”
80 Oi katep zâk um sâkŋâ lâmbarip. Oi mirâ kamân âtâŋan ândei nep
narâk mâte oi Isirae a ambân zeŋgâren âsageip.

Yesu katep âsageip.
(Mt 1:18-25)

2 1 Narâk zoren Roma zeŋgât a kutâ Augusto zâkkât den itâ
zeip, “A ambân hân dâp kutziŋ kulemgum sâlâpkubi.” Nep zo
mârumŋan mân tuuwe. 2 Kwirinio zâk Siria hânân a kutâ op ândei
nep zo topkwarâwe. 3 A ambân ândiwe aksik kutziŋâ kulmegunam
utne kamân topziŋan âiwe. 4 Yosepe zâk Dawidigât kiun, zorat Galilaia
hânân Nasarete kamân birâm Yudaia hânân Dawidigât kamân Betelem,
zoren zarip. 5 Oi ambân siŋgiŋâ Maria, zâk zot kutzikŋâ kulemgubâ
sâi kâmboŋoot diigi âiwet. 6 Âi takitâ Maria katep mimiŋ narâkŋâ oip.
7 Narâk oi kândom nanŋâ memŋâ sâŋgumŋâ kâpimŋâ bâu patâ makaugât
waŋgâyân pâi gei zeip. A ambân zen zâk lomba mirâ piksâwegât kiaŋ
kârumŋâ makaugât waŋgâyân pâitâ gei zeip,
8 Oi ŋâtik zoren kamân naŋgâmŋan a nâmbutŋâ râma galem tarâwe.
9 Galem tatnetâ Kembugât sumbem a ŋâiŋâ zeŋgâren âsagei Kembugât
âsakŋandâ âsageziŋgi keŋgât doŋbep urâwe. 10 Oi sumbem a zorâŋ
itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen mân keŋgât utnek. Nâŋgânek. Nâ zeŋgât den

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

siŋgi âlip mem gaan. A ambân zen zo nâŋgâmŋâ sâtâre upi. 11 Itârâŋ
sirâm ziren kubikkubik mariŋâ, Kembu Kristo, Dawidigât kamânân
âsageziŋgap. 12 Oi sâm mânâŋgât ziŋga nâŋgânek. Zen katep mâik ŋâi
sâŋgumŋâ kâpimŋâ makau zeŋgât nalem niniŋ waŋgâyân ziap, zo âi
ikpi." 13 Den yatâ sâi zorenâk sumbem a kâmut patâ bukuziŋaŋgâren
gemŋâ Anutu itâ sâm mâpâsiwe, 14 "Anutu u sumbemân sâm âlip
kwâkŋaŋgânâ. Zâkŋâ hânân a buku otziŋgap, zeŋgâren um lumbe
muyagibap."

Râma galem a, zen Yesu âi igâwe.

15 Sumbem a, zen âburem zâine galem a zen itâ sâm âraguwe, "Nen
Betelem kamânân zâim Kembuŋâ den sap, zorat bonŋâ iknâ." 16 Yatâ sâm
kek zâimŋâ Maria sot Yosepe muyagezikâm katep mâik makau waŋgâyân
zei igâwe. 17 Oi âimŋâ a ambân sumbem aŋâ den sâip, zo dâzâŋgowe.
18 Oi galem a zeŋgât den nâŋgâwe, zo nâŋgâne imbâŋâ oip. 19 Mariaŋâ
ko den zo nâŋgâm kwâtâtem ândeip. 20 Râma galem a, zen âburem âim
sumbem agât den sot Yesu katep igâwe, zorat Anutugâren sâiwap sâm
mâpâsiwe.

Simeoŋ sot Hana, zekât den.

21 Yesu katep âsagem zei sirâm nâmburân karâmbut oi kwabâ kom
kutŋâ Yesu sâwe. Mârum Maria mân kâmboŋ oi ko kot zo sumbem a
ŋâiŋâ sapsum dukuip. 22 Mosegât den zeip, zo luwe. Mariaŋâ kendon
ândimŋâ Yosepe sot Yesu katep mem Yerusalem kamânân zâim mamŋâ
sot nanŋâ, zet Mosegât den lum sâkzik salek upapkât Anutugâren lâmbaŋ
uwet. 23 Zorat Kembugât ekabân gurumin den ŋâi itâ ziap,

24 "Kândom narâpziŋâ âsagine Kembugât siŋgi sâbi. Sâmŋâ kembâ patâ
zagât mo mâik zagât, zo mem Kembugât siŋgi sâm kom umbi."

Oi zet Kembugât gurumin den zo wâratkum urâwet.

25 Oi Yerusalem kamânân a ŋâi ândeip, kutŋâ Simeoŋ. Zâk a târârak
ândim Isirae a zeŋgâren lumbeŋâ muyagibapkât mambât ândeip. Oi
Tirik Kaapumŋâ umŋan gei piksâm den itâ sâm muyagem pindip, 26 "Gâ
mân mona Kembu Kristo muyagei ikpan." 27 Oi Tirik Kaapumŋâ okŋaŋgi
tirik namin zarip. Zari Maria sot Yosepe, zet Mosegât den lum Yesu
katep mem zâiwet. 28 Mem zaritâ Simeoŋâ katep zo lumŋâ Anutu itâ sâm
mâpâseip, 29 "O Kembu, den sâin, zorat bonŋâ âsagiap. Zorat umnâ âlip
oi mumbat. 30 Sinnandâ kubikkubik a zi eksan. 31 Kubikkubik a zi hân dâp
aŋâ ambânŋâ ziŋâ ikpigât muyagiat. 32 Zâkŋâ kwakmak a ambân kamân
ŋâin ŋâin ândie, zen âsakŋâ ziŋgâbap. Isirae a neŋgât kutsiŋginiŋâ lum
zaatpap." 33 Yesu katepkât yatâ sâi ibâ mamŋâ zikŋâ nâŋgitâ imbaŋâ
oip. 34 Oi Simeoŋâ Anutu âlip otziŋgâbapkât sâm Maria itâ sâm dukuip,
"Katep zirâŋâ Isirae a nâmbutŋâ zâmbari gine nâmbutŋâ ko lum

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zaatziŋgâbap. Yatâ oi a nâmbutŋandâ sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâbi. 35 Zo yatâ
âsagei a doŋbep nâŋgânâŋgâziŋaŋgât topŋâ muyagibap. Oi gâ ko sâknam
kâlakŋâ nâŋgâban." Simeoŋâ Maria den yatâ zo sâm dukuip.
36 Oi ambân ŋâi ândeip, kutŋâ Hana, Panuegât bâratŋâ. Aseregât
kiurâp zeŋgâren gokŋâ. Katepŋan gâbâ a mem zâk sot ândei kendon
nâmburân zagât âki moip. 37 Malâ ândim zari kendonŋâ 84 oi sombâ oip.
Ambân zo Propete ambân. Zâk tirik namin âsâbâŋ ândimŋâ nalem birâm
Anutugâren ninâu nep tuum ândimâip. 38 Ambân zorâŋâ narâk zoren
tirik namin zâim katep ekŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgip. Yerusalem
kamânân Kristo muyagibapkât mambât ândiwe, zen Yesu katepkât siŋgi
dâzâŋgoip.
39 Maria sot Yosepe zet Kembugât gurumin den sâsâŋâ, zo op naŋgâm
Galilaia hânân, Nasarete kamânân puriksâm âiwet. 40 Zoren ândeitâ
Anutuŋâ kâtep galem okŋanŋgi lâmbatŋâ kâtigem nâŋgânâŋgâŋâ patâ oip.

Yesu katep kendongât Yerusalem kamânân zarip.

41 Maria sot Yosepe zet kendon patâ dâp Yerusalem kamânân
zâimarâwet. Yuda zeŋgât kendon patâgât zâimarâwet. 42 Oi Yesu katep
kendonŋâ kiin zagât oi kendongât zâizâiŋ narâk mâte oi diigitâ ârândâŋ
zâiwe. 43 Zâi ândine kendon âki Maria Yosepe, zet Yesu katep mân
nâŋgâm Yerusalem kamânân pâitâ ândei zikŋâ puriksâwet. 44 Puriksâm
a oserân mârum ariap sâm âi mâtâbân buku torerâpzik zeŋgâren kârum
ândeitâ ŋâtiksâip. 45 Zeŋgâren mân muyagemŋâ âburem Yerusalem
kamânân kârum âiwet. Kârum ândeitâ sirâm zagât âkip. 46 Âki ko
sirâm karâmbuŋan tirik namin tâi muyagiwet. Zâk zoren Kembugât
gurumin den zorat galem a, zeŋgât oserân tap dinziŋâ nâŋgâm topŋaŋgât
mâsikâziŋgip. 47 Oi a tarâwe, zen aksik nâŋgânâŋgâŋaŋgât sot diŋaŋgât
nâŋgâmŋâ imbaŋâziŋ buŋ oip. 48 Zeŋgât oserân tâi ibâ mamŋâ zet ekŋâ
pârâk parâwet. Oi mamŋandâ itâ sâm dukuip, "Katep, gâ wangât yatâ
otnikat? Oi ibâgoot, net umbâlâ op kârugim ândiet." 49 Sâi Yesuŋâ itâ
sâm dâzâkoip, "Zet wangât kârunim ândiabot? Nâ Ibânaŋgât nebân
ândibatkât sâm nigip. Zet zo dap yatâ mân nâŋgabot?" 50 Yatâ sâi den zo
nâŋgâm kwagâwet.
51 Oi ibâ mamŋoot Nasarete kamânân âburem arip. Zoren sâtzik
lum kore otzikâm ândeip. Mamŋâ mârum zâkkât diŋâ nâŋgip, zorat
nâŋgâmŋik ândeip. 52 Yesu zâk nâŋgânâŋgâ sot sâkŋâ ârândâŋ lâmbat
ândei Anutu sot a, zen ek nâŋgâne âlip oip.

Yohane nep topkwâip
(Mt 3:1-12 Mk 1:2-8 Yo 1:19-28)

3 1 Tiberia Sisa zâk kendonŋâ kiin bâtnâmbut Roma a kutâ op ândei
Yohaneŋâ nepŋâ topkwâip. Narâk zoren Pontio Pilatoŋâ Yuda

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hânân a kutâ ândeip. Herodeŋâ Galilaia hânân a kutâ op ândeip. Zâkkât
munŋâ Pilipo, zâk Ituraia sot Trakaniti hânân a kutâ op ândeip. Lisania
zâk Abilene hânân a kutâ ândeip. 2 Narâk zoren Hanasi sot Kaipa,
zet tirik namâ galem a zeŋgât patâziŋâ op ândiwet. A zo a kutâ sot a
sâtŋâ ândiwe. Narâk zorenâk Sakariagât nanŋâ Yohane mirâ kamân
âtâŋan ândei Anutuŋâ nep diŋ sâm pindip. 3 Nep diŋâ sâm pindi Yodaŋ
too nâmbut nâmbut âim gam ândim a ambân umziŋ melâŋne too
saŋgonziŋgi tosaziŋâ buŋ upapkât dâzâŋgom ândeip. 4 Propete Yesaiŋâ
mârum ekabân den ŋâi itâ sâm kulemgui ziap, zorat bonŋâ muyageip.
Den zo itâ,

> "Mirâ kamân âtâŋan a ŋâiŋâ âsagem den patâ itâ sâm muyagem
> ândiap, 'Kembugât mâtâp kârâne târârak oik. 5 Sin dâwe, zo
> kârâm kwârakune gânduŋ oik. Bak patâ sot mâik kârâm kubikne
> kelâluŋ oik. Mâtâp gâŋgonâ, zo târârak op naŋgâbap. Bakŋâ
> sinŋâ kâpunŋâ kârâm kubiknek. 6 Oi a ambân aksik Anutugât
> kubikkubikŋâ, zo ikpi.'"

Yohaneŋâ a den girem dâzâŋgoip.

7 Oi a ambân kâmut patâ Yohanegâren âi too saŋgonziŋgâbapkât
sâne dâzâŋgom sâip, "Mulumgât kiurâp zen. Bâliŋâziŋaŋgât hâuŋâ
takâziŋgâbam uap, zo ŋâiŋâ dâzâŋgoi bâliŋâziŋâ birâbi?" 8 Zen umziŋ
melâŋ orot mâme âlipŋâ utnek. Oi umziŋan itâ mân nâŋgâbi, "Nen
Abaramgât kiurâp, zorat kârâpŋoot mân otniŋgâbap." Nâ dâzâŋgua
nâŋgânek. Anutu zâk sâbâ sâm sâi kât zirâŋ âlip Abaramgât kiurâp upi.
9 Zorat sa nâŋgânek Nak ŋâi bonŋâ âlipŋâ mân upap, zo ko mariŋandâ
kârâm kârâbân umbamap. Nâŋga zo mârum nak topŋan pâi taap."
10 Yatâ sâm dâzâŋgoi a ziŋ mâsikâm sâwe, "Nen dap utnat?" Sâne
dâzâŋgoip, 11 "A ŋâi hâmbâ zâgât mem ândim a ŋâi hâmbâ buŋ ândei
ŋâi pindâbap. A ŋâi nalemgât yatâ upap." 12 Oi kât miminŋâ a, zen yatik
gamŋâ too saŋgonziŋgâbapkât mâsikâm sâwe, "Patâ, nen dap utnat?"
13 Sâne dâzâŋgoip, "A kutâŋâ sâip, yatik mimbi. Walâmŋâ mân mimbi."
14 Oi kâwali a zen yatik gam sâwe, "Nen dap utnat?" Sâne dâzâŋgoip,
"Zen a laŋ mân zâŋgom sâkziŋanâk sâm kut ŋâi ŋâiziŋâ mân mimbi.
Patâziŋandâ kâtziŋâ ziŋgâbap, zorik nâŋgâne âkâbap."

Yohaneŋâ Yesugât topŋâ sâm muyageip.

15 A ambân zen Yohanegât um zagât opŋâ umziŋan itâ sâwe, "Zâk
Kristo mot ŋâi." 16 Sâne Yohaneŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ tooyâk
saŋgonziŋgan. Ka kândâtnan ŋâi gam taap. Zâk kâwali ŋâi zemŋâŋgap.
Zâk patâ. Nâ yatâ zorâŋ irâ sikumŋâ laŋaŋga mân dap upap. Zâkŋâ
gamŋâ Tirik Kaapum sot kârâp saŋgonziŋgâbap. 17 Zâk sombem
gâbâgâbâriŋoot gamŋâ nalem gwapgwapŋâ gâbârem mindubap. Oi nalem

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bonŋâ kubikŋâ mirâ umŋan pâi tâpap. Iisâk ko gâbârem kârâbân pâi
simbap. Oi kârâp zo mân bâpsâbap."
18 Yohaneŋâ girem den zo sot den nâmbutŋâ dâzâŋgom ândeip.
19 Den yatâ dâzâŋgom ândimŋâ a kutâ Herode kwâkâŋaŋgâm dukuip.
Wangât, zâk munŋaŋgât ambân Herodia bekŋan meip sot bâliŋâ
nâmbutŋâ oip, zorat op ko yatâ dukuip. 20 Zorat kwâkŋan Herodeŋâ
bâliŋâ târokwap Yohane tâk namin pâip.

Yohaneŋâ Yesu too saŋgorip.
(Mt 3:13-17 Mk 1:9-11)

21 Yohane tâk namin mân tâip, narâk zoren a doŋbep patâ Yohanegâren
gane too saŋgonziŋgi ko Yesu zâk yatigâk ari saŋgonŋaŋgip. Saŋgori kin
ninâu sâm tâi sumbem pâroŋsâi Tirik Kaapumŋâ tobatŋâ nii kembâ yatâ
op zâkkâren gem gam kwâkŋan pâip. 22 Oi sumbemân gâbâ den ŋâi itâ
âsagem gâip, "Nannâ, gâ umnandâ gâsugim biraŋmap. Gekŋâ umnâ âlip
opmap."

Yesugât sâkurâpŋâ.
(Mt 1:1-17)

23 Yesu zâk kendon 30 upâ sâi nepŋâ topkwâip. Oi a ziŋâ zâkkât nâŋgâne
Yosepegât nanŋâ oip. 24 Yesugât âseŋâ Eli, zâk Matatagâren gâbâ âsageip.
Matata zâk Lewigât kiun. Lewi zâk Melikigât kiun. Zâk Yanaigât kiun. Zâk
Yosepegât kiun. 25 Zâk Matatiagât kiun. Zâk Amongât kiun. Zâk Nahumgât
kiun. Zâk Esiligât kiun. Zâk Nagaigât kiun. 26 Zâk Maatagât kiun. Zâk
Matatiagât kiun. Zâk Simeiŋgât kiun. Zâk Yosegât kiun. Zâk Yudagât
kiun. 27 Zâk Yoanaŋgât kiun. Zâk Resagât kiun. Zâk Serubabegât kiun.
Zâk Salatiegât kiun. Zâk Nerigât kiun. Zâk Melikigât kiun. 28 Zâk Adigât
kiun. Zâk Kosamgât kiun. Zâk Elimadamgât kiun. Zâk Eregât kiun. 29 Zâk
Yosuagât kiun. Zâk Eliesegât kiun. Zâk Yorimgât kiun. Zâk Matatagât kiun.
Zâk Lewigât kiun. 30 Zâk Simeoŋgât kiun. Zâk Yudagât kiun. Zâk Yosepegât
kiun. Zâk Yonamgât kiun. Zâk Eliakimgât kiun. 31 Zâk Meliagât kiun. Zâk
Menagât kiun. Zâk Matatagât kiun. Zâk Nataŋgât kiun. Zâk Dawidigât kiun.
32 Zâk Yesegât kiun. Zâk Obedegât kiun. Zâk Boasigât kiun. Zâk Salagât
kiun. Zâk Nasoŋgât kiun. 33 Zâk Aminadabagât kiun. Zâk Adamiŋgât kiun.
Zâk Aranigât kiun. Zâk Hezoroŋgât kiun. Zâk Peresegât kiun. Zâk Yudagât
kiun. 34 Zâk Yakobogât kiun. Zâk Isakagât kiun. Zâk Abaramgât kiun. Zâk
Teragât kiun. Zâk Nahogât kiun. 35 Zâk Serukkât kiun. Zâk Reugât kiun.
Zâk Pelekkât kiun. Zâk Ebergât kiun. Zâk Selagât kiun. 36 Zâk Kenaŋgât
kiun. Zâk Apaksatkât kiun. Zâk Semgât kiun. Zâk Noagât kiun. Zâk
Lamekkât kiun. 37 Zâk Metuselagât kiun. Zâk Henokkât kiun. Zâk Yeretkât
kiun. Zâk Malaleligât kiun. Zâk Kenaŋgât kiun. 38 Zâk Enosigât kiun. Zâk
Setkât kiun. Zâk Adamgât kiun. Adam, zâk Anutugâren gokŋâ.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sataŋâ Yesu mâsikip.
(Mt 4:1-11 Mk 1:12-13)

4 1 Tirik Kaapumŋâ Yesu umŋan piksâm okŋaŋgi Yodaŋ too birâm barin
mirâ kamân âtâŋan âi ândeip. 2 Oi zoren ŋâtik sot sirâm 40 ândei
Sataŋŋâ mâsikâm ândeip. Oi narâk zoren nalem buŋ ândimŋâ tepŋaŋgât
oip. 3 Tepŋaŋgât oi Sataŋŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ Anutugât nanŋâ ândiat
oi ko kât zirâŋ sâna nalem oi ne.” 4 Yatâ sâi ko Yesuŋâ itâ sâm dukuip,
“Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap, ‘Aŋâ nalemâk nem mân ândinat.’”
5 Sâi ko Sataŋŋâ bak kârep ŋâin diim zâim hân dâp a kâmut kâmutŋâ
sot sikum kut ŋâi ŋâi âkŋâleŋoot, zo tirâpkoip. 6 Oi itâ sâm dukuip,
“Imbaŋâ sot kutsiŋgiziŋ patâ zemziŋgâm ariap, zo gâ gibat. Zo nâgât
bitnan pâipkât ŋâi mo ŋâi pindâbâ sâm âlip pindâbat. 7 Zorat gâ umnâ
topŋan ga pindiŋsâna gâgât op naŋgâbap.” 8 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip,
“Den kulem ŋâi itâ ziap, ‘Gâ Kembu Anutugâ kânok mâpâsiban. Zâk
kânok kore okŋaŋgâban.’”
9 Sâi Sataŋŋâ Yerusalem kamânân tirik namâŋ pum kwâkŋan pâi kiri
itâ sâm dukuip, “Gâ Anutugât nanŋâ ândiat oi ko zibâ pâtan gei. 10 Den
kulem ŋâi itâ zo ziap, zo naŋgâ, ‘Anutu zâkŋâ sumbem arâp zeŋgât
bitziŋan gâbanbap. 11 Ziŋâ bitziŋandâ mingim geine kâtŋâ mân gobap.’”
12 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Den ŋâi itâ ziap, ‘Kembu Anutugâ zâizâiŋ
mân okŋaŋgâban.’”
13 Sataŋŋâ den top topŋâ sâm mâsikamŋâ birâm narâk ŋâigât mambât
ândeip.

Yesuŋâ Nasarete kamânân den dâzâŋgoip.
(Mt 4:12-17 Mk 1:14-15)

14 Tirik Kaapumŋâ Yesu mam okŋaŋgi Galilaia hânân âbureip. Âburei
den siŋgiŋâ kamân dâp nâŋgâm naŋgâwe. 15 Oi kamân dâp mâpâmâpâse
namin zâimŋâ siŋgi âlip dâzâŋgomâip. Dâzâŋgoi a ambân ziŋâ sâm
bâbâlaŋ kwâkŋaŋgâwe.
16 Ândim âimŋâ kamânŋâ Nasarete, zoren âi yatik kendon ŋâin
mâpâmâpâse namin zarip. Zâk kendon dâp yatâ opmâip. Namâ kâligen
zâim den sâlâpkum ziŋgâbam zaarip. 17 Zaari ko Propete Yesaia, zâkkât
ekap pindâwe. Pindâne mâbâlakŋem den itâ zeip, zo muyageip.
18 “Kembugât Kaapumŋâ nâgâren ga tap nep itâ sâm nigip, ‘A giginâ
siŋgi âlip dâzâŋgoban. Tâk namin zâmbarâwe, zo olaŋziŋgâban.
Sinziŋ bâpsâsâŋ sinziŋ mem kubikziŋgâban. A kâbakŋeziŋgâwe,
zo luziŋgâban. 19 Kembu betniŋan mimbapkât narâkŋâ mâte uap,
zorat dâzâŋgoban.”
20 Den yatâ sâlâpkumŋâ Yesuŋâ ekap namuŋ ekap galem a pindâm ge
tâip. Tâi ko a mâpâmâpâse namin tarâwe, zen aksik patâ zâkkâren sen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kwap Yesu igâwe. 21 Oi den itâ topkwap dâzâŋgoip, “Kembugât den sâlâpkua
nâŋge, zo itârâŋ bonŋâ âsagiap.” 22 Sâi zen diŋâ nâŋgâne kelâkŋoot oi
imbaŋâziŋ buŋ oip. Oi ko itâ sâwe, “A zi Yosepegât nanŋâ, zo ka.”
23 Sâne itâ sâip, “Zen nâgât den sumbuŋâ kom itâ sâbi, ‘Gâ sisi mâsek
kubikkubik a ândiat oi ko gikâ sâkkâ kubikpan. Kapenaum kâmânân a
ambân kubikziŋgâna siŋgigâ nâŋgâwen. Zo yatik kamângan tuuna iknâ.’”
24 Yatâ sâmŋâ sâip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Propete ŋâi zik kamânŋan
nep tuugi nâŋgâne yenŋâ opmap. 25 Oi perâkŋak dâzâŋgobâ. Propete Elia
ândei maa patâ kendon patâ karâmbut sot kâin nâmburân kânok yatik
kiri pu patâ âsagem hân dâp op zeip. Oi narâk zoren Isirae hânân ambân
malâ doŋbep ândiwe. 26 Ka Anutuŋâ Elia sâŋgongoi Sareta kamân Sidoŋ
hânân ambân malâ ŋâi ândeip, zâkkâren arip. 27 Oi Propete Elisa ândeip,
narâk zoren Isirae hânân sâk bâlâ a doŋbep ândiwe. Oi zeŋgâren gâbâ
ŋâiŋâ mân âlip oi Naemaŋ, Siria hânân gok, zâk kânok âlip oip.
28-29 Yatâ sâm dâzâŋgoi a ambân mâpâmâpâse namin tarâwe, zen kuk
opŋâ Yesu gâsum diim kamân kândâtŋan âim bakŋâ sim ŋâi kiribân
pânam urâwe. 30 Pânam utnetâ zâkŋâ puriksâm osetziŋan gâbâ arip.

Yesuŋâ Kapenaum kamânân nep tuugip.
(Mk 1:21-28)

31 Galilaia hânân kamân ŋâi tâip, kutŋâ Kapenaum. Yesu zâk zoren âi
takâm kendonân den sâm dâzâŋgoip. 32 Den dâzâŋgoi a ambân zen diŋâ
nâŋgâmŋâ itâ nâŋgâwe, “Zâk siŋgi âlip mariŋâ yatâ den imbaŋâŋoot sâm
dâtnâŋguap.” Yatâ nâŋgâm imbaŋâziŋ buŋ oip. 33 Oi mâpâmâpâse namin
a wâkeŋoot ŋâi tâip. Wâkeŋâ Yesu ekŋâ den yu kambâŋ sâm sâip, 34 “Yei,
Yesu Nasarete gokŋâ, wan otniŋgâbam gaat? Gâ tâmbetnâŋgobam gaat?
Nâ topkâ nâŋgan. Gâ Anutugât tirik a.”
35 Yatâ sâi Yesuŋâ den okŋaŋgâm sâip, “Gâ hiriŋsâmŋâ ayân gâbâ
takâm âi.” Yatâ sâi wâkeŋâ a laŋ kâbakŋei a ambân mâteziŋan gei zei
arip. Oi a zo mân tâmbetkoip.
36 Oi a zen ekŋâ imbâŋâziŋ buŋ oi âragwâragu op sâwe, “Den zi dap
dap? Zâk imbaŋâ patâŋâ wâke den dâzâŋgoi takâm âime.” 37 Oi siŋgiŋâ
kamân dâp laŋ kârâm arip.

Yesuŋâ Simoŋ sibunŋâ sot a nâmbutŋâ kubikziŋgip.
(Mt 8:14-17 Mk 1:29-34)

38 Yesu zâk zaat mâpâmâpâse namin gâbâ gemŋâ Simoŋgât mirin zarip.
Zoren Simoŋ sibunŋâ mâsek okŋaŋgi sâkŋâ kârâp op zeip. Oi zâkkât
opŋâ Yesu dukuwe. 39 Oi Yesuŋâ gootŋan âi kinŋâ mâsek den dukui
birâŋaŋgip. Oi ambân zo zorenâk zaat nalem om ziŋgâziŋgâ oip.
40 Mirâsiŋ giari a ambân ziŋâ bukurâpziŋ sisi mâsek, zo Yesugâren
diiziŋgâm gane bikŋâ kâukziŋan pam mâsek mem sândukŋan

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kwatziŋgip. 41 Oi a ambân doŋbep wâkeziŋâ moliziŋgip. Wâke zen a
zeŋgâren gâbâ gam den kambâŋâ sâm itâ sâwe, “Gâ Anutugât nanŋâ.”
Yatâ sânam utne mân sâbigât dâzâŋgoip. Zen topŋâ nâŋgâne Kristo oip.
Zo sapsubegât sâip.
42 Mirâ haŋsâi mirin gâbâ gemŋâ a mân ândiândiŋan, zoren arip. Oi
a ambân zen kârum âim muyagem zen sot ândibapkât aŋgân kârâne
itâ sâm dâzâŋgoip, 43 “Kamân toren toren zie, zoren âi Anutugât um
topŋan ândiândigât den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgobat. Nâ nep zo tuubatkât
saŋgonnogi gewan.” 44 Yatâ sâm Yuda zeŋgât mâpâmâpâse namâ tap arip
dâp den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip.

Yesugât sâtŋâ lum sarugât zuu doŋbep miwe.
(Mt 4:18-22 Mk 1:16-20)

5 1 Narâk ŋâin Yesu Genesarete saru sâtŋan âi kiri a ambân Anutugât
den nâŋgânam ga minduŋaŋgâwe. 2 Minduŋaŋgâne kiri waŋgâ zagât
saru sâtŋan tâitâ egip. Waŋgâ mâirâp, zen waŋgâyân gâbâ gem irâ too
saŋgon kirâwe. 3 Yesuŋâ waŋgâ zo egip. Ŋâi Simoŋgât siŋgi, zorâŋ zâim
dukui waŋgâ zo mâik ŋâi aline ari zoren kin siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip. Oi
a ambân zen sagân tapŋâ nâŋgâwe.
4 Dâzâŋgomŋâ Simoŋ itâ sâm dukuip, “Saruyân âimŋâ zuu sâmbubigât
irâ pane giarik.” 5 Sâi Simoŋâ itâ sâm dukuip, “Patâ, nen ŋâtik nep tuum
ândim zuu ŋâi mân mien. Laŋ gâgât sâtkâ lum âi irâ dum pâmbat.” 6 Oi
irâ pane giari zuu doŋbep piksâne sâmbum osine irâ ânâŋgâtpam oip.
7 Sâmbum osimŋâ bukurâpziŋ waŋgâ ŋâin tarâwe, zeŋgât kwâbâlap
tuune gam betziŋan miwe. Zo sândune waŋgâ zagât piksâm saruyân
geibam oip. 8 Simoŋ Petero, zâk zo ekŋâ keŋgât op Yesugât um topŋan
âi pindiŋsâm sâip, “Kembu, nâ bâliŋ mâme a, zorat gâ birânim âi.”
9 Zuu imbaŋâ zo ekŋâ imbaŋâŋâ buŋ oi ko yatâ sâip. 10 Oi bukuzatŋâ
Zebedaiogât nanzatŋâ Yakobo sot Yohane sot a nambutŋâ, zen yatik
imbaŋâziŋ buŋ oip. Oi Yesuŋâ Simoŋ itâ sâm dukuip, “Gâ mân keŋgât
ot. Gâ saru zuugât nep tuum ândein, yatigâk ayân nep tuum ândiban.”
11 Yatâ sâi zeŋgât waŋgâ sagân sâmbune zari kut ŋâi ŋâi zo birâm Yesu
molim âiwe.

Yesuŋâ sâk bâlâ a ŋâi kubigip.
(Mt 8:1-4 Mk 1:40-45)

12 Yesu zâk kamân ŋâin âi ândei sâk bâlâ a ŋâiŋâ ekŋâ ga kiŋ topŋan
pindiŋsâm zem itâ sâm mâpâseip, “Kembu, gâ imbaŋâgâ ziap, zorat gâ
kubiknibâ sâm âlip kubikniban.” 13 Sâi Yesuŋâ bikŋandâ sâkŋan weemŋâ
sâip, “Nâ nâŋgâgigan. Bâi, sâkkâ âlip oik.” Sâi zorenâk sâkŋâ âlip op useŋâ
sogeip. 14 Oi Yesuŋâ den itâ sâm dukuip, “Gâ âlip uat, zorat den siŋgi a
ambân mân dâzâŋgom âim sâkkâ tirik namâ galem a tirâpkuna ikpap. Oi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlip uat, zorat Mosegât den zo lum nii mo zuu ŋâi mem ko Kembugât siŋgi
sâm tirik namâ galem a pindânan. Usegâ sogiap, zo a ambân ek nâŋgâbigât
yatâ otnan." 15 Oi a âlip oip, zorat den siŋgi kamân dâp ari a zen nâŋgâm
Yesugât diŋâ nâŋgâbigât sot kubikziŋgâbapkât zâkkâren mindum gawe.
16 Ka Yesu ko barâ katikŋâ mirâ kamân âtâŋan âim ninâu sâm ândimâip.

Yesuŋâ a kiŋ bik mumuŋâ kubigip.
(Mt 9:1-8 Mk 2:1-12)

17 Sirâm ŋâin Yesuŋâ a den siŋgi âlip dâzâŋgom tâi Galilaia hânân
gâbâ, Yuda hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ Parisaio a sot
Kembugât gurumin den zorat galem a, zen ga a osetziŋan tarâwe.
Tatne Kembugât imbaŋandâ Yesu mam okŋaŋgi a kubikziŋgip. 18 A
nâmbutŋandâ a kiŋ bik mumuŋâ helâŋ aam pam mem gawe. Oi mirâ
kâligen baginam utnetâ a doŋbep mindum tatne kwagâwe. 19 Yatâ opŋâ
mirâ kwâkŋan zâim ogep kwâsat pane a zo helâŋoot pane Yesugât
sâŋgânŋan geip. 20 Yatâ utnetâ Yesuŋâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋaŋgât topŋâ
ekŋâ a zo itâ sâm dukuip, "Arâ tosagâ biran."
21 Sâi Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen den
zo nâŋgâm itâ nâŋgâwe, "A zi dap yatâ? Zâk Anutu hutkum sap. Tosa
birâbirâŋ, zo Anutu zik kânok." 22 Yatâ nâŋgâne Yesuŋâ umziŋan den zo
nâŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, "Umziŋan wangât den yatâ zo nâŋge? 23 Zen
dap nâŋge? Nep ikâ zorâŋ bâbâlâŋ? Tosa birâbirâŋ mo sâk kubikkubik?
24 A bonŋâ nâ hânân ândim tosa birâbatkât imbaŋâ zemnigap, zorat
topŋâ ikpigât den zo dukuan." Yatâ sâmŋâ a kiŋ bik mumuŋâ itâ sâm
dukuip, "Nâ dâgoga zaat isen koremgâ mem kamângan âi." 25 Yatâ sâi
zorenâk mâteziŋan zaatŋâ isenŋâ mem âim Anutu mâpâseip. 26 Oi a zen
zo ekŋâ nâŋgâne imbaŋâ oi Anutu mâpâsem keŋgât op sâwe, "Itârâŋ sen
pup muyagei iksen."

Yesuŋâ Mataio gâsuip.
(Mt 9:9-13 Mk 2:13-17)

27 Oi Yesu mirin gâbâ gemŋâ arip. Âimŋâ kât mimiŋ a ŋâi, kutŋâ
Lewi, kât pâpan mirâŋan tâi ekŋâ itâ sâm dukuip, "Gâ nâ sot pâlâtâŋ op
molini." 28 Sâi Lewi zâk zaatŋâ kut ŋâi ŋâiŋâ birâm Yesu molim arip.
29 Lewiŋâ mirâŋan Yesugât sii nalem om kât mimiŋ a doŋbep sot a
nâmbutŋâ sâi ârândâŋ ga niwe. 30 Parisaio a sot Kembugât gurumin
den zorat galem a, zen gamŋâ nâŋgâne mân dâp oi Yesugât arâpŋâ itâ
sâm mâsikâziŋgâwe, "Zen wangât kât mimiŋ a sot bâliŋ mâme a, zen
sot nalem nie?" 31 Sâne Yesuŋâ nâŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, "Sisi mâsek
kubikkubik a zen a sâk gwâlâ zeŋgâren nep mân tuume. A mâsekziŋoot
zeŋgâren âimŋâ nep tuume. 32 A ziiŋaŋgât sâme, 'Nen âlipŋâ.' Nâ zeŋgât
buŋâ. Bâliŋ mâme a diiziŋga umziŋâ melâŋbigât gem gâwan."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nalem birâm kendon ândiândiŋaŋgât den.
(Mt 9:14-17 Mk 2:18-22)

33 Yesuŋâ den yatâ sâi zen itâ sâm dukuwe, “Yohane arâpŋâ, zen
nalem birâm ninâu sâm ândime. Parisaio zeŋgoot yatik upme. Ka gâgât
arâpkâ, zen ko nalem too laŋ nime.” 34 Yatâ sânetâ itâ sâm dâzâŋgoip,
“A kutâŋâ arâpŋoot ândei zen nalem mân birâm ândibi. 35 Ândimŋâ
a kutâ betziŋan mine kârubi, narâk zoren ko umbâlâ op nalem birâm
ândibi.”
36 Yatâ sâmŋâ den sumbuŋâ torenŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Ŋâiŋâ hâmbâ
uŋakŋan gâbâ mânâŋgât hâmbâ sâŋgiŋan gâribap? Ŋâi zo yatâ op sâi
hâmbâ uŋakŋâ zo tâmbetkubap. Oi hâmbâ irakŋandâ sâŋgiŋan ari tobat
ŋâi opap. 37 Oi waiŋ too uŋakŋâ hâkop sâŋgiŋan mân gune geimap. Yatâ
upi, zo ko waiŋ too uŋakŋâ zorâŋâ hâkop sâŋgiŋâ kunziri waiŋ sot hâkop
ârândâŋ buŋ upabot. 38 Zorat waiŋ too uŋakŋâ hâkop uŋakŋan giari
dâp upap. 39 Oi ŋâi zâk waiŋ sâŋgiŋâ nemŋâ umŋâ oip, zâk uŋakŋâ nem
birâbap. Oi zâk itâ sâbap, ‘Sâŋgiŋâ nia naam uap.’”

Kendongât den.
(Mt 12:1-8 Mk 2:23-28)

6 1 Kendon ŋâin Yesu sot arâpŋâ, zen kâlamân obândiwe. Âimŋâ arâp
zen segoŋ bonŋâ kânok kânok kwâkâm niwe. 2 Yatâ utne Parisaio
a ziŋâ ziŋgitŋâ sâwe, “Zen wangât kendonân mân orotŋâ ue?” 3 Sâne
Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Dawidi sot arâpŋâ nalemgât mom urâwe,
zo sâlâpkume mo buŋâ? 4 Dawidi zâk Kembugât namâ zoren zâimŋâ
Anutugât nalem hâlâlu sâsâŋ, zo mem nemŋâ arâp ziŋgi niwe. Zo mân
orotŋâ. Nalem zo tirik namâ galem a ziiŋik nimbigât sâsâŋ. A nâmbutŋâ
mân nimbigât sâsâŋ. Dawidi sot arâpŋâ zen nalem zo laŋ niwe.” 5 Yatâ
sâmŋâ sâip, “A bonŋâ nâ kendongât mariŋâ ândian.”

Yesuŋâ kendonân a ŋâi kubikŋaŋgip.
(Mt 12:9-14 Mk 3:1-6)

6 Oi kendon ŋâin Yesuŋâ mâpâmâpâse namin zâim den siŋgi âlip
dâzâŋgoip. Oi zoren a ŋâi tâip, zâk bikŋâ bongen humutŋik. 7 Oi
Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio, zen kendonân a ŋâi
kubigi ekŋâ denân pânat sâm ek tarâwe. 8 Oi Yesuŋâ nâŋgâŋaŋgâziŋan
ek a bik humutŋik itâ sâm dukuip, “Zaat mâteyâk kin.” Sâi zaat kirip.
9 Oi Yesuŋâ a itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ mâsikâziŋga sânek. Kendonân nep
ikâ zorâŋ âlip tuutuuŋ? A kubikziŋgâziŋgâŋ mo a tâmbetzâŋgozâŋgoŋ?”
10 Yatâ sâm purikgurik op kin ziŋgitŋâ a zo itâ sâm dukuip, “Bikâ târârak
pa.” Sâi a zo yatâ oi bikŋâ âlip oip. 11 Oi zen zo ek nâŋgâm kuk opŋâ dap
mo dap okŋaŋgânâ sâm âraguwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋâ a kiin zagât gâsuziŋgip.
(Mt 10:1-4 Mk 3:13-19)

12 Narâk zoren Yesu ninâu sâbam bâkŋan zarip. Ŋâtik Anutu ninâu
dukum tâi haŋsâip. 13 Haŋsâi arâp minduziŋgâm zeŋgât oserân gâbâ a
kiin zagât gâsum sâlâpzâŋgoip. Oi kutziŋâ Aposolo sâip. 14 Kutziŋâ itâ,
Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero pindip. Zâk sot munŋâ Andrea, Yakobo, Yohane,
Pilipo, Batolomaio. 15 Mataio, Toma, Yakobo Alipaiogât nanŋâ sot Simoŋ
Zelote. 16 Oi Yuda Yakobogât nanŋâ sot Yuda Karioto kamânân gok. Yuda
zâk ândim Yesu tirâpzâŋgoi gâsuwe.
17 Yesuŋâ a zo diiziŋgâm gem hân gânduŋan ga kin Yesugât a
ambârâpŋâ doŋbep sot Yuda hânân gâbâ sot Yerusalem kamânân gâbâ
sot Tiro Sidoŋ saru sâtŋan zeŋgâren gâbâ a ambân doŋbep, zen takâm
diŋâ nâŋgâbigât sot mâsekziŋ kubikziŋgâbapkât zâkkâren minduwe.
18 Oi wâkeziŋoot zo kubikziŋgip. 19 Yesugât imbaŋâŋandâ zeŋgâren ari
kubikziŋgip, zorat a ambân aksik sâkŋan gâsunam urâwe.

Hâuŋâ minatkât den.
(Mt 5:1-12)

20 Yesuŋâ arâpŋâ ziŋgit itâ sâip, “Kanpitâ ândime, zeŋgât nâŋga
sâtâreŋoot uap. Zen Anutugât kiŋ topŋan ândibigât siŋgi ue. 21 Narâk
itârâŋ tepkât op ândime, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zo zen gâtâm
nalem nem âkon upi. Narâk ziren isem weŋ ândime, zeŋgât nâŋga
sâtâreŋoot uap. Zen gâtâm sâtâre op girâŋ ândibi. 22 A ziŋâ zen a bonŋâ
nâgât op um kâlak otziŋgâm kâbakŋeziŋgâm sâm bâliŋan kwatziŋgâbi,
zorat zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. 23 Yatâ otziŋgâne narâk zoren umâlep
op sâtâreyân kep kumbi. Wangât, gâtâm sumbemân sâŋgân patâ mimbi,
zorat. A mârumŋan ândiwe, zen yatik Propete sâm bâliŋ kwatziŋgâwe.
24 Ka narâk ziren sikumziŋ patâ ândime, yei, zen wanŋâ mem
sândukŋan kwatziŋgâbap? 25 Narâk itârâŋ sii nalem gom sambe ândime,
yei, zen gâtâm tepkât op ândibi. Narâk ziren umâlibân girâŋ ândime, yei,
zen gâtâm âigirâp muyagem ândibi. 26 A ambân zen aksik sâm âlipŋan
kwatziŋgâme, yei, zen dap upi? A mârum ândiwe, zen propete sarâŋâ
yatik sâm âlip kwatziŋgâm ândiwe.”

Zen kâsarâpziŋ buku otziŋgâbi.
(Mt 5:38-48)

27 “Dinnâ nâŋgâm te, zen dâzâŋgobâ. Zen kâsarâpziŋ buku otziŋgâbi.
Um kâlak otziŋgâme, zo ziŋâ âlip otziŋgâbi. 28 Sâm bâliŋan kwatziŋgâme,
zo ziŋâ sâm âlipŋan kwatziŋgâbi. Bâliŋ otgime, zeŋgât op ninâu sâban.
29 A ŋâi pâlomgâ kunziri toren pindâban. Ŋâiŋâ hâmbâgâ kwâkŋan mei
kâligen mân aŋgân kârâban. 30 Oi a ŋâiŋâ wan mo wangât sâi pindâban.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ŋâiŋâ kut ŋâi zo bekan mei mâburem nibangât mân sâban. 31 A torenŋâ
ziŋ âlip otgibigât nâŋgâmat, yatigâk gâŋgoot a torenŋâ otziŋgâban.
32 Zen a toren umziŋâ gâsâzâŋgone zeŋgoot umziŋâ gâsuziŋgâmap.
Zen yatâ upi, zo ko Anutuŋâ sâŋgânŋâ mân ziŋgâbap. Bâliŋ mâme a, ziŋ
yatâ upme, zo ka. 33 Zen buku otziŋgâme, zorik otziŋgâbi, zo ko Anutuŋâ
sâŋgânŋâ mân ziŋgâbap. Bâliŋ mâme a zen yatâ upme, zo ka. 34 Kut
ŋâi ŋâi a ziŋgâm zorat hâuŋâ sâne ziŋgâbi, zorat Anutuŋâ hâuŋâ mân
ziŋgâbap. Bâliŋ mâme a zen bukurâpziŋâ itâ sâm otziŋgâme. 'Gâtâm
gâŋgoot hâuŋâ mâburem niban.' 35 Zen ko walâm itâ upi. Zen kâsarâpziŋ
umziŋandâ gâsâzâŋgom buku otziŋgâbi. Kut ŋâi ŋâi ziŋgâm zorat hâuŋâ
mân mimbi. Yatâ utnetâ Anutuŋâ sâŋgânŋâ patâ ziŋgâbap. Ziŋgi ko zen
Kembugât nan bârat op ândibi. Kembuŋâ a gulipŋâ sot bâliŋ mâme a,
zo âlip otziŋgâmap. 36 Sumbem Ibâziŋandâ um lâklâk ândiap, yatigâk
zeŋgoot hânân um lâklâk ândibi.
37 A torenŋâ zeŋgât top likuliku mân utne Anutugoot zeŋgât topziŋâ
mân likubap. Gâ a torenŋâ mem ge kwâkwat mân otziŋgâna ko
Anutugoot gâ mem ge kwâkkwat mân otgibap. Zen a zeŋgât tosa birânetâ
Anutuŋâ zeŋgât tosa yatik birâbap. 38 Zen a kut ŋâi ŋâi ziŋgâne Anutuŋâ
yatigâk kut ŋâi ŋâi doŋbep patâ ziŋgâbap. Oi zorat dâp buŋâ, walâm
ziŋgâbap. Zen a otziŋgâne Anutuŋâ zo yatik zen otziŋgâbap."

Den sumbuŋâ dâzâŋgoip.
(Mt 7:1-5)

39 Den sumbuŋâ ŋâi itâ târokwap dâzâŋgoip, "A sen ŋâtâtik ŋâiŋâ a
bukuŋâ sen ŋâtâtik mâtâp tirâpkubap? Buŋâ. Zet mâtâbân âim ârândâŋ
simân geibabot. 40 Ekap namin katep ŋâiŋâ kwâkâm pindâmap, zo mân
walâbap. Ka katep zâk nâŋgâm nâŋgâm ândim kwâkâm pindâm ândibap,
zâkkât holi yatâ upap.
41 Gâ wangât bukugaŋgât siŋan gwapgwap zo ek gikâ siŋgan nak
sâmbaŋâ mân ek nâŋgat? 42 Nak sâmbaŋâ siŋgan zei dabângen bukugâ
itâ dukuna dâp upap, 'Buku, nâŋgâna siŋgan gwapgwap ziap, zo mem
pambâ.' Gâ sarâ a. Gikâ siŋgan nak sâmbaŋâ ziap, zo mem pam ko
bukugaŋgât siŋan gwapgwap mem pâna dâp upap."

Nakkât topŋâ.
(Mt 7:17-20; 12:33-35)

43 "Nak âlipŋan bonŋâ bâliŋâ mân muyagemap. Nak bâliŋan bonŋâ
âlipŋâ mân muyagemap. 44 Nakkât bonŋandâ sapsumap. Sâŋgerân
bolep bonŋâ âsagei minat mo? Zâlâliyân sam bonŋâ muyagei mimbi
mo? 45 A âlipŋandâ umŋan gâbâ den âlipŋâ sâmap. A bâliŋandâ umŋan
gâbâ den bâliŋâ sâmap. A umŋan kut ŋâi ŋâi ziap, zo yatik lâuŋan gâbâ
kopgâmap."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mirâ tuutuugât den.
(Mt 7:24-27)

46 "Zen wangât lâuziŋandik Kembuniŋâ, Kembuniŋâ sâmŋâ den
dâzâŋgoman, zo mân lume? 47 Nâgâren gam dinnâ nâŋgâm lume, zen
mirâ tuutuuŋ a ŋâi, zâkkâren dâpkwap sa nâŋgânek. 48 A zorâŋ mirâ
tuubam tandâ kârep esi giari kât muyagem kwânâŋgâm sâratkui kirip.
Oi mirâ tuum naŋgi kiri map narâk oi pibâ patâ koi mirâ zo kâtikŋâ
tuugipkât kom osei kirip. 49 Ka a dinnâ nâŋgâm birâme, zen a ŋâi mirâ
lolot tuugip, zo yatâ. A zo mirâ tuubam tandâ sarâ sarâ esi giari ko mirâ
tuugip. Oi map narâkŋâ oi pibâ patâ gamŋâ mem sânsân tuugi kom
giligâlak meip."

Yesuŋâ kore a ŋâi mâsekŋoot kubigip.
(Mt 8:5-13)

7 1 Yesu zâk a ambân den dâzâŋgomŋâ Kapenaum kamânân bageip.
2 Zoren kâwali a patâziŋâ zâkkât kore a mâsek op mumbam op zeip.
Kâwali a patâ, zâk kore a zorat eluŋ okŋaŋgip. 3 Zorat Yesugât den siŋgi
nâŋgâm Yuda a patâ ziŋâ Yesu diine ga mâsek a kubikŋaŋgâbapkât sâm
dâzâŋgoip. 4 Yuda a patâ Yesugâren gamŋâ itâ sâm dukuwe, "Kâwali a
patâ, zâk ândiândi târârak ândimapkât diŋâ nâŋgâban. 5 Zâk umŋâ Yuda
neŋgâren kinmap. Mâpâmâpâse namâniŋâ muyagibapkât zâkŋak kâtigem
kât pâi muyageip."
6 Yatâ sâne Yesuŋâ zen sot arip. Âimŋâ mirâ mâte upâ sâi kâwali a zo
bukurâpŋâ sâŋgonzâŋgoi Yesugâren gam itâ sâm dukuwe, "Kâwali aŋâ
itâ sap, 'Gâ nâgâren mân gâban. Nâ wandâ yatâ, zorat op mirânan mân
gâban. 7 Ninaŋgât nâŋga mân dâp oi gâgâren gâbam kwaksan, gât ko gâ
zorenâk tap ko denâk sâna kore anâ âlip upap. 8 Nâ a kutâ zeŋgât kore a
ândim sâtziŋ luman. Oi ombenan kore arâpnâ ândie. Oi zeŋgâren gâbâ
ŋâi âi sa âibap. Ŋâi ga sa gâbap. Oi kore anâ yatâ tuuban sa tuubap.'"
9 Yesuŋâ den zo nâŋgi imbaŋâ oi a ambân kâmut kirâwe, zeŋgâren
puriksâm itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Isirae a zeŋgâren
nâŋgâm pâlâtâŋ itâ ŋâi mân muyageman." 10 Yatâ sâi ko kâwali a
bukurâpŋâ zen âburem âim mirin zâim igâwe. Iknetâ kore a zo âlip oip.

Yesuŋâ katep ŋâi mumuŋan gâbâ mâŋgeip.

11 Mâik ŋâi ândim Yesuŋâ kamân ŋâi kutŋâ Naiŋ, zoren ari arâpŋâ
sot a ambân kâmut patâ molim âiwe. 12 Kamânân baginam utnetâ a
mumuŋâ ŋâi lum gawe. Ambân malâ ŋâigât nanŋâ kânok, zâk moip. Zâk
hangunam kamânân gâbâ a ambân doŋbep gem gawe. 13 Oi Kembuŋâ
ambân malâ zo ekŋâ umŋâ nâŋgâmŋâ sâip, "Mân ise." 14 Yatâ sâmŋâ âi
omboŋan gâsui mem kine itâ sâip, "Katep, dâgoga zaat." 15 Yatâ dukui

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mumuŋandâ zaatŋâ den den oip. Oi Yesuŋâ mamŋâ pindip. 16 Oi a
ambân, ziŋâ zo ekŋâ keŋgât op Anutu mâpâsem itâ sâwe, “Propete patâ
osetniŋan âsagem ândiap.” Oi nâmbutŋandâ itâ sâwe, “Anutu, zâk a
ambân gakârâp galemniŋ opmap.” 17 Oi zorat den siŋgiŋâ Yuda hânân sot
kamân toren toren dâp op arip.

Yesuŋâ Yohanegât den sâip.
(Mt 11:2-9)

18 Yohane zâk tâk namin tâi arâpŋâ zen Yesugât den siŋgi zo âi
dukuwe. 19 Den zo nâŋgâm azatŋâ zagât Kembu itâ sâm mâsikâbabotkât
sâŋgonzâkoip, “Mârumŋan Propete a ziŋâ a ŋâi gâbapkât sâwe, zo gâ
mo ŋâi gâbapkât ek ândinat?” 20 Sâŋgonzâkoi Yesugâren âim itâ sâwet,
“Yohane too saŋgonziŋgip, zâk itâ sâm sâŋgonnâkuap, ‘A gâbapkât
sâsâŋâ, gâ mo ŋâigât mambât ândinat?’”
21 Narâk zorenâk Yesu zâk a sisi mâsekziŋoot sot sinziŋ bâpsâsâŋ a
doŋbep kubikziŋgip. A wâkeziŋoot zo wâke moliziŋgip. 22 Oi Yohanegât
azatŋâ itâ sâm dâzâkoip, “Zet âimŋâ kut ŋâi ŋâi ek nâŋgabot, zorat
den siŋgi Yohane dukuit. Sinziŋ bâpsâsâŋ, zen ikme. Kinziŋ bâliŋâ, zen
obândime. Um sâk bâlâ, zen âlipziŋ upme. Kindapziŋ bâpsâsâŋ, zen
den nâŋgâme. Mumuŋâ, zen zaatme. A ambân kanpitâ, ziŋâ den siŋgi
âlipŋâ nâŋgâme. 23 Ŋâi zâk nâgât nâŋgi mân âkon opmap, zâkkât nâŋga
sâtâreŋoot upap.”
24-25 Oi Yohanegât azatŋâ zet aritâ Yesuŋâ a amban ândiwe, zo
Yohanegât topŋâ itâ sâm dazaŋgoip, “Zen barâ kâtikŋâ mirâ kamân
âtâŋan wan iknam âiwe? Zen gerâ ŋâi pibâŋâ kom kâbakŋei iknam âiwe?
Mo a ŋâi hâmbâŋâ neuleŋoot iknam âiwe? Nâŋge. A hâmbâ neuleŋoot
mem ândime, zen a kutâ namin tâtat mâme âlip tapme. 26 Mo Propete ŋâi
iknam âiwe. Zorat nâ dâzâŋgua nâŋgânek. A igâwe, zo Propete nâmbutŋâ
zen yatâ buŋâ. Zâk Propete a nâmbutŋâ walâziŋgap. 27 Zâkkât den kulem
ŋâi itâ ziap,

> ‘Nâŋgâ. Nâgât kore a ŋâi sâŋgongua kândom otgibap. Zâkŋâ
> mâtâpkâ kârâm kubikpap.’

28 Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Ambânân gâbâ âsagiwe, zeŋgâren
gâbâ a ŋâiŋâ Yohane mân walip. Ka Anutugât kiŋ topŋan a ândibi, narâk
zoren a giginŋâ ândibi, ziŋâ ko walâbi.”
29 A ambân aksik sot kât mimiŋ a, zen ârândâŋ Yohanegât den
nâŋgâmŋâ Anutugât den nâŋgâne bon oi Yohaneŋâ too saŋgonziŋgip.
30 Parisaio a sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen ko Yohanegât
too birâm Anutugât den kândâtkune zeŋgâren bon buŋ oip.
31 Yesuŋâ itâ sâip, “A narâk ziren ândie, zen ikâ zo zeŋgâren dâpkwap
sâbâ? Zen dap yatâ? 32 Zen katep yatâ ek birâ, nâŋgâm birâ upme. Kâtep
zen kamân sombemân tapŋâ bukurâpziŋâ itâ sâm dâzâŋgome, ‘Nen kep

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

meindâ zen wangât mân kue? Nen umbâlâ kep mem iseindâ wangât mân
isie?' 33 Yohane too saŋgonziŋgip, zâk waiŋ sot nalem mân nem ândei
ekŋâ sâwe, 'Zâk wâkeŋoot ândiap.' 34 Ka a bonŋâ, nâŋâ gamŋâ nalem sot
waiŋ nem ândia nekŋâ sâme, 'Zâk kât mimiŋ a sot bâliŋ mâme a zeŋgât
buku. Nalem sot waiŋ nem mân birâmap.' 35 Ka sa nâŋgânek. Anutugât
nâŋgânâŋgâ ko a ambârâpŋâ ziŋâ topŋâ nâŋgâm lum zaatne bonŋâ
âsagemap."

Ambân ŋâiŋâ Yesu kiŋâ saŋgorip.

36 Parisaio a ŋâiŋâ Yesu diim mirâŋan zari nalem niniŋâ tâtarân tâip.
37 Oi kamân zorat ambân laŋ mâman ambân ŋâi, zâk Yesu Parisaiogât
mirin zari siŋgiŋâ nâŋgâmŋâ too hitom âlip ŋâi beloŋoot mem zarip.
38 Oi Yesugât kândâtŋan kin isei siŋâ tooŋandâ Yesugât kiŋan giari kâuk
sâmotŋandâ saŋgori âron oip. Kiŋan mâŋganŋâ too wârânŋâ âlip, zo
saŋgonŋaŋgip.
39 Ambân zo yatâ oi Parisaio a Yesu diigip, zâkŋâ ekŋâ umŋandâ itâ
sâip, "Ambân zirat orot mâme bâliŋâ. Yesu zâk Propete ândim sâi ko
ambân zirat topŋâ ek nâŋgâbap."
40 Yatâ nâŋgi ko Yesuŋâ itâ sâm dukuip, "Simoŋ, den ŋâi dâgoga
nâŋgâ." Dukui sâip, "Patâ, sâna nâŋgâbâ." 41 Oi Yesuŋâ itâ sâm dukuip,
"Sikum a ŋâi a zagât kât tosa zikip. A ŋâi kât 5 handeret pindip. A ŋâi
ko kât 50 pindip. 42 Oi hâuŋâ pindârat sâm kâtzikŋâ buŋâ, zorat ko
tosazik birip. Oi zekâren gâbâ ŋâiŋâ sikum patâ a zorat umŋandâ gâsum
biraŋbap? Gâ ŋâigât sat?"
43 Mâsiki Simoŋâ itâ sâip, "Kât doŋbep pindip zâkkât san." Sâi Yesuŋâ
itâ sâip, "Gâ âlip sat." 44 Yatâ sâm ambângâren puriksâm Simoŋ itâ
sâm dukuip, "Ambân zi eksat? Mirâgan kopga ki saŋgon too ŋâi mân
gum paat. Ambân zâkŋâ ko kinnâ siŋ tooŋandâ giari saŋgonnim kâuk
sâmotŋandâ saŋgori âron uap. 45 Gâ mân mâŋgannigat. Ka ambân zâkŋâ
ko kinnan narâk kârep mângannim taap. 46 Gâ kâuknan kelâk mân
saŋgonnigat. Ka ambân zorâŋâ ko kinnan too hitom âlip saŋgonsap.
47 Zorat dâgobâ. Ambân zâk umŋâ gâsunim yatâ otnigapkât topŋâ
itâ nâŋgâ. Zâk tosaŋâ patâ ândeip, zo biran. Ŋâi zâk tosaŋâ mâik ŋâi
birâbirâŋâ, zâk âkŋâlem mâik ŋâi tâkŋaŋgâbap." 48 Yatâ sâmŋâ ambân itâ
sâm dukuip, "Tosagâ biran." 49 Yatâ sâi a nalem ârândâŋ nem tarâwe, ziŋ
umziŋandâ itâ nâŋgâwe, "Zâk a dap dap yatâ, gât ko tosa birâbirâŋaŋgât
sap?" 50 Oi Yesuŋâ ambân zo itâ sâm dukuip, "Nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnigat,
zorat âlip uat. Umgâ diim gei âi ândi."

Ambân nâmbutŋâ Yesu moliwe.

8 1 Narâk zorat kwâkŋan Yesuŋâ kamân patâ sot kamân mâik,
zeŋgâren obândim Anutu um topŋan ândiândigât den siŋgi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlipŋâ dâzâŋgom ândeip. Arâp kiin zagât, zen molim âiwe. 2 Oi ambân
nâmbutŋâ mârum wâkeziŋoot sot mâsekziŋoot zo kubikziŋgip, zen
molim âiwe. Zeŋgâren gâbâ ambân ŋâi kutŋâ Maria, Madala kamânân
gok. Zâkkât wâke nâmburân zagât moliziŋgip. 3 Oi ambân ŋâi kutŋâ
Yoana. Herodegât galem a Kusa, zâkkât ambinŋâ. Zet sot ŋâi kutŋâ
Susana sot ambân nâmbutŋâ doŋbep, zen kât sikumziŋâ zemziŋgip, zo
zâk sot arâpŋâ ziŋgâne nalem kwâlâm nem ândimarâwe.

Keet pâpangât den.
(Mt 13:1-23 Mk 4:1-20)

4 Kamân kamânŋâ a ambân Yesugâren mindunetâ den sumbuŋâ ŋâi itâ
sâm dâzâŋgoip, 5 "A ŋâi keet pâmbam nebân arip. Âimŋâ keet maandeŋi
nâmbutŋâ mâtâbân gei zei a ziŋ lâŋ kunzirâwe. Oi nii ziŋ ga nem naŋgâwe.
6 Keet nâmbutŋâ hân siŋitŋan gei zeip. Oi hân tooŋâ buŋaŋgât kâmŋâ
takâm moip. 7 Keet nâmbutŋâ hibuk osetŋan gei zeip. Oi kâmŋâ takâm
kopgâi hibuŋâ takâm langi moip. 8 Keetŋâ nâmbutŋâ hân kelâkŋan gei
kâmŋâ takâm zâim bonŋâ imbaŋâ âsageip. Topŋâ ŋâigât keetŋâ 1 handeret.
Topŋâ nâigât keetŋâ 1 handeret. Bonziŋâ yatâ muyageip." Den zo sâm
kwâkâm den kâtikŋâ sâip, "Ŋâi zâk kindapŋootŋâ den zi nâŋgâbap."
9 Arâpŋâ den sumbuŋâ zorat topŋâ mâsikâne itâ sâm dâzâŋgoip,
10 "Anutu um topŋan bagibagiŋâ, zorat den sumbuŋâ zo ziŋâ nâŋgâm
kwâtâtibigât sâsâŋ. Ka a nâmbutŋâ zen topŋâ mân nâŋgâbigât den
sumbuŋâ dâzâŋgoman. Zorat ko,

'Senŋâ igikŋâ, zo ikpi, ka mân ek kwâtâtibi. Kindapziŋandâ den
naŋgâm mân nâŋgâm kwâtâtibi.'

11 Den sumbuŋâ san, zo topŋâ itâ. Anutugât denŋâ keet yatâ uap.
12 Keetŋâ mâtâbân gei zeip, a nâmbutŋâ zo yatâ ândime. Den siŋgi âlip,
zo nâŋgâne Sataŋŋâ ga nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm sumbemgât siŋgi
upegât betziŋan memap. 13 Keetŋâ hân siŋitŋan gei zeip, a nâmbutŋâ zo
yatik ândime. Zen den siŋgi âlip nâŋgâm âkŋâlem ândibi. Oi ko umziŋan
ândâŋâ mân gâsuapkât narâk pâŋkânok mem ândine mâsimâsikâ
gâbabân birâbi. 14 Keetŋâ nâmbutŋâ hibukŋan gei zeip, a nâmbutŋâ zo
yatik ândime. Den siŋgi âlipŋâ, zo nâŋgâbi. Oi sâkkât kut ŋâi ŋâi zorat
nâŋgâne zâizâiŋâ oi kât sot sikumgât sambe muyageziŋgi den siŋgi
âlipŋâ, zo bonŋâ mân opmap. 15 Keetŋâ nâmbutŋâ hân kelâkŋan gei zeip,
a nâmbutŋâ zo yatik ândime. Zen den siŋgi âlipŋâ nâŋgâm umziŋ kubik
mem ândim kâtigem bonŋâ muyagime."

Kârâp âsakŋaŋgât den.
(Mk 4:21-25)

16 "Zen kârâp sâumŋâ âmaŋ umŋan pam kwârakume mo tâtatŋâ
gobetŋan pâme? Zo buŋâ. Âsakŋâ zo kiaŋ tâtatŋâ kwâkŋan pane mirâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

umŋan âsakŋâ âsagei a kopga mirâ umŋan âlip ikpi. 17 Kut ŋâi ŋâi
tik ziap, zo zem mân zimbap. Zo gâtâm âsagem naŋgâbap. Kut ŋâi
ŋâi kwârakwârakuŋ ziap, zo zem mân zimbap. Zo mâbâlakŋibap. Zo
mâbâlakŋem kagibap.
18 A ŋâi, zâk den nâŋgâm kwâtâtibap, Anutuŋâ zâk nâŋgânâŋgâ
âlip târokwap pindâbap. Ka a ŋâi mân nâŋgâm kwâtâtei bekŋan mem
naŋgâbap. Zorat den siŋgi zi kindap kwap nâŋgâm biraŋbi."

Yesugât mamŋâ murâpŋâ.
(Mt 12:46-50 Mk 3:31-35)

19 Narâk ŋâin a ambân kâmut patâ Yesu haamgum kine Yesugât mamŋâ
sot murâpŋâ, zen gam Yesugâren âinam a ambân zeŋgâren kwakŋâ
âkŋan kirâwe. 20 Yata utnetâ a ŋâiŋâ ziŋgitŋâ Yesu itâ sâm dukuip,
"Mamgâ murâpkâ giknam âmbi ga sombemân kinze." 21 Sâi Yesuŋâ
a ambân itâ sâm dâzâŋgoip, "Mamnâ murâpnâ, zorat sa nâŋgânek.
Anutugât den nâŋgâm lume, zen nâgât mamnâ murâpnâ."

Yesuŋâ sâi pibâ sot saru hiriŋsâwet.
(Mt 8:23-27 Mk 4:35-41)

22 Hilâm ŋâin Yesu sot arâpŋâ waŋgâyân zâiwe. Yesuŋâ waŋgâyân
zâim itâ sâm dâzâŋgoip, "Nen saru nâmbutken âinâ." Sâi nâŋgâne âiwe.
23 Âimŋâ Yesu umangât okŋaŋgi ge zeip. Uman zem tâi pibâ patâ koi saru
bâliŋ op tooŋâ waŋgâ kâligen giari saruyân geinam urâwe. 24 Oi Yesu
mâŋgim itâ sâm dukuwe, "Patâ, nen saruyân geinamen." Sânetâ zaatŋâ
saru sot pibâ den dâzâkoi hiriŋsâm ziwet. 25 Oi keŋgât op imbaŋâziŋ buŋ
oi sâwe, "Opoŋ, pibâ sot saru sot kut ŋâi ŋâi den dâzâŋgoi diŋâ lume. Zâk
a dap yatâ?"

Yesuŋâ wâke moliziŋgi bâu umziŋan geiwe.
(Mt 8:28-34 Mk 5:1-20)

26 Galilaia hân birâm saru nâmbutken âim Gerasene a zeŋgâren takâwe.
27 Zoren âimŋâ kârâkŋan zari a ŋâi zâkkâren gâip. A zorat umŋan wâke
doŋbep ândine narâk kârep sâk bârak ândeip. Oi mirin mân zemâip. A
zeŋgât kwak kât kiyân zânzeku op ândimâip. 28 A zo Yesu ekŋâ den kâtik
sâm hânân gei Yesu kiŋ topŋan zem den itâ sâip, "Yesu, Anutu sumbem
mariŋaŋgât nanŋâ, gâ wan otnibam gaat? Narâk mân mâte uapkât
sâknam patâ mân niban." 29 Yesuŋâ wâke itâ sâm dukuip, "Wâke, gâ ayân
gâbâ takâm âi." Zorat op ko sâip. Wâkeŋâ narâk dâp a zo mem âbababi
kwâkŋaŋgi a ziŋ gâsum tâk kâtikŋâ kiŋ bikŋâ saam galem op ândiwe. Oi
wâkeŋâ okŋaŋgi tâk tiriktâruk mem barâ kâtikŋan âi ândimâip.
30 Oi Yesuŋâ mâsikâm sâip, "Gâ kutkâ ŋâi?" Mâsiki sâip, "Nâgât kutnâ
kâmut patâ." Wangât, wâke doŋbep zen a umŋan ândiwe, zorat. 31-32 Hân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zoren bâu kâmut patâ zen bâkŋan gendâk nem ândiwe. Wâke zen
moliziŋgi simân geibegât wâke zen bâu umziŋan geibigât Yesu dukuwe.
Dukune nâŋgâziŋgi wâke zen ayân gâbâ takâm âiwe. 33 Wâke zen a
umŋan gabâ takâm bâu umziŋan geine bâu kâmut patâ zo sârârâk kârâm
simân geim saru deŋgânân gei mom naŋgâwe.
34 Bâu galem a zen zo ekŋâ sârârâk kârâm kamânân sot nebân a
ambân ândiwe, zorat den siŋgi dâzâŋgowe. 35 Dâzâŋgone a ambân zen
a wâkeŋoot ândeip, zo iknam gawe. A wâkeŋoot ândeipŋâ hâmbâŋoot
sot nâŋgânâŋgâŋoot Yesu kiŋ topŋan tâip. Oi ekŋâ keŋgât op kirâwe.
36 Kinetâ a ek nâŋgâweŋâ a wâkeŋoot ândeipŋâ âlip oip, zorat den siŋgi
dâzâŋgowe. 37 Oi Gerasene hânân kamân dâp a ambân, zen keŋgât
op Yesu zâk kamânziŋâ zo birâm âibapkât dukune waŋgâyân âburem
zarip. 38 A wâkeŋoot ândeip, zâkŋâ Yesu sot âibapkât sâi Yesuŋâ itâ sâm
kwâkâŋaŋgip, 39 "Gâ kamângan âimŋâ torerâpkâ Anutuŋâ kubikgigap,
zorat siŋgi dâzâŋgom ândiban." Sâi a zo puriksâm Yesuŋâ kubikŋaŋgip,
zorat siŋgi kamânŋan a ambân dâzâŋgom naŋgip.

Ambân katep ŋâi moi Yesuŋâ mâŋgeip.
(Mt 9:18-26 Mk 5:21-43)

40 A zen Yesugât mambât ândine gâi ekŋâ sâtâre urâwe. 41 Oi
mâpâmâpâse namâ galem a ŋâi kutŋâ Yairo, zâk gamŋâ Yesugât kiŋ
topŋan ge tap itâ sâm dukuip, "Gâ mirânan gâban." 42 Zâkkât bâratŋâ
kânok, kendonŋâ kiin zagât, zâk mumbam op zeipkât Yesu dukuip. Oi
Yesuŋâ nâŋgâm ari a ambân doŋbep mem oset kwâkŋaŋgâne âiwe.
43 Osetziŋan âmbân ŋâi ândeip. Ambân zâk gilâm gem ândei kendon
patâ kiin zagât oip. Oi kubikkubik a ziŋâ kubik osiwe. 44 Ambân zorâŋâ
Yesu kândâtŋan âim hâmbâ murukŋan weegip. Weegi zorâŋak gilâmŋâ
kârâksâip. 45 Oi Yesuŋâ mâsikâziŋgâm sâip, "Ŋâiŋâ weenigap?" Sâi a
ambân kwâimbâne Peteroŋâ itâ sâip, "Patâ, a ambân ziŋâ mem oset
kwatgim weegige, zo ka." 46 Yesuŋâ itâ sâip, "Ŋâiŋâ weenigi imbaŋânâ
ari nâŋgan." 47 Ambân zorâŋâ topnâ muyagiap sâm ken bet sânsân opŋâ
Yesugât kiŋ topŋan gei pindiŋsâm tap mâsekŋaŋgât den sot hâmbâ
murukŋan gâsum âlip oip, zorat den siŋgi sâm muyagei nâŋgâwe. 48 Sâi
Yesuŋâ itâ sâm dukuip, "Bâratnâ, nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnigat, zorat op
âlip uat. Umgâ diim gei âi."
49 Yesu yatâ sâm kiri mâpâmâpâse namâ galem a, zâkkât mirin gâbâ a
ŋâi ga itâ sâip, "Bâratkâ muap, gât ko sâna patâŋâ mân gâbap." 50 Yesuŋâ
den zo nâŋgâm galem a itâ sâm dukuip, "Mân keŋgât ot. Nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâtnina bâratkâ âlip upap." 51 Yatâ sâmŋâ mirin takâmŋâ nâmbutŋâ
sâi kinetâ ko Petero sot Yohane sot Yakobo sot katep ibâ mamŋâ, zeŋak
zâk sot zâiwe. 52 Oi a ambân âigirâp patâ doŋbep isem zem tatne itâ sâm
dâzâŋgoip, "Mân isenek. Ambân katep zâk yen uman zem taap." 53 Sâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zen moip zo nâŋgâm kâtigem girâŋaŋgâwe. 54 Oi Yesuŋâ ambân katep
zo bikŋan gâsum konsâm sâip, “Ambân, gâ zaat.” 55 Sâi zorâŋak dâpŋâ
puriksâi zaarip. Zaari nalem pindâne nimbapkât den dâzâŋgoip. 56 Ibâ
mamŋâ, zikŋâ ek nâŋgâm imbaŋâzikŋâ buŋ oip. Yesuŋâ zorat siŋgi a
ambân mân dâzâŋgobigât dâzâŋgoip.

Yesuŋâ arâpŋâ nep diŋ sâm ziŋgip.
(Mt 10:5-15 Mk 6:7-13)

9 1 Yesu zâk arâpŋâ sâi gane wâke moliziŋgâbigât sot mâsek
kubikziŋgâbigât imbâŋâ ziŋgip. 2 Oi a ambân Anutugât um
topŋaŋgât den dâzâŋgom mâsekziŋoot kubikziŋgâbigât sâŋgonzâŋgoip.
3 Den itâ sâm sâŋgonzâŋgoip, “Zen mâtâpkât tân sot irâ, nalem, kât mân
mem âibi. Hâmbâ umŋan sâkŋan buŋâ. Kânogâk mem âibi. 4 Kamân
ŋâin âimŋâ mirâ tapi, zorenâk tâtat mâme op gem âibi. 5 Kamân ŋâin
âine ziŋgit mân nâŋgâne kinziŋan gwapgwap lâŋ gâbârine gei topziŋâ ek
nâŋgâbi. Zen yatâ opŋâ kamân zo birâm âibi.” 6 Yatâ sâm dâzâŋgoi zen
âiwe. Kamân toren toren âim a ambân den siŋgi âlip dâzâŋgom a ambân
sisi mâsekziŋoot kubikziŋgâm ândiwe.

Herodeŋâ Yesugât siŋgi nâŋgip.
(Mt 14:1-2 Mk 6:14-16)

7 A kutâ Herode, zâk Yesuŋâ kut ŋâi ŋâi oip, zorat den siŋgi nâŋgâm
kwagip. Wangât, a nâmbutŋandâ itâ sâwe, zorat, “Yohane, zâk mumuŋan
gâbâ zaatŋâ ândim kut ŋâi ŋâi zo uap.” 8 Nâmbutŋandâ Elia zaat ândiap
sâwe. Ka nâmbutŋandâ sâwe, “Zâk Propete sâŋgiŋâ ŋâiŋâ zaatŋâ ândiap.”
9 Sânetâ Herodeŋâ itâ sâip, “Nâŋâ sandâ Yohane gânduŋâ mânâŋgârâwe,
zo ko zi ŋâiŋâ oi siŋgiŋâ nâŋgâman?” Yatâ sâm Yesu ikpatkât nâŋgâm
ândeip.

Yesuŋâ a 5 tausen nalem ziŋgip.
(Mt 14:13-21 Mk 6:30-44 Yo 6:1-13)

10 Aposolo zen âburem gam nep tuuwe, zorat Yesu dukum naŋgâwe.
Den siŋgi zo dukunetâ Yesuŋâ diiziŋgâm Besaida zeŋgât hânân ziiŋik
ândibigât âiwe. 11 Âine a ambân zen siŋgi nâŋgâm moliziŋgâm âiwe. Oi
Yesugâren takâne buku otziŋgi ândiwe. Ândinetâ Anutu um topŋaŋgât
den dâzâŋgom a sisi mâsekziŋoot zo kubikziŋgip. 12 Yatâ op ândinetâ
mirâsiŋ geibâ sâi arâpŋâ kiin zagât, zen Yesugâren âim itâ sâm dukuwe,
“Ziren mân ândiândiŋan ândiengât a zâmbanna kamân toren toren âim
mirâ sot nalem muyaginek.” 13 Yatâ sânetâ ko itâ sâm dâzâŋgoip, “Wangât
âibigât se? Ziiŋak nalem ziŋgânek.” Sâi itâ dukuwe, “Nalem bâtnâmbut
sot saru zuuŋâ zagât yatiktâ ziap, zorat dap utnâ. Nen kamânân âimŋâ
a kâmut zi zeŋgât nalem sâŋgân minat?” 14 A doŋbep, 5 tausen yatâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândiwegât den yatâ sâwe. Sânetâ itâ sâip, “A dâzâŋgone teŋgâ ŋâi
50, teŋgâ ŋâi 50, yatâ ge tatnek.” 15-16 Sâi zen yatâ sâne tatne nalem
bâtnâmbut sot saru zuu zagât, zo memŋâ sumbemân ekŋâ sâiwap sâm
sonpam namuŋâ arâp ziŋgi ziŋâ kâsâpkum a ziŋgâwe. 17 Oi zen aksik patâ
nem âkon urâwe. Oi buputŋâ zeip, zo sândune irâ kiin zagât piksâip.

Peteroŋâ Yesugât topŋâ sâm muyageip.
(Mt 16:13-19 Mk 8:27-29)

18 Narâk ŋâin Yesu zâk ninâu nep tuum tâi arâpŋâ zâkkâren âiwe. Oi
Yesuŋâ mâsikâziŋgip, “A ambân ziŋâ nâgât ŋâi sâme?” 19 Mâsikâziŋgi
itâ sâm dukuwe, “Nâmbutŋâ ziŋâ Yohane too saŋgonziŋgip sâme.
Nâmbutŋâ ziŋâ Elia sâme. Oi nâmbutŋâ ziŋâ Propete sâŋgiŋâ ŋâi zaat
ândiap sâme. Gâgât yatâ sâme.” 20 Sâne mâsikâziŋgâm sâip, “Ka zen
ko nâgât ŋâi sâme?” Sâi Peteroŋâ sâip, “Gâ Anutugâren gokŋâ. Bâliŋan
gâbâ mâkâniŋgâban. Gâ Kristo.” 21 Yatâ sâi a ambân zikŋâ topŋâ mân
dâzâŋgobigât sâm kâtigeip.
22 Oi itâ târokwap dâzâŋgoip, “A bonŋâ, nâ sâknam patâ nâŋgâbat.
Yuda zeŋgât a patâ sot a sâtŋâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a
zen kâbakŋenine Roma a kutâgâren aria none momŋâ sirâm karâmbut
tap zaatpat.”

Yesu molim ândiândiŋaŋgât den.
(Mt 16:24-28 Mk 8:34-9:1)

23 Yesu zâk a ambân aksik itâ dâzâŋgoip, “Zen nâ molininâ sâm um
sâkziŋaŋgât den kândâtkum sirâmŋâ sirâmŋâ poru nakziŋâ lum nâgât
mâtâp lâŋbi. 24 Zen ândiândiziŋ aŋgân kârâbi, zo ko gulipzâŋgobap.
Ka zen nâgât op ândiândiziŋ birâbi, zo ko muyageziŋgâbap. 25 Zen
hângât kut ŋâi ŋâi aksik mem ândine ândiândiziŋ koi moi wan wan
bonŋâ zemziŋgâbap? 26 Zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk kwâimbânibap mo
dinnaŋgât nâŋgi aŋunŋoot upap, zo ko a bonŋâ, nâŋâ gâtâm Ibânâ sot
sumbem a zeŋgât âsakŋâ sot a bonŋâ nâgât âsaknoot gamŋâ a yatâ zo
kwâimbâziŋgâbat. 27 Nâ perâkŋak sa nâŋgânek. A zi kinze, zeŋgât oserân
gabâ nâmbutŋâ mân mune Anutu um topŋan ândiândiŋaŋgât narâk mâte
oi ikpi.”

Yesuŋâ sumbemgât holi tobatŋâ meip.
(Mt 17:1-13 Mk 9:2-13)

28 Yesu den zo sâm naŋgi sirâm nâmburân kârâmbut âki ninâu sâbam
Petero sot Yohane sot Yakobo diiziŋgi bâkŋan zâiwe. 29 Zâi ninâu sâm tâi
holi tobatŋâ ŋâi âsageip. Oi hâmbâŋâ kâukom kwâtâteip. 30 A zâgât Yesu
sot muyageitâ den sâm kirâwe, kutzikŋâ Mose sot Elia. 31 Zet sumbem
âsakzikŋoot gam Yesu Yerusalem kamânân zâim ândim sot sumbemân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâibap, zorat den sâwe. 32 Oi Petero sot bukuzatŋâ zen umangât otziŋgi
zemŋâ zaat igâwe. Yesu âsakŋâŋoot sot a zagât zâk sot kiritâ ziŋgirâwe.
33 Oi a zagât zo âiram oitâ Peteroŋâ Yesu itâ sâm dukuip, “Patâ, mat ŋâi
ziren ândien. Silep karâmbut tuunâ. Gâgât ŋâi, Mosegât ŋâi, Eliagât ŋâi.”
Zo mân nâŋgâm laŋ yatâ sâip.
34 Sâi sasa ŋâi ge kwâtepzâŋgoip. Kwâtepzâŋgoi arâp zen keŋgât op
kirâwe. 35 Oi sasa kâligen gâbâ den zitâ muyageip, “Zi nannâ mem
sâlâpkuwan. Zen diŋâ nâŋgâm kwâtâtibi.” 36 Den zo nâŋgâmŋâ iknetâ
Yesu zikŋik kiri igâwe. Oi arâpŋâ zen zo igâwe, narâk zoren a mân
dâzâŋgom ziiŋik nâŋgâm ândiwe.

Arapŋâ ziŋâ wâke molim osiwe.
(Mt 17:14-21 Mk 9:14-29)

37 Haŋsâi bâkŋan gâbâ gine a ambân kâmut patâ kândiaŋgâwe.
38 Zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ Yesu konsâm den kâtik itâ sâm dukuip, “Patâ,
gâ dinnâ nâŋgâm nannâ eknan. Nâ nannâ kânok. 39 Nâŋgâ. Wâke ŋâiŋâ
okŋaŋgi den kambâŋ sâmap. Oi diim mem ŋâi ŋâi okŋaŋgi lepâuŋâ
gemap. Oi wâke zorâŋâ mân birâŋaŋgâm kom mem ŋâi ŋâi okŋaŋgâmap.
40 Oi arâpkâ molibigât dâzâŋgua zen molinâ sâm kwakŋâ bire.”
41 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “O, a kâmut nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋ,
narâk dabutâ zen sot ândim âkom diiziŋgâm ândibat?” 42 Sâmŋâ a zo
itâ sâm dukuip, “Nângâ diim ga.” Sâi Yesugâren diim âim tatne wâkeŋâ
okŋaŋgi hânân gei um gulip op zeip. Oi Yesuŋâ wâke den dukui ari katep
zo âlip oi ibâŋâ pindip. 43 Oi a ambân zen Anutugât imbaŋâ zo ekŋâ
âiwap parâwe.

Mumbapkât den sapsum ziŋgip.
(Mt 17:22-23 Mk 9:30-32)

Oi a ziŋâ Yesu kut ŋâi oip, zorat âiwap pam zine Yesu sot arâp ziiŋik
tap itâ sâm dâzâŋgoip, 44 “Den zi dâzâŋgua nâŋgânek. A bonŋâ nâ a
zeŋgât bitziŋan zâibat.” 45 Yatâ sâm dâzâŋgoi arâp zen den zo nâŋgâm
topŋâ mân nâŋgâwe. Den zorat topŋâ nâŋgâbegât pâkekoip. Oi Yesu
mâsikânam nâŋgâm kwakŋâ birâwe.

A sâtŋâ ândiândigât den.
(Mt 18:1-5 Mk 9:33-40)

46 Yesugât arâpŋâ zeŋgât osetziŋan a ŋâiŋâ a sâtŋâ ândibap, zorat sâm
âraguwe. 47 Âragune Yesuŋâ nâŋgânâŋgâziŋâ ek nâŋgâm katep mâik
ŋâi diim ga gootŋan pâi tâi itâ sâm dâzâŋgoip, 48 “Ŋâiŋâ katep mâik
itâ zo galem okŋaŋgâbap, zo ko nâ kore otnibap. Kore otnibap, zorâŋâ
sâŋgonnogip, zo yatik kore okŋaŋgâbap. Oi zeŋgâren gâbâ a ŋâi giginа op
ândibap, zo ko Anutuŋâ zâkkât a patâ sâbap.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49 Sâi Yohaneŋâ itâ dukuip, “Patâ, nen a ŋâiŋâ gâgât kot sâm wâke
molei iksen. Oi zâk nen sot mân ândeipkât kwâkâŋaŋgen.” 50 Sâi Yesuŋâ
sâip, “Mân kwâkâŋaŋgâbi. Nepziŋâ mân kândaŋbapŋâ ko buku op
betziŋan mimbap.”

Samaria a ziŋâ Yesu mirâ aŋgân kârâŋaŋgâwe.

51 Yesu sumbemân puriksâbam narâk mâte oi Yerusalem kamân âibam
kâtigem arip. 52 Âibamŋâ arâpŋâ nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgoi kândom âiwe.
Kândom âimŋâ Samaria a zeŋgât kamân ŋâin takâmŋâ Yesugât mirâ
ŋâin muyagibigât dâzâŋgowe. 53 Yesu zâk Yerusalem kamân âibap, yatâ
nâŋgâm mirâ aŋgân kârâwe. 54 Mirâ aŋgân kârâne Yakobo sot Yohane,
zet zo nâŋgâm Yesu mâsikâm sâwet, “Kembu gâ nâŋgâna sâitâ sumbemân
gâbâ kârâp gei ziŋgesibap.” 55 Yatâ sâitâ Yesuŋâ puriksâm kwâkâzikip.
56 Oi kamân zo birâm kamân ŋâin âiwe.

Yesu molim ândiândiŋaŋgât den.
(Mt 8:19-22)

57 Oi âine a ŋâiŋâ muyageziŋgâm Yesu itâ sâm dukuip, “Gâ zoren mo
zoren âibâ sâna moligibat.” 58 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Wâu ulin, zen
deŋziŋan ândime. Nii zuu, zen hâŋgotziŋan zime. Ka a bonŋâ, nâ ko isen
korem zo buŋ ândiman.” 59 Oi Yesuŋâ a ŋâi muyagem itâ sâm dukuip,
“Gâ ga molini.” Sâi a zorâŋ itâ sâm dukuip, “Kembu, nâŋgâna âi ibânâ
hangum gâbat.” 60 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Birânandâ mumuŋandâ
ziiŋak hanagonek. Gâ ko âimŋâ Anutu um topŋan ândiândiŋ, zorat den
sâna laŋ kârâbap.”
61 A ŋâiŋâ ko Yesu itâ sâm dukuip, “Kembu, nâ moligibatkât otnigap.
Gâ nâŋgâna puriksâm âim torerâpnâ kândâtziŋ kelikŋâ gâbat.” 62 Sâi
Yesuŋâ itâ dukuip, “A ŋâi kamân ŋâi âibamŋâ mâtâbân âim um zagât op
puriksâm kândâtŋan ikpap, a yatâ zorâŋ Anutu um topŋan bagibagiŋ,
zorat dâp buŋâ.”

Arâp doŋbep siŋgi âlip dâzâŋgobigât sâŋgonzâŋgoip.

10 1 Narâk zorat kwâkŋan Yesuŋâ arâp 70 gâsum sâlâpzâŋgom nep
diŋ sâm ziŋgip. Oi zikŋâ kamân zo âibat sâip, zoren a zagât
zagât sângonzâŋgoip. 2 Oi itâ sâm dâzâŋgoip, “Kâlamân kut ŋai ŋâi
bonŋâ doŋbep, ka nep tuutuuŋ a bituk. Zorat zen nep mariŋaŋgât sâne
nep a muyageziŋgi nepŋan âibi. Nebân âim bonŋâ kwâkâm mimbi.
3 Zen âim itâ nâŋgâbi. Râma gwamŋâ zen wâu ulin zeŋgât oserân mân
sâŋgonzâŋgua âibe. Yata zo laŋ zen sâŋgonzâŋguan. 4 Zen irâ kipâke sot
kât mân mem âibi. Oi mâtâbân âim a muyageiziŋgâm zen sot kin den
mân upi. 5 Mirâ ŋâin zâinam mâirâp itâ sâm dâzâŋgobi, “Mirâ umŋan
lumbeŋâ zimbap.” 6 Sânetâ mirâ zoren a ŋâi lumbeŋaŋgât siŋgi ândei

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lumbeŋâ dinziŋaŋgât bonŋâ zâkkâren muyagem zimbap. Buŋ oi ko
lumbeŋâ dinziŋâ, zorat bonŋâ ziiŋan âburibap. 7 Mirâ zâibi, zoren tâtat
mâme utne nalem ziŋgâne nimbi. Nep a zen nep sâŋgânŋâ minetâ dâp
upap. Mirâ laŋ mân zâibi.
8 Kamân ŋâin âinetâ buku otziŋgâm nalem ziŋgâne nimbi. 9 Zoren a
ambân sisi mâsekziŋoot kubikziŋgâm kamân mâirâp itâ sâm dâzâŋgobi,
'Anutu um topŋan ândiândiŋ mâte otziŋgap.' 10 Ka kamân ŋâin takâne
ziŋgit mân nâŋgânâŋgâ utne kamân sombemân kin itâ sâm dâzâŋgobi.
11 'Kinniŋan zeŋgât gwapgwap taap, zo lâŋ gâbâreindâ zemziŋgâbap.
Zorat topŋâ itâ nâŋgânek. Anutu um topŋan tâtatŋâ mâte otziŋgi bire.'
12 Zorat sa nâŋgânek. Gâtâm den kubikkubik narâkŋan Sodom kamân
mâirâp, zen hâuŋâ mem gei kwap otziŋgâbap. Ka kamân zorat mâirâp,
zen hâuŋâ mem zâi kwap otziŋgâbap.
13 Yei, Koraziŋ kamân mâirâp, zen sâknam yâmbât nâŋgâbi. Yei,
Besaida kamân mâirap, nep patâ zeŋgâren muyagewan, zo yatâ Tiro
Sidoŋ zeŋgâren muyagei sâi ko mârum âigirâp patâ op umziŋ melâŋbe.
14 Zorat ko den kubikkubik narâkŋan Tiro Sidoŋ a ambân, zen hâuŋâ
mem gei kwap otziŋgâbap. Ka Koraziŋ sot Besaida kamân mâirâp, zen
ko hâuŋâ mem zâi kwap otziŋgâbap. 15 Oi Kapenaum kamân mâirâp, zen
dap upi? Zen sumbemân zâibi? Buŋâ. Zen simân geibi."
16 Yâtâ sâmŋâ Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Ŋâi zâk zeŋgât
den nâŋgâbapŋâ nâgât den nâŋgâbap. Ka ŋâi zâk birâziŋgâbapŋâ yatik
birânibap. Oi ŋâi zâk nâ kândâtnom birânibapŋâ sâŋgonnogipŋâ yatik
kândâtkom birâŋaŋgâbap."

Arâpŋâ puriksâne Yesuŋâ Ibâŋâ mâpâseip.

17 Yesugât arâp 70, zen âburem gam sâtâre op Yesu den siŋgi
okŋaŋgâwe. Itâ sâm dukuwe, "Gâgât korân sâindâ wâke sot kut ŋâi
ŋâi, ziŋâ dinniŋâ lume." 18 Yatâ sânetâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Sataŋ
zâk sumbemân gâbâ hânpân yatâ gei koi egâwan. 19 Nâŋge. Zen
mulum sot yaŋgi sot Sataŋgât kut ŋâi ŋâi gakârâpŋâ, zo lâŋne mân
tâmbetzâŋgobapkât imbaŋâ ziŋgâwan. 20 Oi wâkeŋâ sâtziŋ lume, zorat
zen mân sâtâre upi. Ka kutziŋâ sumbemân kulemgui ziap, zorat sâtâre
upi."
21 Narâk zoren Tirik Kaapumŋâ Yesu okŋaŋgi sâtâre op den itâ sâip,
"Ibânâ, sumbem sot hân mariŋâ, mâpâsegigan. Gâ a nâŋgânâŋgâziŋaŋgât
nâŋgâne patâ opmap, a yatâ zo ko diŋgâ mem tik kwatziŋgâmat. Ka a
umziŋaŋgât nâŋgânetâ katep opmap, zo ko diŋgâ sapsum ziŋgâmat. Oi nâ
zorat mâpâsegigan. Gâ yatâ muyagem âibap sâm kâtigein." 22 Yatâ sâmŋâ
itâ sâm dâzâŋgoip, "Ibânandâ kut ŋâi ŋâi zo aksik nâgât bitnan pâip. A
zen nanŋâ topnâ mân nâŋgâm kwâtâtime. Ibânâ, zâk zikŋik nek topnâ
nâŋgâmap. Oi yatik a zen Ibânaŋgât topŋâ mân nâŋgâm kwâtâtime.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nanŋâ ninak nâŋgâm kwâtâtiman. Oi nanŋâ nâŋâ a nâmbutŋâ Ibanâ tirâpzâŋgua âlip nâŋgâbi.”

23 Yatâ sâmŋâ Yesuŋâ arâpŋâ zeŋgâren puriksâm itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen kut ŋâi ŋâi sen pup tuuga ikse, zorat umâlip nâŋgâbi. 24 Nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Propete a sâŋgiŋâ sot a kutâ doŋbep, zen kut ŋâi ŋâi ikse, zo ek nâŋgânam osiwe. Den siŋgi âlip zo nâŋgânam urâwe. Oi mân nâŋgâwe.”

A ŋâiŋâ kâsaŋâ buku okŋaŋgip.
(Mt 22:35-40 Mk 12:28-31)

25 Kembugât gurumin den zorat galem a ŋâiŋâ Yesu itâ mâsikip, “Patânâ, dap op ândiândi tâmbâŋaŋgât siŋgi upat?” 26 Sâi Yesuŋâ den hâuŋâ itâ mâsikip, “Kembugât gurumin denân dap yatâ zei sâlâpkum nâŋgâmat?” 27 Mâsiki sâip, “Gâ um dâpkâ sot imbaŋâgâ sot nâŋgânâŋgâgâ, zo Kembugâ Anutu hâlâluyâk pindâna zimbap. Oi gikaŋgât otgimap, yatigâk a torenŋâ zeŋgât otgibap. Den yatâ zo ziap.” 28 Sâi Yesuŋâ dukuip, “Den âlip sat. Zorik lum ândiândi tâmbâŋaŋgât siŋgi upan.”

29 A zo a ambân mâteziŋan zâizâiŋ upam opŋâ Yesu itâ mâsikip, “Oi ŋâigât yatâ buku okŋaŋgâbat?” 30 Sâi Yesuŋâ den siŋgi ŋâi itâ okŋaŋgip, “A ŋâiŋâ Yerusalem kamânân gâbâ Yeriko kamânân geibam mâtâbân arip. Ari ko a kâtik, kâmbu a, zen muyagem komŋâ hâmbâŋâ sot kut ŋâi ŋâi gakâŋâ bekŋan mem birâŋaŋgâne mâtâbân mumbam op zeip. 31 Zei tirik namâ galem a ŋâiŋâ mâtâbân âi ekŋâ walâm arip. 32 Zâk ari ko tirik namâ galem zeŋgât kore a ŋâi, Lewigât kâmut zeŋgâren gokŋâ, zâkŋâ yatik mâtâbân âim ek walâm arip.

33 Oi Samaria hânân gokŋâ, a ŋâi mâtâbân âi ekŋâ umŋâ nâŋgip. 34 Oi ekŋâ zâkkâren âim useŋâ kelâk sâŋgon, waiŋ too saŋgon kâpeip. Oi doŋgi kwâkŋan pamŋâ diim âi lomba namin pamŋâ galem oip. 35 Haŋsâi âibamŋâ lomba namâ galem a kât pindâm itâ sâip, ‘Gâ a zi galem okŋaŋgâban. Kât gigan, zorat nâŋgâna mân dâp oi âburem gâbarân kât gibat.’”

36 Yesuŋâ den siŋgi yatâ sâm sâip, “A karâmbut zo zeŋgâren gâbâ ŋâi nâŋgâna a kuwe, zo buku okŋaŋgip?” 37 Mâsiki sâip, “Galem okŋaŋgip, a zorâŋ.” Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, “Gâ âim yatâ op ândiban.”

Maria sot Mata, zekât den siŋgi.

38 Yesu sot arâpŋâ, zen âim kamân ŋâin takâne ambân ŋâi kutŋâ Mata, zâkŋâ sâi Yesu mirin zarip. 39 Oi Matagât gatŋâ ŋâi ândeip, kutŋâ Maria. Zâkŋâ Kembugât kiŋ topŋan ge tâi den siŋgi âlip sâi nâŋgip. 40 Matâ zâk nalem om kinŋâ itâ nâŋgip, “Nep patâ zei gatnâ mân betnan miap.” Yatâ nâŋgâm Yesugâren âimŋâ sâip, “Kembu, gatnandâ birânigi ninak kore

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

uan. Gâ dukuna ga betnan meik." 41 Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, "Mata, Mata,
gâ kut ŋâi ŋâigât nâŋgâm kwâkâm kinzat. Nâŋgâ. Kut ŋâi ŋâi bâbâlaŋ
upan, zorâŋâ dâpŋan. Maria zâk den siŋgi âlip nâŋgâm taap. Zâk mân sa
birâbap." 42 (-)

Ninâugât Den.
(Mt 6:9-15; 7:7-11)

11 1 Yesu zâk hân ŋâin âim ninâu sâm tâi arâpŋâ zeŋgâren gâbâ a
ŋâiŋâ itâ sâip, "Kembu, Yohaneŋâ arâp ninâu kwâkâm ziŋgip, zo
yatik kwâkâm niŋgâ." 2 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Zen ninau sânam
itâ sâbi,

'Ibâ, gâgât kutkâ hâlâlu zimbap. Gâ gamŋâ hân dâp um dap kembu
otniŋgâm ândimâmban. 3 Sirâm dâp nalem dâpniŋan niŋgâban.
4 Tosaniŋ birâban. Neŋgoot yatik a zeŋgât tosaziŋ birâmen, zorat.
Top mâsimâsikâyân mân nâmbanban.'"

5 Yatâ sâmŋâ itâ târokwap dâzâŋgom sâip, "Zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ ŋâtik
tânâmŋan a bukuŋâ konsâm dukubap, 'Bukunâ, gâ nalem karâmbut ni.
6 Bukunâ ŋâiŋâ nâgâren gâi nalem pindâbam kâruan.' 7 Yatâ sâi mirâ
mariŋâ, zâk mirinâk tap sâbap, 'Gâ wangât uman gwâlâ kwâtnigat? Mirâ
mâtâp dooŋgudooŋguŋ sot katep uman zie. Zorat ko nâ mân zaat nalem
gibat.'" 8 Yesu zâk yatâ sâmŋâ sâip, "Nâ sa nâŋgânek. Mirâ mariŋâ, zâk
bukuŋâ sâi mân nâŋgâm uman zimbap, zo ko sâi âim âim ko zaatŋâ
kut ŋâi ŋâi sap, zo mem pindâbap. 9 Zorat nâŋâ torenŋâ ŋâi dâzâŋgua
nâŋgânek. Zen Kembugâren ninâu sâne ma ko kut ŋâi ŋâi ziŋgâbap.
Zen kut ŋâi ŋâi kârum ma ko muyagibi. Zen mirâ hângiyân kom kine
ko mariŋâ mirâ mâtâp mem pâmbap. 10 Ŋâi zâk ninâu sâi ma ko bonŋâ
pindâbap. Ŋâi zâk kârum manâ manâ ko bonŋâ muyagibap. Ŋâi zâk mirâ
hâŋgiyân kom kiri ko mariŋâ mâtâp mem pâmbap.
11 Zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ nanŋâ saru zuugât sâi mulum pindâbap?
12 Mo kuruk keetŋaŋgât sâi yaŋgi pindâbap? Zo buŋâ. Zen a ambân
bâliŋâziŋoot yatâ zorâŋ murarâpziŋ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ ziŋgâme.
13 Ibâziŋâ sumbemân walâwalâŋandâ zen Tirik Kaapumgât sânetâ walâm
ziŋgâbap."

A ziŋâ wâke molimoliŋaŋgât Yesu mâsikâwe.
(Mt 12:22-30 Mk 3:20-27)

14 A ŋâi wâkeŋâ okŋaŋgi kopa oip. Oi Yesuŋâ wâke molei a zo den âlip
sâip. Yatâ oi a ambân ziŋ ekŋâ nâŋgâne imbaŋâ oip. 15 Ka a nâmbutŋâ,
zen zâkkât itâ sâwe, "Wâke zeŋgât a kutâ Bezebulu, zâkŋâ imbaŋâ pindi
wâke moliziŋgâmap." 16 Sâne nâmbutŋâ ziŋâ Yesu top likuliku kulem ŋâi
tuubapkât nâŋgâwe. 17 Oi zâkŋâ umziŋan ekŋâ dâzâŋgoip, "Hân ŋâin zoren
kâmbam muyagem kamân dâp kâsa utne kamân zo kwamen zimbap. Mirâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ŋâin a âmbân ândie, zen kâsa op kâsâpagone mirâziŋ kwamen zimbap.
18 Sataŋ sot arâpŋâ agonetâ nepziŋ dap op kâtigem zimbap? Zen nâgât
itâ sâme, 'Bezebuluŋâ mam okŋaŋgi wâke moliziŋgâmap.' Zorat san.
19 Zen nâgât itâ sâme, 'Bezebuluŋâ mam okŋaŋgi wâke moliziŋgâmap.'
Zorat mâsikâziŋga sânek. Narâpziŋâ zen ko ŋâiŋâ imbaŋâ ziŋgi wâke
moliziŋgâme? Narâpziŋâ zen sarâziŋaŋgât topŋâ sâm muyagime. 20 Nâŋâ
ko Anutugât imbaŋandâ wâke moliziŋgâman. Zorat ko Anutugât um
topŋan ândiândigât narâk, zo mâte otziŋgi mân nâŋge.
21 A kâwaliŋootŋâ timbâ kâmbamŋâ mem mirâ kamânŋâ galem op
ândei hâlâluyâk zimbap. 22 Oi a kâwaliŋâ patâŋâ gamŋâ zâkŋak kâtigem
kom sikum kut ŋâi ŋâi bekŋan memŋâ kâsâpkubap.
23 Ŋâi zâk nâ buku mân otnibapŋâ kâsa otnibap. Ŋâi zâk nepnâ on
galem mân upapŋâ kândaŋbap.
24 Wâkeŋâ ayân gâbâ takâm hân a mân ândiândiŋan âim tâtatŋâ
kârubap. Kârum mân muyagemŋâ sâbap, 'Mirânâ birâm gâwan, zorenâk
âburem dum âibâ.' 25 Yatâ sâm âburem âi ikpap. A umŋâ saŋgon
kubikkubikŋâ zimbap. 26 Zo zei ekŋâ a bukurâpŋâ nâmburân zagât, zikŋâ
dâp yâtâ buŋâ, bâliŋ kâtikŋâ, zo diiziŋgi ga a umŋanâk zo tâtat mâme
upi. Oi a zâk mârum bâliŋâ ândeipŋâ bet bâliŋ op kwâtâtibap."
27 Den yatâ sâm kiri a oserân gâbâ ambân ŋâiŋâ den kâtikŋâ den sâm
sâip, "Ambân ŋâi mingimŋâ nam gigip, zâkkât nâŋga sâtâreŋoot uap."
28 Sâi Yesuŋâ nâŋgâm itâ sâip, "Ee. Ka nâŋâ sa nâŋgânek. A ambân
Anutugât den nâŋgâm lume, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap."

Kulemgât kâuk birâŋaŋgâne dâzâŋgoip.
(Mt 12:38-42 Mk 8:12)

29 A ambân doŋbep, zen zâkkâren mindunetâ topkwap den itâ sâm
dâzâŋgoip, "A ambân narâk ziren ândie, zo nâŋgânâŋgâziŋ bâliŋâ oi top
lâkulâkugât kulem iknam kâuk birâme. Oi zen kulem ŋâi buŋâ. Propete
Yona, zâk Niniwe zeŋgâren kulem oip, zo yatâ âsagei ikpi. 30 Mârumŋan
Yona zâk Niniwe a zen bâliŋâziŋ kândâtkom Anutu mâte okŋaŋgâbigât
girem den dâzâŋgoip. A ambân narâk ziren ândie, zen yatâ upigât den
dâzâŋgoman. Nâ zeŋgât kulem ŋâi op ândian. 31 Hân torengen mârumŋan
ambân kutâ ŋâi ândeip. Den kubikkubik narâkŋan ambân kutâ zorâŋ
zaatŋâ a kâmut narâk ziren ândie, zeŋgât bâliŋâziŋâ sapsugi hâuŋâ
mimbi. Zo yen buŋâ. Ambân zo Salomogâren gâbâ nâŋgânâŋgâ âlipŋâ
mimbat sâm hân torengen gâbâ gâip. Oi narâk ziren a ŋâi nâ ândian.
Nâ Salomo wâlan. Ziŋ wangât op nâgât den birâme. 32 Niniwe kamân
mâirâpŋâ, zen zo yatigâk den kubikkubik narâkŋan zen zaatŋâ a kâmut
zi zeŋgât bâliŋâziŋâ sapsune hâuŋâ mimbi. Wangât, Niniwe kamân
mâirâp, zen Yonagât den nâŋgâm umziŋ melâŋâwe, zorat. Oi narâk ziren
a ŋâi nâ ândian, zirâŋ Yona wâlan.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 Zen kârâp sâum mân tik pame. Âmaŋ kâligen mân pam kwârakume.
Zo buŋâ. Âsakŋâ zo tâtatŋâ kwâkŋan pane mirâ umŋan âsakŋâ âsagei
a zen zâim ikpi. 34 Siŋgâ zo sâkkaŋgât âsakŋâ. Siŋgâ âlipŋâ tâi ko sâkkâ
zâk âsakŋan tâpap. Ka siŋgâ nâtâtik kâri ko sâkkâ ŋâtâtik muyagibap.
35 Zorat ko zen galem oraŋgâm ândibi. Umziŋan ŋâtâtik muyagebapkât
yatâ op ândibi. 36 Zen um sâk ŋâtâtik buŋâ. Âsakŋik op naŋgâbabân
hâlâluyâk âsagem naŋgâbap. Kârâp âsakŋandâ âsagemap yatâ.”

Siŋgi âlip sâkŋik mân lubi.
(Mt 23:1-36 Mk 12:38-40 Lu 20:45-47)

37 Den zo sâm naŋgâm ândei Parisaio a ŋâiŋâ nalem nimbapkât sâi
mirin zâim nalem niniŋan tâip. 38 Yesu zâk bikŋâ mân saŋgon zâi tâipkât
Parisaio a zâk nâŋgi mân dâp oip. 39 Oi zorat Kembuŋâ itâ dukuip,
“Parisaio a zen hâkop sâkŋik saŋgonme. Umziŋan ko on kâmbu sot
bâliŋâ piksâm ziap. 40 Zen a nâŋgânâŋgâziŋ buŋ. Dap nâŋge? Anutu zâk
kut ŋâi ŋâi zorat sâkŋâ muyageipŋâ umŋâ mân muyageip? 41 Zorat zen a
kanpitâ zeŋgât umziŋ patâ zei kut ŋâi ŋâi âlipŋâ, zo mem ziŋgâm umziŋâ
salekkubap.
42 Yei, Parisaio, zen daŋgât sot kâŋgan, zomap, kut ŋâi ŋâi zo
bâzagârân gâbâ kânok Kembugât siŋgi sâm pame. Zorat torenŋâ den
târârakŋâ sot Anutugât umziŋ patâ nâŋgânâŋgâ, zo birâme. Ŋâi lumŋâ
ŋâi lubi. Zo yatâ upi.
43 Yei, Parisaio, zen mâpâmâpâse namin a sâtŋâ tapmeyân mâte tâtnat
sâme. A ambân sombemân sâm âlip kwatniŋgâbigât umziŋ patâ kinmap.
44 Yei, Parisaio, zen a hanzâŋgowe kwak yatâ hibuk op zei a zen mân
ek kwâkŋan âim game. Zen zo yatâ. Umziŋan bâliŋâ kârokŋâ ziap. Oi a
ambân ziŋâ sâkziŋâ ikne âlip opmap.”

Propete a zâŋgowe, zeŋgât den.

45 Yesu zâk den yatâ sâi Kembugât gurumin a ŋâiŋâ sâtŋan mem itâ
sâip, “Patâ, gâ den yatâ sânandâ Kembugât gurumin a neŋgât den sâm
bâliŋ kwatniŋgat uap.” 46 Yatâ sâi. Yesuŋâ hâuŋâ itâ mâburem dukuip,
“Yei, Kembugât gurumin den zorat galem a, zen kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ a
kwâkziŋan pam ziŋ bet bâsaŋ ândime.
47 Yei, Sâkurâpziŋ zen Propete zâŋgowe, zeŋgât kwagân kât kâsaget
mindune kiri neule mot tuume. 48 Yatâ op sâkurâpziŋ zeŋgât nâŋgâne âlip
oi ziŋâ zâŋgowe, zo zeŋgât kwagân neule mot tuume.
49 Zorat Anutugât nâŋgânâŋgâyân den ŋâi itâ muyageip, ‘Nâ zeŋgâren
Propete sot Aposolo sâŋgonzâŋgua gine nâmbutŋâ zâŋgom moliziŋgâm
a nâmbutŋâ zâŋgone mumbi.’ 50 Oi zorat mârumŋan a muyamuyagiŋ
narâkŋan topkwap Propete zâŋgone gilâmziŋ geip, zorat tosa zo narâk
zi ândie, zeŋgâren mâkâbap. 51 Kâmbam zo mârumŋan Abegâren gâbâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

târokoi gam Sakaria, zâk tirik namin Kembugât siŋgi nalem uuŋâ zo
naŋgâmŋan kuwe. Nâ perâkŋak sa nâŋgânek. Kâmbam zorat tosa a
kâmut zi zeŋgâren mâkâbap.
52 Kembugât gurumin a zen nâŋgânâŋgâ âlipkât mâtâp dooŋguwe.
Mâtâp dooŋgumŋâ naŋgo mem pâpan mem âiwe. Ziiŋak naŋgoyân mân
bagiwe. Oi a ambân baginam utne mâtâp pâke kwarâwe."
53 Den yatâ sâm ari Kembugât gurumin den zorat galem a sot Parisaio
a, zen topkwap ândei ândim yatâ op den sâi kâitkum mâsikâm âiwe. 54 Oi
lâuŋan gâbâ den ŋâi nâŋgâne bâliŋâ oi denân pânatkât ek galem op ândiwe.

Yeusŋâ Parisaio a sarâziŋaŋgât girem dâzâŋgoip.
(Mt 10:26-27)

12 1 Oi a ambân doŋbep patâ Yesugâren mindum pâlâtâŋ kin kiyân
lâŋ lâŋ urâwe. Yatâ op kine topkwap arâp den itâ sâm dâzâŋgoip,
"Zen Parisaio zeŋgât arik bâliŋ zeŋgâren âsagebapkât kârum ândibi.
Sarâziŋaŋgât op san. 2 Kut ŋâi ŋâi tik ziap, zo mân tik zimbap. Zo ŋâran
mâbâlakŋibap. Oi kut ŋâi ŋâi tik pâpanŋâ, zo ŋâran kagibap. 3 Ŋâtigân
den tik sâme, zo gâtâm maayân âsagibap. Mirâ umŋan halop den sâme,
zo gâtâm sombem kabâŋan sâm muyagibi."

Yesuŋâ keŋgât den dâzâŋgoip.
(Mt 10:28-31)

4 "Bukurâpnâ, nâ itâ dâzâŋgobâ. A sâkziŋik zâŋgobi, zeŋgât mân keŋgât
upi. Zen um dâpziŋ mân tâmbetkubi.
5 Ŋâigât keŋgât upi, zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Zâk gomŋâ kâbakŋei
simân geibangât imbaŋâ zemŋâŋgap, Anutu, zâkkât keŋgât op ândibi.
6 Nii sâmbâlâle, zo sâŋgân patâ buŋâ. Kât kuriŋâ mâiktârâ zagât pam
bâtnâmbut mimban. Oi Anutu zâk zen pisuk patâ ziŋgit naŋgâmap.
7 Zâkŋâ a zeŋgât kâukziŋ sâmotŋâ aksik teŋgâziŋ ek nâŋgâm naŋgâmap,
zorat keŋgât buŋ ândibi. Zen sâmbâlâle yatâ buŋâ. Zen a. Anutu zâk
umŋandâ gâsuziŋgâmap.
8 Oi ŋâi dâzâŋgua nâŋgânek. Ŋâi zâk a ambân mâteziŋan sâm âlip
kwatnimap, zo ko a bonŋâ, nâ yatigâk Anutugât sumbem arâpŋâ zeŋgât
mâteziŋan sâm âlip kwâkŋaŋgâbat. 9 Oi ŋâi zâk a ambân mâteziŋan
kwâimbânibap, zo ko a bonŋâ, nâŋgoot yatigâk sumbem a mâteziŋan
kwâimbâŋaŋgâbat."

Kaapumgât den.
(Mt 12:32; 10:19-20)

10 "Ŋâi zâk a bonŋâ nâ sâm bâliŋ kwatnibap, zakkât bâliŋâ zo âlip
birâbirâŋâ. Ka ŋâi zâk Tirik Kaapum sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâbap, zâkkât
tosa zo Anutuŋâ mân birâbap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Gâtâm mâpâmâpâse namâziŋan mo a kutâ zeŋgâren diiziŋgâm âine
den toren dap sânat sâm nâŋgâ kwâkâ mân upi. 12 Narâk zoren den sâbi,
zo Tirik Kaapumŋâ sapsum ziŋgâbap."

Kât sikumgât âkŋâle mân upi.

13 A osetziŋan gâbâ a ŋâiŋâ Yesu itâ sâm dukuip, "Patâ, âtânâ zâk
ibânaŋgât bet boi zikŋik mem ândiap, zorat gâ dukunandâ kâsâpkum
torenŋâ nâ nibap." 14 Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, "Ŋâiŋâ nâ a sâtŋâ mo a kutâ
nâbaripkât nâgâren ga sat?" 15 Yatâ sâm den itâ târokwâip, "A nâmbutŋâ
kut ŋâi ŋâi patâ zemziŋgap, zo ko ândiândi bonŋâ mân ziŋgâbap. Yatâ
opŋâ umziŋ galem op ândibi. Zen kât sikumgât âkŋâle mân op ândibi."
16 Yatâ sâmŋâ den sumbuŋâ ŋâi itâ dâzâŋgoip, "Sikum a ŋâigât
kâlamŋan gom sambe patâ zemŋaŋgip. 17 Oi umŋandâ itâ nâŋgip, 'Nâ
dap upat? Kut ŋâi ŋâi doŋbep patâ zemnigap, zorat mirâŋâ mân kinzap.'
18 Yatâ nâŋgâm sâip, 'Itâ upat. Nâ nalem silep kândaŋ ŋilip patâ tuumŋâ
zoren âi pa tâpap. 19 Gomsambe zemnigapkât mulunâk tâi narâk kârep
om nem zâibat. Zorat sâtâre kwâkŋan ândibat.' 20 Yata sâi Anutuŋâ itâ
sâm dukuip, 'O, a nâŋgânâŋgâgâ buŋâ, ŋâtik ziren ândiândigâ bekan
mimbat. Kut ŋâi ŋâi minduin, zo ŋâigât upap?' 21 Zorat sa nâŋgânek. Ŋâi
zâk yatik Anutugât mân nâŋgânâŋgâ op zikŋâ siŋgi sikum kut ŋâi ŋâi
mindui tâkŋaŋgâbap, zo ko Anutuŋâ zo yatik okŋaŋgâbap. Anutuŋâ a
yatâ zo egi kanpitâ upap."

Sâkkât kut ŋâi ŋâi, zorat mân nâŋgâm kwâkâm ândibi.
(Mt 6:25-34)

22 Yesuŋâ arâpŋâ itâ dâzâŋgom sâip, "Zorat op dâzâŋgobâ. Itâ mân sâbi,
'Nen wan wan nem ândinat?' Mo sâkziŋaŋgât itâ mân sâbi, 'Nen wan wan
mem ândinat?' 23 Nalemŋâ bon buŋâ. Ândiândiŋâ bonŋâ. Sâk pâkeŋâ
bonŋâ buŋâ. Sâkziŋandâ bonŋâ. 24 Zen nii ziŋgit nâŋgâbi. Zen nep mân
kârâm kâmitme. Zen nalem mân mindune tâpmap. Oi laŋ Anutuŋâ nalem
muyagem ziŋgâmap. Zen ko nii yatâ buŋâ. Zen a. Anutu, zâk umŋandâ
gâsuziŋgâmap. 25 Zen ândiândiziŋaŋgât nâŋgâm kwâkâm ko âlip ândine
âi topŋan subap? 26 Zen kut ŋâi mâik, zo âlip mân galem upme, zorâŋâ
wâŋgât kut ŋâi ŋâi torenŋaŋgât nâŋgâm kwâkâ upme?
27 Zen pâliŋpâliŋgât neuleŋâ âsagemap, zo ek nâŋgânek. Zâk hâmbâ
nep mân tuumap. Oi sa nâŋgânek. A kutâ Salomo, zâk sikum patâ
sot neule âlip zemŋaŋgip. Ka zâk hâmbâ neuleŋoot zo yatâ mân mem
ândeip. 28 Oi neule âlip, zo hibukŋan itârâŋ muyagei muka sâmbum pane
kârâbân simbap. Anutuŋâ sâi neule âlipŋâ muyagemap. Oi zeŋgât sâk
pâke mot mân muyagem ziŋgâbap sâme? Nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋâ, zen.
Kembuŋâ ko âlip galem otziŋgâbap. 29 Oi zen itâ mân nâŋgâbi, 'Nen wan
wan nem ândinat?' Nalemgât nâŋgâ kwâkâ mân op ândibi. 30 Um kâtik a

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ambân hân dâp, zen um nâŋgânâŋgâziŋ zoren pane zemap. Zen ko yatâ
mân upi. Ibâziŋandâ wan wangât kwakse, zo ek nâŋgâmap. 31 Anutu um
topŋan ândibi, zorat umziŋ pane zimbap. Yatâ utneta sâkkât kut ŋâi ŋâi
aksik ziŋgâbap.
32 Râma gakânâ, zen keŋgât mân op ândibi. Ibâziŋâ zâk um topŋaŋgât
siŋgi kwaziŋgip. 33 Zen kut ŋâi ŋâi zemziŋgap, zo a ambân kanpitâ
ziŋgâbi. Yatâ opŋâ sumbemân sikum bonŋâ, zinziŋâ, zo mimbi. Zoren
kâmbu a ziŋ mân mimbi. Zoren wâsâsâŋ ziŋ mân tâmbetkubi. 34 Kut ŋâi
ŋâiziŋâ zemabân, zoren yatik umziŋ pane zemap."

Um wâgân ândiândigât den.

35 "Zen petziŋ lapŋâ kârâpziŋ sâune sei mambât ândibi. 36 Kore a zen
a kutâziŋandâ hân kârebân gâbâ âburem gam hâŋgiyân koi mâtâp mem
pambigât mambât ândibi. Zen yatâ op ândibi. 37 A kutâ, zâk âburem gâi
kore arâpŋâ um gwâlâ ândine muyageziŋgâm zeŋgât nâŋgi sâtâreŋoot
upap. Nâ perâkŋâk dâzâŋgobâ. Zâk nepkât pet lapŋâ nalem tap niniŋan
zâmbari nalem nimbigât kore otziŋgâbap. 38 A kutâ, zâk ŋâtik tânâmŋan
mo haŋsâsâgât purikâsm gâi um wâgân ândine muyageziŋgâbap, zo ko
âlip upap.
39 Zen itâ nâŋgânek. Kamân ŋâigât a zen kâsa ŋâtik ziren takâbi, narâk
zo yatâ nâŋgâm um wâgânâk ândim kamânziŋ galem upi. 40 Oi a bonŋâ
nâ puriksâbatkât narâkŋâ mân nâŋgâm ândie. Narâknâ mân nâŋgâm
tâtne gâbat, zorat mambâtnim um wâgân ândibi."

Kore a bâliŋaŋgât den.
(Mt 24:45-51)

41 Yesu zâk den yatâ sâi Peteroŋâ itâ sâm mâsikip, "Kembu, gâ
den alotŋâ zi niiŋik mo ârândâŋ niŋaŋgât sat?" 42 Mâsiki Kembuŋâ
den sumbuŋâ ŋâi itâ sâip, "A kutâ ŋâi zâk kore a gakârâpŋâ zeŋgât
galem a ŋâi pam itâ dukubap, 'Nâ âi ândia galem otziŋgâm ândim
narâkŋan nalem dâpziŋanâk ziŋgâm ândiban.' Oi zâk dap ândei galem
a nâŋgânâŋgâŋoot sot sât luluŋoot sâsâŋâ? 43 Galem a zâk nep sâm
pindâpindâŋ, zo dâŋâk galem oi patâŋandâ gâbap, galem a yatâ zorat
nâŋgi âlip upap. 44 Nâ bonŋâ sa nâŋgânek. A kutâ zâkŋâ galem a zo patâ
pam kut ŋâi ŋâi galem upapkât sâm pindâbap. 45 Oi galem aŋâ umŋan
itâ nâŋgâbap, 'Patânâ, zâk kârebân âimŋâ kek mân gâbap.' Yatâ nâŋgâm
kore a ambân zâŋgom mem ŋâi ŋâi otziŋgâbap. Otziŋgâmŋâ nalem om
nem too kâtik nem um gulip op ândibap. 46 A kutâŋâ gâbapkât mân
nâŋgâm gulipmalip ândibap oi a kutâ zo gam kom kâbakŋei bâliŋ mâme
osetziŋan âi ândibap.
47 Kore a ŋâi zâk patâŋaŋgât den nâŋgâm diŋâ kwâkâbap, patâŋâ
zâk tâkŋâ lapitpap. Oi hâuŋâ mem zâi kwap pindâbap. 48 Oi ŋâi zâk

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

patâŋaŋgât den mân nâŋgâm den kwâkâbap, zo zâk tâkŋâ lapitpap.
Zo hâuŋâ mem gei kwap pindâbâp. A ŋâi zâk kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ
pindâpindâŋ, zo boŋâ yâmbâtŋik muyagei dâp upap. Oi ŋâi zâk nep patâ
sâm pindipŋâ nep patâ zo tuugi dâp upap."

Yesuŋâ kârâp mem geip.
(Mt 10:34-36)

49 "Nâ hânân kârâp ua sem kut ŋâi ŋâi bâliŋâ sem pitiŋkubapkât gem
gâwan. 50 Too saŋgon niibi, zorat nâŋgâm ândim umnâ yâmbâriap. 51 Zen
nâgât itâ mân sâbi, 'Zâk lumbeŋ muyagibapkât geip,' Yatâ buŋâ. Nâ
kâmbam âbâŋgubapkât gewan. Nâ kâsâpzâŋgobatkât gem gâwan. Zen
dinnaŋgât op kâsâpagom ândibi. 52 Oi itârâŋ topkwap itâ muyagibap.
Mirâ ŋâigât a ambân bâtnâmbut, zen âbâŋgum toren zagât toren
karâmbut upi. 53 Nanŋâ ibaŋâ, zet kâsâpagobabot. Oi mam bârat, zet
kâsâpagobabot. Iran sibun, zet kâsâpagobabot."

Kembugât kulem ikpi.
(Mt 5:25-26; 16:1-4)

54 Yatâ sâmŋâ a ambân aksik itâ sâm dâzâŋgoip, "Mirâ sumunkoi zen
itâ sâme, 'Map gâbamap.' Sâne map gâmap. 55 Mirâ pitâyaŋgâm zei ekŋâ
sâme, 'Maa upâmap.' Sâne yatâ opmap. 56 Sarâ a ambân, zen sumbemgât
tobatŋâ ekŋâ nâŋgâme. Ka zen nâgât topnâ mân nâŋgâm kwâtâtime.
57 Zen wangât mâtâp târârak sot gâŋgoŋâ, zo mân kâsâpkum ek
nâŋgâme? 58 Gâ buku ŋâi sot kâsâp op dinzikŋâ zo kek kubikpabot. Yatâ
mân otna kâsagandâ diŋgâ top likuliku agâren sâi zâkŋâ nâŋgâm kâwali
arâpŋâ sâi gâsum diigim tâk namin gâbanbi. 59 Nâ perâkŋak dâgobâ. Gâ
yen mân gâban. Gâ zoren tap ko kâsagâ kât pindâna âkiyâk gâban."

Umniŋ mân melâŋindâ Anutu kâbakŋeniŋgâbap.

13 1 Narâk zoren a nâmbutŋâ ziŋâ Yesu den siŋgi itâ dukuwe, "Galilaia a
nâmbutŋâ, zen Anutugât siŋgi sâm makau kom unam utnetâ Pilatoŋâ
sâi kâwali arâpŋâ ziŋâ zâŋgom naŋgâwe. Zâŋgone a gilâm sot makau gilâm,
zo ârândâŋ mâpotne giarip." 2 Den siŋgi yatâ dukune itâ mâsikâziŋgip, "Zen
dap nâŋge? Zeŋgât tosaŋâ Galilaia a nâmbutŋâ zeŋgât tosa walip, zorat
tosagât op tâmbetzâŋgoip? 3 Yatâ buŋâ. A nâmbutŋâ zen tosaziŋoorâk ândie.
Zen umziŋ mân melâŋbiyân yatigâk tâmbetagobi. 4 Yerusalem kamânân a
kiin nâmburân karâmbut Siloam mirâ kârep patâŋâ kwâratzâŋgoip. A kiin
nâmburân kârâmbut zo tosaziŋandâ Yerusalem kamân mâirâp nâmbutŋâ
walâziŋgip? 5 Yatâ buŋâ. Nâmbutŋâ zeŋgât tosa ziap. Dâzâŋgua nâŋgânek.
Zen umziŋ mân melâŋbiyân yatigâk tâmbetagom kwâkâbi."
6 Den zo sâm naŋgâm Yesuŋâ den sumbuŋâ itâ sâip, "A ŋâiŋâ nepŋan
nak koset ŋâi kâmiri lâmbarip. Oi mariŋâ zâk bonŋaŋgât âi kârumâip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Yatâ opŋâ nep galem a itâ dukum sâip, ‘Nâŋgâ. Nâ nak zirat bonŋâ
kârum ândia kendon patâ karâmbut âkap. Nak zo bonŋâ mân opmap,
zorat ko kârâban. Wangât hângât kelâkŋâ yen mimbap?’ 8 Yatâ sâi ko
galem aŋâ itâ dukuip, ‘Patâ, gâ birâna kendon kânok zi kirik. Oi nâŋâ
topŋan hân kârâm pa pambâ. 9 Yatâ ua narâk ŋâin bonŋâ âsagibap mo
buŋâ, zo iktat. Oi bon mân oi ek sâna kârâm pândat.’”

Yesuŋâ kendonân ambân ŋâi kubigip.

10 Narâk ŋâin Yesuŋâ mâpâmâpâse namin zâim den siŋgi âlip
dâzâŋgoip. 11 Oi mâpâmâpâse namin zo ambân ŋâi tâip. Kendon patâ
kiin nâmburân karâmbut umŋan wâkeŋâ okŋaŋgi ândeip. Wâkeŋâ
okŋaŋgi kândâtŋâ pindiŋsâm ândeip. Dap op winziksâm ândibap?
12 Yesuŋâ ambân zo ekŋâ itâ dukuip, “Ambân gâ winziksânangât san.”
13 Yatâ sâmŋâ bikŋandâ kâukŋan pâi kândât winziksâi Anutu mâpâseip.
14 Yesuŋâ kendonân ambân zo kubigipkât mâpâmâpâse namâ galem aŋâ
nâŋgi bâlei kuk op sâip, “Nep mâme hilâm nâmburân kânok ziap. Zoren
gane kubikziŋgâbap.” 15 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ mâburem dukuip, “Sarâ a
zen. Kendonân doŋgi sot makâu gakârâpziŋ too nimbigât diiziŋgâm
âime. 16 Ambân zi Abaramgât kiun. Sataŋŋâ saagi kendon kiin nâmburân
karâmbut yatâ op ândeip. Oi nâŋâ kendonân kubiksan, zo nâŋgâne mân
dâp uap?” 17 Yatâ sâi ko kâsa okŋaŋgâweŋâ aŋun urâwe. A ambân kâmut,
zen ko kulem zorat umâlep patâ urâwe.

Kembugât den zo wakum keetŋâ yatâ.
(Mt 13:31-33 Mk 4:30-32)

18 Yesu zâk den itâ târokwap dâzâŋgoip, “Antugât siŋgi âlip zorat
mâtâp, zo wanân dâpkwap sâbâ? 19 Zo wakum keetŋâ yatâ. A ŋâiŋâ
nepŋan âi kendi kâmŋâ takâm nak oip. Oi nii ziŋâ gamŋâ bâranŋan
pam tapme.” 20 Oi itâ târokwap sâip, “Siŋgi âlipkât mâtâp, zo wanân
dâpkwapâ? 21 Zâk sii daŋgât yatâ. Ambân ŋâiŋâ sii daŋgât nalemân pam
oi sei nalem naam doŋbep op naŋgip.”

Sumbemân bagibagiŋaŋgât den.
(Mt 7:13-14, 21-23)

22 Yesu zâk Yerusalem kamânân âibam âim kamân patâ sot kamân mâik
mâigân siŋgi âlip dâzâŋgom arip. 23 Ari a ŋâiŋâ mâsikâm sâip, “Kembu, a
bituktâ ziŋâ sumbemân zâibi, mo dap?” 24 Oi Yesuŋâ den ŋâi itâ dâzâŋgoip,
“Mâtâp gâbâkŋan bagibigât kâtigibi. Nâ dâzâŋgua nâŋgânek. A ambân
doŋbep patâ, ziŋâ mâtâp gâbâkŋan baginam osibi. 25 Mirâ mariŋâ, nâ zaat
hâŋgi dooŋgua hâŋgiyân kom itâ sâbi, ‘Kembu, mâtâp mem pânan.’ Sâne
itâ dâzâŋgobat, ‘Nâ zen mân nâŋgâziŋgan. Zen waniŋ gok?’ 26 Mâsikâziŋga
zen hâuŋâ itâ sâm dâtnobi, ‘Nen gâ sot ândim too nalem niwen. Oi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kamâniŋaŋgât sombemân den siŋgi âlip sâna nâŋgâwen.' 27 Yatâ sâne itâ
dâzâŋgobat, 'Dâzâŋguan zo, zen waniŋ gok? Nâ mân nâŋgâziŋgan. Bâliŋ
mâme a, zen birâninek.' 28 Oi Abaram, Isaka, Yakobo sot Propete nâmbuŋâ
Anutugât um topŋan ândinetâ ziŋgitpi. Ka zen ko âkŋan ândimŋâ umbâlâ
op isem ândibi. 29 Oi hân mirâsiŋ takâtakâŋan sot geigeiŋan sot hân toren
toren, zobâ a ambân takâm Anutugât um topŋan bagimŋâ sii nalem patâ
nem sâtâre op zimbi. 30 Nâŋgânek. A bet, zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ
kândom upi. A kândom, zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ bet upi."

Herodegât den.

31 Narâk zoren Parisaio a nâmbutŋâ ziŋ Yesugâren gam itâ sâm dukuwe,
"Herodeŋâ gobat sapkât hân zi birâm âi." 32 Sânetâ dâzâŋgoip, "Zen âburem
âim wâu ulin zo nâgât itâ sâm dukubi, 'Nâŋgâ. Nâ irâk sot muka wâke
moliziŋgâbat sot mâsek kubikziŋgâbat. Haŋsâi mâra nep tuuga âkâbap.'
33 Itârâŋ, muka sot mâra mâtâp âibatkât sâsâŋâ. Yerusalem kamânânâk
Propete zâŋgome. Nâ zoren zaria nobi. Mân zaria sâi ko dap yatâ nobe?"

Yerusalem kamângât den girem dâzâŋgoip.
(Mt 23:37-39)

34 Yatâ sâm sâip, "O Yerusalem kamân marirâp, zen Propete zâŋgome.
Anutuŋâ kore a sâŋgonzâŋgoi zeŋgâren gâne kâtŋâ mem zâŋgome.
Kurukŋâ gwamârâp gâbâreziŋgâm abâtŋandâ lâmbamzâŋgomap,
yatigâk nâŋâ a ambân kâmut kinnâ topŋan gâbâreziŋgâbâ sa birânime.
35 Nâŋgânek. Mirâ kamânziŋâ nâŋâ birâbat. Nâ sa nâŋgânek. Zen dum
mân nek ândim itâ sâm nikpi, Kembugât sâtkât gaap, zâk sâm âlip
kwâkŋaŋgânâ."

Kendonân Yesuŋâ mâsek a ŋâi kubikŋaŋgip.

14 1 Yuda zeŋgât kendon ŋâin Parisaio a zeŋgât a sâtŋâ ŋâiŋâ
Yesu nalemgât diigi mirâŋan zarip. Oi a nâmbutŋâ zen zâk
sot nalem ninam diŋaŋgât dap sâbap sâm ek tarâwe. 2 Oi a ŋâi kiŋ bik
lâmbatlâmbat zoren zâi tâip. 3 Oi Yesuŋâ ekŋâ Kembugât gurumin den
zorat galem a sot Parisaio a mâsikâziŋgâm sâip. "Zen sânek. Kendonân
a kubikkubikŋâ, zo orotŋâ mo mân orotŋâ?" 4 Yatâ sâi hiriŋsâm kine
Yesuŋâ a zo bikŋandâ gâsum kubikŋaŋgâm sâŋgongui arip. 5 Ari ko itâ
dâzâŋgoip, "Zeŋgâren gâbâ a ŋâigât nanŋâ mo makau kendonân lamân
giari birâne tâpap mo sâmbune kopgâbap?" 6 Yatâ dâzâŋgoi den torenŋâ
dukunam kwakŋâ birâwe.

Zen sâk mâme mân upi.

7 A nalem ninam diiziŋgi mirin zâiwe. Mirin zâim kiaŋ mâteyâk âi
tatne Yesuŋâ ziŋgitŋâ itâ dâzâŋgoip, 8 "Gâ a ŋâiŋâ sii nalem om sâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gamŋâ kiaŋ mâteyâk mân tâpan. Gâ kiaŋ mâteyâk âi tâtnandâ a pâtâ
ŋâi gâbap. 9 Gâi sii nalem mariŋâ itâ dâgobap. ‘Zo zâkkât tâtat. Gâ âmbi
âi.’ Dâgogi a yenŋâ zeŋgât kiaŋ kândâtŋan âi tap aŋun upan. 10 Ŋâiŋâ sâi
gamŋâ a giginâ zeŋgât kiaŋân tâpan. Tâtna sii nalem mariŋandâ gekŋâ
itâ dâgobap, ‘Buku, gâ zâi kiaŋ mâteyâk tâtnan.’ Yatâ dâgogi a mâteziŋan
umâlep patâ nâŋgâban. 11 Ŋâi zâk umŋâ mem ge kwap ândibap, zâk
ko mem zaatzaatŋâ. Ka ŋâi zâk sâk mâme op ândibap, zo ko mem ge
kwâkwatŋâ.”

12 Yatâ sâmŋâ a diigip, zo itâ târokwap dukuip, “Gâ si nalem umbam
buku, âtâ mun, torerâpkâ, kamârâpkâ mân diiziŋgâban. Wangât, zeŋgoot
yatik narâk ŋâin diigim hâuŋâ mâkâne âkâbap, zorat. 13 Itâ upan. Sii
nalem ona sei a giginâ sot kiŋ bitziŋ bâliŋ sot sen ŋâtâtik, a ambân yatâ
zo diiziŋgâban. 14 Yatâ otna zeŋgoot hauŋâ mân mâkâne tosâziŋâ yen zei
a târârakŋâ zaatpi, narâk zoren Anutuŋâ hâuŋâ gibap.”

Sii nalem patâgât den sumbuŋâ.
(Mt 22:1-14)

15 Sâi nalem ârândâŋ nem tarâwe, zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ itâ sâip, “Ŋâi
zâk Anutugât um topŋan nalem nimbap, zâkkât nâŋga sâtâreŋoot uap.”
16 Sâi Yesuŋâ den siŋgi ŋâi itâ dukuip, “A patâ ŋâi sii nalem oip. 17 Sii
nalem uuŋâ narâk mâte oi kore a ŋâi sâŋgongoi âi a zen zop kânŋan
sâsâŋâ, zo itâ dâzâŋgoip, ‘Nalem mârum om kâtâŋ tuugen. Ganek.’ 18 Sâm
dâzâŋgoi zen kut ŋâi ŋâiyân tâbi sâm birâm tarâwe. Oi ŋâi zâk sâip, ‘Nâ
hân ŋâi kwâlâwan, zo ikpam âibâman. Zorat gâ patâgâ dukuna nâŋgi
mân bâliŋ upap.’ 19 Ŋâi zâk sâip, ‘Nâ makau bâzagât sâŋgân mewan, zo âi
ziŋgitpâman. Zorat patâgâ dukuna nâŋgi mân bâliŋ upap.’ 20 Ŋâi zâk sâip,
‘Nâ ambân mewangât mân gâbat.’

21 Yatâ sâne kore a âburem âi patâŋâ dukui nâŋgâm kuk op itâ dukum
sâŋgonguip, ‘Gâ kamânân mâtâp patin sot mâik mâigân âim a ambân
zo yatâ zo diiziŋgâna ganek.’ 22 Sâi kore a zâk yatâ opŋâ patâŋâ dukum
sâip, ‘Patâ, gâ den sat, zo lugan. Oi mirâ zo mân pikse.’ Dukui patâŋâ
itâ dukuip, 23 ‘Gâ dum âi kamân âkŋan mâtâbân hibukŋan âi gâsum
diiziŋgâna ga mirânan piksâbi. 24 Nâ itâ dâzâŋgua nâŋgânek. A kândom
zop dâzâŋgowan, zen mânâk nimbi.’”

Yesu molimoliŋaŋgât den.
(Mt 10:37-38)

25 A ambân kâmut patâ Yesu molim âine puriksâm itâ dâzâŋgoip,
26 “Ŋâi zâk nâgâren ga ândibâ sâm ibâ mamŋâ sot ambin murarâŋâ sot
âtâ munŋâ ponâŋâ sot ândiândiŋâ, zen mân birâziŋgâbam upap, zâk
nâgât a mân op ândibap. 27 Ŋâi zâk zikŋâ poru nakŋâ mân lum nâgât
mâtâp lâŋbap, zâk nâgât a mân op ândibap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Zeŋgâren gâbâ a ŋâi mirâ tuubamŋâ sâŋgânnŋâ sâlâpkum kubik
tuubap mo mân tuubap, zorat topŋâ ek nâŋgâbap. 29 Oi yatâ mân opŋâ
kegâk mirâŋâ tandâ pâi giari kâtŋâ kârum birâbap. Biri ko a ambân ziŋâ
ekŋâ girâŋŋaŋgâbi. 30 Zen itâ sâbi, 'A zi âsak op mirâ patâ tuubam op
tandâ kwânâŋgâm biri kinzap.'
31 A kutâ ŋâiŋâ a kutâ ŋâi kumbamŋâ kegâk mân âibap. Zâk itâ
nâŋgâm kwâkâbap, 'Nen a bituk ândienŋâ ândi a doŋbep ândie. Zen
âlip zâŋgonat mo buŋâ?' 32 Ziŋaŋgât nâŋgi giginŋ oi kâsa kârebân tatne
kâwali a nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgoi zen âi lumbeŋaŋgât den sâne lumbeŋ
op ândibi.
33 Oi yatik zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ kut ŋâi ŋâiŋâ zo mân birâmŋâ dabân
nâgât a op ândibap? Zâk nâgât mân upap."
34 Yatâ sâmŋâ den sumbuŋâ ŋâi itâ sâip, "Sii zo naamŋâ. Ka siigât
naamŋâ buŋ oi ko dap oindâ naamŋâ dum upap? Zo buŋâ. 35 Sii bâliŋâ
zo yatâ mo yatâ orotŋâ, zo mân ziap. Zo yen lum pâindâ âibap. A ŋâi zâk
kindapŋootŋâ den zi nâŋgâbap."

Râma galem agât den siŋgi.
(Mt 18:12-14)

15 1 Kât mimiŋâ a sot bâliŋ mâme a, zen Yesugâren den siŋgi âlip
nâŋgânam mindumarâwe. 2 Oi Parisaio a sot Kembugât gurumin
den zorat galem a, zen zorat nâŋgâne bâliŋ oi Yesugât itâ sâwe, "A zâk
bâliŋ mâme a zen sot tap nalem nemap. Man orotŋâ zo opmap."
3 Yatâ sâne Yesuŋâ den sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, 4 "Zeŋgâren
gâbâ a ŋâigât râma 1 handeret ândibi. Oi zeŋgâren gâbâ kânoktâ âi buŋ
oi birâbap? Zo yatâ buŋâ. Kâmut patâ 99 zo birâziŋgâm buŋ upap, zo
kârubap. 5 Kârum ma muyagem umâlip op âkom âibap. 6 Âim bukurâp sot
kamârâp dâzâŋgom sâbap, 'Sâtâre utnâ. Râmanâ buŋ oip, zo muyagian.'
7 Nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Zo yatigâk a 99 zen târârakŋâ ândine
sumbemân sâtâre patâ muyagibap. Ka bâliŋ mâme a kânokŋâ umŋâ
melâŋi zâkkât op sumbemân sâtâre patâ walâm yâmbâtŋik muyagibap."
8 Yatâ sâmŋâ den ŋâi itâ târokwap sâip, "Dap nâŋge? Ambân ŋâiŋâ
kât bâzagât mem ândibap. Mem ândei kât kânok gei buŋ oi birâbap?
Buŋâ. Zâk kârâp sâumŋâ mirâ pitâm kârum ma muyagibap. 9 Kârum
muyagemŋâ ambân bukurâpŋâ, kamârâpŋâ zâŋgonsâi gane itâ
dâzâŋgobap, 'Kâtnâ buŋ oip, zo muyagian, gât ko sâtâre utnâ.' 10 Zorat
sa nâŋgânek. Zo yatik bâliŋ mâme a mo ambân kânok umŋâ melâŋi
Anutugât sumbem arâp zen sâtâre upme."

A katep ŋâi tâmbetagobam oip.

11 Yesuŋâ den siŋgi ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, "A ŋâi nanzatŋâ zagât
ândiwet. 12 Nan kwakŋandâ ibâŋâ itâ dukuip, 'Ibâ, gâ kât sot sikum nâgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

siŋgi sâin, zo mem ni.' Yatâ sâi kât sot sikum kâsâpkumŋâ munŋâ pindâm
âtâŋaŋgât siŋgi pâi tâip. 13 Oi bet katep zâk sirâm bituktâ ândim sikum
sot kât zo aksik mem ba hân kârebân arip. Zoren âi laŋ ândim bâliŋ top
top opŋâ kât sot sikum zo zoren ziŋgâm naŋgip. 14 Kât sot sikum zo buŋ
oi ândim hân zoren pu patâ muyageip. Oi a zo dap upâ sâm kwagip.
15 Hân mariŋâ ŋâi zâkkâren ari sâi hibukŋan âi bâu galem ândeip. 16 A
zen nalem aŋgân kârâŋaŋgâne yen tap tepŋaŋgât opŋâ bâu zeŋgât nalem
nimbam oip.

17 Yatâ opŋâ nâŋgânâŋgâŋâ pâroŋsâi itâ nâŋgip, 'Ibânaŋgât nep a
kâmut, zen nalem nem âkon op ândine nanŋâ nâ zi tepkât mumbâman.
18-19 Zorat nâ kamânan âim ibânaŋgâren takâm itâ sâm dukubat, Ibânâ
nâ bâliŋ mâme a. Tosanandâ sumbemân sot gâgâren ziap, gât ko nâgât
nangâ mân sâna ândibat. Yen sâna gâgât nep a op ândibat.'

20 Yatâ sâm ibâŋaŋgâren arip. Ari ibâŋandâ kârebân gâbâ ekŋâ umŋâ
nâŋgâm sârârâk kârâm âi lum mâŋgarip. 21 Mâŋgari itâ dukuip, 'Ibânâ
nâ bâliŋâ mia tosanandâ sumbemân sot gâgâren ziap, gât ko nâgât
nangâ dum mân sâna ândibat.' 22 Yatâ sâi ibâŋandâ kore a itâ dâzâŋgom
sâŋgonzâŋgoip, 'Kek âi hâmbâ âlipŋâ sot donet sot kipâke mem ga
pindânek. 23 Oi makau gwamŋâ patâ diim gam kom une nem sâtâre
utnat. 24 Nannâ zâk moibân gâbâ zaatsap. Zâk buŋ oibân gâbâ muyagem
gaap.' Yatâ sâi sâtâre topkwap urâwe.

25 Oi nan kunŋâ zâk nebân ândiepŋâ puriksâmŋâ kamân naŋgâmŋan
ga kin kep kwamit nâŋgip. 26 Zâkŋâ sâi kore a ŋâi gâi mâsikâmŋâ sâip,
'Kep zo top dapkât?' 27 Oi zâkŋâ sâip, 'Mungâ gaap. Gaapkât ibâgandâ
sâi makau gwam patâ kom uen.' 28 Yatâ dukui nan kunŋâ zâk kuk opŋâ
kamânân man bageip. Ibâŋandâ nâŋgâm kamân ginŋan geim um lumbeŋ
den dukuip. 29 Yatâ dukui mân nâŋgânâŋgâ op kin itâ dukuip, 'Nâŋgat.
Nâ kendon patâ doŋbep kore otgim ândim sâtkâ luman. Yatâ ândia gâ
noniŋ gwamŋâ mân nina nâ sot bukurâpnâ nen kom om nem sâtâre
urâwen. 30 Ka bet katepkâ, zâk laŋ ambân zen sot ândim kât sikumgâ
tâmbetkum gulipkum naŋgip. Zâk yatâ zorâŋ âburem gâi sânandâ makau
gwam patâ kom nie.'

31 Sâi ibâŋandâ itâ dukuip, 'Nannâ, gâ narâk dâp nâ sot ândim gâmatŋâ
kut ŋâi ŋâi nâgâren ziap, zo gâgât siŋgi op naŋgap. 32 Ka mungâ ko moipŋâ
zaatsap. Oi zâk buŋ oipŋâ dum muyagiap, zorat ko sâtâre oindâ dâp upap.'"

Kât galem a bâliŋaŋgât den.

16 1 Yesuŋâ arâpŋâ den siŋgi ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, "Sikum a patâ
ŋâigât kât sikum galem a ŋâi ândeip. A zorat itâ sâne patâŋâ
nâŋgip, 'Galem a, zâk mem gulipkuap.' 2 Yatâ sâne sâi gâi dukuip, 'Nâ
gâgât den sâne nâŋgan. Gâ yatâ zorâŋâ dum zagâtŋâ mân galem ândiban.
Ekapkâ mem gâna kât sikumgât topŋâ ikpâ.'

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Sâi galem a zo umŋan itâ sâip, ‘Galem a nep zo betnan mei dap
upat? Nâ imbaŋâ buŋâ. Nep kârâm kâmitpatkât âkon uan. Nâ kanpitâ
ândibatkât âkon uan. (Wangât, Yuda zeŋgâren a kanpitâ zen ândim
oletziŋgâmarâwe, zorat op sâip.) 4 Irabot nâŋgan. Patânâ molinigi a
patânaŋgât sikum tosa miwe, zeŋgâren âi buku ua sâne zeŋgât mirin
ândibat.’ 5 Yatâ sâm patâŋaŋgât tosa miwe, kânok kânok zâŋgonsâi
gawe. Oi zâkŋâ a ŋâi mâsikâm sâip, ‘Patânaŋgât tosa gâgâren dabutâ
ziap?’ 6 Mâsiki zâkŋâ sâip, ‘Kelâk âmaŋân pâpanŋâ 1 handeret.’ Sâi itâ
sâm dukuip, ‘Ekap zi mem 50 kulemgu.’ 7 A yatâ sâmŋâ a ŋâi mâsikip,
‘Patânaŋgât tosa gâgâren dabutâ ziap?’ Sâi itâ sâip, ‘Sibit keetŋâ 1
handeret.’ Sâi itâ dukuip, ‘Ekap zi mem 80 kulemgu.’
8 Yatâ oi patâŋâ nâŋgâmŋâ galem a bâliŋâ zorat nâŋgânâŋgâ, zo nâŋgi
imbaŋâ oi sâm âlip kwâkŋaŋgip.” Yesuŋâ yatâ sâmŋâ târokwap itâ sâm
dâzâŋgoip, “Um kâtik a, zen kut ŋâi ŋâi utnam nâŋgânâŋgâziŋ patâ zei
upme. Sumbemgât siŋgi a, zen yatâ zo mân zemziŋgap.
9 Zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Zen zo yatik hângât kât sikum bâliŋâ zi a
zen ziŋgâne buku otziŋgâbi. Yatâ utne gâtâm hângât sikum buŋ oi narâk
patin, zen âlip sumbem kamânân ândibigât sâsâŋâ. Oi sumbem kamânân
ândiândiŋ âlip ândibi.”

Kut ŋâi ŋâi bonŋâ sot yenŋâ, zorat den.

10 A ŋâi zâk kut ŋâi ŋâi yenŋâ dâŋbâŋ galem upap, zâkŋâ kut ŋâi
ŋâi bonŋâ patâ zo âlip galem upap. Ŋâi zâk kut ŋâi ŋâi yenŋâ mem
gulipkubap. Zâkŋâ yatik bonŋa mem gulipkubap. 11 Zen hângât kât sikum
dâŋ mân galem upi, zo ko dap yatâ kut ŋâi ŋâi bonŋâ ziŋgâbap? 12 A
zeŋgât kut ŋâi ŋâi giwe, zo dâŋ mân galem otna gikâ siŋgi zo dap yatâ
gibap?
13 Kore a ŋâiŋâ a patâ zagât zekât kore âlip mân upap. Zâk ŋâigât umŋâ
kiri ŋâi ekŋâ âkon upap. Zen yatigâk Anutugât nep sot sikumgât nep, zo
dap yatâ mâtakâzikâm mem ândibi?”

Yesuŋâ Parisaio a girem dâzâŋgoip.

14 Yesuŋâ den zo sâi Parisaio a zen kât sikumgât âkŋâle zeipkât diŋâ
kândâtkom girâŋâwe. 15 Utne itâ dâzâŋgoip, “Zen a zeŋgât mâteziŋan nen
a târârakŋâ sâme. Ka Anutuŋâ ko umziŋaŋgât topŋâ ekmap. A ziŋâ kut
ŋâi ikne âlip opmap, zo ko Anutuŋâ egi bâliŋ opmap.
16 Kembugât gurumin den sot Propete zeŋgât den zem gam
Yohanegâren gâip. Zorat kwâkŋan Anutu um topŋan ândiândiŋ, zorat
den siŋgi âlip, zo âsagem laŋ kârâm ariap. A ambân den siŋgi zo nâŋgâm
baginam kâtigime.
17 Hân sot sumbem, zet buŋ utâ sâm buŋ upabot. Ka Kembugât
gurumin den zo mân buŋ upap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 A ŋâi, zâk ambin birâm ŋâi mimbap, zâk târotârozik mânâŋgât tosa
patâ mimbap. A ŋâi, zâk ambân birâbirâŋ zo mimbap, zâk yatigâk tosa
patâ mimbap."

A patâgât den.

19 "Sikum a patâ ŋâi ândeip. Zâk hâmbâŋâ neule âlip sâŋgân zâizâiŋ
zo mem ândeip. Oi sirâmŋâ sirâmŋâ sii nalem âlipŋâ zo nem sâtâre op
ândeip. 20 Oi a kanpitâ ŋâi ândeip, kutŋâ Lasaro. Zâkkât sâkŋâ zo useyâk.
Zâkŋâ patâgât mirâ mâtâp bagibagiŋan zemâip. 21 Zâk a patâgât mirin
gâbâ nalem buputŋâ gâi nimbapkât nâŋgâm ândeip. Sâknam nâŋgâm
zem tâi wâu ziŋâ gam useŋâ nâmbâlapkumarâwe.
22 A kanpitâ zo yatâ op ândimŋâ moip. Oi Anutugât sumbem a, ziŋâ
ge diim zâi Abaramgât um topŋan pane ândeip. Bet sikum a zo moi
hanguwe. 23 Zâk simân gei sâknam patâ nâŋgâm ândim siŋâ pâi zari
Lasaro zâk Abaram um topŋan tâi egip. 24 Ekŋâ konsâm sâip, 'O Abaram
sâkunâ, nekŋâ umgâ bâliŋ oi Lasaro sâŋgonguna sâlâpŋandâ tooin pam
sâmbum gem nâmbâlamnan pâi sânduksâik. Na ziren kârâbân sâknam
patâ nâŋgâm ândian.'
25 Sâi Abaramŋâ itâ dukuip, 'Katepnâ, nâŋgâ. Gâ hânân âkŋâle
kwâkŋan ândein, zo mârum âkip. Oi Lazaro zâk umbâlâ ândeip, zo
mârum âkip. Zâk zorat umâlebân ândiap. Ka gâ ko sâknam kwâkŋan
ândiat. 26 Osetniŋan sim patâ kinzap, gât ko zibâ zeŋgâren dap op gibi?
Oi zeŋgâren gâbâ zi dap op kopgabi?'
27 Sikum a patâ, zâk itâ sâip, 'Ibânâ, ŋâi dâgoga nâŋgâni. 28 Ândi nâgât
kamânân murâpnâ bâtnâmbut ândie. Zen sâknam kamân ziren gabegât
Lasaro sângonguna âim girem den dâzâŋgobap.'
29 Sâi Abaramŋâ sâip, 'Buŋâ. Mose sot Propete, zeŋgât den girem ziap,
zo nâŋgâbi.' 30 Sâi ko sâip, 'Ibânâ Abaram, yatâ buŋâ. Zeŋgât den nâŋgâm
umziŋ mân melâŋbi. Ka a ŋâiŋâ mumuŋan gâbâ zaat sâi ko umziŋ
melâŋbe.'
31 Sâi itâ sâm dukuip, 'Zen Mose sot Propete zeŋgât den birâmeyân
mumuŋan gâbâ ŋâiŋâ zaat ai dâzâŋgoi yatik birâbi.'"

Bâliŋaŋgât nep mân tuubi.
(Mt 18:6-7, 21-22 Mk 9:42)

17 1 Yesuŋâ arâpŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, "Bâliŋaŋgât nep tuutuuŋ,
zo muyagibap. Dap yen zimbap? Ka a ŋâi zâk bâliŋaŋgât nepŋâ
tuubap, yei, zâk dap upap? 2 Ŋâi zâk a giginâ ŋâi okŋaŋgi bâliŋâ upap, zo
ko tosa yâmbât mimbap. Mârumŋan kât sumun yâmbât patâ gânduŋan
saamŋâ saruyâm giari sâi ko zo bâbâlaŋ opap. Zen galem oraŋgâm ândibi.
3 Bukugâ ŋâi bâliŋâ oi kubikŋaŋgâban. Otna umŋâ melâŋi tosaŋâ
birâban. 4 Oi sirâm kânogân tosa nâmburân zagât muyagem sâp

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâmburân zagât gam sapsuubap, ‘Buku yatâ otgim umnâ bâliŋ uap,’ Zâk yatâ sâi tosaŋâ birâban.”

Nâŋgâm pâlâtâŋgât den.

5 Aposolo zen Kembu itâ sâm dukuwe, “Gâ nâŋgâm pâlâtâŋniŋâ
târokwap niŋgâban.” 6 Sâne Kembuŋâ itâ dâzâŋgoip, “Nâŋgâm pâlâtâŋziŋ
bonŋâ mâiktârâ, mundo keetŋâ yatâ, zemziŋgi wakum nak ândi, zo
sâmbuyaŋgâm saruyân gei kinbapkât dukune sâtziŋ lubap.”

Aŋâ Kembugât nep tuum tâpâkumen.

7 Yatâ sâmŋâ itâ sâip, “Zeŋgâren gâbâ a ŋâi, zâkkât kore aŋâ nep tuum
ândim mo râma galem ândim ŋâtiksâisâi gâi itâ dukubap? ‘Gâ mirin zâi
tâtna nalem om gibâ.’ 8 Yatâ buŋâ. Itâ dukubap, ‘Gâ sâŋgum kâu lapŋâ
nalemnâ om pâna nia gikâ bet om nimban.’ 9 Nep a zo nep sâm pindip, zo
tuugi nâŋgi âkip. Dabân sâm âlip kwâkŋaŋgâbap? 10 Zeŋgât topziŋ yatâ
ziap. Zen Anutuŋâ nep sâm ziŋgip, zo op naŋgâm itâ sâbi. ‘Nen kore a
kwakmak. Nep sâm niŋgip, zorigâk tuumen.’”

Yesuŋâ a kubikziŋgi âi mân nâŋgâwe.

11 Yesuŋâ Yerusalem kamânân âibam Galilaia sot Samaria osetzikŋan
arip. 12 Kamân ŋâin zari sâk bâlâ a bâzagât ziŋâ ekŋâ âkŋanâk kin den
sâm itâ sâwe, 13 “O patâ Yesu, neŋgât umgâ bâliŋ oik.” 14 Sâne ziŋgitŋâ
itâ dâzâŋgoip, “Zen âim sâkziŋâ tirik namâ galem a tirâpzâŋgone ikpi.”
Sâi zen âim tatne usezin sogei sâkziŋ âlip oip. 15 Oi zeŋgâren gâbâ a
kânokŋâ useŋâ sogei ekŋâ puriksâm gâip. Puriksâm den kâtik sâm
Anutu mâpâseip. 16 Zâkŋâ Yesu kiŋ topŋan gei zem tap sâiwap sâip. A
zo Samaria hânân gokŋâ. 17 Yesuŋâ itâ sâip, “A bâzagât kubikziŋgan.
Nâmbutŋâ a nâmburân kimembut âlip ue, zo ikâ? 18 Zeŋgâren gâbâ a
ŋâi âburem gam Anutugâren sâiwap mân se? Birâm âine gâ kamân ŋâin
gokŋandâ gikik gaat?” 19 Yatâ sâm Samaria a zo itâ dukuip, “Gâ nâŋgâm
pâlâtâŋgaŋgât âlip uat, gât ko zaat âi.”

Yesu takâbapkât den.
(Mt 24:23-28, 37-41)

20-21 Parisaio a, zen Yesu mâsikâm sâwe, “Anutu um topŋan tâtatŋâ,
narâk ikâ zoren muyagibap?” Sâne itâ sâm dâzâŋgoip, “Anutugât um
topŋan tâtatŋâ, zo senŋâ mân igikŋâ, gât ko itâ mân sâbi, ‘Ziren âsagiap
mo ândiren âsagiap.’ Nâŋgânek. Anutu um topŋan tâtatŋâ, zo osetziŋan
âsagem ziap.” 22 Yesuŋâ arâpŋâ itâ dâzâŋgoip, “Gâtâm narâk ŋâin, zoren
a bonŋâ âsagibatkât narâkŋâ iknam upi. Zo mân ikpi. 23 Narâk zoren a
nâmbutŋandâ sâbi, ‘O, ziren neŋgâren âsagiap. Hân ândiren zeŋgâren
âsagiap.’ Yatâ sânetâ mân âibi. Oi nâŋgâne mân bon upap. 24 Hânpân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâk hân muruk toren toren âsagem naŋgâmap, zo yatik a bonŋâ nâgât
narâknan âsagei a aksik nikpi. 25 Kândom ko a narâk ziren ândie, zen a
bonŋâ nâ kândâtnone sâknam patâ nâŋgâbat.
26 Noa ândeip, narâk zoren kut ŋâi ŋâi urâwe, zo yatik a bonŋâ nâgât
narâk zo mâte oi yatâ upi. 27 Noa ândeip, narâk zoren a zen sii nalem
sot too kâtik nem seroŋ kwap ândiwe. Ambân aŋgâgwaŋgâ urâwe. Yatâ
op mân nâŋgâm ândine Noa sot narâpŋâ zen waŋgâyân zâine too uurup
takâm gwâkâziŋgip. 28 Loti ândeip, narâk zoren yatik urâwe. Nalem sot
too kâtik nem seroŋ kwap ândiwe. Kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ urâwe. Nep
kârâm kâmit mirâ nep tuuwe. 29 Yatâ op ândine Lotiŋâ Sodom kamân
birâm ari narâk zoren sumbemân gâbâ kârâp sot kât kârâpŋâ sot sumbem
tipŋâ gem gâi kamân zoren a ambân buŋ op nâŋgâwe. 30 A bonŋâ nâŋâ
âsagibat, narâk zoren a yatik upi.
31 Narâk zoren a ŋâi sombemân tâpapŋâ sikum mimbapkât mirin mân
zâibap. Ŋâi zâk nebân ândibapŋâ zâk kamânân mân âburibap. 32 Zen
Loti âmbinŋaŋgât den siŋgi nâŋgâbi. 33 Ŋâi zâk ândiândiŋâ aŋgân kâri
gulipagobap. Ŋâi zâk ândiândiŋâ biri muyageŋaŋgâbap.
34 Nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Ŋâtik zoren a zagât, zet mirâ ŋâin uman
zeitâ ŋâi mem, ŋâi birâbat. 35 Ambân zagât, zet nalem sobem tâitâ ŋâi
gâsum, ŋâi birâbat. 36 (A zagât nebân kiritâ ŋâi mem, ŋâi birâbat.)”
37 Yesu zâk den zo sâm naŋgi arâpŋâ ziŋâ mâsikâm sâwe, “Kembu, ikâ
zoren âsagibap?” Sâne itâ dâzâŋgoip, “Bâu mo zuu kârokŋâ ŋâi zei zoren
nii keŋ ziŋâ ninam mindume.”

Top likuliku agât den siŋgi.

18 1 Yesugât a, zen umziŋ mân âkon op narâk dâp ninâu sâm ândibigât
Yesuŋâ den siŋgi itâ sâm dâzâŋgoip, 2 “Kamân ŋâin top likuliku
a ŋâi ândeip. Zâk Anutu sot a mân hurat kwâtziŋgip. 3 Oi kamân zorenâk
ambân malâ ŋâi ândeip. Zâk narâk dâp a sâtŋaŋgâren âim itâ dukumâip,
‘Gâ betnan mem kâsanâ nekât den kubikpan.’ 4 A sâtŋâ zâk malâ zâkkât
den birâmâip. Ândimŋâ umŋandâ itâ sâip, ‘Nâ Anutu mo a hurat mân
kwâtziŋgâman. 5 Ka malâ zâk narâk dâp sâm gâmapkât bekŋan mimbâ.
Bekŋan mân mia sâi ko âsâbâŋ nâgâren gâi sâknâ âkon opap.’” 6 Kembu
zâk den zo sâm nangâm sâip, “A sâtŋâ bâliŋandâ den sâip, zo nâŋgâm
kwâtâtibi. 7 Anutugât a ambân gakârâpŋâ, zen ŋâtik sirâm dâp konsâm
ninâu sâme, zo mâkâziŋgâbap. 8 Zâk mân ândei kârep oi kegâk betziŋan
mimbap. A bonŋâ nâŋâ gâtâm âburem gam hânân a ambân nâŋgâm
pâlâtâŋziŋoot muyageziŋgâbat mo buŋâ? Zorat umziŋ galem op ândibi.”

Parisaio a sot kât mimiŋâ ninâu sâwet.

9 A nâmbutŋâ, zen ândiândiziŋaŋgât nâŋgâne târârak oi a toren zeŋgât
nâŋgâne mân dâp opmap. A yatâ zo, zeŋgât den sumbuŋâ ŋâi itâ sâip,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 “A zagât, zet Anutu mâpâsiram tirik namin zâiwet. Ŋâi zâk Parisaio,
ŋâi ko kât mimiŋ a ŋâi. 11 Parisaio a zâk kin zikŋaŋgât nâŋgi zari ninâu
itâ sâip, ‘O Anutu, a nâmbutŋâ zen kâmbam kume. Kâmbu upme. Bâliŋâ
top top upme. Nâ zen yatâ buŋâ. Kât mimiŋâ a ândiren zi itâ buŋâ. Oi nâ
zorat sâiwap dâgogan. 12 Sirâm nâmburân zagât zorat umŋan sirâm zagât
nalem birâm zorat kendon ândiman. Oi kut ŋâi ŋâi memŋâ bâzagârân
gâbâ kânok zo gâgât siŋgi sâm pâman.’ Yatâ sâm ninâu sâip. 13 Kât mimiŋ
aŋâ ko tutukuŋan kin aŋun op pindiŋsâm kin itâ sâm ninâu sâip, ‘O
Anutu, nâ bâliŋ mâme a. Nâ a bâliŋâ zorat gâ mân birâniban.’ Zâk yatâ
sâm ninâu sâip.”

14 Yesuŋâ yatâ sâmŋâ itâ sâip, “Nâŋgânek. Kât mimiŋ a zâk Anutuŋâ
tosaŋâ biri mirâŋan arip. Ka Parisaio zâk tosaŋâ zemŋaŋgip. Ŋâi zâk
zikŋaŋgât ŋâŋgi zari Anutuŋâ kâbakŋeŋaŋgâbap. Ŋâi zâk zikŋaŋgât
nâŋgi giginŋ oi Anutuŋâ mem zaatŋaŋgâbap.”

Yesuŋâ katep mâsop minziŋgip.
(Mt 19:13-15 Mk 10:13-16)

15 Ambân ziŋ murarâpziŋ diiziŋgâm Yesugâren âim bikŋâ
gâsuziŋgâbapkât sâne arâpŋandâ ziŋgitŋâ keŋgât minziŋgâwe. 16 Yatâ
utne Yesuŋâ arâpŋâ zâŋgonsâi gane itâ dâzâŋgoip, “Zen birâne katep
mâik zen nâgâren ganek. Mân pâke kwatnek. Zi yatâ zo, zen Anutu um
topŋangât siŋgi kwatziŋgâziŋgâŋ. 17 A ambân ziŋ umziŋ diim gei katep
yatâ upi, zen Anutu um topŋan ândiândigât siŋgi upi. Ka ŋâi zâk katep
yatâ mân upap, zâk mân bagibap.”

Sikum a ŋâiŋâ Yesugâren gâip.
(Mt 19:16-30 Mk 10:17-31)

18 Oi sikum a ŋâiŋâ Yesu mâsikâm sâip, “Patâ âlipŋâ, nâ dap op
ândiândi tâmbâŋaŋgât siŋgi upat?” 19 Sâi Yesuŋâ sâip, “Nâgât âlipŋâ
wangât nonsat? Âlip mariŋâ Anutu kânok. 20 Oi gâ Kembugât gurumin
den nâŋgâmat. Zo itâ. Ap ambin, zet mân birâyaŋgâbabot. Gâ kâmbam
mân kumban. Gâ kâmbu mân upan. Gâ bukugaŋgât sârân sâsâŋ mân
sâban. Ibâ mamgâ hurat kwatzikâm sâtzik luban.” 21 Sâi sikum a zâk itâ
sâip, “Zo katepnan gâbik topkwap op gâwan. Ŋâi mân bira ziap.” 22 Sâi
Yesuŋâ den zo nâŋgâm itâ sâm dukuip, “Kânok birâna ziap, zo upan. Gâ
kut ŋâi ŋâi tatgigap, zo aksik pam kât mem a kanpitâ ziŋgâban. Yatâ op
sumbemân sikumgoot upan. Oi ga nâ sot pâlâtâŋ op moliniban.” 23 Yatâ
dukui a zo sikum patâ zemŋaŋgipkât umŋâ bâliŋ oip.

24 Yatâ oi Yesuŋâ ekŋâ itâ sâip, “A kât sikum patâŋâ Anutu um topŋan
bâginam kwakpi. 25 Bâu patâ kamele, zâk kuup mâtâpŋan bagibap,
zo yâmbâtŋâ. Ka a sikumŋootŋâ Anutugât um topŋan bagibagiŋ, zo
yâmbâtŋâ walâwalâŋ.” 26 Sâi nâŋgâm kirâwe, zen itâ sâm mâsikâwe,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Zo yatâ zorâŋ dap yatâ sumbemân baginat?" 27 Sâne Yesuŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, "Aŋâ kut ŋâi ŋâi utnam kwakme, zo Anutuŋâ mâtâpŋâ âlip
muyagemap."
28 Sâi Peteroŋâ itâ dukuip, "Nen kut ŋâi ŋâiniŋâ aksik kândâtkom gâ
moligiwen." 29-30 Sâi Yesuŋâ itâ dâzâŋgoip, "Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk Anutu um topŋan ândiândiŋaŋgât opŋâ
kamânŋâ mo ambâ murarâpŋâ mo âtâ murâpŋâ, mo ibâ mamzatŋâ
kândâtzaŋgobap, zo ko narâk ziren hâuŋâ doŋbep mimbap. Oi narâk
patin ândiândi tâmbâŋâ mimbap."

Yesu zâk mumbapkât siŋgi dâzâŋgoip.
(Mt 20:17-19 Mk 10:32-34)

31 Yesu zâk arâpŋâ sâi gane itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâŋge. Nen Yerusalem
kamânân zâinamen. Oi Propete a, zen a bonŋâ nâgât den kulemguwe,
zorat bonŋâ âsagibap. 32 Nâ um kâtik a zeŋgât bitziŋan zaria den sâm
sinnan gem sâm bâliŋ kwatnim sâknan tâpkubi. 33 Oi inzutŋâ lapitnim
none mumbat. Mom sirâm karâmbut tapŋâ mumuŋan gâbâ zaatpat."
34 Yesuŋâ yatâ sâm dâzâŋgoi zen kwagâwe. Den zo topŋâ mân nâŋgâm,
nâŋgâne kwakmak oip.

Yesuŋâ Yeriko kamânân a sen ŋâtâtik ŋâi kubigip.
(Mt 20:29-34 Mk 10:46-52)

35 Yesu zâk âim Yeriko kamân mâte oip. Oi matâp ginŋan a sen ŋâtâtik
ŋâi nalem sot kât, zorat oletziŋgâm tâip. 36 A kâmut patâ zen mâtâp zoren
âine kinziŋ kwamit nâŋgâm mâsikâziŋgi sâwe, 37 "Yesu, Nasarete gokŋâ
gaap." 38 Sâne nâŋgâmŋâ den kâtikŋâ sâm sâip, "Yesu, gâ Dawidigât kiun,
nâgât umgâ bâliŋ oik." 39 Yatâ sâi a kândom âiwe, ziŋâ den hiriŋsâm
tâpapkât dukuwe. Oi zâkŋâ den zo nâŋgâm tâtâlim den kâtikŋâ den sâip,
"Gâ Dawidigât kuinŋâ, nâgât umgâ bâliŋ oik." 40 Sâi Yesuŋâ nâŋgâm
mâtâbân kinŋâ sâip, "Zen nâgâren diim ganek." Sâi sâne sen ŋâtâtikŋâ
zâkkâren gâi mâsikâm sâip, 41 "Nâ dap otgibatkât sat?" Sâi sen ŋâtâtikŋâ
sâip, "Nâ sinnâ âlip upapkât nâŋgan." 42 Sâi Yesuŋâ itâ dukuip, "Siŋgâ
mânâŋgârik. Nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnigat, zorat âlipkâ uat." 43 Sâi zorenâk
siŋâ egip. Oi Yesu molim âimŋâ ekŋâ Anutu mâpâseip. A ambân ziŋâ zo
ekŋâ Anutu mâpâsiwe.

Sakaiogât den siŋgi.

19 1 Yesu zâk Yeriko kamân bagim âim tâip. 2 Kamân zoren a
ŋâi ândeip, kutŋâ Sakaio. Zâk kât mimiŋ a zeŋgât a sâtŋâ. Oi
sikum mot doŋbep zemŋaŋgip. 3 A zorâŋ Yesu ikpamŋâ okŋaŋgip. Oi
zâk a pâŋkânok, gât ko a ambân mindune osetziŋan kin Yesu ikpam
kwagip. 4 Yatâ op sârârâk kârâm âi a walâziŋgâm Yesu ikpam wakum

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nak kwâkŋan zâi tâip. Yesu zâk mâtâp zorik gam âibam oip. 5 Oi Yesu
zâk nak zorat topŋan âi siŋâ pâi zari ekŋâ itâ dukuip, “Sakaio, gâ kek
gem ga. Nâ itârâŋ gâgât mirin ga tâpat.” 6 Sâi yatigâk gem gam umâlip
opŋâ Yesu diim mirâŋan arip. 7 Oi a zen zo ekŋâ nâŋgâm bâliŋ kwap
sâwe, “Zâk wangât bâliŋ mâme a zirat mirin zâi taap? Zâk mân orotŋâ
uap.” 8 Oi Sakaioŋâ kin Kembu itâ dukuip, “Kembu nâŋgâ. Kât sikumnâ
kâsâpkum torenŋâ a kanpitâ ziŋgâbat. Oi a nâmbutŋâ kât walâm
betziŋan mewan, zo yatik nâŋâ hâuŋâ mem zâi pam walâm ziŋgâbat.”
9 Sâi ko Yesuŋâ arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A zi Abaramgât kiunŋâ.
Zâk sot ambin murarâŋâ, zen itârâŋ sumbemgât siŋgi ue. 10 A bonŋâ
nâ a tâmbetagoagoŋan gâbâ kubikziŋgâbam gem gâwan. Kubikziŋga
sumbemgât siŋgi upi.”

A kât ziŋgâziŋgâŋaŋgât den sumbuŋâ.
(Mt 25:14-30)

11 Yesu sot arâpŋâ, zen âim Yerusalem kamân goot goot utne a ambân
Yesu moliwe, ziŋ itâ sâwe. “Anutu um topŋan ândiândigât narâkŋâ
mâte uap.” 12 Sâne zorat Yesuŋâ den sumbuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A
patâ ŋâiŋâ hân kârebân âim kot patâ mem kamânân âburibat sâm ba
arip. 13 Âibam kore arâp bâzagât minduziŋgâm kât ekap kânok kânok
ziŋgip. Ziŋgâm itâ dâzâŋgoip, ‘Zen kât ekap zi mem nep tuunetâ laŋ kâri
gâbat.’ 14 Dâzâŋgom ari kamân zorat mâirâpŋâ, zen zâkkât âkonziŋgipkât
kore a sâŋongune âimŋâ a kutâ patâgâren âim itâ dukuwe, ‘Mân
kembu otniŋgâbapkât nâŋgen.’ 15 A patâ zo ari ko a kutâ zâk laŋ hân
galem sâm pindi âbureip. Âburem gamŋâ kore a kât ziŋgip, zo gabi
sâi mindum gawe. Ganetâ itâ mâsikâziŋgip, ‘Kât ziŋgâwan, zo mem
nepŋâ tune dabutâ âsagiap?’ 16 Sâi a ŋâiŋâ gamŋâ sâip, ‘Patâ, kât ekap
kânok nigin, zorâŋ târokwap bâzagât âsagiap.’ 17 Sâi patâŋâ itâ dukuip,
‘Gâ âlip uat. Gâ kore a âlipŋâ, gât ko kamân bâzagât zeŋgât galem a
op ândiban.’ 18 Yatâ sâi kore a ŋâiŋâ gam sâip, ‘Patâ, kât ekap nigin,
zo mem nepŋâ tuuga bâtnâmbut âsagiap.’ 19 Sâi itâ dukuip, ‘Âlipŋâ.
Gâ kamân bâtnâmbut zeŋgât galem a op ândiban.’ 20 Sâi kore a ŋâiŋâ
gamŋâ sâip. ‘Kât ekap nigin, zo hâmbâŋâ kâpim pa ziap. 21 Nâ gâgât
topkâ itâ nâŋgan. Gâ a bâliŋâ. Gâ kut ŋâi ŋâi mân tuum a nâmbutŋâ ziŋ
tuune muyagei mimbatkât sâmat. Gâ gikak nep mân kârâm kâmitmat.
Nâmbutŋandâ tuune bon mimbatkât sâmat. Zorat gâgât keŋgât op kâtkâ
dâŋâk pa taap.’ 22 Sâi patâŋâ itâ sâm dukuip, ‘Kore a bâliŋâ gâ. Gikak
den sat, zo mâburem dâgobâ. Gâ nâgât itâ nâŋgâmat. Nâ a bâliŋâ. Ninak
kut ŋâi ŋâi mân muyagem meman. Oi ninak nep mân kârâm kâmitŋâ
nâmbutŋandâ kârâm kâmitne bon oi nimbatkât sâman. 23 Gâ topnâ yatâ
nâŋgâm kât giwan, zo kât a ziŋgâna nepŋâ tuune âburem ga târokwap
membam.’ 24 Sâmŋâ a kirâwe, zo itâ dâzâŋgoip, ‘Zen kât ekap pindâwan,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zo bekŋan mem bâzagât mem ândiap, zâk pindânek.' 25 Oi ziŋâ sâwe,
'Zâk bâzagât mem ândiap, zo ka.' 26 Sâne sâip, 'Nâ dâzâŋgua nâŋgânek.
Ŋâi zâk kut ŋâi pinda mem ândei târokwâkŋaŋgâbat. Oi ŋâi zâk kut ŋâi
pinda mân mem ândei, zo bekŋan mia yen ândibap. 27 Kâ kâsarâpnâ zi
mân galemnâŋgobap sâwe, zo minziŋgâm gamŋâ mâtenanâk zâŋgom
naŋgânek.'"

Yesu zâk doŋgi kwâkŋan Yerusalem kamânân zarip.
(Mt 21:1-11 Mk 11:1-11 Yo 12:12-19)

28 Yesu zâk den sâm kwâkâm Yerusalem kamân zâibam zarip.
Oi kândom otziŋgâm zarip. 29 Âimŋâ Oliwa bâkŋan âim Betepage
sot Betania kamân mâte otziŋgip. Oi arâp zeŋgâren gâbâ a zagât
sâŋgonzâkom itâ sâip, 30 "Kamân nâmbutken, zoren arit. Âimŋâ doŋgi
sigan tâgân saane kinzap, zo muyagibabot. Zo aŋâ kwâkŋan mân tâtatŋâ,
zo uŋakŋâ. Oi zo olaŋ diim gâit. 31 Olaŋitâ a ŋâiŋâ wangât miabot sâi itâ
dukubabot, 'Kembuniŋaŋgâren nep muyagei zirat sap.'" 32 Sâi azatŋâ zet
sâip dâp âi muyâgiwet. 33 Doŋgi olaŋ kiritâ mâirâpŋandâ mâsikâzikâwe,
"Wangât olaŋsâbot?" 34 Sâne zikŋâ sâwet, "Kembuŋâ nep muyagei zirat
sap." 35 Yatâ sâm Yesugâren diim aritâ hâmbâziŋ doŋgi kwâkan pamŋâ
Yesu aline doŋgi kwâkŋan zâi tâip. 36 Zâim ari hâmbâziŋ mâtâbân lâŋgat
âiwe. 37 Oliwa bâkŋan gâbâ giari a ambân kâmut gakâŋâ, zen kulem top
top tuugi igâwe, zorat sâtâre op kep mem Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâwe.
38 Oi itâ sâwe, "Oe, a kutâniŋâ zâk Kembugât sâtkât gaap. Zâk sâm âlip
kwâkŋaŋgâm sânâ. Oe, u sumbemân Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgânat.
Sumbemân lumbeŋâ zimbap." 39 Sâm âine Parisaio a nâmbutŋandâ a
osetziŋan kin itâ dukuwe, "Patâ, arâpkâ sâna birânek." 40 Sâne sâip, "Nâ
dâzâŋgua nâŋgânek. Zen hiriŋsâne sâi ko kât ziŋ den sâm mâpâsenibe."

Yesuŋâ Yerusalem kamângât iseip.

41 Yesu zâk âimŋâ Yerusalem kamân mâteyâk ek kin umbâla op iseip.
42 Isemŋâ Yerusalem mâirâp zeŋgât itâ sâip, "Lumbeŋâ ândim sâi ek
nâŋgâbe? Sinziŋ bâpsâsâŋ, gât ko mân ek nâŋge. 43 Gâtâm narâk ŋâin
kâsaziŋâ gamŋâ kamânziŋ dooŋgum ândine kwakpi. 44 Mirâ kamânziŋ
kom kindiŋkândaŋ tuum ziŋâ sot murarâpziŋâ zâŋgom mem ŋâi ŋâi
otziŋgâne mirâ kamân kwamen zimbap. Wangât, Kembuziŋâ nâ zeŋgâren
ga mân nek nâŋgâwe, zorat kut ŋâi ŋâi zo muyageziŋgâbap."

Yesuŋâ tirik namâ hâlâlu sâip.
(Mt 21:12-17 Mk 11:15-19 Yo 2:13-22)

45 Den zo sâm naŋgâm tirik namin zarip. Zari kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ
op kine itâ sâm moliziŋgip, 46 "Namâ zirat Kembugât den kulem ŋâi ziap,
'Namânâ zi ninau namâ upap.'

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ka zen ko utnetâ kâmbu a zeŋgât kât ki yatâ uap." 47 Sirâmŋâ sirâmŋâ
Yesuŋâ tirik namin zâim den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip. Oi tirik namâ
gâlem a sot pâtârâpziŋâ, zen kune buŋ upapkât den sâm kâtâŋ urâwe.
48 Yatâ sâne a ambân yenŋâ, zen aksik Yesugât diŋâ nâŋgâne imbaŋâ
opmâip, zorat patârâpziŋâ zeŋgâren kwagâwe.

Yesu sot a sâtŋâ, zen den âraguwe.
(Mt 21:23-27 Mk 11:27-33)

20 1 Narâk ŋâin Yesuŋâ tirik namin a den siŋgi âlip dâzâŋgom
kiri tirik namâ galem a patâ sot Kembugât gurumin a sot
galem a, zen itâ dukuwe, 2 "Gâ dâtnâŋgo. Ŋâigât sâtkât kut ŋâi ŋâi zo
opmat? Ŋâiŋâ yatâ upan sâm gigipkât opmat?" 3 Sâne Yesuŋâ dâzâŋgoip,
"Nâŋgoot den ŋâi mâsikâziŋga dâtnonek. 4 Yohane too saŋgon nep
tuugip, zo ŋâigât sâtkât tuugip? Anutugât sâtkât mo agât sâtkât?" 5 Yatâ
sâi zen ziiŋak itâ âraguwe, "Nen Anutugât sâtkât tuugip sâindâ sâbap,
'Zen wangât diŋâ mân luwe?' 6 Mo agât sâtkât tuugip sâindâ a ziŋâ kâtŋâ
nâŋgobi. Zen Yohanegât nâŋgâne propete bonŋâ opmâip, zorat." 7 Zorat
opŋâ Yesu itâ dukuwe, "Nen Yohanegât topŋâ mân nâŋgen." 8 Sâne itâ
dâzâŋgoip, "Zo sâne sâi ko nâŋgoot ŋâigât satkât opman, zo dâzâŋgobam.
Ka zen mân se, zorat mân dâzâŋgobat."

Waiŋ nep galem a bâliŋâ.
(Mt 21:33-46 Mk 12:1-12)

9 Yesuŋâ a ambân den sumbuŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgoip, "A ŋâiŋâ waiŋ
tâk nep kârâm kâmirip. Kâmitŋâ galem a zâmban hân kârebân âi ândeip.
10 Oi bonŋâ mimiŋ narâkŋâ mâte oi kore a ŋâi bonŋâ nâmbut mimbapkât
sâŋgongui arip. Âi taki galem a ziŋâ kom molinetâ bet bâsaŋ gâip. 11 Âburei
mariŋandâ dum kore a ŋâi sâŋgongui arip. Sâŋgongui ari yatigâk kom
moline bet bâsaŋ âbureip. 12 Oi mariŋandâ dum kore a ŋâi sâŋgongui arip.
Ari yatigâk kom eksâne âbureip. 13 Yatâ utnetâ waiŋ kâlam mariŋandâ
sâip, 'Zi dap upat?' Mariŋaŋgât nanŋâ ŋâi ândeip, zo zikŋâ nanŋâ kânok.
Oi umŋâ zâkkâren kinmâip. Mariŋandâ itâ sâip, 'Nâ itâ upat. Nâ nannâ zi
sâŋgongua ari ek âlip hurat kwâkŋaŋgâbi.' 14 Oi galem a zen nanŋâ ekŋâ
âragwâragu op sâwe, 'Zâkŋâ zi gâtâm kâlam mariŋâ upap, zorat ko koindâ
kâlam zi neŋgât siŋgi upap.' 15 Yatâ sâmŋâ mem kâbakŋem âi kune moip.
Yatâ utne kâlam mariŋâ zâk dap yatâ otziŋgâbap? 16 Nâŋge. Zâkŋâ ga galem
a zâŋgoi mune kâlamŋan galem a uŋakŋâ zâmbanbap." Yesuŋâ yatâ sâi a
ambân zen nâŋgâm itâ sâwe, "Opoŋ, zo neŋgâren zo yatâ mân âsagibap."
17 Sâne Yesuŋâ ziŋgitŋâ sâip, "Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,
zo topŋâ dapkât?
'Mirâ tuutuuŋ a, zen kunkun ŋâi ekŋâ âkon op birâwe. Kembuŋâ
kunkun zorâŋâ mem namin kwânâŋgip. 18 A ŋâi zâk kunkun zorâŋ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

komŋâ sâkŋâ tâmbetkubap. Oi kunkun zorâŋ a ŋâi kwâkŋan
kumbap, zo ko kom kwândâlibap.'"
19 Yatâ sâi Kembugât gurumin den zorat galem a sot tirik namâ galem
a patâ, zen sirâm zorenâk gâsunam urâwe. Oi a ambân zeŋgât keŋgât op
birâwe. Zen itâ nâŋgâwe, "Yesuŋâ den sumbuŋâ sâip, zo neŋgât op sâip."
20 A patâ, zen Yesu gâsum kumbigât a sâŋgonzâŋgone tik ek molim
ândiwe. A zo ziŋâ târârak holi yatâ ândim Yesu denŋâ sâkŋanâk sâm diim a
kutâgâren âi pânam urâwe. 21 Den sâm mâsikâ okŋaŋgâm sâwe, "Patâ, nen
gâgât topkâ nâŋgâmen. Gâ den târârak dâtnâŋgomat. Oi patâ walâziŋgâm
den mân sâmat. Oi Anutugât mâtâp ziap, zo bonŋanâk sâm kusikŋan pâmat.
22 Zorat sâna nâŋgânâ. Roma a kutâ patâ Sisa kât pindânat, zo orotŋâ mo
mân orotŋâ?" 23 Sâne Yesuŋâ sarâziŋaŋgât topŋâ nâŋgâm sâip, 24 "Zen kât
ŋâi mem tirâpnone ikpâ. Zoren ŋâigât holi tobat ziap?" Sâi ziŋâ sâwe, "Roma
a kutâ Sisagât holi tobat." 25 Yatâ sâne dâzâŋgom sâip, "Sisagât siŋgi, zo Sisa
pindâbi. Anutugât siŋgi, zo Anutu pindâbi." 26 Yatâ sâi zen diŋâ zo saanam a
ambân mâteziŋan kwagâwe. Zorat den hâuŋâ mân sâm diŋâ mâpâsiwe.

Mom zaatzaatŋaŋgât Yesu mâsikâwe.
(Mt 22:23-33 Mk 12:18-27)

27 Zen âine Sadukaio a nâmbutŋâ zen Yesugâren gawe. A zo ziŋâ
momŋâ zaatzaat, zo mân ziap sâmarâwe. 28 A zo ziŋ gam Yesu itâ sâm
mâsikâwe, "Patâ, Mose zâk den itâ sâm kulemguip, 'A ŋâiŋâ ambân
memŋâ katepŋâ mân âsagei ândim moi munŋandâ malâ zo mei âtâŋaŋgât
siŋgi katep muyagibap.' 29 Oi zorat sâindâ nâŋgâ. Âtâ mun nâmburân
zagât ândiwe. Oi âtâziŋ ambân mem kiun buŋ ândim moip. 30 Moi
munŋandâ malâ zo mem yatik kiun buŋ ândim moip. 31 Moi munŋâ ŋâiŋâ
yatik malâ zo meip. Yatik yatik âtâ mun nâmburân zagât, zen ambân
kânok zo mem kiurâpziŋ buŋ mom nâŋgâwe. 32 Munetâ bet ambân
malâziŋ zo moip. 33 Oi a nâmburân zagât zen ambân kânok zo miwegât
mumuŋan gâbâ zaatzaat narâkŋan ambân zo ŋâigât ambân upap?"
34 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Hanân zi a ambân miyaŋgâme.
35 Narâk patin ko Anutuŋâ nâŋgâziŋgi dâp oi ândiândi kâtikkât zaatpi,
a ambân zen dum mân miaŋgâbi. 36 Zen mumuŋan gâbâ zaatŋâ dum
mân mumbi. Zen Anutugât nan bârarâp op Anutugât sumbem arâp yatâ
op ândibi. 37 Mumuŋan gâbâ zaatpi, zo Moseŋâ kârâp nak topŋan âsagei
egibân den zo sâm muyageip. Zâk Kembugât den itâ sâm kulemguip,
'Zâk Abaram sot Isaka sot Yakobo zeŋgât Anutu.' Nâ zorat sa nâŋgânek.
38 Anutu zâk mom buŋ urâwe, zeŋgât Anutu buŋâ. Zâk wâgân ândie,
zeŋgât Anutu. Anutuŋâ zeŋgât nâŋgi aksik patâ wâgân ândie."
39 Yesu zâk yatâ sâm dâzâŋgoi Kembugât gurumin den zorat galem
a nâmbutŋandâ sâwe, "Patâ gâ den sâna âlip uap." 40 Yatâ sâi ko narâk
zoren gâbâ zen dum mâsikânam keŋgât op birâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu zikŋak Kristogât mâsikâziŋgip.
(Mt 22:41-46 Mk 12:35-37)

41 Yesuŋâ itâ sâm mâsikâziŋgip, “Kristo, zâk Dawidigât kiun sâme, zo
dapkât? 42 Dawidi zikŋak Psalm ekabân den ŋâi itâ sâm kulemguip,
‘Kembu zâk nâgât kembu itâ sâm dukuip. 43 “Nâgât âsannâ bongen
tâtna kâsarâpkâ minduziŋga kiŋgaŋgât kombâŋ upi.” ’
44 Dawidiŋâ Kristogât kembunâ sâip, zorâŋ dap op kiunŋâ uap?”

Kembugât gurumin a, zeŋgât den girem sâip.

45 Oi a ambân mâteziŋan arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Kembugât
gurumin a yatâ mân ândibi. 46 Zen hâmbâ kârep mem ândine a ziŋ
sombemân muyageziŋgâm sâm âlip kwatziŋgâbigât umziŋ kinmap. Oi
mâpâmâpâse namin sot nalem niniŋ namin a sâtŋâ tâtarân tâtnat sâme.
47 A yatâ zorâŋ ambân malâ zeŋgât mirâ kut ŋâi ŋâi laŋ mime. Oi a
ambân mâteziŋan ninâu kârep sâm tosaziŋ kwârakume. A zo zen gâtâm
tosaziŋaŋgât hâuŋâ yambâtŋâ mimbi.”

Ambân malâ ŋâiŋâ kâtŋâ tirik namin pâip.
(Mk 12:41-44)

21 1 Yesuŋâ siŋâ pâi ari egi sikum a ziŋâ Kembugât siŋgi kât pane
giari egip. 2 Oi ambân malâ kanpitâ ŋâi, zorâŋ gam kât kuriŋâ
zagât pai giari egip. 3 Yatâ oi Yesuŋâ ekŋâ sâip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ.
Ambân malâ kanpitâ, zâk kât paap, zorâŋâ walâziŋgap. 4 Sikum a zen
mamŋâ âmbi zei ko nâmbutŋik pe. Oi ambân kanpitâ, zâk kâtŋâ pam
naŋgâm yenâk ândiap.”

Wesâk muyagibap.
(Mt 24:1-14 Mk 13:1-13)

5 A nâmbutŋâ zen tirik namâgât den itâ sâwe, “Kât neuleŋoot âlipŋâ
tuune hikpârâkŋoot kirip.” Zo ek sâm kine Yesuŋâ dâzâŋgoip. 6 “Narâk ŋâin
kâsaziŋâ gam namâ neuleŋoot zi kândaŋne giligâlâksâm buŋ op naŋgâbap.”
7 Oi ziŋâ sâwe, “Patâ, sat, zo narâk ikâ zoren muyagibap? Narâk zo mâte
oi wesâk dap dap yatâ muyagibap?” 8 Sâne Yesuŋâ itâ sâip, “Um gulip
kwatziŋgâbegât gasâziŋ kârâm ândibi. A doŋbepŋâ gam itâ sâbi, ‘Nâ Kristo.
Bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbapkât sâsâŋ, zo nâ.’ Nâmbutŋâ itâ sâbi, ‘Narâkŋâ
mârum mâte uap.’ Yatâ sâne a yatâ zo zeŋgât den nâŋgâne bonŋâ buŋ upap.
9 Oi kâmbamgât den siŋgi nâŋgâm mân keŋgât upi. Kut ŋâi ŋâi yatâ zo
âsagibapkât sâsâŋ. Oi yatâ muyagem zei narâk kek mân âkâbap.”
10 Yatâ sâm sâip, “Hânŋâ hânŋâ, kâmutŋâ kâmutŋâ, zen kâsa op zimbi.
11 Wâriŋ patâ mimbap. Pu sot mâsek patâ muyageziŋgâbap. Oi sumbemân
wesâk imbâŋâ muyagibap.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Den siŋgi âlipkât kâmbam muyagibap.

12 "Yatâ mân âsagei zen gâsuziŋgâm zâŋgom moliziŋgâbi. Oi
gâsâzâŋgom mâpâmâpâse namin sot tâk namin zâmbânbi. Oi a kutâ
sot a galem, zeŋgâren diiziŋgâm âibi. Zo nâgât kot mem ândiegât yatâ
otziŋgâbi. 13 Oi narâk zoren nâgât topnâ, zo sapsum ziŋgâbi. 14 A zeŋgât
mâteziŋan kin den dap sânat sâm mân nâŋgâm kwâkâ upi. 15 Ninak den
nâŋgânâŋgâ âlipŋâ ziŋga kâsarâpziŋâ zen dinziŋâ nâŋgâmŋâ mân kumbi.
16 Oi zorik buŋâ. Ibâ mam, âtâ mun, torerâp sot bukurâpziŋâ, ziŋâ
sâne gâsuziŋgâm zâŋgobi. Oi zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ mumbi. 17 A
doŋbep zen kutsiŋginaŋgât opŋâ um kâlak otziŋgâbi. 18 Yatâ otziŋgâne
nâŋâ galem otziŋga kâukziŋ sâmot ŋâi mân buŋ upap. 19 Zen kâtigem âim
ândiândiziŋ muyagibi."

Yerusalemgât den.
(Mt 24:15-21 Mk 13:14-19)

20 Kâsarâpziŋ zen gam Yerusalem kamân haamgune sâbi, 'Kamâniŋ
patâ kândaŋne kwamen zimbapkât narâkŋâ mâte uap.' 21 Oi Yudaia
hânân ândibiŋâ zen sârârâk kârâm ba barâ kâtikŋan âibi. A ambân
Yerusalem kamânân ândibiŋâ yatigâk sârârâk kârâm âibi. A ambân
kamân âkŋan ândibiŋâ Yerusalem kamânân mân zâibi. 22 Narâk zoren
tosaziŋâ hâuŋâ mâkâbapkât narâk muyagibap. Oi Kembugât den ekabân
ziap, zo bonŋâ muyagibap.
23 Yei, ambân kâmborâ sot katep namân gokŋâ, zen dap upi? A kâmut zi
zeŋgâren tosagât hâuŋâ Kembuŋâ sâknam patâ ziŋgâbap. 24 Oi kâsa ziŋâ
a ambân nâmbutŋâ kâmbamŋâ zâŋgom nâmbutŋâ diiziŋgâm hân toren
toren âine zeŋgât kore a ambân op ândibi. Oi hân ŋâin gâbâ um kâtik, ziŋ
gam Yerusalem kamân kiom patâ tuum ândine narâkziŋ âkâbap."

Narâk patâgât den.
(Mt 24:29-35 Mk 13:24-32)

25 "Bet mirâsiŋ sot kâin sâŋgelak sen pupŋâ muyagibap. Muyagei a
ambân kâmutŋâ kâmutŋâ, zen kwakmak upi. Oi saru âbâŋgum kwatmit
patâ muyagei nâŋgâne kwakmak oi keŋgât upi. 26 Oi Anutuŋâ sumbem
mâŋgei olayaŋgâm imbaŋâ buŋ upap. Oi a ambân, ziŋ kut ŋâi ŋâi
muyagibap, zorat nâŋgâm kwâkâmŋâ keŋgât opŋâ munam op kinbi. 27 Oi
a bonŋâ nâ unumunum kwâkŋan imbaŋâ âsakŋânoot ga nikpi. 28 Kut ŋâi
ŋâi zo âsagei kâkpam ekŋâ itâ sâbi, 'Gâsuniŋgâbapkât narâk mâte uap.'"
29 Yesuŋâ yatâ sâm den sumbuŋâ ŋâi itâ târokwap dâzâŋgoip, 30 "Zen
dâgap nak ekŋâ topŋâ itâ sâme, 'Ilum burutuksâi maa narâk upâmap.'
31 Yatik kut ŋâi ŋâi san, zo muyagei ekŋâ sâbi, 'Anutu um topŋan
ândiândiŋ, zorat narâk mâte uap.'

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. A kâmut zi ândie, zen mân mune kut ŋâi ŋâi san,
zo muyagibap. 33 Hân sot sumbem buŋ upabot. Nâgât den zo ko mân buŋ upap."

Um wâgân ândibi.
(Mt 23:42-44 Mk 13:33-37)

34 "Sii nalem nem kut ŋâi ŋâi yenŋaŋgât nâŋgâm ândine um nâŋgânâŋgâziŋ
buŋ oi narâk patâgât mân naŋgâm ândine muyagei pârâkpam lâu taktak upegât
gasâziŋ kârâm ândibi. 35 Narâk patâ zo hân dâp a aksik dâpziŋ oi muyagibap.
36 Zorat zen um wâgân ândim ninâu sâm ândine Kembuŋâ imbâŋâ ziŋgi kut
ŋâi ŋâi âsagibapkât sâsâŋâ, zo âsagei ândine a bonŋâ nâ takâm ga mâtenan
kâtigem kinbi." Yatâ sâm dâzâŋgoip.
37 Yesu zâk sirâmân tirik namin den siŋgi âlip dâzâŋgom ândeip. Oi
mirâ ŋâtiksâi birâziŋgâm Oliwa bâkŋan zâi zemâip. 38 Mirâ haŋsâi a
ambân aksik zâkkât den nâŋgânam tirik namin zâiwe.

Yudaŋâ Yesu tirâpzâŋgobapkât sâip.
(Mt 26:1-5, 14-16 Mk 14:1-2, 10-11 Yo 11:45-53)

22 1 Yuda zeŋgât kendon patâ kutŋâ Pasowa, narâkŋâ mâte oip. 2 Tirik
nama galem a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen a
ambân zeŋgât keŋgât op, dap op Yesu koindâ mumbap sâm mâtâp kâruwe.
3 Yatâ op ândine Sataŋŋâ Yesugât a ŋâi kutŋâ Yuda, Karioto kamânân
gokŋâ, zâkkât umŋan giarip. 4 Giari tirik namâ galem a patâ sot kâwâli a
zeŋgât galem a patâ zeŋgâren âim tirâpzâŋgoi gâsubigât dâzâŋgoip. 5 Oi
zen nâŋgâm umziŋ âlip oi sâŋgânŋâ kât pindâbigât sâwe. 6 Sâne dinziŋâ
lum sâm kâtigem Yesu tigâk tirâpzâŋgobam ek kârum ândeip.

Yesu sot arâpŋâ, zen kendon patâgât nalem niwe.
(Mt 26:17-25 Mk 14:12-21 Yo 13:21-30)

7 Kendonân nalem niniŋâ narâk oip. Narâk zoren râma gwamŋâ kom gaam
omarâwe. 8 Oi Yesuŋâ Petero sot Yohane itâ sâm sâŋgonzâkoip, "Zet âim
Pasowa kendongât nalem om kâtâŋ tuubabot." 9 Sâi zikŋâ itâ sâm mâsikâwet,
"Mirâ ikâ zoren undat?" 10 Sâitâ itâ sâm dâzâkoip, "Nâŋgit. Zet kamânân zâim
a ŋâi egitâ too âmaŋoot muyagem mem mirin zari molim zâibabot. 11 Zâim
mirâ mariŋâ itâ dukubabot, 'Patâŋâ gâgât itâ sap, "Mirâ umŋâ ikâ zoren nâ sot
arâpnâ Pasowa nalem ninat?" ' 12 Sâitâ zâkŋâ mirâ umŋâ patâ ŋâi kiaŋ tâtatŋâ
kubikkubikŋâ, zo tirâpzâkoi zoren nalem om kâtâŋ tuubabot." 13 Zet âim
Yesuŋâ sâip dâp muyagiwet. Oi zoren Pasowa nalem om kâtâŋ tuuwet.

Pasowa nalem nem waiŋ too ziŋgi niwe.
(Mt 26:26-30 Mk 14:22-26 Yo 13:21-26 1 Kor 11:23-26)

14 Nalem niniŋ narâkŋâ oi ko Yesu sot arâpŋâ zen nalem ninam
zâiwe. 15 Zâine Yesuŋâ itâ sâip, "Sâknam narâk mâte oi nalem zi zen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sot nimbatkât otnigap. 16 Nâ sa nâŋgânek. Pasowa nalem dum mân nem
ândia Anutu um topŋan zorat bonŋâ, zo âsagibap."
17 Yatâ sâmŋâ waiŋ hâkop mem sâiwap sâm itâ sâip, "Zi mem nem
aŋgânek. 18 Nâ dâzâŋgobâ. Waiŋ too dum mân nem ândia Anutugât um
topŋan ândiândiŋ, zo muyagibap." 19 Den yatâ sâmŋâ nalem ŋâi memŋâ
sâiwap sâm mamuŋ itâ sâm ziŋgip, "Zi sunumnâ. Zo zeŋgât siŋgi san.
Nâgât nâŋgâm itâ nem ândibi." 20 Nalem nine waiŋ too hâkop mem
ziŋgâm sâip, "Hâkop ziren târotâroniŋ irakŋaŋgât gilâmnâ taap. Gilâmnâ
zo, zeŋgât op hânân gibap.
21 Oi nâŋgânek. A kâsarâpnâ zeŋgât berân nâbanbap, zâkŋâ nâ sot
tâtarân nalem ârândâŋ mem nem tet. 22 A bonŋâ, nâ mâtâp sâm niniŋ,
zorik âibat. Ka a ŋâi tirâpzâŋgoi gâsunibi, yei, zâk hâuŋâ yâmbâtŋâ
mimbap." 23 Yatâ sâi arâpŋâ zen kâmutziŋan gâbâ ŋâiŋâ yatâ upap sâm
mâsikâyaŋgâwe.

Arâp zen den sârek âraguwe.
(Mt 20:25-28 Mk 10:42-45)

24 Yesu arâpŋâ, zen osetniŋan gâbâ ŋâiŋâ patâniŋâ upap sâm den sârek
âraguwe. 25 Utne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Hân a kutâ, zen kore a
gâsâzâŋgome. A zâizâiŋ, zen a yenŋandâ sâm âlip kwatziŋgâme. 26 Ka
zeŋgâren yatâ mân âsagibap. Zeŋgâren a patâŋâ mâikkât holi yatâ upap.
Oi a sâtŋandâ kore a yatâ op ândibap.
27 Zen sânek. Ikâ zorâŋ zâizâiŋâ? Nalem yen tap niniŋâ, zorâŋ zâizâiŋ
mo nalem uuŋâ, zorâŋ zâizâiŋ? Yen tap nimbap, zo zâizâiŋâ nâŋgâme.
Nâŋâ ko zeŋgât oserân kore a yatâ op ândian. 28 Nâ hânân sâknam
nâŋgâm ândia nâ sot tap ek ândie. 29 Oi Ibânandâ imbaŋâ nigi a ambân
zeŋgât patâziŋ op ândibat. Zen zo yatik a ambân zeŋgât a sâtŋâ op
ândibigât sâm ziŋgan. 30 Zorat nâŋâ sa zen nâ sot nalem nem sâtâre op a
kembu tâtarân tap Isirae a kâmut kiin zâgât, zeŋgât den sâm kwâkâbi."

Yesuŋâ Petero girem den dukuip.
(Mt 26:31-35 Mk 14:27-31 Yo 13:36-38)

31 Yesuŋâ itâ sâip, "Simoŋ, Simoŋ, a zen kopi mândâlem kubikŋâ sâkŋâ
birâme, zo yatik gâ Sataŋgât bikŋan zâibangât sap. 32 Oi nâŋâ ko nâŋgâm
pâlâtâŋgâ lorem buŋ opapkât ninâu san, gât ko âburemŋâ bukurâpkâ
tânzâŋgoban."
33 Sâi Peteroŋâ itâ dukuip, "Kembu gâ tâk namin mo gone mumban,
zo âlip nâ yatik otnibi." 34 Oi Yesuŋâ sâip, "Petero, nâ dâgoga nâŋgâ.
Kurukŋâ diŋ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban."
35 Yatâ sâm sâip, "Nâŋâ sâŋgonzâŋgua kât sot irâ, ki pâke buŋ
âim zorat kâruwe?" Oi ziŋâ sâwe, "Yatâ buŋâ." 36 Sâne itâ târokwap
dâzâŋgoip, "Narâk ziren ko a ŋâi zâk kât zemŋâŋgap oi mem âibap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ŋâi zâk irâ kat zemŋâŋgap oi gorem âibap. Ŋâi zâk kâmbamgât sâu
patâ buŋ oi hâmbâŋâ kwâkâm ziŋgi sâu ŋâi pindâne mem âibap. 37 Nâ
sa nâŋgânek. Propete ziŋ nâgât den kânŋan itâ kulemguwe, ‘Zâk bâliŋ
mâme a zeŋgât oserân pam itâ sâwe, ‘A zi, zen bâliŋ mâme a.’ Den zo bon
upap. Oi nâgât den sâsâŋ, zo aksik patâ bon op naŋgâbapkât narâk mâte
uap.” 38 Sâi arâpŋâ ziŋâ dukuwe, “Kembu eknan. Kâmbamgât sâu patâ
zagât mien.” Sâne sâip, “Âlipŋâ.”

Gezemane kâlamân âiwe.
(Mt 26:36-46 Mk 14:32-42)

39 Yesu zâk ŋâtik dâp opmâip, yatâ op Oliwa bâkŋan zari arâpŋâ
zen molim âiwe. 40 Zoren takâm Yesuŋâ arâpŋâ itâ dâzâŋgoip, “Zen
mâsimâsikâyân loribegât ninâu sânek.” 41 Yatâ sâm kât lum pâindâ âimap,
yatâ âim simin liim kwap itâ sâm ninâu sâip, 42 “Ibânâ, nâŋgânim sâknam
kâmut zi betnan mena buŋ oik. Oi nâgât den buŋâ, gâgât den, zo kâtigibap.”
43 Yatâ sâi sumbemân gâbâ sumbem a ŋâiŋâ gem gam imbaŋâ pindâm
mem kâtikŋan kwâkŋaŋgip. 44 Umŋan sâknam doŋbep patâ oi kâtigem
ninâu sâip. Oi obakoi, obak zorâŋ hânân gei gilâm yatâ oip.
45 Ninâu sâmŋâ zaatŋâ arâpŋâ zeŋgâren âim ziŋgirip. Zen umbâlâŋâ
mem lotŋan kwatziŋgi uman ziwe. 46 Zine Yesuŋâ ziŋgit sâip, “Zen
wangât uman zie? Zen mâsimâsikâyân loribegât zaatŋâ ninâu sânek.”

Yesu gâsuwe.
(Mt 26:47-56 Mk 14:43-50 Yo 18:3-12)

47 Yatâ sâm kiri a kâmut patâ gawe. Oi arâpŋâ zeŋgât bukuziŋâ,
kutŋâ Yuda, zâkŋâ kândom otziŋgi Yesugâren gawe. Yuda zâk lum
mâŋganbapkât Yesugâren gâip. 48 Gâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Yuda, Gâ
wangât a bonŋâ nâ lum mâŋganim sâna gâsuninam ue?”
49 Oi Yesugât a gakâŋâ, zen kut ŋâi ŋâi muyagibâ sâi ekŋâ sâwe,
“Kembu sâna nâŋgâm nen zâŋgonâ?” 50 Yatâ sâmŋâ zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ
tirik namâ galem a patâgât kore a ŋâi kindapŋâ kârâm kwâkip. 51 Oi Yesu
zo ekŋâ sâip, “Zen birânek.” Yatâ sâm a zo kindapŋâ mem târokwâip.
52 Tirik nama galem a sot kâwâli a sot a kâukŋâ, zen gâsunam gane itâ
sâm mâsikâziŋgip, “Zen nâgât dap nâŋge? Nâgât nâŋgâne kâmbam ku
a oi liŋgip kâlâuziŋoot mem ga gâsânoge? 53 Nâ zorat sa nâŋgânek. Nâ
sirâmŋâ sirâmŋâ tirik namin zen sot ândiman. Oi zoren mân gâsânowe.
Ka zi zeŋgât narâk uap sot ŋâtâtik mariŋaŋgât narâk uap.”

Peteroŋâ Yesu kwâimbip.
(Mt 26:57-58, 69-75 Mk 14:53-54, 66-72 Yo 18:12-18, 25-27)

54 A ziŋ Yesu gâsum diim âim tirik namâ galem a patâgâren diim
zâiwe. Oi zâkkât mirin Peteroŋâ bet moliziŋgâm arip. 55 Oi kâwali a zen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dâmân kâligen âim kârâp om nâŋgâm tatne Petero zâk bagim osetziŋan
tâip. 56 Tâi ko kore ambân ŋâiŋâ ga ekŋâ sâip, “A zi zâk sot ândimap.”
57 Sâi Peteroŋâ kwâimbâm sâip, “Ambân, nâ zâk mân ekman.” 58 Yatâ sâm
mâik ŋâi tâi a ŋâiŋâ ekŋâ sâip, “Gâ zâkkât kâmurân gokŋâ.” Sâi Peteroŋâ
sâip, “Gâ sat, zo nâ buŋâ.”
59 Mâik ŋâi tâi a ŋâiŋâ ga ekŋâ sâm kâtigem sâip, “Perâkŋak, a zi zâk
sot ândimap. Zâk Galilaia gokŋâ.” 60 Sâi Peteroŋâ sâip, “A, gâ den sâna
kwaksan.” Yatâ sâi narâk zorenâk kurukŋâ diŋ sâip. 61 Oi Kembuŋâ
puriksâm Petero egi Petero zâk Kembuŋâ den mârum sâip zo nâŋgip,
“Kuruk diŋ mân sâi sâp karâmbut kwâimbâniban.” 62 Den zo nâŋgâm
umŋâ bâliŋ oi âkŋan âi girâp patâ iseip.

Yesu a patâgât mirin kut ŋâi ŋâi okŋaŋgâwe.
(Mt 26:59-68 Mk 14:53-65 Yo 18:19-24)

63 Yesu galem op kirâwe, zen Yesu den sâm siŋan gem dukum kuwe.
64 Si sâŋgân kwâtepkum komŋâ itâ sâwe, “Gâ Propete ândiat oi ko a ŋâiŋâ
gogap, zo kutŋâ sâna nâŋgânâ.” 65 Oi den bâliŋâ nâmbutŋâ dukuwe.
66 Yatâ op kine mirâ haŋsâi a patâ sot tirik namâ galem a patâ sot
Kembugât gurumin den zorat galem a, zen aksik mindum sâne Yesu diim
zâine den itâ dukum sâwe, 67 “Dâtnâŋgo. Gâ Kristo ândiat oi ko sapsum
niŋgâ.” Sâne itâ dâzâŋgoip, “Nâ topnâ sâm muyagia sâi ko mân nâŋgâbe.
68 Nâ mâsikâziŋga sâi ko den torenŋâ mân dâtnobe. 69 Laŋ sa nâŋgânek.
Narâk zi a bonŋâ nâ Anutu imbaŋâ mariŋâ, zâkkât âsan bongen tâpatkât
narâk mâte uap.” 70 Sâi nâŋgâm a aksik patâ itâ mâsikâm sâwe, “Gâ
Anutugât nanŋâ?” Sâne zâkŋâ sâip, “Zo se, zo.” 71 Sâi itâ sâwe, “Wangât
dum den nep tuunat? Zikŋâ lâuŋan gâbâ gâi nâŋgen.”

Yesu Pilato sot Herode, zekâren diim âiwe.
(Mt 27:1-2, 11-14 Mk 15:1-5 Yo 18:28-38)

23 1 Oi a zen aksik patâ zaat Yesu diim Pilatogâren âiwe. 2 Zâkkât
mâteŋan kin itâ sâm siŋan giwe, “A zirat topŋâ itâ ziap. Zâk
a doŋbep um gulip kwatziŋgâmap. Oi Roma a kutâ Sisagât kât mân
pindâbigât dâzâŋgoip. Oi zikŋaŋgât itâ sâmap, ‘Nâ Kristo, a kembu.’”
3 Sâne Pilatoŋâ Yesu mâsikâm sâip, “Topkaŋgât dâtno. Gâ Yuda zeŋgât
a kutâ?” Sâi Yesuŋâ sâip, “Sat, zo.” 4 Sâi Pilatoŋâ tirik namâ galem a sot a
gam kirâwe, zen itâ dâzâŋgom sâip, “Nâ a zirat tosaŋâ kâruan.” 5 Oi zen
kâtigem sâwe, “Zâk perâkak a ambân den mân orotŋâ dâzâŋgoi hânniŋâ
dâp op laŋ kârip. Zâk Galilaia hânân topkwap op gam Yudaia hânân gam
ziren yatik opmap.”
6 Yatâ sânetâ Pilatoŋâ mâsikâziŋgâm sâip, “Zo Galilaia gokŋâ?” 7 Zâk ziŋ
yatâ sâne Pilatoŋâ nâŋgâm Yesu zâk Herodegât nebân gokŋâ sâm sâŋgongui
Herodegâren diim âiwe. Herode zâk Yerusalem kamânân ândeip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Herode zâk Yesu ekŋâ umŋâ âlip oip. Herode zâk Yesugât siŋgi
nâŋgâm ikpam op ândeip. Oi kut ŋâi tuugi ikpatkât nâŋgâm ândeip.
9 Oi zâkŋâ Yesu den topŋâ topŋâ sâm mâsikip. Mâsiki ma hâuŋâ mân
mâburem dukuip. 10 Oi tirik namâ galem a sot Kembugât gurumin den
zorat galem a, zen kâtigem den sâm siŋan gem kirâwe. 11 Herode sot
kâwali arâpŋâ, zen Yesu siŋan gem den gân okŋaŋgâwe. Oi Herodeŋâ sâi
Yesu a kembugât hâmbâ ŋâi giŋaŋgâne giari âburem diim Pilatogâren
âiwe. 12 Oi sirâm zoren Herode sot Pilato, zet buku urâwet. Mârum ko
kâsa kâsa op ândiwet.

13 Pilatoŋâ tirik namâ galem a patâ sot a kâukŋâ sot a yenŋâ sâi gawe.
14 Gane itâ sâm dâzâŋgoip, "Zen itâ sâm a zi nâgâren diim ge, 'Zâk a
umziŋan gemap.' Oi nâŋâ zeŋgât mâteziŋan topŋaŋgât kârua buŋ uap.
15 Herode zâk yatik mâsiki buŋ oi sâŋgongoi diim ge. Nâŋge. Tosaŋandâ
mumbapkât siŋgi mân uap. 16 Zorat sa kâwali a ziŋâ tâkŋâ lapitne
olaŋbat." 17 Pilato zâk Yuda zeŋgât kendon dâp tâk namin tatne zeŋgâren
gâbâ kânok kânok olaŋ ziŋgâmâip.

18 Sâi a kâmut ziŋ den kâtik sâm sâwe, "Zâk buŋ oik. Baraba ko olaŋ
niŋgâ." 19 Baraba zâk sot a nâmbutŋâ, zen a kutâgât âkonziŋgi kamân
pâtin kâmbam kom a nâmbutŋâ zâŋgone mune tâk namin zâmbarâwe.
20 Oi Pilatoŋâ Yesu olaŋbamŋâ dâzâŋgoip. 21 Dâzâŋgoi zen den yu
kambâŋ sâm sâwe, "Poru nagân moik. Poru nagân moik." 22 Sâne Pilatoŋâ
kwâkâziŋgi sâp karâmbut oi sâip. "Wan tosagât? Nâŋâ nâŋga tosaŋandâ
mumbapkât siŋgi mân uapkât sandâ tâkŋak lapitŋâ birâne âibap." 23 Sâi
zen kâtigem den kâtik sâm ziwe, "Poru nagân moik." Sâm gulipmalip
utne Pilatoŋâ dinziŋâ lugip. 24 Den sâwe, zo bon upapkât Pilatoŋâ sâm
kwâkip. 25 Oi dinziŋâ lum kâmbam ku a tâk namin tâip, a zo olaŋ ziŋgip.
Ka Yesu ko mumbapkât sâm kwâkâm kâwali a zeŋgât bitziŋan pâip.

Yesu poru nagân kune moip.
(Mt 27:32-56 Mk 15:21-41 Yo 19:17-37)

26 Yesu diim mâtâbân âim a ŋâi muyagiwe, kutŋâ Simoŋ, Kirene hânân
gokŋâ. Zâk nebân gâbâ gâi gâsumŋâ Yesugât poru nak kwambeŋan pane
lum Yesugât kândâtŋan arip.

27 A ambân doŋbep patâ molim âiwe. Ambân nâmbutŋâ, zen umbâlâ op
isem weŋâ molim âiwe. 28 Yatâ utne Yesuŋâ puriksâm itâ sâm dâzâŋgoip,
"Yerusalem ambân, zen nâgât mân isenek. Ziiŋâ sot murarâpziŋâ, zeŋgât
isenek.

29 Nâŋgânek. Gâtâm, narâk ŋâin itâ sâbi, 'Ambân zen kâpin ândiwe
sot ambân murarâpziŋ buŋ sot ambân sigan, zeŋgât nângindâ âlip upap.'
30 Narâk zoren bakŋâ zeŋgât itâ sâbi, 'Zen âbâŋgum ge kwâratnâŋgonek.'
Oi bakŋâ mâik zo yatik, 'Ge kwâratnâŋgonek.' 31 Kut ŋâi itâ zo nak wâgân
okŋaŋge. Nak aronŋâ, zo dap okŋaŋgâbi?"

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Oi bâliŋ mâme a zagât diizikâm zâk sot zâkonam âiwe. 33 Oi âimŋâ
hân ŋâi kutŋâ kâuk siŋit, zoren takâm Yesu poru nagân kuwe. Kâmbam
ku a zagât, zo ârândâŋ zâkowe. Yesu zâk tânâmŋan, bâliŋ mâme a zet
toren toren kwânâŋgâziŋgâwe. 34 Utne Yesuŋâ ninâu itâ sâip, “Ibânâ, a
zi ziŋâ kut ŋâi ŋâi ue, zi topŋâ mân nâŋgegât tosâziŋ birâ.” Sâi kâwali a
zen hâmbâŋaŋgât opŋâ wenzu pâne âsageip dâp miwe. 35 A doŋbep patâ,
zen Yesu ek kirâwe. Oi patâziŋâ ko mem ge kwâkwat den dukum siŋan
gem kirâwe. Itâ sâwe, “A nâmbutŋâ tâmbetagonam utne tânzâŋgoip.
Zikŋaŋgât ko kwaksap. Zâk Anutugât Kristo sot Anutuŋâ gâsum
sâlâpkuip oi ko gem gâik.” 36 Kâwali a zen yatigâk dukuwe. Zen winiga
too kâlakŋâ pindâm sâwe, 37 “Gâ Yuda zeŋgât a kuta op ândiat oi ko poru
nâgân gâbâ âkâm ge.” 38 Yesugât poru nagân den ŋâi itâ kulemguwe, “Zi
Yuda zeŋgât a kutâ.”

39 Bâliŋ mâme a ŋâi poru nagân kin betziŋan mem Yesu dukum sâip,
“Gâ yatâ zo Kristo? Gikâ sâkkâ mâkâna gei nekât sâknikŋâ mâkâ.”
40 Yatâ sâi bâliŋ mâme a nebutŋandâ dukum sâip, “Net kâmbamgât siŋgi
ârândâŋ uenŋâ Anutugât keŋgât mân op sat? 41 Net tosanikŋaŋgât dâp
otnike. Ka a zi ko bâliŋâ mân oip.” 42 Yatâ sâmŋâ Yesu dukuip, “Yesu, gâ
kembu imbaŋâgoot ândim, gâ nâgât nâŋgâban.” 43 Sâi Yesuŋâ itâ sâm
dukuip, “Nâ perâkŋak sa nâŋgâ. Itârâŋ gâ nâ sot sumbem kamân âlipŋan,
Paradisi, zoren ândiban.”

44 Oi mirâ bâkŋan oi mirâ sumunkom zei ŋâtâtik muyagem hân dâp oi
mirâ oi âkip. 45 Oi tirik namin sâŋgum patâ ŋâi kirip, zo tânâmŋan oloŋ
gei kwâkip.

46 Oi Yesu den kâtik den sâm sâip, “Ibânâ, bikan um dâpnâ paan.” Yatâ
sâm moip.

47 Oi kâwali a galem, zo ek nâŋgâm Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâm sâip,
“A zi perâkŋak tosaŋâ buŋâ. Hâlâlu a.”

48 A ambân zo mindum kirâwe, zen ekŋâ umbâla opŋâ âiwe.

49 Yesu zikŋâ a ambârâp sot Galilaia hânân gâbâ ambân molim gâwe,
zen âkŋan kin igâwe.

Yesu hanguwe.
(Mt 27:57-61 Mk 15:42-47 Yo 19:38-42)

50 A ŋâi ândeip, kutŋâ Yosepe. Kamânŋâ Yudaia hânân tâip, kutŋâ
Arimataia. Zâk Yuda a sâtŋâ zeŋgât kâmurân gokŋâ. Oi a zo a târârakŋâ.
51 A sâtŋâ zen Yesu kunam sâne nâŋgi mân dâp oip. Zâkŋâ Anutu um
topŋan ândiândiŋ, zo âsagibapkât nâŋgâm ândeip. 52 A zorâŋ Pilatogâren
âimŋâ Yesugât kâmbarâŋaŋgât dukuip. 53 Oi Pilatoŋâ nâŋgâŋaŋgi Yesugât
kâmbarâŋ mâkâmŋâ sâŋgum kâuŋâ kâpimŋâ kât mâtâpŋan pâi zeip.
Kât mâtâp zo aŋâ kendâm kubigâwe. Zo uŋakŋâ. Zoren mârum a mân
zâmbarâwe. 54 Yuda zeŋgât kendongât kubikkubik narâkŋâ oip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

55 Oi ambân nâmbutŋâ Yesu sot Galilaia hânân gâbâ gawe, zen Yosepe
molim ikne Yesu kâmbarâŋâ kwagân ga pâip. 56 Oi kut ŋâi ŋâi zo ek
nâŋgâm kamânân âburem too sot kelâk wârân âlipŋâ mem kubigâwe. Oi
Yuda zeŋgât kendonân Mosegât gurumin den lum kendon tarâwe.

Yesu mumuŋan gâbâ zaarip.
(Mt 28:1-10 Mk 16:1-8 Yo 20:1-10)

24 1 Kendon âki ko mirâ haŋsâbâ sâi ambân zen kelâk sot too hitom
âlip, zo mem Yesugât kwagân âiwe. 2 Âi takâm igâwe. Kât patâ
zâk kâbakŋine mâtâp pâroŋsâm kirip. 3 Oi kâligen bagim Kembu Yesugât
kâmbarâŋ kârum mân muyagiwe. 4 Kârumŋâ imbaŋâziŋ buŋ oi keŋgât op
kin a zagât, hâmbâzikŋâ âsakŋâ tobat ŋâi yatâ, zet ambân âiwe, zeŋgât
umziŋ topŋan kirâwet. 5 Oi ambân zen keŋgâtziŋaŋgât op pindiŋsâm
kine a zagât zorâŋ itâ dâzâŋgowet, "Zen wangât wâgân ândiap, zâkkât
mumuŋâ zeŋgâren kârue? 6 Zâk ziren mân ziap. Zâk zaatsap. Mârum
Galilaia hânân ândim den itâ dâzâŋgoip, zo nâŋgânek, 7 'A bonŋâ nâ bâliŋ
mâme zeŋgât bitziŋan zaria none momŋâ sirâm karâmbut tap zaatpat.'"
8 Yatâ sâitâ ambân zen den zo nâŋgâwe. 9 Zen kwâgân gâbâ âburem
kamânân gam arâpŋâ sot a ambân nâmbutŋâ den siŋgi zo dâzâŋgowe.
10 Ambân kwagân âiwe, kutziŋâ Maria, Madala kamânân gok sot Yoana
sot Maria, Yakobogât mamŋâ. Zen aksik Aposolo den siŋgi zo dâzâŋgowe.
11 Aposolo zen den so nâŋgâne bon buŋ oi mân nâŋgâm kwâtâtiwe. 12 Ka
Petero zâk zaatŋâ sârârâk kârâm kwagân arip. Âimŋâ pindiŋsâm egip.
Egi sâŋgum kwamenâk zei egip. Oi kut ŋâi ŋâi âsageip, zorat nâŋgâ
kwâkâ opŋâ kamânân âbureip.

A zagât Emausi kamânân âiwet.
(Mk 16:12-13)

13 Sirâm zorenâk Yesugât a ambârâp zeŋgâren gâbâ a zagât, zet Emausi
kamânân âiram âiwet. Kamân zo kârep buŋâ, goot goot. 14 A zagât zet
mâtâbân âim kut ŋâi ŋâi âsageip, zorat den sâm âiwet. 15 Sâm âim tâitâ
Yesuŋâ âim muyageziki ârândâŋ âiwe. 16 Zet sinzik mân ânâŋgâripkât
mân ek nâŋgâwet.
17 Yatâ oitâ mâsikâzikâm sâip, "Zet wan den âragum gam tabot?" Sâi
zet si sâŋgânzikŋâ umbâlâ tobat op kirâwet. 18 Oi zekâren gâbâ a ŋâi
kutŋâ Keleopa, zâkŋâ sâip, "Yerusalem kamân mâirâp, zen aksik den
siŋgi nâŋge. Gâ kânokŋâ kamân ŋâin gok, gât ko mân nâŋgâm ândiat?"
19 Sâitâ mâsikâzikâm sâip, "Wan wan âsageip?" Sâi zet sâwet, "Yesu
Nasarete gokŋâ, zâkkât siŋgi. Zâk Anutu mâteŋan Propete patâ ândimŋâ
nep patâ tuum den imbaŋâŋoot dâtnâŋgomâip. Yatâ op ândei a ambân,
nen zâkkât nâŋgindâ imbaŋâ oip. 20 Ka tirik nama galem a patâ sot
a patâ, zen mumbapkât sâm kwâkâm a kutâgâren pane sâi poruyân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuwe. 21 Nen ko zâkkât itâ nâŋgâm ândiwen. Zâkŋâ Isirae a bâliŋan
gâbâ olaŋniŋgâbap. Sâm nâŋgâm ândeindâ kune moi sirâm karâmbut
âkap. 22 Oi itârâŋ neŋgâren gâbâ ambân nâmbutŋâ den dâtnâŋgone um
kuŋkuŋ uen. Zen haŋgât kwagân âim kâmbarâŋâ mân muyagem gam
itâ se, 23 'Sumbemgât kâwali a zagât, zet muyageniŋgâm Yesu zaatsap
sâm dâtnâŋguabot.' 24 Oi den zo nâŋgâm neŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ, zen
ambân ziŋ se, yatik âim muyagie. Oi zikŋâ ko mân ikse."
25 Yatâ sâm dukuitâ Yesuŋâ dâzâkoip, "Propete zen den sâm
kulemguwe, zo zen wangât um kâtik ândim mân nâŋgâm kwâtâtiwe?
26 Propete zen Kristo sâknam nâŋgâmŋâ sumbem âsakŋan bâgibapkât
sâm kulemguwe. Anutuŋâ nâŋgip, yatik âsageip." 27 Yatâ sâmŋâ Mose
sot Propete, zen zâkkâren kwap kulemguwe, zorat topŋâ sâm muyagem
zikip.
28 Oi âim Emausi kamânân takâwe. Takâne Yesu zâk âibam oip. 29 A
zagât zo aŋgân kârâŋaŋgâwet. Oi itâ sâwet, "Mirâ mârum ŋâtiksap. Net
sot tâpan." Sâitâ zet sot ândibapkât nâŋgâziki mirin zâiwe. 30 Nalem
ninam ge tapŋâ nalem mem sâiwap sâm mamuŋ zikip. 31 Yatâ oi sinzikŋâ
ânâŋgâri ek nâŋgâwet. Ek nâŋgitâ zobâ buŋ op arip. 32 Oi zet itâ âragum
sâwet, "Mâtâbân den dâtnâkom siŋgi âlipkât topŋâ dâtnâkoi umnik
âbâŋguap."
33 Yatâ sâmŋâ zaat Yerusalem kamânân âburem âiwet. Âimŋâ arâpŋâ
sot bukurâpziŋâ mindum tatne muyageziŋgâwet. 34 Muyageziŋgitâ itâ
sâm dâzâkowe, "Kembu zâk perâkŋak zaatŋâ Simoŋ muyageŋaŋgip." 35 Oi
zet yatigâk mâtâbân Kembuŋâ muyagezikâm mirin nalem ziki igâwet,
zorat den siŋgi dâzâŋgowet.

Yesu zâk arâp muyageziŋgip.
(Mt 28:16-20 Mk 16:14-18 Yo 20:19-23)

36 Arâp zen zorat den siŋgi sâm tatne Yesu zâk osetziŋan muyagem
kinŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Umziŋ diim gei ândinek." 37 Zen ekŋâ
pârâkpam keŋgât op sâwe, "Wâkeŋâ muyagem gaap." 38 Sâne dâzâŋgoip,
"Zen wangât keŋgât op um zagât ue? 39 Kin bitnâ iknek. zi ninak kinzan.
Nâ sâknâ sunumnoot. Gâsunim iknek. Wâke zen yatâ zo buŋâ." 40 Den
yatâ sâm gutŋâ kiŋ bikŋan zo tirâpzâŋgoip. 41 Oi sâtâre op diŋâ mân
nâŋgâm pârâkpam tatne mâsikâziŋgâm sâip, "Nalem ŋâi zeŋgâren taap?"
42 Sâi saru zuuŋâ ŋâi oot sisiŋâ pindâwe. 43 Pindâne mem mâteziŋan kin
neip.
44 Oi itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ zen sot ândim itâ dâzâŋgom ândiwan.
Mosegât den sot Propete zeŋgât ekabân sot Psalm ekabân nâgât den
kulemguwe, zo bonŋâ op naŋgâbap." 45 Oi Kembugât ekabân den ziap, zo
sapsum ziŋgi nâŋgâm umziŋ pâroŋsâip. 46 Oi itâ sâm dâzâŋgoip, "Kristo
nâgât itâ kulemguwe. Nâ sâknam nâŋgâm momŋâ sirâm karâmbut tap

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zaatpat. 47 Zorat ko kutsiŋginâ a hân dâp zeŋgâren ari umziŋ melâŋne
Kembuŋâ tosaziŋ birâbap. Nep zo Yerusalem kamânân topkwap tuubi.
48 Zen kut ŋâi ŋâi âsageip, zorat siŋgi a ambân dâzâŋgom ândibi.
49 Oi nâŋgânek. Ibânandâ kut ŋâi zo zeŋgât siŋgi sâm kâtigeip, zo
sâŋgongua gibap. Zorat zen kamân zi mân birâm mambât ândine ubâ
imbaŋâ sâŋgongua zeŋgâren gibap." (Zo Tirik Kaapum gibapkât sâip.)

Yesu zâk sumbemân zarip.
(Mt 16:19-20 Apo 1:9-12)

50 Oi kamânân gâbâ diiziŋgâm âi Betania kamân gootŋan âim bikŋâ
pam mâsop minziŋgip. 51 Mâsop minziŋgâm zâmbam sumbemân zarip.
52 Oi zen sâtâre op Yerusalem kamânân âburem âiwe. 53 Âburem sirâm
dâp tirik namin zâim Anutu mâpâsem sâm âlip kwâkŋaŋgâwe.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesugât siŋgi âlip Yohaneŋâ kulemguip.

Yesu zâk Anutugât sât.

1 [1] Hân mân muyageibân sât zâk ândeip. Sât zâk Anutu sorâk ândeip.
Oi zâk Anutuyâk op ândeip. [2] Topkwâkwatŋâ zo zâk Anutu sot
ândim gâip. [3] Sât zo Anutuŋâ sâi kut ŋâi ŋâi aksik muyageziŋgip. Kut ŋâi
ŋâi, zo zâk buŋâ mân muyageip. [4] Sât zâk ândiândigât mariŋâ ândeip.
Ândiândi zorâŋ a zeŋgât âsakŋâ op âsageziŋgip. [5] Ŋâtâtikŋâ âsakŋâ
kwârakubam osim gâip.

[6] Anutuŋâ kore a ŋâi muyagei ândeip, kutŋâ Yohane. [7] A zâkŋâ
âsakŋaŋgât den sâm muyagei a aksik âsakŋâ mariŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâbigât Anutuŋâ sâŋgongoip. [8] A zo, zâk âsakŋâ mariŋâ
buŋâ. Zâk yen âsakŋâ mariŋaŋgât den sâm muyageziŋgâbam âsageip.
[9] Âsakŋandâ narâk zoren muyagem ândeip. Oi zâkŋâ a kamân dâp
âsageziŋgâmap. Zâk âsakŋâ bonŋâ uap.

[10] Anutugât sât zâk hânân muyageip, zâkŋak mârum Anutugât
sâtkât sâm hân muyageip. Oi gem gam muyagei hân a ziŋâ ekŋâ topŋâ
mân nâŋgâwe. [11] Zikŋâ hânân gem gâi a ambân gakârâpŋâ buku mân
okŋaŋgâwe. [12] Ka nâmbutŋandâ buku okŋaŋgâwe, zen Anutugât nan
bârarâp upigât imbaŋâ ziŋgip. Nâmbutŋâ zen zâkkât kutŋâ nâŋgâm,
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâme, zen zo yatâ otziŋgâmap. [13] Anutugât
nan bârarâp zo, zen a sep gilâmân gâbâ mân âsagime mo a dengât mân
âsagime. Zen Anutuŋâ sâi âsagime.

[14] Sât zâk a opŋâ âsagem osetniŋan ândeip. Âsagei nen neule âsakŋâ
igâwen. Âsakŋâ zo egindâ Anutu Ibâgât nanŋâ kânok, zâkkât âsakŋâ oip.
Zâkŋâ tânzâŋgozâŋgoŋ sot den bonŋâ, zo mem gem gâip.

[15] Zâkkât topŋâ Yohaneŋâ sâm muyagem itâ dâzâŋgoip, “Nâ zâkkât itâ
dâzâŋgowan. Bet âsagiap, zâk kândom ândeip. Nâ mân ândia ândim gâip,
zorat zâk patâ op walânim ândiap.” [16] Zâkŋâ tânnâŋgom âim ândimap.
[17] Moseŋâ girem den Anutugâren gâbâ mem niŋgip. Yesu Kristo, zâk
ko tânnâŋgonâŋgo sot den bonŋâ mem niŋgip. [18] A niŋâ Anutu mânâk

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

igâwen. Ka nanŋâ zâk Anutuyâk op ândeipŋâ Ibâŋaŋgât âsan topŋan
tâpmapŋâ den siŋgiŋâ mem ge sâm muyageniŋgip.

Yohaneŋâ zikŋâ topŋâ sâm muyageziŋgip.
(Mt 3:1-12 Mk 1:7-8 Lu 3:15-17)

19 Yerusalem kamânân gâbâ Yuda a ziŋâ tirik namâ galem a sot tirik
namâ kore a nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgone Yohanegâren gam, gâ wan a ŋâi,
sâm mâsikâm sânetâ topŋâ dâzâŋgoip. 20 Zâk topŋâ mân kwâimbâm itâ
sapsum dâzâŋgoip, "A bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbapkât mârum sâsâŋ, nâ
zâk buŋâ. Nâ Kristo buŋâ." 21 Sâi ziŋâ mâsikâm sâwe, "Gâ Propete Elia?"
Sânetâ sâip, "Nâ zâk buŋâ." Sâi sâwe, "Gâ Propete gâbapkât sâwe, zo?"
Sâne dâzâŋgoip, "Buŋâ." 22 Oi ziŋâ sâwe, "Gâ wan a ŋâi? Sâŋgonnâŋgone
gen, zo zeŋgâren âi dap sâm dâzâŋgonat? Gikaŋgât dap sâmat?" 23 Sâne
dâzâŋgom sâip, "Propete Yesaiaŋâ mârumŋan den sâm kulemgoip, zo
nâgâren bonŋâ uap. Den zo itâ,

'Barâ kâtik, mirâ kamân âtâŋan a ŋâiŋâ âsagem den patâ itâ sâm
muyagem ândiap, "Kembugât mâtâp kârâm kubiknek." '"

24 Sâi Parisaio a ziŋ sâŋgonzâŋgone gawe, zen Yohane itâ mâsikâm
sâwe, 25 "Gâ Kristo buŋâ, Elia buŋâ, Propete zo buŋâ oi wangât too
saŋgonziŋgâmat?" 26 Sâne Yohaneŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ tooyâk
saŋgonziŋgâman. Ka osetziŋan a ŋâi muyagem ândiap, zo mân ek nâŋge.
27 Zâk kândâtnan gam taap. Zâk kâwali ŋâi zemŋâŋgap. Nâ yatâ zorâŋ irâ
sikumŋâ gorem aria mân dâp upap."
28 Kut ŋâi ŋâi zo Betania kamânân Yodaŋ too nâmbutken muyageip.
Zoren Yohaneŋâ too saŋgonziŋgâm ândeip.

Yohaneŋâ Yesugât topŋâ sâm muyagem dâzâŋgoip.

29 Haŋsâi Yesu gâi Yohaneŋâ ekŋâ a itâ sâm dâzâŋgoip, "Iknek. Râma
gwamŋâ Anutugâren gâbâ gok, zâk hân dâp a zeŋgât tosaziŋ zâkkât
kwâkŋan zâibap. 30 Zâkkât op itâ dâzâŋgowan. Bet âsagiap, zâk kândom
ândeip. Nâ mân ândiwanân zâk ândeip. 31 Zorat zâk patâ op walânim
ândiap. Mârum nâ zâkkât topŋâ mân nâŋgâwan. Isirae a den siŋgiŋâ
dâzâŋgua nâŋgâbigât gamŋâ too saŋgonziŋgâm ândiwan." 32 Yohane zâk
yatâ sâm sâip, "Nâ Kaapumŋâ nii kembâ yatâ opŋâ zâkkât kwâkŋan ge
tâi egâwan. 33 Nâ mârum mân ek nâŋga sâŋgonnogip, Anutu, zâkŋâ itâ
sâm dâtnogip, 'Kaapumŋâ a kwâkŋan ge pâmbap, zâkŋâ Tirik Kaapum
saŋgonziŋgâbap.' 34 Yatâ âsagei ekŋâ itâ dâzâŋguan. Zi Anutugât nanŋâ."

Yesuŋâ a nâmbutŋâ gâsuziŋgip.

35 Mirâ haŋsâi Yohane sot azatŋâ, zen zorenâk âi kirâwe. 36 Kinetâ
Yesuŋâ zoren gâi Yohaneŋâ ekŋâ azatŋâ itâ dâzâkom sâip, "Egit. Ândiren
zi râma gwamŋâ, Anutugâren gâbâ gok." 37 Sâi zet den zo nâŋgâm Yesu

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kândâtŋan molim âiwet. 38 Aritâ Yesuŋâ puriksâm zikitŋâ sâip, “Zet wan
kârum gabot?” Yatâ sâi zikŋâ ziiŋ denân sâwet, “Raboni (niiŋ denân ko,
Patâ), gâ mirâ ikâ zoren ândiat?” 39 Sâitâ dâzâkoip, “Ga egit.” Sâi zet zâk
sot âi ândiwet. Mirâsiŋ geibâ sâi zet zâk sot âi ândeitâ ŋâtiksâip. 40-41 A
zagât gawet, zekâren gâbâ a ŋâi kutŋâ Andrea, Simoŋ Peterogât munŋâ.
Zâkŋâ zorenâk âim âtâŋâ muyagem itâ sâm dukuip, “Net a bâliŋan gâbâ
mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo, zâk muyagiet.” 42 Yatâ sâmŋâ
Yesugâren diigi âiwet. Oi Yesuŋâ ekŋâ itâ sâip, “Gâ Simoŋ Yohanegât
nanŋâ. Kutkâ Kepa san (niiŋ denân ko, kât kâtikŋâ).”

Pilipo sot Natanae Yesugât a urâwet.

43 Mirâ haŋsâi Yesu zâk Galilaia hânân âibam Pilipo muyagemŋâ itâ
sâm dukuip, “Gâ târokwatnim molini.” 44 Pilipo zâk Besaida kamânân
gok. Andrea sot Petero, zet zo gokŋik. 45 Piliponâ Natanae muyagem itâ
sâm dukuip, “A zirat Moseŋâ gurumin den ekabân kulemgoip. Mârum
Propete a zen yatik kulemguwe. A zâk muyagien, zâk Yesu, Yosepegât
nanŋâ, Nasarete kamânân gokŋâ.” 46 Sâi Natanaeŋâ itâ mâbureip,
“Nasarete kamânân dap yatâ a patâ âsagibap?” Sâi Piliponâ itâ sâm
dukuip, “Ga eknan.” 47 Yatâ sâi Natanaeŋâ Yesugâren ari ekŋâ sâip, “A zi
Isirae a bonŋâ. Umŋan sarâ mân ziap.” 48 Yatâ sâi Natanaeŋâ mâsikâm
sâip, “Dap yatâ opŋâ topnâ nâŋgat?” Sâi Yesuŋâ sâip, “Piliponâ mân
diigigi wakum nak topŋan kina geksan.” 49 Sâi Natanaeŋâ itâ sâm dukuip,
“Patâ, gâ perâkŋak Anutugât nanŋâ. Gâ Isirae neŋgât a kutâ patâ.” 50 Oi
Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ wakum nak topŋan taat, nâŋâ zo dâgoga
nâŋgâm ko nâŋgâm pâlâtâŋ otnigat? Ek nâŋgat, zo yenŋâ. Kut ŋâi ŋâi
patâ ek nâŋgâm zâiban.” 51 Yatâ sâmŋâ sâip, “Nâ perâkŋak dâgobâ.
Sumbem pâroŋsâi Anutugât sumbem a, zen a bonŋâ nâgâren zâim gine
ziŋgitpi.”

Yesuŋâ sâi tooŋâ waiŋ oip.

2 1 Sirâm zagât âki Kana kamânân, Galilaia hânân a ambân zagât
mâpotzikânam sii nalem mine gâip. 2 Yesugât mamŋâ Maria, zâk
zoren âi taki ko Yesu sot arâpŋâ, nen zop sâsâŋan âiwen. 3 Zoren mindum
nalem sot waiŋ nem tâindâ waiŋ buŋ oip. Buŋ oi Yesu mamŋandâ dukum
sâip, “Waiŋziŋâ buŋ uap.” Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, 4 “O ambân, gâŋâ
nâ mân dâtnoban. Ninak nâŋgâbat dâp upat. Nâgât narâk, zo gâtâm
mâte upap.” 5 Yatâ sâi mamŋandâ kore a ambân itâ sâm dâzâŋgoip, “Den
sâbap, zo lum kwâtâtibi.” 6 Oi mirâ zoren âmaŋ kârep patâ nâmburân
kânok tâip. Yuda a zen âsâbâŋ kin bitziŋ too saŋgonŋâ nalem nemarâwe.
Oi mirâ dâp âmaŋ yatâ kin ândeip. 7 Oi Yesuŋâ kore a ambân itâ sâm
dâzâŋgoip, “Too aam ga âmaŋân lokine giarik.” Sâi zen yatâ utne âmaŋ
nâmburân kânok zo too piksâm naŋgip. 8 Yatâ utne ko itâ sâm dâzâŋgoip,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Itârâŋ zen torenŋâ aam nalem galem agâren âinek.” 9 Yatâ sâi zen aam
galem agâren âine tooŋâ waiŋ oi nalem galem aŋâ nemŋâ waiŋ zo waniŋ
gâbâ mie sâm kwagip. (Kore a zen too âmaŋân aam lokine giarip, zeŋak
waiŋgât topŋâ nâŋgâwe.) Nalem galem aŋâ a ambân meip, zo konsâi
gâip. 10 Gâi itâ sâm dukuip, “Kândom wâiŋ naamŋâ ziŋgâne bet umziŋ
gulip upâ sâi waiŋ naam buŋâ, zo ziŋgâmen. Gâ ko purikgurik opŋâ waiŋ
naamŋâ kwarakuna zei bet muyagiat. Zo âlip uat.”
11 Yesu zâk yatâ op Kana kamânân, Galilaia hânân sen mârât nep
topkwapŋâ tuugip. Oi imbaŋâŋaŋgât topŋâ, zo mem kâkŋan pâip. Oi
arâpŋâ nen zo ekŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwen.
12 Oi Yesu zâk Kana kamânân gâbâ Kapenaum kamânân ari mam
murâpŋâ sot arâpŋâ molim âiwen. Sirâm nâmbutŋâ nen zoren ândiwen.

Yesu zâk Kembugât tirik namin zarip.
(Mt 21:12-13 Mk 11:15-19 Lu 19:45-46)

13 Yuda zeŋgât kendon patâ kutŋâ Pasowa, zo mâte upâ sâi Yesuŋâ
Yerusalem kamânân zarip. 14 Yerusalem kamânân âi takâm tirik namin
zari a doŋbep zen râma, makau sot kembâ aŋgâgwaŋgâ utne a nâmbutŋâ
zen Roma zeŋgât kât sot Yuda zeŋgât kât, zo hâukwap aŋgâgwaŋgâ op
kirâwe. 15 Yatâ utnetâ Yesuŋâ ziŋgitŋâ tâkŋâ mem a sot râma makau
zâŋgom moliziŋgi âine kât nep tuuwe, zeŋgât kât mem lokim tâtatŋâ kom
kâbakŋei giarip. 16 Oi kembâ mem kirâwe, zen itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen
Ibânaŋgât namin kut ŋâi laŋ utne aŋgâgwaŋgâ namâ uap. Kut ŋâi ŋâiziŋ
mem âinek.” 17 Yesuŋâ yatâ oi arâpŋâ nen Kembugât ekabân den kulem
ziap, zo nâŋgâwen. Den zo itâ,

“Gâgât namâgât opŋâ umnâ kârâp siap.”

18 Oi Yuda a ziŋâ itâ sâm mâsikâm sâwe, “Gâ yatâ uatŋâ top likuliku
kulem ŋâi tuuna iknâ.” 19 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen tirik
namâ zi kândaŋne nâŋâ sirâm karâmbut umŋan tuum naŋgâbat.” 20 Yatâ
sâm dâzâŋgoi sâwe, “Patârâpniŋâ, zen tirik namâ zi kendon 46 tuum
ândine âkip. Oi gâŋâ sirâm karâmbut umŋan tuum naŋgâbat sâm sat?”
21 Ka Yesu zâk sâkŋaŋgât op namin dâpkwap sâip. 22 Yesu ândim moi
Anutuŋâ mâŋgei zari arâpŋâ nen den zo nâŋgâwen. Oi namâgât sâip, zo
sot Kembugât ekabân zâkkât den nâmbutŋâ ziap, zorat nâŋgindâ bonŋâ
oip.

Yesu zâk a neŋgât topniŋ ek nâŋgâmap.

23 Yesu zâk kendonân Yerusalem kamânân top likuliku kulem
nâmbutŋâ tuugi a ambân pisuk, ziŋâ ekŋâ zâkkât nâŋgâne bonŋâ oip.
24 Yesu zâk a zeŋgât topziŋ ek nâŋgâmap, zorat op ko a zeŋgâren mân
arip. 25 Zâkŋâ a ŋâigât topŋâ ek nâŋgâbam a ŋâigâren mân mâsikâm
nâŋgip. Zâk zikŋak umziŋan ek nâŋgâm naŋgip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu sot Nikodemo den den urâwet.

3 1 Parisaio a ŋâi ândeip, kutŋâ Nikodemo. Zâk Yuda a zeŋgât a patâ,
zeŋgât buku op ândeip. 2 A zorâŋ ŋâtigân Yesugâren gam itâ sâm
dukuip, “Patâ, nen gâgât topkâ nâŋgen. Gâ a patâ, Anutugâren gâbâ
gâin. Gâ sen mârât kulem top top tuumat, zorat itâ nâŋgan. Anutuŋâ gâ
sot mân ândei sâi ko mân tuubat.” 3 Sâi Yesuŋâ mâburem dukuip, “Nâ
perâkŋak dâgobâ. Ŋâi zâk âsaâsagiŋ uŋakŋâ mân âsagem ândibap, zo ko
Anutugât um topŋan mân bagibap.”

4 Sâi Nikodemoŋâ pârâkpam itâ sâm mâsikip, “A ŋâi mârum patâ opŋâ
dap op âsaâsagiŋ uŋakŋâ âsagibap? Zâk mam kâmboŋan âburei dum
zagâtŋâ mimbapkât sat?”

5 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Nâ perâkŋak dâgoba. Ŋâi zâk Kaapum
sot too umŋan mân âsagibapŋâ Anutugât um topŋan mân bagibap.
6 Agât kâmboyân âsaâsagiŋ, zâk ayâk. Ka a ŋâi, zâk Kaapumŋâ umŋan
muyamuyagiŋ, zâk Kaapumgâren gokŋâ. 7 Zen âsaâsage uŋakŋâ
âsagibigât sa nâŋgâna mân kwakmak upap. 8 Pibâ zâk laŋ komap. Oi
kwamitŋâ nâŋgâme. Ikâ gâbâ gâmap, oi ikâ âi âkâmap, zo zen mân
nâŋgâme. Oi ŋâi zâk Kaapumgâren muyageip, zâkkât topŋâ yatâ.”

9 Sâi Nikodemoŋâ mâburem itâ sâm dukuip, “Zo dap op yatâ orotŋâ?”

10 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip. “Gâ Isirae a zeŋgât a sâtŋandâ kwaksat?
11 Nâ perâkŋak dâgobâ. Nen kut ŋâi ŋâi ek nâŋgâmen, zo dâzâŋgomen.
Oi zen ko dinniŋâ birâme. 12 Nâ hânân Anutuŋâ nep tuumap, zorat
topŋâ dâzâŋgua mân nâŋgâme. Oi sumbemân nep tuumap, zorat
topŋâ dâzâŋgua dap dabân nâŋgâne âkâbap? 13 A zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ
sumbemân mân zarip. Ka a bonŋâ nâ sumbemân gâbâ gem gâwan. Nâ
kânok sumbemân gâbâ gem gâwan. 14 Mârum mirâ kamân kâtikŋan
Moseŋâ mulum dâp tuum nagân mândip. Zo yatik narâk zi a bonŋâ,
nâ nagân nom kwânâŋgânibigât sâsâŋ. 15 Oi a zen nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnibiŋâ ândiândi kâtik muyagibi.

16 Anutu zâk a zeŋgât umŋâ doŋbep gâsui nanŋâ kânok, nâ sâŋgonnogi
gâwan. Oi zen nâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnimŋâ mân tâmbetagobi. Zen
nâ nângâm pâlâtâŋ kwatnim ândiândi kâtik muyagibigât sâŋgonnogi
gewan. 17 Nanŋâ nâ a zeŋgât tosaziŋaŋgât sâm kwâkâbatkât buŋâ. A
tânzâŋgobatkât Anutuŋâ sâŋgonnogi gem gâwan. 18 Oi ŋâi zâk nâŋgâm
pâlâtâŋ kwatnibapŋâ zâkkât tosagât hâuŋâ mân mimbap. Ka ŋâi zâk
nanŋâ nâ mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibapŋâ tosa hâuŋaŋgât siŋgi op
zimbap. Wangât, zâk Anutu nanŋâ kânok, nâgât mân nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnigip, zorat. 19 Hâuŋaŋgât topŋâ itâ ziap. Âsakŋâ nâŋâ hânân ga a
ziŋ ŋâtâtikkât nâŋgâne bonŋâ oi âsakŋâ nâ kândâtnowe. Orot mâmeziŋ
bâliŋâ zeip, zorat yatâ urâwe. 20 Ŋâi zâk bâliŋâ opmapŋâ âsakŋâ
kândâtkomap. Bâliŋandâ âsakŋan muyagei ikpegât âsakŋan mân gâmap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Ŋâi zâk den bonŋâ lubapŋâ âsakŋâ mâte upap. Oi kut ŋâi ŋâi opmap,
zo Anutugât sâtkât opmap, zorat topŋâ muyagibap."

Yohaneŋâ Yesugât topŋâ sâm muyageip.

22 Yesu sot arâpŋâ, nen Yerusalem kamân birâmŋâ Yudaia hân
torenŋan âi ândiwen. Zoren Yesu sot arâpŋâ niŋâ a ambân too
saŋgonziŋgâm ândiwen. 23 Yohane ko zâk hân ŋâi kutŋâ Aenon, Salim
kamân naŋgâmŋan zoren a too saŋgonziŋgâm ândeip. Zoren too doŋbep
zeipkât a zen zoren mindum gane saŋgonziŋgip. 24 Narâk zoren Yohane
tâk namin mân parâwe.
25 Yuda a ŋâi sot Yohanegât arâp, zen bitziŋ too saŋgonsaŋgon zorat
topŋâ sâm âraguwe. 26 Oi ziŋâ Yohanegâren gam itâ sâm dukuwe, "Patâ,
gâ Yodaŋ too nâmbutken ândina a ŋâi muyagei topŋâ dâtnâŋgoin. Zâk
narâk ziren ga a too saŋgonziŋgi a doŋbepŋâ zâkkâren arie." 27 Sâne
Yohaneŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Anutuŋâ a ŋâi kâwali mân pindi zikŋak
dabân yatâ mimbap? 28 Nâ itâ sâm dâzâŋgowan, zo dap op kwâimbâbi.
A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, nâ zâk buŋâ. Nâ Kristo
buŋâ. Nâ kândom okŋaŋgâm gaan. 29 Ambân siŋgi sâm pindâwe, zâkŋâ
ambân mariŋâ. Oi ambân mem âkŋâle patâ oi bukuŋandâ nâŋgâm
bekŋan mem umâlep patâ upap. Nâ yatâ op umâlep nâŋgâbatkât narâkŋâ
zo mâte uap. 30 Zâkkât ko zâizâiŋ. Nâgât ko diim gibap."
31 Ubâ geipŋâ walâniŋgâmap. Hânân gokŋandâ hângât siŋgi uen. Nen
hângât kut ŋâi ŋâi zorat den sâmen. Ka zâk ko sumbemân gâbâ geipŋâ
walâniŋgâm naŋgap. 32 Kut ŋâi ŋâi ek nâŋgip, zorat siŋgi sâmap. Oi a zen
zâkkât diŋâ birâme. 33 Ka a nâmbutŋâ ziŋ diŋâ nâŋgâme, zen itâ nâŋgâbi,
"Anutuŋâ sâi kâtikkâtigiŋ ândiap, zâk diŋâ zo tângumap." 34 Anutuŋâ
a sâŋgonguip, zâk Anutugât denâk sâmap. Oi a yatâ zo ko Anutuŋâ
Kaapumŋâ imbaŋâ pindâmap. 35 Anutu Ibâŋandâ nanŋaŋgât umŋâ gâsui
zâkkât bikŋan kut ŋâi ŋâi zo aksik pam naŋgip. 36 Ŋâi zâk nanŋâ nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiap, zâk narâk ziren ândiândi kâtik mârum
muyagiap. Oi ŋâi zâk nanŋâ kândâtkom diŋâ birâm ândibapŋâ ândiândi
kâtik mân muyagibap. Buŋâ. Anutuŋâ kuk okŋaŋgi tap zâibap.

Yesuŋâ Samaria ambân ŋâi sot den den oip.

4 1 Parisaio a, zen Yesugât itâ nâŋgâwe, "Zâkŋâ a gâsâzâŋgom too
saŋgonziŋgap, zo Yohanegât kâmut walâziŋge." 2 Den zo yen
sâwe. Yesu zikŋak a too mân saŋgonziŋgip. Zâk yen sâi arâpŋâ niŋâ
too saŋgonziŋgâwen. 3 Oi Kembuŋâ den zo nâŋgâm Yudaia hân birâm
Galilaia hânân arip. 4 Samaria hân mâtâp arip.
5 Âimŋâ Samaria hânân kamân ŋâi kutŋâ Sika, zoren takip. Kamân
zorat naŋgâmŋan hân ŋâi zeip. Mârumŋan Yakoboŋâ hân zo nanŋâ
Yosepe pindip. 6 Too lâm ŋâi zoren zeip, kutŋâ Yakobogât too lâm. Oi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu zâk mâtâp kârep âimŋâ loreip. Oi mirâ bâkŋan oi zoren takâm
lâm ginŋan ge tap nâŋgip. 7-8 Yesu arâpŋâ, nen nalem sâŋgân minam
kamânân ârindâ Yesu zâk zikŋik tâi Samaria ambân ŋâiŋâ too aabam
gâip. Gâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Too ŋâi aam nina nimbâ.” 9 Dukui
ambân zorâŋ sâip, “Gâ Yuda aŋâ, wangât Samaria ambân nâgâren
toogât sat? Zo mân orotŋâ.” Zo Yuda sot Samaria a buku buku mân op
ândiwegât ambân zorâŋ den yatâ sâip. 10 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip,
“Gâ Anutugâren gâbâ kut ŋâi gâbap, zo sot nâgât topnâ mân nâŋgat.
Nâŋgâm sâi ko nâgâren oletnina too takâtakâŋ gibam.” 11 Sâi ambân
zorâŋ itâ sâm dukuip, “Too lâm zi kârep. Gâ too aaŋ âmaŋ buŋgât too
takâtakâŋ ikâ gâbâ aaban? 12 Sâkuniŋâ Yakoboŋâ too lâmniŋâ zi esip. Oi
zâk sot narâpŋâ sot râma makau gakârâpŋâ, zen too zirik nem ândiwe.
Gâ Yakobo walâm too takâtakâŋ muyagibam sat?” 13 Sâi Yesuŋâ itâ sâm
dukuip, “Too zi sâumŋâ nem zagât nem ândibi. 14 Nâgât too ko nemŋâ
umgâ sânduksâbap. Ŋâi zâk too zo nimbapŋâ toogât mân nâŋgâm
ândibap. Nâŋâ too zo a ŋâi pinda umŋan too takâtakâŋ muyagem zei
a zo ândiândiŋ kâtikŋâ ândibap.” 15 Sâi ambânnâ diŋaŋgât topŋâ mân
nâŋgâm kwâkâmŋâ itâ sâip, “Patâ, gâ too zo nina nem toogât zagât mân
nâŋgâbat. Oi ziren âsâbâŋ toogât gâman, zo birâbat.”

16 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Âi apkâ sâna kândiaŋgâm gâit.”
17 Sâi ambânnâ sâip, “Nâ apnâ buŋâ.” Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ
apkâ buŋâ, zo âlip sat. 18 Gâ a bâtnâmbut mem birâziŋgin. Oi irabot
miat, zo apkâ buŋâ. Zorat gâ den perâkŋak sat.” 19 Sâi ambânnâ itâ
sâip, “Patânâ, gâ nâgât topnâ dap yatin nâŋgat? Nâ irabot zi nâŋgan.
Gâ Propete a ŋâi ândiat. 20 Zorat sâna nâŋgâbâ. Sâkurâpniŋâ, zen bakŋâ
ziren Anutu mâpâsem ândiwe. Ka Yuda a zen ko Yerusalem kamânân
Anutu mâpâsem ândinat sâm sâme.”

21 Oi Yesuŋâ ambân itâ sâm dukuip, “Ambân, gâ dâgoga nâŋgâ. Narâk
ŋâi mâte upâmap. Narâk zoren bakŋa ziren mo Yerusalem kamânân
zorenâk buŋâ. Zoren mo zoren âlipŋâ. 22 Samaria a, zen topŋâ mân
nâŋgâm mâpâsime. Yuda a, nen ko topŋâ nâŋgâm mâpâsimen. Oi
Anutuŋâ kubikkubikniŋâ, zo Yuda a neŋgâren pâip.

23 Narâk ŋâi mâte upap. Oi zi mârum mâte uap. Zoren kâmut
gakârâpŋâ bonŋâ, zen Kaapum sot op umziŋandâ Anutu mâpâsibi. Ibâ
zâk a yatâ zo mâpâseŋaŋgâbigât nâŋgâmap. 24 Anutu zâk Kaapum mân
igikŋâ. Zorat zâk mâpâsime, zen Kaapum sot opŋâ mâpâsime. Yatâ
upi, zo ko mâpâmâpâse bonŋâ.” 25 Sâi ambânnâ itâ sâm dukuip, “Nâ
nâŋgan. A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, zâk gâbap. A zo
muyagemŋâ kut ŋâi ŋâi zorat sâm muyagem niŋgâbap.” 26 Sâi Yesuŋâ itâ
sâm dukuip, “A zo, nâ.”

27 Yatâ sâm tâi arâpŋâ nen gawen. Gam ambân sot den âraguwet, zorat
nâŋgâm imbaŋâniŋ buŋ oip. Wangât ambân sot den uat sâm mâsikânam

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgindâ yâmbârei birâwen. 28 Oi ambân zâk too âmaŋ birâm sârârâk
kârâm âim kamânân âim a ambân itâ sâm dâzâŋgoip, 29 “Zen gam a
ŋâi zi iknek. Nâ kut ŋâi ŋâi orâwan, zo aksik sâm muyagem naŋgap.
A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, zo zi motŋâi.” 30 Oi
kamânân gâbâ â ambân pisuk, zen Yesugâren gawe. 31 Gam tatne
Yesu arâpŋâ niŋ itâ sâm dukuwen, “Patâ, nalem ne.” 32 Sâindâ itâ sâm
dâtnâŋgoip, “Nalem tobat ŋâi zemnigap, zo mân nâŋge.” 33 Zo yatâ sâi
arâpŋâ niŋ itâ âraguwen, “Nalem zo ŋâiŋâ mem ga pindap?” 34 Sâindâ
Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Saŋgonogip, zâkkât den lum nepŋâ tuuman,
zorâŋ nalemnâ uap.

35 Zen itâ nâŋgâme, ‘Kâin kimembut âki kâlamân nalem bonŋâ
muyagibap.’ Ka nâŋâ dâzâŋgua nâŋgânek. Zen zaat kâlam zi iknek. Bon
muyamuyagiŋ narâk mâte uap. (A ambân kamânân gâbâ gam tarâwe,
zeŋgât op sâip.) 36 Ŋâi zâk nalem bonŋâ mem mindubapŋâ, zorat sâŋgân
mibap. Oi bonŋâ zo ândiândi kâtikkât siŋgi upap. Oi nep kârâm kâmerip
sot bon mem zarip, zet ârândâŋ sâtâre upabot. 37 Oi den ŋâi Kembugât
ekabân ziap, zo kâtigibap. Den zo itâ,

‘Ŋâiŋâ nep kârâm kâmitmap. Ŋâiŋâ ko bonŋâ mei zâibap.’

38 Nâŋâ zen mân kârâm kâmirâweyân bonŋâ mimbigât sâm ziŋgâwan.
Mârum a nâmbutŋâ nep zo tuum ândinetâ bonŋâ muyagei zen yen galem
op bonŋâ mem ândie.”

39 Samaria ambân zo zâk kamârâp itâ sâm dâzâŋgoip, “A zi kut ŋâi
ŋâi orâwan, zorat topnâ pisuk sâm muyagiap.” Den zorat a ambân
doŋbepŋâ Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. 40 Yesuŋâ arâpŋâ nen den
dâtnâŋgom tâi a ambân ziŋ kamânân gâbâ gam Yesugâren takâm zen sot
ândibapkât dukuwe. Sânetâ ko sirâm zagât zen sot ândeip. 41 Yesuŋâ siŋgi
âlip dâzâŋgoi doŋbep patâŋâ nâŋgâmŋâ, nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe.
42 Oi zen ambân zo itâ sâm dukuwe, “Kândom gâgât dengât op nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgen. Irak ko niiŋak diŋâ nâŋgâm itâ nâŋgâm kwâtâtien.
Zâk perâkŋak a hân dâp neŋgât kubikkubik a op ândiap.”

Yesuŋâ katep ŋâi mâsekŋoot kubigip.

43 Yesu zâk sirâm zagât ândimŋâ Galilaia hânân arip. 44 Yesu zâk
zikŋak itâ sâip, “Propete a ŋâigât kutsiŋgiŋâ kamân toren toren laŋ
kârâm âimap. Kamârâpŋâ ziŋâ ko zâkkât nâŋgâne yenŋâ opmap.”
45 Yesuŋâ Galilaia hânân taki Galilaia a ziŋâ buku okŋaŋgâwe. Zen
mârumŋan Yerusalem kamânân âine kendon patin nepŋâ tuugi igâwe,
zorat yatâ okŋaŋgâwe.

46 Kana kamânân Galilaia hânân mârum sâi tooŋâ waiŋ oip, zoren dum
âi takip. Kapenaum kamânân a sâtŋâ ŋâi ândeip, zâkkât nanŋâ mâsek
op zeip. 47 Yesu zâk Yudaia hânân gâbâ âburem Galilaia hânân gaap sâne
a sâtŋâ zorâŋâ nâŋgâm Kana kamânân âimŋâ Yesu muyagem nanŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mumbam op zeip, zo kubikŋaŋgâbapkât dukuip. 48 Oi Yesuŋâ itâ sâm
dukuip, “Nâ sen pup kulem mân tuuga dap op dinnaŋgât nâŋgâne bon
upap?” 49 Oi a sâtŋâ zorâŋ itâ sâip, “Patâ, nannâ mombapkât kek gâban.”
50 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ yen âi. Nangâ ko âlip uap.” Yatâ sâi
a zo Yesugât den nâŋgi bon oi arip. 51 Zâk mâtâbân ari kore a ziŋ gam
sâwe, “Nangâ mârum âlip op taap.” 52 Sâne âlip oip, zorat narâkŋaŋgât
mâsikâziŋgi sâwe, “Muka mirâ bâkŋan, zoren sâkŋâ sânduksâip.” 53 Yatâ
sâne a sâtŋâ zâk topŋâ itâ nâŋgip, “Narâk zoren Yesuŋâ sâŋgonnom
sâip, ‘Nangâ âlip uap.’” Oi zikŋâ sot a ambân kâmut gakârâpŋâ, zen Yesu
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. 54 Yesu zâk Yudaia hânân gâbâ Galilaia
hânân âburem âi sen mârât nep tuugi sâp zagât oip.

Yesu zâk Betesida too deŋgân sâtŋan a ŋâi kubigip.

5 1 Yuda zeŋgât kendon patâ ŋâi mâte oi Yesu zâk Yerusalem kamânân
zarip. 2 Oi Yerusalem kamânân poŋ kâtikŋâ kirip, zoren mâtâp
ŋâi kirip, zorat kutŋâ râma zeŋgât mâtâp. Mâtâp zorat naŋgâmŋan too
deŋgân ŋâi zeip, kutŋâ Betesida. Zorat sâtŋan mirâ bâtnâmbut tâip.
3-4 Mirâ zoren a mâsekziŋoot sot sen ŋâtâtik sot kin bitziŋ bâliŋâ sot
sâkziŋ giginâ, zen zem ândiwe. (Kembugât sumbem a ŋâiŋâ narâk
ŋâin ŋâin gem ga toin geim golaŋkoip. Yatâ oi mâsek a ŋâi kândom
toin giarip, zâk mâsek okŋaŋgip, zo buŋ oip.) Zorat zen too kwamit oi
nâŋgânat sâm mambâtmarâwe. 5 Oi zoren a ŋâi zeip. Zâk kiŋ bikŋâ bâliŋ
oi zem tâi kendonŋâ 38 âkip. 6 Yesu zâk a zo ekŋâ narâk kârep ziap sâm
mâsikâm sâip, “Gâ sâkkâ âlip upapkât otgigap?” 7 Sâi ko sâip, “Patâ,
ŋâiŋâ ândim too kwamitsâi toin diinim gei nâbanbap? Oi ninak geibâ sa
a ŋâiŋâ walânim kek geimap.” 8 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ zaat isen
koremgâ lum âi.” 9 Sâi zorenâk sâkŋâ âlip oi zaatŋâ isen koremŋâ mem
arip. Sirâm zoren Yuda a zeŋgât kendon narâk oi Yesuŋâ a zo kubigip.
10 Zorat Yuda a nâmbutŋâ ziŋ a âlip oip, zo itâ dukuwe, “Itârâŋ
kendonân isen koremgâ lum ariat, zo mân orotŋâ. 11 Sânetâ itâ sâm
dâzâŋgoip, “Kubiknigapŋâ itâ dâtnogap, ‘Gâ isen koremgâ mem âi.’” 12 Sâi
mâsikâm sâwe, “Isen koremgâ mem âi sâm dâgogap, zâk kutŋâ ŋâi?”
13 Sâne kubikŋaŋgip, zorat kwagip. Oi Yesu zâk a kâmut kirâwe, zeŋgât
oserân gâbâ tik arip. 14 Bet Yesuŋâ a zo tirik namin muyagem girem den
itâ dukuip, “Gâ sâkkâ âlip uap. Oi kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ muyagegibapkât
bâliŋâ dum zagâtŋâ mân upan.” 15 Sâi a zo Yesu ek nâŋgâm âi Yuda a
sâtŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A kubiknigap, kutŋâ Yesu.”
16 Yesu zâk kendonân nep yatâ tuugipkât Yuda a sâtŋâ, ziŋ kâsa
miŋaŋgâwe. 17 Yatâ utne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Ibânâ Anutu, zâk
nep tok tuum ândim gâmap. Oi nâ yatik nep tuum taan.” 18 Yesu zâk
kendonân a kubigip sot Anutugât ibânâ sâip, zorat Yuda a sâtŋâ ziŋ
nâŋgâne bâliŋ oi Anutu hutkum sap sâm kunam sâm kâtigiwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu zâk hâuŋaŋgât den sâm kwâkâbapkât imbaŋâ zemŋâŋgap.

19 Yesu zâk itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek.
Nanŋâ nâ ninâ umgât nep mân tuuman. Ibânâ zâk nep tuugi ekŋâ
yatik tuuman. Ibânâ zâk tuumap, zo yatik nanŋâ nâŋâ tuuman. 20 Ibâ
zâk nanŋâ nâ nek umŋâ nâgâren kinmapkât nep tuumap, zo yatik
tirâpnomap. Oi nep zi ikse, zorik buŋâ. Nep zâizâiŋâ tirâpnogi zen
ekŋâ nâŋgâne imbaŋâ upap. 21 Zo itâ. Ibâ zâk a mumuŋâ mâŋgiziŋgi
zaat ândime. Nanŋâ naŋâ yatik a mumuŋâ ŋâi mâŋgibâ sâm mâŋgibat.
22 Ibâ zâk nanŋâ nâ a zeŋgât topziŋ sâm kâkŋan kwatziŋgâbatkât nep
zo sâm nigip. 23 Zen Ibâ hurat kwâkŋaŋgâme, zo yatik nanŋâ nâ hurat
kwatnibigât yatâ oip. Ŋâi zâk nanŋâ nâ mân hurat kwatnibapŋâ Ibânâ
sâŋgonnogip, zâk mân hurat kwâkŋaŋgâbap.
24 Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Ŋâi zâk dinnâ nâŋgâbapŋâ
sâŋgonnogip, zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbap. Oi a zo ândiândiŋ
kâtikŋâ mem ândiap. Zâk mumuŋâ kândâtkum ândiândiŋ kâtikŋâ
muyagiap. Zâk tosaŋaŋgât hâuŋâ mân mimbap.
25 Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Narâk zi mâte uap, zoren a
sâkziŋ wâgân umziŋ mumuŋ ândie, zen Anutu nanŋâ ninâ den nâŋgâm
umziŋ kubikaŋgi ândiândi kâtik mâte op ândibi. Oi yatigâk narâk ŋâi
mâte upabân a mumuŋâ zo, ziŋâ Anutu nanŋâ nâgât dinnâ nâŋgâm zaat
ândiândi kâtik ândibi. 26 Ibâ zâk ândiândi mariŋâ ândiapkât nanŋâ nâ
ândiândi mariŋâ op ândibatkât sâm nigip. 27 Oi nâ a bonŋâ ândiangât
a tosaziŋ hâuŋaŋgât den sâm kwâkâbatkât sâm nigip. 28 Zen den zo
nâŋgâne mân kwakmak upap. Narâk ŋâi mâte upap, narâk zoren a
mumuŋâ hanzâŋgone zie, zen nânŋâ nâgât den nâŋgâmŋâ gwâlâ op zaat
naŋgâbi. 29 Ândiândi âlip ândiweŋâ dinnâ nâŋgâm zaatŋâ ândiândi kâtik
mem ândim zâimambi. A nâmbutŋâ ândiândi bâliŋ ândiweŋâ zaatŋâ
tosaziŋaŋgât hâuŋâ mimbi.
30 Nâ ninâ umgât nep yatâ zo âlip mân tuubat. Ibânaŋgât sâtkât
hâuŋaŋgât den sâm kwâkâman. Zo yatâ op hâuŋaŋgât nep tuuga dâp
upap. Zo ninâ den buŋâ, sâŋgonnogip, zâkkât den.”

Anutuŋâ nanŋaŋgât topŋâ sâm muyagemap.

31 “Ninak topnâ sâm muyagia mân dâp upap. 32 Topnâ a ŋâiŋâ sâm
muyagemap. Oi nâ nâŋgan, topnâ sâm muyagei bonŋâ uap.
33 Zen Yohanegâren sâm mâsikâne nâgât den bonŋâ sâm muyageip.
34 Oi aŋâ topnâ sâm muyagibigât mân sâman. Zen topnâ nâŋgâm
ândiândigât mâtâp lâŋbigât sâman. 35 Yohane zâk kârâp âsakŋâ patâ op
âsageziŋgip. Zen zâkkât âsakŋâ zo ek âkŋâlem mâik ŋâi ândiwe.
36 Nâgât topnâ sâm muyagemap, zo Yohane yatâ buŋâ. Zo tobat ŋâi. Nepnâ
tuuman, zorâŋ topnâ sâm muyagemap. Ibânandâ nep sâm nigip, zo tuumŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bonŋâ muyageman. Yatâ op ândia topnâ muyagemap. 37 Ibânâ sâŋgonnogip, zâk
zikŋâ topnâ sâm muyageip. Zen ko den lâuŋan gâbâ gâi mân nâŋgâwe. Zen holi
tobatŋâ mân igâwe. 38 Zen nâgât den nâŋgâm mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnige,
zorat topŋâ itâ. Zen sâŋgonnogip, zâkkât diŋâ umziŋan mân pane zemap. 39 Zen
Kembugât ekabân itâ nâŋgâm sâlâpkume, 'Andiândi kâtikkât mâtâp zoren zei
kârum muyaginâ.' Oi zorâŋ nâgât topnâ sâm muyagemap. 40 Oi zen den zo
sâlâpkumŋâ nâgâren gam ândiândi kâtik muyagime? Buŋâ. Nâgâren mân game.
41 Nâ aŋâ sâm âlip kwatnibigât mân sâman. 42 Zeŋgât topziŋ zitâ
nâŋgan. Umziŋ Anutugâren mân kinmap. 43 Nâ Ibânaŋgât sâtkât zeŋgâren
gewan. Ga ko zen buku mân otniwe. Gâtâm a ŋâiŋâ zikŋâ umgât gâi zâk
buku okŋaŋgâbi. 44 Zen ziiŋak sâm âlip kwaraŋgâm ândime. Kembuniŋ
kânok, zâkŋâ sâm âlip kwatziŋgâbapkât mân nâŋgâme. Oi dabân nâŋgâm
pâlâtâŋ kwatnibi? 45 Zen nâgât itâ mân sâbi, 'Zâk Ibâgâren neŋgât sâm
bâlip kwâpap.' Yatâ buŋâ. Zen Mosegâren pâlâtâŋ upme. Ka Moseŋâ zen
sâm bâliŋ kwatziŋgâbap. 46 Wangât, Moseŋâ den kulemguip, zo nâgât op
kulemguip, zorat. Zen zâkkât den nâŋgâm sâi nâgât den nâŋgâbe. 47 Ka
zen Mosegât den birâmŋâ nâgât den dabân nâŋgâbe?"

Yesuŋâ a 5 tausen nalem ziŋgip.
(Mt 14:13-21 Mk 6:30-44 Lu 9:10-17)

6 1 Yesuŋâ den yatâ sâm naŋgâmŋâ Galilaia saru kutŋâ ŋâi Tiberia,
zo walâm nâmbutken arip. 2 Ari a ambân doŋbepŋâ a sisi mâsek
kubikziŋgi igâwegât molim âiwe. 3 Yesu zâk arâpŋâ nen diiniŋgi barin
zâi tarâwen. 4 Narâk zoren Yuda zeŋgât kendon patâ kutŋâ Pasowa, zo
mâte oip. 5 A ambân doŋbep patâ gane Yesuŋâ ziŋgitŋâ Pilipo mâsikâm
sâip, "Nalem ikâ gâbâ sâŋgân mem a ambân doŋbep patâ ziŋgindâ dâpziŋ
upap?" 6 Yesu zâk zo yatâ zo upat sâm nâŋgi zei yen mâsikip.
7 Oi Piliponŋâ itâ sâm dukuip, "Kât 2 handeret yatâ zorâŋ kwâlâm
ziŋgindâ mân dâpziŋ upap." 8 Sâi arâpŋâ neŋgâren gâbâ a ŋâi kutŋâ
Andrea, Simoŋ Peterogât munŋâ, zâkŋâ itâ sâip, 9 "Katep ŋâi ziren
ândiap. Zâkŋâ nalem bâtnâmbut sot saru zuu zagât tâkŋaŋgap. Oi a
ambân doŋbep patâ zirâŋâ ziŋgindâ dâpziŋâ mân upap." 10 Sâi Yesuŋâ
sâip, "A ambân dâzâŋgone mindum ge tatnek." Oi zoren hibuk hân
laŋgaat zeip, zorat kwâkŋan a teŋgâziŋ 5 tausen yatâ zorâŋ ge tarâwe.
11 Yesuŋâ nalem zo memŋâ sâiwap sâm a tarâwe, zo kâsâpkum ziŋgip.
Oi saru zuu zo yatik kâsâpkum ziŋgip. 12 Nalem nem âkon opŋâ Yesuŋâ
arâpŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, "Buputŋâ zen bâliŋ opapkât sândunek." 13 Oi
nen nalem bâtnâmbut zorat buputŋâ sânduindâ irâ kiin zagât piksâip.
14 A amban zen sen mârât mân igikŋâ, zo ekŋâ sâwe, "Propete
patâ a neŋgâren âsagibapkât sâsâŋ, zo perâkŋak a zi." 15 Oi zen Yesu
haamgumŋâ bitziŋandâ gâsum a kutâ kwânâŋgânam utne ziŋgit nâŋgâm
birâziŋgâm zikŋik barin zarip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋâ saru kwâkŋan lâŋ lâŋ arip.
(Mt 14:22-23 Mk 6:45-52)

16 Mirâ ŋâtiksâisâi arâpŋâ nen saru sâtŋan geiwen. 17 Geimŋâ
Kapenaum kamânân âinam waŋgâyân zâiwen. Oi mirâ ŋâtiksâi ko ârindâ
Yesu zâk zikŋik zoren tâip. 18 Oi pibâ kâtikŋâ koi saru âbâŋgoi âiwen.
19 Oi nen sak birâm kom aleindâ ari saru tânâmŋan ârindâ Yesu zâk saru
kwâkŋan lâŋ lâŋ âim waŋgâ gootŋan gâi ekŋâ pârâkpam keŋgât urâwen.
20 Yatâ oindâ Yesuŋâ nâŋgonsâm sâip, "Ninak gaan. Mân keŋgât utnek."
21 Yesu waŋgâyân kopgâbapkât sâtâre urâwen. Kopgâi zorenâk hân âinam
sâwenân, zo âi takâwen.

A zen Yesu kulem sen mârâtkât opŋâ dukuwe.

22 A kâmut patâ, zen saru nâmbutken zine haŋsâip. Haŋsâi itâ sâwe,
"Muka ŋâtiksâi waŋgâ kânok tâi iksen. Zoren arâpŋâ Yesu pam ziiŋik
arie." 23 Zo yatâ nâŋgâm tatne Tiberia hânân gâbâ waŋgâ nâmbutŋâ
Kembuŋâ nalem ziŋgip, zoren takâwe. 24 Takâne a ambân zen Yesu sot
arâpŋâ kâruziŋgâm waŋgâyân zâim Kapenaum kamânân âi kâruziŋgâwe.
25 Zen saru nâmbutken âim kârum muyagemŋâ itâ sâm dukuwe,
"Patâ, gâ dâuŋan zi gâin?" 26 Mâsikâne itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ perâkŋak
sa nâŋgânek. Nâ top liku kulem tuuga ikme, zorat buŋâ. Nalem ziŋga
nem âkon urâwe, zorat molinige. 27 Nalem nemŋâ ândim mumbi, zorat
umziŋ mân pane zimbap. Nalem nem ândiândi kâtik ândibi, zorat
umziŋ pane zimbap. A bonŋâ, nâ Anutu Ibânandâ nalem zo ziŋgâbatkât
gâsum sâlâpnogip. Nâ ândiândi kâtikkât nalem, zo ziŋgâbat." 28 Sâi
zen itâ mâburem dukuwe, "Sânan. Anutuŋâ wan nep tuum ândinatkât
nâŋgâmap?" 29 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "A sâŋgonnogip, nâ
nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibi, zo Anutugât nep." 30 Sâi den itâ sâm dukuwe,
"Gâ top likuliku kulem ŋâi tuuna ekŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatginat. Wan
nep ŋâi tuuban? 31 Sâkurâpniŋ, zen Mose sot mirâ kamân kâtikŋan ândim
nalem kutŋâ Mana, zo nem ândiwe. Oi zorat den kulem ŋâi itâ ziap,
'Sumbemân gâbâ nalem ziŋgi nem ândiwe.'"

Nalem sumbemân gâbâ gem gâip, zorat den.

32 Oi Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Perâkŋak sa nâŋgânek. Sumbemân
gâbâ nalem bonŋâ, zo Moseŋâ mân muyagem ziŋgip. Ka Ibânandâ
sumbemân gâbâ nalem bonŋâ ziŋgâmap. 33 Nâ sumbemân gâbâ gem hân
a ândiândi muyagem ziŋgâman. Nâ Anutugâren gâbâ nalem bonŋâ uan."
34 Sâi itâ sâm dukuwe, "Kembu, gâ narâk dâp nalem zo niŋgâmâmban."
35 Sâne itâ sâm dâzâŋgoip, "Ândiândigât nalem ko nâ. Ŋâi zâk nâgâren ga
pâlâtâŋ upap, zâk nalemgât mân mumbap. Oi ŋâi zâk nâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnibap, zo ko toogât mân nâŋgâbap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36 Nâ itâ dâzâŋguan. Zen nâ nekŋâ mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnime.
37 Ka Ibânandâ nâgât siŋgi sâip, a ambân zo zen ko nâgâren gam
naŋgâbi. Oi a ambân ziŋ nâgâren gane mân moliziŋgâbat. 38 Sumbemân
gâbâ gewan, zo ninâ den lubatkât buŋâ. Sâŋgonnogip, zâkkât den
lubatkât gewan. 39 Ibânandâ a ambân nâgâren zâmbanmap, a zo zen
tâmbetagobegât galemziŋ uandâ hângât narâk âkâbabân zoren hâlâluyâk
mâŋgiziŋga zaatpi. Sâŋgonnogip, zâkkât den zo yatâ ziap. 40 Nanŋâ nâ
nekŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibi, zo ko ândiândi kâtik ândibi. Ibânaŋgât
den zo yatâ ziap. Oi nâŋâ narâk patin mâŋgiziŋga zaatpi."

Yesu zâk ândiândi kâtikkât nalem

41 Yesu zâk sumbemân gâbâ nalem bonŋâ, zo nâ sâipkât Yuda a sâtŋâ,
ziŋâ nâŋgâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe. 42 Oi itâ sâwe, "A zi zâk wangât itâ
sap, 'Nâ sumbemân gâbâ gewan.' Topŋâ nâŋgâmen. Zâk Yesu, Yosepegât
nanŋâ." 43 Sâne Yesuŋâ itâ dâzâŋgom sâip, "Zen mân nâŋgâne bâliŋ oik.
44 A ŋâi zik umgât nâgâren gâgaŋ, zo mân taap. Ibâ sâŋgonnogipŋâ sâi
âlip nâgâren gâbap. Oi nâ a itâ zo narâk patin mumuŋan gâbâ mâŋgibat.
45 Propete zeŋgât ekabân den itâ ziap,

'Anutu zikŋak a siŋgi âlip dâzâŋgoi nâŋgâbi.'

Ŋâi zâk Ibânandâ siŋgi âlip dukui nâŋgâbap, zâk nâgâren gam
târokwatnibap.

46 A zen Ibâ mân igâwe. Anutugâren gâbâ gem gâwan, nâ ninak Ibâ
egâwan. 47 Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Ŋâi zâk nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnimapŋâ ândiândi kâtik miap. 48 Ândiândi kâtikkât nalem nâ.
49 Sâkurâpziŋâ, zen mirâ kamân kâtikŋan nalem kutŋâ Mana, zo nem
ândimŋâ mom naŋgâwe. 50 Ka sumbemân gâbâ nalem nemŋâ mân
mumuŋâ, zo ko nâgâren ziap. 51 Nâ sumbemân gâbâ ândiândigât nalem
mem gewan. Nalem zo nâ. Zorat ŋâi zâk nâgâren gâbâ nalem zo nem
ândiândi kâtikŋaŋgât siŋgi upi. Sâknandâ nalem uap. Zo a ziŋâ ândiândi
muyagibigât ziŋgâbat."

52 Yuda a sâtŋâ ziiŋak itâ âragumŋâ sâwe, "A zirâŋâ dap op sunumŋâ
niŋgi ninatkât sap?" 53 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ perâkŋak
dâzâŋguan. Zen a bonŋâ nâgât sunum sot gilâm mân nimbi, zo ko
umziŋan ândiândi mân muyagibap. 54 Ŋâi zâk nâgât sunumnâ sot
gilâmnâ nimbapŋâ ândiândi kâtik mimbap. Oi narâk patin mumuŋan
gâbâ mâgia zaatpap. 55 Nâgât sunumnâ, zo nalem bonŋâ. Nâgât gilâmnâ,
zo too bonŋâ. 56 Ŋâi zâk nâgât sunum sot gilâm nimbapŋâ, zâk nâ
sot pâlâtâŋ op ândibap. Oi nâ zâk sot pâlâtâŋ op ândibat. 57 Ândiândi
mariŋâ, Anutu Ibâ, zâkŋâ sâŋgonnogi gewangât Ibânaŋgât op ândiman.
Oi ŋâi zâk nâ ninibapŋâ nâgât op ândiândiŋ muyagem ândibap. Umŋandâ
nâ sot pâlâtâŋ upapŋâ sumbemgât siŋgi upap. 58 Sumbemân gâbâ nalem,
zorat topŋâ itâ ziap. Sâkurâpziŋ Mana nalem niwe, zo yatâ buŋâ. Zen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nemŋâ ândim muwe. Kâ nâgâren gâbâ nalem zo nimbap, zâk ândim
zâimâmbap." 59 Yesu zâk Kapenaum kamânân mâpâmâpâse namin ândim
den zo dâzâŋgoip.

Yesu zâk ândiândi kâtikkât den mem gem gâip.

60 Yesugât a ambârâpŋâ, neŋgâren gâbâ doŋbepŋâ den zo nâŋgâm
sâwe, "Den zi nâŋgindâ yâmbâtŋâ uap. Den zirat topŋâ dap yatâ
nâŋgânat?" 61 Oi sâm âkon utne Yesuŋâ umziŋan ek nâŋgâm itâ sâm
dâzâŋgoip, "Den zi nâŋgâne bâliŋ uap? 62 A bonŋâ nâ âburem ândiwanân
zaria nâŋgâne dap upap? 63 Sâkkât sunum zorâŋ ândiândi muyagemap,
zo mân ziap. Ândiândi muyagemap, zo Kaapumgât nep. Den dâzâŋguan,
zo Kaapum sot ândiândigât den. 64 Oi zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋandâ mân
nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnime." A Yesugât den birâbi, zo kânŋan nâŋgip. Oi
a Yesu tirâpzâŋgoi gâsum kumbi, zo yatik kânŋan nâŋgip. Zorat den yatâ
dâtnâŋgoip.
65 Oi den ŋâi itâ târokwap sâip, "Zorat itâ dâzâŋguan. Ibânandâ a ŋâi
imbaŋâ mân pindi ko dap op nâgâren gam nâ sot pâlâtâŋ upap? Yatâ zo
mân taap."
66 Narâk zoren a ambân kâmut gakârâpŋâ, neŋgâren gâbâ doŋbepŋâ
zâk sot ândiândiŋaŋgât âkon op birâŋaŋgâm âiwe.

Peteroŋâ Yesugât topŋâ sâm muyageip.

67 Yatâ utne Yesuŋâ arâp kiin zagât itâ sâm mâsikâniŋgip. "Zen yatik
nâbam âinam se?" 68 Sâi Simoŋ Peteroŋâ itâ sâm dukuip, "Kembu, nen
gâ birâgim ŋâigâren âinat? Gâ kânokŋâ ândiândi kâtikkât den mem
ândiat. 69 Nen gâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatgimŋâ itâ nâŋgâmen. Gâ tirik a.
Anutugâren gâbâ gâin." 70 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, "Nâ a kiin
zagât, zen gâsum sâlâpzâŋgowan. Oi dap yatâ zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ
Sataŋgât a uap?" 71 Zâk Yuda, Simoŋgât nanŋâ, Karioto kamânân gok,
zâkkât nâŋgâm sâip. Yuda zâk arâp kiin zagât neŋgât kâmurân gokŋâ. Oi
zâkŋâ ândim Yesu tirâpzâŋgoi kâsarâpŋâ ziŋ gâsum kuwe.

Yesugât murâpŋâ, zen mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe.

7 1 Kwâkŋan Yerusalem kamânân Yuda a sâtŋâ ziŋâ Yesu kunam den
sâne Yesuŋâ zorat siŋgi nâŋgâm Yudaia hân birâm Galilaia hânân
âim gam ândeip. 2 Yatâ oi Yuda zeŋgât hâmbâ silep kendon mâte oip.
3 Yesu murâpŋâ, ziŋ itâ dukuwe, "Gâ hân zi birâm Yudaia hânân âimŋâ
kulem top top tuumat, zo ândi âi tuuna kâmut gakârâpkâ ziŋ ikpi. 4 A
ŋâi, zâk patâ upâ sâm nepŋâ tik mân tuumap. A mâteziŋan tuumap. Gâ
nep zo yatâ tuubat sâmatkât âi a kâmurân nep tuuna ikpi." 5 Murâpŋâ
zen mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm yatâ sâwe. 6 Sâne Yesuŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, "Narâk ziren zo mo zo utnâ sâm âlip upi. Ka nâgât narâk ko

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gâtâm mâte upap. 7 A ziŋâ zen um kâlak mân nâŋgâziŋgâbi. Nâ ko ândi
mâmanziŋ bâliŋâ, zo sapsuga um kâlak nâŋgânige. 8 Zen ziiŋik kendonân
zâinek. Narâknâ mân mâte uap. Narâk ziren mân zâibat." 9 Yatâ sâmŋâ
Galilaia hânân ândeip.

Yesu zâk kendon patâgât Yerusalem kamânân zarip.

10 Yesu murâpŋâ, zen kândom âinetâ bet zâk zikŋik Galilaia hân birâm
Yerusalem kamânân tigâk zarip. 11 Oi kendon narâk oi Yuda a zen Yesu
kârumŋâ mâsikâyaŋgâm sâwe, "Zâk ikâ taap?" 12 A yenŋandâ zâkkât
den halop doŋbep sâwe. Oi nâmbutŋandâ itâ sawe, "Zâk a âlipŋâ." Sâne
nâmbutŋandâ kwâkâm sâwe, "Buŋâ. Zâk a um gulip kwatziŋgâmap."
13 Oi Yuda a sâtŋâ zeŋgât keŋgât op Yesugât siŋgi den muyap mân sâwe.

Yesuŋâ Anutugâren gâbâ den mem gâip.

14 Kendon tânâmŋan Yesu zâk tirik namin zâimŋâ a Kembugât den sâm
dâzâŋgoip. 15 Den yatâ sâi Yuda a zen imbaŋâziŋ buŋ oi itâ sâwe, "Zâk
ekap namin mân zaripŋâ den topŋâ zi ikâ gâbâ nâŋgâm sap?" 16 Yatâ
sânetâ Yesuŋâ itâ dâzâŋgom sâip, "Nâ den dâzâŋgoman, zo ninan gâbâ
buŋâ. Sâŋgonnogip, zâkkât den. 17 Den Anutugâren gâbâ mo ninan gâbâ,
zo Anutu sâtŋâ lubapŋâ den zirât topŋâ nâŋgâbap. 18 Ŋâi zâk zik umgât
sâbap, zâk sâkŋâ mem zâizâiŋ upap. Ka ŋâi zâk nep mariŋaŋgât sâtâre
muyagibapkât nep tuubap, zâkkât itâ nâŋgâbi, 'Zâk sarâ buŋâ. Den bonŋâ
sâmap.' Oi nâ zo yatâ sâman.
19 Moseŋâ gurmin den sâm muyagem ziŋgip. Oi zen gurumin den
zo mân lum kwâtâtime. Yatâ opŋâ zen wangât nâgât denân kwap sâm
nonam se." 20 Sâi a zen itâ sâwe, "A ikâ zorâŋ gobigât se? Gâgât itâ
nâŋgen. Gâ wâkegoot ândim um gulip op sat." 21 Sâne Yesuŋâ dâzâŋgom
sâip. "Nâ nep kânok tuuga, zo ek pârâkpam kwakmak ue. 22 Sa nâŋgânek.
Moseŋâ narâpziŋ kwabâ kwatziŋgâbigât sâm ziŋgip. (Oi zo Moseŋâ mân
topkwâip. Sâkurâpniŋandâ mârum ŋâi topkwarâwe.) Oi nep zo tuutuuŋâ
mâte oi kendonân tuume. 23 Mosegât gurumin den, zo birânetâ bon buŋ
opapkât kendonân narâpziŋ kwabâ kwatziŋgâme. Nâ ko kendonân a kiŋ
bik mumuŋ sâkŋâ kubiksa âlip uap, zorat wangât kuk otnige? 24 Zen den
sâkŋik mân sânek. Nâŋgâm sâlâpkum ko bonŋâ sâbi."

Yesugât op itâ sâwe, "Zâk Kristo mo a ŋâi?"

25 Yerusalem kamân mâirâp nâmbutŋandâ itâ sâwe, "A kunam sâme,
zo zirâ mo? 26 Zâk a ambân mâteziŋan zi den muyap sâi patârâpniŋandâ
mân sâm kwâkâme. Zen topŋâ nâŋgâne a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât
mârum sâsâŋ, zo mo dap? 27 Buŋâ motŋâi. A zirat muyamuyagiŋaŋgât
topŋâ nâŋgen. Ka ŋâi gâbâpkât sâsâŋ, zo âsagei zâkkât topŋâ mân
nâŋgânat." 28 Yatâ sâne Yesuŋâ tirik namin kin den patâ itâ sâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dâzâŋgoip, “Ikâ gâbâ gâwan, zo âlip nâŋgen sâme. Ka nâ ninâ umgât mân gewan. Bonŋâ mariŋâ, Anutu, zâkŋâ sâŋgonnogi gem gâwan. Oi zen zâk mân ek nâŋgâme. 29 Nâ ko zâkŋâ sâŋgonnogi zik um topŋan gâbâ gewan, gât ko nâŋâ zâkkât topŋâ nâŋgâm kwâtâtian.”

30 Yesu zâk den yatâ sâi tâk namin pânam sâwe. Oi kukuŋaŋgât narâkŋâ, zo mân mâte oipkât yâmbârem birâwe. 31 Oi a yenŋâ zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwe. Oi itâ sâwe, “A patâ gâbapkât sâsâŋ, zâk a zirâŋ kulem tuumap, zo walâm tuubap? Buŋâ. A zi aksik tuum naŋgâmap.”

Kâwali a zen Yesu gâsum tâk namin pambigât sâŋgonzâŋgowe.

32 A zen den yatâ zo tik sâne Parisaio zen nâŋgamŋâ tirik namâ galem a sot âragumŋâ kâwali a zen Yesu gâsum tâk namin pambigât sâŋgonzâŋgowe. 33 Yesuŋâ itâ dâzâŋgom sâip, “Nâ narâk pâŋkânok zen sot ândimŋâ sâŋgonnogip, zâkkâren zâibat. 34 Oi zen kârunim mân muyagenibi. Âi ândibarân dap op gabi?” 35 Yatâ sâi Yuda a zen itâ sâm âraguwe, “A zirâŋ ikâ ari kârunatkât sap. Yuda a bukurâpniŋ Grik a hân toren toren zen sot ândie, zeŋgâren âibam sap? Mo zâk Grik a zeŋgâren âim den dâzâŋgobam sap? 36 ‘Kârunim âim mân muyagenibi. Âibarân zen mân gabi.’ Den zo wangât sap?”

Yesu zâk Kaapum niŋgâbapkât sâip.

37 Yuda zeŋgât kendon sirâm boiŋâ mindumindu patâ utne Yesuŋâ zaat kin den patâ dâzâŋgom sâip, “Ŋâi zâk toogât nâŋgâmŋâ nâgâren ga nimbap. 38 Oi ŋâi zâk nâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibap, zâkkât umŋan too sinŋâ takâm zimbap. Kembugât ekabân den yatâ kulemgune ziap.” 39 Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwen, nen Kaapumgât siŋgi kwatniŋgâm yatâ sâip. Yesu zâk narâk zoren Kaapumŋâ mân niŋgip. Wangât, zâk sumbem âsakŋâ umŋan mân âburem zârip, zorat mân niŋgip.

A ambân zen Yesu topŋaŋgât sâm kâsâpagowe.

40 A nâmbutŋâ zen den zo nâŋgâm Yesugât itâ sâwe, “Perâkŋak, zâk Propete gâbapkât mârum sâsâŋ.” 41 Nâmbutŋandâ itâ sâwe, “A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo, zi zâk.” Nâmbutŋandâ ko kwâkâm sâwe, “A patâ zo, zâk dap op Galilaia hânân muyagibap? 42 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap. Kristo zâk a kutâ Dawidigât kamân, Betelem, zoren âsagibap.” 43 A zen Yesugât yatâ sâm kâsâpagowe. 44 Oi nâmbutŋandâ tâk namin pânat sâm yâmbârem birâwe.

A sâtŋâ ziŋ Yesu mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe.

45 Kâwali a zen tirik namâ galem a sot Parisaio zeŋgâren âburinetâ itâ sâwe, “Zen wangât Yesu mân gâsum diim ge?” 46 Sâne kâwali a ziŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâwe, “Zâk den sâmap, zo yatâ a ŋâiŋâ mân sâmap.” 47 Sâne Parisaio a
ziŋ itâ sâm dâzâŋgowe, “Zen a yenŋâ yatik um gulip kwatziŋgap? 48 A
sâtŋâ sot Parisaio a, neŋgâren gâbâ ŋâi zâk sot pâlâtâŋ uap? 49 Zo buŋâ. A
yenŋâ, zen ko Kembugât gurumin den mân nâŋgâme, zen simgât siŋgi.”
50 Yatâ sânetâ bukuziŋâ ŋâi kutŋâ Nikodemo, mârum Yesugâren arip,
zâkŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, 51 “A ŋâiŋâ zikŋâ topŋâ mân sâi dap yatâ
hâuŋaŋgât den sâm kwâkânat? Nen yatâ mân utnatkât gurumin den
ekabân den ŋâi ziap.”
52 Yatâ sâi ko bukurâpŋandâ Nikodemo den kârâpŋoot itâ sâm dukuwe,
“Gâ a zo yatik Galilaia hânân gokŋâ? Kembugât ekabân sâlâpkum
itâ nâŋgâban, ‘Galilaia hânân Propete ŋâi mân âsagibap.’” 53 Oi zen
kâsâpagom mirâziŋan âim naŋgâwe.

Laŋ mâman ambân ŋâi Yesugâren diim âiwe.

8 1 Yesuŋâ Oliwa bâkŋan zâi zeip. 2 Mirâ haŋsâi zobâ âburem tirik
namin zari a ambân doŋbepŋâ zâkkâren minduwe. Yesuŋâ ge
tapŋâ Kembugât den sâm dâzâŋgoip. 3 Oi Kembugât gurumin den zorat
galem a sot Parisaio a, zen mâtâp ambân ŋâi a sot ândei muyagem diim
Yesugâren gam pam haamgum kin sâwe, 4 “Patâ, ambân zi a laŋ zen
sot ândei muyagem gâsum diim gen. 5 Oi Mose zâk ambân itâ zo kâtŋâ
zâŋgone mumbigât sâm gurumin den ekabân kulemgum niŋgip. Oi gâŋâ
ambân zâkkât dap nâŋgat?” 6 Zo yatâ mâsikâne den dap mo dap sâi
nâŋgâm denân pânam sâwe. Sâne Yesu zâk pindiŋsâm bikŋandâ hânân
kulemgum tâip. 7 Kulemgum tâi mâsikâm zagât zagât utnetâ zaatŋâ itâ
sâm dâzâŋgoip, “Zeŋgâren gâbâ a ŋâi tosaŋâ buŋâ, zâkŋâ kâtŋâ topkwap
koi ko kumbi.” 8 Yatâ sâm du pindiŋsâm hânân kulemgum tâip.
9 A gawe, zen den zo nâŋgâm patâziŋâ kândom ari kânok kânok ari ari
âim naŋgâwe. Ambân zâk zikŋik Yesugât mâteŋan kiri Yesu zâk oksâm
zaat mâsikâm sâip. 10 “Ambân, a zen ikâ arie? Ŋâiŋâ hâuŋaŋgât den sâm
siŋgan giap?” 11 Sâi ambânŋâ sâip, “Kembu, buŋâ.” Sâi itâ sâm dukuip,
“Nâ yatigâk, nâ gâ mân sâm siŋgan gian. Zorat gâ âi ândim bâliŋâ du
zagât mân upan.”

Yesu zâk a hân dâp neŋgât kârâp âsakŋâ op ândiap.

12 Yesuŋâ a den dum dâzâŋgoip. Itâ sâm dâzâŋgoip, “Hân dâp a zeŋgât
kârâp âsakŋâ op ândian. Oi ŋâi zâk nâ molinibapŋâ, zâk ŋâtâtigân mân
ândibap. Zâk ândiândi âsakŋâ tâkŋaŋgi ândibap.” 13 Sâi Parisaio a ziŋâ
itâ sâm dukuwe, “Gâ gikak topkâ sâm muyagiat, zorat nâŋgindâ bon mân
uap.” 14 Sâne Yesuŋâ sâip, “Ninak topnâ sapsuga bon buŋ mân opmap.
Wangât, Nâ ikâ gâbâ gâwan sot ikâ âi ândibat, zorat topŋâ nâŋgâm den
sâman. Zen ko zo mo zorat ârândâŋ kwakme. 15 Zen sâkŋik ekŋâ umŋan
bonŋâ zo mân ikme. Oi zen laŋ sâme. Nâŋâ ko zeŋgât topziŋ mân sâman.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Oi zeŋgât topziŋ sâbat, zo ko bonŋâ upap. Nep zo ninik mân tuubat.
Ibâ sâŋgonnogip, zâkŋâ betnan mei nep zo tuubat. 17 Zeŋgât gurumin den
ekabân den ŋâi itâ ziap,
‘A zagât, zikŋâ a ŋâigât topŋâ sâitâ nâŋgâne bon upap.’
18 Nâ ninâ topnâ sâm muyagia Ibânâ sâŋgonnogip, zâkoot yatik sâm
muyagemap.”
19 Yesu zâk den yatâ sâi mâsikâm sâwe, “Ibâgâ ikâ?” Sânetâ itâ sâm
dâzâŋgoip, “Zen nâgât topnâ mân nâŋgâme. Zen nâgât topnâ nâŋgâm sâi
ko Ibânaŋgât topŋâ yatik nâŋgâbe.”
20 Yesuŋâ den zo tirik namâ umŋâ ŋâi kât pâpanŋan, zoren kin den
dâzâŋgoip. Oi zâk mumbapkât narâkŋâ mân mâte oipkât dabân gâsum
tâk namin kek pambe?

Aŋâ hânân gok, Yesu zâk Sumbemân gokŋâ.

21 Yesu zâk den târokwapŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ zâmbam aria zen
kârunimŋâ tosaziŋoot ândim mumbi. Nâ âibat, zoren zen dap op gabi?”
22 Zo yatâ sâi ko Yuda a ziŋâ sâwe, “Nâ âi ândia zen mân gabi, den zo
wangât sap? Zâk zikŋâ agoyaŋgâm mumbapkât sap?” 23 Sânetâ Yesuŋâ
itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen âmbiren gokŋâ. Nâ ko uren gokŋâ. Zen hân
ziren gokŋâ. Nâ ko hân zi gokŋâ buŋâ. 24 Nâ zorat opŋâ dâzâŋguan, Zen
tosaziŋoot ândim mumbi. Nâ ândim gâwanŋâ ândim zâibat. Zen zo mân
nâŋgâm simbitkubi, zo ko tosaziŋ zemziŋgi mumbi.”
25 Sâi ziŋâ mâsikâm sâwe, “Bâi, gâ wan a ŋâi?” Sâne Yesuŋâ dâzâŋgom
sâip. “Topnâ dâzâŋgom gâwan, zo bonŋâ. 26 Nâ zeŋgât tosa sot hâuŋaŋgât
den doŋbep mem ândian. Sâŋgonnogipŋâ den bonŋâ sâmap. Oi nâ den
zâkkâren nâŋgâwan, zorigâk a ambân dâzâŋgoman.”
27 Den zo Ibâŋaŋgât op sâm dâzâŋgoi zen mân nâŋgâm kwâtâtiwe.
28 Sâmŋâ Yesuŋâ târokwap itâ dâzâŋgom sâip. “Zen a bonŋâ nâ nagân
mândânibi, narâk zoren topnâ nâŋgâm biraŋbi. Oi ninâ umgât kut ŋâi
ŋâi mân opman. Ibânandâ den sâm dâtnogip, zorik sâman, zo nâŋgâm
kwâtâtibi. 29 Oi sâŋgonnogip, zâk nâ sot ândiap. Nâ kut ŋâi ŋâi opman,
zo egi âlip opmap, zo ko zâk mân birânimap.” 30 Yesu zâk den yatâ sâi a
doŋbepŋâ nâŋgâmŋâ, nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe.

Yesugât den mem ândim dumun buŋ utnat.

31 Yesuŋâ Yuda a nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe, zen itâ sâm
dâzâŋgoip, “Zen nâgât den lum ândim arâpnâ bonŋâ upi. 32 Opŋâ nâgât
den bonŋâ, zo nâŋgâne mâkâziŋgi dumunziŋ buŋâ, hâlâluyâk ândibi.”
33 Yesuŋâ yatâ sâi zen itâ mâburem dukuwe, “Nen Abaramgât kiurâp. Nen
a zeŋgât kore mân op ândiwen, zorat wangât sat? ‘Dumun buŋ ândibi.’”
34 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ perâkŋak dâzâŋguan. Ŋâi zâk
bâliŋ opmap, zâk bâliŋaŋgât kore a upap. 35 Kore a, ziŋâ patâziŋaŋgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mirin tâtat mâme mân upi. Narâpŋâ ko Ibâgât mirinâk ândim zâimambi.
36 Zorat nâ nanŋandâ olaŋziŋga, zen perâkŋak dumum buŋ ândibi.
37 Zen Abaramgât kiurâp, zo nâŋgan. Oi zen nâgât denŋâ umziŋan
mân giari nonam se. 38 Nâ Ibânaŋgâren kut ŋâi ŋâi ek ândiwan, zorat
sâman. Zen ko ibâziŋaŋgâren kut ŋâi ŋâi nâŋgâwe, zo upme." 39 Sâi itâ
sâm dukuwe, "Nen sâkuniŋ Abaram." Sâne Yesuŋâ dâzâŋgoip, "Zen
Abaramgât kiun ândim sâi zâkkât orot mâme yatâ upe. 40 Anutugâren
gâbâ den bonŋâ nâŋgâwan, zo dâzâŋgoman. Oi ziŋâ nonam se. Kut zo
yatâ zo Abaramŋâ mân oip. Zen Abaramgât narâpŋâ buŋâ. Ibâziŋâ, zâk
ŋâi. 41 Zen ibâziŋaŋgât orot mâme upme." Yatâ sâi ziŋâ sâwe, "Nen a
laŋân gâbâ mân âsagiwen. Ibâniŋ Anutu kânok." 42 Sâne Yesuŋâ sâip,
"Ibâziŋ Anutu sâi ko nâ buku otnibe. Nâ Anutugâren gâbâ gewan. Ninâ
umgât mân gewan. Zâkŋâ sâŋgonnogi gewan.
43 Zen dap op ândine dinnandâ umziŋan mân geimap? Nâ den sa zen
kindapziŋ aŋgân kârâme, zorat ko yatâ upme. 44 Zen ibâziŋ Sataŋ. Zâkkât
den lubigât umziŋ kinmap. Zâk mârum ŋâi a tâmbetagoagoŋ nep tuum
ândim gaap. Zâk den bonŋâ kândâtkoipkât umŋan den bonŋâ ŋâi mân
ziap. Zâk sarâ a sot sarâ mariŋâ. Zorat zâkkât orot mâmeŋâ zo sarâ
opmap. Zen zo yatik umziŋan den bonŋâ mân gei ziap. 45 Zorat nâ den
bonŋâ dâzâŋgua dinnâ birâme.
46 Zeŋgâren gâbâ a ŋâi nâgât tosa âlip sâbap? Buŋâ. Nâ den bonŋâ
sâman. Zen wangât nâgât dinnâ birâme? 47 Ŋâi zâk Anutugât siŋgi
upapŋâ diŋâ nâŋgâbap. Zen Anutugât siŋgi mân ândimeŋâ diŋâ birâme."

Yesugât den mem ândim mân munat.

48 Sâi Yuda a sâtŋâ, ziŋ kuk op itâ sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe, "Nen
gâgât dap sânat? Gâ neŋgât kâmurân gok buŋa. Gâ Samaria a. Wâkeŋâ
umgan giari ândiat. 49 Gâgât topkâ yatâ sâindâ dâp upap." Sâne Yesuŋâ
itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ wâkeŋâ mân otnimap. Nâ Ibânâ sâm bâbâlaŋ
kwâkŋaŋgâman. Zen ko nâ mem ge kwatnige. 50 Nâ kutsiŋginaŋgât opŋâ
mân dâzâŋgowan. Kutsiŋginaŋgât den dâzâŋgobap, zo ŋâi ândiap. Zâkŋâ
nâgât kutsiŋgi, zo mem zâi pâmbap.
51 Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Ŋâi zâk nâgât den mem ândiap,
zo mân mumbap." 52 Yatâ sâi Yuda a ziŋâ itâ sâwe, "Wâkeŋâ otgimap,
zo perâkŋak. Abaram moip. Oi Propete zen yatigâk muwe. Oi gâ itâ sat,
'Ŋâi zâk nâgât den mem ândibapŋâ mân mumbap.' 53 Sâkuniŋâ Abaram,
zâk patâ moip. Oi gâ zâk walâbam sat? Oi Propete a, zen yatâ muwe. Gâ
wangât sâkkâ mem zâi paat?" 54 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Ninak
sâknâ mem zâi pa sâi ko bon buŋ opap. Ibânâ ândiap, zâkkât Anutuniŋ
sâme, zâkŋâ kutsiŋginâ mem zâi pâmap. 55 Zen zâkkât topŋâ mân nâŋge.
Nâŋâ ko zâkkât topŋâ nâŋgâm kwâtâtian. Nâ mân ek nâŋgan sa sâi ko a
sarâ zen yatâ opap. Nâ zâk nâŋgâŋâŋgan. Oi zâkkât diŋâ mem ândiman.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

56 Sâkunziŋâ Abaram, zâk nâgât narâk mâte oi ikpapkât sâtâre op
ândeip. Zorâŋâ ândim muyagia sâtâre pâtâ oip." 57 Yatâ sâi Yuda a ziŋ
sâwe, "Gâ kendongâ 50 mân ândeinŋâ Abaram egâwan sat?" 58 Sâne
Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Nâ Abaram mân
âsagei ândiwanŋâ ândim gaan." 59 Yatâ sâi Anutu hutkum sap sâm kâtŋâ
mem kunâ sâne Yesuŋâ tikpam tirik namin gâbâ geip.

A sen ŋâtâtik, zâkkât den siŋgi.

9 1 Yesu zâk mâtâbân âim sen ŋâtâtik a ŋâi muyageip. A zo mam
kâmboŋan gâbâ âsagem sen ŋâtâtik op ândim gâip. 2 Yesuŋâ a zo
muyagei arâpŋâ niŋ Yesu mâsikâm sâwen, "Patâ, ŋâigât tosagât yatâ
muyageip? Zikŋâ mo ibâ mam zekât?"
3 Sâindâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, "Yatâ buŋâ. Zikŋâ mo ibâ mam
zekât tosagât buŋâ. Anutu imbaŋâŋaŋgât topŋâ zâkkâren muyagibapkât
yatâ âsageip. 4 Sirâmân nep tuumen. Kâ ŋâtiksâi ko nep mân tuumen.
Narâk zi sirâm yatâ oi sâŋgonnogip, zâkkât nep âlip tuum ândinat.
Kwâkŋan ŋâtâtik muyagei nep zo dap dap yatâ tuubi? 5 Nâ hânân ândibat
dâp hân a zeŋgât âsakŋâ op ândibat."
6 Yesu zâk yatâ sâmŋâ hânân tâpkum hân baŋet mem golaŋkum sen
ŋâtâtik zo siŋan saŋgorip. 7 Itâ sâm saŋgorip, "Gâ Siloam too deŋgânân
âi too saŋgonnan." (Siloam zo Yuda denân. Niiŋ denân ko sâŋgongoip
sâmen.)
8 Yatâ opŋâ kamârâpŋâ ziŋâ a zo ekŋâ mâsikâyaŋgâm sâwe, "Nalemgât
oletniŋgâmap, zi zâk mo ŋâi?" 9 Sâne nâmbutŋandâ sâwe, "Zi zâk." Oi
nâmbutŋândâ sâwe, "Zâk buŋâ. Zâkkât tobat yatâ a ŋâi." Yatâ sâne
zikŋak sâip, "Nâ ko zi." 10 Sâi mâsikâm sâwe, "Dap op siŋgâ âlip uap?"
11 Sâne itâ sâm dâzâŋgoip, "A ŋâi kutŋâ Yesu, zâkŋâ hânân tâpkum hân
baŋet mem golaŋkum sinnan saŋgonŋâ itâ sâm dâtnogip, 'Gâ Siloam
deŋgânân âi too sâŋgon.' Oi nâ âi too saŋgonsa sinnâ âlip oi eksan."
12 Yatâ sâi mâsikâm sâwe, "A zo ikâ ândiap?" Sâne zâkŋâ sâip, "Nâ mân
ek nâŋgan."

A siŋâ âlip oip, zorat Parisaio ziŋ den sâwe.

13 A sen ŋâtâtik op ândimŋâ âlip oip, zo diim Parisaio a zeŋgâren âiwe.
14 Oi Yesuŋâ baŋet golaŋkum siŋâ saŋgorip, zo Yuda zeŋgât kendonân
oip. 15 Zorat Parisaio a, ziŋâ a zo mâsikâm sâwe, "Gâ dap op siŋgâ âlip
uap?" Sâne itâ sâm dâzâŋgoip, "Zâk baŋet mem sinnan saŋgori nâ âi too
saŋgonsa sinnâ âlip uap." 16 Parisaio zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ itâ
sâwe, "A zo Anutugâren gokŋâ buŋâ. Zâk Kembugât gurumin den kom
mâtâp wâlap. Zâk kendonân nep tuugap." Sâne nâmbutŋandâ sâwe, "Zâk
bâliŋ mâme a ândim sâi nep itâ zo mân tuubap." Parisaio a, ziŋ yatâ sâm
âragum kâsâpagowe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Oi a siŋ bâpsâsâŋ kubigip, zo mâsikâm sâwe, “Siŋgâ kubiksap, zorat
gâ dap nâŋgat?” Sâne zâkŋâ sâip, “Zâk Propete.” 18 Sâi Yuda a zen a
zo sen ŋâtâtik ândimŋâ âlip oip, zorat nâŋgâne bonŋâ mân oi sâne ibâ
mamŋâ, zet gawet. 19 Gâitâ mâsikâzikâm sâwe, “Nanzikŋâ sen ŋâtâtik
muyageip, zi mo? Zâk dap op siŋâ âlip uap?”
20 Sâne ibâ mamŋâ, zik itâ sâwet, “Zâk nannikŋâ, zo nâŋget. Sen
ŋâtâtik âsageip, zo nâŋget. 21 Ka dap opŋâ siŋâ âlip uap, zo mân nâŋget.
Ŋâiŋâ kubiksap, zo mân nâŋget. Zâk katep buŋâ. Mârum lâmbarip, zorat
ziiŋak mâsikâne topŋâ dâzâŋgoik.”
22 Ibâ mamŋâ, zet Yuda a sâtŋâ zeŋgât keŋgât opŋâ yatâ sâwet. Yuda
a zeŋgât a sâtŋâ, ziŋ den itâ sâm ândiwe, “Ŋâi zâk Yesugât itâ sâbap,
‘A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, zâk zo. Zâk Kristo.’
A yatâ zo mâpâmâpâse namin mân zâibapkât pâke pânat. A yatâ zo
kâbakŋeŋaŋgindâ neŋgât kâmurân mân tâpap.” 23 Zorat opŋâ ibâ mamŋâ
zet keŋgât op itâ sâwet, “Zâk katep buŋâ. Zâk mârum lâmbarip, zorat
ziŋâ mâsikâne topŋâ sâik.”
24 A sen ŋâtâtik op ândeipŋâ âlip oip, zo dum diim gamŋâ itâ dukuwe,
“Anutu mâteŋan kin sarâ mân sâban. Nen a zorat topŋâ nâŋgen. Zâk bâliŋ
mâme a.” 25 Yatâ sânetâ ko a zorâŋ itâ sâm dâzâŋgoip, “A zo bâliŋâ mo
âlipŋâ, zo mân nâŋgan. Sen ŋâtâtik ândiwanŋâ sinnâ âlip uap, zo nâŋgan.”
26 Sâi dum mâsikâwe, “Dap otgigap? Dap op siŋgâ mânâŋgâtsap?”
27 Sâne a zorâŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ mârum dâzâŋguan. Zen
wangât kisaŋâ dâzâŋgobatkât se? Zen zâkkât a utnam se?” 28 Yatâ sâi
ziŋâ siŋan gem dukuwe, “Gâ zâkkât a. Nen ko Mosegât arâpŋâ. 29 Mose
zâk Anutuŋâ den dukuip, zo nâŋgen. Ka a zi ikâ mo ikâ gâbâ âsagem
gâip, zo mân nâŋgen.” 30 Sâne a zorâŋ den itâ mâburem dâzâŋgoip, “A
zi sinnâ mânâŋgâtsap, zâkkât topŋâ kârune nâŋga imbaŋâ uap. 31 Nen
itâ nâŋgâmen, ‘Anutuŋâ bâliŋ mâme a mân betziŋan memap. Ŋâi zâk
hurat kwâkŋaŋgâm diŋâ lugi bekŋan mimbap.’ 32 Mârum hân âsageibân
gâbâ a ŋâi zâk mam kâmboŋan gâbâ sen ŋâtâtikŋâ âsagem kubikkubikŋâ
mân âsagei nâŋgâwen. 33 Oi a zo Anutugâren gâbâ mân gâip sâi nep itâ
zo dap yatâ tuubap?” 34 Sâi den kârâpŋoot itâ sâm dukuwe, “Gâ bâliŋ
mâme sot laŋ mâman a zeŋgâren gâbâ âsageinŋâ dap yatâ nen den topŋâ
dâtnâŋguat?” Yatâ sâm kom kâbakŋine ârip.

Yesu kândâtkom um ŋâtâtik ândiândiŋ.

35 A zo kâbakŋine ari Yesuŋâ nâŋgip. Oi a zo muyageŋaŋgâm itâ
sâm mâsikip, “Gâ a bonŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgat mo?” 36 Sâi a
zorâŋâ sâip, “Patâ, sat, zo a ŋâi? Zo tirâpnona ekŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâbat.” 37 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ eksat. Den dâgogan, zo
nâ.” 38 Sâi a zorâŋâ sâip, “Kembu, nâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatgigan.” Yatâ
sâmŋâ um topŋan pindiŋsâm mâpâseip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Oi Yesuŋâ sâip, “Nâ topziŋ sâm muyagibatkât hânân gewan. Zorat
a ziiŋaŋgât nâŋgâne giginâ oi sinniŋ ŋâtâtik sâme, zen sinziŋ ânâŋgât
âsakŋan bâgim ândibigât gem gâwan. Oi a ziiŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ oi
sinniŋ âlipŋik sâme, zen ŋâtâtigân bagim ândibigât gem gâwan.” 40 Yatâ
sâi Parisaio a ârândâŋ kirâwe, zen nâŋgâmŋâ sâwe, “Nen sen ŋâtâtik
nâŋgonsat?” 41 Sâne Yesuŋâ sâip, “Zen sen ŋâtâtik ândim sâi tosaziŋ buŋ
ândibe. Ka ziiŋak sâme, ‘Nen sinniŋ âlipŋâ.’ Zorat tosaziŋ zemziŋgap.”

Râma zen mariziŋaŋgât den nâŋgâme.

10 1 Yesuŋâ den sumbuŋâ ŋâi itâ sâip, “Nâ perâkŋak dâzâŋgua
nâŋgânek. Ŋâi zâk râma zeŋgât poŋ durubit zo birâm ŋâin gâbâ
loŋgiŋ bagibap, zâk kâmbu a op kut ŋâi ŋâi laŋ memap. 2 Ŋâi zâk poŋ
durubirân gâbik bagibap, zâk ko râma zeŋgât galem a. 3 Zâk gâi mâtâp
galem a ekŋâ mâtâp mem pâmbap. Oi râma ziŋâ diŋâ tobat nâŋgâbi. Oi
râma galem a zo râma kutziŋan zâŋgonsâm poŋan gâbâ diiziŋgâm âibap.
4 Râma gakârâpŋâ diiziŋgâm gei kândom ari molim âibi. Diŋ tobatŋâ
nâŋgâmegât molim âibi. 5 Ka a ŋâi gâi diŋ tobatŋâ mân nâŋgâmŋâ mân
molibi. Buŋâ. Zen keŋgât op birâm âibi.” 6 Yesuŋâ den sumbuŋâ yatâ sâi
Yuda a ziŋ den zorat topŋâ mân nâŋgâwe.

Yesu zâk galem a âlipŋâ.

7 Yatâ utne Yesuŋâ dum dâzâŋgom sâip, “Perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek.
Râma zeŋgât zâizâiŋaŋgât mâtâp, zo nâ. 8 Nâ mân âsagia âsagiwe, zo
kâmbu a. Zen kut ŋâi ŋâi laŋ mime. Zen ganetâ râma zen zeŋgât den
mân nâŋgâwe. 9 Mâtâp nâ. Ŋâi zâk nâgâren gam bagibap, zâk mân
tâmbetagobap. Zâk bagimgagim nalem muyagem nem ândibap.
10 Kâmbu a zen ga râma kâmbu mem zâŋgom tâmbetzâŋgobigât game. Nâ
ko râma ziŋ ândim ândiândi âlip muyagem ândim kwâtâtibigât gâwan. 11 Nâ
râma galem a âlipŋâ. Galem a zâk galem otziŋgâm ândim râma gakâŋâ
tâmbetagobegât ândiândiŋâ birâbap. 12 Râma galem a bâliŋâ, mariŋâ buŋâ,
kât nep tuutuuŋaŋgât aŋâ dâŋ galemziŋ mân opmapŋâ wâu kâtikŋâ gâi
zâmbam âibap. Oi wâu kâtikŋâ gamŋâ râma ziŋgâm molziŋgi siŋsururuŋ
upi. 13 A zo râma galem a bâliŋâ. Zâk râma zeŋgât girem mân upap. A zo
kât mimbapkât nep tuumap. 14 Nâ ko râma galem a âlipŋâ ândiman. Ibâ
sot nâ âŋak nâŋgâm ândimet. 15 Zorat dâp op nâ kâmurâpnâ zen sot âŋak
ândimen. Zorat na râma zeŋgât opŋâ ândiândinâ birâbat. 16 Oi râma kâmut
ŋâin ŋâin ândie. Zen poŋ zi gokŋâ buŋâ. Oi ninak ârândâŋ diiziŋgâm
ga dinnâ nâŋgâbi. Oi râma zen kâmut kânok sot galem a kânok yatâ
muyagibap. 17 Râma zeŋgât op ândiândinâ birâbat, zorat Ibânandâ umŋandâ
gâsunimap. Nâ ândiândinâ birâmŋâ dum mimbat. 18 Ândiândinâ zo a ziŋ
nonam dinnâ sâne mân birâbat. Buŋâ. Ninak nâŋgâm birâbat. Ninak birâbat
sot mimbatkât imbaŋâ zemnigap. Yatâ upatkât op Ibânandâ sâm nigip.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Yesu zâk yatâ sâip, zorat Yuda a zen nâŋgâm den sâm kâsâpagowe.
20 Oi a doŋbepŋâ itâ sâwe, “Wâkeŋâ okŋaŋgi um gulip uap. Den sâi
wangât nâŋge?” 21 Nâmbutŋandâ itâ sâwe, “A wâkeŋootŋâ ândim sâi den
itâ mân sâbap. Mo wâke ŋâiŋâ a sen ŋâtâtik zen âlip kubikziŋgâbap?”

Yuda a sâtŋâ, ziŋ Yesu kâsa okŋaŋgâwe.

22 Yuda a ziŋ tirik namâŋ mârum mâsop miwe, zorat kendon narâkŋâ
mâte oip. 23 Map pateŋ narâkŋan mâte oip. Oi Yesu zâk tirik namin âim
mindumindugât um patâ ŋâi kutŋâ Salomo, zoren âim gam kirip. 24 Oi
Yuda a ziŋ ekŋâ mindum haamgum kin itâ sâm dukuwe, “Gâ wangât
topkâ kwâimbâna um zagât upmen? A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât
mârum sâsâŋ, gâ a zo ândiat oi ko sâm muyagem dâtnâŋgo.”
25 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ mârum sâm dâzâŋgua mân
nâŋgâwe. Ibânaŋgât sâtkât nep tuuman, zorâŋ topnâ sâm muyagemap.
26 Ka zen nâgât râma mân op ândiegât dinnâ mân nâŋgâme. 27 Râma
gakânâ ândie, zen ziŋgit holiziŋ nâŋgâman. Oi ziŋâ dinnâ nâŋgâme.
Dinnâ holiŋâ nâŋgâm mâtâbân molinime. 28 Oi ândiândi kâtik muyagem
ziŋga mân tâmbetagom ândim zâibi. Oi nâgât bitnan gâbâ a ŋâiŋâ
mâkâmâkâŋ, zo mân taap. 29 Ibânandâ nâgâren zâmbarip, zâk a sot kut
ŋâi ŋâi aksik walâziŋgâm ândiap. Oi ŋâiŋâ Ibânaŋgât bikŋan gâbâ mân
mâkâbap. 30 Nâ sot Ibâ, net orot mâmenikŋâ kânogâk ziap.”
31 Yatâ sâi Yuda a ziŋ kât dum mem kunam urâwe. 32 Yatâ utnetâ
Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Nep âlipŋâ top topŋâ Ibânâ mam otnigi
tuuga igâwe. Oi ikâ zorat op kâtŋâ nonam se?” 33 Sâi Yuda a, ziŋâ sâtŋan
mem itâ dukuwe, “Nep âlip tuumat, zorat buŋâ. Gâ ayâk ândiatŋâ Anutu
hutkum gikaŋgât nâ Anutu sat. Zorat op gonam sen.” 34 Yatâ sâne Yesuŋâ
itâ sâm dâzâŋgoip, “Kembugât gurumin den ekabân Kembugât den ŋâi itâ
ziap. Zo sâlâpkum nâŋgâme mo buŋâ? Den zo itâ,
‘Nâŋâ sâwan, Zen Anutu yatâ.’
35 (Oi Kembugât den kulem gulipkum ŋâi sâsâŋ, zo mân taap.)
Anutugâren gâbâ den zeŋgâren gâip. Zeŋgât op zen Anutu yatâ sâip.
36 Zorat zen wangât itâ se, ‘Gâ Anutu hutkum sat.’ Anutuŋâ gâsum
sâlâpnom sâŋgonnogi gewan. Zorat op nâ Anutugât nanŋâ sa wangât zen
den se?
37 Nep tuuman, zo iknetâ Ibânaŋgât dâp mân opmap oi ko birânim
nâgât den zorat nâŋgâne bon buŋ oik. 38 Mo iknetâ Ibânaŋgât dâp uap, zo
ko dinnaŋgât buŋâ, nepnaŋgât opŋâ itâ nâŋgâbi. Ibânandâ nâ sot tâpmap.
Oi nâ zâkkâren gâbâ gewan, zorat topŋâ nâŋgâbi.”
39 Yesuŋâ den yatâ sâi ko tâk namin pânam dum sâne birâziŋgâm
arip. 40 Birâziŋgâmŋâ Yodaŋ too nâmbutken Yohaneŋâ mârumŋan too
saŋgonziŋgâm ândeip, zoren âi ândeip. 41 Zoren âi ândei a doŋbep patâ
ziŋ Yesugâren ga mindum itâ sâwe, “Yohane zâk sen mârât top top, zo

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mân tuugip. Ka gâgât den sâip, zo bon op naŋgap.” Oi zoren a ambân
doŋbepŋâ Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. 42 (-)

Lasaro moip.

11 1 Betania kamânân a ŋâi ândeip, kutŋâ Lasaro. Zâk sot ponâzatŋâ
Maria sot Mata, zen kamân zo gokŋâ. 2 Mariaŋâ mârum Kembu
too wârânŋâ âlipŋâ zorâŋ saŋgon ko kâuk sâmotŋandâ kiŋâ sâŋgori
âronŋâ oip. Zâkkât munŋâ Lasaro, zâk mâsek op zeip. 3 Mâsek op zei
ponâzatŋâ zet Yesugâren den itâ sâm pâitâ arip, “Kembu, gâ nâŋgâ.
Umgandâ gâsumap, a zo mâsek op ziap.” 4 Den zo pâitâ ari Yesuŋâ
nâŋgâmŋâ itâ sâip, “Mâsek zorat bonŋâ mumbapkât buŋâ. Anutu sâm
âlip kwâkŋaŋgâbigât âsagiap. Anutu nanŋâ nâgât imbaŋâ âsagei ekŋâ
hurat kwatnibi.”
5 Mata sot gatŋâ sot Lasaro, zeŋgât Yesuŋâ umŋâ tâip. 6 Oi mâsekât
siŋgi nâŋgâmŋâ sirâm zagât kamân zoren ândeip. 7 Sirâm zagât ândimŋâ
arâpŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Gane Yudaia hânân âburem âinâ.”
8 Sâi arâpŋandâ itâ sâwen, “Patâ, mârum Yuda a ziŋ kâtŋâ gonam
urâwe. Wangât dum zoren âinatkât sat?” 9 Sâindâ Yesuŋâ dâtnâŋgom
sâip, “Mirâ haŋsâm zei kek mân ŋâtâtiksâbap. Nepnâ hânân tuum
kwâkâbatkât narâkŋâ mân mâte uap. Ŋâi zâk sirâmân mâtâbân ari
kut ŋâi ŋâi zimbap, zorâŋ mân kom subap. Zâk âsakŋan kut ŋâi ŋâi ek
nâŋgâm âibap. 10 Ŋâi zâk ŋâtigân mâtâbân âim âsakŋâ kârum âi kom
subap.”
11 Yatâ sâmŋâ den itâ târokwap dâtnâŋgoip, “Bukuniŋ Lasaro, zâk
uman ziap. Nâ âi mâŋgibat.” 12 Yatâ sâi ko arâpŋâ niŋ itâ sâwen, “Uman
zemŋâ âlip upap.” 13 Yesu zâk mumuŋaŋgât den sumbuŋâ sâi nen
umangât nâŋgâwen. 14 Zorat Yesuŋâ sâm kusikŋan kwap dâtnâŋgoip,
“Lasaro muap. 15 Nâ zoren mân âi ândia muap, zorat zeŋgât umnâ âlip
uap. Zen nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnim kwâtâtibigât yatâ âsagiap. Bâi, zi
zâkkâren âinâ.” 16 Sâi ko Yesugât arâp neŋgâren gâbâ a ŋâi Toma, zâk
booboo a konsâmarâwen, zâkŋâ bukurâpŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Nen zâk
sot ârândâŋ arindâ a sâtŋâ ziŋ nâŋgonetâ munat.”

Yesu zâk zaatzaat sot ândiândi mariŋâ.

17 Lasaro moi kât mâtâpŋan pane sirâm kimembut zei Yesu âi takip.
18 Betania kamân zo Yerusalem kamân naŋgâmŋan tâip. 19 Zobâ Yuda
a doŋbep Mata Maria munzikŋâ moip, zorat sâŋgân ninam Betania
kamânân âi tarâwe. 20 Oi Yesu gaap sâne Mata zâk nâŋgâm ari Maria ko
mân nâŋgâm mirin tâi Mataŋâ mâtâbân âi Yesu muyageip.
21 Muyagemŋâ itâ sâm dukuip, “Kembu, gâ ziren ândina sâi ko
munnâ mân mombap. 22 Oi irabot zi gâgât nâŋgan. Gâ wan mo wangât
Anutugâren ninâu sâna nâŋgâgibap.” 23 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Mungâ mumuŋan gâbâ zaatpap.” 24 Sâi Mataŋâ itâ dukum sâip, “Narâk
patâ, zaatzaat narak, zoren zaatpap, zo ko nâŋgan.” 25 Sâi Yesuŋâ
dukuip, “Zaatzaat sot ândiândi mariŋâ, nâ. Zorat ŋâiŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnibap, zâk momŋâ zaat ândiândiŋ kâtik ândim zâibap. 26 Oi ŋâi zâk
wâgân ândim nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibap, zâk mumu kâtik mân mom
ândiândi kâtik ândim zâibap. Gâ den zo nâŋgâna bon uap?”
27 Sâi Mataŋâ sâip, “Zo nâŋgan. Oi gâgât itâ nâŋgan. A bâliŋan gâbâ
mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, zo gâ. Anutugât nanŋâ hânân gibapkât
sâsâŋâ, zo gâ. Zorat umnandâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatgigan.”

Yesu umŋâ bâlei iseip.

28 Den Yatâ sâm birâm âi gatŋâ Maria muyagem den halobân itâ
sâm dukuip, “Patânikŋâ gaap. Oi gâgât sap.” 29 Sâi Mariaŋâ nâŋgâmŋâ
kârâpŋoorâk zaat Yesugâren arip. 30 Yesu zâk kamânân mân takâm Mata
muyageip, zoren kirip. 31 Mariaŋâ kek zaatŋâ ari Yuda a ambân zâk sot
tap um diim gigi den dukum tarâwe, zen kwagân âibam ariap sâm molim
âiwe.
32 Maria zâk âim Yesu ekŋâ kiŋ topŋan ge pindiŋsâm itâ sâm dukuip,
“Kembunâ, gâ ziren ândina sâi ko munnâ mân mombap.” 33 Yatâ sâm
isei Yuda a ambân molim âiwe, zen bekŋan mem isewe. Isene Yesuŋâ
ziŋgitŋâ umŋâ bâliŋ oip.
34 Yesu zâk mâsikâziŋgâm sâip, “Ikâ zoren hanguwe?” Sâi ziŋâ sâwe,
“Kembu, gâ zi ga eknan.” 35 Sâne Yesu zâk iseip. 36 Oi Yuda a ziŋâ
ekŋâ sâwe, “Iknek, zâkŋâ umŋandâ gâsum biraŋmap.” 37 Nâmbutŋandâ
itâ sâwe, “A sen ŋâtâtik siŋâ mânâŋgâripŋâ a zi âlip kubigi mân
mombap?”

Lasaro zaarip.

38 Yesuŋâ umŋâ bâliŋ oi kwagân âi takip. A zo kât mâtâpŋan pane zei
kât pâtâ mem mâtâpŋan pam dooŋguwe. 39 Zorat Yesuŋâ itâ sâip, “Kât
mem kâbakŋinek.” Sâi a mumuŋâ zorat ponâŋâ, Mataŋâ itâ sâm dukuip,
“Kembu, sirâm kimembut ziap, zorat mârum kârok uap.” 40 Sâi Yesuŋâ itâ
dukuip, “Den dâgogan, zo mân nâŋgat? Gâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatninandâ
Anutu imbaŋâŋaŋgât topŋâ muyagei ikpan.”
41 Yatâ sâi ko kât mem kâbakŋine ari Yesuŋâ siŋâ sumbemân ekŋâ
itâ sâip, “Ibânâ, gâ ninâunâ nâŋgat, zorat sâiwap san. 42 Gâ narâk dâp
ninâunâ nâŋgâmat, zo nâŋgan. Nâ a zi kinze, zen topnâ nâŋgâbigât itâ
san. Gâŋâ sâŋgonnona gewangât umziŋandâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibigât
den yatâ dâgogan.”
43 Yatâ sâmŋâ den kâtik sâm konsâip, “Lasaro, gâ gem ga.” 44 Sâi
mumuŋandâ zaat gâip. Oi mârum kiŋ bikŋâ sâŋgum kâpiwe. Si sâŋgânŋâ
kâpiwe, zorat Yesuŋâ dâzâŋgoip, “Sâŋgum olaŋ birânek.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu mumbapkât sâm kâtâŋ urâwe.
(Mt 26:1-5 Mk 14:1-2 Lu 22:1-2)

45 Yuda a ambân Maria sot gawe, zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ Yesu kut ŋâi
ŋâi oip, zo ekŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwe. 46 Nâmbutŋandâ ko Parisaio
zeŋgâren âim Yesuŋâ kut ŋâi ŋâi oip, zorat den siŋgi sâm dâzâŋgowe.
47 Oi tirik namâ galem a patâ sot Parisaio, zen den so nâŋgâm sâne a
sâtŋâ mindune itâ dâzâŋgom sâwe, “A zi kulem top top tuugapkât dap
utnat? 48 Nen ek mân nâŋgânâŋgâ utnat, zo ko a pisuk patâ ziŋ zâkkâren
âimŋâ neŋgât a kutâ sâne Roma a ziŋ kuk opŋâ gam nâŋgone mom
naŋgindâ tirik namâ zi kândaŋbe.”
49 Yatâ sâne zeŋgât buku ŋâi kutŋâ Kaipa, narâk zoren tirik namâ
galem a patâ ândeip, zâkŋâ itâ sâip, “Zen um nâŋgânâŋgâziŋ buŋ ândie.
50 Zen itâ mân nâŋge. A kâmut nen mom naŋgâbemgât neŋgât hâuniŋâ a
kânokŋâ moi âlip upap.”
51 Den zo zik umgât mân sâip. Kendon patâ zorat umŋan zâk tirik
namâ galem a patâ zeŋgât patâziŋâ ândeipkât Anutuŋâ sâi kânŋan den
zo sâip. (Yesu zâk perâkŋak Yuda a kâmut, zeŋgât op mumbapkât sâm
pindâpindâŋ. 52 Oi Yuda a zeŋgârâk buŋâ, Anutugât nan bârarâp hân dâp
ândie, zen aksik minduziŋgi kâmut kânok ândibigât sâm pindâpindâŋ.)
53 A patâŋâ Yesugât op yatâ sâipkât narâk zoren gâbâ a sâtŋâ zen Yesu
kunam den sâm mâtâp kârum ândim gawe. 54 Zorat Yesu zâk mulukŋem
tik ândeip. Zâk mirâ kamân kâtik naŋgâmŋan kamân ŋâi tâip, kutŋâ
Epraim, zoren arâpŋâ diiniŋgi âi ândiwen.
55 Oi Yuda zeŋgât kendon patâ kutŋâ Pasowa, zo mâte oi kamân mâik
mâigân gâbâ a doŋbep patâ, zen Yerusalem kamânân zâiwe. Zen Pasowa
kendongât um sâkziŋ kubiknam zâiwe. 56-57 Mârum tirik namâ galem a
sot Parisaio a, ziŋ den itâ sâm dâzâŋgowe, “Ŋâiŋâ Yesugât tâtat mâmeŋâ
ek nâŋgâmŋâ ga dâtnâŋgoik. Dâtnâŋgoi gâsum tâk namin pânat.” Yatâ
sâwegât kendon patâ mâte oi Yesu kârumŋâ tirik namin zâi kin itâ
mâsikâyaŋgâm sâwe, “Zen dap nâŋge? Yesu zâk kendonân gâbap mo
buŋâ?”

Marianâ Yesu too wârân âlip saŋgorip.
(Mt 26:6-13 Mk 14:3-9)

12 1 Pasowa kendon ombeŋan sirâm namburân kânok zei Yesuŋâ
Betania kamânân arip. Kamân zoren mârum Lasaro mumuŋan
gâbâ mâŋgei zaarip. 2 Oi zoren Yesu sii nalem om pindâne Mataŋâ
tokim pâi Lasaro ârândâŋ tap niwe. 3 Tatnetâ Marianâ kwâip belo ŋâi
too wârânŋâ âlipŋâ, sâŋgân zâizâiŋ, zo mem Yesu kiŋan sâŋgonŋâ kâuk
sâmotŋandâ âron meip. Oi mirâ zo itom âlipŋâ gam zeip. 4 Oi arâpŋâ
neŋgât buku ŋâi Yuda, Karioto kamânân gok (Zâk narâk ŋâin Yesu

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tirâpzâŋgoi gâsum kuwe.), zâkŋâ itâ sâip, 5 “Too wârân âlip, zorâŋâ
sâŋgân kât 3 handeret yatâ mem a kanpitâ ziŋgi dâp opap.” 6 Zâk a
kanpitâ zeŋgât mân nâŋgâm sâip. Zâkŋâ mindum kât pâpanŋaŋgât irâ, zo
zâkŋâ galem op ândeip. Kât panetâ tik kâmbu memâip, zorat op sâip.
7 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Birânek. Ambân zo den mân
dukunek. Too hitom âlip, zo sâknâ saŋgori mua hanobi, zorat opŋâ
kânŋan saŋgonnigap. Zâk âlip uap. 8 A kanpitâ, zen âsâbâŋ zen sot
ândibi. Nâ ko zen sot narâk karep mân ândibat.”

A sâtŋâ ziŋ Lasaro kumbigât sâm kâtâŋ urâwe.

9 Yesu zâk Betania kamânân ândei Yuda a doŋbep zâkkât siŋgi nâŋgâm
zoren âiwe. Zen Yesuyâk iknam mân âiwe. Lasaro mumuŋan gâbâ
mâŋgeip, zâk ârândâŋ iknam âiwe. 10-11 Yuda a doŋbepŋâ Lasarogât den
siŋgi nâŋgâmŋâ Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. Yatâ urâwegât
tirik namâ galem a patâ, ziŋ Lasaro Yesu sot ârândâŋ zâkonam den nep
tuuwe.

Yesu Yerusalem kamânân zari sâtâre op diiwe.
(Mt 21:1-11 Mk 11:1-11 Lu 19:28-40)

12 Mirâ haŋsâi a doŋbepŋâ kendongât Yerusalem kamânân zâiwe.
Zen Yesu gam taap sâne siŋgi nâŋgâwe. 13 Den yatâ nâŋgâm sâtâre op
gâmalem sot gâlaŋgât iinŋâ namuŋ mem mâtâbân muyaginam âiwe. Âi
muyagem pam diim itâ sâwe, “Oe, Kembugât sâtkât gam niŋgat. Nen sâm
âlip kwatgigen. Gâ Isirae nengât a kutâ.”
14 Yesu zâk doŋgi sigan muyagem kwâkŋan zâi tâi arip. Zorat Kembugât
ekabân den ŋâi itâ ziap, zorat dâp oip. Den zo itâ,
15 “Yerusalem kamân, Sioŋ mâirâp, zen mân keŋgât utnek. Iknek. A
kutâ patâziŋ gaap. Zâk doŋgi sigan zorat kwâkŋan gaap.”
16 Narâk zoren arâpŋâ nen den zorat topŋâ mân nâŋgâwen. Yesu
momŋâ zaat sumbemân zarip, zoren itâ nâŋgâwen, “Zo zâkkât op
kulemguwe. Oi zâkŋâ zo yatik oip.”
17 Mârum Yesu zâk Lasaro konsâi kwagân gâbâ gâi igâwe, zen den
siŋgi zo a nâmbutŋâ dâzâŋgowe. 18 Oi sen mârât zorat siŋgi nâŋgâweŋâ a
doŋbepŋâ gâmalem sot gâlaŋgât iinŋâ namuŋ mâtâbân âi muyagiwe. 19 Oi
Parisaio a, ziŋâ ziŋgitŋâ bukurâpziŋ mindum târâwe itâ sâm dâzâŋgowe,
“Nâŋgânek. Zen den nep tuune a doŋbep patâ zâkkârâk op naŋge. Oi
zâkŋak walâniŋgi kwaksen.”

Grik a nâmbutŋâ, ziŋ Yesu iknam gawe.

20 A kendongât Yerusalem kamânân gawe, zeŋgât oserân Grik a
nâmbutŋâ ârândâŋ ândim Anutu mâte okŋaŋgâwe. 21 Zen Pilipo, Besaida
kamân Galilaia hânân gokŋâ, zâkkâren âi itâ sâm dukuwe, “Patâniŋâ,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nen Yesu iknatkât otniŋgap." 22 Sâne Piliponâ nâŋgâm Andrea dukui
ârândâŋ Yesugâren âi den zo sâm dukuwet. 23 Dukoitâ Yesuŋâ itâ sâip, "A
bonŋâ, nâ sumbem âsakŋânâ muyagibatkât narâk mâte uap. 24 Perâkŋak
dâzâŋgua nâŋgânek. Segoŋ keetŋâ, zâk hânân gei yen mân zimbap.
Hânân gei momŋâ bonŋâ doŋbep muyagibap. Ka keetŋâ hânân mân
giari sâi bon buŋ opap. Hânân giari bonŋâ doŋbep muyagibap. 25 Ŋâi
zâk hânân ândiândiŋâ buku okŋaŋgi gulip okŋaŋgâbap. Ŋâi zâk hânân
ândiândiŋâ kâsa okŋaŋgâbap, zâk ândiândi kâtik muyagibap. 26 Ŋâi zâk
nâgât kore ândibâ sâm nâŋâ mâtâp ândiwan, zorat dâp ândim molinibap.
Yatâ op ândibapŋâ nâgâren gam nâ sot ândibap. Ŋâi zâk kore otnibap,
zâk Ibânandâ sâi a patâ op ândibap."

Yesu zâk mumbapkât den sâm muyageziŋgip.

27 "Itârâŋ umnâ yâmbâriap. Oi dap sâbat? Itâ sâbat? Ibâ narâk ziren
sâknam âsagenibap, zo sâna mân âsagibap. Yatâ mân sâbat. Wangât,
narâk ziren sâknam itâ zo âsagenibapkât gewan, zorat. 28 Zorat Ibânâ
gâ sâna kutsiŋgigaŋgât kutkâ neule âsakŋoot âsagibap." Yesuŋâ yatâ sâi
ko sumbemân gâbâ den ŋâi itâ geip, 29 "Neule âsakŋâ sa muyageip, zo
dum sa muyagibap." Oi a kâmut patâ kirâwe, ziŋâ itâ sâwe, "Zi sumbem
kârap." Oi nâmbutŋanda itâ sâwe, "Sumbem a ŋâiŋâ den dukuap."
30 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Den zo ninaŋgât buŋâ. Zeŋgât op
muyagiap. 31 Narâk ziren hângât a kutâ Sataŋ kâbakŋiŋiŋ. Oi a ambân
tosaziŋaŋgât hâuŋâ mimbigât sâm kwâkâkwâkâŋ.
32 Nâ nagân nom mem zaat kwânâŋgânine ko hân dâp a diiziŋga nâgâren
gabi." 33 Zo mumuŋaŋgât dap yatâ mumbap, zorat den sumbuŋâ zo sâip.
34 Sâi a kâmut kirâwe, zen itâ dukuwe, "Nen gurumin den sâlâpkum
itâ nâŋgâmen. A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât sâsâŋ, zâk âsagemŋâ
mân mom ândim zâimâmbap. Oi gâŋâ itâ sat, 'A bonŋâ nagân nom mem
kwânâŋgânibi.' A bonŋâ, zâk dap yatâ?"
35 Sâne Yesuŋâ itâ mâburem dâzâŋgoip, "Kârâp âsakŋandâ
narâk pâŋkânok osetziŋan âsageziŋgâm ândibap. Oi zen ŋâtâtikŋâ
kâpizâŋgobapkât kârâp âsakŋâ zemziŋgi zâk mâte okŋaŋgâm ândibi. A
ŋâi ŋâtâtigân âibap, zâk dap op mâtâpŋâ ikpap? 36 Zorat âsakŋâ zemziŋgi
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâne kâmut gakârâpŋâ upi." Yesu zâk den yatâ
sâmŋâ tik âi ândeip.

Yuda a doŋbep, zen um kâtik op Yesu kândâtkuwe.

37 Yesu zâk a ambân mâteziŋan sen mârât kulem top top tuugi ekŋâ
mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. 38 Zo Propete Yesaiagât den
kâtigibapkât yatâ urâwe. Zâk mârumŋan den itâ sâm kulemgoip,

"Kembugât den siŋgi sâindâ mân nâŋgâme. Zorat Kembugât imbaŋâ,
zo dap op zeŋgâren muyagibap?"

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Oi Yesugât den mân nâŋgâwe, zorat Propete Yesaiaŋâ Kembugât den
ŋâi itâ sâm kulemguip,
40 “Zâk otziŋgi sinziŋ ŋâtâtiksâi umziŋ kâtigeip. Zo zen sinziŋandâ
ek nâŋgâbegât. Oi umziŋandâ nâŋgâm kwâtâtibegât. Oi umziŋ
melâŋne kubikziŋgâbamgât.”
41 Yesaiaŋâ Yesugât sumbem âsakŋâ, zo ekŋâ zâkkât yatâ sâip.
42 A sâtŋâ zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ Yesugâren nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâwe. Oi zo sapsune Parisaio ziŋ nâŋgâbegât kwâimbâwe.
Mâpâmâpâse namin zâine kâbakŋeziŋgâbegât yatâ urâwe. 43 Zen a ziŋâ
sâm âlip kwatziŋgâbigât yatâ urâwe. Anutuŋâ sâm âlip kwatziŋgâbap,
zorat nâŋgâne yenŋâ oip.

Yesugât den zo topniŋ sâm muyagibap.

44 Yesuŋâ den kâtikŋâ sâm itâ sâip, “Ŋâi zâk nâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnibap, zo nâyâk buŋâ. Sâŋgonnogip, zâk ârândâŋ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâbap. 45 Oi ŋâi zâk nâ nikpap, zo yatik sâŋgonnogip, zo ikpap.
46 Nâ kârâp âsakŋandâ hânân gewan, zorat ŋâi zâk nâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnibapŋâ ŋâtâtigân mân ândim zobâ gâbap. 47 Ŋâi zâk dinnâ biri
nâŋâ hâuŋaŋgât mân sâbat. Nâ a zeŋgât tosagât hâuŋâ ziŋgâbatkât buŋâ.
Nâ kubikziŋgâm tânzâŋgobatkât gewan. 48 Ŋâi zâk kândâtnom dinnâ
biri ŋâiŋâ tosaŋaŋgât den sâm kwâkâbap. Den sâman zo, zâkŋâ narâk
patin tosaŋaŋgât topŋâ sapsubap. 49 Nâ den zo ninâ umgât mân sâman.
Ibâ sâŋgonnogip, zâkŋâ sapsumnigi sâman. 50 Oi nâ nâŋgan. Ibânaŋgât
diŋâ lum ândiândi kâtikŋâ muyagibi. Den sâman, zo Ibânandâ sâip dâp
sâman.”

Yesuŋâ arâpŋâ kinziŋ saŋgorip.

13 1 Pasowa kendon narâk mâte oi Yesuŋâ zikŋaŋgât itâ nâŋgip,
“Hân birâm Ibânaŋgâren zâibatkât narâk mate uap.” Yatâ
nâŋgâm hânân arâpŋâ umŋandâ gâsuniŋgâm ândeipŋâ yatâ otniŋgâm ari
ma ko narâkŋâ âkip.
2 Oi ŋâtiksâisâi nalem ninam minduindâ Sataŋŋâ mârum Yuda,
Simoŋgât nanŋâ, Karioto kâmânân gokŋâ, zâkkât umŋan den itâ pâip,
“Yesu a sâtŋâ tirâpzâŋgona ekŋâ gâsubi.” 3 Yesu zâk itâ nâŋgip, “Ibânâ,
zâk kâwali âksik patâ nigip. Oi nâ Anutugâren gâbâ gewan. Oi nâ
âburem Anutugâren zâibat.” 4 Yatâ nâŋgâm nalem nem tarâwenân gâbâ
zaat hâmbâ kwâkâm pam sâŋgum mem lâip. 5 Oi too aam âmaŋân lokei
giari topkwap kore a yatâ op arâp kinniŋ saŋgorip. Oi sâŋgumŋâ saŋgori
âronŋâ oip. 6 Yatâ otniŋgâm Simoŋ Peterogâren ari itâ sâm dukuip,
“Kembunâ, gâ gikak kinnâ saŋgonbam uat?”
7 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Nâ uan zi topŋâ mân nâŋgat. Gâtâm ko
nâŋgâban.” 8 Sâi Peteroŋâ itâ sâm dukuip, “Kinnâ mânâk saŋgonban.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Nâ mân saŋgongiga gâ dabân nâgât siŋgi a upan?” Yesuŋâ um saŋgonsaŋgon, zorat op den zo sâip. 9 Peteroŋâ den zorat topŋâ mân nâŋgâm itâ sâm dukuip, “Kinnigâk mân saŋgonban. Sâknâ aksik saŋgonban.”

10 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Ŋâi zâk too saŋgonŋâ mâtâbân obândim ko kiŋik saŋgori salekkubap. Oi zen yatik salek ue. Ka osetziŋan gokŋâ ŋâi, zâk zeŋgât dâp mân ândiap.” 11 A sâtŋâ zeŋgâren âi tirâpzâŋgoi gâsubi, zorat op nâŋgâm itâ sâip, “Osetziŋan gokŋâ ŋâi zâk zeŋgât dâp mân ândiap.”

Kinziŋ saŋgorip, zorat topŋâ sâm muyageziŋgip.

12 Kinniŋâ too saŋgonŋâ hâmbâ mem gwagori giari ge tap itâ sâm dâtnâŋgoip, “Nâ kinziŋ saŋgonsan, zorat topŋâ sa nâŋgânek. 13 Zen nâgât Patâ sot Kembu sâme. Zo âlip sâme. Nâ yatâ ândian. 14 Nâ Kembuziŋ op ândim kinziŋ saŋgonsan. Ziiŋak yatik kinziŋ saŋgonsaŋgon op kore oraŋgâm ândine âlipŋâ upap. 15 Tirâpzâŋguan, zo yatik op ândibi. 16 Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Kore aŋâ patâŋâ walâm ândiândiŋ, zo mân taap. Yatigâk nâgât kore anâ, zâk nâ mân walânibap. 17 Zen den zi nâŋgâm yatingen ândine zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot upap. 18 Nâ zeŋgât pisuk patâ mân san. A nâgât ligaap zorarâk san. Nâ ikâ zo gâsum sâlâpzâŋgowan, zo nâŋgan. Kembugât ekabân den ŋâi ziap, zo bon upap. Den zi itâ,

‘Ŋâi zâk nâ sot nâlem nimbap, zâkŋâ tikootŋandâ nobap.’

19 Zo mân muyagei kânŋan dâzâŋguan. Oi bet muyagei Kembuŋâ kândom dâtnâŋgoip sâm nâgât topnâ nâŋgâm kwâtâtibi. 20 Nâ perâkŋak dâzâŋgua nâŋgânek. Nâ a nep sâm pinda tuum ândei ŋâiŋâ a zo dâŋ galem op ândibapŋâ zâk yatik kore otnibap. Kore otnibapŋâ sâŋgonnogip, Anutu, zâk yatik kore okŋaŋgâbap.”

Yesuŋâ Yuda sâm muyageip.
(Mt 26:21-25 Mk 14:17-21 Lu 22:21-23)

21 Yesuŋâ den yatâ sâmŋâ um bâliŋ oi itâ sâm muyageip, “Nâ perâkŋak sa nâŋgânek. Zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ sâi gâsânobi.” 22 Yesuŋâ den yatâ sâi arâpŋâ niŋ ŋâigât sap sâm niŋâ senân senân âŋagâwen. 23-24 Oi nâŋâ Yesugât um topŋan târâwan. Nâ Yesuŋâ umŋâ gâsunimâip, nâgâren Simoŋ Peteroŋâ bikŋandâ dâp op sâip, “Mâsikâna dâgogik. Ŋâigât sap?” 25 Peteroŋâ yatâ oi nâŋâ Yesu gootŋan âimŋâ sâwan, “Kembu, gâ nâigât sat?” 26 Sa Yesuŋâ sâip, “Nalem mem sirogân pam pinda nimbap, a zorat san.” Yatâ sâmŋâ nalem memŋâ sirogân pam Yuda, Simoŋ nanŋâ, Karioto kamânân gok, zo pindi neip. 27 Nei ko Sataŋŋâ umŋan giarip.

Oi Yesuŋâ Yuda itâ sâm dukuip, “Kut ŋâi upam nâŋgat, zo kek upan.” 28 Den yatâ dukui arâp nâmbutŋâ, nen den zorat topŋâ mân nâŋgindâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âkip. 29 Oi itâ nâŋgâwen, “Zâk kât mindumindu̇ŋ galem ândiapkât yatâ
sap. Zâk kendongât nalem kwâlâbapkât sap mo a kanpitâ kât ziŋgâbapkât
sap.” 30 Oi Yudaŋâ nalem zo nemŋâ zaat âkŋan ŋâtâtigânak arip.

Yesuŋâ neule âsakŋâ âsagibapkât sâip.

31 Yudaŋâ ari Yesuŋâ arâpŋâ nâmbutŋâ nen itâ sâm dâtnâŋgoip, “A
bonŋâ nâgât neule âsakŋâ âsagiap. Oi nâgât opŋâ Anutugât neule âsakŋâ
ârândâŋ âsagiap. 32 A bonŋâ, nâ Anutugât neule âsakŋâ muyagiangât
Anutu zâk zikŋak a bonŋâ nâgât neule âsakŋâ muyagibap. Narâk mân
kârep oi kek muyagibap. 33 Katep gakârâpnâ, nâ narâk pâŋkânok zen sot
ândibat. Oi bet kârunibi. Oi Yuda a dâzâŋgowan, yatik zen dâzâŋgobâ.
Nâ âibat, zoren âlip mân gabi. 34 Oi zi gurumin den uŋakŋâ dâzâŋgobâ.
Ziiŋak buku oraŋgâm ândibi. Nâŋâ buku otziŋgâm gâwan, zo yatik
oraŋgâm ândibi. 35 Zen yatâ op ândine a ziŋâ ziŋgitŋâ itâ nâŋgâbi,
‘Zen buku oraŋgâm ândiegât topziŋâ itâ nâŋgen. Zen Yesugât kâmut
gakârâpŋâ.’”

Yesuŋâ Petero um den dukuip.
(Mt 26:31-35 Mk 14:27-31 Lu 22:31-34)

36 Yesu zâk den yatâ sâi ko Peteroŋâ mâsikâm sâip, “Kembu, gâ ikâ
âiban?” Sâi Yesuŋâ sâip, “Nâ âibarân, zo narâk ziren mân gâban. Gâtâm
ko gâban.” 37 Sâi Peteroŋâ itâ sâm dukuip, “Nâ wangât itârâŋ mân gâbat?
Nâ gâgât op ândiândinâ bira buŋ upap.” Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip.
Gâ nâgât opŋâ ândiândigâ birâna buŋ upapkât sat, zorat nâ perâkŋak
dâgobâ. Gâ ŋâtik ziren kwâimbâninandâ sâp karâmbut oi kuruk aŋâ
diŋsâbap.” 38 (-)

Yesuŋâ sumbemân mirâ kiaŋniŋ kubik ândiap.

14 1 Oi Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Zen nâŋgâm kwâkâ sot umbâlâ
mân upi. Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm, nâ yatik nâŋgâm
pâlâtâŋ kwatnibi. 2 Ibânaŋgât kamânân mirâ doŋbep taap. Yatâ zo
mân zei sâi ko dâzâŋgobam. 3 Nâ âim mirâ kiaŋziŋ kubikŋâ âburem ga
diiziŋga nâ sot âi ândibi. 4 Âibatkât mâtâp, zo nâŋge.”
5 Sâi Tomaŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ ikâ zoren âiban? Zo nen mân nâŋgen.
Zorat dap op mâtâp zo ek nâŋgânat?” 6 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip,
“Ibâgâren âiâiŋ mâtâp, zo nâ. Nâ walânim Ibâgâren âiâiŋ, zo mân taap.
Den bonŋâ sot ândiândi mariŋâ, nâ. 7 Zen nâ nikpi, zo ko Ibânâ ikpi.
Narâk ziren ko Ibânâ ekŋâ topŋâ nâŋge.”
8 Yatâ sâi arâpŋâ neŋgâren gokŋâ, a ŋâi kutŋâ Pilipo, zâkŋâ itâ sâm
dukuip, “Kembu, Ibâgâ tirâpnâŋgona ekŋâ nâŋgindâ âkâbap.” 9 Yatâ sâi
ko Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Pilipo, nâ narâk kârep zen sot ândiman,
zoren nâ mân nekmat? Ŋâi zâk nekmapŋâ Ibâ ekmap. 10 Zorat wangât itâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sat?, ‘Gâ Ibâgâ tirâpnâŋgona iknâ.’ Ibâ sot net pâlâtâŋ op kânok uet, zo nâŋgat? Den dâzâŋgoman, zo ninâ umgât mân dâzâŋgoman. Ibânandâ nâgât umnan ândim diŋâ sâmap sot nepŋâ tuumap. 11 Ibâ sot net pâlâtâŋ op kânok. Den zo nâŋgâne bon upap. Den zo lâunandâ sa nâŋgâne mân dâp uap oi ko nep tuuman, zo iknetâ bon oi nâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibi.”

Tirik Kaapum gibapkât den sâip.

12 “Nâ perâkŋak sa nâŋgânek. Ŋâi zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibapŋâ nâ nep tuuman, zo yatik tuubap. Oi zorik buŋâ, walâm tuubap. Wangât, nâ Ibânaŋgâren zâim zo Kaapumnâ sâŋgongua zeŋgâren gem ga lâmbamzâŋgobap, zorat. 13 Zen nâgât korân sâm ninâu sâm ândine nâŋgâziŋgâbat. Zo yatâ ua ko nanŋâ nâgât opŋâ Ibâ sâm âlip kwâkŋaŋgâbi. 14 Zen nâgât korân sâm wan mo wangât ninâu sâne ziŋgâbat.

15 Umziŋandâ nâ gâsunimap oi ko sâtnâ lum ândibi. 16 Oi nâŋâ Ibâgâren ninâu sa ŋâi sâŋgongoi gem mam otziŋgâbap. Zâk narâk dâp zen sot tâtat mâme opmâmbap. Zo Kaapumgât op san. 17 Kaapum, zâk den bonŋaŋgât mariŋâ. Den siŋgi âlipŋâ birâme, zo ko zen Kaapum sot mân upi. Zen mân ikme sot topŋâ mân nâŋgâme. Zen ko âlip ikme. Zâk zen sot ândiap. Oi umziŋan ândimâmbap.

18 Nâ zâmbam âi ândia mandu yatâ mân ândibi. Nâ zeŋgâren âburem gâbat. 19 Narâk pâŋkânok ziap. Zo âki a siŋgi âlipŋâ birâme, zen mân nikpi. Zen ko nikpi. Nâ ândiândi kâtik ândian. Zen nâgât op yatik ândiândi kâtik ândibi. 20 Narâk zoren nâ sot Ibânâ pâlâtâŋ uet, zo nâŋgâbi. Oi nâ zen sot pâlâtâŋ uen. Nâgât yatâ nâŋgâbi. 21 Ŋâi zâk umŋandâ gâsunibap, zâk dinnâ lum ândibap. Oi umŋandâ gâsunibap, zo ko Ibânandâ buku okŋaŋgâbap.”

22 Yesu zâk yatâ sâi Yuda, Karioto kamânân gok buŋâ, Yuda ŋâiŋâ mâsikâm sâip, “Kembu, gâ wangât op topkâ neŋgâren sapsum um kâtik a zeŋgâren mân sapsubam sat?” 23 Sâi Yesuŋâ den itâ mâburem dukuip, “A ŋâiŋâ umŋandâ gâsânobapŋâ dinnâ lum ândibap oi ko Ibânandâ umŋandâ gâsubap. Oi Ibâ net zâkkâren gam tâtat mâme utat. 24 Ŋâi zâk dinnâ mân lubap, zâk umŋandâ mân gâsunibap. Oi den sâman, zo ninan gâbâ buŋâ. Zo Ibâ sâŋgonnogip, zâkkât den.”

25 Yesu zâk yatâ sâmŋâ itâ sâip, “Nâ zen sot ândim den zo dâzâŋgoman. 26 Gâtâm Tirik Kaapum gamŋâ mam otziŋgâm kut ŋâi ŋâi zorat topŋâ sapsumziŋgâm ândibap. Oi den nâŋâ dâzâŋgowan, zo dum dâzâŋgobap. Ibânâ nâgât sâtkât op Tirik Kaapum sâŋgongoi gem mam otziŋgâm ândibap.

27 Nâgât bet sâwât, zo um lumbenâ ziŋgan. Um kâtik a zeŋgât lumbeŋâ, zo buŋâ. Ninâ zo ziŋgan. Zorat nâŋgâ kwâkâ sot keŋgât, zo mân upi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Nâ itâ dâzâŋgua nâŋgâwe. Nâ âimŋâ du zeŋgâren âburem gâbat. Zen
umziŋ nâgâren sâŋgongune sâi ko nâ Ibâgâren zâibat, zo nâŋgâm umâlep
upe. Ibâ zâk nâgât patâ ândiapkât yatâ upe. Nâgât imbaŋânandâ Ibâgât
imbaŋâ ombeŋan, zorat. 29 Oi zo mân âsagei kânŋan dâzâŋguan, zorat
kut ŋâi ŋâi zo âsagei ko nâŋgâm pâlâtâŋziŋ kâtigibap.
30 Nâ zi den kârep mân târokwap dâzâŋgobat. Hângât a kutâ Sataŋ, zâk
tâmbetnobam gâbapkât narâk mâte uap. Ka zâk tâmbetnobapkât imbaŋâ
mân tâkŋaŋgap. 31 Nâ umnandâ Ibâ gâsuman, zorat op ko Ibânandâ
nep diŋ sâm nigip, zo wâratkum ândiândinâ birâbat. Nâ umnandâ Ibâ
gâsuman, zo a ziŋâ nâŋgâm simbitkubigât yatâ upat. Bâi, zen zaatne
âinâ.”

Yesu zâk waiŋ nak, nen bâranŋâ.

15 1 Nâ waiŋ nak topŋâ âlipŋâ. Ibânandâ ko waiŋ nep mariŋâ.
2 Nâgâren gâbâ bâranŋâ ŋâi mân bon oi mânâŋgât pâmbap.
Bâranŋâ ŋâi bon oi kubikŋaŋgâm bonŋâ patâ upapkât galem upap. 3 Zen
siŋgi âlipŋâ dâzâŋgowan, zorâŋ kubikziŋgi salek op ândie. 4 Zen nâ sot
pâlâtâŋ utne nâ zen sot pâlâtâŋ op ândibat. Waiŋ bâranŋandâ topŋoot
mân târoyagom zikŋigâk bonŋâ mân upap. Zen yatik nâ sot mân pâlâtâŋ
opŋâ bonziŋ mân upi.
5 Waiŋ nak topŋâ nâ. Zen ko bâranŋâ. Ŋâi zâk nâ sot pâlâtâŋ oi nâ zâk
sot pâlâtâŋ ua bonŋâ doŋbep patâ upap. Ka zen birânim kut ŋâi utnam
kwakpi. 6 A zen nâ sot pâlâtâŋ op mân ândine birâziŋgâbat. Oi waiŋ
bâranŋâ mânâŋgât pane moi mindumŋâ kârâbân une semap, zo yatâ
otziŋgâbi.
7 Zen ko nâ sot pâlâtâŋ op dinnâ mem ândimŋâ wan mo wangât sâne
muyagem ziŋgâbat. 8 Zen bonziŋâ patâ op nâgât arâp bonŋâ op ândine
a ziŋ ziŋgitne âlip oi Ibânâ sâm âlip kwâkŋaŋgâbi. 9 Ibânandâ umŋandâ
gâsânomap, zo yatik umnandâ zen gâsuziŋgap. Zen nâgât den, zo nâŋgâm
ândine umnandâ gâsuziŋgi ândibi. 10 Nâ Ibânaŋgât den luga umŋandâ
gâsânogi ândiman. Zen yatigâk nâgât den lune umnandâ gâsuziŋgi
ândibi. 11 Nâgât sâtâre, zorâŋ zeŋgâren doŋbep âsagem zimbapkât den zi
dâzâŋguan. Zen sâtâre kwâkŋan ândibigât san.
12 Nâgât den kâtik itâ dâzâŋgoman. Nâŋâ umnandâ gâsâzâŋgomap,
yatik ziiŋak umziŋandâ gâsâyagom ândibi. 13 Ŋâi zâk bukurâpŋâ
tâmbetagobegât ândiândiŋ biri buŋ upap, a zo bukurâpŋâ umŋandâ
gâsâzâŋgom biraŋmap. A neŋgât orot mâme, zorâŋ zâkkât buku orot
âlip zo mân walâbap. 14 Nep diŋ sâm ziŋgan, zo tuune ziŋgitsa buku
bonŋâ upi. 15 Nâ narâk ziren topkwapŋâ kore a mân sâm zâŋgonsâbat.
Zen nâgât bukurâpnâ ue. Kore aŋâ patâŋaŋgât umŋan den zemap, zo
mân nâŋgâmap. Nâŋâ kut ŋâi ŋâi Ibânaŋgâren nâŋgâwan, zo pisuk patâ
sapsum ziŋgâwangât zeŋgât nâŋga bukurâpnâ ue.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Ziŋâ nâ mân gâsum sâlâpnowe. Nâŋâ zen gâsum sâlâpzâŋgowan.
Oi âi nâgât orot mâmenâ, zo mem ândim ziren sot sumbemân bonŋâ
muyagibigât sâm ziŋgâwan. Oi ziŋâ bonziŋâ muyagine narâk dâp
zemâmbap. Yatâ op nâgât kot sâm Ibâgâren wan mo wangât op ninâu
sâne ziŋgâbat. 17 Nâgât den kâtik zi dum dâzâŋgobâ. Umziŋandâ
gâsâyagom ândibi."

Yesu birâŋaŋgâwe, yatik arâpŋâ birâniŋgâbi.

18 Yesu zâk itâ dâtnâŋgom sâip, "Um kâtik a ziŋ kâsa otziŋgânetâ
ko itâ nâŋgâbi, 'Kembu yatik kâsa okŋaŋgâwe.' 19 Zen hângât siŋgi
ândine sâi buku otziŋgâbe. Nâ zeŋgât oserân gâbâ gâsum sâlâpzâŋgua
kândâtzâŋgowegât kâsa otziŋgâme. 20 Nâ den itâ dâzâŋgowan, zo
nâŋgâbi, 'Kore aŋâ patâŋâ walâm ândiândiŋ, zo mân taap.' A ziŋ kâsa
otniwe, zo yatik zen kâsa otziŋgâbi. Zen nâgât den nâŋgâwe sâi yatik
zeŋgât den nâŋgâbe. 21 Sâŋgonnogip, Anutu, zâk mân ek nâŋgâmegât
nâgât op yatâ otziŋgâbi.
22 Nâ um kâtik zeŋgâren mân gemŋâ den dâzâŋgowan sâi ko
tosaziŋ buŋ ândibe. Ka nâ gem ga dâzâŋgua tosaziŋâ zo dap yatâ sâm
kwârakubi? 23 Ŋâi zâk kâsa otnibapŋâ Ibânâ yatik kâsa okŋaŋgâbap.
24 Nâ osetziŋan nep patâ tuuwan, a ziŋ mân tuume yatâ. Zo mân tuuga
sâi tosaziŋ buŋ ândibe. Kâ nâ gem ga ko nekŋâ nâ sot Ibânâ laŋ kâsa
otnikâme. 25 Yatâ utnetâ Kembugât ekabân den ziap, zo nâgâren bon uap.
Den zo itâ.
'Nâ bâliŋâ mân ua ko laŋ kâsa otnige.'
26 Nâ Ibâgâren âburem âimŋâ, mam otziŋgâbap, Kaapum, den bonŋâ
mariŋâ, zâk sâŋgongua gem gam topnâ sâm muyageziŋgâbap. 27 Zen nâ
nep topkwarâwanân gâbâ nâ sot ândim gawe, zorat zo yatik topnâ sap
sum ândibi."

16 1 "Zen nebân kin loribegât yatâ sâm dâzâŋguan. 2 Zen
mâpâmâpâse namin aŋgân kârâziŋgâbi. Perâkŋak, narâk ŋâi
mâte upap, zoren a ziŋ nen Anutugât nep tuunâ sâm zâŋgone mumbi.
3 Zen Ibânâ sot nâ, nekât topnik mân nâŋgegât yatâ upi. 4 Nâ den kânŋan
dâzâŋguan, zorat bonŋâ muyagei itâ sâbi, 'Kembuŋâ mârum dâtnâŋgoip,
zo muyagiap.' Nâ mârum zen sot tâpat sâm mân dâzâŋgowan. Nârâk zi
ko dâzâŋguan. 5 Itârâŋ sâŋgonnogip, Anutu, zâkkâren âibâ sa zeŋgâren
gâbâ a ŋâiŋâ mân mâsikânigap, 'Gâ ikâ âiban?' 6 Âibam ua narâkŋâ
dâzâŋguan, zorat umziŋ bâliŋ uap."

Kaapumŋâ a topziŋ sapsumap.

7 "Nâ perâkŋak sa nâŋgânek. Âburem zâibat, zo zeŋgâren bonŋâ
muyagibapkât zâibat. Nâ mân zaria sâi Tirik Kaapum mân gem ga
mam otziŋgâbap. Ka nâ zâim sâŋgongua gem gâbap. 8 Zâk gem ga a

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zeŋgât bâliŋâziŋâ sot târârak ândiândiŋ sot hâuŋâ mimbi, zorat sapsum
ziŋgâbap. 9 Tosaziŋaŋgât topŋâ itâ nâŋgâbi. Zen nâ mân nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnime. 10 Târârak orotŋaŋgât itâ nâŋgâbi. Nâ Ibâgâren âburem zaria
mân nikpi. 11 Hâuŋaŋgât den sâsâŋ, zorat itâ nâŋgâbi. Hân zirat a kutâ
Sataŋ, zâk tosaŋaŋgât hâuŋâ mimbapkât mârum sâm kwâkâm pindap.”

Kaapum zâk diiniŋgâmap.

12 Yesu zâk yatâ sâmŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Den doŋbep ziap. Narâk
ziren zo dâzâŋgua dap op nâŋgâm naŋgâbi? 13 Kaapum, den bonŋâ
mariŋâ, zâk gem gam den bonŋâ dâzâŋgobap. Zik umgât den zo mân
sâbap. Den nâgâren gâbâ nâŋgâbap, zo yatik sapsum ziŋgâbap. Oi kut ŋâi
ŋâi gâtâm âsagibap, zo sapsum ziŋgâbap. 14 Den zo ninan gâbâ mem sâm
muyagem ziŋgi kutsiŋginâ lum zaatpi. 15 Ibâgâren den bonŋâ ziap, zorat
mariŋâ nâ. Zorat op itâ san, Nâgâren gâbâ den mem muyagem ziŋgâbap.”

Yesu zâk âburem gâbap.

16 “Narâk pâŋkânok ziap, zo âki aria kârunibi. Oi zorat kwâkŋan narâk
pâŋkânok ziap. Zo âki ga nikpi.” 17 Yesu zâk yatâ sâi arâpŋâ nâmbutŋâ
nen kwakmak op itâ âraguwen, “Den itâ sâp, ‘Narâk pâŋkânok ziap, zo
âki aria mân nikpi. Oi zorat kwâkŋan narâk pâŋkânok ziap, zo âki ga
nikpi.’ Oi den ŋâi itâ sap, ‘Ibâgâren zâibat.’” 18 Yatâ sâmŋâ sâwen, “Narâk
pâŋkânok zo, zo wangât sap? Nen kwaksen.”
19 Mâsikânam oindâ Yesuŋâ niŋgit umniŋan ek nâŋgâm itâ sâm
dâtnâŋgoip, “Nâ itâ dâzâŋguan. Narâk pâŋkânok ziap, zo âki aria mân
nikpi. Oi zorat kwâkŋan narâk pâŋkânok ziap, zo âki ga nikpi. Zen den
zorat âragum te? 20 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Um kâtik, ziŋ none mua
ko arâpnâ âigirâp isem umbâlâ utne a um kâtik, ziŋ sâtâre upi. Zen ko
umbâlâ op ândibi. Ka umbâlâ upi, zorat hâuŋâ sâtâre upi. 21 Ambân ŋâi
zâk katep mimbam sâknam patâ nâŋgâbap, zorâŋ katep âsagei sâknam
buŋ oi sâknamgât nelâmkoi katepkât sâtâre upap. 22 Zen yatigâk narâk
ziren umbâlâ op ândibi. Ândine mumuŋan gâbâ zaat ziŋgitsa ko umâlep
upi. A zen umâlep zo mân kune buŋ upap.
23 Nâ perâkŋak dâzâŋgobâ. Nâ mumuŋan gâbâ zaatsa zen kut ŋâi
ŋâigât mân kwakŋâ mâsikânibi. Wangât, zen wan mo wangât Ibâgâren
sâne kutnaŋgât op muyagem ziŋgâbap, zorat. 24 Ândim gawe, zoren kut
ŋâi ŋâigât nâgât korân mân ninâu sâwe. Narâk zi ko sâtâre kwâkŋan
ândibigât wan mo wangât ninâu sâne Ibânâ zâk muyagem ziŋgâbap.”

Yesugât kot mem ândim ninâu sânat.

25 “Den sâm gâwan, zo sumbuŋik dâzâŋgowan. Narâk ŋâi mâte
upabân den sumbuŋâ mân dâzâŋgobat. Ibâgât topŋâ, zo muyabâk
dâzâŋgobat. 26 Narâk zoren ziiŋak kutnâ mem ândim ninâu sâne Ibâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâk âlip nâŋgâziŋgâbap. Nâ wangât kut ŋâi ziŋgâbapkât dukubat. Ibâ
zâk ninâuziŋâ wâratkum âlip ziŋgâbap. 27 Nâ Ibâgâren gâbâ gewan, zo
nâŋgâm umziŋâ gâsânomapkât Ibâ zâk yatik umŋandâ gâsâzâŋgomap.
28 Nâ Ibâgâren gâbâ hânân gewan. Oi hân zi birâm Ibâgâren âburem
zâibâman."

29 Yesu zâk yatâ sâi arâpŋandâ itâ sâm dukuwen, "Zi den sumbuŋâ mân
sâm, muyap dâtnâŋguat. 30 Zorat itâ nâŋgen. A ziŋâ mân mâsikâgine gâ
gikak kut ŋâi ŋâi zo nâŋgâm naŋgâmat. Gâ Anutugâren gâbâ gâin, zo
nâgâm kwâtâtien." 31 Sâindâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, "Zen irabot zi
nâŋgâm kwâtâtie? 32 Narâk ŋâi ziap, zo mâte oi nâ birânim siŋsururuŋ op
mirâziŋan âibi. Oi nâbane ninik mân ândibat. Ibâ, zâk nâ sot ândimap.

33 Nâgât um lumbe zeŋgâren zimbapkât yatâ dâzâŋguan. Zen hânân
sâknam kwâkŋan ândibi. Ka nâŋâ tâmbetzâŋgobegât imbaŋâ zo kuan.
Zorat umâlep op ândinek."

Yesuŋâ zikŋaŋgât ninâu sâip.

17 1 Yesu zâk den zo sâmŋâ siŋâ sumbemân ekŋâ itâ sâip, "Ibâ,
âburibatkât narâkŋâ mâte uap. Gâ nangâ, nâgât neule âsaknâ
sâna âsagibap. Nâŋgoot yatik gâgât neule âsakŋâ sa âsagibap. 2 Gâ nangâ
nâ hân dâp a zeŋgât mariziŋ nâbarin. A nâgâren zâmbarin, ândiândi
kâtik muyagem ziŋgâbatkât sâm nigin. 3 Oi ândiândi kâtik zorat topŋâ
itâ ziap. Gâ Anutu bonŋâ kânok sot sâŋgonnogin, Yesu Kristo, net a ziŋâ
nikit net sot pâlâtâŋ utne ândiândi kâtik muyagem ziŋgârat.

4 Nâ hânân ândim nep sâm nigin, zo tuum kwâkandâ neule âsakkâ
muyagiap. 5 O Ibâna, hân mân muyageinân gâ sot sumbemân neule
âsakŋânoot ândiwan, zo yatik narâk ziren mâburem nina mem ândibat."

Yesuŋâ arâpŋâ zeŋgât ninâu sâip.

6 "Hânân a doŋbep zeŋgâren gâbâ nâgât siŋgi sâm gâsum sâlâpzâŋgoin,
zo siŋgi dengâ sapsum ziŋgâwan. Zo gâgât siŋgi ândinetâ nâgât siŋgi
sâin. Oi zen gâgât den nâŋgâm mem ândie. 7 Kut ŋâi ŋâi zemnigip, zo
gâgâren gokŋik. Zo zen nâŋge. 8 Den nigin, zo ziŋga nâŋgâm umziŋan gei
ziap. Oi nâ gâgâren gâbâ gewan, zo nâŋgâm kwâtâtie. Gikak nep diŋ sâm
nigin, zo nâŋge.

9 Nâ zeŋgât op gâgâren ninâu san. A um kâtik zeŋgât op mân san.
A nigin zo, zeŋgât op ninâu san. Zen gâgât siŋgi ue. 10 A ambân nâgât
siŋgiŋâ gâgât siŋgi. Gâgât siŋgi zorâŋ nâgât siŋgi. Oi umziŋan nâgât
âsakŋâ muyagem ziap.

11 Nâ hânân ândiândinâ ândia âkap. Zen ko hânân zi târokwap
ândinetâ nâ gâgâren gâbâman.

Ibâ hâlâlu, kutkâ nigin, zorat kutsiŋgigaŋgât imbaŋandâ pâit
saaziŋgâna hâlâlu ândibi. Oi zen um kânok op ândibi. Net um

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kânok ândimet yatik zen um kânok ândibi. 12 A nigin, zen sot ândim
kutsiŋgigaŋgât imbaŋandâ lâmbamzâŋgua ândiwe. Nep diŋ zo sâm nigip.
Oi dâŋ galem otziŋga mân tâmbetagowe. Gâgât den kulem bon upapkât
simgât siŋgi, zâk kânok tâmbetagoip. 13 Zi gâgâren gâbam hânân den yatâ
dâgoga nâgât sâtâre, zo zeŋgâren ari sâtâre kwâkŋan ândibi.
14 Gâgât den zo ziŋga mem ândine hângât siŋgi a, ziŋâ kâsa otziŋgâwe. Nâ
hângât siŋgi mân ândiman. Arâpnâ zen yatâ hângât siŋgi mân ândimegât
yatâ otziŋgâwe. 15 Arâpnâ hânân gâbâ diiziŋgâm zâibangât mân san. Bâliŋâ
mariŋandâ tâmbetzâŋgobapkât san. Gâŋâ galemziŋ upangât san. 16 Nâ hângât
siŋgi buŋâ. Zen yatigâk hângât siŋgi buŋâ. 17 Gâgât den bonŋâ umziŋan pâna
âsagei târârak op ândibi. Gâgât denŋâ, den bonŋâ. 18 Gâŋâ sâŋgonnona hânân
gem nep tuuwan, zo yatik sâŋgonzâŋgua zen um kâtik zeŋgâren nep tuubi.
19 Zen umziŋâ gâgâren pambigât zo yatik nâŋâ umnâ gâgâren paan."

Yesuŋâ kâmut gakârâpŋâ neŋgât ninâu sâip.

20 "A zi kinze, zeŋgârâk mân ninâu san. Den siŋgi âlip sâne nâŋgâm
pâlâtâŋ kwatnibi, zeŋgât sot ârândâŋ ninâu sân. 21 Zen um kânok op
ândibigât dâgogan. Ibâ, gâ nâgât umgâ kinmap. Nâŋâ umnâ gâgâren
kinmap. Zo yatik ziŋâ nekâren umziŋâ kinbap. Oi umziŋandâ gâsâyagom
ândibi. Yatâ utnetâ ko um kâtik a zen gâ sâŋgonnona gewan, zo nâŋgâm
kwâtâtibi. 22 Net um kânok ândimet, zo yatik um kânok op ândibi.
Zo yatâ ândibigât neule âsakŋâgâ nigin, zo ziŋgâwan. 23 Nâ umnandâ
gâsâzâŋgua gâ yatik umgândâ gâsânona umziŋ kânok op kwâkâbap. Zen
yatâ ândine um kâtik zen gâŋâ sâŋgonona gewan, zo nâŋgâm biraŋbi. Oi
umgandâ nâ kâpinom yatik zen kâpizâŋgomat, zo nâŋgâm biraŋbi.
24 Ibâ, A nigin, zo biken nâ sot ândibigât dâgogan. Oi zen biken nâ sot
ândim neule âsakŋânâ ikpigât dâgogan. Neule âsaknâ zo umâlepkaŋgât
op hân mân muyageinân nigin.
25 O Ibâ, târârak mariŋâ, um kâtik a zen topkâ mân nâŋgâwe. Nâ ko
topkâ nâŋgâman. Oi kâmut gakârâpnâ, zen gâŋâ sâŋgonnona gewan,
zo nâŋgâme. 26 Nâ gâgât den siŋgi sâm muyagem ziŋgâwan. Oi sâm
muyagem ziŋgâm zâibat. Oi umgâ gâsânomap, zo yatik umgandâ zen
gâsâzâŋgoi nâ yatik umnandâ gâsuziŋgi ândibat."

Yesuŋâ Gezemane kâlamân ari gâsuwe.
(Mt 26:47-56 Mk 14:43-50 Lu 22:47-53)

18 1 Yesu zâk den zo sâm naŋgâm arâpŋâ diiniŋgi Yerusalem
kamânân gâbâ gemŋâ Kidoroŋ too nirem hân ŋâi nak
kâlam ŋâi zeip, zoren zâiwen. 2 Yesu sot arâpŋâ, nen zoren âsâbâŋ
mindumarâwengât Yuda zâk kâlam zo ekmâip. 3 Zoren ândeindâ Yudaŋâ
tirik namâ kâwali a sot a sâtŋâ nâmbutŋâ diiziŋgi gawe. Kembugât namâ
galem a pâtâ sot Parisaio a, ziŋ sâŋgonzâŋgone gawe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Oi Yesu zâk kut ŋâi ŋâi okŋaŋgâbi, zo nâŋgâm arâpŋâ nâmbamŋâ
âi mâsikâziŋgip, “Zen ŋâi kârum ge?” 5 Sâi ziŋâ sâwe, “Yesu, Nasarete
kamânân gokŋâ.” Sâne itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ zi.” Oi Yuda zâk kâwali a
zen sot kirip. 6 Yesuŋâ sâip, “Nâ zi.” Sâm dâzâŋgoi kândât kândât âim ge
kom ziwe.
7 Yatâ utne du zagâtŋâ mâsikâziŋgip, “Zen ŋâi kârum ge?” Sâi ziŋâ
sâwe, “Yesu, Nasarete kamânân gokŋâ.” 8 Sâne Yesuŋâ itâ sâm dâzâŋgoip,
“Nâ mârum dâzâŋguan. Nâ ko zi. Nâ kârunim ge oi ko arâpnâ zi
birâziŋgâne âibi.” 9 Yatâ oi mârum den itâ sâip, zo bon oip, “A nigin, zen
galem otziŋga mân tâmbetagowe.”
10 Oi Simoŋ Peteroŋâ sâu mem ândeip, zo inzurân gâbâ sâmbum tirik
namâ galem a, zâkkât kore a kindap bongen kârâm kwâkip. Kore a zorat
kutŋâ Maiko. 11 Yatâ oi Yesuŋâ Petero itâ sâm dukuip, “Sâugâ inzurân
pâna giarik. Dapkât uat? Dap nâŋgat? Sâknam Ibânandâ nâgât siŋgi sâip,
zo birâbat?” 12 Oi kâwali a sâtŋâ sot Yuda zeŋgât a sâtŋâ, zen Yesu gâsum
bikŋâ saawe. 13 Saamŋâ Hanasigât mirin diim zâiwe.
Narâk zoren a ŋâi kutŋâ Kaipa, zâk Kembugât tirik namâ galem
a zeŋgât patâziŋâ op ândeip. Kaipa zâk Hanasigât bâratŋâ meip.
14 Kâipa zâk mârum Yuda a sâtŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A kâmut nen
tâmbetagobemgât a kânokŋâ neŋgât hâuniŋâ moi âlip upap.”

Petero zâk Yesu kwâimbâŋaŋgip.
(Mt 26:69-70 Mk 14:66-68 Lu 22:55-57)

15 Yesu diim âine Simoŋ Petero sot bukuŋâ ŋâi, zet bet moliziŋgâm
âiwet. Oi bukuŋâ zâk tirik namâ galem a patâ ek nâŋgâmâip. Zorat
Yesu molim âim ârândâŋ dâmân kâligen bagiwe. 16 Petero zâk ko pâit
âkŋan mâtâbân kirip. Oi Bukuŋâ zâk tirik namâ galem a pâtâ ek nâŋgi
ândeipkât mâtâp galem ambân dukoi mâtâp mem pâi Peteroŋâ pâit
umŋan bageip. 17 Mâtâp galem ambân, zorâŋ Petero ekŋâ itâ sâm dukuip,
“A ândiren zirat arâpŋâ zeŋgât kâmurân gokŋâ, gâ.” Sâi Peteroŋâ sâip,
“Nâ buŋâ.” 18 Sâi kore a sot kâwali a, zen pateŋ op kârâp om nâŋgâm
kinetâ Petero zâk yatik osetziŋan kârâp nâŋgâm kirip.

Tirik namâ galem a patâ zâk Yesu sâm mâsikâ okŋaŋgip.
(Mt 26:59-66 Mk 14:55-64 Lu 22:66-71)

19 Tirik namâ galem a patâŋâ Yesu diŋâ sâip sot arâpŋâ gâsuziŋgip,
zorat sâm mâsikip. 20 Mâsiki Yesuŋâ den itâ melâŋ dukuip, “Nâ den
muyap sâman. Tirik namin sot mâpâmâpâse namin Yuda a ziŋ mindune
dâzâŋgoman. Nâ tik mân sâman. 21 Zorat gâ wangât nâ mâsikânigat? Den
dâzâŋgua nâŋgâme, zo mâsikâziŋgâna dinnâ zo dâgone nâŋgâ.”
22 Yatâ sâi kâwali a kirâwe, zeŋgâren gâbâ a ŋâi Yesugât pâlomŋan
komŋâ itâ sâip, “Gâ tirik namâ galem a patâ wangât den yatâ zo dukuat?”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Sâi Yesuŋâ itâ sâip, “Den gâŋgoŋâ san oi ko zorat topŋâ sâna nâŋgâbâ.
Nâ den târârak sa wangât nogat?” 24 Yesugât bikŋâ saane kiri Hanasiŋâ
sâi tirik namâ galem a patâ Kaipa, zâkkâren diim âiwe.

Peteroŋâ Yesu kwâimbi sâp karâmbut oip.
(Mt 26:71-75 Mk 14:69-72 Lu 22:58-62)

25 Oi Simoŋ Petero, zâk kârâp nâŋgâm kiri mâsikâm sâwe, “Arâpŋâ
zeŋgâren gokŋâ ŋâi, gâ?” Sâne kwâimbâm sâip, “Nâ buŋâ.” 26 Sâi tirik
namâ galem a patâgât kore a ŋâi Peteroŋâ kindapŋâ kârâm kwâkip,
zâkkât torenŋandâ itâ sâip, “Gâ kâlamân zâk sot ândina geksan.” 27 Yatâ
sâi Peteroŋâ dum kwâimbi zorenâk kurukŋâ diŋsâip.

Yesu Roma a kutâgâren diim âiwe.
(Mt 27:1-2, 11-14 Mk 15:1-5 Lu 23:1-5)

28 Yuda zeŋgât hânân a kutâ ŋâi ândeip, kutŋâ Pilato. Zâk Roma zeŋgât
kâmurân gokŋâ. Haŋgât ŋâtikŋâ Yesu zâk Kaipagât mirin gâbâ diim gem a
kutâgâren âiwe. Pasowa kendongât sâkziŋ kubikkubik narâk oip, zorat itâ
nâŋgâwe, “Hân ŋâin gokŋâ, zorat ko zâkkât namin zâinat, zo ko Anutuŋâ niŋgiri
mân dâp upap.” Yatâ sâmŋâ a kutâgât namin mân zâiwe. 29 Sombemân kine a
kutâ Pilatoŋâ mirâ gwenduin âi kin mâsikâziŋgip, “A zi wan tosagât diim ge?”
30 Sâi ziŋâ sâwe, “A zi bâliŋ mâme mân ândei sâi gâgâren mân diim gabem”
31 Sâne Pilatoŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Wangât nâgâren diim ge? Ziiŋâ gurumin
den ziap. Zo wâratkum ziiŋak sâm kwâkânek.” Sâi Yuda a sâtŋâ, ziŋ itâ sâwe, “Nen
mumuŋan zâmbanzâmbanŋaŋgât mâtâp dooŋguwe. 32 Sâna poru nagân kumbigât
nâŋgen.” (A poru nagân zaŋgonzâŋgoŋ, zo Roma a zo ziiŋâ opmarâwe.) Yatâ
sânetâ Yesu zikŋak poru nagân kune mumbapkât den mârum sâip, zo kâtigeip.
33 Pilatoŋâ namâ kâligen âim konsâi Yesu ari sâm mâsikip, “Gâ perâkŋak
Yuda a zeŋgât a kutâ?” 34 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, Den zo gikâ umgât sat mo a
nâmbutŋandâ dâgone sat?” 35 Sâi Pilatoŋâ itâ sâm dukuip, “Nâgât dap dap nâŋgat?
Nâ Yuda a? Gikâ kâmut sot patârâpkâ, zen nâgâren gâbanse. Gâ wan tosa oin?”
36 Yatâ sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Nâ a kutâ ândiândi, zo ândian. Oi ko holinâ
ŋâi yatâ ândian. Nâ hân a kutâ zen yatâ ândia sâi arâpnâ ziŋ kâmbam mem
galem otnine Yuda a ziŋ mân gâsunim gabe. Nâ a kutâ holinâ ŋâi yatâ ândian.”
37 Sâi Pilatoŋâ sâm mâsikip, “Gâ gikaŋgât nâ a kutâ ândian sat?” Sâi Yesuŋâ sâip,
“Sat, zo. Nâ a kutâ op hânân ge den bonŋâ sâm muyagibatkât âsagiwan. Ŋâi zâk
dinnâ nâŋgâm lubap, zo ko den bonŋaŋgât buku upap.” 38 Sâi Pilatoŋâ sâip, “Den
bonŋâ, zo dap dap?”

Pilato zâk Yesu mumbapkât sâm kwâkip.
(Mt 27:15-31 Mk 15:6-20 Lu 23:13-25)

Yatâ sâmŋâ gwenduyân âi kin Yuda a itâ sâm dâzâŋgoip, “Nâ a zirât
tosaŋâ kâruan. 39 Zeŋgât orot mâme mâtâpŋâ ŋâi ziap. Zen Pasowa

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kendonân sânetâ a tâk namin ândine zeŋgâren gâbâ ŋâi olaŋ ziŋgâman.
Oi zi nâŋgâne dâp oi Yuda a kutâziŋâ olaŋ ziŋga ândibap.” 40 Yatâ
sâi Yuda a zen zâk den sâm kambâŋâ sâwe, “Zâk buŋâ. Baraba olaŋ
niŋgâban.” Baraba zâk kâmbu kambâm a tâk namin pane ândeip.

19 1 Pilatoŋâ Yesu diim namin zâimŋâ sâi kâwali a ziŋâ Yesu inzut
kuupŋootŋâ lapirâwe. 2 Zen lapitŋâ itâ sâwe. “Gâ nâ a kutâ
sâmat, zorat a kutâgât pindok sot hâmbâ zi hutgonamen.” Yatâ sâmŋâ
tâk sâtmam goŋkom kâukŋan pane giarip. Oi hâmbâ kuriŋâ, a kutâgât
hâmbâ giŋaŋgâne giarip. 3 Yatâ opŋâ um topŋan âi kin siŋan gem sâwe,
“Oe, Yuda zeŋgât a kutâ.” Yatâ sâm bitziŋandâ si sâŋgânŋan kuwe.

4 Oi Pilatoŋâ Yuda a zeŋgâren dum âi itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen iknek.
Nâ zeŋgâren diim gandâ ziiŋak topŋâ nâŋgânek. Nâ tosaŋâ kâruan.”
5 Oi Yesu zâk kâukŋâ kâpiwe sot hâmbâ kuriŋâ, zo sot gem ga kiri
Pilatoŋâ tirâpzâŋgom sâip, “A zi iknek.” 6 Sâi tirik namâ galem a patâ
sot a sâtŋâ, zen ekŋâ den kambâŋ sâm sawe, “Zâk poru nagân kunek.”
Sâne Pilatoŋâ sâip, “Nâ tosaŋâ kâruangât ziiŋak mem poru nagân
kunek.” 7 Sâi Yuda a ziŋ itâ sâwe, “Zikŋaŋgât nâ Anutugât nanŋâ sâmap.
Zâk Anutu hutkum sâmap. A yatâ zo mumbigât gurumin dinniŋan
ziapkât mumbap.”

8 Yuda a sâtŋâ, ziŋâ Yesu zâk zikŋaŋgât nâ Anutugât nanŋâ sâmap
sânetâ Pilatoŋâ zo nâŋgâm keŋgâtŋaŋgât oip. 9 Oi Yesu diim mirâ kâligen
âim mâsikâm sâip, “Gâ ikâ gâbâ âsagein?” Sâi Yesuŋâ den hâuŋâ mân
sâip. 10 Yatâ oi Pilatoŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ den mân dâtnobam uat?
Nâŋâ sa ândiban. Nâŋâ sa poru nagân mumban. Zorat imbaŋâ niwe, zo
nâŋgat?”

11 Sâi Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ yen sâi nâgât den mân sâbat. Nâgât
den sâbangât Anutuŋâ ubâ imbaŋâ gigipkât sat. Oi zorat nâbanse, a zorat
tosaziŋ gâgât zo walâwalâŋ.” 12 Sâi Pilatoŋâ den zo nâŋgâm Yesu olaŋbat
sâm mâtâp kâruip. Kârui Yuda a ziŋ den sâm kambâŋ sâwe, “Gâ a zo
olaŋâ a kutâ patâniŋâ Româ kamânân ândiap, kutŋâ Sisa, zâkkât buku
mân op ândiban. Wangât, a zi zâk zikŋaŋgât nâ a kutâ sâmap. Zâk Sisa
kâsa okŋaŋgâmap, zorat.”

13 Yatâ sâne Pilatoŋâ den zo nâŋgâm sâi Yesu diim gine den sâm
kwâkâkwâkâŋ tâtatŋan tâip. Oi tâtatŋâ zorat Yuda a ziŋâ ziiŋ denân
Gabata sâmarâwe. (Niiŋ denân ko a patâ zeŋgât kiaŋ kâtŋâ tuutuuŋ.)
14 Oi Yuda zeŋgât kendon patâ kutŋâ Pasowa, zo mâte oi kut ŋâi ŋâi
kubikkubik narâk oi mirâ bâkŋan oi Pilatoŋâ tapŋâ Yuda a itâ sâm
dâzâŋgoip, “Iknek. Zi a kutâziŋâ, zo ka.” 15 Sâi zen den sâm hoŋsâwe,
“Zâk buŋ oik. Zâk buŋ oik. Poru nagân kunek.” Sâne Pilatoŋâ mâsikâm
sâip, “A kutâziŋâ sa poru nagân kumbigât se?” Sâi Tirik namâ galem a
patâ ziŋâ den itâ dukuwe, “Neŋgât a kutâ ŋâi buŋâ, Sisa kânok.” 16 Sâne
Pilatoŋâ nâŋgâziŋgâm Yesu poru nagân kumbigât ziŋgip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu poru nagân kune moip.
(Mt 27:32-44 Mk 15:21-32 Lu 23:26-43)

17 Kâwali a, zen Yesu gâsum poru nak pindâne lugi hân ŋâi kutŋâ kâuk
siŋit (Yuda zeŋgât denân Goligata), zoren âiwe. 18 Zoren diim âim poru
nagân kuwe. Oi bâliŋ mâme a zâgât, ŋâi toren, ŋâi toren poru nagân
zâkom kwânâŋgâzikâm Yesu osetzikŋan kwânâŋgâwe.
19 Pilatoŋâ sâi Yesugât kâuk kwâkŋan nagân den itâ kulemguwe, "Yesu
Nasarete kamânân gokŋâ, Yuda zeŋgât a kutâ." 20 Den zo Yuda denân,
Roma denân sot Grik denân kulemguwe. Yesu kuwe, hân zo kamân
gootŋan zeipkât a ambân doŋbepŋâ âim gam den zo sâlâpkuwe. 21 Yuda
zeŋgât tirik namâ galem a patâ, ziŋ Pilato itâ sâm dukuwe, "Yuda zeŋgât
a kutâ mân kulemgu. Itâ kulemgu. Zikŋak itâ sâip, 'Nâ Yuda zeŋgât a
kutâ.'" 22 Yatâ sâne Pilatoŋâ sâip, "Sâ kulemgue, zo yatik zeik."
23 Kâwali a kimembut, ziŋ Yesu poru nagân komŋâ sâk pâke umŋaŋgât
sâkŋaŋgât, zo mem kâsâpkum aŋgâwe. 24 Hâmbâ umŋan zorat itâ sawe,
"Zo mânâŋgârindâ bâliŋ opap." Yatâ sâm wenzu pam ikne muyageip dâp
miwe. Yatâ utnetâ Kembugât ekabân den kulemguwe, zo bon oip. Den zo
itâ,

"Hâmbânâ kwâkŋan kâsâpkum miwe. Hâmbâ umŋan ko zorat
wenzu pam ikne muyagei miwe."

Kâwali a zen yatâ urâwe.
25 Yesugât poru topŋan ambân kirâwe, zo kutziŋâ itâ. Mamŋâ sot
mamŋaŋgât gatŋâ. Maria, Kelopagât ambinŋâ sot Maria, Madala
kamânân gokŋâ. 26 Yesu mamŋâ sot aŋâ nâ umŋandâ gâsunimap, net
nikiri kiritâ mamŋâ itâ sâm dukuip, "Nangâ zi eknan." 27 Yatâ sâmŋâ nâ
itâ dâtnogip, "Mamgâ zi eknan." Yatâ sâipkât narâk zorenâk Yesu mamŋâ
diiga nâgât mirin topkwap tâtat mâme oip. Oi yatâ ândim gâip.

Yesu moip.
(Mt 27:45-56 Mk 15:33-41 Lu 23:44-49)

28 Yesuŋâ nepnâ âkap nâŋgâm Kembugât ekabân den ziap, zo bon
upapkât den itâ sâip, "Toogât otnigap." 29 Oi hâkop ŋâi umŋan winiga
too kâlakŋâ zeip. Zoren âi saru kâmon zoren pam sâmbum kikerân sum
kapiŋkum lâuŋan pane neip. 30 Yesu zâk too zo nemŋâ itâ sâip. "Mârum
âkap." Yatâ sâmŋâ kâuk pindiŋsâi kaapumŋâ taki moip.
31 Yuda zeŋgât kendon patâgât kubikkubik narâk oi itâ nâŋgâwe, "A
zen kendonân poru nagân kinetâ mân dâp upap." (Kendon zo Yuda
zeŋgât kendon patâ.) Yatâ nâŋgâm Pilatogâren âi dukuwe, Kâwali a zen
a poru nagân kirâwe, zeŋgât soozin siŋit kom namuŋne mumbigât sot
kâmbarâŋziŋâ mâkâm hanzâŋgobigât Yuda a nâŋgâziŋgip. 32 Oi kâwali
a zen bâliŋ mâme a zagât zo soozik siŋit kom namuŋâwe. 33 Yatâ opŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesugâren ga igâwe. Zâk mârum moip. Yatâ ekŋâ sooŋâ siŋit mân kom
namuŋâwe. 34 Kâwali a ŋâiŋâ Yesu parâmŋan kâlâuŋâ sum kwâpârâŋgi
gilâm sot too gem gâip. 35 Nâ zo egâwangât perâkŋak san. Nâ nâŋgan,
den zo bonŋâ. Zorat zen nâŋgâne bon upap.
36 Kembugât ekabân mârum itâ kulemguwe, zo bon upapkât urâwe.
Den zo itâ,
"Zen siŋitŋâ mân kom namuŋbi."
37 Oi Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,
"Zen sum pâroŋ parâwe, zâkkâren sen kwap ikpi."

Yesu hanguwe.
(Mt 27:57-61 Mk 15:42-47 Lu 23:50-56)

38 Kwâkŋan Yosepe, Arimataia kamânân gokŋâ, zâkŋâ Pilatogâren âimŋâ
Yesugât kâmbarâŋ mâkâbapkât sâip. Sâi Pilatoŋâ nâŋgâŋaŋgi âi kâmbarâŋ
mem ârip. (Mârum Yosepe zâk Yesugât a ândeip. Ka zâk Yuda a sâtŋâ zeŋgât
keŋgât op zo muyap mân sâm ândeip.) 39 Oi a ŋâi mârum ŋâtigân Yesugâren
gâip, kutŋâ Nikodemo, zâk kelâk hitom âlip top ŋâi zagât mâporâwe, irâ
patâ kât mimiŋ yâmbâtŋâ, zo yatâ zo mem âim Yosepe bekŋan meip.
40 Bekŋan mei Yesugât kâmbarâŋ saŋgonŋâ sâŋgum kâu sot kelâk hitom
âlipŋâ, zorâŋ kâpiwet. Yuda a ziŋ yatâ opmarâwe. 41 Oi Yesu kuwe, hân
zorat ginŋan nak kâlam ŋâi zeip. Zoren kât mâtâp kwâpârâŋgâne zeip.
Zoren a ŋâi mârum mân zâmbarâwe. Narâk zoren Yuda zeŋgât kendon patâ
mâte oipkât Yesugât kâmbarâŋ zo pâŋkânogân zo parâwet. 42 (-)

Yesu mumuŋan gâbâ zaarip.
(Mt 28:1-8 Mk 16:1-8 Lu 24:1-12)

20 1 Yuda zeŋgât kendon âki haŋgât ŋâtikŋâ Maria, Madala
kamânân gokŋâ, zâk Yesugât kwagân arip. Âi takâm egi kât
patâ mâtâp mârum dooŋguwet, zo kâbakŋine zeip. 2 Yatâ ekŋâ sârârâk
kârâm âim Simoŋ Petero sot Yohane, nâ Yesuŋâ umŋandâ gâsunimap,
net muyagenikâm dâtnâkom sâip, "Kembugât kâmbarâŋ, zo kwagân gâbâ
mem arie. Oi ikâ âi pe, zo nen mân nâŋgen."
3 Yatâ sâi Petero sot bukuŋâ nâ, net mirin gâbâ gemŋâ kwagân âiwet.
4 Mâtâbân sârârâk kârâm âim nâŋâ Petero walâm kek âim kândon takâwan.
5 Âi takâm kât mâtâpŋan mân bagim yen pindiŋsâm eksa sâŋgumâk zei
egâwan. 6 Simoŋ Petero, zâk bet gamŋâ kât mâtâpŋan bagim sâŋgumâk zei
egip. 7 Sâŋgum ŋâi Yesugât kâukŋâ kâpiwet, zo zei egip. Sâŋgum zo sâŋgum
nâmbut zen sot mân zeip. Zikŋik kâpiyagom zeip. 8 Yatâ zei kândom kwagân
âi takâwan, nâŋâ bagimŋâ yatik ek, zaatsap zo bonŋâ sâm zo nâŋgâwan.
9 Ombeŋan ândiwenân Yesu mumuŋan gâbâ zaatpapkât Kembugât
ekaban den ziap, zo mân nâŋgâm kwâtâtiwen. 10 Yatâ ekŋâ a zagât net
kamânân âburem âiwet.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu zâk Maria Madala kamânân gok, zâkkâren muyageip.
(Mk 16:9-11)

11 Maria zâk kwak sâtŋan kin iseip. Isem tap ko pindiŋsâmŋâ kwagân
egip. 12 Egi sumbem a zagât hâmbâzik kâukâu Yesu mârum zeibân zo
tâitâ zikirip. Ŋâi zâk kâukŋâ zeibân, ŋâi kiŋâ zeibân tarâwet. 13 Oi zikŋâ
sâwet, “Ambân, gâ wangât isem taat?” Sâitâ zâkŋâ sâip, “Kembunaŋgât
kâmbarâŋ mem ŋâin âine kâruan.” 14 Yatâ sâm puriksâm Yesu zikŋâ egip.
Egip, zo Yesu holiŋâ mân ek nâŋgip.
15 Oi Yesuŋâ mâsikâm sâip, “Ambân, gâ wangât isiat? Ŋâi kârum
taat?” Oi Mariaŋâ a zo kâlam mariŋandâ kinzap nâŋgâm itâ sâm dukuip,
“Patânâ, gâ kâmbarâŋâ mem ŋâin âi paat oi ko sâna nâŋgâm âi mimbat,”
16 Sâi Yesuŋâ sâip, “Maria.” Sâi puriksâm Yuda denân Raboni sâip (niiŋ
denân ko, Patânâ).
17 Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Irabot Ibâgâren zâibâman. Ibâgâren mân
zariangât gâ mân gâsum aŋgân kârâniban. Gâ âi bukurâpnâ itâ sâm
dâzâŋgo, ‘Nâgât Ibâ, zeŋgât Ibâ, nâgât Anutu, zeŋgât Anutu, zâkkâren
zâibâman.’” 18 Maria, Madala kamânân gokŋâ, zâk âburem kamânân
âimŋâ arâpŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Nâ Kembu eksan.” Yatâ sâmŋâ Yesuŋâ
den sâip, zo arâpŋâ dâtnâŋgoip.

Arâpŋâ zen mirâ kâligen mindune zeŋgâren muyageip.
(Mk 16:14-18 Lu 24:36-49)

19 Sirâm zoren ŋâtiksâi arâpŋâ nen Yuda a sâtŋâ zeŋgât keŋgât op mirin
mindum mân gabigât mirâ mâtâp dooŋgumŋâ tarâwen. Tâindâ Yesu zâk
osetniŋan âsagem kin itâ sâm dâtnâŋgoip, “Um lumbe zeŋgâren zimbap.”
20 Yatâ sâmŋâ bikŋâ toren toren sot parâmŋâ, zo tirâpnâŋgoip. Oi arâpŋâ
nen Kembu ekŋâ umniŋ âlip oip. 21 Yesuŋâ dum zagâtŋâ dâtnâŋgoip,
“Um lumbe zeŋgâren zimbap. Ibânandâ sâŋgonnogip, yatik nâŋgoot zen
sâŋgonzâŋguan.” 22 Yatâ sâmŋâ waatniŋgâm sâip, “Tirik Kaapum minek.
23 Zen a zeŋgât tosaziŋ birânetâ buŋ upap. Ka tosaziŋ zimbapkât sâne
zemziŋgâbap.”

Tomagât den siŋgi.

24 Yesu arâp kiin zagât, neŋgâren gokŋâ ŋâi kutŋâ Toma (Zâk
booboo a konsâwen.) zâk ŋâin âi ândei Yesugât arâpŋâ, nen minduindâ
muyageniŋgip. 25 Oi bet a bukurâpŋâ nen siŋgi zo Toma itâ sâm
dukuwen, “Nen Kembu iksen.” Yatâ sâindâ Tomaŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip,
“Ninak sinnandâ ekŋâ bikŋan gutŋâ sâlâpnandâ pamŋâ parâmŋan gâsum
dinziŋâ nâŋga bon upap.”
26 Yatâ sâi ko bet ândim nâŋgâ kânok zoren Yesu arâpŋâ, nen Toma
sot ârândâŋ mindum mirâ mâtâp dooŋgumŋâ tarâwen. Tâindâ Yesuŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

osetniŋan muyagem kin itâ sâm dâtnâŋgoip, “Um lumbe zeŋgâren
zimbap.” 27 Yatâ dâtnâŋgomŋâ Toma itâ dukuip, “Toma, sâlâpkâ ziren
pânan. Bitnâ gâsum ek. Bikâ pam parâmnan weenan. Oi gâ um zagât
mân op nâŋgâm pâlâtâŋ kwatni.” 28 Sâi Tomaŋâ sâip, “Gâ Kembunâ
sot Anutunâ.” 29 Sâi Yesuŋâ dukuip, “Gâ neksatkât nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnigat? A zen mân nekŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnime, zeŋgât nâŋga
sâtâreŋoot uap.

Ekap zirat topŋâ.

30 Yesuŋâ arâpŋâ nen sot tap kulem top top tuugip, torenŋâ zo ekap
ziren mân kulemguwan. 31 Den kulemguwan, zo itâgât kulemguwan. Zen
sâlâpkum nâŋgâm Yesu zâk a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum
sâsâŋ, Anutugât nanŋâ. Den zo nâŋgâne bon upap. Oi zikŋâ nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm kutsiŋgiŋaŋgât opŋâ ândiândi kâtik mimbi.

Arâpŋâ saruyân ândine zeŋgâren âsageip.

21 1 Ândim Yesuŋâ arâp neŋgâren dum muyageniŋgip. Tiberia
saruyân itâ muyageniŋgip. 2 Simoŋ Petero, Toma (booboo a),
Natanae, Kana kamân Galilaia hânân gokŋâ, Zebedaiogât nanzatŋâ
Yakobo sot munŋâ nâ sot arâpŋâ nâmbutŋâ zeŋgâren gâbâ a zagât. A yatâ
zo mindum ândiwen. 3 Ândeindâ Simoŋ Peteroŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Nâ
saru zuu mimbam âibâman.” Sâi niŋâ sâwen. “Nen ârândâŋ.” Sâmŋâ âi
waŋgâyân zâim ŋâtik zoren zuugât nep tuum ândim mân muyagiwen.
4 Sâruyân ândeindâ mirâ haŋsâbam oi Yesuŋâ sagân ga kirip. Kiri Yesu
tobatŋâ mân ek nâŋgâwen. 5 Oi Yesuŋâ mâsikâniŋgâm sâip, “Katep, zen
zuu ŋâi mie?” Sâi niŋâ sâwen, “Buŋâ.” 6 Sâindâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Irâ
zo bongen pane giari saru zuu doŋbep sândubi.” Sâi irâ pâindâ giari saru
zuu doŋbep patâ gam geine sâmbum osiwen.
7 Yesu umŋandâ gâsunimap, nâŋâ Petero itâ dukuwan, “Zo Kembu.”
Sa Petero zâk Kembu kutŋâ nâŋgâm nepkât sâŋgumâk lap ândeipkât
hâmbâŋâ mem hurâgum saruyân pâtan arip. 8 Nen kârebân mân
ândiwen. Sak gootŋan ândiwen. Arâpŋâ nâmbutŋâ, nen waŋgâyâk sâtŋan
âinam zuu sot irâ, zo diigindâ tâi âiwen.
9 Sagân zâimŋâ kut ŋâi ŋâi itâ muyagiwen. Kârâp sisiŋan saru zuu sot
nalem sem zeip. 10 Âi takindâ Yesuŋâ itâ sâm dâtnâŋgoip, “Zuu mie, zo
torenŋâ mem ganek.” 11 Sâi Simoŋ Petero, zâk waŋgâyân zâim zuu irâ zo
sâmbui sagân gâip. Oi irin zo zuu patâ patâ doŋbep 153 yatâ, zo ziwe. Oi
irâ zo mân âmbârâŋgip, zorat nâŋgindâ metŋâ oip.
12 Yesuŋâ itâ sâip, “Zen ga nalem ninek.” Sâi arâpŋâ nen dap yatâ
mâsikâbem, “Gâ ŋâi.” Nen Kembu zo nâŋgâwen. 13 Oi Yesuŋâ neŋgâren
gamŋâ nalem sot zuu kâsâpkum niŋgip.
14 Zo Yesu mumuŋan gâbâ zaatŋâ muyageniŋgi sâp karâmbut oip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesuŋâ Petero sâp kârâmbut den sâm mâsikip.

15 Haŋgât nalem neindâ ko Yesuŋâ Simoŋ Petero itâ sâm mâsikip,
“Simoŋ, Yohanegât nanŋâ, Bukurâpkâ zi, zen umziŋandâ gâsânome. Gâŋâ
walâziŋgâm umgandâ gâsânomat?” Sâi Peteroŋ sâip, “Kembu, Nâ gâgât
otnimap, zo nâŋgat.” Sâi Yesuŋâ dukuip, “Gâ râma gwamŋâ gakârâpnâ
galem otziŋgâban.”
16 Yatâ sâm dum mâsikip, “Simoŋ, Yohanegât nanŋâ, gâ perâkŋak
umgandâ gâsânomat?” Sâi Peteroŋâ sâip, “Kembu, nâ gâgât otnimap, zo
nâŋgat.” Sâi Yesuŋâ dukuip, “Râma gakârâpnâ zeŋgât galem otziŋgâm
ândiban.”
17 Yatâ sâm dum mâsikip, “Simoŋ, Yohanegât nanŋâ, gâ perâkŋak nâgât
otgimap?” Yesuŋâ sâp karâmbut den yatâ sâi ko Petero umŋâ bâlei sâip,
“Kembu, gâ kut ŋâi ŋâi zo nâŋgâm nâŋgâmat. Oi nâ gâgât otnimap, zo
nâŋgat.” Sâi Yesuŋâ sâip, “Gâ râma gakârâpnâ galem otziŋgâm ândiban.
18 Nâ perâkŋak dâgobâ. Gâ sigan ândim zoren mo zoren âibam otgigi
âimâin. Oi bet ko gâ sombâ opŋâ bikâ pâna kâsarâpkâ ziŋ saagim gobi.”
19 (Yesuŋâ zo yatâ sâm Petero mumbapkât den dukuip. Mumbap, zoren a
ziŋâ ekŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbigât nâŋgâm sâip.) Den yatâ sâm
dukuip, “Gâ molini.”
20 Oi Petero zâk puriksâm a Yesu umŋandâ gâsunimap, nâ kândâtŋan
ga negip. Mârum Yesu mân mom arâpŋâ nen sot nalem neip, narâk zoren
nâ Yesu gootŋan âi itâ mâsikâwan, “Kembu, ŋâiŋâ sâi gâsâgobi?” 21 Oi
nâ bet ga Peteroŋâ nekŋâ Yesu nâgât mâsikâm sâip, “Kembu, a zirâŋ dap
upap?” 22 Mâsiki Yesuŋâ itâ sâm dukuip, “Zâk ândei nâ puriksâbat mo zâk
ândim mumbap, zorat gâ zâkkât wangât sat? Gâ yen ga molini.” 23 Yatâ
sâi ko arâpŋâ sot bukurâpziŋ Yohane nâgât itâ sâm gulipkuwe, “A zo mân
mumbap.” Ka Yesu zâk nâgât yatâ mân sâip. Zâkŋâ itâ sâip, “Zâkŋâ ândei
âburibat mo ândim mumbap, zorat gâ wangât zâkkât sat?”

Yohanegât bukurâpŋâ den murukŋâ kulemguwe.

24 A zorâŋ kut ŋâi ŋâi zo ek nâŋgâm sâm muyagem ekap zi kulemgoip.
Zâk kwembiŋ den kulemgoip. Oi nen zâkkât itâ nâŋgâmen, “Diŋâ zo
bonŋâ.”
25 Yesuŋâ kut ŋâi ŋâi doŋbep oip, zo ekabân mân kulemguwen. Zo
ekabân kulemgum naŋgindâ sâi hân zi piksâi a ziŋ mân sâlâpkum
nâŋgâbe.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aposolo zengât den siŋgi Lukaŋâ kulemgoip.

Yesuŋâ Tirik Kaapum ziŋgâbat sâm sumbemân zarip.
(Mk 16:19-20 Lu 24:53)

1 1 O Teopilo, nâ mârum den kulemgum giwan, zo Yesu nep tuugip sot
siŋgi âlip sâip, zorat den siŋgi otgiwan. 2 Zâkŋâ nepŋâ topkwap tuum âim
sumbemân zâibapkât narâkŋâ mâte oi Tirik Kaapumŋâ okŋaŋgi Aposolo mârum
gâsum sâlâpzâŋgoipŋâ nep diŋ sâm ziŋgip. Den zo dâzâŋgom naŋgi Anutuŋâ
diim sumbemân zarip. Zorat den siŋgi mârum kulemguwan. 3 Zâk sâknam
nâŋgâm mom zem zaatŋâ arâpŋâ zen sot sirâm 40, zorat umŋan âsageziŋgâm
ândeip. Zen nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbigât âsageziŋgâm ândeip. Anutu um
topŋan ândiândiŋaŋgât den dâzâŋgom ândeip. 4 Oi zen sot tapŋâ den itâ sâm
dâzâŋgoip, “Zen Yerusalem kamân mân birâbi. Ibânandâ kut ŋâi ziŋgâbap, zorat
mambât ândibi. Zorat den itâ sâm dâzângowan. 5 Yohane zâk too saŋgonziŋgip.
Ka narâk mân kârep oi nâŋâ Tirik Kaapum saŋgonziŋgâbat.”
6 Yatâ sâi mindum ândiwe, zen itâ sâm mâsikâwe, “Kembu, gâ narâk ziren
kâsarâpniŋâ moliziŋgâna Isirae niiŋak dum a kutâ op ândinat?” 7 Sâne itâ
sâm dâzâŋgoip, “Ibâ, zâk ziŋâ narâkŋâ nâŋgâbigât mân sâip. Ibâ, zâk kâwali
imbaŋâŋaŋgât opŋâ narâk zo pâip. Ziŋâ zo mân nâŋgâbi. 8 Zâkŋâ Tirik Kaapum
sâŋgongoi zeŋgâren gem gam imbaŋâ ziŋgi zen nâgât den siŋgi sâsâŋ a upi. Yatâ
opŋâ Yerusalem kamânân sot Yudaia hânân sot Samaria hânân sot hân kârebân
aksik, nâgât den siŋgi zeŋgâren sâne laŋ kârâm âibap.”
9 Den yatâ sâi iknetâ sumbemân zarip. Zari unumunumŋâ ga dooŋgoi
mem zari mân igâwe. 10 Oi sumbemân zari arâpŋâ zen tok ek kine a
zagât hâmbâzik kâukâu, zet zeŋgâren âsagem kirâwet. 11 Oi itâ sâm
dâzâŋgowet, “Galilaia gokŋâ, zen wangât sumbemân ek kinze? Anutuŋâ
Yesu mem sumbemân zariap. Yesu zariap, zo yatik âburem gibap.”

Arâp zen âburem ninâu nep tuuwe.

12 Aposolo zen Oliwa bâkŋan gâbâ gem âburem Yerusalem kamânân
âiwe. Bakŋâ zo Yerusalem kamân gootŋan taap. 13 Kamânân âimŋâ mirâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tâpmarâwe, zoren zâiwe. A kutziŋâ itâ, Petero, Yohane, Yakobo, Andrea,
Pilipo, Toma, Batolomaio, Mataio, Yakobo Alipaiogât nanŋâ, Simoŋ Zelote
sot Yuda Yakobogât nanŋâ. 14 A zo aksik um kânok op ninâu sâm ândiwe.
Yatâ utne Yesu mamŋâ Maria sot ambân nâmbutŋâ sot Yesu murâpŋâ,
zen aksik betziŋan mem ândiwe.

Yudagât gebâkŋan a ŋâi muyagiwe.

15 Narâk zoren Yesu a ambân kâmurâpŋâ ândiwe, 120 yatâ, zorâŋ
mindum tarâwe. Oi Peteroŋâ zaat den itâ sâm dâzâŋgoip, 16 "Bukurâp,
Yudaŋâ kâsa diiziŋgi Yesu gâsuwe. Zorat mârumŋan Tirik Kaapumŋâ
Dawidigât umŋan den pâi den zo sâm Kembugât ekabân kulemgoip. Zo
dap op yen zembap? 17 Yuda zâk niiŋan gokŋâ. Nen sot nep ârândâŋ meip.
18 Oi a zorâŋ kâmbamgât sâŋgânnŋâ mem hân ŋâi kwâlip. Zoren âi hânân
gei kom kâmboŋ kunziri zem tip gem naŋgip. 19 Den siŋgi zo Yerusalem a
ambân ziŋ aksik nâŋgâm hân zorat kutŋâ Akedama sâwe (niiŋ denân ko
kâmbam hân). 20 Psalm ekabân den itâ kulemgune ziap,

'Zâkkât mirâ kamân kwamen zimbap. Zoren a ŋâi mân ândibap.'

Oi den ŋâi itâ ziap,

'Zo a ŋâiŋâ gebâkŋan kinbap.'

21 Oi a nâmbutŋâ nen sot ândimŋâ Kembu Yesuŋâ nep tuugip, zo ek
naŋgâwe. 22 Oi Yohanennŋâ too saŋgonŋaŋgi nepŋâ topkwâip, narâk zoren
zâkkâren târokwap ândeindâ ândim sumbemân zarip. Oi a zo zeŋgâren
gâbâ a ŋâi, zâk betniŋan mei Yesu mom zaarip, zorat den siŋgi sâindâ laŋ
kârâbap."

23 Peteroŋâ yatâ sâi a zagât muyagezikâwe. Ŋâi kutŋâ Yosepe Basaba
sâmarâwe, kutŋâ ŋâi Yusito. Oi a ŋâi ko kutŋâ Matia. 24 Muyagezikâm
itâ sâm ninâu sâwe, "O Kembu, a zeŋgât umziŋâ ek nâŋgâmat. A zagât
zi, zekâren gâbâ ŋâi gâsum sâlâpkuat, zo tirâpnâŋgona iknâ. 25 Yudaŋâ
Aposolo nepŋâ kwâkâm mâtâp bâliŋan arip, zorat ŋâiŋâ zâkkât gebâkŋan
ândibap." 26 Ninâu yatâ sâmŋâ wenzu pane Matiagât âsagei Aposolo kiin
kânok târokwatziŋgip.

Tirik Kaapum gem gâip.

2 1 Yuda zeŋgât kendon ŋâi kutŋâ Pentekos narâk oi Yesugât a
ambârâpŋâ zen mirâ kânogân mindum tarâwe. 2 Tatne sumbemân
gâbâ kwamit ŋâi pibâ patâ kwamit yatâ kwamiragom geip. Gemŋâ mirâ
tarâwe, zoren zâi piksâip. 3 Zen tap iknetâ kârâp bâlam yatâ âsagem
âbâŋgum kâukziŋan ge tap arip. 4 Oi Tirik Kaapumŋâ umziŋan gei
piksâm imbaŋâ ziŋgi den gându ŋâi ŋâi sâm âiwe.

5 Narâk zoren Yerusalem kamânân a hân dâp ga ândiwe. A zo, zen
Anutu mâpâsemarâwe. 6 Oi a doŋbep patâ zen kwamit zo nâŋgâm
mindune Aposolo zen dinziŋâ dâp sâne nâŋgâm kwakmak op kirâwe. 7 Oi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imbaŋâziŋ buŋ oi itâ sâwe, “A den se, zen aksik Galilaia a. 8 Dap op den
yatâ sâne nâŋgindâ dinniŋâ yatâ uap? 9 Nen zi Mende a, Pata a, Elam a,
Mesopotamia hânân gok, Yudaia hânân gok, Kapadosia hânân gok, Ponto
hânân gok, Asia hânân gok. 10 Pirigia hânân gok, Pampilia hânân gok,
Aigita hânân gok, Libia hânân Kirene zeŋgât kamân goot goot, zoren
gok. Nâmbutŋâ nen Roma kamânân gok. 11 Oi nen Isirae sot kamân ŋâin
gâbâ Anutu mâpâsimen. Nâmbutŋâ nen Keret a sot Arabia a. Nen yatâ
zorâŋ ândimŋâ dinniŋâ dâp Anutu kut ŋâi ŋâi âlipŋâ oip, zorat siŋgi sâne
nâŋgen.” 12 A zen yatâ sâm imbaŋâziŋ buŋ oi kwakmak op kin âragum
sâwe, “Zi topŋâ dap yatâ?” 13 Oi a nâmbutŋandâ mem ge kwâkwat den itâ
sâwe, “A zi too kâtik nem um gulip op se.”

Peteroŋâ zorat topŋâ dâzâŋgoip.

14 Petero zâk bukurâpŋâ kiin kânok, zen sot kin den kâtikŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, “Yerusalem kamân mâirâp sot Yuda a nâmbutŋâ, zen aksik
nâ den sa kindap kwap nâŋgânek. 15 A zi kinze, zeŋgât itâ se, ‘Too kâtik
nemŋâ um gulip ue.’ Yatâ buŋâ. Mirâ mân kâtigei nen dap op too kâtik
nimbem. 16 Zorat Propete Yoeleŋâ den ŋâi itâ sâm kulemgoip. Den zo
bonŋâ muyagiap,

17 ‘Anutuŋâ itâ sap, “Gâtâm hângât narâk âkâbâ sâi nâ Kaapumnâ a
ambân aksik ziŋgâbat. Ziŋga ko nan bârarâpziŋâ zen Propete ziŋâ
den sâme, zo yatâ sâbi. A sigan, ziŋâ kut ŋâi ŋâi sen mârât ikpi.
A ambân sombâ, ziŋâ uman bonŋâ nâŋgâbi. 18 Narâk zoren kore
a ambân gakânâ Kaapum ziŋga Propete a yatâ op den sâbi. 19 Oi
nâ sa sumbemân sen pup kulem muyagibap. Ombeŋan hânân top
lâkulâku kulem muyagibap. Gilâm sot kârâp sot kâbak, zorâŋ hân
kwârakubap. 20 Mirâsiŋ sumunkumbap. Kâin siŋâ kuriŋkom gilâm
yatâ upap. Oi Kembugât narâk mâte upap. Kembugât narâk âlipŋâ
âsakŋoot muyagibap. 21 Oi narâk zoren ŋâi zâk Kembu konsâbap,
zâk bâliŋan gâbâ mâkâbap.” ’”

Peteroŋâ Yesugât topŋâ sâm kâkŋan kwâip.

22 Yatâ sâmŋâ Peteroŋâ itâ sâip, “Isirae a, nâ dâzâŋgua nâŋgânek.
Anutuŋâ Yesu Nasarete kamânân gokŋâ mam okŋaŋgi osetniŋan ândim
nep patâ sot sen mârât kulem tuugip. Zâk Anutugâren gâbâ gâip. Nep
tuugip, zorâŋâ topŋâ sâm muyagei igâwe. 23 Mârum Anutuŋâ zâkkât nâŋgi
zeipkât mâtâp zo sâm pindip, zo yatik zen kut ŋâi ŋâi okŋaŋgâm Kembugât
gurumin den kukuŋ a ziŋgâne âi poru nagân kune moip. 24 Ka Anutuŋâ
mumuŋaŋgât tâk olaŋ diim sumbemân zarip. Mumuŋandâ dap yatâ aŋgân
kârâbap? 25 Zorat Dawidiŋâ zâkkât den kânŋan sâm itâ kulemguip,

‘Nâ Kembu mâteyâk ek ândiwan. Zâkŋâ âsâbâŋ bitnâ bongen tâi
mân loribat. 26 Zorat ko umnâ âlip oi nâmbâlamnandâ sâm sâtâre

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

okŋaŋgâman. Sâknandâ mom zaatpapkât mambât ândibat.
27 Anutuŋâ, Gâ mân birâniban, zorat ko mumuŋâ zeŋgâren mân
âi ândibat. Gâ tirik agâ mân birâniban, zorat ko momŋâ mân
alâgibat. 28 Gâ ândiândiŋ mâtâp tirâpnogin. Mâtegan ândia
otninandâ sâtâre kwâkŋan ândibat.'"
29 Peteroŋâ yatâ sâmŋâ itâ sâip, "O bukurâpnâ, nâ sâkuniŋâ Dawidi,
zâkkât den sapsum ziŋgâbâ. Zâk moi hanguwe. Oi kwakŋâ ek nâŋgâm
ândime. 30 Zâk Propete a ândim itâ nâŋgip, 'Anutu zâk kiurâpnâ zeŋgâren
gâbâ ŋâi gâsum sâlâpkoi nâgât a kutâ tâtarân tâpapkât sâm kâtigeip.'
31 Zo nâŋgâm Kristo zaatzaatŋaŋgât itâ sâip, 'Zâk mumuŋâ zeŋgâren
ândibapkât Anutuŋâ mân birâbap. Momŋâ sâkŋâ mân alâgibap.' 32 Oi
Anutuŋâ Yesu mâŋgei zaari sinniŋandâ igâwen. 33 Oi Anutuŋâ Yesu
âsanŋâ bongen a kutâ kwânâŋgi tâi Tirik Kaapum siŋgi kwatniŋgip.
Yesuŋâ zo mem niŋgi kwamit nâŋgâm ikse. 34 Dawidiŋâ sumbemân mân
zarip op ko laŋ den itâ sâip,
'Kembuŋâ nâgât kembu itâ sâm dukuip, "Nâgât âsannan tâtnan.
35 Tâtna kâsarâpkâ minduziŋga kiŋgaŋgât kombâŋ upi." '
36 Isirae a aksik patâ itâ nâŋgâbi. Yesu poru nagân kuwe, zâk Anutuŋâ
Kembu sot a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo,
kwânâŋgi ândiap."

A doŋbep umziŋ melâŋne too saŋgonziŋgâwe.

37 Peteroŋâ den yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâm umziŋ bâliŋ oi Petero sot
bukurâpŋâ itâ sâm mâsikâziŋgâwe, "Bukurâpniŋ, nen dap oindâ dâp
upap?"
38 Sâne Peteroŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Umziŋ melâŋne Yesu Kristogât
korân too saŋgonziŋgindâ tosaziŋ buŋ upap. Yatâ utne Anutuŋâ Tirik
Kaapum ziŋgâbap. 39 Ziiŋâ sot kiurâpziŋâ sot kârebân ândie, Kembu
Anutuŋâ diiziŋgâbap dâp, Tirik Kaapum zeŋgât siŋgi sâsâŋ, zo ziŋgâbap."
40 Petero zâk den yatâ sâm den târokwap den girem itâ sâm dâzâŋgoip,
"Zen bâliŋ mâme a osetziŋan gâbâ gane Anutuŋâ gâsuziŋgâbap." 41 Sâi
sirâm zoren a ambân 3 tausen yatâ, ziŋâ Peterogât den nâŋgâm umziŋâ
gâsui too saŋgonziŋgâne Yesugât kâmut, zeŋgâren târokwarâwe.

Ninâugât âsâbâŋ mindumarâwe.

42 Oi Aposolo, zen siŋgi âlip dâzâŋgone nâŋgâm ândiwe. Oi umziŋâ
gâsâyagom ninâu sot nalemgât âsâbâŋ mindumarâwe. 43 Oi Aposolo ziŋ
Yerusalem kamânân sen mârât kulem top top tuumarâwe. Oi a ambân,
zen aksik keŋgât op naŋgâwe. 44 Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe, zen
kut ŋâi ŋâiziŋâ kânogâk zeip. 45 Oi hân sot sikumziŋ pane sâŋgân mem
a giginâ kâsâpkum ziŋgâmarâwe. 46 Zen sirâmŋâ sirâmŋâ um kânok op
tirik namin zâi mindumarâwe. Oi mirâziŋan nalem ârândâŋ nemarâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Oi nalem zo sâtâreyân nemarâwe. 47 Oi Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâwe.
Yatâ utne a ambân, zen ziŋgit umâlep urâwe. Oi Kembu zâk sirâmŋâ
sirâmŋâ a ambân Yesugât kâmurân târokwatziŋgâmâip.

Peteroŋâ a ŋâi kubigip.

3 1 Sirâm ŋâin mirâ oi, ninâu sâsâŋ narâk oi Petero sot Yohane, zet
tirik namin zâiwet. 2 Oi a ŋâi mam kâmboŋ kâligen gâbâ kiŋ bâliŋâ
âsageip, zâk lum gawe. A zo bukurâpŋâ sirâmŋâ sirâmŋâ lum tirik namâ
mâtâp âlipŋâ, hikpârâkŋoot, zoren pane kât sikumgât oletziŋgâmâip.
3 Oi Petero sot Yohane zet tirik namin zâiram oitâ zikitŋâ oletzikip.
4 Oletziki zet ek kin Peteroŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ net nikit.” 5 Peteroŋâ
sâi kât niram sabot sâm sen kwap zikirip. 6 Yatâ oi Peteroŋâ itâ sâm
dukuip, “Kât sikum mân zemnigap. Kut zi kânok zemnigap, zo gibâman.
Yesu Kristo, Nasarete gokŋâ, zâkkât sâtkât dâgoga zaat âim ga.” 7 Yatâ
sâm bikŋâ bongen gâsum zaarip. Yatâ oi zorâŋak kiŋ bâliŋ zo winziksâi
zaat kirip. 8 Zaat âim gam kin ko zet sot ârândâŋ tirik namin zâiwe.
A kiŋ bâliŋ zo pâtan âim gam Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgip 9 Anutu
sâm âlip kwâkŋaŋgi a aksik zen ek nâŋgâwe, zen itâ sâwe. 10 “A zo tirik
namâ mâtâp âlipŋâ, hikpârâkŋoot, zoren tap oletziŋgâmap.” Oi a zo
kubikŋaŋgip, zorat ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oip. 11 Oi Petero, Yohane zekâren
târokwatziki a aksik patâ tirik namâ umŋâ ŋâi kutŋâ Salomo, zoren
zekâren mindumŋâ sâlâpziŋan zim kirâwe.

Peteroŋâ a siŋgi âlip dâzâŋgoip.

12 Zen mindum kine Peteroŋâ ziŋgitŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip,
“Isirae a, zen wangât a zirat opŋâ nikit kinze? Zi niikŋâ imbaŋan mân
kubikset. Zen dap nâŋge? Târâraknikŋaŋgât Anutuŋâ kubiksap? 13 Yatâ
buŋâ. Abaram, Isaka, Yakobo sot sâkurâpniŋ, zeŋgât Anutu, zâkŋâ
kore aŋâ Yesu sumbemân a kutâ kwânâŋgi ândiap. Oi zen Yesu gâsum
a sâtŋâ ziŋgâne Pilatogâren diim âine olaŋbat sâip. 14 Olaŋbat sâi zen
kândâtkuwe. Tirik sot târârak a zo kândâtkum kâmbam a ŋâi olaŋbapkât
sâwe. 15 Ândiândiŋ mariŋâ kuwe. Kune moi Anutuŋâ mâŋgei zaari
igâwen. 16 Oi kiŋ bâliŋ a ikme zi Yesu kutŋâ konsâitâ a zi kubikŋaŋgi
sâkŋâ âlip oi ikse. Yesugâren nâŋgâm pâlâtâŋ oitâ âlip op zaatsap.
17 Bukurâpnâ, nâ nâŋgan. Zen sot patârâpziŋâ, zen Yesu topŋâ mân
nâŋgâm kuwe. 18 Yatâ utnetâ Kristo sâknam nâŋgâm moip, zorat Anutuŋâ
mârumŋan Propete a zeŋgât lâuyân den pâi sâm kulemguwe. Anutuŋâ sâi
den kulemguwe, zorat bonŋâ âsageip. 19 Oi zen umziŋâ melâŋ ândiândi
sâŋgiŋâ kândâtkune tosaziŋ birâbap. Oi Kembuŋâ umziŋ mem sândukŋan
kwatziŋgâbap.
20 Kembu Yesu Kristo ziŋgâbap. Zâk zeŋgât siŋgi sâm gâsum sâlâpkoip.
21 Zâkŋâ sumbemân ândei kut ŋâi ŋâi âsagem naŋgâbapkât narâk mâte

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

upap. Zorat Anutuŋâ mârumŋan den Propete gakârâpŋâ lâuziŋan pâi
sâwe. 22 Mose zâk den itâ sâip,
‘Kembu Anutuŋâ bukurâpziŋ zeŋgâren gâbâ Propete ŋâi, nâ
yatâ, muyagem den dâzâŋgoi nâŋgâbi. 23 Oi ŋâi zâk zâkkât den
kwâkâbap, zo Anutuŋâ kom naŋgâbap. A zo Anutu a gakârâp
zeŋgât oserân mân ândibap.’
24 Oi Samue sot Propete a nâmbutŋâ ândim gawe, zen kut ŋâi aksik
narâk ziren âsagiap, zorat den sâm kulemguwe. 25 Zen ko Propete a
ândiwe, zeŋgât kiurâp. Sâkurâpziŋ zen sot Anutuŋâ târotâro oip. Zen
târotâro zorat umŋan ândie. Anutuŋâ târotâro zo Abaram itâ dukum
muyageip,
‘Nâ kiurâpkâ mâsop minziŋgâbat. Mâsop zorâŋ hânŋâ hânŋâ a
dâpziŋ upap.’
26 Anutuŋâ kore aŋâ Yesu sâŋgongoi gem muyageip. Zen orot mâme
bâliŋâziŋâ birâbigât gem gâip. Zâkŋâ diiziŋgi bâliŋâziŋâ birânetâ mâsop
minziŋgâbap.”

Petero sot Yohane tâk namin zâparâwe.

4 1 Petero sot Yohane, zet a den dâzâŋgom kiritâ tirik namâ galem a
sot tirik namâ kâwali a sâtŋâ sot Sadukaio a, zen ârândâŋ zekâren
gawe. 2 Zet a siŋgi âlip dâzâŋgowet. Yesu zâk mumuŋan gâbâ zari a
ambân aksik yatâ zaatpi, zorat den sâitâ a sâtŋâ zen nâŋgâne bâliŋ oip.
3 A sâtŋâ zen gâsuzikâm mirâ mârum ŋâtiksâipkât tâk namin zâpane
zeitâ haŋsâip. 4 Oi Peteroŋâ siŋgi âlip sâi nâŋgâwe, zeŋgâren gâbâ doŋbep
ziŋâ zo nâŋgâne bon oi Yesugât kâmurân târokwatne a aksik teŋgâziŋâ a
5 tausen yatâ urâwe.

Peteroŋâ Yesugât kutŋâ sâm muyageip.

5 Haŋsâi a sâtŋâ sot a patâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a,
zen Yerusalem kamânân minduwe. 6 Tirik namâ galem a patâ Hanasi sot
Kaipa, Yohane, Alesande sot a ambârâpziŋâ zen sot minduwe. 7 Mindum
sâne Petero sot Yohane diizikâm osetziŋan âi zâpane kirâwet. Kiritâ itâ
mâsikâzikâwe, “Ŋâiŋâ imbaŋâ ziki kulem zi tuugabot? Ŋâigât sâtkât
uabot?”
8 Oi Petero zâk kiri Tirik Kaapumŋâ umŋan piksâi itâ sâm dâzâŋgoip,
“Galem a sot a ambân zeŋgât patârâpziŋâ, nâ sa nâŋgânek. 9 Net kiŋ
bâliŋ a bekŋan miet, zorat mâsikânike? A zi dap op âlip uap sâm, zorat
op mâsikânike? 10 Mâsikânike, gât ko sapsuga zen sot Isirae a aksik zen
nâŋgânek. Zen Yesu Kristo, Nasarete kamânân gokŋâ poru nagân kune
moi Anutuŋâ mumuŋan gâbâ mâŋgei zaat ândiap. Zâkkât imbaŋâŋaŋgât
opŋâ a zi âlip op mâteziŋan kinzap. 11 Yesu zâk mirâ kunkun ŋâi yatâ
uap. Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Mirâ tuutuuŋ a zen kunkun ŋâi ekŋâ âkon op birâwe. Kembuŋâ kunkun zorâŋâ mem namin kwânâŋgi kunkun patâ kâtikŋâ op kinzap.’

12 Kubikkubik zo zâk zikŋik kubikniŋgâbap. A ŋâigât korân sâm orotŋâ, zo hânân mân ziap.”

Kembugât den lubi.

13 Oi Petero sot Yohane, zet a mâteziŋan kin mân keŋgât op den sâm kiritâ a ziŋ zekât itâ nâŋgâwe, “Zet ekap namin mân zâiwet.” Zo nâŋgâm imbaŋâziŋ buŋ oip. Oi zet mârum Yesu sot ândiwet, zo zikit nâŋgâwe. 14 Oi kiŋ bâliŋ kubigâwet, zorâŋ zet sot kiri ekŋâ zorat den sâm mâburinam kwagâwe.

15 Den kârum sâne âkŋan gei kiritâ ziiŋak den itâ sâm âraguwe, 16 “Nen a zâgât zi dap otzikânâ. Zet sen mârât kulem ŋâi muyageitâ Yerusalem kamânân a ambân aksik zen siŋgizik nâŋge. Zo mân sâm kwârakunat. 17 Oi den zo kamân dâp laŋ kâri nâŋgâbegât sâm keŋgât otzikindâ a ambân den mân dâzâŋgobabot.” 18 Yatâ sâm sâne zaritâ itâ sâm dâzâkowe, “Zet Yesugât kot sâm a ambân mân dâzâŋgobabot.”

19 Yatâ sâne Petero sot Yohane zet den itâ melâŋ dâzâŋgowet, “Ziiŋak nâŋgâm iknek. Zeŋgât den lum Anutugât den birânat, zorat Anutuŋâ nâŋgi dap upap? 20 Kut ŋâi ŋâi ek nâŋgâwen, den zo mân tik pânat.”

21 Yatâ sâitâ sâm keŋgât den dâzâkom zâpane âiwet. Kamânân a ambân zen sen mârât kulem zo ek nâŋgâm Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâwegât a sâtŋâ ziŋ zeŋgâren kwakŋâ Petero sot Yohane kut zo laŋ mân otzikâwe. 22 A kubigâwet, zo kendonŋâ 40 yatâ ândim gâi kubigâwet.

Yesugât kâmut zen mindum ninâu sâwe.

23 Petero sot Yohane minduminduyân gâbâ gem bukurâpzik zeŋgâren âim tirik namâ galem a patâ sot a ambân zeŋgât a patâ, ziŋâ den dâzâkowe, zo aksik dâzâŋgom naŋgâwet. 24 Yatâ sâitâ a ambân den zo nâŋgâm umziŋ mindum Anutugâren den itâ sâwe, “Kembu, gâ hân sumbem mariŋâ. Gâ sumbem sot hân, saru sot kut ŋâi ŋâiziŋoot muyageziŋgin. 25 Sâna Tirik Kaapumgâ zâkŋâ sâkuniŋ kore agâ Dawidi, zâkkât umŋan den pâi itâ sâip,

‘Um kâtik zen wangât den sârek op kwamitague? A zen wangât den bon buŋ se? 26 Hânŋâ hânŋâ a kutâ ga kinze. A patâ mindum kinze. Kembu sot a bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbâpkât sâsâŋ, Kristo, kâsa otzikânam ga kinze.’”

27 Yatâ sâmŋâ itâ sâwe, “Perâkŋak kamân ziren tirik kore agâ kwânâŋgin. Herode sot Pilato sot um kâtik a sot Isirae a sâtŋâ, zen zâk kâsa okŋaŋgânam minduwe. 28 Mârum gikak nâŋgâm yatâ upi sâin, zo yatik urâwe. 29 Oi Kembu, zi ko sâm keŋgât dinziŋâ ek nâŋgâm kore

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

arâpkâ imbaŋâ niŋgâna keŋgât buŋ gâgât den sâm ândinat. 30 Nen
Yesugât korân sâindâ ko sisi mâsek a kubikziŋgâm sâna kulem top top
muyagibap."
31 Yesugât kâmut, zen yatâ ninâu sâm tatne ko mirâ mindum tarâwe,
zo sânsânsâip. Oi Tirik Kaapumŋâ umziŋan piksâi keŋgât buŋ, lâu
bâbâlaŋâk a ambân Anutugât den dâzâŋgowe.

Yesugât kâmut zen um kânok op ândiwe.

32 Yesugât kâmut zen um kânok op ândim kut ŋâi ŋâi zemziŋgip, zorat
nâgât, gâgât mân sâwe. Kânogâk zemziŋgip. 33 Oi Aposolo zen Kembu
Yesu mumuŋan gâbâ zaarip, zorat den siŋgi imbaŋâŋoot dâzâŋgom
ândiwe. Anutuŋâ imbaŋâ ziŋgâm tânzâŋgoip. 34 Zengât oserân gâbâ ŋâi
sii nalemgât kârukâru mân urâwe. A hânziŋoot sot mirâziŋoot, zen zo
pam kât memŋâ Aposolo zeŋgâren parâwe. 35 Oi Aposolo ziŋâ kât zo mem
kâsâpkum a ambân kwakmarâwe, zo ziŋgâm ândiwe.
36 Oi a ŋâi ândeip, kutŋâ Yosepe. Aposolo ziŋâ kutŋâ ŋâi Banaba sâwe
(niiŋ denân ko bet mâme a). Zâk Lewigât kiun, Kipiro hânân gokŋâ. 37 A
zorâŋâ hânŋâ pâi mine kât aksik mem Aposolo zeŋgâren pâip.

Anania sot Sapira, zekât siŋgi.

5 1 A ŋâi ândeip, kutŋâ Anania. Zâkkât ambinŋâ Sapira, zâk sot
sâm nâŋgâm hânzikŋâ pâitâ mem sâŋgân zikâwe. 2 Ananianâ
sâŋgân mem torenŋâ tik pam torenŋigâk Aposolo zeŋgâren pam, zi
aksik sâip. 3 Pâi Peteroŋâ itâ sâm dukuip, "Anania, gâ wangât Sataŋŋâ
umgan giari Tirik Kaapum kâitkum hângât sâŋgânŋâ torenŋâ tik paat?
4 Hângât sâŋgân mân mena zemgibap. Mo kât mem gikâ mimbâ sâm
âlip membat. Gâ wangât umgandâ kâitgogi yatâ uat? Gâ a mân kâitkuat.
Anutu kâitkuat." 5 Yatâ sâi Anania zâk den nâŋgâm kin zorâŋak hânân
gei zem moip. Oi zâkkât siŋgi nâŋgâwe, zen keŋgât urâwe. 6 A sigân, zen
kâmbarâŋâ mem kâpim lum âi hanguwe.
7 Narâk mân kârep oi ambinŋâ zâk siŋgi mân nâŋgâm gâip. 8 Gâi
Peteroŋâ itâ sâm mâsikip, "Hângât sâŋgânŋâ kât itik miwet?" Sâi zâkŋâ
sâip, "Zo yatik miwet." 9 Sâi Peteroŋâ itâ sâm dukuip, "Zet wangât
den saamŋâ Kembugât Kaapum kâitkuabot? Nâŋgâ. Apkâ hangue, zen
mâtâbân ga kinze. Zen yatigâk gâ mingim âi hangobi." 10 Yatâ sâi zorenâk
kiŋ topŋan gei zem moip. A sigan ziŋâ mirin gam muyagem lum âi apŋâ
naŋgâmŋan hanguwe. 11 Oi Yesugât kâmut sot a ambân nâmbutŋâ zen
siŋgi zo nâŋgâm keŋgât doŋbep urâwe.

Aposolo ziŋ kulem top top tuuwe.

12 Aposolo zen a zeŋgâren sen mârât kulem top topŋâ tuum ândiwe.
Oi Yesugât kâmut zen tirik namâ umŋâ ŋâi kutŋâ Salomo, zoren um

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kânok opŋâ mindumarâwe. 13 Mindunetâ a nâmbutŋâ hurat kwatziŋgâm
târokwatziŋgânam keŋgât op birâwe. 14 Ka a ambân kâmut kâmutŋâ,
zen Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm Yesugât kâmut zeŋgâren
târokwatziŋgâwe. 15 A ambân zen bukurâpziŋâ sisi mâsekziŋoot helâŋân
pam luziŋgâm âi mâtâbân itâ sâm zâmbarâwe, "Peteroŋâ mâtâbân âim
gâi sândokŋandâ zeŋgâren ari âlip upi." 16 Oi Yerusalem kamân naŋgâm
naŋgâm a ambân ândiwe, zen gam minduwe. A ambân mâsekziŋoot sot
wâkeziŋoot diiziŋgâm gane âlip op naŋgâwe.

Anutugât sumbam aŋâ Aposolo tâk namin gâbâ diiziŋgip.

17 Oi kut ŋâi yatâ âsagei tirik namâ galem a patâ sot arâpŋâ sot
Sadukaio a, zen um kâlak nâŋgâm Aposolo gâsuziŋgâwe. 18 Gâsuziŋgâm
tâk namâ patin zâmbarâwe. 19 Zâmbane zinetâ ŋâtigân Kembugât
sumbem a ŋâiŋâ ga hâŋgi mem pam diiziŋgâm gem itâ sâm dâzâŋgoip,
20 "Zen tirik namin zâim a ambân ândiândi uŋakŋaŋgât den dâzâŋgom
kinbi." 21 Yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâm haŋgât tirik namin zâim a ambân
siŋgi âlip dâzâŋgowe. 22 Oi tirik namâ galem a patâ sot arâpŋâ, zen
Isirae a sâtŋâ aksik minduziŋgâne gawe. Oi a nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgom
tâk namin âi Aposolo diiziŋgâm gabi sâwe. A zo tak namin âi a
kâruziŋgâmŋâ mân muyageziŋgâm âburem gam sâwe, 23 "Nen âimŋâ
namâ hâŋgi kâtikŋâ kiri iksen. Oi galem a zen hâŋgiyân kinze. Oi hângi
mem pam bagim a kâruziŋgindâ buŋ ue."
24 Den yatâ sânetâ tirik namâ kâwali a sot tirik namâ galem a patâ, zen
den zo nâŋgâne kwakmak oip. 25 Utnetâ a ŋâiŋâ ga sâip, "Nâŋgânek. A
tâk namin zâmbanse, zen tirik namin a den dâzâŋgom kinze." 26 Sâi Tirik
namâ kâwali a patâ sot arâpŋâ zen Aposolo gâsuziŋgânam âiwe. A ziŋâ
kuk op kâtŋâ zâŋgobegât keŋgât op mulunâk diiziŋgâm gawe.

Aposolo zen minduminduyân keŋgât buŋ den sâwe.

27 Minduminduyân diiziŋgâm zâmbane kinetâ tirik namâ galem a
patâŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, 28 "Mârum den kâtikŋâ dâzâŋgowen. A zorat
korân a ambân den mân dâzâŋgobi. Oi yatâ sâindâ Yerusalem kamânân
laŋ kârip. A kuwe, zorat tosa neŋgâren pânam sâme."
29 Sâi Petero sot Aposolo nâmbutŋâ, zen den itâ mâburem dukuwe,
"A den lum Anutugât den birânat, zo ko mân dâp upap. 30 Zen Yesu
poru nagân kune moip. Oi sâkurâpniŋ zeŋgât Anutu, zâkŋâ mâŋgei
zaarip. 31 Zaari Anutuŋâ âsan topŋan bongen pam a sâtŋâ patâ sot
kubikkubikniŋâ kwânâŋgip. Oi Isirae a ambân, zen umziŋ melâŋne
tosaziŋ gulipkubapkât sâmap. 32 Kut ŋâi ŋâi zo igâwen. Oi zorat siŋgi
den nen sot Tirik Kaapum, niŋâ sâmen. Tirik Kaapum Anutuŋâ sât
lulu gakârâp ziŋgâmap." 33 Den yatâ sâm dâzâŋgoi kuk opŋâ Aposolo
zâŋgonam urâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Parisaio a ŋâiŋâ bukurâp girem den sâm dâzâŋgoip.

34 Oi minduminduyân Parisaio a ŋâi tâip, kutŋâ Gamalie. Zâk
gurumin dengât kubikkubik a oi a ambân ziŋ hurat kwâkŋaŋgâwe.
Zâkŋâ oksâm kin Aposolo sâi diiziŋgâm geiwe. 35 Oi bukurâpŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, “Isirae a, zen a zi kut ŋâi nâŋgâmŋik otziŋgâbi. 36 Mârum
a ŋâi kutŋâ Teuda, zâkŋâ nâ a kutâziŋâ sâi a 4 handeret yatâ zâkkât a
urâwe. Oi zikŋâ kâmbam zigi arâp ziŋâ sinsururuŋ urâwe. 37 Oi bet a
sâlâpzâŋgozâŋgoŋ narâkŋan Galilaia gokŋâ, a ŋâi kutŋâ Yuda, zâkŋâ
a kutâ kunat sâi a nâmbutŋâ arâpŋâ urâwe. Ka a zo moi ko arâpŋâ zen
siŋsururuŋ urâwe. 38 Zorat den dâzâŋgua nâŋgânek. Zen a zi birâziŋgâne
ândinek. Zen den sot nep zo ziiŋ umziŋaŋgât upme oi ko bon buŋ
upap. 39 Ka Anutugâren gâbâ oi ko mân buŋ upap. Oi zen Anutu kâsa
miŋaŋgâbegât.”

Aposolo lapitziŋgâwe.

40 Zo yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâne dâp oi sâne Aposolo mirin zâine
tâkŋâ lapitziŋgâwe. Zâŋgomŋâ Yesugât kot mân dâzâŋgobigât sâm
sâŋgonzâŋgowe. 41 Sâŋgonzâŋgone sâtâre op âiwe. Yesugât a, zen Yesugât
op lapitziŋgâwe, zorat minduminduyân gâbâ gem sâtâre op âiwe. 42 Oi
sirâmŋâ sirâmŋâ tirik namin sot a mirin Yesu Kristogât siŋgi âlip mân
birâm dâzâŋgom ândiwe.

Sâkkât nep, zorat a gâsum sâlâpzâŋgowe.

6 1 Narâk zoren Yesugât kâmut doŋbep muyagem târokwatziŋgâwe.
Oi nalem kâsâpkum Yuda a ambân nâmbut Grik den sâmarâwe,
zeŋgât oserân ambân malâ nâmbutŋâ zen nalem mân niŋgâwe sânetâ a
Grik den sâmarâwe, zen nâŋgâne mân dâp oip. Oi a Yuda den sâmarâwe,
zen sot den sârek sâm âraguwe. 2 Yatâ utne Aposolo kiin zagât zen
Yesugât arâpŋâ kâmut minduziŋgâm itâ sâm dâzâŋgowe, “Nen Anutugât
den sâsâŋ nep zo birâm nalem nep tuugindâ mân dâp upap. 3 Zorat a
bukurâpniŋ osetziŋan gâbâ zen a nâmburân zagât, a nâŋgânâŋgâziŋoot
sot Kaapumŋâ umziŋan piksâsâŋ zo ziŋgitne âlip oi gâsum
sâlâpzâŋgonat. Nep zi ziŋgindâ tuum ândibi. 4 Nen ko ninâu sot den siŋgi
sâsâŋ, zorat nebâk tuum ândinat.” 5 Zen den yatâ sâne zen aksik nâŋgâne
dâp oi a itâ gâsum sâlâpzâŋgowe. Setepano, zâk nâŋgâm pâlâtâŋoot sot
umŋan Tirik Kaapum piksâm zeip. Oi Pilipo, Porokoro, Nikano, Timoŋ,
Pamena sot Nikolau, Antiokia kamânân gok. Zâk hân ŋâin gokŋandâ
Yuda zeŋgâren târokwâip. 6 A zo diiziŋgâne Aposolo zeŋgâren âi kine
bitziŋâ kâukziŋan pam ninâu sâwe. 7 Oi Anutugât denŋâ laŋ kârâm ari
Yerusalem kamânân Yesugât kâmut zen târokwâi târokwâi op âiwe. Oi
tirik namâ galem a zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ den siŋgi âlip nâŋgâm luwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Setepano den sâkŋanâk sâwe.

8 Anutuŋâ Setepano tângum imbaŋâ pindi a zeŋgâren sen mârât
kulem top top tuum arip. 9 Oi a nâmbutŋâ zen zâk sot den âraguwe. A
zo zen mâpâmâpâse namâ ŋâi kutŋâ Libertene, zoren mindumarâwe. A
zen Kirene a, Alesandiria a, Kilikia a, Asia a. A yatâ zorâŋ Setepano sot
den âraguwe. 10 Tirik Kaapumŋâ Setepano den nâŋgânâŋgâ âlip pindi
den âlipŋâ sâi den hâuŋâ mâburinam kwagâwe. 11 Kwakŋâ a nâmbutŋâ
tigâk itâ sâm dâzâŋgowe, "Setepanogât itâ sâbi. 'A zâk Mose sot Anutu
sâm bâliŋ kwatziki nâŋgâwen'" 12 Sâne yatâ utnetâ a yenŋâ sot a sâtŋâ
sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen den zo nâŋgâmŋâ kuk
opŋâ Setepano kom gâsum a sâtŋâ mindumindu patin diim âiwe. 13 Oi
Setepanogât den sarâ sâbigât a muyageziŋgâne Setepanogât den sarâ
sâm itâ sâwe, "A zi zâk tirik namâ sot Kembugât gurumin den sâm bâliŋ
kwâpmap. 14 Zâk itâ sâi nâŋgâwen, 'Yesu, Nasarete kamân gokŋâ, zâkŋâ
tirik namâ zi kom kândaŋâ gurumin den Moseŋâ sâip, zo kândaŋbap.'"
Yatâ sâwe. 15 Oi minduminduyân târâwe zo, zen Setepano iknetâ si
sâŋgânŋâ sumben a yatâ oip.

Setepanoŋâ sâkurâpziŋ zeŋgât siŋgi sâm dâzâŋgoip.

7 1 Tirik namâ galem a patâ, zâkŋâ Setepano mâsikâm sâip, "Den
se, zo bonŋâ?" 2 Sâi Setepanoŋâ itâ sâip, "Bukurâpnâ sot ibârâpnâ,
den sa nâŋgânek. Sâkuniŋâ Abaram, zâk Haran kamânân mân âim
Mesopotamia hânân ândei âsakŋâ mariŋâ, Anutuŋâ zâkkâren âsagem
itâ sâm dukuip, 3 'Gâ hân topkâ sot torerâpkâ birâziŋgâm nâŋâ hân ŋâi
tirâpgobat, zoren âi ândiban.' 4 Abaram zâk den zo nâŋgâm Kaidai hânŋâ
birâm Haran kamânân âi ândeip. Zoren ândei ibâŋâ moi Anutuŋâ diim
gâi Yuda hânân zi ga ândeip. 5 Anutuŋâ diim ga hân ŋâi mân pindi galem
oip. Buŋâ hân murukŋâ ŋâi mân pindip. Ka hân zo zâk sot kiurâp zeŋgât
siŋgiyâk sâm pâip. Zâk kiun buŋ ândeip, zo ko Anutuŋâ laŋ yatâ sâip.
6 Oi Anutuŋâ den itâ sâip, 'Kiurâpziŋ zen hân ŋâin kendon 4 handeret
umŋan kore a op ândibi. Zoren hân mâirâpŋâ zen sâknam ziŋgâne
ândibi. 7 Kiurâpziŋâ zen kore op ândine nâ hân mâirâp hâuŋâ ziŋga
kiurâpziŋ zen zâmbam hân ziren ga nâ mâpâsenim ândibi.' 8 Oi Anutuŋâ
Abaram târotâro pindi kwabâ kwaraŋgip. Oi nanŋâ Isaka âsagem sirâm
nâmburân zagât tapŋâ karâmbuŋan kwabâ kwâkŋaŋgip. Isakaŋâ Yakabo
yatik kwabâ kwâkŋaŋgip. Yakobo zâk narâpŋâ kiin zagât yatik otziŋgip.
9 Oi sâkurâpniŋâ zen munziŋâ Yosepe, zâkkât um kâlak nâŋgâm kât
minam Aigitâ a ziŋgâwe. Aigitâ a zen Aigita hânân diim âine Anutuŋâ
zâk sot ândeip. 10 Anutuŋâ Yosepe sâknam kâbâ yâmbât kwâkŋan gâbâ
mâkâm Aigita a kutâ Parao, zâkkât mâteŋan nâŋgânâŋgâ âlipŋâ pindâm
tângoi Paraoŋâ a ambân gakârâpŋâ aksik galem otziŋgâbapkât gâsum

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâlâpkoip. 11 Gâsum sâlâpkoi ândei pu patâ muyagem Aigitâ hânân sot
Kanaan hânân dâp op zeip. Oi sâkurâpniŋ nalemgât kârukâru op ândiwe.
12 Oi a nâmbutŋandâ Aigitâ hânân nalem ziap sâne Yakobo zâk nâŋgâm
narâp sâŋgonzâŋgoi âiwe. 13 Oi du zagâtŋan âine Yosepe zâk topŋâ
âtârâpŋâ sapsum ziŋgip. Oi a kutâ Parao, zâk Yosepe torerâp gawe, zorat
siŋgi nâŋgip.
14 Oi Yosepeŋâ sâi ibâŋâ Yakobo sot torerâpŋâ aksik, a ambân teŋgâziŋ
75 yatâ, zen Aigita hânân âiwe. 15 Yakobo zâk Aigitâ hânân âi ândim
moip. Oi narâpŋâ zen zoren mom naŋgâwe. 16 Munetâ kâmbarâŋziŋâ
Sikem hânân minziŋgâm âi hanzâŋgowe. Hân zo Abaramŋâ mârumŋan
Sikem kamânân Hemo kiurâp, zeŋgâren kwâlip. Zoren hanzâŋgowe."

Mosegât siŋgi dâzâŋgoip.

17 "Oi Anutuŋâ Abaram kânŋan den siŋgi dukuip, zo âsagibapkât
narâkŋâ mâte oi Aigita hânân Isirae a ambân doŋbep âsagem laŋ kârâm
ândiwe. 18 Yatâ op ândine Aigita a kutâ ŋâi âsageip. Zâk Yosepegât
siŋgi mân nâŋgip. 19 Oi a kutâ zorâŋâ sâkurâpniŋ kâitzâŋgom sâknam
kwatziŋgip. Oi katep mâik gakârâpziŋâ, zen mumbigât sâi âkŋan
zâmbane zem muwe. 20 Narâk zoren Mose âsageip. Katep zo Anutuŋâ egi
holi tobat âlipŋâ oip. Ibâ mam zet mirin tik mem ândine kâin karâmbut
âkip. 21 Oi âkŋan pane ândei Parao bâratŋandâ muyagemŋâ mem nannâ
sâm galem oi lâmbarip. 22 Parao arâp zen Aigitâ zeŋgât nâŋgânâŋgâ
kwâkâm pindâne nâŋgâm kâtigem kut ŋâi ŋâi zorat topŋâ sâi nâŋgâne
imbaŋâ oip. Oi nep top topŋâ tuubam mân kwagip.
23 Ândei kendon patâ 40 oi Isirae a bukurâp ziŋgitpam arip. 24 Âi egi
Aigita a ŋâiŋâ Isirae a ŋâi kom tâi ekŋâ bukuŋâ bekŋan mem Aigita a zo
koi moip. 25 Oi itâ nâŋgip, 'Bukurâpnâ nâgât itâ nâŋgâbi. Nâ bukurâpnâ
Paraogât bikŋan gâbâ mâkâziŋgâbatkât Anutuŋâ sâm nigip.' Ka
bukurâpŋâ zen mân nâŋgâwe.
26 Sirâm ŋâin Moseŋâ âi egi Isirae a zagât agom tâitâ muyagezikâm
kwâkâzikâm itâ sâm dâzâkoip, 'A zagât, zet buku bukuŋâ. Wangât
kâsa uabot?' 27 Sâi a kâmbam topkwap bukuŋâ koip, zorâŋâ Mose mem
kâbakŋem itâ sâm dukuip, 'Ŋâiŋâ gâ neŋgât a sâtŋâ mo den kubikkubik
a gâbarip? 28 Muka Aigita a ŋâi koin, zo yatik nâ nobam sat?' 29 Oi Mose
zâk den zo nâŋgâm keŋgât opŋâ sârârâk kârâm âi Midiaŋ hânân âi hân
mâirâp zen sot ândeip. Zoren ambân mem nanzatŋâ minzikip.
30 Oi kendon 40 âki ko mirâ kamân âtâŋâ, a mân ândiândiŋan, bakŋâ
Sinai zorat topŋan ândei sumbem a ŋâiŋâ nak topŋan kârâp bâlamân
âsageŋaŋgip. 31 Moseŋâ zo ekŋâ wanŋâ yatâ uap sâm ikpam ari Kembugât
diŋâ itâ âsageip. 32 'Nâ sâkurâpkâ zeŋgât Anutu. Abaram, Isaka sot Yakobo,
zeŋgât Anutu.' Sâi Mose zâk sânâm sâmbui pindiŋsâm kirip. Zo ikpam
keŋgâtŋaŋgât doŋbep oip. 33 Yatâ op kiri Anutuŋâ itâ sâm dukuip, 'Hân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lâŋsat, zo tirik hân. Zorat opŋâ ko kipâkegâ kwâkâm pânan. 34 Arâpnâ
Aigitâ hânân sâknam patâ kwatziŋgâne isem umbâlâ utne nâŋgâm
betziŋan mimbam gian, gât ko gâ sâŋgongoga Aigita hânân âiban.'
35 Sumbem aŋâ Mose yatâ dukuip. Isirae a zen mârum Mose
birâŋaŋgâm itâ dukuwe, 'Ŋâiŋâ gâ a sâtŋâ mo den kubikkubik a gâbarip?'
Ka Anutuŋâ a zo a kutâ sot betziŋan mimiŋ a upapkât sâm sâŋgongoip.
Sumbem a ŋâiŋâ kârâbân muyagem nep zo sâm pindip. 36 Oi sâŋgongoi
âi Aigitâ hânân gâbâ diiziŋgâm gâip. Zâk Aigitâ hânân sot saru kuriŋan
sot mirâ kamân kâtikŋan sen mârat kulem top top tuum ândei kendon
40 âkip. 37 Oi Moseŋâ Isirae a itâ sâm dâzâŋgoip, 'Anutu zâk bukurâpziŋâ
zeŋgât oserân gâbâ Propete ŋâi, nâ yatâ, muyagem ziŋgâbap.' 38 Yatâ
sâip. Oi zâkŋagâk mirâ kamân kâtikŋan sâkurâpniŋ zen sot ândei Sinai
bâkŋan sumbem a ŋâiŋâ den zinziŋ kâtikŋâ Anutugât lâuŋan gâbâ mem
pindip. Mose sot sâkurâpniŋ zen Anutugâren gâbâ ândiândigât den
nâŋgâmŋâ den zo mem niŋgâwe.
39 Oi sâkurâpniŋ zen Mosegât diŋâ kâbakŋem birâm Âigita hânân
âburinam umziŋ patâ kirip. 40 Zen Aaroŋ itâ sâm dukuwe, 'Gâ lopio sobim
niŋgâna, zorâŋ kândom otniŋgâne âinat. Mose zâk Aigitâ hânân gâbâ
diiniŋgâm gâip, zâk âi buŋ oip mo dap?' 41 Yatâ sâm makau dâpŋâ lopio
sobim zâkkât siŋgi sâm nalem om sâm âlip kwâkŋaŋgâwe. Bitziŋandâ
tuuwe, zorat sâtâre opŋâ zâkkât siŋgi sâm sii nalem uwe. 42 Yatâ utne
Anutuŋâ birâziŋgi umziŋ gulip oi kâin sâŋgelak mâpâseziŋgâwe. Oi zorat
Propete zeŋgât ekabân den itâ ziap,

> 'O Isirae mâirâp, zen kendon patâ 40 mirâ kamân âtâŋâ, hân mân
> ândiândiŋan ândim nâgât siŋgi zuu mo nalem kom om nemarâwe?
> Buŋâ. 43 Zen Moloko lopiogât hâmbâ silep lum âim ândiwe. Oi
> lopio Repaŋgât sâŋgelak dâp mem ândiwe. Lopio zo mâpâsinam
> sobiwe, gât ko Babiloŋ kamân kândâtŋan zâmbanbat.'"

Anutugât hâmbâ silep.

44 Setepanoŋâ Propetegât den sâmŋâ itâ sâip, "Mirâ kamân âtâŋâ, hân
mân ândiândiŋan sâkurâpniŋâ zeŋgâren Anutugât hâmbâ silep tatziŋgip.
Silep zo Anutuŋâ Mose dâpŋâ tirâpkoi yatik tuugip. 45 Sâkurâpniŋ zen
silep zo mem gane Yosuaŋâ diiziŋgi hân ziren ga takâwe. Anutuŋâ hân
mâirâpŋâ zo moliziŋgi âine sâkurâpniŋ zen hân zi mem hâmbâ silep
ziren kwânâŋgâne kiri ândine Dawidi âsageip. 46 Anutuŋâ Dawidigât
nâŋgi âlip oi Dawidiŋâ Isiraegât Anutu, zâkkât namâ tuubapkât ninâu
sâip. 47 Oi zikŋak buŋâ. Salomoŋâ Anutugât namâ tuugip. 48 Ka u
sumbemân patâ, zâk a betŋâ tuutuuŋan, zoren tâtat mâme mân opmap.
Zorat Propete ŋâi zâk den itâ sâm kulemguip,

> 49 Anutuŋâ itâ sâip, 'Sumbem zo tâtatnâ. Zoren tap a ambân zeŋgât
> kembu op galem otziŋgâman. Hân ko kinnâ lâŋ tâtatnâ. Zorat

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dap yatâ namânâ tuune dâp upap? Nâ ikâ zoren tâtat mâme upat?
50 Nâ bitnandâ hân sot kut ŋâi ŋâi, zo muyagewan.'"

Setepanoŋâ den kâtik sâm dâzâŋgoi kuwe.

51 Sâmŋâ Setepanoŋâ a kâmut zo itâ sâm dâzâŋgoip, "Zen ko umziŋ kâtik. Um nâŋgânâŋgâziŋ mân pâroŋsap. Sâkurâpziŋ opmarâwe, zo yatik op Tirik Kaapumgât diŋâ kwâkâme. 52 Sâkurâpziŋâ zen Propete aksik sâknam kwatziŋgâwe. Perâkŋak, Propete zen târârak mariŋâ muyagibapkât den kânŋan sâwe, zo aksik zâŋgowe. Oi târârak mariŋâ zâk âsagem ândim gâi zen ekŋâ neŋgât a kutâ buŋâ sâmŋâ kuwe.
53 Mârum sumbemgât aŋâ gurumin den Anutugâren gâbâ mem ziŋgip, ka zen den zo birâm, mân luwe."

54 Setepanoŋâ yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâm kuk op kunam urâwe. 55 Tirik Kaapumŋâ Setepano umŋan piksâi sumbemân egi Anutugât âsakŋâ sot Yesu Anutugât âsanŋâ bongen kiri ekŋâ itâ sâip, 56 "Sumbem pâroŋsâi a bonŋâ zâk Anutugât bik bongen kiri eksan."

57-58 Yatâ sâi zen den kwamit patâ sâmŋâ kindapziŋ dooŋgum zâkkâren mindum âim mem kâbakŋem geim kamân âkŋan geim kâtŋâ kuwe. Oi a mâteŋâ, zen hâmbâziŋ kwâkâm a sigan ŋâi kutŋâ Saulo, zâkkât kiŋ topŋan parâwe. 59 Oi Setepano kâtŋâ kune Kembu itâ konsâm sâip, "O Kembu Yesu, gâ um dâpnâ me." 60 Yatâ sâm siminŋâ liim kwap sâip, "Kembu, gâ a noge zi, zeŋgât tosâ birâ." Yatâ sâm moip.

8

1 Kune Sauloŋâ nâŋgi âlip oip.

Yesugât kâmut topkwap kâsa otziŋgâwe.

Narâk zoren Yuda a ziŋ Yerusalem kamânân Yesugât kâmut kâsa otziŋgâwe. Otziŋgânetâ siŋsururuŋ op Yudaia sot Samaria hânân âim naŋgâwe. Aposolo ziiŋik Yerusalem kamânân ândiwe. 2 Oi a târârak nâmbutŋâ zen Setepano hangum âigirâp urâwe. 3 Sauloŋâ ko Yesugât kâmut kâsa otziŋgâm mirâŋâ mirâŋâ zâim a sot ambân gâsum diiziŋgâm tâk namin zâmbarip.

Piliponŋâ Samaria hânân nep tuugip.

4 Yesugât kâmut siŋsururuŋ op âiwe zo, zen kamân dâp ândim den siŋgi âlip dâzâŋgom ândiwe. 5 Oi Pilipo zâkŋâ Samaria zeŋgât kamân ŋâi gamŋâ Kristogât siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip. 6 A doŋbep zen mindum diŋâ nâŋgâm âkŋâliwe. Oi sen mârât kulem top top tuugi igâwe. 7 Zâkŋâ wâke doŋbep moliziŋgip. Wâke zen a umŋan gâbâ den kâtik sâm gem âiwe. Oi kin bitziŋ mumuŋâ zo doŋbep kubikziŋgip. 8 Oi zorat kamân zoren sâtâre patâ urâwe.

9 Kamân zoren a ŋâi ândeip, kutŋâ Simoŋ. Zâkŋâ zikŋaŋgât nâŋgi zâizâiŋ oi kware suŋa tuugi Samaria a zen ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Oi a zâizâiŋ, giginŋ zen zâkkât nâŋgâne zâizâiŋ oi itâ sâwe, “A zi
Anutugât kâwali murukŋâ ŋâi zâkkâren ziap.” 11 Oi kwareŋandâ um
gulip kwatziŋgipkât narâk kârep zâkkâren mindum ândiwe. 12 Ândinetâ
Piliponâ ga Anutugât um topŋan ândiândiŋâ sot Yesu Kristogât den
siŋgi âlip sâm dâzâŋgoi a ambân zen zorat nâŋgâne bon oi Piliponâ
too saŋgonziŋgip. 13 Yatâ utne Simoŋ yatik siŋgi âlip nâŋgi bon oi too
saŋgone Pilipogât um topŋan ândeip. Oi Piliponâ sen mârât kulem top
top tuugi egi imbaŋâ oip.

Petero sot Yohane, zet Samaria hânân âiwet.

14 Samaria hânân a ambân zen Anutugât den nâŋgâm mem umziŋan
gine, zorat siŋgi Yerusalem kamânân ari Aposolo zen nâŋgâwe. Nâŋgâm
Petero sot Yohane sâŋgonzâkone zeŋgâren âiwet. 15 Âi takâm a ambân
zen Tirik Kaapum mimbigât ninâu sâwet. 16 Ombeŋan Tirik Kaapumŋâ
zeŋgâren mân gâip. Zen Yesugât korânâk sâm yen too saŋgorâwe.
17 Petero sot Yohane zet bitzikŋâ kâukziŋan pâitâ zen Tirik Kaapum sot
urâwe.

Simoŋ Tirik Kaapum sâŋgân mimbam sâip.

18 Aposolo zagât zet bitzikŋâ a ambân kâukziŋan pâitâ Tirik Kaapum
sot utne Simoŋâ ekŋâ kât mem itâ sâm dâzâkoip, 19 “Zet imbaŋâ zo yatik
nâ nigitâ bitnâ a kâukziŋan pa Tirik Kaapum mimbi.”
20 Sâi Peteroŋâ itâ sâm dukuip, “Ga Anutuŋâ imbâŋâ yen ziŋgâziŋgâŋ
zo kwâlâbam sat, zorat kâtkâ sot gikâ ârândâŋ sim kârâbân gei
tâmbetagobabot. 21 Anutuŋâ um sarâgâ eksapkât zirâŋâ gâgât siŋgi mân
uap. 22 Gâ nâŋgânâŋgâgâ bâliŋâ zo birâm umgâ melâŋ ninâu sâban.
Kembuŋâ tosagâ birâbapkât ninâu sâban. 23 Gâ bâliŋaŋgât kâlakŋâ
umgan piksâm ziap. Bâliŋandâ saagigap.”
24 Sâi Simoŋâ itâ sâip, “Zikŋak nâgât opŋâ Kembugâren ninâu sâitâ
den sat, zo bonŋâ mân muyagenibap.” 25 Petero sot Yohane zet Kembugât
den dâzâŋgom naŋgâm Yerusalem kamânân âiram âburiwet. Âburem
Samaria hânân kamânŋâ kamânŋâ den siŋgi âlip dâzâŋgom âiwet.

Piliponâ Aperika a ŋâi siŋgi âlip sâm dukuip.

26 Kembugât sumbem a ŋâiŋâ Pilipogâren muyagem itâ sâm dukuip, “Gâ
zaat âi. Yerusalem kamânân gâbâ Gasa kamânân geime, mâtâp zoren âi.”
(Mâtâp zo hân a mân ândiândiŋan ziap.) 27-28 Yatâ sâm dukui Piliponâ zaatŋâ
arip. Mâtâbân âi a ŋâi egip. Aitiopai hânân ambân kutâ ŋâi ândeip, kutŋâ
Kandake, zâkkât a sâtŋâ ŋâi. Zâk kât sikum galem a. Zâkŋâ Anutu mâpâsibam
Yerusalem kamânân âimŋâ puriksâm gâip. Zâk a lalaŋâ kwâkŋan tap ari
egip. Egi âim tap Propete Yesaiagât ekabân den zeip, zo sâlâpkum tâip. 29 Yatâ
oi Kaapumŋâ Pilipo itâ sâm dukuip “Gâ zâkkâren âinan.” 30 Sâi Piliponâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâkkâren sârârâk kârâm ari a sâtŋâ zâk Propete Yesaiagât den sâlâpkoi
nâŋgâm itâ sâm mâsikip, “Den sâlâpkuat, zorat topŋâ nâŋgat?”
31 Sâi zâkŋâ sâip, “Ŋâi mân dâtnone ninak dap yatâ nâŋgâbat?” Yatâ
sâmŋâ sâi Piliponâ zâi zâk sot tâip. 32 Den sâlâpkoip, zo itâ,
“Zâk râma yatâ oi diim âi kunam urâwe. Aŋâ râma gwamŋâ gâsum
sâmot mânâŋgâri diŋ buŋ tâpmap, zo yatâ diŋ buŋ oip. 33 Zâkkât
nâŋgâne giginâ oi den nebân pamŋâ den sâkŋanâk sâwe. Hânân
ândiândiŋâ buŋ oip. Oi kiurâpŋâ dap yatâ sâlâpzâŋgom naŋgâbe.”
34 Oi a sâtŋâ zâk Pilipo itâ sâm mâsikip, “Gâ sâna nâŋgâbâ. Propete zâk
ŋâigât yatâ sap? Zikŋaŋgât sap mo a ŋâigât sap?”
35 Sâi Pilipo zâk Propetegât den zobâ topkwapŋâ Yesugât den siŋgi âlip
sâm dukuip. 36 Yatâ op âim tooyân takâwet. Oi a sâtŋandâ itâ sâip, “Too
ziap. Zi âlip sa saŋgonniban?”
37 Sâi Piliponŋâ sâip, “Gâ den san, zo nâŋgâna bon oi âlip saŋgongibat.”
Sâi den itâ mâburem dukuip, “Itâ nâŋgan. Yesu Kristo, zâk Anutugât
nanŋâ. Zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgan.”
38 Yatâ sâmŋâ kore a dukui biosi saagi a sâtŋâ sot Pilipo ârândâŋ toin
geiwet. Geim Piliponâ saŋgonŋaŋgip. 39 Oi toin gâbâ kopgâitâ Kembugât
Kaapumŋâ Pilipo mem ari a sâtŋâ zâk dum mân ekŋâ sâtâre op mâtâbân
arip. 40 Pilipo, zâkŋâ ko Asido kamânân taki igâwe. Oi zâk kamânŋâ
kamânŋâ den siŋgi âlip dâzâŋgom Kaisarea kamânân arip.

Kembuŋâ Saulo muyageŋaŋgip.
(Ap 22:4-16; 26:9-18)

9 1 Saulo zâk Kembugât a ambârâpŋâ kâsa otziŋgâm zâŋgobatkât umŋâ
kârâp oip. Oi âi tirik namâ galem a patâgâren sâip. 2 Âi sâi Damasiko
kamânân Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse namâ galem a, zeŋgât ekap kulemgum
pindip. Pindi âim Damasiko kamânân a ambân zen Yesugât mâtâbân nep
tuum ândiwe, zo gâsuziŋgâm saaziŋgâmŋâ diiziŋgâm Yerusalem kamânân
gâbam arip. 3 Zâk âimŋâ Damasiko kamân mâte oi sumbemân gâbâ
âsakŋandâ gem gâm zâkkâren âsagem naŋgip. 4 Âsagei hânân gei kom
den ŋâi itâ nâŋgip, “Saulo, Saulo, gâ wangât nom ândimat?” 5 Sâi Sauloŋâ
mâsikâm sâip, “Kembu, gâ ŋâi?” Sâi zâkŋâ sâip, “Gâ nom ândimat. Nâ Yesu.
6 Gâ zaat kamânân âina nep tuuban, zorat a ŋâiŋâ diŋâ dâgobap.”
7 Oi a zâk sot âiwe, zen dinziŋ buŋ oi kirâwe. Zen den zo ko nâŋgâwe.
Ka a ko mân igâwe. 8 Oi Saulo zâk zaatŋâ siŋâ ikpâ sâm egi ŋâtâtik oip.
Yatâ oi bukurâpŋâ zen bikŋan gâsum Damasiko kamânân zâiwe. 9 Oi
sirâm karâmbut umŋan siŋâ ŋâtâtik kâri tap too nalem mân neip.

Ananiaŋâ Saulo too saŋgonŋaŋgip.

10 Damasiko kamânân Yesugât kâmurân gok a ŋâi ândeip, kutŋâ
Anania. Oi Kembuŋâ umanân muyagem konsâip, “Anania.” Sâi Ananiaŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâip, “Kembu, nâ zi.” 11 Sâi Kembuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ kamân mâtâp
kutŋâ târârak, zoren âim a ŋâi kutŋâ Yuda, zâkkât mirâŋan zâim zoren
a ŋâi kutŋâ Saulo, Taso kamânân gok, zâk muyagiban. Zâk zoren ninâu
sâm ziap. 12 Oi uman ŋâi itâ eksap. A ŋâi kutŋâ Anania, zâkŋâ zâkkâren
gamŋâ siŋâ ânâŋgâtpapkât bikŋâ kâukŋan paap.”
13 Kembu zâk den yatâ sâi Anania zâk itâ sâip. “Kembu, nâ a zorat
a doŋbepŋâ sâne nâŋgâman. Zâk arâpkâ Yerusalem kamânân doŋbep
tâmbetzâŋgoip. 14 Oi ziren yatigâk kutkâ gonsâmen zo, nen yatik gâsum
saaniŋgâbapkât tirik namâ galem a patâŋâ ekap kulemgum pindâwe.”
15 Sâi Kembuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ laŋ âi. A zo gâsum sâlâpkuan.
Zâkŋâ a kâmut ŋâin ŋâin sot a kutâziŋâ sot Isirae a zeŋgâren nâgât
den siŋgi dâzâŋgom ândibap. 16 Yatâ oi kutsiŋginaŋgât opŋâ sâknam
nâŋgâbap, zorat tirâpkubat.”
17 Oi Anania zâk âim mirin zâim bikŋâ Saulo kâukŋan pamŋâ sâip,
“Saulo bukunâ, Kembu Yesuŋâ mâtâbân muyagegigip, zâkŋâ sâŋgonnogi
gaan. Gâ siŋgâ ânâŋgâri Tirik Kaapumŋâ umgan piksâbapkât sap.” 18 Yatâ
sâi zorenâk siŋan gâbâ sâkŋâ senâŋâ yatâ gem gei siŋâ âlip egip. Yatâ
okŋaŋgi zaari aritâ too saŋgonŋaŋgip. 19 Yatâ oi Sauloŋâ nalem nemŋâ
kâtigeip.

Saulo zâk siŋgi âlip nep topkwâi kâsa okŋaŋgâwe.

20 Saulo zâk Yesugât kâmut Damasiko kamânân ândiwe, zen sot mâik
ŋâi ândeip. 21 Oi narâk zoren Yuda zeŋgât mâpâmâpâse namin zâim
Yesugât siŋgi sâm muyagem itâ sâm dâzâŋgoip, “Yesu, zâk Anutugât
nanŋâ.” Yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâwe, zen aksik imbaŋâziŋ buŋ oi itâ
sâwe, “Yerusalem kamânân Yesugât kutŋâ zo konsâne laŋ kâri a zo
tâmbetzâŋgom ândeip. Ziren yatigâk gam saam diiziŋgâm tirik namâ
galem a patâ zeŋgâren âibapkât gâip. Zorâŋ dap op purikgurik uap?”
22 Oi Saulo zâk kâtigem sâip. “Yesu, zâk a bâliŋan gâbâ
mâkâziŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo.” Yatâ sâm zorat den topŋâ sâm
muyagem dâzâŋgoip. Oi Damasiko kâmânân Yuda a ândiwe, zen diŋâ zo
nâŋgâm kwakmak urâwe.
23 Yatâ oi ândimŋâ Yuda a zen Saulo kunam sâm kâtâŋ urâwe. 24 Diŋâ
sâne Sauloŋâ den zo nâŋgâm ândei Yuda a zen hilâm ŋâtik kamân mâtâp
galem op kunam op ândiwe. 25 Yatâ utne Yesugât kâmut ziŋâ ŋâtigân
Saulo mem âim kamângât paŋ kâtikŋâ saasaaŋâ, zoren irin gem mem
pane âkŋan gem arip.
26 Âimŋâ Yerusalem kamânân takâmŋâ Yesugât arâp zeŋgâren
târokwâpatkât sâi zen zâkkât keŋgât urâwe. Zâk Yesugât a oip, zorat nâŋgâne
bon mân oip. 27 Oi Banabaŋâ Paulo buku okŋaŋgâm Aposolo zeŋgâren diim
arip. Zeŋgâren âimŋâ Kembuŋâ Saulo mâtâbân muyageŋaŋgâm den dukuip sot
Damasiko kamânân Sauloŋâ Yesugât den siŋgi sâm muyageip, zorat den siŋgi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm dâzâŋgoip. 28 Zorat kwâkŋan Saulo zâk Yerusalem kamânân zen sot tâtat
mâme oip. 29 Oi Saulo zâk Kembugât korân lâŋ kâtigem a zen sot Yesugât topŋâ
sâm âraguwe. Oi Yuda a Grik den sâmarâwe, zen sot den âragum den sârek
âraguwe. Oi a zo ziŋâ kâsa okŋaŋgâm kunam urâwe. 30 Oi Saulogât bukurâpŋâ
zen den zo nâŋgâm diim Kâisarea kamânân âi pane Taso kamânân arip.

Yesugât kâmut lumbeŋan ândiwe.

31 Oi Yesugât kâmut Yudaia hânân Galilaia hânân sot Samaria hânân
ândiwe, zeŋgâren lumbeŋâ zeip. Lumbeŋâ ândim, kâtigem ândim zâimŋâ
Kembu hurât kwâkŋaŋgâm uruŋsâm ândiwe. Oi Tirik Kaapumŋâ mam
otziŋgi kâmut doŋbep urâwe.

Peteroŋâ a ŋâi kubigip.

32 Petero zâk kamânŋâ kamânŋâ âim gam Yesugât kâmut Lida
kamânân ândiwe, zeŋgâren takip. 33 Zoren a ŋâi egip, kutŋâ Ainea. A
zo kiŋ bik mumuŋâ oi zem ândei kendon patâ nâmburân karâmbut oip.
34 Peteroŋâ itâ sâm dukuip, “Ainea, Yesu Kristoŋâ kubikgigap. Zaatŋâ
isengâ gikak kubik.” 35 Sâi zorenâk oksâm zaarip. Yatâ oi Lida sot Saroŋ
kamân mâirâp zo igâwe, zen umziŋ melâŋ Kembugât a urâwe.

Peteroŋâ Tabita mâŋgeip.

36 Yope kamânân Yesugât kâmurân ambân ŋâi ândeip, kutŋâ Tabita.
Grik denân ko kutŋâ Doka sâmarâwe. Ambân zo a ambân betziŋan mem
kut ŋâi ŋâi âlipŋâ op ândeip. 37 Narâk zoren ambân zo mâsek opŋâ moip.
Moi ko kâmbarâŋâ too saŋgon mem mirâ umŋâ ŋâin zâi pane zeip.
38 Lida kamân sot Yope kamân, zo goot goot tarâwet. Oi narâk zoren
Petero zâk Lida kamânân ândei zorat Yesugât kâmut Yopa kamânân
ândiwe, zen den siŋgi nâŋgâm a zagât sâŋgonzâkone Peterogâren âi itâ
sâm dukuwet, “Gâ diigigitâ neŋgât kamânân kek âinâ.”
39 Sâitâ Peteroŋâ zen sot ârândâŋ âiwe. Âi Yope kamânân takâm mirâ
kâmbarâŋ zeibân diim zâiwet. Zoren ambân malâ zen haamgum isem tap
Tabita gwâlâ ândim hâmbâ mot gârim ziŋgip, zo Petero tirâpkuwe. 40 Peteroŋâ
sâi ambân zo aksik geine simin liim kwap ninâu sâip. Ninâu sâm naŋgâm
kâmbarâŋ mâte okŋaŋgâm itâ sâip. “Tabita, gâ zaat.” Sâi siŋ kârum Petero ekŋâ
zaat tâip. 41 Peteroŋâ bikŋan gâsui zaat kirip. Zaat kiri Peteroŋâ sâi ambân malâ
sot Yesugât kâmut zen ga igâwe. 42 Oi zorat siŋgi Yope kamânân laŋ kârâm ari
doŋbepŋâ Kembugât a ambân urâwe. 43 Oi Petero zâk a ŋâi kutŋâ Simoŋ, zâk
bâu sâkziŋ lâkum tuumap, zâkkât mirin tâtat mâme op ândeip.

Sumbem a ŋâiŋâ Konelio muyageŋaŋgip.

10 1 Kaisarea kamânân Roma kâwali a kâmut zen ândiwe. A kâmut
zo zeŋgât kutziŋâ Italia sâmarâwe. A ŋâi kutŋâ Konelio, zâkŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâwali a kâmut zo zeŋgât a sâtŋâ ândeip. 2 Zâk sot a ambârâpŋâ, zen
Anutu hurât kwâkŋaŋgâm mâpâseŋaŋgâm ândiwe. Zâkŋâ a ambân
kanpitâ kât nalem ziŋgâmâip sot Anutugâren ninâu sâm ândeip.
3 Konelio zâk yatâ opŋâ sirâm ŋâin mirâ oi uman ŋâi itâ egip. Anutugât
sumbem a ŋâiŋâ zâkkâren gam itâ sâm dukuip, “Konelio.” 4 Konsâi tâpâk
ekŋâ keŋgâtŋaŋgât op sâip, “Kembu, dapkât sat?” Sâi ko sâip, “Ninâugâ
sot orot mâmegâ Anutuŋâ egi âlip oip. 5 Zorat Yope kamânân kore a
sâŋgonzâŋgona âi a ŋâi kutŋâ Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero, zâk diim gabi.
6 Zâk sot tâip zo bâu sâkziŋ lâkum tuumap, kutŋâ Simoŋ. Zâkkât mirâ
saru sâtŋan taap. Oi Petero zâk zorenâk ândiap.”
7 Sumbem aŋâ den yatâ dukum ari zorenâk kore a zagât sot kâwali
a ŋâi sâŋgonzâŋgoip. Kâwali a zo Anutu mâpâsemâip. 8 Den siŋgi zo
dâzâŋgomŋâ Yope kamânân sâŋgonzâŋgoi âiwe.

Petero zâk uman egip.

9 A zen âim mâtâbân ziwe. Haŋsâi zaat kamân goot goot utne mirâ
bâkŋan oi Peteroŋâ ninâu sâbam mirin zarip. 10 Zâi ninâu sâmŋâ
tepŋaŋgât oi nalem une sei zâk uman zem, uman ŋâi itâ egip. 11 Sumbem
mâtâp pâroŋsâi sumbemân gâbâ isen patâ ŋâi muruk toren toren
kimembut zoren saam pane geip. 12 Umŋan zuu, mulum mot, nii top top
sot kut ŋâi ŋâi ziwe. 13 Oi den ŋâi itâ Peterogâren geip, “Petero, gâ kom
gaam ne.” 14 Yatâ sâi Peteroŋâ sâip, “Kembu, nâ mân upat. Nii zuu bâliŋâ
mo mân niniŋâ, zo mân neman.” 15 Sâi ko den dum âsageip, “Anutuŋâ
kut ŋâi ŋâi âlipŋâ sâm paap, zo bâliŋâ mân sâban.” 16 Kut ŋâi zo sâp
karâmbut muyagei dum buraŋŋoot sâmbune sumbemân zarip.
17 Oi Petero uman egip, zorat nâŋgâm kwâkâm tâi Konelio arâp zen
gamŋâ Simoŋgât mirâŋâ kârum âim muyagem mirâ sombemân kirâwe.
18 Kinŋâ mâsikâm sâwe, “Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero, zâk mirâ ziren tap?”
19 Yatâ sâne Petero zâk uman egip, zorat nâŋgâm kwâkâm tâi Kaapumŋâ
itâ sâm dukuip, “A karâmbut gamŋâ gâ kârugige, gât ko gâ geimŋâ zen
sot âibam keŋgât mân upan. 20 A zo nâŋâ sâŋgonzâŋgua ge.”
21 Oi Peteroŋâ den zo nâŋgâmŋâ zeŋgâren geimŋâ sâip, “Wangât
nâgâren ge?” 22 Sâi a ziŋâ dukuwe, “Kâwali galem a patâ Konelio, zâk
Anutu hurat kwap târârak ândimap. Yuda a zen zâkkât nâŋgâne a âlipŋâ
opmap. Sumbem kore a ŋâiŋâ zâkkâren âsagem gâ mirâŋan diigim
arindâ diŋgâ nâŋgâbapkât sâip,” 23 Yatâ sâne Peteroŋâ nâŋgâm sâi mirin
zâine nalem ziŋgip. Haŋsâi zâk sot Yope kamânân gokŋâ a nâmbutŋâ zen
sot âiwe.

Peteroŋâ Koneliogât mirin zâim den sâm dâzâŋgoip.

24 Zen mâtâbân âi zem Kaisarea kamânân takâwe. Konelio, zâk a
ambârâpŋâ sot bukurâpŋâ minduziŋgi mambâtziŋgâm tatne gawe. 25 Gamŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Petero zâkkât mirin zari Konelio zâk kiŋ topŋan gei zem mâpâseip. 26 Zei
Peteroŋâ mem zaatŋâ itâ sâm dukuip, “Zaat. Nâ a, gâ yatâ.” 27 Yatâ sâm mirâ
umŋan âim a ambân kâmut patâ muyageziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, 28 “Zen
Yuda a neŋgât topniŋâ nâŋgâme. Nen a kamân ŋâin gokŋâ zen sot buku opŋâ
tâtat mâme mân upmen. Gurumin denân den ŋâiŋâ mâtâp zo dooŋgoi ziap.
Nâ ko Anutuŋâ ziŋgiri mân dâp opmap mân sâbatkât Anutuŋâ umanân nii
zuu bâliŋâ sot mân niniŋâ buraŋŋoot saam pâi gei tirâpnogip. 29 Zorat a ziŋâ
nâgâren ga dâtnone nâ mân kwaksan. Oi zi diiniwe, zorat sâne nâŋgânâ.”
30 Yatâ sâi Konelioŋâ itâ sâm dukuip, “Sirâm kimembut ombeŋan mirâ oi
nâ mirin tap ninâu sâm ta a ŋâi hâmbâŋâ âsakŋâŋoot nâgâren muyagem itâ
sâm dâtnogip, 31 ‘Konelio, Anutuŋâ ninâugâ sot orot mâmegâ nâŋgi âlip uap.
32 Zorat gâ Yope kamânân a sâŋgonzâŋgona âi Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero, zâk
diim gabi. A ŋâi bâu sâkziŋ lâkum tuumap, kutŋâ Simoŋ, zâkkât mirin tâtat
mâme uap. Mirâŋâ saru sâtŋan taap.’ 33 Oi nâ zorat a sâŋgonzâŋgua gâgâren
âiwe. Gâ nâgât den lum gaatkât umnâ âlip uap. Oi Anutuŋâ den dâgogip, zo
sâna nâŋgânatkât Anutugât mâteŋan mindum ten.”

Peteroŋâ Konelio sot arâpŋâ siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip.

34 Petero zâk topkwapŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Itârâŋ nâ itâ ek nâŋgan.
Anutu zâk a kâmut ŋâi buku otziŋgâm a kâmut ŋâin kândâtzâŋgom mân
opmap. 35 A kâmutŋâ kâmutŋâ zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ hurâtkwapŋâ
târârak ândine, zeŋgât nâŋgi âlip opmap.
36 Anutu zâk Isirae a den niŋgip, zo itâ. Yesu Kristo, zâk a neŋgât Kembu.
Anutuŋâ zâk sâŋgongoi gem lumbeŋaŋgât den dâtnâŋgoip, zo nâŋge.
37 Yohane zâk too saŋgonziŋgâbapkât den dâzâŋgoip, narâk zoren Yesugât
den siŋgi âlip zo Galilaia hânân topkwâi Yudaia hânân arip. 38 Oi Yesu,
Nasarete kamânân gokŋâ zo ko Anutuŋâ imbaŋâ sot Tirik Kaapum pindi
hân muruk toren toren âim sisi mâsek a âlip kwatziŋgip. Oi a ambân
Sataŋŋâ saaziŋgip, zo aksik olaŋziŋgip. Anutuŋâ tâŋgoi nep zo tuugip. 39 Oi
Yuda a neŋgât hânân sot Yerusalem kamânân kut ŋâi ŋâi tuum arip, zo ek
nâŋgâwen. Oi a sâtŋâ ziŋ gâsum poru nagân kune moip. 40-41 Mom zei sirâm
karâmbut oi Anutuŋâ kwagân gâbâ mâŋgeip. Mâŋgei neŋgâren âsageniŋgip.
Zorat mârumŋan Anutu zâk siŋgi kwatniŋgip. A nâmbutŋâ zeŋgâren mân
âsagei igâwe. Zâk mumuŋan gâbâ âsagei nalem sot too ârândâŋ niwen.
42 Oi Anutuŋâ Yesu a mumuŋâ sot gwâlâ neŋgât den sâm
kwâkâkwâkâŋ a kwânâŋgip. Oi nen den zo a ambân dâzâŋgonatkât nep
diŋ sâm niŋgip. 43 Oi a ziŋ nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbi zo, zeŋgât tosa
gulipkubap. Den zo Propete ziŋ sapsum naŋgâwe.”

Tirik Kaapumŋâ a hân ŋâin gokŋâ zeŋgâren geip.

44 Petero zâk den yatâ sâm kiri nâŋgâm tarâwe aksik zeŋgâren Tirik
Kaapum gem gâip. 45 Oi Yuda a Yesugât kâmurân gâbâ Petero sot âiwe,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zen Anutuŋâ a hân ŋâin gokŋâ Tirik Kaapum ziŋgip, zo ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ oip. 46 A hân ŋâin gokŋâ, zen den gându uŋakŋâ sâm Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâwe. 47 Oi Peteroŋâ itâ sâip, “Nen Tirik Kaapum sot urâwen, yatigâk Tirik Kaapum âsageziŋgap. Zorat too saŋgonsaŋgon zo a ziŋ aŋgân kârâne mân dâp upap.” 48 Yatâ sâi ziŋâ Yesu Kristogât korân sâm too saŋgonziŋgâwe. Too saŋgonziŋgâne Petero mân âibapkât sânetâ hilâm nâmbut zen sot tâip.

Yesusalem kamânân Peteroŋâ den siŋgi sâm dâzâŋgoip.

11 1 Aposolo nâmbutŋâ sot Yesugât kâmut Yudaia hânân ândiwe, zen kamân ŋâin gokŋandâ Anutugât den nâŋgâm luwe, zorat siŋgi nâŋgâwe. 2 Oi Petero zâk Yerusalem kamânân zari Yuda a nâmbutŋâ Mosegât gurumin den zorik zimbapkât kâtigiwe, a zo ziŋâ Petero oip, zorat nâŋgâne mân dâp oip. 3 Oi Petero itâ sâm dukuwe, “Gâ wangât Mosegât gurumin den kom a mân kwabâ kwâraŋgâwe, zen sot den op nalem nein?”

4 Oi Peteroŋâ kut ŋâi ŋâi âsageip, zorat topŋan gâbâ itâ sâm dâzâŋgom naŋgip, 5 “Nâ Yope kamânân ninâu sâm ândim uman itâ egâwan. Isen patâ ŋâi muruk toren toren kimembut saam sumbemân gâbâ pane gem umnâ topŋan zeip. 6 Gem gâi umŋan itâ egâwan. Zuu top top, kamângât sot ulin, mulum mot sot nii umŋan ziwe. 7 Oi nâgâren den ŋâi itâ gâip, ‘Petero, gâ zaat kom gaam ne.’ 8 Oi nâŋâ sâwan, ‘Kembu, yatâ buŋâ. Zuu bâliŋâ mo mân niniŋâ mân nemân.’ 9 Yatâ sa sumbemân gâbâ den zagâtŋâ itâ muyageip, ‘Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi zo âlipŋâ sap, zo gâŋâ ekŋâ bâliŋâ mân sâban.’ 10 Yatâ muyagei sâp karâmbut oi isenŋoot sumbemân zarip. 11 Kut ŋâi ŋâi zo zari Kaisarea kamânân gâbâ a karâmbut nâ mirâ ândiwanân, zoren gawe. A karâmbut zo patâziŋâ zâk sâŋgonzâŋgoi gawe. 12 Gane Kaapumŋâ itâ sâm dâtnogip, ‘Gâ zen sot âibam keŋgât mân upan.’

Oi âibâ sa Yesugât kâmurân gâbâ a nâmburân kânok nâ sot âiwen. Âi takâm kâwali a sâtŋâ, zâkkât mirin zâiwen. 13 Zarindâ den siŋgi itâ sâm dâtnâŋgoip, ‘Nâgât mirin sumbem a ŋâiŋâ muyagem kin itâ sâm dâtnogip, “Gâ Yope kamânân kore a sâŋgonzâŋgona âi Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero diim gabi. 14 Zâkŋâ gamŋâ gâ sot a ambârâpkâ, zen Kembugât siŋgi upigât den dâzâŋgobap.” ’ 15 Oi nâ siŋgi âlipŋâ dâzâŋgua mârum Tirik Kaapum neŋgâren geip, zo yatik zeŋgâren geip. 16 Oi nâ zo ekŋâ Yesuŋâ den dâtnâŋgoip, zo nâŋgâwan. Den zo itâ, ‘Yohaneŋâ too saŋgonziŋgip. Nâŋâ ko Tirik Kaapum saŋgonziŋgâbat.’ 17 Oi nen Kembuniŋâ Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâindâ Kaapumŋâ niŋgip, zo yatik zen utne ziŋgip. Oi ko nâ dap yatâ Anutu kwâkâŋaŋgâbam?”

18 Yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâmŋâ umziŋ diim gei Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâm itâ sâwe, “Opoŋ, Anutuŋâ a kamân ŋâin gok umziŋ melâŋi ândiândiŋ kâtikkât siŋgi upigât kwatziŋgip.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Den siŋgi âlip Antiokia kamânân arip.

19 Setepano komŋâ Yesugât kâmut zâŋgonetâ siŋsururuŋ op kamân
toren toren âiwe. Nâmbutŋandâ Poinike, Kipiro sot Antiokia kamânân
âiwe. Âi ândim kamân zoren Yuda a ândiwe, zorik siŋgi âlip dâzâŋgom
ândiwe. 20 Oi Kipiro sot Kirene kamânân gok ândiwe, zen Antiokia
kamânân âimŋâ hân ŋâin gok Kembu Yesugât den siŋgi dâzâŋgowe.
21 Oi Kembuŋâ imbaŋâ ziŋgi a ambân doŋbep patâ zen den siŋgi âlipŋâ
nâŋgâm umziŋ melâŋ Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe.
22 Zorat den siŋgi Yerusalem kamânân ari Yesugât kâmut zen Banaba
sâŋgongune Antiokia kamânân arip. 23 Âi takâmŋâ Kembuŋâ kubikziŋgip,
zo ekŋâ umŋâ âlip oip. Oi Kembugâren pâlâtâŋ op kâtigem kinbigât den
dâzâŋgoip. 24 Banaba zâk a âlipŋâ sot nâŋgâm pâlâtâŋoot. Tirik Kaapumŋâ
umŋan piksâm zeip. Oi kamân zoren a ambân doŋbep zen Kembugât a urâwe.
25 Oi Banaba zâk Saulo muyagibam Taso kamânân arip. 26 Âi muyagem
diigi Antiokia kamânân âiwet. Zoren kendon patâ ŋâigât umŋan zoren
Yesugât kâmut zeŋgât minduminduyân a doŋbep Yesugât den siŋgi
dâzâŋgom ândiwet. Antiokia kamânân Yesugât kâmut a zo zeŋgât kutziŋâ
Kristo a sâm muyagiwe.

Kât pane arip.

27 Narâk zoren Propete nâmbutŋâ zen Yerusalem kamânân gâbâ Antiokia
kamânân âiwe. 28 Oi zeŋgâren gâbâ a ŋâi kutŋâ Agabo. Zâk Kaapumŋâ
okŋaŋgi hân dâp pu patâ muyagibap, zorat den kânŋan sâip. (Roma zeŋgât
a kutâ Klaudio ândei pu zo âsageip.) 29 Oi Yesugât kâmut zen den so nâŋgâm
kât zemziŋgip dâp mindumŋâ Yudaia hânân bukurâpziŋ ândiwe, zeŋgâren
pane âibapkât sâwe. 30 Oi kât muyagiwe, zo Banaba sot Saulo zikâne mem
Yerusalem kamânân âi Yesugât kâmut, zeŋgât galem a ziŋgâwet.

Herodeŋâ Yakobo kom Petero tâk namin pâip.

12 1 Narâk zoren a kutâ Herodeŋâ Yesugât kâmut a nâmbut zâŋgom
tâk namin zâmbarip. 2 Oi zâkŋâ sâi arâpŋâ Yohanegât âtâŋâ
Yakobo gâsum sâuŋâ kârâne moip. 3-4 Yatâ oi Yuda a zen ekŋâ umziŋ âlip
oi Herodeŋâ zo ekŋâ sâi arâpŋâ zen Petero gâsune Yuda zeŋgât kendon
ŋâi kutŋâ Pasowa mâte oi tâk namin pane kâwali a kiin nâmburân kânok,
zen galem upigât sâm ziŋgip. Herodeŋâ itâ nâŋgip, “Pasowa kendon âki
Petero diim ga a mâteziŋan sa kumbi.” 5 Oi Petero zâk tâk namin tâi
Yesugât kâmut zen âsâbâŋ zâkkât op Anutugâren ninâu sâmarâwe.

Sumbem a ŋâiŋâ Petero muyageŋaŋgip.

6 Oi Herode zâk Petero mukan a ambân tirâpzâŋgom kumbatkât sâip,
ŋâtik zoren kâwali a zagât zikŋâ Petero tâk kâtikŋâ zagât saam galem op

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mem ziwet. Oi kâwali a nâmbutŋâ, zen namâ mâtâbân galem kirâwe. 7 Oi
Kembugât sumbem a ŋâi namâ kâligen muyagem kiri âsakŋandâ namâ
umŋan âsagei sumbem aŋâ Petero gâŋgemunŋan gâsum mângimŋâ sâip,
“Kek zaat.” Sâi tâk kâtik Petero bikŋan tâip, zo siksâm geip. 8 Oi sumbem
aŋâ itâ sâm dukuip, “Inzutkâ lapŋâ kipâkegâ mem pâna giarik.” Yatâ oi
sumbem aŋâ du zagâtŋâ sâm dukuip, “Hâmbâgâ pâna giari molini.” 9 Sâi
Peteroŋâ molim âimŋâ itâ nâŋgip, “Zi uman eksan.” Sumbem aŋâ oip, zo
nâŋgi yenŋâ oip. 10 Oi zet mâtâp zagât walâm mâtâp patin takitâ hâŋgi
zo zikŋak mem pam kirip. Oi geim mâtâbân mâik ŋâi âimŋâ sumbem a
zorâŋ pamŋâ buŋ op arip.

11 Oi Petero zâk nâŋgânâŋgâŋâ pâroŋsâi itâ sâip, “Zi nâŋgan. Kembu
zâk sumbem a sâŋgongoi Herode sot Yuda a, zeŋgât bitziŋan gâbâ
mâkânigap.” 12 Yatâ nâŋgâm âim Yohane Mareko, zâkkât mamŋâ Maria,
zâkkât mirin takip. Zoren a ambân doŋbepŋâ mindum ninâu sâm tarâwe.
13 Oi Peteroŋâ mirâ hâŋgiyân âi kom kiri kore ambân ŋâi kutŋâ Rode, zâk
ŋâiŋâ kwap sâmŋâ gâip. 14 Gamŋâ Peterogât diŋ tobat nâŋgâm sâtâre op
hâŋgi mân mem pam âburem mirâ kâligen âimŋâ Petero ga kinzap sâm
dâzâŋgoip. 15 Yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâm sâwe, “Gâ umgâ gulip uap.”
Zâkŋâ ko kâtigem sâip, “Zâk perâkŋak ga kinzap.” Sâi zen sâwe, “Zo
zâkkât sumbem aŋandâ ga kinzap.”

16 Oi Petero zâk kom kiri mâtâp mem pam zikŋâ ekŋâ imbaŋâziŋ buŋ
oip. 17 Oi zen den birâbigât bikŋandâ dâp oi den birâne Kembuŋâ tâk
namin gâbâ olaŋ diim gâip, zorat den siŋgi dâzâŋgoip. Dâzâŋgomŋâ
sâip, “Yakobo sot buku nâmbut nâgât den siŋgi dâzâŋgonek.” Ya sâm
dâzâŋgomŋâ zâmbam mulukŋem ŋâin tik arip.

Anutuŋâ Herode hâuŋâ pindip.

18 Haŋsâi kâwali a zen Petero kârumŋâ dap op buŋ uap sâmŋâ
kwagâwe. 19 Oi Herodeŋâ kârum muyagibigât sâi kârumŋâ mân muyagine
kâwali a zen Petero galem urâwe, zo zâŋgone mumbigât sâip. Oi Yudaia
hân birâm Kaisarea kamânân âi ândeip.

20 Herode zâk narâk zoren Tiro Sidoŋ kamân zagât zeŋgât kâsa
otziŋgip. Oi kamân zorat mâirâpŋâ zen mindum den sâm kubiknam
Herodegât a sâtŋâ ŋâi kutŋâ Bilasto den dukune buku otziŋgip. Zen
Herodegât hânân nalem memarâwe, zo buŋ opapkât lumbeŋâ den
dukuwe.

21 Oi Herode zâk den mâburem dâzâŋgobapkât narâk mâte oi Herode
zâk hâmbâ neule âlipŋâ pam a kutâgât tâtatŋan tap a ambân den
dâzâŋgoip. 22 Den dâzâŋgoi a aksik den kwamit patâ sâm itâ sâwe, “Den
zo a den buŋâ. A zo Kembu patâ.” 23 Herode zâk den zo nâŋgâm mân
kwâkâziŋgipkât Kembugât sumbem a ŋâiŋâ zorenâk koip. Oi nane ziŋâ
umŋan bagim zine moip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Anutugât denŋâ ko lâmbatŋâ laŋ kârâm sambâlem zeip.
25 Oi Banaba sot Saulo zet Yesugât kâmut Antiokia kamânân ândiwe,
ziŋâ nep diŋ sâm zikâwe, zo Yerusalem kamânân tuum naŋgâm Antiokia
kamânân âburiram Yohane Mareko diigitâ ârândâŋ âiwe.

Banaba sot Saulo, zet siŋgi âlip nebân âiwet.

13 1 Antiokia kamânân Yesugât kâmut, zeŋgâren Propete
nâmbutŋâ ândiwe. Kutziŋâ itâ Banaba sot Simoŋ (Zak a sumun
konsâmarâwe.), Lukio Kirene kamânân gokŋâ sot a ŋâi kutŋâ Manaeŋ.
Zâk a kutâ Herode tâlaŋâ. Zet ârândâŋ ândim lâmbarâwet. Oi ŋâi Saulo.
2 Oi sirâm ŋâin zen mindum Anutu mâpâsinam nalem birâm mâpâsem
ândine Tirik Kaapumŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen Banaba sot Saulo
nep diŋ sâm zikâwan, zo tuubabotkât sâŋgonzâkonek.” 3 Sâi nalem birâm
ninâu sâmŋâ bitziŋâ kâukzikŋan pam sâŋgonzâkone âiwet.

Kware a Elima, zâkkât den siŋgi.

4 Tirik Kaapumŋâ yatâ opŋâ sâŋgonzâkoi zet âi Seleukia kamân
saru sâtŋan âi takâwet. Zo takâm waŋgâyân zâim âi Kipiro hân saru
tânâmŋan âi takâwet. 5 Oi zoren kamân patâ kutŋâ Salami, zoren âi
takâm Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse namin zâi Anutugât den siŋgi âlip sâm
dâzâŋgowet. Yohane Mareko zâk zet sot âim betzikŋan mem ândeip.
6 Oi hân torengen gâbâ gamŋâ Papo kamânân takâwe. Zo gam Yuda a
ŋâi, kware a sot propete sarâŋâ ândeip, kutŋâ Bara-Yesu, zâk muyagiwe.
7 A zâk galem a ŋâi kutŋâ Seregio Paulo zâk sot pâlâtâŋ op ândeip. Oi
Seregio Paulo zâk a nâŋgânâŋgâŋoot. Zâk Anutugât den nâŋgâbapkât
Paulo sot Banaba diiziki mirâŋan zâiwet. 8 Diiziki kware a Elima (Kot zo
kware a zorat sâmarâwe.), zâkŋâ Saulo sot Banaba kâsa otzikip. Galem a
zâk siŋgi âlipŋâ mân nâŋgâbapkât sâip.
9 Yatâ oi Saulo, kutŋâ ŋâi Paulo sâmarâwe, zâkkât umŋan Tirik
Kaapum piksâi Elima itâ sâm dukuip, 10 “Sataŋgât nanŋâ, gâ. Gâ kut
ŋâi ŋâi târârak, zorat kâsaŋâ. Umgan sarâ sot bâliŋâ piksâm ziap. Gâ
Anutugât mâtâp târârak zo dooŋgumat. Zo narâk ikâ zoren birâban?
11 Zorat Kembu imbaŋâŋaŋgât kulem ikpan. Gâ siŋgâ ŋâtâtik kâri narâk
ziren âsakŋâ mân ek ândiban.” Yatâ sâi zorenâk siŋâ ŋâtâtik kâri gâsum
birâbirâ op a ŋâi bikŋan gâsum diibapkât sâip. 12 Âsagei galem a zo ekŋâ
Kembugât siŋgi âlip, zorat nâŋgi imbaŋâ oi nâŋgâm pâlâtâŋ kwâip.

Pauloŋâ Antiokia kamân ŋâin, zoren âim siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip.

13 Paulo sot arâpŋâ zen Papo kamân birâm waŋgâyân zâimŋâ âim
Pampilia hânân, Perege kamânân takâwe. Zoren Yohane Mareko zâpam
Yerusalem kamânân âbureip. 14 Oi zen ko Perege kamânân gâbâ âimŋâ
Pisidia hânân Antiokia kamân ŋâin, zo takâwe. Zoren ândim Yuda zeŋgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kendon oi mâpâmâpâse namin zâi tarâwe. 15 Oi mâpâmâpâse namâ galem
a zen gurumin den sot Propete a zeŋgât ekabân den sâlâpkumŋâ itâ
dâzâŋgowe, “A bukuzatniŋâ zekâren den ŋâi ziap oi ko sâitâ nâŋgânâ.”
16 Sâne Paulo zâk zaatŋâ hiriŋsâbigât bikŋandâ dâp opŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, “Isirae a sot a nâmbutŋâ Anutu mâpâsime, zen aksik den
dâzâŋgua nâŋgânek. 17 Isirae neŋgât Anutu, zâk sâkurâpniŋâ gâsum
sâlâpzâŋgone Aigitâ hânân âi ândim kâmut patâ urâwe. Anutugât
imbaŋâŋandâ zobâ diiziŋgâm gâip. 18 Oi zen hân a mân ândiândiŋan
diiziŋgâm ândei kendon patâ 40 âkip. Narâk zoren zâkkât den kwâkâne
mân birâziŋgâmâip. 19 Oi Kanaan hânân a kâmut nâmburân zagât
zâŋgomŋâ hân zo sâkurâpniŋ ziŋgi zen hân zo kâsâpkum mem ândiwe.
20 Ândine kendon patâ 450 yatâ âkip. Oi Kanaan hânân ândinetâ den
kubikkubik a muyageziŋgi ândine Propete Samue âsageip.
21 Narâk zoren a kutâgât sâne Anutuŋâ Benyamin kiurâp zeŋgâren gâbâ
Kisi nanŋâ Saulu ziŋgip. Zâkŋâ a kutâ op galem zâŋgoi kendon patâ 40
yatâ ândiwe. 22 Oi Anutuŋâ zâk kâbakŋei zâkkât gebâkŋan Dawidi a kutâ
kwânâŋgip. Oi zâkkât den itâ sâip, ‘Nâ Yesegât nanŋâ Dawidi muyagian.
Zâk eksa a âlipŋâ uap. Nep diŋ sâm pindâbat, zo tuum naŋgâbap.’
23 Oi Dawidigât kiurâpŋâ zeŋgâren gâbâ Isirae a neŋgât kubikkubik a
muyagibapkât sâip. Zo bon upapkât Anutuŋâ sâi Yesu âsageip.
24 Yesuŋâ nep topkwap mân tuugi Yohaneŋâ Isirae a ambân umziŋ
melânŋe too sâŋgonziŋgâbapkât dâzâŋgom ândeip. Zo yatâ a ambân
kubikziŋgip. 25 Oi Yohane zâk nep zo tuum naŋgâm itâ sâip, ‘Nâgât itâ
sâme. A gâbapkât sâme, zo nâ. Nâ a zo buŋâ. Zikŋâ bet gam taap. Zâk
patâ oi nâŋâ zâkkât irâ sikum goribat zo ko mân dâp upap.’
26 A bukurâpnâ, Abaramgât kiurâp zen sot a nâmbutŋâ Anutu mâpâsime,
nâŋâ den sa nâŋgânek. Kubikubik den zi neŋgât op geip, ziap. 27 Yerusalem
mâirâp sot a sâtŋâ ziŋâ Yesu ekŋâ topŋâ mân nâŋgâm mumbapkât sâwe.
Zen yatâ utnetâ Propete a zeŋgât den kânŋan sâsâŋ kendon dâp sâlâpkume,
den zo kâtigeip. 28 Zen Yesu tosaŋaŋgât kârum mân muyagem laŋ sâne
Pilatoŋâ koi moip. 29 Oi Kembugât ekabân den zeip, zo op naŋgâm poru
nagân gâbâ mâkâm kât mâtâpŋan âi parâwe. 30 Ka Anutuŋâ mumuŋan
gâbâ mâŋgei zaarip. 31 Oi zâk sot Galilaia hânân gâbâ Yerusalem kamânân
ârândâŋ âiwe, zeŋgâren sirâm nâmbutŋan muyageziŋgâm ândeip. Muyagei
igâwe, zen ko zâkkât siŋgi sâsâŋ a opŋâ a ambân dâzâŋgom ândie.
32 Nen umâlep den dâzâŋgonam gen. Anutuŋâ sâkurâpniŋâ kut ŋâi ŋâi
siŋgi dâzâŋgoip, zorat bonŋâ âsagiap. 33 Anutuŋâ Yesu mângei neŋgâren
bonŋâ muyagiap. Zorat umâlep den dâzâŋgonam gen. Psalm daŋgon
zagât, zoren den itâ kulemguwe,

‘Gâ nâgât nannâ. Irak gasum sâlâpgogan.’

34 Yesu mumuŋan gâbâ mâŋgei zaarip. Oi Yesu zâk mân mom alâgibap,
zorat Anutuŋâ den itâ sâip,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Nâ Dawidigât siŋgi sâwan, zorat bonŋâ zinziŋ kâtik, zo ziŋgâbat.’
35 Oi Psalm ekabân den ŋâi itâ ziap,
‘Gâ tirik agâ mân birânina mom alâgibat.’
36 Dawidigât nâŋgâme. Zâk Anutuŋâ nep diŋ sâm pindip, zo arâp
zeŋgâren tuum âim moip. Moi sâkurâp zeŋgât kwagân hângune alâgeip.
37 Ka Dawidigât kiunŋâ Yesu, zâk ko mân alâgeip. Anutuŋâ mumuŋan gâbâ
mâŋgei zaarip.” 38 Yatâ sâmŋâ Pauloŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A bukurâpnâ,
dâzâŋgua nâŋgânek. Bâliŋâ guligulipkuŋ, zo a zorâŋ muyageipkât zorat den
mâte otziŋgap. 39 Mosegât gurumin den, zo bâliŋâziŋ gulipkubam oseip.
Yesugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwatne bâliŋâziŋâ zo gulipkubap. 40 Propete
zeŋgâren den itâ zo kâtigibapkât itâ dâzâŋguan,
41 ‘A zen den nâŋgâm kwâkâkwâkâŋâ zeŋgâren nep top ŋâi tuubat. Ziŋâ
zorat nâŋgâne bon buŋ upap. Zen kut ŋâi zo ekŋâ kwakŋâ mumbi.’”
42 Oi Pâulo sot Banaba zet mâpâmâpâse namin gâbâ geitâ kendon
ŋâin yatik dâzâŋgobabotkât sâwe. 43 Oi minduminduyân gâbâ gem
Yuda a doŋbep sot kamân ŋâin gâbâ Anutu mâpâsemarâwe, zen aksik
Paulo Banaba zet sot âim den utne Paulo sot Banaba zet zen Anutugât
lumbeŋan ândibigât dâzâŋgowet.
44 Bet kendon ŋâin mâte oi kamân zorat mâirâp a topŋâ topŋâ zen aksik
minduyaŋgâm Anutugât den nâŋgânam gawe. 45 Mindum gane Yuda a
ziŋâ ziŋgitŋâ nâŋgâm bâliŋ kwatziŋgâm Paulogât den mem gei kwarâwe.
Oi sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe.

Pauloŋâ Yuda a kândâtzâŋgom hân ŋâin gokŋâ siŋgi âlip dâzâŋgoip.

46 Yatâ utnetâ Paulo sot Banaba zet den keŋgât buŋâ itâ sâm dâzâŋgowet,
“Yuda a zen Anutugât den kândom dâzâŋgonatkât sâsâŋ. Ka Yuda a zen
kândâtkomŋâ ândiândigât siŋgi mân utnatkât se, gât ko zâmbamŋâ hân ŋâin
gok zen siŋgi âlip dâzâŋgonat. 47 Kembu zâk zorat itâ sâm dâtŋângoip, ‘Zen
hân toren toren a zeŋgât âsakŋâ zâmbarâwan. Oi a zen Anutugât mâtâp ekŋâ
zoren âi ândibi.’” 48 Yatâ sâitâ hân ŋâin gokŋâ zen den zo nâŋgâm umziŋ âlip
oi Kembugât den sâm bâbâlaŋ kwârâwe. Oi ândiândi kâtikkât siŋgi urâwe,
zen den zo nâŋgâne bon oip. 49 Oi hân zoren Kembugât den laŋ kârâm arip.
50 Yuda a ziŋâ kamân zorat a sâtŋâ sot ambân sikumziŋoot zen Anutu
mâpâsemarâwe, zo den dâzâŋgone um kâlak op Paulo sot Banaba kâsa
otzikâm molizikâne âiwet. 51 Âiram kinzikŋan gwapgwap tuugitâ gei
kândâtzâŋgom Ikonioŋ kamânân âiwet. 52 Aritâ Yesugât kâmut kamân
birâwet, zo zen umziŋan Tirik Kaapum piksâm zei sâtâre kwâkŋan ândiwe.

Ikonioŋ kamânân den siŋgi âlip sâwet.

14 1 Oi Ikonioŋ kamânân takâm yatigâk Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse
namin zâimŋâ siŋgi âlipŋâ imbaŋâŋoot sâm dâzâŋgowet.
Dâzâŋgoitâ Yuda a sot hân ŋâin gok doŋbepŋâ Yesugât kâmut urâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Yuda a nâmbutŋâ zen ko siŋgi âlip zo kândâtkom a hân ŋâin gokŋâ
den dâzâŋgonetâ Kristogât kâmut kâsa otziŋgâwe. 3 Zet zoren narâk
kârep ândim Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwap siŋgi âlip keŋgât buŋ
sâm ândiwet. Kembuŋâ imbaŋâ ziki sen mârât kulem top top tuum
ândiwet. 4 Kamân zorat a zen kâsâpagom nâmbutŋâ zen Yuda zeŋgât
a utne nâmbutŋâ zen Aposolo zekât a urâwe. 5 Oi Yuda a sot hân
ŋâin gokŋâ zen Aposolo kâtŋâ zâkonat sâm mindum gawe. 6-7 Gâne
nâŋgâm kamân zo birâm Likaonia hânân âiwet. Oi zoren Listera sot
Derebe kamânân sot kamân mâik mâik tap arip, zoren âi den siŋgi âlip
dâzâŋgom ândiwet.

Listera kamânân Paulo sot Banaba bem zâkonsâwe.

8 Listera kamânân a ŋâi tâip. Zâk kiŋ toren toren mom zeip. Zâk mam
kâmboŋan gâbâ zo yatâ muyagem mân lâŋ âim gâmâip. 9 Zâk zo zem tâi
Pauloŋâ den siŋgi âlip sâi ek tâi Pauloŋâ ekŋâ itâ nâŋgip, “A zo sâkŋâ
âlip upapkât nâŋgâm pâlâtâŋ âlip zemŋâŋgap.” 10 Yatâ nâŋgâm den kâtik
itâ sâm dukuip, “Gâ kiŋgandâ lâŋ zaat kin.” Sâi a zo pirindiŋ zaat âim
gâip.
11 Oi a kâmut patâ zen Pauloŋâ sen mârât kulem tuugip, zo ekŋâ
Likaonia denân itâ sâwe, “Bem zagât zet a osetniŋan ga ândiabot.” 12 Oi
Banaba zâk bem ŋâi kutŋâ Dia, zâkkât kutŋâ pindâwe. Oi Paulo zâk den
sâsâŋ a oipkât bem ŋâigât kutŋâ Hemesi pindâwe. 13 Kamân zoren Diagât
namâ ŋâi kirip. Namâ zorat galem aŋâ, zâkŋâ sâi makau sot neule mem
gam kamân mâtâbân namâ tâibân a ziŋâ aksik a zagât, zekât siŋgi makau
kom unam urâwe.
14 Oi Aposolo Paulo sot Banaba zet zo nâŋgâm pârâkpam hâmbâzik
mem giŋbololoŋ mem a osetziŋan âim den kwamit patâ itâ sâwet,
15 “O a ambân, zen dap ue? Net a yenŋâ, zen yatâ. Net den siŋgi âlipŋâ
dâzâŋgoram get. Zen Bem lopio sot kut ŋâi ŋâi bon buŋ zo kândâtzâŋgom
Anutu, ândiândi mariŋâ, zâkkât den nâŋgâbigât sâmet. Zâkŋâ hân sot
sumbem sot saru sot kut ŋâi ŋâi top topŋâ muyageziŋgip.
16-17 Oi ândim gawe, narâk zoren a zen nâŋgâziŋgi umziŋaŋgât
ândiândi mâtâp muyagem ândiwe. Oi ziŋgit mân kubikziŋgip. Topŋâ
nâŋgâbigât buku otziŋgâm sâi map sot maaŋâ sambe muyageziŋgi nem
seroŋkwap ândiwe.”
18 A zagât zo den zo yatâ sâmŋâ kwâkâziŋgâm den imbaŋâ sâitâ zekât
siŋgi nalem unat sâm urâwe, zo birâwe.

Paulo kâtŋâ kuwe.

19 Zo ândeitâ Antiokia kamânân gâbâ sot Ikonioŋ kamânân gâbâ Yuda
a nâmbutŋâ, zen gam Listera kamân mâirâp zen sot den sâm saam Paulo
kâtŋâ kuwe. Kune mom zei muap sâm diim kamân ginŋan gei parâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Oi zoren zei Yesugât kâmut zen gam haamgum kine Pauloŋâ zaat
kamânân arip.
Haŋsâi Paulo sot Banaba zet Derebe kamânân âiwet. 21 Oi kamân zoren
den siŋgi âlip sâitâ a ambân doŋbep patâ zen nâŋgâm Yesugât kâmut
urâwe. Yatâ op mâtâp âiwet, zorik puriksâm Listera, Ikonioŋ sot Antiokia
kamânân âburem gawet. 22 Antiokia kamânân gamŋâ Yesugât kâmut
nâŋgâm kâtigibigât den dâzâŋgomŋâ itâ sâwet, “Nen sâknam kwâkŋan
ândim Anutu um topŋan ândiândiŋ, zoren takânat.” 23 Oi Yesugât kâmut
dâp galem a mem sâlâpzâŋgom nalem birâmŋâ zeŋgât opŋâ Kembugâren
ninâu sâwe. Galem a zen Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. Oi
Aposolo zet Kembu zâkkâren zâmbarâwet.
24 Oi Pisidia hân walâm âim Pampilia hânân takâwet. 25 Zoren takâm
Perege kamânân den siŋgi âlip dâzâŋgomŋâ Atalia kamânân geiwet.
26 Zoren gei waŋgâyân zâim âim Antiokia kamânân âiwet. Kamân
zoren mârumŋan Yesugât kâmut zen Anutugât um lumbeŋan zâpan nep
diŋ sâm zikâne nep topkwap tuum âiwet. 27 Zoren takâmŋâ a ambân
minduziŋgâm Anutuŋâ galem otzikâm hân ŋâin gokŋâ mâtâp mem ziŋgi
nâŋgâm pâlâtâŋziŋoot urâwe, zorat den ziŋgi sâm dâzâŋgowet. 28 Narâk
kârep zo Yesugât kâmut zen sot ândiwet.

Paulo sot Banaba zet dengât Yerusalem kamânân zâiwet.

15 1 Ândine Yudaia hânân gâbâ a nâmbutŋâ Antiokia kamânân gam
Yesugât kâmut itâ sâm dâzâŋgom ândiwe, “Zen Mosegât gurumin
den mân lum kwabâ mân kwaraŋgâbi zo ko Kembugât siŋgi mân upi.”
2 Yatâ sânetâ Paulo sot Banaba zen sot den kwâkâyaŋgâwe. Yatâ op den
itâ sâwe, “Paulo sot Banaba sot Yesugât kâmut zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ
ziŋâ Aposolo sot Yesugât kâmut zeŋgât galem a Yerusalem kamânân
ândiwe, zeŋgâren den zo mem âibi.”
3 Yatâ sânetâ Yesugât kâmut ziŋâ Paulo sot Banaba sot a nâmbut
sâŋgonzâŋgone âiwe. Âimŋâ Poinike sot Samaria hânân kamânŋâ kamânŋâ
a hân ŋâin gokŋâ ziŋ Anutugât a urâwe, zorat den siŋgi dâzâŋgom âiwe.
Dâzâŋgone Yesugât kâmut zen nâŋgâm umâlep patâ urâwe.
4 Yerusalem kamânân takâne Aposolo sot Yesugât kâmut sot zeŋgât
galem a, zen sâm sâtâre otziŋgâwe. Anutuŋâ tânzâkoi nep tuugitâ bon oip,
zorat den siŋgi dâzâŋgowe. 5 Den siŋgi zo dâzâŋgone Yesugât kâmurân
a nâmbutŋâ Parisaio zeŋgât kâmurân gâbâ zen itâ sâwe, “Kamân ŋâin
gokŋâ zen kwabâ kwaraŋgâbi. Oi zen Mosegât gurumin den lubigât sâm
dâzâŋgobi. Zen zo yatâ mân utne Yesugât kâmurân ândine mân dâp upap.”

Peteroŋâ den sâm dâzâŋgoip.

6 Aposolo sot Yesugât kâmut zeŋgât a sâtŋâ, zen den zo sânam
minduwe. 7 Mindumŋâ den âragune ko Peteroŋâ zaatŋâ itâ sâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dâzâŋgoip, “A bukurâpnâ, a hân ŋâin gok siŋgi âlip dâzâŋgowan, zo
Anutuŋâ mârumŋan nâ gâsum sâlâpnogi dâzâŋgua nâŋgâm Yesugât
kâmut urâwe, zo nâŋge. 8 Oi Anutu zâk a umziŋ ekmap, zâkŋâ Yuda nen
Tirik Kaapum niŋgip, yatikgâk a hân ŋâin gokŋâ ziŋgi igâwen. 9 Zen zâk
nâŋgâm pâlâtâŋ kwatne umziŋ saŋgon kubik, nen otniŋgip, zo yatik
otziŋgip. 10 Zen wangât Anutu walânam ue? Kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ zo
nen sot sâkurâpniŋâ lum osiwen. Zo yatigâk hân ŋâin gok Yesugât kâmut
zeŋgât kwâkziŋan pânat sâm se? 11 Yatâ buŋâ. Nen itâ nâŋgen. Yuda a sot
hân ŋâin gokŋâ Kembu Yesu um lâklâkŋaŋgât op zâkkât siŋgi uen.”
12 Yatâ sâi a kâmut mindum tarâwe, zen aksik den zo nâŋgâm den buŋ
tarâwe. Tatne Banaba sot Paulo zet Anutuŋâ nepzikŋâ galem op hân ŋâin
zeŋgâren kulem top top tuugip, zorat den siŋgi otziŋgâwet.

Yakoboŋâ den sâm dâzâŋgoip.

13 Zet dâzâŋgom naŋgitâ Yakoboŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, “A bukurâp,
den sa nâŋgânek. 14 Mârumŋan Anutuŋâ hân ŋâin gok zeŋgâren gâbâ
kâmut ŋâi zâkkât siŋgi upigât diiziŋgip. Zorat siŋgi Simoŋâ sâi nâŋgen.
15 Zorat Propete zeŋgât ekabân Kembugât den ŋâi itâ ziap,

16 ‘Nâŋâ gâtâm âburem Dawidigât silep bâliap, zo kubikpat. 17 Siŋitŋâ
sândum kubik tuubat. Oi a ambân zen Kembu noonsâm kârunim
mâte otnibi. Hân ŋâin gokŋâ zen nâgât siŋgi sâwan, zen yatik upi.
18 Kembu zâk den yatik sâip. Zo mârumŋan sâm muyageip.’

19 Oi zorat nâŋâ itâ san. Niŋâ hân ŋâin gokŋâ zen Anutugât a upi, zen
kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ mân ziŋgânat. 20 Ka zen nalem bem mo lopiogât
siŋgi kwatne zo mân nimbi. Ap ambin zet mân birâyaŋgâbabot. Zuu
bâu gilâm sot sunum gilâmŋoot zo mân nimbi. Kut ŋâi ŋâi zo birâbigât
ekap kulemgum ziŋgânat. 21 Mosegât gurumin den zo mârumŋan gâbâ
sâkurâpniŋandâ topkwap kamân dâp mâpâmâpâse namin sâlâpkum
nâŋgâm ândimen sot zâkkât den zo kamân dâpniŋ sâm gawen. Zorat nen
gurumin den zorat mân sânat.”

Yerusalem kamânân gâbâ ekap pane Antiokia kamânân arip.

22 Oi Aposolo sot a sâtŋâ sot Yesugât a kâmut, zen zorat nâŋgâne dâp oi
zeŋgâren gâbâ a zagât muyagezikâwe. Ŋâi kutŋâ Yuda, kutŋâ ŋâi Basaba
sot a ŋâi kutŋâ Sila. Zet Yesugât kâmurân a sâtŋâ urâwet. Zet Paulo sot
Banaba zet sot ârândâŋ Antiokia kamânân âibigât sâŋgonzâkowe. 23 Oi
ekap ŋâi itâ kulemgum zikâne mem âiwet.

“O bukurâpniŋâ, bukurâpziŋâ Aposolo sot galem a, nen ekap zi
kulemgum pen. Oi hân ŋâin gok Antiokia kamânân sot Siria
sot Kilikia hânân ândie, zeŋgât sâtâre opŋâ ekap zi pen. 24 Nen
mân nâŋgindâ ziren gabâ a nâmbutŋâ zeŋgâren gam den ŋâi
dâzâŋgone kwakmak urâwe. 25 Yatâ utnetâ nen nâŋgâm umniŋ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kânok oi a zagât mem sâlâpzâkoindâ bukuzatniŋâ Paulo sot
Banaba zet sot zeŋgâren ge. 26 Paulo sot Banaba zet Kembu Yesu
Kristo, zâkkât opŋâ ândiândizikŋâ buŋ upapkât mân keŋgât op
nebân âiwet. 27 Oi zagât Yuda sot Sila sâŋgonzâkoindâ ekabân
den ziap, zo lâuzikŋan gâbâ nâŋgâbi. 28 Tirik Kaapum sot nen
nâŋgâm kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋan mân târokwâtnat. Zo yatâ zo ko
ziŋgânam sen, zo itâ. 29 Zen nalem bem lopigât siŋgi sâne zo mân
nimbi. Gilâm sot zuu gilâmziŋoot mân nimbi. Ap ambin zet mân
birâyaŋgâbabot. Zen den zo lum âlip ândibi. Zo yatik. Kelikmelik
ândibi."

Yuda sot Sila âburiwet.

30 Oi a ambân kâmut, zen a zo sâŋgonzâŋgone Âiwe. Âim Antiokia
kamânân takâm Yesugât kâmut minduziŋgâm ekap zo ziŋgâwe.
31 Ziŋgâne mem sâlâpkum nâŋgâm umziŋ âlip oip. 32 Oi Yuda sot Sila
zet Propete ândiwetŋâ den doŋbep sâm dâzâŋgoitâ a ambân umziŋ âlip
oi Kembugât den luluyân kâtigiwe. 33 Oi narâk ŋâi zet zen sot ândimŋâ
âiram oitâ bukurâpzik zen um lumbe den dâzâkom sâŋgonzâkone
âburiwet. 34 Sila zâk zen sot ândibat sâip.

Pauloŋâ nebân âibam Sila diigi âiwet.

35 Paulo sot Banaba zet Antiokia kamânân târokwap ândiwet. Zet
sot a doŋbep zen Kembugât den a ambân dâzâŋgom ândiwe. 36 Ândim
Pauloŋâ Banaba itâ sâm dukuip, "Net kamânŋâ kamânŋâ âim Kembugât
den dâzâŋgowet, zoren âim bukurâpniŋâ dap yatâ ândie, zo âi ziŋgit
nâŋgârat." 37 Yatâ sâi Banaba zâk Yohane Mareko diiŋaŋgitâ ârândâŋ
âibigât sâip. 38 Mareko zâk mârum zet sot âim Pampilia hânân zâpamŋâ
âbureipkât Pauloŋâ zâk sot âibam nâŋgi mân dâp oip. 39 Oi Paulo sot
Banaba zet den sârek op kâsâpagom Banaba zâk Mareko diim waŋgâyân
zâim Kipiro hânân âiwet. 40 Pauloŋâ ko Sila gâsui Yesugât a kâmut ziŋâ
Kembuŋâ galemzik upap sâm zâpane âiwet. 41 Âimŋâ Siria sot Kilikia
hânân kamânŋâ kamânŋâ Yesugât kâmut sâm kâtikŋan kwatziŋgâwet.

Paulo Listera kamânân âi Timoteo diigi âiwet.

16 1 Paulo sot Sila zet âimŋâ Derebe sot Listera kamânân takâwet. Oi
Listera kamânân Yesugât kâmurân a ŋâi ândeip, kutŋâ Timoteo.
Mamŋâ Yuda ambân, Yesugât kâmurân gok. Ibâŋâ Grik a. 2 Yesugât
kâmut Listera sot Ikonioŋ kamânân ândiwe, zen Timoteogât nâŋgâne
âlipŋâ oi Paulo dukuwe. 3 Dukunetâ Pauloŋâ zâk sot ândibapkât dukuip.
Oi hân zoren Yuda a ândiwe, zen katep zorat ibâŋâ Grik a zo nâŋgâwe.
Pauloŋâ zeŋgât opŋâ Mosegât gurumin den lum kwabâ kwâkŋaŋgip.
4 Oi Yesugât kâmut kamânŋâ kamânŋâ ândiwe, zen den Aposolo ziŋ sâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekabân kulemguwe, zo lubigât dâzâŋgom âiwe. 5 Yatâ op tuunetâ Yesugât
kâmut kamânŋâ kamânŋâ, zeŋgâren nep tuum âine nâŋgâm pâlâtâŋziŋ
kâtigeip. Oi sirâm dâp a ambân Yesugât kâmurân târokwatziŋgâm âiwe.

Pauloŋâ Makedonia a ŋâi egip.

6 Oi Asia hânân siŋgi âlip sâm âinâ sânetâ Tirik Kaapumŋâ pâkekoi
Pirigia sot Galatia hân walâm âiwe. 7 Âimŋâ Misia hân ginŋan takâm
Bitinia hânân âinâ sâne Yesugât Kaapumŋâ mân âibigât sâip. 8 Oi Misia
hân murukŋan âim Taroa kamânân takâwe. Kamân zo saru sâtŋan
tâip. 9 Zoren takâm ŋâtigân Pauloŋâ uman ŋâi itâ egip. Mâkedonia a
ŋâi muyagem itâ sâm dukuip, “Zen Makedonia hânân gam tânnâŋgobi.”
10 Pauloŋâ uman zo egi itâ sâwen, “Anutu zâk Makedonia hânân âi den
siŋgi âlip dâzâŋgonatkât sap.” Yatâ sâm âinam urâwen. (Taroa kamânân
Luka, nâŋâ Paulo sot Sila sot Timoteo târokwatziŋgâwan.)

Lidia Kembugât ambân oip.

11 Oi waŋgâyân zâim Taroa kamân birâm Samorake hân saru tânâmŋan
takâwen. 12 Haŋsâi waŋgâyân âimŋâ Neopoli kamânân takâm waŋgâyân
gâbâ gem Pilipi kamânân âiwen. Kamân zo Makedonia hân zoren kamân
patâ ŋâi. Roma a ziŋâ kamân mariŋâ op ândiwe. Kamân zoren sirâm
nâmbutŋâ ândiwen. 13 Ândeindâ Yuda a zeŋgât kendon oi kamân âkŋan
too ŋâi zeip. Zoren itâ sâm geiwen, “Ziren Yuda a ziŋâ ninâu sâme, zorat
kabâ ŋâi ziap mo buŋâ? Gei iknâ.” Yatâ sâm geimŋâ ambân mindum
tatne muyageziŋgâm ge tapŋâ den siŋgi âlip dâzâŋgowen.
14 Zeŋgât osetziŋan ambân ŋâiŋâ Anutu mâpâsem ândeip, kutŋâ
Lidia. Ambân zo Tiatira kamânân gokŋâ. Zâkŋâ sâŋgum neuleŋoot pâi
kwâlâmarâwe. Ambân zo Kembuŋâ okŋaŋgi umŋâ pâroŋsâi Paulogât den
nâŋgâm kwâtâteip. 15 Oi zikŋâ sot a ambârâpŋâ too saŋgonziŋgindâ itâ
sâm dâtnâŋgoip, “Zen nikne nâŋgâm pâlâtâŋnoot uangât nâgât mirin zâi
tâtat mâme upi.” Yatâ sâm kâtigem diiniŋgi zâiwen.

Paulo sot Sila tâk namin zâparâwe.

16 Narâk zoren ninâu sânam giarindâ kore ambân ŋâi muyageniŋgip.
Ambân zo wâkeŋoot ândimŋâ a kwâkŋan ândim zâibi, zorat topŋâ
nâŋgâm dâzâŋgoi mâirâpŋâ kât sikum ziŋgâmarâwe. 17 Ambân zorâŋâ
muyageniŋgâm nen sot Paulo moliniŋgâm den itâ sâip, “A zi ziŋâ Anutu
u patâgât kore a ândim Kembugât mâtâp, zorat dâzâŋgom ândie.” 18 Den
zorik sirâmŋâ sirâmŋâ sâm zari Paulo den zo nâŋgâm âkonzigi âburem
wâke itâ sâm dukuip, “Nâ Yesu Kristogât sâtkât dâgoga ambân umŋan
gâbâ takâm âi.” Yatâ sâi takâm arip.
19 Oi ambân zo patârâpŋâ zen kât sikum memarâwe, zorat mâtâp
dooŋgoip, zo nâŋgâm Paulo sot Sila gâsuzikâwe. Oi diizikâm kamân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sombemân Roma a sâtŋâ mâteziŋan zâparâwe. 20 Zâpanŋâ Roma a sâtŋâ
itâ sâm dâzâŋgowe, “Zet Yuda aŋâ neŋgât kamânân gam den sâitâ bâliŋâ
uap. 21 Zet mân orotŋâ upi sâm ândiabot. Roma a neŋgâren yatâ zo mân
upmen, zo uabot.” 22 Oi a kâmut patâ kirâwe, zen um kâlak nâŋgâzikâne
a sâtŋâ ziŋâ sâne kâwali a ziŋâ hâmbâzik kwâkâm lapitzikâwe. 23 Doŋbep
lapitzikâm tâk namin zâpamŋâ galem a zâk hângi dooŋgum dâŋ galem
otzikâbapkat dukuwe. 24 Dukune tâk namâ tânâmŋan umŋâ ŋâin, zoren
zâpam kinzikŋâ nagân saaziki ziwet.

Tâk namâ galem aŋâ Kembugât a oip.

25 Ŋâtik tânâmŋan Paulo sot Sila zet Anutu mâpâsem kep mem tarâwet.
Yatâ oitâ a tâk namin tarâwe, zen kwamit nâŋgâm tarâwe. 26 Oi wâriŋ
patâ mem namâ zo mem sânsân pâi mâtâp aksik pâroŋsâip. Oi tâk
namin tarâwe, zeŋgât bitziŋan tâk olaiyaŋgip. 27 Oi tâk namâ galem a,
zâk umanân gâbâ nâŋgâm zaat egi mâtâp pâroŋsâm kiri tâk namâ a
âim naŋge sâm petŋan zemba sâmbum sâkŋâ tâmbetkubam oip. 28 Yatâ
upâ sâi Pauloŋâ den kambâŋ sâm sâip, “Sâkkâ mân tâmbetku. Nen
aksik zi hâlâluyâk ten.” 29 Sâi galem a zâkŋâ âsakŋaŋgât sâi pindâne
namâ kâligen zâim sânâm sâmbui Saulo sot Sila kinzik topŋan ge zeip.
30 Zemŋâ namâ umŋan gâbâ diizikâmŋâ mâsikâzikâm sâip, “Patâzatnâ,
Nâ dap op Kembugât a upat?”
31 Oi zet itâ sâm dukuwet, “Gâ Kembu Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ
kwap Kembugât siŋgi upan. A ambârâpkâ zen yâtik.” 32 Yatâ sâm zâk sot
a ambârâp Anutugât den dâzâŋgoip. 33 Ŋâtik zorenâk galem aŋâ diizikâm
mârum kâmbamŋâ zâkone use oip, zo saŋgonzikâwe. Oi zikŋâ sot a
ambârâpŋâ too saŋgonziŋgâwet. 34 Oi zet mirâŋan diizikâm zâim nalem
zikip. Oi zâk sot a ambârâp Anutugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwe, zorat
umziŋ âlip oip.

Paulo sot Sila tâk namin gâbâ gem gawet.

35 Haŋsâi a sâtŋâ zen kâwali a sâŋgonzâŋgoi âim tâk namâ galem a itâ
dukuwe, “A zagât zo olaŋzikâna arit.” 36 Oi galem a zorâŋ nâŋgâm Paulo
itâ sâm dukuip, “Nâ olaŋzika âibabotkât a sâtŋâ den pane gaap. Zorat zet
gemŋâ âim um lumbeŋan ândibabot.”
37 Sâi Pauloŋâ kâwali a itâ sâm dâzâŋgoip, “Net Roma a bonŋâ op
ândiet. Den nebân mân nâpanŋâ laŋ a mâteziŋan kâmbamŋâ lapitnikâm
tâk namin nâparâwe. Oi net tik âiratkât se? Zo yatâ buŋâ. Ziiŋâ a ambân
mâteziŋan diinikâm âi nâpâne âirat.”
38 Paulo zâk den yatâ sâi kâwali a ziŋâ âburem âi a sâtŋâ dâzâŋgone
zen a zagât zo Roma a bonŋâ op ândiwet, zo nâŋgâm pârâkparâwe.
39 Pârâkpam zekâren gamŋâ um lumbe den dâzâkom tâk namin gâbâ
diizikâm gei kamânziŋ birâm âibabotkât dâzâkowe. 40 Oi zet tâk namin

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gâbâ gem Lidiagât mirin zâim Yesugât kâmut ziŋgit Kembugâren kâtigem
ândibigât dâzâŋgomŋâ âiwet.

Paulo sot Sila zet Tesalonike kamânân âiwet.

17 1 Paulo sot Sila zet Ampipoli sot Apolonia kamân walâm
Tesalonike kamânân takâwet. Zoren Yuda zeŋgât mâpâmâpâse
namâ ŋâi tâip. 2 Oi Paulo zâk op ândeip, yatâ op Yuda zeŋgât kendonân
mâpâmâpâse namin zâimŋâ zen sot den siŋgi âlip âraguwe. Nep
mâme karâmbut yatâ op ândeip. Zâk Kembugât den ekabân den topŋâ
dâzâŋgom itâ sâip. 3 "Kristo zâk sâknam nâŋgâm mom zaatpapkât den
Kembugât ekabân ziap. Oi Yesu kutŋâ dâzâŋgoman, zâk a bâliŋan
gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ. Zâk Kristo." 4 Yatâ sâm dâzâŋgoi
zeŋgâren gâbâ nâmbutŋâ zen den zo nâŋgâne bon oi Paulo sot Sila
zekâren târokwarâwe. Osetziŋan Grik a doŋbep ziŋâ Kembugât den
siŋgi mârumŋan nâŋgâm Anutu mâpâsem ândiwe sot ambân zâizâiŋâ
nâmbutŋâ zen târokwatziŋgâwe.
5 A ambân doŋbepŋâ utnetâ Yuda a zen nâŋgâm um kâlak
nâŋgâziŋgâm zen den kwamit patâ sâm Yasoŋgât mirin Paulo sot Sila
tarâweyân âi minduwe. Mindumŋâ a zagât gâsuzikâm mindumindu
patin zâpanam sâwe. 6 Paulo sot Sila mân muyagezikâmŋâ Yasoŋ sot
Yesugât kâmut zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ gâsuziŋgâm a sâtŋâ zeŋgâren
diiziŋgâm âiwe. Âimŋâ itâ sâwe, "A zen hânŋâ hânŋâ ândim den bâliŋ
dâzâŋgom a um gulip kwatziŋgâme, a zorâŋâ neŋgâren ge. 7 Gane Yasoŋâ
sâi mirâŋan tâtat mâme urâwe. Zen Roma a kutâgât den kom a kutâ
uŋakŋâ muyagiap, kutŋâ Yesu sâme." 8 Yuda a ziŋâ den yatâ sâne kamân
a sot a sâtŋâ zen Yasoŋ sot bukurâpŋâ kâsa otziŋgâm den kwamit patâ
sâwe. 9 A sâtŋâ zen Yasoŋ sot bukurâpŋâ tâk namin mân zâibigât sâm
sâŋgân mine zâmbane âiwe.

Paulo zâk Berea kamânân siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip.

10 Ŋâtiksâi Yesugât kâmut zen keŋgât op Paulo sot Sila sâŋgonzâkone
Berea kamânân âiwet. Zoren takâm Yuda zeŋgât mâpâmâpâse namin
zâi den siŋgi âlip dâzâŋgowet. 11 Kamân zoren Yuda a zen a âlipŋâ.
Zen Tesalonike a yatâ buŋâ, gât ko den siŋgi âlipŋâ nâŋgâm âkŋâliwe.
Dinzikŋâ zo bonŋâ mo sarâ sâm sirâm dâp Kembugât den ekabân
sâlâpkum nâŋgâwe. 12 Oi zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ Yesugât kâmut urâwe.
Oi Grik a ambân patâ nâmbutŋâ, ziŋâ zeŋgâren târokwârâwe.
13 Pauloŋâ Berea kamânân Anutugât den sâi siŋgi Tesalonike kamânân
ari Yuda a ziŋ nâŋgâwe. Nâŋgâm Berea kamânân âim kâsa otzikâbigât a
ambân dâzâŋgowe. 14 Yatâ utne Yesugât kâmut zen zo nâŋgâm zorenâk
Paulo sot a nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgone saru sâtŋan geiwe. Ka Sila sot
Timoteo zet kamân zoren ândiwet. 15 Oi a zen Paulo diim âi Ateŋ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kamânân pane itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen âi sâne Sila sot Timoteo zet kek gâbabot.” Sâi a zen âburem âiwe.

A zen Paulogât den birâwe.

16 Paulo zâk Ateŋ kamânân Sila sot Timoteo, zekât mambât ândim
eŋ lopio doŋbep tatne ziŋgit umŋâ kârâp oip. 17 Oi Yuda a zeŋgât
mâpâmâpâse namin zâim Yuda a sot Grik a nâmbutŋâ zen Anutu
mâpâsemarâwe, zen sot âraguwe. Oi sirâmŋâ sirâmŋâ kamân sombemân
a muyagezinŋâm siŋgi âlip dâzâŋgoip.
18 Kamân zoren a nâŋgânâŋgâziŋ patâ, Epikue a kâmut sot Stoike
a kâmut, zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ zen Paulo sot den âraguwe. Oi
nâmbutŋandâ Paulogât itâ sâwe, “A zi nâŋgânâŋgâŋâ buŋ den laŋ
sap. Zâk wan wan den sâm taap?” Nâmbutŋandâ itâ sâwe, “Zâk lopio
uŋakŋaŋgât den sap.” Paulo zâk Yesugât den sot mom zaatzaatŋaŋgât den
sâi zen yatâ sâwe. 19-20 Yatâ sâm mindumindu sombemân diim zâimŋâ
sâwe, “Den uŋakŋâ sat, zo nâŋgânatkât sen. Den mârâtŋâ, zorat topŋâ
sapsuna nâŋgânâ.” 21 Ateŋ kamân mâirâp sot kamân ŋâin gokŋâ zen sot
ândiwe, zen den uŋakŋâ nâŋgânam den âragum ândiwe.

Pauloŋâ Kembugât topŋâ dâzâŋgoip.

22 Paulo zâk Areo den sâsâŋ sombemân kin a itâ sâm dâzâŋgoip,
“Ateŋ mâirâp, nâ topziŋ ek nâŋgan. Zen lopio doŋbep sobim bimbi
kwatziŋgâme. 23 Nâ kamânziŋan âim gam lopioziŋâ ekŋâ lopiogât
nalem pâpanŋan den itâ zei sâlâpkuwan, ‘Nalem pâpanŋâ zi bem lopio
ŋâigât siŋgi, kutŋâ mân nâŋgen.’ Mân nâŋgâm mâpâsime, zorat topŋâ
dâzâŋgobâ.
24 Anutu zâk hân muyagem kwâkŋan kut ŋâi ŋâi pâip. Zâk hân sot
sumbem zorat mariŋâ. Zo namâ a betŋâ tuutuuŋ, zoren tâtat mâme mân
opmap. 25 A zeŋgât kut ŋâi ŋâi tuume, kut zo mân kârumap. Zâkŋak a
ândiândiniŋâ sot Kaapum sot kut ŋâi ŋâi zo niŋgâmap. 26 A hânân ândien
zo sâi a kânokâren gâbâ muyagem laŋ kârâm hânân a kâmutŋâ kâmutŋâ
muyagem laŋ kârâm âiwen. Oi muyagem âinat, narâk sot daŋgon zo
zâkŋak sâm niŋgip. 27 Nen umniŋandâ Anutu kârum âim muyaginatkât
yatâ oip. Zâk kârebân buŋâ, gootniŋan a hutnâŋgon ândiap. Den ŋâi itâ
ziap,
28 ‘Nen zâkkât ândiândiŋ umŋan ândim kut ŋâi ŋâi upmen.’
Zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋandâ zitâ sâwe,
‘Nen zâkkâren gâbâ âsagiwen.’
29 Anutugât nâŋgindâ lopio yatâ mân upap. Lopio kât âlipŋâ a
bitziŋandâ sobime. Oi nen Anutugâren gâbâ muyagiwenŋâ nâŋgindâ
Anutu zâk lopio yatâ mân upap. 30 Mârumŋan kwakmak ândiwen.
Anutuŋâ niŋgitŋâ birâm ândeip, zorat narâk âkip. Irak ko a aksik umniŋ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

melâŋnatkât sap. 31 Zâk narâk pâip, zo ziap. Zoren hânŋâ hânŋâ topniŋâ
sâm muyagemŋâ hâuŋâ niŋgâbap. Oi a ŋâi, zâk nep zo tuubapkât gâsum
kwânâŋgip. Oi hân a aksik zâkkât nâŋgindâ bon upapkât mumuŋan gâbâ
mâŋgei zaat ândiap.”
32 Paulo zâk mumuŋan gâbâ zaatzaat, zorat den sâi nâmbutŋâ ziŋ mem
gei kwâkwat den sâwe. Oi nâmbutŋâ ziŋâ sâwe, “Den zo narâk ŋâin ko
sâna nâŋgânat.” 33 Yatâ utnetâ Pauloŋâ zâmbam arip. 34 A nâmbutŋandâ
Paulogâren pâlâtâŋ op Yesugât siŋgi urâwe. Oi zeŋgât osetziŋan kamân
zorat a sâtŋâ zeŋgât kâmurân gok kutŋâ Dionisio. Oi ambân ŋâi kutŋâ
Damari sot nâmbutŋâ ândiwe.

Pauloŋâ Korinti kamânân siŋgi âlip nep tuugip.

18 1 Pauloŋâ Ateŋ kamân birâm Korinti kamânân arip. 2 Zoren
Yuda a ŋâi muyageip, kutŋâ Akwila. Zâk Ponto hânân gokŋâ.
Oi ambinŋâ Pirisila zâk sot Italia hânân ândeitâ Roma a kutâ Kalaudio,
zâkŋâ Roma kamânân Yuda a ambân tarâwe, zo moliziŋgip. Oi zet zo
birâm Korinti kamânân âiwet. 3 Paulo zâk zekât mirin zâri tâtat mâme
urâwe. Wangât, zet nep ârândâŋ tuumarâwet, zorat zekâren zari tarâwe.
Zeŋgât nep ko hâmbâ silep tuumarâwe. 4 Yuda zeŋgât kendon dâp Paulo
zâk mâpâmâpâse namin zâim Yuda a sot Grik a siŋgi âlip dâzâŋgoi
nâmbutŋâ zen Yesugât kâmut urâwe.
5 Oi Sila sot Timoteo zet Makedonia hânân gâbâ gâitâ Paulo siŋgi âlip
nep zorarâk nâŋgâm ândeip. Zâkŋâ Yuda a itâ sâm kâtigem dâzâŋgoip,
“A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo, zâk Yesu.” 6 Yatâ
sâi Yuda a zen diŋâ birâm kâsa okŋaŋgâne zâkŋâ hâmbâŋan gwapgwap
koi gei itâ sâm dâzâŋgoip, “Tâmbetagobi, tosa zo nâgât buŋâ. Ziiŋâ
upap. Zorat nâ kândâtzâŋgom hân ŋâin gok zeŋgâren âibat.” 7 Yatâ sâm
a ŋâi kutŋâ Titeo Yusito, zâk Grik aŋâ Yuda a zen sot ândim Anutu hurat
kwâkŋaŋgâm ândeip, zâkkât mirâ zo Yuda zeŋgât mâpâmâpâse namâ
ginŋan kirip. Pauloŋâ zâkkât mirin âi tâtat mâme oip. 8 Mâpâmâpâse
galem a kutŋâ Kirispo, zâk sot a ambârâpŋâ zen aksik siŋgi âlip nâŋgâm
Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. Oi Korinti a zeŋgâren gâbâ
doŋbepŋâ siŋgi âlip nâŋgâm Yesugât kâmut utne too saŋgonziŋgâwe.
9 Pauloŋâ ŋâtik ŋâin uman egi Kembuŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ mân
keŋgât otnan. Siŋgi âlip sâm mân birâban. Sâmŋik ândiban. 10 Nâ galem
otgiga aŋâ mân gobi. Kamân ziren nâgât siŋgi a doŋbep ândie.” 11 Yatâ
sâm dukui Pauloŋâ kamân zorat a Anutugât den dâzâŋgom ândei kâin
kiin nâmburân karâmbut âkip.

Paulo sâkŋanâk sâne a sâtŋandâ dinziŋ birip.

12 Oi Galioŋ zâk Grik hânân a sâtŋâ patâ op ândei Yuda a zen um
kânok opŋâ Paulo kâsa okŋaŋgâm gâsum diim a sâtŋaŋgâren âiwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Diim âim Paulogât itâ sâm dukuwe, “A zi zâk Anutugât gurumin den
komŋâ mâtâp uŋakŋan âim Anutu mâpâsibigât sâmap.”
14 Yatâ sâne Pauloŋâ den hâuŋâ sâbam oi Galioŋâ Yuda a itâ sâm
dâzâŋgoip, “O Yuda a, a zi bâliŋ op tosa patâ muyagei sâi dinziŋâ
nâŋgâbam. 15 Zen sâkurâpziŋâ zeŋgât den kâtik sot den nâmbutŋâ
âragum diim ge, zorat nâ mân kubikpat. Ziiŋak kubikpi. Zo nâgât
nep buŋâ.” 16 Yatâ sâm moliziŋgi gem âiwe. 17 Oi a zen aksik patâ
mâpâmâpâse galem a kutŋâ Sostene gâsum lumŋâ a sâtŋaŋgât mâteŋan
kom mem ŋâi ŋâi utne ziŋgitŋâ mân nâŋgânâŋgâ oip.

Paulo zâk âburem Antiokia kamânân arip.

18 Paulo zâk Korinti kamânân ândim zâim Yesugât kâmut kândâtziŋ
kelik Siria hânân âibam arip. Pirisila sot Akwila zet zâk sot ârândâŋ
âiwe. Kenkereai kamânân takâm kâukŋâ mânâŋgârip. Zorat mârumŋan
Anutu mâteŋan den sâm kâtigem kâukŋâ mân mânâgât ândeip. 19 Zobâ
waŋgâyân zâim Epeso kamânân takâm kâsâpagowe.
Oi Pauloŋâ mâpâmâpâse namin zâim Yuda a zen sot den siŋgi âlip
âraguwe. 20 Oi zen sot ândibapkât sâne itâ sâm dâzâŋgoip, 21 “Anutuŋâ sâi
nâ du zeŋgâren âburem gâbat.” Yatâ sâm kelikmelik otziŋgâm waŋgâyân
zâim Epeso kamân birâm arip. 22 Âimŋâ Kaisarea kamânân takip. Zoren
takâm Yesugât kâmut kândâtziŋ kelik den dâzâŋgom Antiokia kamânân
âburem arip. 23 Paulo zâk Antiokia kamânân mâik ŋâi ândim zâmbamŋâ
siŋgi âlip nebân du arip. Oi Galata sot Pirigia hânân kamânŋâ kamânŋâ
Yesugât kâmut ândiwe, zo sâm kâtikŋan kwatziŋgâm arip.

Apolo zâk Epeso sot Korinti kamânân siŋgi âlip nep tuugip.

24 Oi Epeso kamânân Yuda a ŋâi gâip, kutŋâ Apolo. Zâk Alesandiria
kamânân gok. A zo nâŋgânâŋgâŋâ patâ. Zâk Kembugât den ekabân
sâlâpkum nâŋgâm naŋgip. 25 A zo Kembugât topŋâ zo dukune nâŋgâm
naŋgip. Too saŋgon nep ko Yohanegârâk nâŋgipŋâ Yesugât siŋgi
imbaŋâŋoot dâzâŋgom ândeip. 26 Zâk Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse namin
zâim siŋgi den keŋgât buŋ, lâu bâbâlaŋ sâm dâzâŋgoip. Zoren siŋgi âlip
sâi Pirisila sot Akwila zet nâŋgâm buku okŋaŋgâm diim âi Anutugât den
nâmbutŋâ dukum naŋgâwet.
27 Oi Apolo zâk Grik hânân âibâ sâi Yesugât kâmut zen ekap ŋâi
kulemgum Yesugât kâmut Grik hânân ândiwe, zeŋgât pindâne mem arip.
Ekap zoren den itâ zeip, “Zen a zi buku okŋaŋgâbi.” Den yatâ kulemgum
pindâne arip. Âimŋâ Korinti kamânân takâm Anutuŋâ tângoi Yesugât
kâmut itâ betziŋan meip. 28 Kembugât den ekabân gâbâ Yuda a den
dâzâŋgom sâip, “A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo,
zâk Yesu.” Zâkŋâ minduminduyân den yatâ sâm Yuda zeŋgât den zo mem
ge kwatziŋgip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pauloŋâ Epeso kamânân Yohane arâp muyageziŋgip.

19 1 Apolo zâk Korinti kamânân ândei Pauloŋâ hân mâtâp âim
Epeso kamânân takâm Yohanegât arâp nâmbut muyageziŋgip.
2 Oi mâsikâziŋgâm sâip, “Zen Kembugât den siŋgi âlip nâŋgâm, nâŋgâm
pâlâtâŋ kwapŋâ Tirik Kaapum sot urâwe mo buŋâ?” Sâi ziŋâ sâwe,
“Buŋâ. Tirik Kaapum ândiap, zorat siŋgi mân nâŋgâwen.” 3 Sâne itâ
sâm mâsikâziŋgip, “Zen ŋâigât korân too saŋgonziŋgâwe?” Sâi itâ sâm
dukuwe, “Nen Yohanegât too saŋgonniŋgâwe.”
4 Sâne Pauloŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Yohane zâk a umziŋ melâŋbigât
too saŋgonziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, ‘A ŋâi bet gâbap, zen zâk nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbi.’ Den zo Yesugât op sâip.” 5 A zen den so nâŋgâne
Kembu Yesugât korân too saŋgonziŋgâwe. 6 Too saŋgonziŋgâne Pauloŋâ
bikŋâ kâukziŋan pâi Tirik Kaapum zeŋgâren gei Kembugât den gându
uŋakŋan sâwe. 7 A yatâ urâwe, zen kiin zagât yatâŋâ urâwe.

Pauloŋâ siŋgi âlip nep sot sen mârât kulem top top tuugip.

8 Paulo zâk Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse namin âsâbâŋ zâimŋâ keŋgât
buŋ siŋgi âlip dâzâŋgom ândei kâin karâmbut âkip. Anutugât um topŋan
ândiândiŋaŋgât den sâm bâbâlaŋ kwap dâzâŋgoip. 9 Oi a nâmbutŋâ zen
um kâtik opŋâ Yesugât den kândâtkom a ambân mâteziŋan den bâliŋâ
sânetâ Pauloŋâ birâziŋgip. Oi Yesugât kâmut, zenâk diiziŋgâm sirâmŋâ
sirâmŋâ a ŋâi kutŋâ Tirano, zâkkât mirin minduziŋgâm zen sot âraguwe.
10 Kendon patâ zagât umŋan zo yatâ op ândei Yuda a sot Grik a Asia
hânân ândiwe, zen aksik Kembugât topŋâ nâŋgâwe.
11 Oi Anutuŋâ Paulo mam okŋaŋgi sen mârât kulem ŋâi ŋâi tuugip.
12 Zorat a zen Paulogât hâmbâ mot mem ândeip, zo mem mâsekziŋoot
zeŋgâren mem âine gâsune sâkziŋ âlip urâwe. Yatâ utne wâkeŋâ a
umziŋan gâbâ takâm âiwe.

Kware suŋa a ândiwe.

13 Oi Yuda a nâmbutŋâ sâgân sâmbu opŋâ hânŋâ hânŋâ âim gam ândim
zâizâiŋ op Kembu Yesugât kot zo sâm wâke moliziŋgânat sâm wâkeziŋoot
itâ sâm dâzâŋgowe, “Yesu kutsiŋgiŋâ Pauloŋâ sâmap, zâkkât korân sa
âiban.” 14 Yuda zeŋgât tirik namâ galem a patâ ŋâi kutŋâ Sikewa, zâkkât
narâpŋâ nâmburân zagât, zen Paulo ekŋâ yatâ urâwe. 15 Yatâ op sâne
wâkeŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, “Yesu sot Paulo zo nâŋgâzikan. Zen ko
waniŋ gokŋâ?” 16 Wâkeŋâ yatâ sâi a wâkeŋoot zo kâwali imbaŋâ mem
zâŋgom mem kâbakgwâbakŋe otziŋgâm hâmbâziŋ mem giŋbolololoŋ mei
sâk bârak sot gilâmziŋoot mirin gâbâ pâtan âiwe. 17 Zorat den siŋgi Epeso
kamânân Yuda a sot Grik a zen zo nâŋgâm keŋgât urâwe. Oi Kembu
Yesugât kutŋâ sâm âlip kwâkŋaŋgâwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Oi Yesugât kâmut, zeŋgâren gâbâ doŋbep patâŋâ gam mârumŋan
gâbâ kware suŋa op gâwe, zorat den siŋgi sâm kâkŋan parâwe. 19 Kware
suŋagât ekap mem ândiwe, zo mem a mâteziŋan kârâp une seip. Oi ekap
zorat sâŋgânŋâ sâlâpkum mâpotne kât ekap 4 tausen yatâ oip. 20 A ziŋâ
yatâ utnetâ Kembugât denŋâ imbaŋâ mem kâtigemŋâ laŋ kârâm arip.

Pauloŋâ Yerusalem kamânân âibam oip.

21 Paulo zâk nep zo tuum naŋgi Kaapumŋâ okŋaŋgi Makedonia sot
Grik hân âi walâzikâm Yerusalem kamânân âibatkât sâip. Oi itâ sâip,
“Nâ Yerusalem kamânân âim âburem Roma kamânân âibat.” 22 Oi âibam
berân mâme nep a zagât Timoteo sot Erasto sâŋgonzâkoi Makedonia
hânân kândom op âiwet. Zâk zikŋik zoren mâik ŋâi ândeip.

Atemis bem lopio, zâkkât kwamit patâ urâwe.

23 Narâk zoren Epeso kamânân um kâtik a zen siŋgi âlipkât den kwamit
patâ urâwe. 24 Zoren kâtŋâ lopio tuutuuŋâ a ŋâi ândeip, kutŋâ Demeterio.
A zorâŋâ Atemis lopio namâ dâpŋâ mâik mâik kâtŋâ tuugi a ziŋâ sâŋgân
mine zâk sot nep arâpŋâ kât doŋbep muyagiwe. 25 Oi Demeterioŋâ nep a
gakârâpŋâ minduziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, “A, zen nâŋge. Nepniŋâ zorâŋâ
kât sikum muyageniŋgâmap. 26 Oi a ŋâi ga ândiap, kutŋâ Paulo. Zen zâkkât
topŋâ nâŋge. Zâkŋâ Epeso kamânân gok sot Asia hânân kamân dâp a doŋbep
um gulip kwatziŋgâm itâ sâm dâzâŋgomap, ‘A betŋâ lopio tuutuuŋâ, zo bon
buŋâ.’ 27 Zâk yatâ oi a ambân zen nepniŋaŋgât nâŋgâne giginŋâ upap. Bemniŋâ
Atemis zâkkât kutŋâ giginŋ oi namâŋâ zi gâugâu gâsubap. Oi Asia hânân sot
hân nâmbutŋâ a aksik patâ zen zâk mâpâsime, zo dap op buŋ upap?”
28 Demeterioŋâ den yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâm umziŋan kuk op den
yu kambâŋ sâm itâ sâwe, “Atemis Epeso kamânân gok, zâk kutŋâ patâ.”
29 Yatâ sâm den kwamit patâ utne kamân mâirâp zen aksik den kwamit
patâ opŋâ mindumindu sombemân âiwe. Oi Makedonia a zagât Paulo
sot âiwet, kutzikŋâ Gaio sot Aristako, zet gâsuzikâm diizikâm âiwe.
30 Oi Pauloŋâ siŋgi nâŋgâm zaat sombemân âibam oi Yesugât kâmut ziŋâ
aŋgân kârâŋaŋgâwe. 31 Oi kamân zorat a sâtŋâ nâmbutŋâ Paulo buku
okŋaŋgâm ândiwe, zen Paulo sombemân mân âibapkât den pane arip.
32 Mindumindu kabâŋan a ambân nâmbutŋandâ den ŋâi sâne
nâmbutŋaŋgoot ŋâi sâne den gulip oi doŋbep ziŋâ den topŋâ mân
nâŋgâwe. 33 A zen yatâ op kine Yuda a zen, zeŋgât bukuziŋâ kutŋâ
Alesande mem aline a osetziŋan kin den dâzâŋgobam op den mân
sâbigât bikŋandâ dâp tuugip. 34 Yatâ oi a zen a ândopŋâ, Yuda gokŋâ
ek nâŋgâmŋâ zen aksik patâ den yu kambâŋâ itâ sâwe, “Atemis Epeso
kamânân gok, zâk kutŋâ patâ.” Zen narâk kârep den zo sâm kirâwe.
35 Yatâ utne den galem a gamŋâ sâi hiriŋsâne itâ sâm dâzâŋgoip,
“Epeso mâirâpŋâ, kamân zirat Atemis patâniŋaŋgât namâ sot lopio

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sumbemân gâbâ gem geip, zorat galem a ândien. Zo a ambân zen
aksik nâŋge. 36 Gât ko zen umziŋ diim gei kut ŋâi ŋâi laŋ mân upi.
37 A sâkziŋanâk se, zen lopioniŋaŋgât namin âim kut ŋâi ŋâi mân
tâmbetkuwe. Zen Atemis mân sâm bâliŋ kwâkŋaŋge. 38 Oi Demeterio
sot nep a gakâŋâ, zen a ŋâigât tosa muyagibi, oi ko den sapsusuŋ
narâkŋan a sâtŋâ zeŋgâren sâne kubikpi. 39 Zeŋgâren den ŋâi ziap,
oi ko a sâtŋâ zeŋgât minduminduyân mem âibi. 40 Zen itârâŋ den laŋ
sânetâ kâmbam muyagibam uap. Zorat a kutâŋâ neŋgât nâŋgi mân
dâp oi kubikniŋgâbap." 41 Den galem a zorâŋâ den yatâ sâm dâzâŋgoi
kâsâpagom âiwe.

Paulo zâk Makedonia sot Grik hânân arip.

20 1 Den kwamit patâ buŋ oi Pauloŋâ Yesugât kâmut diiziŋgâm
den dâzâŋgomŋâ kândâtziŋ kelikŋâ Makedonia hânân arip.
2 Hân zoren âim Yesugât kâmut kâtigibigât den doŋbep dâzâŋgomŋâ
walâziŋgâm Grik hânân arip. 3 Zoren kâin karâmbut ândim saruyân geim
waŋgâyân zâim Siria hânân âibâ sâi Yuda a ziŋâ kunam sipkune waŋgâ
birâm Macedonia hân mâtâp arip.
4 Oi a itâ zorâŋ zâk sot âiwe. Berea kamânân gok Sopate, zâk Piroregât
nanŋâ. Tesalonike kamânân gok Aristako sot Sekundo sot Derebe
kamânân gok Gaio sot Timoteo sot Asia hânân gok Tikiko sot Toropimo.
5 A yatâ zorâŋ kândom âi Taroa kamânân mambâtniŋgâm ândiwe.
(Pilipi kamânân nâ Luka Paulo kândiaŋgâm betniŋan sâne âiwen.) 6 Oi
Yuda zeŋgât nalem niniŋaŋgât kendon patâ kutŋâ Pasowa, zo âki Pilipi
kamânân gâbâ waŋgâyân zâim âim tâindâ sirâm bâtnâmbut oi Taroa
kamânân takâwen. Zoren sirâm nâmburân zagât ândiwen.

Pauloŋâ Taroa kamânân katep ŋâi mumuŋan gâbâ mâŋgeip.

7 Sirâm nâmburân kânokgât kendonân nen nalem ninam minduwen.
Paulo zâk haŋsâi âibat sâm den dâzâŋgom kiri ma ŋâtik tânâmŋâ oip.
8 Mirâ umŋâ tarâwen, zoren kârâp âsakŋâ doŋbep seip. 9 Oi katep ŋâi
kutŋâ Eutiko, zâk Pauloŋâ den sâi nâŋgâm tap mâtâp mâigân gâbâ uman
nelâmkoi zem hânân gei koi zei mem zaatne moip. Oi mirâ zo kârep patâ.
Um karâmbut kwâkŋan topŋan. Zoren kwâkŋan gâbâ gei koip. 10 Pauloŋâ
geimŋâ katep zo kwârakum lumŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, "Âigirâp mân
utnek. Zâk umŋâ mâŋgim ziap. Mân muap." 11 Yatâ sâmŋâ mirâ umŋan
zâim nalem kâsâpkum nemŋâ zen sot âragum tatne haŋsâip. Haŋsâi
zâmbam arip. 12 A zen katep zo diim mirâziŋan zâim umziŋ âlip oip.

Pauloŋâ Milete kamânân arip.

13 Nâmbutŋâ nen Pauloŋâ sâi waŋgâyân zâim Aso kamânân kândom
âiwen. Paulo zâk hân mâtâp âim Aso kamânân waŋgâyân zâibam oip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Oi ko Aso kamânân âim muyageniŋgâm waŋgâyân zâi niŋgiri ârândâŋ
âiwen. Âimŋâ Mitilene kamânân takâwen. 15 Zobâ sirâm ŋâin âim Kio
hân walâwen. Zobâ sirâm ŋâin Samo kamânân takâwen. Zobâ sirâm ŋâin
Milete kamânân âi takâwen. 16 Paulo zâk Yerusalem kamânân kek âibat
sâm Epeso kamânân mân âim Milete kamânân arip. Asia hânân ândei
Yuda zeŋgât kendon Pentekos, zorat narâk walâbapkât op Yerusalem
kamânân kek âibatkât sâip.

Epeso kamânân gâbâ Yesugât kâmut galem a gâne den dâzâŋgoip.

17 Milete kamânân gamŋâ Pauloŋâ a sâŋgonzâŋgoi Epeso kamânân âim
Yesugât kâmut zeŋgât galem a diiziŋgâne gawe. 18 Gane Pauloŋâ itâ sâm
dâzâŋgoip, “Nâ Asia hânân gam zeŋgâren nep tuum gâwan. Zo topŋan
gâbâ nâŋgâm naŋge. 19 Nâ a ginŋandâ Kembugât kore op ândiwan. Oi
Yuda zen kâsa otninetâ sâknam kwâkŋan ândim isem ândiwan. 20 Oi den
dâzâŋgobatkât ŋâi mân ziap. Zen âlip upigât den siŋgi âlipŋâ sombemân
sot mirin aksik dâzâŋgowan. 21 Oi Yuda a sot Grik a, zen umziŋ melâŋâ
Anutu mâteŋan Kembuniŋâ Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbigât
dâzâŋgowan.
22 Irak ko Kaapumŋâ umnan saam diinigi Yerusalem kamânân âibâman.
Zoren aria kut ŋâi ŋâi otnibi, zo mân nâŋgan. 23 Ka Tirik Kaapumŋâ itâ
tirâpnogap. Zoren aria tâk namin nâbane tap sâknam nâŋgâbat. 24 Nâ
ândiândinaŋgât nâŋgâm keŋgât mân uan. Nâ ândiândinâ mân aŋgân
kârâbat. Kembu Yesuŋâ nep diŋ sâm nigip, zorik tuum âibatkât nâŋgan.
Anutu um lumbeŋaŋgât den siŋgi sa laŋ kârâbapkât nep diŋ sâm nigip.
25 Oi ŋâi sa nâŋgânek. Nâ Anutu um topŋan ândiândigât den siŋgi
dâzâŋgom osetziŋan ândia nikme, zo dum zagâtŋâ sâŋgânâ mân nikpi.
26 Itârâŋ dâzâŋgua nâŋgânek. Zeŋgâren gâbâ ŋâi tâmbetagobap, zorat
tosa nâgâren mân zimbap. 27 Wangât, nâ Anutugât den siŋgi âlip zo aksik
dâzâŋgowan. Ŋâi mân birâwan, zorat tosa nâgâren mân ziap. 28 Zen
ziiŋak galem oraŋgâm kâmut gakâziŋâ galemziŋ upi. Tirik Kaapumŋâ
zo zeŋgât galem a sâm zâmbarip. Kembugât kâmut zo Yesu zâkŋâ
gilâmŋandâ kwâlâziŋgip, zen galem otziŋgâm ândibi.
29 Nâ itâ nâŋgan. Nâ birâziŋgâm aria a nâmbutŋâ zen wâu ulin yatâ
tâmbetzâŋgonam gabi. 30 Oi osetziŋan gâbâ a nâmbutŋâ muyagemŋâ zen
a nâmbutŋâ zeŋgât a upigât den bâliŋ sâm um gulip kwatziŋgâbi. 31 Zorat
zen galem oraŋgâm ândibi. Kendon patâ karâmbut zorat umŋan sirâm
ŋâtik zo girem den dâzâŋgom isem gâwan. Zen zorat nâŋgâm ândibi.
32 Oi nâ Anutugâren zâmbansan. Zen Anutugât lumbeŋâ den zo nâŋgâm
ândibi. Yatâ utne Anutuŋâ tânzâŋgoi bonŋâ muyagibi. Yatâ opŋâ a ambân
mem kubikziŋgip, zen sot opŋâ bonŋâ muyagibi.
33 Nâ a ŋâigâren kât sikum mot mân mimbatkât sâwan. 34 Ninâ sot arâpnâ
neŋgât bitnandâ tuuga muyagei mem nem ândiwen, zo âlip nâŋge. 35 Nâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâtâpŋâ dâzâŋgom naŋgâwan. Zen nep kâtigem tuune kât mot muyagei a
ambân kanpitâ zo ziŋgâbigât mân kwakpi. Mâtâp zo tirâpzâŋgowan. Oi yatik
opŋâ zen Kembu Yesu den itâ sâip, zo nâŋgâm ândibi. Den zo itâ,
‘Kut ŋâi ŋâi mimiŋ, zo âlipŋâ. Ka kut ŋâi ŋâi ziŋgâziŋgâŋ, zorâŋ
umâlep zâizâiŋ.’”
36 Paulo zâk den yatâ sâm dâzâŋgom simin liim zen sot ninâu
sâip. Ninâu sâi isemŋâ lum kândât kelikŋâ pane arip. 37-38 Oi itâ sâm
dâzâŋgoip, “Zen dum zagâtŋâ sâŋgânâ mân nikpi.” Yatâ sâi umziŋ bâliŋ
oi zo yatâ lum kândâtŋâ kelikŋâ diim waŋgâyân âi parâwe.

Paulo Yerusalem kamânân âibam waŋgâyân zarip.

21 1 Oi nen zâmbamŋâ tâŋtâŋ âimŋâ hân ŋâi kutŋâ Koo, zoren takâwen.
Mirâ haŋsâi Rodo hânân âim zobâ Patara kamânân âi takâwen.
2 Kamân zoren waŋgâ ŋâi Poinike hânân âibam op tâi zoren zâiwen. 3 Zobâ
âimŋâ Kipiro hân egindâ yaŋgâgen tâi ek walâm âiwen. Âi Siria hânân
âim Tiro kamânân takâwen. Zoren waŋgâŋâ sikum pam tâip. 4 Pam tâi nen
kamânân zâi Yesugât kâmut muyageziŋgâm sirâm nâmburân zagât tarâwen.
Oi Tirik Kaapumŋâ otziŋgi Pauloŋâ Yerusalem kamânân mân âibapkât sâwe.
5 Zoren ândeindâ waŋgâ âiâiŋ narâk oi a ambân sot katep zen aksik diiniŋgâm
kamân âkŋan sagân geiwen. Geimŋâ simin liim ninâu sâwen. 6 Ninâu sâmŋâ
âbânaŋgâm zen kamânân zâine nen waŋgâyân zâiwen.

Propete Agaboŋâ Paulogât den sâip.

7 Oi Tiro kamânân gâbâ Tolemaio kamânân takindâ waŋgâyân âiâiŋâ
zo âkip. Yesugât kâmut ŋâtik kânok zen sot ziwen. 8 Haŋsâi kamân
zo birâm Kaisarea kamânân âi takâm Pilipogât mirin zâiwen. Pilipo
zâk mârum a nâmburân zagât nalem kâsâpkum ziŋgâmarâwe, zeŋgât
kâmurân gok. Zâkkât mirin zâiwen. 9 Zâkkât bârarâp kimembut sigan
ândiwe. Zen Propete yatâ op Kembugât den sâmarâwe.
10 Oi sirâm nâmbutŋâ zoren tâindâ Yuda hânân gâbâ Propete ŋâi kutŋâ
Agabo, zâk neŋgâren gâip. 11 Gamŋâ Paulogât inzutŋâ memŋâ zikŋâ
kiŋ bik saamŋâ itâ sâip, “Tirik Kaapumŋâ itâ sap, ‘Inzut zi mariŋâ zâk
Yerusalem kamânân zari Yuda a ziŋâ itâ okŋaŋgâm kamân ŋâin gok
zeŋgât bitziŋan pambi.’”
12 Den yatâ sâi nen sot kamân mâirâp nen aksik Paulo Yerusalem kamânân
mân zâibapkât sâwen. 13 Dukuindâ itâ sâip, “Zen wangât isem umbâlâ otnige?
Nâ Kembu Yesugât op mumbatkât mân keŋgât uan.” 14 Den dukuindâ mân
nâŋgâm kâtigei birâm itâ sâwen, “Kembugât den kâtigibap.”

Paulo zâk Yerusalem kamânân zarip.

15 Narâk zo âki Yerusalem kamânân zâinatkât kubikaŋgâwen. 16 Oi
Kaisarea kamânân gâbâ Yesugât kâmut zeŋgâren a nâmbutŋâ ziŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

diiniŋgâm Ŋasoŋ zâkkât mirin nâmbarâwe. Ŋasoŋ zâk mârumŋan
Kembugât a oip. Zâk Kipiro gokŋâ. 17 Oi zobâ âi Yerusalem kamânân
takindâ Yesugât kâmut nâmbutŋâ ziŋâ sâtâre op buku otniŋgâwe.
18 Haŋsâi Paulo sot nen ârândâŋ Yakobogâren âiwen. Zâi tâindâ
Yesugât kâmut galem a zen gawe. 19 Gane Pauloŋâ bitziŋ kom Anutuŋâ
mam okŋaŋgi kamân ŋâin gok zeŋgâren nep tuugip, zorat den siŋgi
dâzâŋgom naŋgip.

Paulo zâk zeŋgât den nâŋgip.

20 Pauloŋâ den siŋgi dâzâŋgom naŋgi nâŋgâm Anutu sâm âlip
kwâkŋaŋgâmŋâ itâ sâm dukuwe, "Bukuniŋâ Paulo, nâŋgat. Yuda a
doŋbep patâ Yesugât kâmut op ândie. Zen aksik Mosegât gurumin den
lum kâtigie. 21 Gâgât den itâ gâi nâŋgâme, 'Yuda a hân ŋâin âi ândie,
zen Mosegât den birâbigât dâzâŋgomap. Zen murarâpziŋâ mân kwabâ
kwatziŋgâbigât dâzâŋgomap. Sâkurâpniŋaŋgât gurumin den, zo mân
lubigât sâmap.' 22 Kamân ziren Yuda aŋâ gâgât yatâ nâŋgâme, gât ko dap
utnat?

Gâ Yerusalem kamânân gaat, zorat siŋgi nâŋgâm naŋgâbi. Nâŋgâmŋâ
mindubi. 23 Gât ko nen den ŋâi dâgogindâ zo upan. Neŋgâren a kimembut
ândie. Zen Anutu mâteŋan den sâm kâtigem kâukziŋ mân mânâŋgât
ândime. 24 Oi gâ zeŋgâren târokwatgigindâ sii nalem kwâlâna om
kâukziŋ mânâŋgâtpi. Gâ yatâ otna a ambân zen gek itâ nâŋgâbi, 'Zâkkât
den nâŋgâwen, zo bon buŋâ. Zâk gurumin den lum ândimap.' 25 Hân ŋâin
gokŋâ ziŋ Yesugât kâmut urâwe, zeŋgât den itâ sâwen, 'Zen nalem bem
lopiogât siŋgi sâne mân nimbi. Zuu gilâm sot zuu gilâmziŋoot mân nibi.
Ap ambin, zet mân birâyaŋgâbabot.' Zo yatâ sâm kâtigiwen."

26 Yatâ sâne Paulo zâk dinziŋâ nâŋgâm a kimembut zeŋgâren
târokwâip. Haŋsâi too saŋgonŋâ tirik namin zâiwe. Sâkziŋ kubikaŋgâm
Anutugât siŋgi nalem pânam utnetâ Pauloŋâ tirik namâ galem a zorat
dukuip.

Pauloŋâ tirik namin zari gâsuwe.

27 Nep mâme ŋâi âkââkâŋan Pauloŋâ tirik namin zâi tâi Asia hânân
gâbâ Yuda a nâmbutŋâ ziŋâ zâk ekŋâ a aksik kâsa okŋaŋgânat sâm
gâsuwe. 28 Gâsumŋâ den kâtikŋâ sâm sâwe, "O Isirae a, ga betniŋan
minek. A zirâŋ hânŋâ hânŋâ ândim Yuda a kâsa otniŋgâmŋâ Mosegât
den sot tirik namâ zorat mem gei kwâkwat den sâm dâzâŋgomap. Oi
tirik namâniŋan Grik a diiziŋgi zâine mân dâp uap." 29 Paulo zâk Epeso
kamânân gokŋâ Toropimo, Yuda a buŋ, zâk sot kamânân âim gâitâ ekŋâ
zorat sarâ itâ sâwe, "Pauloŋâ tirik namin diim zâim geip."

30-31 Paulo zâk yatâ oip sâne kamân mâirâp ziŋ aksik umziŋ bâliŋ
oi zaatŋâ mindum gawe. Oi a nâmbutŋandâ Paulo gâsum diimŋâ tirik

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

namin gâbâ âkŋan giwe. Diim gine mâtâp dooŋguwe. Paulo gâsumŋâ
kune mumbapkât utne siŋgi zo Roma kâwali a galem zâkkâren ari itâ
nâŋgip, “Yerusalem a zen aksik kâsa gâsâyague.” 32 Den yatâ nâŋgâmŋâ
zorâŋak kâwali a galem patâŋâ arâpŋâ sâtŋâ sot yen gâsuziŋgi sârârâk
kârâm âiwe.

Oi Yuda a zen Paulo kom tatne kâwali a galem patâ sot kâwali a, zen
gane ziŋgit birâwe. 33 Oi kâwali a galem patâŋâ ga Paulo bitziŋan gâbâ
betziŋan mem sâi tâk kâtikŋandâ saawe. Oi Paulogât topŋâ sot kut ŋâi
ŋâi oip, zorat mâsikâziŋgip. 34 Mâsikâziŋgi a ambân zen den ŋâi sâne
nâmbutŋandâ den laŋ gulip sâwe. Yatâ sâne den zo top mân nâŋgâm sâi
kâwali a ziŋ gâsu diim namâziŋan âiwe. 35 Oi Paulo tiregân gâi a doŋbep
patâ ziŋâ mindum mâtâp dooŋguwe. Dooŋgune kâwali a ziŋâ Paulo
gâsum bitziŋâ kwâkŋanâk mem namin zâiwe. 36 A aksik patâ moliziŋgâm
gam den yu kambâŋ sâm itâ sâwe, “A zo kune buŋ oik.”

37 Paulo diim namin baginâ sâne Pauloŋâ kâwali a galem dukum sâip,
“Nâŋgânina den ŋâi dâgobâ.” Sâi kâwali a galemŋâ sâip, “Gâ dap op Grik
denân sat? 38 Mârumâk Aigita a ŋâiŋâ a kutâ kunat sâmŋâ a 4 tausen
diiziŋgi hân a mân ândiândiŋan âiwe. Gâ a zo mo ŋâi?” 39 Yatâ sâm
mâsiki Pauloŋâ itâ sâip, “Nâ Yuda a. Kilikia hânân Taso kamân patâ, zo
gokŋâ. Gâ nâŋgânina den ŋâi dâzâŋgobâ.” 40 Oi nâŋgâŋaŋgi Paulo zâk
tiregân kin a den hiriŋsâbigât bikŋandâ dâp oi zen hiriŋsâne Yuda ziiŋ
denân itâ sâm dâzâŋgoip.

Pauloŋâ Yuda a Yerusalem kamânân den dâzâŋgoip.
(Apo 9:3-19; 26:12-18)

22 1 “Bukurâpnâ sot patârâpnâ, nâ den sa nâŋgânek.” 2 Paulo
zâk yatâ sâm Yuda a ziiŋâ denân dâzâŋgoi hiriŋsâm den
mân sâm tarâwe. 3 Oi târokwap dâzâŋgoip, “Nâ Yuda a. Kilikia hânân
Taso kamânân muyagewan. Oi kamân ziren ga ekap namin ândim
lâmbarâwan. A patâ Gamalie, zâkkât um topŋan ândia sâkurâpniŋaŋgât
gurumin den zo kwâkâm nigi nâŋgâwan. Oi zen itârâŋ ue, zo yatik nâ
Anutugât gurumin den kâtigem lum ândiwan. 4 Oi Yesugât kâmut zi
buŋ upi sâm nâ kâsa otziŋgâm a sot ambân aksik saaziŋgâm tâk namin
zâmbam ândiwan. 5 Tirik namâ galem a patâ sot a sâtŋâ, zen nâgât topnâ
âlip nâŋge. Zen bukurâpniŋ Damasiko kamânân ândime, zeŋgât ekap
kulemgum nine itâ sâm âiwan, ‘Ândi a ambân Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwapme, zen gâsuziŋgâm diiziŋgâm Yerusalem kamânân ga hâuŋâ
sâknam ziŋgâbi.’

6 Yatâ sâm mâtâbân âim mirâ bâkŋan oi Damasiko mâte ua sumbemân
gâbâ kârâp âsakŋâ patâ nâgâren âsageip. 7 Âsagei hânân gei zemŋâ den
itâ muyagei nâŋgâwan, ‘Saulo, Saulo, gâ wangât nom ândimat? 8 Oi nâŋâ
sâwan, ‘Kembu, gâ ŋâi?’ Sa itâ dâtnogip, ‘Gâ nom ândimat. Nâ Yesu

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nasarete gokŋâ.’ 9 A nâ sot ândiwe, zen kârâp âsakŋik igâwe. Den ko
mân nâŋgâm kwâtâtiwe. 10 Oi nâŋâ sâwan, ‘Kembu, Nâ dap upatkât sat?’
Sa Kembuŋâ itâ sâm dâtnogip, ‘Zaat Damasiko kamânân âiban. Zoren
âina a ŋâiŋâ nep tuubangât dâgobap.’ 11 Oi kârâp âsakŋâ patâgât sinnâ
bâpsâipkât eksandâ ŋâtâtiksâi bukurâpnâ zen bitnan gâsunine Damasiko
kamânân âiwen.
12 Kamân zoren a ŋâi ândeip, kutŋâ Anania. Zâkŋâ gurumin den
lum ândeip. Yuda a zoren ândiwe, zen zâkkât nâŋgâne a âlipŋâ oip.
13 A zorâŋ nâgâren ga itâ sâm dâtnogip. ‘Bukunâ Saulo, gâ siŋgâ
ânâŋgârik.’ Sâi zorenâk sinnâ ânâŋgâri egâwan. 14 Oi den itâ sâm
dâtnogip, ‘Sâkurâpniŋaŋgât Anutu, zâk mârum zâkkât nepŋâ tuubangât
gâsum sâlâpgogip. Gâ Anutugât kore mâman a târârak Yesu ikpangât
sot diŋâ nâŋgâbangât sâip. 15 Gâ kut ŋâi egin sot zâkkât siŋgi den, zo a
ambân aksik dâzâŋgoban. 16 Oi zi wangât mambât yen ândiat? Gâ zaat
Yesu bimbi kwâkŋaŋgâna too sâŋgongiga Yesuŋâ tosagâ gulipkubap.’
17 Yatâ opŋâ mâik ŋâi tap nâŋgâm ko Yerusalem kamânân âburem
gam tirik namin zâim ninâu sâm umanân Yesu egâwan. 18 Eksa itâ
dâtnogip, ‘Kamân zirat a, zen gâgât lâuyân gâbâ nâgât den siŋgi nâŋgâm
birâbi. Zorat gâ kek Yerusalem kâmân birâm âi.’ 19 Sâi nâ den hâuŋâ
itâ dukuwan, ‘Kembu, nâ arâpkâ mâpâmâpâse namin muyageziŋgâm
gâsuziŋgâm zâŋgom tâk namin zâmbam ândiwan. Oi zo kamân zirat
mariŋâ âlip nâŋge. 20 Oi gâgât den sâsâŋ a Setepano kunam hâmbâziŋ
kwâkâm kinnâ topŋan pamŋâ kune nâŋga âlip oip. Oi nâ zeŋgât hâmbâ
galem orâwan. Oi zo kamân zirat a ambân nâŋgâm naŋgegât gâgât siŋgi
âlip dâzâŋgobat.’ 21 Yatâ sa Kembuŋâ itâ dâtnogip, ‘Gâ zaat kubikaŋgâna
hân ŋâin gok zeŋgâren sâŋgongoga âiban.’”

Paulo tâkŋâ lapitnâ sâm birâwe.

22 A zen kindap kwap Pauloŋâ hân ŋâin gokŋâ ziŋâ Anutugât siŋgi
upigât sâi nâŋgâne mân dâp oi den yu kambâŋ sâm itâ sâwe, “A zo
kune moik. A yatâ zo zâk ândei mân dâp upap.” 23 A ziŋâ zo yatâ sâm
yu kambâŋ hâmbâziŋ kwâkâm suundum sot mâpot pane zâim geip.
24 Kâwali a galem patâŋâ sâi arâpŋâ Paulo diim namâ kâligen zâiwe.
Oi zoren a zen wangât den doŋbep se sâmŋâ zorat topŋâ sâm muyagei
nâŋgânat sâm tâkŋâ lapitpigât sâm ziŋgip. 25 Oi zen tâkŋâ lapitnamŋâ
inzutŋâ saane ko Pauloŋâ a sâtŋâziŋâ itâ sâm mâsikip, “Zen dâp yatâ
Roma a diŋâ mân nâŋgâmŋâ tâkŋâ lapitne dâp upap?”
26 Yatâ sâi a sâtŋâziŋandâ patâgâren âi dukum sâip, “Dap utnat? A zi
Roma a bonŋâ.” 27 Sâi kâwali a zeŋgât galem a patâ, zâkŋâ Paulogâren
âi mâsikâm sâip, “Gâ sâ. Gâ perâkŋak Roma a?” Sâi Pauloŋâ sâip, “Zo
perâkŋak.” 28 Sâi Galem a patâŋâ itâ sâip, “Nâ a yenŋandâ kât doŋbep
pamŋâ Roma a orâwan.” Sâi ko Pauloŋâ sâip, “Nâ âsaâsaginâ Roma a.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Yatâ sâi Paulo lapitnam urâwe, zo birâwe. Oi kâwali a zeŋgât galem a
patâ, zâk den zo nâŋgâm wangât yatâ uan sâm pârâkpam keŋgât oip.
30 Haŋsâi kâwali a zeŋgât galem a patâ, zâkŋâ Yuda a wangât sâm
Paulo nâŋgâm bâliŋ kwâkŋaŋge sâm zorat topŋâ nâŋgâbat sâm tirik
namâ galem a patâ sot a sâtŋâ sâi aksik mindunetâ Paulo tâkŋâ olaŋ diim
gâi minduminduyân pâip.

Paulo zâk a sâtŋâ zeŋgât minduminduyân den sâip.

23 1 Paulo zâk a sâtŋâ sen tâpâk ziŋgit itâ sâm dâzâŋgoip,
"A bukurâpnâ, Anutugât mâteŋan târârak ândim gâwan.
Aŋunnaŋgât mân opman." 2 Yatâ sâi ko tirik namâ galem a patâ Anania,
zâkŋâ a ziŋâ lâuŋan kumbigât sâip. 3 Sâi Pauloŋâ itâ sâm dukuip,
"Sâkkâ ko tobat âlipŋâ. Umgâ ko bâliŋâ. Gâ Anutuŋâ gobap. Gâ Mosegât
gurumin den lum nâgâren den kubikkubik tuubam sat. Ka Mosegât
gurumin den kom nobigât dâzâŋguat." 4 Yatâ sâi a kirâwe, zen Paulo itâ
sâm dukuwe, "Gâ wangât Anutugât tirik namâ galem a patâ zo sâm bâliŋ
kwâkŋâŋgat?" 5 Sâne Pauloŋâ itâ dâzâŋgoip, "Bukurâp, zâk a patâ ândiap,
zo mân nâŋgâm den zo san. Kembugât ekabân den ŋâi itâ kulemguwe,
'Gâ a ambân zeŋgât galem a mân sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâban.' Nâ den zo
nâŋgâman."
6 Oi a sâtŋâ kâmut tarâwe, zen nâmbutŋâ Sadukaio a ândiwe.
Nâmbutŋâ ko Parisaio a ândiwe. Paulo zâk zo ek nâŋgâm den mem
zâi pam itâ sâm dâzâŋgoip, "A bukurâpnâ, nâ Parisaio a. Sâkurâpnâ
zen Parisaio a ândiwe. Parisaio a nen momŋâ zaatnat sâmen. Momŋâ
zaatzaatŋâ, den zo luman, gât ko denân nâbanse."
7 Den yatâ sâi Parisaio a sot Sadukaio a, zen den sâm kwâkâyaŋgâne
kâsâp muyageip. 8 Sadukaio a zen mumuŋan gâbâ zaatzaat sot sumbem
a sot um dâp zo mân ziap sâmarâwe. Ka Parisaio a zen kut ŋâi ŋâi zorat
nâŋgâne bon opmap. 9 Oi zorat minduminduziŋan den sârek patâ âraguwe.
Yatâ opŋâ Parisaio a zeŋgât kâmurân gâbâ Kembugât gurumin den galem
a nâmbutŋâ zen zaatŋâ den kârâpŋoot itâ sâwe, "Nen a zi egindâ tosaŋâ
buŋ uap. Sumbem a mo a tabâŋâ ziŋâ den dukuwe oi ko dap sânat?"
10 Oi den kârâpŋoot âragunetâ kâwali a galem a patâ zâk Paulo
kumbegât keŋgât op sâi arâpŋâ kâmut ziŋâ geim Paulo osetziŋan gâbâ
gâsum diim namâziŋan zâiwe.
11 Ŋâtik zoren Kembuŋâ muyagem Paulo gootŋan kin itâ sâip, "Gâ mân
keŋgât ot. Ziren Yerusalem kamânân nâgât den siŋgi sâm muyagiat, zo
yatik Roma kamânân sâm muyagiban."

Yuda a nâmbutŋâ Paulo kunam sâwe.

12 Haŋsâi Yuda a nâmbutŋandâ den itâ sâm saawe, "Nen nalem birâm
yenâk ândinat. Paulo kom ko nem ândinat." Yatâ sâm Anutu mâteŋan den zo

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm kâtigiwe. 13 A teŋgâziŋ 40 yatâ zorâŋ den zo sâwe. 14 A zo zeŋgâren gâbâ
nâmbutŋandâ tirik namâ galem a patâgâren âim itâ sâwe, “Nen nalem birâm
ândimŋâ Paulo kom nalem ninatkât sâm kâtigien. 15 Zorat gâ sot a sâtŋâ zen
kâwali a patâgâren den itâ pane âibap, ‘Gâ Paulo sâŋgonguna gâi zâkkât diŋâ
sâm kubiknat.’ Oi dinziŋâ nâŋgâm Paulo sâŋgongoi mâtâbân gâi kunat.”

Paulo biitŋandâ kâmbamgât den sâm muyageip.

16-17 Oi Paulogât biitŋandâ kâmbamgât den zo nâŋgip. Nâŋgâmŋâ
kâwali a zeŋgât namin bagim aniŋâ dukuip. Dukui ko Pauloŋâ kâwali a
zeŋgât a sâtŋâ ŋâi konsâm itâ dukuip, “Gâ kâtep zi kâwali a patâgâren
diim âina den ŋâi dukubap.” 18 Sâi a zorâŋ katep zo diim patâŋaŋgâren
âim itâ dukuip, “A tâk namin taap, kutŋâ Paulo, zâkŋâ noonsâm dâtnogi
katep zi diim gaan. Katep zirâŋ den ŋâi dâgobap.” 19 Yatâ sâm dukui
kâwali a galem patâŋâ katep bikŋan gâsum diim ginŋan âim mâsikâm
sâip, “Den dap dâtnoban?” 20 Mâsiki katepŋâ itâ sâm dukuip, “Yuda a zen
gâgâren den pane gâbapkât den saage. Mukan Paulo minduminduziŋan
diim âine topŋâ sâm muyagibapkât dâgobi. 21 Dâgone dinziŋâ mân
nâŋgâban. A 40 yatâ zorâŋ Paulo kunam se. Zen nalem birâm ândim
Paulo kom nalem ninatkât se. Oi zen Paulo kunam mâtâbân mambât te.”
22 Katep zorâŋ den yatâ sâi kâwali a galemŋâ den itâ sâm sâŋgongoip,
“Gâ den dâtnogat, zo a ŋâi mânâk dâzâŋgoban.”

Kâwali a ziŋâ Paulo Kaisarea kamânân diim âiwe.

23 Oi kâwali a galem a patâŋâ kâwali a sâtŋâ zagât diizikâm itâ sâm
dâzâkoip, “Zet sâitâ kâwali a ki mâtâp âiâiŋâ 2 handeret sot kâwali
a bâu biosi kwâkŋan âiâiŋâ 70 sot liŋgip kâlâu a 2 handeret zorâŋâ
kubikaŋgâm ŋâtikkât narâk nâmburân kimembut, narâk zoren Kaisarea
kamânân âibi. 24 Oi Paulogât bâu biosi ŋâi kwâkŋan tâpapkât kubikpi. Oi
mulunâk galem okŋaŋgâm Roma a kutâ Pelikigâren diim âibi.”
25 Oi Kâwali a galem a patâŋâ Pelikigât ekap ŋâi itâ kulemgoip,
26 “Klaudio Lisia, nâŋâ a kutâ âlipŋânâ Peliki, gâgât ekap zi
kulemguan. 27 Kâwali a ziŋ a ŋâi diim ge. Zo Yuda a ziŋ kune
mumbam oi a zo Roma a nâŋgâmŋâ sa kâwali anâ sot âimŋâ
bitziŋan gâbâ mâkâwen. 28 Oi denân parâwe, zorat topŋâ nâŋgâbat
sâm a sâtŋâ minduminduyân diim âiwan. 29 Diim âim ziiŋaŋgât
gurumin den sâne itâ nâŋgâwan. Kut ŋâi ŋâi oip, zorâŋ kâmbam
mo tâk namin tâtat, zorat dâp mân uap. 30 Oi a nâmbutŋâ ziŋâ
Paulo sipkum kunam utne gâgâren sâŋgogua gaap. Oi den
sâkŋanâk sâme, zen sâŋgonzâŋgua gâgâren gam diŋâ dâgobi.”
Ekap yatâ zo kulemgum kâwali arâpŋâ ziŋgâm mem âibigât sâip.
31 Oi Kâwali a zen patâgât den lumŋâ ŋâtigân Paulo diim âim Antipatri
kamânân takâwe. 32 Haŋsâi kâwali a nâmbutŋâ kamânziŋan puriksâne

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâwali a biosi kwâkŋan tâtat ziiŋik diim âim Kaisarea kamânân takâwe.
33 Takâm a kutâ ekap pindâm Paulo yatik bikŋan parâwe. 34 A kutâŋâ
ekap zo sâlâpkum Paulogât hân topŋaŋgât mâsikip. Zâk Kilikia hânân
gokŋâ nâŋgâm itâ sâip, 35 "A denân gâbanse, zen gane narâk zoren den
kubiknat." Yatâ sâm kâwali a zeŋgât bitziŋan pâi diim Herodegât den
kubikkubik namin pam galem urâwe.

Yuda a Kaisarea kamânân Paulogât den sâgânâk sâwe.

24 1 Sirâm bâtnâmbut âki tirik namâ galem a patâ Anania, zâk
sot galem a nâmbutŋâ sot a ŋâi kutŋâ Teatulo, zen Kaisarea
kamânân geim Paulogât den sânam Roma a kutâgâren âiwe. 2 Âine
a kutaŋâ sâi Paulo diim gane Teatuloŋâ Paulo tosaŋâŋaŋgât den itâ
sâm muyageip, "A kutâ âlipŋâ Peliki, gâ âlip galem otniŋgâna lumbeŋ
ândimen. Oi Yuda a kâmut nen zi betniŋan mena ândiândi âlip ândien.
3 Gâ kâmân dâp âlip galem otniŋgâmat, zorat nâŋgindâ âlip opmap.
4 Oi den sa kârep opapkât nâŋgânina den pâŋkânok dâgobâ. 5 A zirat
nâŋgindâ bâliŋ opmap. Yuda a hânŋâ hânŋâ den dâzâŋgom um gulip
kwatziŋgâmap. A zo Nasarete gokŋâ sarâ agât arâpŋâ, zeŋgât a sâtŋâ
ândiap. 6 Zâkŋâ tirik namin âim mem bâliŋ kwapâ sâi gâsuwen. 7 Niiŋâ
gurumin den lum kubiknam oindâ Kawali a galemŋâ Lisia, zâk sot
arâpŋâ ga diim âiwe. 8 Oi denân parâwen, nen gâgâren gânatkât sâip. Oi
nen den dâgogen, zorat gikak mâsikâm topŋâ nâŋgâban."
9 Den yatâ sâi Yuda a ziŋâ bekŋan mem zorik sâwe.

Pauloŋâ Peliki mâteŋan den torenŋâ sâip.

10 Oi Pelikiŋâ bikŋâ dâp oi Pauloŋâ itâ sâip. "Gâ Yuda neŋgât hân
ziren a kutâ op narâk kârep ândim gâin, zorat umâlibân den sâbat. 11 Nâ
Yerusalem kamânân Anutu mâpâsibam op zâim ândia sirâm kiin zagât
uap. Den zorat um zagât op a zi mâsikâziŋgâna dâgonek. 12 Nâ tirik
namin mo mâpâmâpâse namin mo sombemân a ambân zen sot sârek
den mân âragoindâ niŋgirâwe. 13 Oi a zirâŋâ den se, zorât bonŋâ mân
tirâpgobi.
14 Oi ŋâi dâgoga nâŋgâ. Mâtâp uŋakŋâ birâme, zorik ândim sâkurâpnâ
zeŋgât Anutu mâpâseman. Ka Mosegât gurumin den sot Propete zeŋgât
den kulemguwe, zorat nâŋga bonŋâ opmap. 15 Oi gâtâm Anutuŋâ a orot
mâmeziŋ bâliŋâ sot âlipŋâ, nen mumuŋan gâbâ mâŋginiŋgi zaatnat,
zo nâŋgâm ândime. Zo yatik nâ nâŋgâm ândiman. 16 Yatâ opŋâ galem
oraŋgâm ândim Anutu sot a zeŋgât mâteziŋan aŋun mân op ândiman.
17 Yatâ op hân kârebân ândim bukurâpnaŋgât kât mem Yerusalem
kamânân gâwan. 18 Kât zo mem gam tirik namin zâim kubikaŋgâm ta
muyageniwe. Zoren a kâmurân mo kwamit patâ, zoren mân tarâwan.
19 Asia hânân gâbâ Yuda a nâmbutŋâ zen tarâwe. Oi a zo ziŋâ nâgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tosa nâŋge oi ko gâgât mâtegan ga sâm muyaginek. 20 Mo a sâtŋâ
mindumunduyân nâŋâ den sa tosa ŋâi muyagiwe oi ko a zi ziŋâ gâgât
mâtegan sapsunek. 21 Nâ a minduminduyân den kânok sâwan. Zo
nâŋgâne mân dâp oip. Zo ko den kâtik sâm itâ sâwan. Mom zaatzaatŋâ
den zo sâman, zorat nâmbutŋandâ denân nâbanetâ kinzan.”
22 Pauloŋâ den yatâ sâi ko Roma a kutâ Peliki, zâk Paulogât den
zo mân sâm kwâkâm biri zeip. Wangât, zâk mâtâp uŋakŋâ zorat den
siŋgi nâŋgip, zorat itâ dâzâŋgoip, “Kâwali a galem a Lisiaŋâ Yerusalem
kamânân gâbâ gâi ko zeŋgât den sâm kwâkâbat.” 23 Yatâ sâmŋâ kâwali
a sâtŋâ itâ sâm dukuip, “Gâ sâne arâpkâ zen Paulo galem op kâsa mân
okŋaŋgâbi. Bukurâpŋâ, zen kut ŋâi ŋâi mem ga pindânam utne mâtâp
mân dooŋgubi.”

Paulo zâk kendon patâ zâgât tâk namin tâip.

24 Sirâm nâmbutŋâ zo tapŋâ Peliki zâk ambinŋâ, Yuda gokŋâ, kutŋâ
Durusila, zâk sot tapŋâ Paulo sâi gâm Kristo Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkwatŋaŋgât dâzâkoip. 25 Oi Pauloŋâ târârak ândiândiŋ sot âkŋâlegât
kendon ândiândiŋ sot hâuŋâ mimiŋaŋgât narâkŋâ, zorat den sâi Pelikiŋâ
keŋgât opŋâ Paulo itâ sâm dukuip, “Âlip âi ândina neŋgât kabâ ŋâi
muyagei ko sa gâban.” 26 A kutâ zo Paulo kât nibap sâm narâk dâp sâi
gâi zâk sot den den op ândeip. 27 Oi kendon zagât âki a kutâ ŋâi kutŋâ
Porikio Pesto, zâk Peliki hâukwâip. Oi Peliki zâk Yuda a ambân umziŋ
âlip upapkât Paulo tâk naminâk birâŋaŋgâm arip.

Yuda a zen Pestogâren ga Paulogât den sâwe.

25 1 Pestoŋâ nep zo mem sirâm karâmbut tap Kaisarea kamânân
gâbâ Yerusalem kamânân zarip. 2 Zai taki tirik namâ galem a
sot Yuda a zâizâiŋ, zen zâkkâren gamŋâ Paulogât den dukuwe. 3 Zâk
nâŋgâziŋgâm sâi Paulo Yerusalem zâibapkât sâwe. (Oi zen ziiŋak
mâtâbân Paulo tik tap kunat sâm, sâm kâtâŋ urâwe.) 4 Sânetâ Pestoŋâ itâ
sâm dâzâŋgoip, “Paulo zâk Kaisarea kamânân tâk namin taap. Oi zoren
âburem geibâman. 5 Paulogât tosa sânam zeŋgâren gâbâ a sâtŋâ, ziŋâ nâ
sot ârândâŋ geimŋâ sâbi.”
6 Yatâ sâmŋâ sirâm nâmburân karâmbut mo bâzagât yatâ zo Yerusalem
kamânân tap ko Kaisarea kamânân giarip. Zoren taki mirâ haŋsâi
den sâsâŋ namin zâimŋâ sâi Paulo diim zâiwe. 7 Pauloŋâ zari Yuda a
Yerusalem kamânân gâbâ gawe, zen haamgumŋâ tosaŋaŋgât opŋâ den
doŋbep sâm kirâwe. Den sâwe, zorat bonŋâ ŋâi mân muyageip. 8 Sâne
Pauloŋâ dinziŋâ mem gem itâ sâip, “Yuda a zeŋgât gurumin den sot tirik
namâ sot Roma a kutâ patâ, zen mân sâm bâliŋ kwatziŋgâman.”
9 Sâi Pestoŋâ Yuda a umziŋ âlip upapkât Paulo mâsikâm sâip, “Gâ dap
nâŋgat? Gâ diigim Yerusalem kamânân zâim zoren diŋgâ sâm kwâkâbâ?”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Sâi Pauloŋâ itâ sâm dukuip, “Buŋâ. Nâgât den ziren sâm kwâkâban.
Roma a kutâ patâ Sisagât namâ zi. Gâ gikâk nâgât topnâ nâŋgat. Nâ Yuda
a mân bâliŋ otziŋgâwan. 11 Nâ tosa patâ muyagem sâi ko nobâ sâna sâknâ
mân aŋgân kârâbam. Zen nâgât sâknanâk se, gât ko zeŋgât bitziŋan mân
nâbanban. Zorat Roma a kutâ patâ Sisa dinnâ sâm kwâkâbapkât san.”
12 Yatâ sâi Pesto sot arâpŋâ zen mindum den âragumŋâ Pestoŋâ Paulo itâ
sâm dukuip,
“A kutâ patâgât sat, zorat a kutâ patâgâren âiban.”

A kutâ Agripaŋâ Pestogâren gâi Paulogât den dukuip.

13-14 Sirâm nâmbutŋâ âki a kutâ Agripa sot ponâŋâ Beanike zet Kaisarea
kamânân geim Pesto buku okŋaŋgâm sirâm nâmbutŋâ zâk sot tâtat
mâme oitâ Pestoŋâ Paulogât den siŋgi a kutâ itâ sâm dukuip, “Pelikiŋâ
tâk namâŋan a ŋâi pam ari zi taap. 15 Oi nâ Yerusalem kamânân zariandâ
Yuda a zeŋgât tirik namâ galem a sot a zâizâiŋ zen nâgâren mindumŋâ a
zo kua mumbapkât sâwe. 16 Oi nâ den torenŋâ itâ sâm dâzâŋgowan, ‘Roma
a nen dengârâk op a kâmbamân mân zâmbanmen. Oi nen itâ upmen. A
toren toren minduziŋgindâ torengoot sâi torengoot sâi yatâ sâme.’
17 Yatâ dâzâŋgua zen gane haŋsâi den namin zâim Paulo sot Yuda a
minduziŋgâwan. 18-19 Oi Yuda a ziŋâ zâkkât bâliŋâ ŋâi sâbi sa ko zen
Yuda a ziiŋaŋgât gurumin den, zorat âragwâragu urâwe. Oi a mumuŋâ
ŋâi Yesu, zâkkât den mem ândiwe. A zorat Pauloŋâ itâ sâmap, ‘Zâk zaat
ândiap.’ 20 Nâ den zorat kwakŋâ Paulo Yerusalem kamânân zari diŋâ sâm
kwâkâbatkât dukuwan. 21 Dukua Paulo zâk Roma a kutâ patâŋâ diŋâ
kwâkâbapkât sâip. Oi Roma a kutâgâren âibapkât tâk namin mambât
ândiap.” 22 Pestoŋâ yatâ sâm dukui Agripaŋâ sâip, “Nâ a zorat diŋâ
naŋgâbatkât otnigap.” Sâi Pestoŋâ itâ sâip, “Âlip. Mukan diŋâ nâŋgâban.”

Pauloŋâ a kutâ Agripagât mâteŋan kirip.

23 Mirâ haŋsâi Agripa sot Beanike zet a kutâ neulezikŋoot den namin
zâiwet. Oi kâwali a patâ sot kamân zorat a zâizâiŋ, zen molizikâne
ârândâŋ zâiwe. Zâinetâ Pestoŋâ sâi Paulo diim zâiwe. 24 Diim zâine
Pestoŋâ den itâ sâip, “A kutâ Agripa sot a nen sot zi te, zen dâzâŋgua
nâŋgânek. A kinzap, zirat opŋâ Yuda a pisuk Yerusalem kamânân sot
ziren, zen zâkkât tosagât den sâm den kwamit patâ itâ sâwe, ‘Zâkŋâ
ândei mân dâp upap.’ 25 Zen yatâ sâwe. Nâ ko tosaŋâ kârua kâmbamgât
siŋgi mân uap. Oi Roma a kutâ patâgât sâipkât zâkkâren sâŋgongua
âibap. 26 Oi zâkkât tosa mân muyagemŋâ a kutâ patâgât ekap kulemgubâ
sâm kwaksan. Zorat a zi, zeŋgâren sot a kutâ Agripa, gâgât mâtegan ga
kinzap. Oi zâkkât topŋâ sâi nâŋgindâ diŋâ ekabân kulemguandâ âibap.
27 Nâ tâk namâ a ŋâi tosaŋaŋgât den mân kulemgum yenâk Roma
kamânân sâŋgongua ari mân dâp upap.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pauloŋâ Agripa sot Pesto, zekât mâtezikŋan den sâip.
(Apo 9:3-19; 22:6-16)

26 1 Agripaŋâ Paulo itâ sâm dukuip, “Gikak topkâ sâna nâŋgânâ.”
Sâi Pauloŋâ bikŋâ pamŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, 2 “Yuda a ziŋâ
denân nâbanse, zorat torenŋâ a kutâ Agripa mâtegan sâbatkât umnâ
âlip uap. 3 Gâŋâ Yuda a neŋgât orot mâmeniŋâ sot kut ŋâi ŋâi upmen,
zo topŋâ nâŋgâm naŋgat. Nâŋgânina den siŋgi kârep patâ sa mân âkon
upan.
4 Nâ katepnan gâbâ Yerusalem kamânân bukurâpnâ osetziŋan ândia
orot mâmenâ zo ek nâŋgâwe. 5 Zen nâgât topnâ ek naŋgâweŋâ mân se.
Nâ Parisaio a zeŋgât oserân ândim lâmbarâwan. Sâkurâpniŋ zeŋgât
gurumin den zo lum ândim kâtigewan. 6 Nâ tâk namin zeman, zo ŋâigât
buŋâ. Anutuŋâ âse sâkurâpniŋâ zeŋgât den ŋâi sâm kâtigeip. Den zo
itâ. Nen ândim momŋâ zaatnat. 7 Den zo bonŋâ upapkât Isirae a kâmut
kiin zagât, zen ŋâtik sirâm sâm ândime. Nâ den zorat op nâŋgâm ândia
Yuda a ziŋâ denân nâbarâwe. 8 Anutuŋâ a mumuŋâ mâŋgiziŋgâmap. Zen
wangât zo nâŋgâne mân orotŋâ yatâ uap?
9 Nâ mârumŋan itâ nâŋgâm ândiwan. Yesu, Nasarete gokŋâ sot arâpŋâ
kâsa otziŋgâm sa buŋ upigât nepnâ tuum ândiwan. 10 Yerusalem kamânân
nep zo tuum ândim Yesugât a doŋbep tâk namin zâmbam ândiwan. Tirik
namâ galem a patâ, ziŋâ kâmbam sot tâk namin zâmbanbatkât nep diŋ
sâm nine ândiwan. A zâŋgonatkât den sâne den zo tângum sâmarâwan.
11 Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse namâ dâp a ambân Yesugât kutŋâ sâm
bâliŋan kwapigât zâŋgom sâknam ziŋgâm gâwan. Oi nâ um kâlak
otziŋgâm hân ŋâin ŋâin âi zâŋgom sâknam ziŋgâm gâwan.
12 Yatâ ua tirik namâ galem a patâ ziŋâ nep zo nine Damasiko kamânân
âiwan. 13 Mâtâbân aria mirâ bâkŋan oi sumbemân gâbâ kârâp âsakŋâ
âsagem gem nâ sot bukurâpnâ âsageniŋgip. O a kutânâ, mirâsiŋ zerâmap,
zo tobat ŋâi. Zi âsakŋâ patâ, mirâsiŋ zo walip. 14 Yatâ muyagei nen hânân
gei zeindâ Yuda denân den ŋâi itâ nâŋgâwan, ‘O Saulo, Saulo, gâ wangât
nom ândiat? A ŋâiŋâ wâuŋâ dumunân pam diim âibam oi hârâŋsâm
tâpap zo ko sâknam nâŋgâbap. Zo yatâ sâknam nâŋgâm ândiat.’ 15 Oi
nâŋâ itâ sâwan, ‘Kembu, gâ ŋâi?’ Sa itâ dâtnogip, ‘Nom ândimat. Nâ Yesu.
16 Gâ zaat kinan. Nâ kore anâ gâsum sâlâpgobam muyagegigan. Kut ŋâi
ŋâi eksat sot kut ŋâi ŋâi gâtâm tirâpgobat, zorat siŋgi a ambân dâzâŋgom
ândiban. 17 Nâ Yuda a zeŋgât bitziŋan sot hân ŋâi a zeŋgât bitziŋan gâbâ
mâkâgim ândibat. 18 Nâ sâŋgongoga zeŋgâren âi siŋgi âlipŋaŋgât nep
tuuna umziŋ âburibap. Zen ŋâtâtik ek birâm âsakŋan bagibi. Sataŋŋâ
zaaziŋgi ândie, zo birâŋaŋgâm Anutugât a upi. Oi tosaziŋ gulipkoi
nâŋgâm pâlâtâŋ kwatniwe, zeŋgât kâmurân bagim sumbemgât siŋgi upi.’
Zâk yatâ sâm dâtnogip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 A kutânâ Agripa, nâ sumbemân gâbâ den nâŋgâwan, zo lum ândiwan.
20 Zo ko kândom Damasiko kamânân dâzâŋgowan. Oi kamân zo birâm
Yerusalem kamânân âim dâzâŋgowan. Zobâ Yudaia kamânŋâ kamânŋâ âi
dâzâŋgowan. Oi hân ŋâin gokŋâ, zeŋgâren âi nep tuuga umziŋ melâŋâ Anutu
sot pâlâtâŋ op târârak ândibigât dâzâŋgowan. 21 Yatâ op ândiwan, zorat Yuda a
ziŋâ tirik namin gâsunim mumbatkât nowe. 22 Oi Anutu zâk betnan mei siŋgi
âlip sâwanŋâ sâm ândiman. Oi a zâizâiŋâ sot giginâ zo dâp kânok dâzâŋgom
ândiman. Mârumŋan Mose sot Propete ziŋâ bet a ŋâi muyagibapkât kânŋan
sâwe, zorik sâm ândian. 23 Den zo itâ. Kristo zâk sâknam nâŋgâm mumbapkât
sâsâŋâ. Oi mumuŋâ zeŋgâren gâbâ kândom op zaatŋâ zâkkât den zo Yuda sot
hân ŋâin gok, zeŋgât âsakŋâ upap. Oi nâ den zo sâman."

24 Pauloŋâ yatâ dâzâŋgom tâi Pestoŋâ den kambâŋâ sâip, "Paulo, umgâ
gulip oi den laŋ sat? Ekap doŋbep sâlâpkum ândina umgâ gulip oip."
25 Sâi Pauloŋâ itâ sâm dukuip, "A kutâ âlipŋânâ, nâ umnâ mân gulip oi
san. Nâ den san, zo bonŋâ sot târârakŋâ. 26 Den san, zorat topŋâ a kutaŋâ
âlip nâŋgap. Oi zâkkâren aksik dukum nâŋgan. Kut ŋâi ŋâi zo tik mân
muyageip, zorat a kutâ mân kwaksap. 27 A kutâ Agripâ, gâ Propete zeŋgât
den nâŋgâna bon uap? Gâ nâŋgâm kwâtâtiat. Zo nâŋgan."

28 Yatâ sâi Agripaŋâ Paulo itâ sâm dukuip, "Gâ sâna mân kârep oi
Kristo a opam."

29 Sâi Pauloŋâ itâ sâip, "Gâ sot a nâmbutŋâ zi tap den zi sa nâŋge, zen
Kembuŋâ betziŋan mei nâ yatâ upigât san. Ka nâ tâk namin saanine
ândian, zorat mân san. Den siŋgi âlipkât op san."

30 Yatâ sâi a kutâŋâ Agripa sot Pesto sot Beanike sot a nâmbutŋâ, zen
zaat namin gâbâ gem âiwe. 31 Âi kinŋâ âragum sâwe, "A zi kâmbam mo
tâk namâgât siŋgi mân oip."

32 Sâne Agripaŋâ Pesto itâ dukuip, "A zi zâk Roma a kutâ patâ Sisaŋâ
diŋâ kwâkâbapkât mân sâip sâi ko gâ olaŋna âi yen ândibap."

Paulo diim Roma kamânân âinam waŋgâyân zâiwe.

27 1 Italia hânân âinatkât sâne Roma kâwali a sâtŋâ kutŋâ Yulio,
zâkŋâ Paulo sot tâk namâ a nâmbutŋâ diiziŋgi waŋgâyân zâiwe.
(Luka nâ zen sot âiwen.) 2 Waŋgâ zo Adramiteŋai kamânân gâbâ gâip.
Zo Asia hân murukŋan kamân tap arip, zoren âibapkât sâsâŋ. Waŋgâ
zoren zâim Makedonia a ŋâi kutŋâ Aristako, Tesalonike kamânân gok,
zâk sot âiwen. 3 Mirâ haŋsâi Sidoŋ kamânân takâm Yulioŋâ Paulo buku
okŋaŋgâm nâŋgâŋaŋgi kamânân âimŋâ bukurâpŋoot nalem niwen. 4 Oi
zobâ arindâ pibâŋâ gam mem kâbakŋei Kipiro hânân âim hân kândâtŋan
âiwen. 5 Oi Kilikia sot Pampilia zeŋgât saru mâtâp âimŋâ Mila kamânân,
Likia hânân takâwen.

6 Zoren waŋgâ ŋâi tâip. Zo Alesandiria kamânân gâbâ gâip. Zorâŋâ
Italia hânân âibam oi Kâwali aŋâ sâi zoren zâiwen. 7 Zâimŋâ mulun âim

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kirido kamân gootŋan takâwen. Oi Pibâŋâ mem kâbakŋeniŋgi kamân zo
birâm Keret hânângen âiwen. 8 Salimone kamân goot goot âim nep patâ
tuum âimŋâ Lasea kamân gootŋan saru bikŋâ ŋâi tâip, zoren takâwen.
Kutŋâ waŋgâ tâtat âlip.

Paulogât den nâŋgâm tâtâlim âiwe.

9 Saruyân narâk kârep arindâ Yuda zeŋgât kendon narâkŋâ âki pibâ
narâkŋâ mâte oip. Zorat Pauloŋâ girem den dâzâŋgom sâip. 10 "Bukurâp,
zi dum âinatkât nâŋga âlip âinatkât dâp mân uap. Nen âinarân irâ
sikumâk buŋâ, nen ârândâŋ waŋgâ bâliŋ oi sâruyân tâmbetagobemgât
umnâ gwârâ uap." 11 Yatâ sâi kâwali a sâtŋâ Yulioŋâ Paulogât den birâm
waŋgâ mariŋâ sot galem a, zekât dinzik lugip. Oi saru bikŋâ zoren map
pibâ gâi waŋgâŋâ tâpapkât dâp mân oip. 12 A doŋbepŋâ zorat Keret hânân
saru bikŋâ ŋâi kutŋâ Poinike, zoren âi tâindâ pibâ narâk âki âinatkât
sâwe. Saru bikŋâ zoren pibâ patâ mân komap.

Saruyân geinam urâwe.

13 Oi pibâ bâbâlaŋ mirâ toren gâbâ gâi umziŋ âlip oi kela sâmbune
kopgâi Keret hân naŋgâm âiwen. 14-15 Âim tâindâ pibâ patâ yuaraŋâ
ga mem kâbakŋei hân zo birâm mâtâp tâpkoi osim birâwen. 16 Yatâ
opŋâ hân ŋâi kutŋâ Kaunda, zorat naŋgâmŋan ârindâ bamin zo
saruyân geibam oip. 17 Oi nep patâ tuum sâmbuindâ kopgâip. Oi waŋgâ
âbâŋgubapkât tâk doŋbep kâpim saawen. Oi saruyân kât ŋâi kirip, kutŋâ
Sirita, zoren âibemgât pibâgât isen diigindâ gei pibâŋâ kom kâbakŋei
mâtâp gulip âiwen. 18 Pibâ imbaŋâ kom zeipkât haŋsâi sikum mem
pane saruyân giarip. 19 Sirâm karâmbuŋan waŋgâgât kut ŋâi ŋâi mem
pane saruyân giarip. 20 Sirâm nâmbutŋan pibâ doŋbepŋâ koi mirâsiŋ
sot sâŋgelak mân muyagei ekŋâ umniŋ keŋgât oi tâmbetagonamen sâm
nâŋgâwen.

Pauloŋâ um âlip kwatziŋgip.

21 Oi a zen nalem birâm narâk kârep yen ândine Pauloŋâ osetziŋan
kin itâ sâm dâzâŋgoip, "Bukurâp, zen nâgât den nâŋgâwe sâi ko Keret
hânân ândibem. Oi sikum kut ŋâi ŋâi tâmbetkuwen, zo mân muyagebap.
22 Zen mân keŋgât utnek. Aŋâ mân buŋ utnat. Waŋgâ ko tâmbetagobap.
23 Ŋâtigân Marinâ kutŋâ konsâm mâpâseman, Anutu, zâkŋâ sumbem
kore aŋâ sâŋgongui gem ga nâgâren muyagem itâ sâm dâtnogap,
24 'Paulo, gâ keŋgât mân ot. Gâ Roma a kutâ patâgât mâteŋan takâ
kinban. Oi itâ nâŋgâ. Anutuŋâ gâ galem otgigi gâ sot a waŋgâyân te, zo
mân tâmbetagobi.' 25 Zorat bukurâp, zen umziŋ âlip oik. Nâ Anutugât
um zagât mân opman. Nâ itâ nâŋgan, 'Den dâtnogap, zo bon upap.'
26 Waŋgâŋâ hân ŋâin âi komŋâ âbâŋgubap." 27 Adria saruyân laŋ gulip

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândim tâindâ ma sirâm kiin kimembut oi ŋâtik tânâmŋan waŋgâ galem
a ziŋâ hân gootŋan gen sâm nâŋgâwe. 28 Yatâ nâŋgâmŋâ tâk dâp pane
saruyân giari kârepŋâ a kânok yatâ oip. Oi mâik ŋâi âim du pane giari
kârepŋâ kiin bâtnâmbut yatâ oip. 29 Oi kât kwâkŋan zâibap sâm keŋgât
op waŋgâ tipŋan kela patâ kimembut saam pane giari mirâ haŋsâbapkât
mambât tarâwe. 30 Tapŋâ waŋgâ galem a zen keŋgât op waŋgâ birâm
âinam bamin mem pane saruyân giari den sarâ itâ sâwe, “Nen waŋgâ
sâŋgânŋan kela yâmbât saanamen.” 31 Yatâ utnam utne Pauloŋâ kâwali
a sâtŋâ sot arâpŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Waŋgâ galem a zen âine nen
saruyân geim naŋgânat.” 32 Dâzâŋgoi kâwali a zen bamingât tâkŋâ
mânâŋgâtne saruyân giari birâwe.
33 Mirâ haŋsâbapkât mambât tapŋâ Pauloŋâ a aksik nalem ninatkât
itâ sâm dâtnâŋgoip, “Zen umziŋ keŋgât oi nalem mân nem ândine sirâm
kiin kimembut âkap. 34 Gât ko nalem nimbigât sa mân kwâkâbi. Nalem
nem ko kârâkŋan zâi ândibi. Sâkziŋ mân tâmbetagobi. Zen hâlâuyâk op
ândibi.” 35 Yatâ sâi egindâ nalem ŋâi memŋâ Anutugâren sâiwap sâm
namuŋ neip. 36 Nei ekŋâ umniŋ bâbâlaŋ oi nen aksik nalem niwen. 37 A
waŋgâyân tarâwen ko teŋgâniŋ 276 yatâ zorâŋ tarâwen. 38 Nen nalem
nem âkon opŋâ waŋgâ kâligen gâbâ nalem mem pâindâ saruyân giari
waŋgâ bâbâlaŋ op kopgâip

Waŋgâŋâ saru sâtŋan âbâŋgoip.

39 Mirâ haŋsâi hân ŋâi ekŋâ kwagâwen. Waniŋ gien sâwen. Oi saru
bikŋâ ŋâi kâtŋâ buŋ ekŋâ zorat sâtŋan zâinat sâm urâwen. 40 Galem a
ziŋâ kelagât tâkŋâ mânâŋgâtne saruyân giari tâk olaŋâ pibâgât isen ŋâi
saane zarip. 41 Waŋgâ âimŋâ hân murukŋan zâim waŋgâgât sâŋgânŋandâ
hânân sum kâtigei saruŋâ waŋgâ tipŋan kom namuŋip. 42 Waŋgâ âbâŋgoi
kâwali a ziŋâ tâk nâma a zen âibegât zâŋgonam sâwe. 43 Patâziŋandâ
Paulogât op kwâkâziŋgip. Oi sâi nâmbutŋandâ saru lâbâŋgum âiwe. 44 Ka
nâmbutŋâ omboŋ sot nak sâmbaŋâ kwâkŋan âiwe. Zo yatâ opŋâ nen
aksik saru sâtŋan takâm zâiwen.

A aksik Melite hânân zâiwe.

28 1 Nen hâlâuyâk sagân zâimŋâ tâunan zo kutŋâ Melite sâne
nâŋgâwen. 2 Hân mâirâp ziŋâ buku otniŋgâm map pateŋ op zei
kârâp sândum une sei nâŋgâwen. 3 Pauloŋâ kârâp tâmbânŋoot zo mem
pâi sei kârâp zorat umŋan gâbâ mulum kâtik kopgam Paulo sâlâpŋan
zim kâtigem kirip. 4 Oi kamân mâirâp zen zo ekŋâ âragum sâwe, “A zi
kâmbam a. Saruyân mân buŋ op kopgap, zorat hâuŋâ muyageŋâŋgap.”
5 Pauloŋâ ko mulum zo kwititapkoi kârâbân geim Paulo mân tâmbetkoip.
6 Yatâ oi hân mâirâp zen bikŋâ lâmbatpap mo kek mumbap sâm mambât
ek tarâwe. Narâk kârep ek tatne buŋ oi itâ nâŋgâwe, “A zi ko bem lopio.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pauloŋâ a sisi mâsekziŋoot kubikziŋgip.

7 Kamân ândiwen, zorat naŋgâmŋan a kutâziŋ tâip, kutŋâ Popilio.
Zâkkât mirâ kamân zo zeip. Oi a zorâŋ on galem otniŋgi zâkkât mirin
sirâm karâmbut ândiwen. 8 Zoren ândeindâ Popilio ibâŋâ mâsek op sâk
kârâp taki umân bâba oip. Oi Pauloŋâ nâŋgâm mirin zâim bikŋâ kâukŋan
pam ninâu sâm kubikŋaŋgip. 9 Yatâ oi hân zorat mâirâp zen a ambân
mâsekziŋoot zen siŋgi nâŋgâm ganetâ kubikziŋgâmâip. 10 Oi zorat hâuŋâ
a zen umâlip op galem otniŋgâne âinam oindâ mâtâpkât kut ŋâi ŋâi
betniŋan miwe.

Pauloŋâ waŋgâ ŋâin zâim Roma kamânân arip.

11 Hân zoren ândeindâ kâin karâmbut âki waŋgâ ŋâin zâiwen. Waŋgâ
zo Alesandiria kamânân gok. Sâŋgânŋan lopio booboo zagât sobine
kirâwet. Nen ândiwen, zoren waŋgâ zoren tâi map pibâ narâk âki zâiwen.
12 Âim Siraku kamânân takâm sirâm karâmbut tarâwen. 13 Zo birâm
haamgum Regioŋ kamânân takâwen. Sirâm ŋâin mirâ toren gâbâ pibâ
ga kâbakŋeniŋgi ŋâtik sirâm zagât âimŋâ Puteoli kamânân takâwen.
14 Zoren takâm waŋgâyân gâbâ gem gam Yesugât kâmut muyageziŋgâm
sirâm nâmburân zagât zen sot ândiwen. Oi zobâ Roma kamânân âiwen.
15 Yesugât kâmut Roma kamânân ândiwe, zen neŋgât siŋgi nâŋgâm
Apio kamânân âine kândiaŋgâwen. Oi nâmbutŋâ mirâ karâmbut, zoren
kândiaŋgâwen. Oi Pauloŋâ ziŋgitŋâ umâlep nâŋgip.

Pauloŋâ Yuda a den dâzâŋgoip.

16 Roma kamânân takâm a sâtŋandâ sâi Paulo tâk namin mân parâwe.
Kâwali a ŋâiŋâ Paulo diim âi mirin pam galem oip. A nâmbutŋâ ko tâk
namin zâmbarâwe.
17 Zoren ândei sirâm karâmbut âki Pauloŋâ sâi Yuda a sâtŋâ zen gane
itâ sâm dâzâŋgoip, “Bukurâpnâ, Nâ Yuda a bukurâpniŋâ kwerâziŋ mân
sâwan. Sâkurâpniŋ zeŋgât den mân kowan. Oi zen laŋ Roma a zeŋgât
bitziŋan nâbane Yerusalem kamânân tâk namin nâbarâwe. 18 Roma a ziŋâ
topnâ sâmŋâ nobigât tosanâ kârum birâninam urâwe. 19 Ka Yuda a zen
mân birânibigât kâtigine Roma a kutâ patâŋâ dinnâ sâm kwâkâbapkât
sâwan. Nâ Yuda a bukurâpnâ zeŋgât um kâlak mân nâŋgâwan. 20 Oi nâ
zorat ziŋgitŋâ zen sot den utnatkât sa ge. Isirae a nen momŋâ zaatzaat
den zo nâŋgâm ândimen. Den zorat tâkŋâ saanine ga ândian.”
21 Yatâ sâm dâzâŋgoi sâwe, “Ândiren Yuda hân topniŋan ândie, zen
gâgât den ŋâi mân kulemgum niŋge. Zoren gâbâ a ŋâi mân gam sâm
bâliŋ kwatgigi nâŋgâwen. 22 Zorat den mem ândiat, zo gikak sâna
nâŋgânatkât sen. Oi mâtâp uŋakŋâ zorat itâ nâŋgâmen. Hân dâp a
ambân, ziŋâ sâm bâliŋ kwâtziŋgâwe.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Yatâ sâm narâk ŋâi parâwe. Zo mâte oi Yuda a aksik Paulogât mirin
mindune Anutugât um topŋan ândiândiŋaŋgât den haŋgât topkwap
dâzâŋgom tâi ŋâtiksâip. Oi Mosegât gurumin den sot Propete zeŋgât den
kulemguwe, zo Yesugâren bonŋâ âsageip. Zorat den dâzâŋgoip. 24 Oi a
nâmbutŋâ zen diŋâ nâŋgâwe. Oi nâmbutŋandâ diŋâ birâwe.
25 Oi den sâm kâsâpagone Pauloŋâ itâ sâm dâzâŋgoip. “Tirik Kaapumŋâ
Propete Yesaia den dukui sâkurâpniŋ den itâ sâm dâzâŋgoip,
26 ‘Gâ âi a kâmut zi itâ dâzâŋgonan, “Kindapziŋandâ den nâŋgânâŋgâŋ,
zo nâŋgâbi. Ka umziŋandâ ko mân nâŋgam kwâtâtibi. Sinziŋandâ
igikŋâ, zo ikpi. Ka zorat topŋâ zo mân ek kwâtâtibi. 27 A ambân
kâmut zen zi um kâtik. Kindapziŋ bâpsâsâŋâ. Sinziŋandâ mân
ek kwâtâtibi. Umziŋandâ mân nâŋgâm kwâtâtibi. Oi umziŋ mân
melâŋne ko nâ dap yatâ kubikziŋgâbat.” ’
28 Zorat nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Anutuŋâ kubikkubik mâtâp muyageip,
zo a hân ŋâin gok zeŋgât siŋgi uap. Zen nâŋgâm âkŋâlibi.”
29 Yatâ sâm dâzâŋgoi Yuda zen ziiŋak den sâm mâsikâyaŋgâm âiwe.

Paulo Roma kamânân kendon patâ zagât ândeip.

30 Oi Pauloŋâ Roma kamânân mirâ ŋâi kwâlâm zoren kendon patâ
zagât ândei a ziŋâ zâkkâren âim ândiwe. 31 Âinetâ Anutugât um topŋan
ândiândigât den dâzâŋgom Kembu Yesu Kristo, zâkkât topŋâ keŋgât buŋ
dâzâŋgom ândeip.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Roma zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemguip.

Paulo nepŋaŋgât topŋâ.

1 [1] Paulo nâ, Yesu Kristoŋâ kore a gâsunim Aposolo sâm nim Anutugât
siŋgi âlip den sa laŋ kârâbapkât gâsum sâlâpnogip.
[2] Den siŋgi zo muyagibapkât Anutuŋâ sâm kâtigemŋâ mârumŋan Propete
a sâm muyagemziŋgi Kembugât ekabân kulemguwe. [3] Kulemgune nanŋâ
Yesugâren âi sugip. Nanŋâ Yesu, zâk a kutâ Dawidigât kiurâp zeŋgâren
gâbâ muyageip. [4] Yesu zâk Anutugât nanŋâ op um salek sot hâlâlu oi
Anutuŋâ nanŋaŋgât topŋâ imbaŋâŋoot itâ muyageip. Mumuŋan gâbâ
mâŋgei zaarip. Mâŋgei zaatŋâ kembu patâniŋâ ândiap. [5] Yesu Kristo, zâk
kembuniŋandâ tânnomŋâ aposolo nep sâm nigip. Oi hân dâp a siŋgi âlip
dâzâŋgua nâŋgâm lum Kembu Yesugât kâmut upigât nâŋgâm sâip. [6] Oi a
nâmbutŋâ zen ziiŋik buŋâ. Zen sot ârândâŋ Roma a ziŋ Yesu Kristogât arâp
upigât diiziŋgip. Zorat nep zo zeŋgâren yatâ tuubatkât sâm nigip. Roma
kamânân ândie, zen Anutugât siŋgi op ândibigât sot um târârak ândibigât
gâsuziŋgip. [7] Anutu umŋandâ gâsuziŋgi ândie, zeŋgât ekap zi kulemguan.
Ibâniŋ Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ sot
um lumbe, zo zeŋgâren zimbap.

Pauloŋâ Roma kamânân âi Kembugât siŋgi a ziŋgitpatkât sâip.

[8] Roma a zen Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândime,
zorat siŋgi hân dâp ari nâŋgâne âlip opmapkât zeŋgât op sâiwap sâman.
Yesu Kristoŋâ tânzâŋgoipkât sâiwap sa Anutugâren zâimap. [9] Nanŋaŋgât
siŋgi âlip sâm umnandâ Anutu kore okŋaŋga topŋâ nâŋgâmap, zâkkât
mâteŋan den zi sa nâŋgânek. Nâ ninâu sâman dâp zeŋgât op sâman.
[10-11] Nâ zen ziŋgitpatkât otnimap. Zo yatâ zei ândim gâwan. Narâk zi ko
kut ŋâi ŋâiŋâ saanigi tâpman. Anutuŋâ nâŋgi dâp oi mâtâp muyagem nigi
zeŋgâren gâbatkât dukuman. Nâ gamŋâ tânzâŋgua Kaapumŋâ imbaŋâ
ŋâi ziŋgi kâtigem ândibigât sâman. [12] Nâ itâ sâbâ. Zeŋgâren ga nâŋgâm
pâlâtâŋgât bonŋâ tirâpagom tânagonat.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Oi bukurâpnâ, topnâ kârubegât itâ dâzâŋgobâ. Nâ a kâmut nâmbutŋâ
zeŋgâren opman, zo yatik Roma zeŋgâren gamŋâ nep tuum bonŋâ
muyagibatkât sâman. Oi gabâ sandâ kut ŋâi ŋâi nâmbutŋandâ saanigi
tâpman. 14 Nâŋâ saru a sot barâ a, a nâŋgânâŋgâziŋoot sot kwakmak
ârândâŋ siŋgi âlip dâzâŋgobatkât sâm nigip. 15 Zorat Roma kamânân a
zen siŋgi âlip dâzâŋgobatkât umnandâ bâbâlaŋ opmap.

Nâŋgâm pâlâtâŋgât op ândiândi mimbi.

16 Nâ siŋgi âlipkât nâŋga aŋunŋoot mân opmap. Wangât, zo Anutugât
imbaŋâŋoot, zorat. Siŋgi âlip zo nâŋgâm Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ
kwapi dâp tânzâŋgom bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbap. Yuda a sot hân ŋâin
gok zen ârândâŋ. 17 Siŋgi âlibân Anutugât mâteŋan târârakŋâ utnatkât
mâtâp ziap. Zâkŋâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋoot zo mâtâp zoren diiziŋgâbap. Oi
zorat Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

"Nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm tosaziŋ buŋ urâwe zo, ziŋâ ândiândi
mimbi."

A ziŋâ Anutu birâm ŋâtâtigân bagiwe.

18 A Kembu kândâtkom bâliŋ upme, zen bâliŋ utne zorâŋâ den
bonŋaŋgât mâtâp zo dooŋgumap. Bâliŋ mâme a ziŋ yatâ upmegât Anutu
kukŋaŋgât bonŋâ sumbemân gâbâ zeŋgâren muyagem zemap. 19 Anutuŋâ
hâuŋâ ziŋgâmap, zorat topŋâ itâ. Anutugât topŋâ zo muyap zei nâŋgâme.
Anutu zikŋak topŋâ muyagem ziŋgâmap. Hân muyageibân gâbâ a ziŋ
Anutugât topŋâ itâ ek nâŋgâm gawe. Anutu zâk aŋâ mân igikŋâ. 20 Oi zâk
imbaŋâŋoot kembu patâ op ândiap. Hân muyagem kut ŋâi ŋâi top top
muyagem pâip, zorâŋ topŋâ muyagei âlip ek nâŋgâme. Zorat a zen Anutu
kândâtkomŋâ bâliŋ utne hâuŋâ ziŋgi ko dap op den hâuŋâ sâbi?
21 A zen Anutu ândiap nâŋgâm, mân ândiap tobat oi hurat mân
kwâkŋaŋgâwe. Oi mân sâm âlip kwâkŋaŋgâwe. Oi zen nâŋgânâŋgâziŋan
bâliŋâ top top muyagem um kâtik utne ŋâtâtikŋâ kâpizâŋgoip. 22 Oi a ziŋ
nen nâŋgânâŋgâniŋoot ândien sâweŋâ kwakmak op ândiwe. 23 Yatâ otziŋgi
zen Anutu ândiândiŋ kâtik, âsakŋâ mariŋâ, zâk mân hurat kwâkŋaŋgâm
a sot nii, zuu, mulum, kut ŋâi ŋâi buŋ orotŋâ zorat lopio sobem hurat
kwatziŋgâwe. Zen yatâ urâwe. Oi narâk ziren zo yatik op ândie.
24 A zen yatâ utne Anutuŋâ ziŋgit birâziŋgi umŋâ sâkkât âkŋâle top top
nâŋgâm bâliŋâ op um sâkziŋ mem bâliŋ kwap piuriyâunzabân bagiwe.
25 Zen Anutugât topŋâ nâŋgâm kândâtokom sarâ mâte okŋaŋgâwe.
Oi mariziŋâ birâm kut ŋâi ŋâi muyageip, zo hurat kwâkŋaŋgâm kore
okŋaŋgâwe. Nen ko itâ nâŋgen. Kut ŋâi ŋâi muyageziŋgip zorat Anutu,
zâk sâm âlip kwâkŋaŋgâm ândeindâ dâp upap. Perâkŋak.
26 A zen Anutu kândâtkuwegât birâziŋgi âkŋâle bâliŋâ muyageziŋgip.
Oi ambân zen Anutuŋâ ap ambin ândiândi mâtâp sâip zo birâm ambân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

torenŋâ ândiândi bâliŋan bagiwe. 27 Oi a zen yatigâk ap ambin ândiândiŋ
birâmŋâ umziŋan âkŋâle bâliŋaŋgât kârâpŋâ sei a torenŋâ sot bâliŋ top
top muyagiwe. Oi bâliŋâziŋaŋgât hâuŋâ um sâkziŋ tâmbetagowe.
28 Zen Anutugât topŋâ nâŋgâm mân hurat kwâkŋaŋgânam utne zâkŋâ
birâziŋgi umziŋ gulip oip. 29-30 Oi kut ŋâi ŋâi bâliŋâ top topŋâ doŋbep
urâwe. Bâliŋâ sot laŋ orotŋâ, ziiŋâ umziŋan siksâuk oi sikumgât âkŋâle,
kâmbam, kâsa, sarâ, um kâlak, zo yatâ op ândiwe. A umân pâpan,
sarân sâsâ, Anutu kâsa okŋaŋgâme, zâizâiŋ, sâk mâme, bâliŋaŋgât
mâtâp muyagime. Ibâ mam zeŋgât den kwâkâme. 31 Um nâŋgânâŋgâziŋ
buŋ ândime. Um lâklâk buŋ ândime. A lumbeŋâ buŋâ, buku orot buŋâ
ândime. 32 Kut ŋâi ŋâi yatâ opŋâ tâmbetagobi. Anutugât den yatâ
ziap, zo nâŋgâm tâtâlim laŋ upme. Oi zorik buŋâ. A nâmbutŋâ utnetâ
tânzâŋgome. Zen yatâ urâwe. Oi narâk ziren yatik op ândie.

Gâtâm âlipŋâ sot bâliŋâ zorat sâŋgân minat.

2 1 Zorat a, gâ dap op topkâ sapsuban? A nâmbutŋandâ tosa muyagine
hâuŋaŋgât den sâm gikâ sâm muyagemat. A nâŋgâm bâliŋ
kwatziŋgâmat, zo yatigâk gâ opmat. 2 Oi Anutuŋâ a yatâ upme, zen
hâuŋâ ziŋgi dâp uap. Zo yatâ nâŋgâmen. 3 A, gâ nâmbutŋâ zeŋgât tosa
sâm muyagem yatik opmat. Gâ dap nâŋgat? Nâ Anutuŋâ hâuŋâ mân
nibap, yatâ sâm opmat? 4 Kembuŋâ lumbeŋâ patâ otgimŋâ hâuŋaŋgât
den kek mân sâi gâ wangât zorat nâŋgâna yenŋâ opmap. Gâ umgâ
melâŋbangât Anutuŋâ lumbeŋâ otgimap, zo âkon opmat? 5 Gâ umgâ
kâtikŋâ. Umgâ mân melâŋna tosagâ kârâp yatâ kwâkŋan kwâkŋan
pam zari kârâp simbap narâkŋan, narâk patin, Anutuŋâ sâi simbap.
Narâk zoren Anutu kukŋaŋgât bonŋâ âsagegibap. 6 Anutuŋâ a orot
mâmeniŋaŋgât dâp hâuŋâ niŋgâbap. 7 A nâmbutŋâ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ
tuume, zen sumbemân neule âsakŋâ sot ândiândi kâtik muyaginam
kâtigime. Zen hurat kwatziŋgâm ândiândi kâtik ziŋgâbap. 8 A nâmbutŋâ
zinŋâ op, zâizâiŋ opŋâ den bonŋâ kwâkâm kut ŋâi bâliŋâ mem ândime,
zeŋgâren Anutu kukŋaŋgât bonŋâ muyageziŋgâbap. 9 Bâliŋ mâme a Yuda
a sot hân ŋâin gok, zen aksik sâknam yâmbât muyageziŋgâbap. Yuda
a kândom muyageziŋgâbap. Bet ko hân ŋâin gokŋâ muyageziŋgâbap.
Wangât, Yuda zen Kembugât den kândom nâŋgâwe, zorat. Hân ŋâin gok
zen bet nâŋgâwe. 10 Târârak ândibi, zen aksik Yuda a sot hân ŋâin gok
zen neule âsakŋâ sot lumbeŋâ muyageziŋgâbap. Yuda a zen kândom.
Hân ŋâin gok zen bet. Yuda a sot hân ŋâin gok zen âlipŋâ sot bâliŋâ utne
hâuŋâ dâbâk otziŋgâbap. 11 Kembuŋâ hâtubâtu mân otniŋgâbap.

Anutuŋâ a hân ŋâin gokŋâ zeŋgât umziŋan gurumin den pâip.

12 A Mosegât gurumin den mân nâŋgâm bâliŋ upme, zen aksik
gurumin den mân nâŋgâm tâmbetagobi. A gurumin den nâŋgâm ândim

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâliŋ upme, zen aksik Anutuŋâ gurumin dengât dâp hâuŋaŋgât den
sâbap. 13 A gurumin den kindapŋâ yen nâŋgâme, zen Anutuŋâ ziŋgiri
târârak mân upme. Ka a nâŋgâmŋâ lum kwâtâtime, zeŋgât târârakŋâ
sâm ziŋgâbap. 14 Hân ŋâin gokŋâ Mosegât gurumin den mân nâŋgâwe,
zen umziŋaŋgât gurumin den lum Mosegât gurumin den mân nâŋgâweŋâ
gurumin denziŋoot upme. 15 Yatâ utnetâ gurumin den umziŋan
pâip, zorat top muyagemap. Gurumin den umziŋan pâip, zorâŋâ um
nâŋgânâŋgâziŋâ purikgurik op tosaziŋaŋgât den sâm kwâkâziŋgâmap
mo lumbeŋâ den âlip sâmap. 16 Zo narâk patâgât siŋgi yatâ opmap. Narâk
zoren Anutuŋâ sâi Yesu Kristoŋâ umniŋan kut ŋâi ŋâi ziap, zorat topŋâ
sâm muyagibap. Nâ siŋgi âlipkât den sâm muyagem yatik sâman. Oi Yesu
Kristo, zâk sâman dâp yâtik topziŋ sâm muyagibap.

Yuda a nâmbutŋâ, ziŋ Kembugât den zo sâkŋak mem ândiwe.

17 Gâ gikaŋgât nâ Yuda a sâm Mosegât a op ândina gurumin denŋâ
koremgâ oi pam zemat. Oi itâ sâm sâk mâme opmat, “Nâ Anutugât
târotâroyân ândian. Oi Anutugât den nâŋgâman. 18 Oi gurumin den
kwâkâm niwe, zo nâŋgâm kwâtâtiman.” Gikaŋgât yatâ nâŋgâm zâizâiŋ
opmat. Zi upan, zo mân upan, zo nâŋgâm sâlâpkumat. 19 Oi gikaŋgât
itâ sâmat, “Nâ sen bâp âlipŋaŋgât mâtâbân diiziŋgâbat. Oi ŋâtâtigân
ândie, zen âlip âsakŋâ ziŋgâbat. 20 Oi kwakmak a zo âlip kubikziŋgâbat.
Oi katep umâlep den sâm kwâkâm ziŋgâbat. Wangât, nâ den kâtik sot
den bonŋâ zorat topŋâ nâŋgâman, zorat.” 21 Gâ gikaŋgât yatâ nâŋgâm
ândimatkât den ŋâi mâsikâgibâ. Gâ a nâmbutŋâ kwâkâm ziŋgâmatŋâ
gikâ umgâ mân kubikmat, zo wangât yatâ opmat? Gâ a nâmbutŋâ
kâmbu mân upi sâm dâzâŋgomŋâ gikâ kâmbu opmat. Kâmbu zo wangât
opmat? 22 Ap ambin mân birâyaŋgâbabot dâzâŋgom gikâ ambingâ yatik
birâmat, zo ka. Gâ Yuda a opŋâ itâ nâŋgâmat, “Nen lopio gootŋan arindâ
Anutuŋâ niŋgiri mân dâp upap.” Yatâ nâŋgâm a nâmbut zen lopio mân
hurat kwapigât sâm dâzâŋgom gikâ lopio namin gâbâ kut ŋâi ŋâi kâmbu
memat, zo ka. 23 Gâ Anutugât gurumin den nâŋgâm zâizâiŋ opmatŋâ
den kâtik kona a nâmbutŋâ ziŋâ gekŋâ Anutu sâm bâliŋ kwapme, zo ka.
24 Zorat ko Kembugât ekabân zeŋgât den ŋâi itâ kulemguwe.

“Zen bâliŋ utne hân ŋâin gokŋâ zen ziŋgitŋâ yatik Anutu sâm bâliŋ
kwâkŋaŋgâme.”

Kaapumgât tobatŋâ umân zei bonŋâ sâsâŋ.

25 Gâ sâkkan Anutugât den kâtik lum kwabâ kwatgiwe oi ko den kâtik
zo luna bon upap. Den kâtik zo kona kwabâ kwatgiwe, zo yenŋâ uap.
26 Oi zorat torenŋâ ziap. A hân ŋâin gok ŋâi kwabâ mân kwâkŋaŋgâwe,
zâk den kâtikŋâ lugi kwabâ kwâkŋaŋgâwe, zo yatâ âlip upap. 27 Oi kwabâ
mân kwâkŋaŋgâne ândimŋâ den kâtikkât nep tuubapŋâ nepŋâ zâkkât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

topŋâ sapsubap. Oi Yuda a den kâtikŋâ nâŋgâmŋâ mân lume, zeŋgât topziŋ yatik sapsubap. 28 Ŋâi zâk kwabâ kwâkŋaŋgâne gurumin den mân lumap, zâkkât dap dap sânat? Zâk Yuda a bonŋâ? Buŋâ. 29 Sâgân den kâtikkât tobat mem ândiândiŋ, zo bonŋâ buŋâ. A ŋâi umŋandâ bâliŋâ birâm Kembugât siŋgi ândimap, zâkkât Yuda a bonŋâ sânat. Umân Kaapumŋâ nep tuumap, zo bonŋâ. A yatâ zorat a ziŋâ buŋâ, Anutuŋâ nâŋgi âlip oi sâm âlip kwâkŋaŋgâbap.

Bâliŋâniŋandâ Anutugât den mân mem gei kwâpap.

3 1 Yuda a nen hân ŋâin gok zen sot dâbâk upmen mo? Kwabâ kwatniŋgâwe, zo yenŋâ? 2 Yatâ buŋâ. Yuda a, nen Anutuŋâ diŋâ niŋgip. Nen Anutuŋâ siŋgi den top top dâtnâŋgoi zorat mariŋ urâwen. 3 Oi dap yatâ? Yuda a nâmbutŋâ zen Anutugât den nâŋgâm kândâtkume, zorat itâ sânat? “Lolotziŋandâ Anutuŋâ sâi kâtigemap, zo koi gibap?” 4 Buŋ kâtikŋâ. Anutu zâk sâi kâtigemap. Ka a nen dinniŋâ sarâ sot bon buŋ sâmen. Neŋgât yatâ sâsâŋ. Zorat Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

> “Kembu, gâ sâm kubikna a ziŋ nâŋgâne âlip upap. Gâ sâm kwâkâna a zen diŋgâ mân kwâkâbi.”

5 Bâliŋ oindâ Anutuŋâ târârakŋaŋgât topŋâ sâm muyagemapkât dap sânat? Itâ sânat? “Top yatâ ziapkât Anutuŋâ zobâ hâuŋâ niŋgi mân dâp upap.” Yatâ buŋâ. 6 Zo agât den. Anutuŋâ târârak mariŋâ ândiap, zorat Anutuŋâ a bâliŋâniŋaŋgât hâuŋâ niŋgi dâp upap. 7 Oi den toren ko den sarânandâ Anutugât den bonŋâ tângoi kutsiŋgiŋaŋgât wangât nâ bâliŋ mâme a sâm hâuŋâ nibap?” 8 Oi wangât itâ mân sâmen? “Nen bâliŋ oindâ Anutuŋâ bonŋâ muyagibap.” A nâmbutŋâ ziŋ neŋgât yatâ sâme. Sâm sâtniŋan sâme. Den bâliŋâ yatâ zo sâm mâtâp zo lâŋme zo, zen ko hâuŋâ ziŋgi dâp upap.

A aksik gulip urâwe.

9 Yuda a nen a nâmbutŋâ walâziŋgâm tobat ŋâi ândien mo? Yatâ buŋâ. Yuda a sot hân ŋâin gok nen aksik bâliŋaŋgât kore upmen. 10 Zorat Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

> “A zeŋgâren gâbâ ŋâi târârakŋâ mân ândiap. 11 Ŋâiŋâ itâ mân sâmap, ‘Nâ Anutugât topŋâ nâŋgâbâ.’ 12 A zen pisuk Kembugât mâtâp birâm bâliŋan âiwe. Zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ âlip mân opmap. 13 Gânduziŋan gâbâ kuk kalâm âsagem takâmap. Nâmbâlamziŋâ puriksâi sarâ den kopgâmap. Lâuziŋâ mulum kâtikŋâ yatâ. 14 Lâuziŋan den bâliŋâ sot um kâlak den piksâm ziap. 15 Kâmbamgât bâbâlaŋ op âime. 16 A tâmbetzâŋgom âim tâmbetagome. 17 Lumbeŋaŋgât mâtâp zorat kwakme. 18 Zen Anutugât keŋgât mân op ândime.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19-20 Den zo gurumin den ekabân ziap. Oi nen itâ nâŋgâmen. Gurumin
den zo a ambân aksik neŋgât op sâi umŋan ândien. Nen dap op gurumin
den lum ândim Anutu mâteŋan târârak utnat? Gurumin den, zorâŋ
tosaniŋ sâm muyagemap. Zo a aksik neŋgât topniŋ sâm muyagei dap op
hâuŋâ sânat? A aksik neŋgât tosaniŋ Anutugâren ziap.

**Yesuŋâ suupniŋ meip, zorat nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm tosaniŋâ buŋâ upap.**

21 Mosegât gurumin denŋâ mân tânnâŋgomap. Ka narâk ziren
gurumin den yen zei Anutugât mâteŋan tosa buŋ utnatkât Anutuŋâ
mâtâp muyageip. Mâtâp zo gurumin den sot Propete zeŋgât ekabân
siŋgiŋâ kânŋan sâm kulemguwe. 22 Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgindâ tosaniŋ buŋ oi ândiândiŋâ mâtâp zo neŋgât siŋgi uap.
Zo a topŋâ topŋâ neŋgât matâp kânok. Mâtâp ŋâi mân ziap. 23 Nen aksik
patâ bâliŋ urâwengât Anutuŋâ niŋgiri mân dâp oip. Anutugât âsakŋâ
neuleŋan takânatkât mân uen. 24 Ka Yesu Kristo zâk sâŋgânniŋ mem
suupniŋ meipkât Anutuŋâ sâŋgân buŋ tânnâŋgom hâlâlu minniŋgip.
25 Zâkŋâ nanŋâ sâŋgongoi gem gâi a ambân mâteziŋan kune moi
gilâmŋandâ bâliŋâniŋ saŋgorip. Oi zen zâkkâren nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândibiŋâ tosaziŋ buŋ ândibi. Bâliŋâ op gawe, zorat tosaziŋ
Anutuŋâ umâlipŋaŋgât pâi zeipkât Yesu mumuŋan bagei Anutugât
mâteŋan tosaniŋ buŋ orotŋaŋgât mâtâp muyageip. 26 Yesu nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâme, zen tosaziŋ buŋ upme. Zorat topŋâ narâk ziren
muyagibapkât Anutuŋâ yatâ oip. Anutu, zâk hâlâlu mariŋâ ândiap. Oi
zorat topŋâ zo muyap pâi ziap.

Nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâmengât op tosaniŋ buŋ op ândinat.

27 Oi âlip zâizâiŋ utnat? Buŋâ. Zâizâiŋâ zo kândaŋip. Wangât
kândaŋgip? Nen orot mâme âlip op ândim tosa buŋ uen? Buŋ kâtikŋâ.
Nen yen nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgindâ tosâniŋ buŋ kwatniŋgip, zorat.
28 Nen itâ nâŋgen. A nen gurumin den luluniŋaŋgât buŋâ. Nâŋgâm
pâlâtâŋgât op tosaniŋ buŋ upmen.
29 Zen dap nâŋge? Anutu zâk Yuda a neŋgât Anutuyâk? Buŋâ, Zâk
hânŋâ hânŋâ neŋgât Anutu. 30 Zâk Anutuniŋ kânok ândiapkât Yuda
a sot hân ŋâin gokŋâ ârândâŋ nâŋgâm pâlâtâŋgât op tosaniŋ buŋ
minniŋgâmap. 31 Oi yatâ sâm nâŋgâm pâlâtâŋgât op gurumin den
kândaŋmen? Buŋâ. Gurumin den zo tângumen.

**Abaram sot Dawidi, zet Anutu nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgitâ tosazik birip.**

4 1 Gurumin den zorat nâŋgâm sâkunniŋ Abaram, zâkkât dap sânat?
2 Zikŋâ orot mâmeŋaŋgât op tosaŋâ buŋ oip? Zo yatâ oip sâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anutugât mâteŋan sâkŋâ mem zâi pâmbap. 3 Ka Kembugât den ŋâi itâ
ziap,
"Abaramŋâ Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgip, zorat opŋâ Anutuŋâ
zâkkât nâŋgi tosaŋâ buŋ oip."
4 Zorat itâ sa nâŋgânek. Ŋâi zâk nep tuum sâŋgân mei, zorâŋ yen
pindâpindâŋ zo yatâ buŋâ. Nepkât sâŋgân uap. 5 Oi ŋâi ko ândiândi
târârakŋaŋgât nep mân tuumŋâ bâliŋ mâme zeŋgât tosa birâmap, Anutu,
zâkkâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâpap zo ko Anutuŋâ nâŋgâm pâlâtâŋaŋgât
op nâŋgi tosaŋâ buŋ upap. 6 Marumŋan a kutâ Dawidi, zâk yatik Anutuŋâ
a ŋâi orot mâme âlip nep mân tuugi tosaŋâ birâbap, zâk sâm âlip
kwâkŋaŋgâm itâ kulemgoip,
7 "Kembuŋâ tosaziŋ birip sot bâliŋâziŋ gulipkoip, zen sâtâre upi. 8 A
ŋâi zâk Kembuŋâ zâkkât nâŋgi tosaŋâ buŋ opmap, zâk sâtâreŋoot
upap."

Abaramŋâ nâŋgâm pâlâtâŋŋaŋgât opŋâ hân aŋâ aŋâ kândom otniŋgip.

9 Sâtâre den zi kwabâ kwatniŋgâwe, Yuda a neŋgârâk? Mo a hân ŋâin
ŋâin gokŋâ zeŋgât sot ârândâŋ uap? Kembugât ekabân Abaramgât den
ŋâi ziap. Zo sâlâpkum nâŋgâmen. Zâk Anutuŋâ nâŋgâm pâlâtâŋŋaŋgât
op tosaŋâ birip. 10 Narâk ikâ zoren tosaŋâ buŋ miŋaŋgip? Kwabâ kwatne
ândeibân mo yen ândeibân tosaŋâ buŋ miŋaŋgip? Zo yen ândeip,
narâk zoren tosaŋâ buŋ miŋaŋgip. 11 Zâk kwabâ mân kwâkŋaŋgâne
ândim Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgi tosaŋâ birip. Nâŋgâm
pâlâtâŋgât undip zo bet sâkŋan pindip. Abaram zâk yatâ opŋâ kwabâ
mân kwâtziŋgâne ândim Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâne tosaziŋ
buŋ oip, zeŋgât kâukŋâziŋ op ândeip. 12 Oi kwabâ kwâtniŋgâne ândim
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiwen, neŋgât kâukŋâ oip. Zâk nâŋgâm
pâlâtâŋgât mâtâp lâŋip. Mâtâp zorik kiunŋâ kiunŋâ Abaram zâk
kâukniŋâ sâindâ dâp upap.
13 Anutuŋâ Abaram sot kiurâpŋâ hân patâ siŋgi kwâtziŋgip, zo gurumin
den luluŋaŋgât buŋâ. Nâŋgâm pâlâtâŋaŋgât op tosaŋâ birâm yatik oip.
14 Oi siŋgi kwatziŋgip, zo gurumin den lume, zeŋgât oi sâi nâŋgâm
pâlâtâŋgât mâtâp sot Anutuŋâ Abaram den dukuip, zo bon buŋ opap.
15 Gurumin den buŋâ oi sâi ko tosagât hâuŋaŋgât den mân muyagebap.
Gurumin denŋâ tosagât hâuŋaŋgât den muyagemap. Zorat a gurumin
den luluŋaŋgât mâtâbân lâŋ ândimŋâ tosaziŋ buŋ mân upi. Buŋâ. Kembu
kukŋaŋgât bonŋâ zeŋgâren muyagibap.
16 Anutuŋâ sâm kâtigem kut ŋâi ŋâi siŋgi kwatniŋgip, zo nâŋgâm
pâlâtâŋniŋaŋgât op muyagibap. Zo bon buŋ mân upap. Zinziŋ kâtik zem
zâimâmbap. Wangât, zo umâlipŋaŋgât op tânzâŋgozâŋgoŋ, zo pindi
Abaramgât kiurâp neŋgâren bon oip. Gurumin den lume, zenâk buŋâ.
Abaramŋâ nâŋgâm pâlâtâŋgât mâtâp lâŋmen, nen aksik Abaramŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anutugât mâteŋan sâkunniŋâ uap. 17 Anutuŋâ Abaram den ŋâi dukumŋâ
sâm kâtigeip. Den zo Kembugât ekabân kulemguwe. Zo itâ ziap,
"Nâŋâ gâ a kâmutŋâ kâmutŋâ zeŋgât ibâziŋ upangât sâm giwan."
Abaram zâk den zo nâŋgâm Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm itâ
nâŋgip, "Anutu zâk mumuŋan gâbâ mâŋginiŋgâbâ sâm mâŋginiŋgâbap.
Oi kut ŋâi ŋâi mân ziap, zo sâi muyagibap." Abaram zâk yatâ nâŋgip.

Abaram nâŋgâm pâlâtâŋâ zâizâiŋ zemŋaŋgip.

18 Abaram zâk a kâmut doŋbep zeŋgât ibâ upap. Den zo nâŋgâm
itâ mân sâip, "Nâ sombâ op kiunnâ buŋ ândiangât dap yatâ kiurâpnâ
âsagibi?" Buŋâ. Yatâ mân sâip. Kembugât den zorat bonŋâ âsagibapkât
mambât ândeip. Den itâ sâm dukuipkât, "Kiurâpkâ doŋbep patâ yatâ
muyagibi." 19 Oi zâk kendonŋâ 1 handeret oip. Sâkŋâ patkip oi Sera
zâk kâpin ândim sâkŋâ âron oip, zo ekŋâ nâŋgâm pâlâtâŋŋaŋgât um
zagât mân oip. 20 Anutuŋâ siŋgi den dukuip, zo nâŋgi mân bon buŋ oip.
Nâŋgâm pâlâtâŋgât kâtigem Anutugât nâŋgi zari sâtâre okŋaŋgip. Zâk
itâ nâŋgâm ândeip. 21 "Anutuŋâ kut ŋâi muyagibapkât sâip, zorat bonŋâ
âlip muyagibap." 22 Abaram zâk nâŋgâm pâlâtâŋ zemŋaŋgipkât Anutuŋâ
nâŋgi tosaŋâ buŋ oip.
23 Anutuŋâ nâŋgi tosaŋâ buŋ oip, den zo Abaram zikŋaŋgârâk mân
kulemgoip. Neŋgât ârândâŋ kulemgoip. 24 Kembuniŋâ Yesu mumuŋan
gâbâ mâŋgeip, Anutu, zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgindâ neŋgât yatik
nâŋgi tosaniŋ buŋ utnat. 25 Anutuŋâ sâi Yesu kune tosaniŋaŋgât op moip.
Oi tosaniŋ buŋ upapkât mumuŋan gâbâ zaarip.

Yesuŋâ lumbeŋâ muyageipkât sâtâre utnat.

5 1 Yesu Kristoŋâ suupniŋ mem moipkât nen nâŋgâm pâlâtâŋgât
op tosaniŋ buŋ urâwengât Yesu Kristogâren pâlâtâŋ op Anutu
sot lumbeŋ op ândimen. 2 Yesuŋak mâtâp mem niŋgipkât Anutuŋâ
tânnâŋgoi ândien. Oi gâtâm zâk sot ândeindâ Anutugât imbaŋaŋgât
âsakŋâ âsagei mem ândinat, zorat nâŋgâm ândim sâtâre upmen. 3 Oi
zorik buŋâ. Sâknam ândiândiniŋaŋgât sâtâre upmen. Oi itâ nâŋgâmen.
Sâknamân ândimŋâ umniŋ mân loribap. 4 Oi yatâ ândeindâ Anutuŋâ
niŋgiri âlip upap. Nen nâŋgâm pâlâtâŋ sot ândim Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi
neŋgât siŋgi sâip, zorat nâŋgâm um bâbâlaŋ op mambât ândinat. 5 Nen
zo yatâ ândimŋâ bonŋâ minat. Anutuŋâ Tirik Kaapumŋâ umniŋan pâip.
Kaapum zâk den itâ sâm muyageniŋgâmap, "Anutugât umŋandâ doŋbep
gâsuniŋgâm tânnâŋgomap."
6 Mârum nen imbaŋâ buŋ ândiwengât târârak mân ândiwen. Oi
narâkŋâ mâte oi Kristo zâk bâliŋ mâme a neŋgât op moip. 7 Nen itâ
nâŋgâmen. A târârak ŋâigât hâuŋâ op mumuŋâ, zo a neŋgâren mân
taap. A âlipŋâ ŋâigât op mumuŋâ, zo ko muyagibap mo dap? 8 Nen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâliŋ op ândeindâ Anutu nen umŋandâ doŋbep gâsuniŋgip. Anutuŋâ umâlipŋaŋgât opŋâ Kristo sâŋgongoi gem hâuniŋâ moip. 9 Zâk neŋgât op moipkât itâ nâŋgâm kwâtâtimen, “Tosaniŋ buŋ urâwen. Anutu kukŋaŋgât bonŋâ muyamuyagiŋ narâkŋan Anutuŋâ tosaniŋaŋgât hâuŋâ mân niŋgâbap.”

10 A nen mârum Anutu kâsa okŋaŋgâm ândiwen. Oi nârâk zoren nanŋandâ neŋgât op moip. Oi zorik buŋâ. Neŋgât op moipkât diiniŋgi nen Anutu sot buku urâwen. Oi zorik buŋâ. Zâkŋâ walâm otniŋgâbap. Zâk sot buku op ândeindâ nanŋandâ ândim bâliŋan bagibemgât tânnâŋgobap. 11 Oi zorik buŋâ. Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkŋâ lumbeŋâ muyagem Anutu sot târokwatniŋgi buku buku ândien. Zorat nen Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâmen.

Adamŋâ mumuŋ muyageip. Yesuŋâ ândiândi muyageip.

12 Zorat itâ nâŋgânâ. A kânok Adam, zâkkât opŋâ bâliŋâ hânân muyageip. Oi bâliŋaŋgât op mumuŋâ muyageip. Oi a aksik zeŋgâren zarip. Wangât, a aksik zen bâliŋ urâwe, zorat zeŋgâren arip. 13 Mârum Mosegât gurumin den mân muyagei bâliŋandâ kândom muyagem zeip. Oi narâk zoren Mosegât gurumin den mân muyageipkât bâliŋâ yen zem gâip. Anutuŋâ tosaziŋ mân sâlâpkoip. 14 Ka bet gurumin denŋâ muyagei a ziŋ tosaziŋ ek nâŋgâwe. Adam zâk bâliŋ oi mumuŋandâ topkwap a ândim gawe, zen a kutâ otziŋgâm ândim gâi Mose muyageip. Adamgât tobat mân urâwe, zeŋgâren laŋ ârip. Adam zâk mumuŋaŋgât kâukŋâ oipŋâ bet ŋâi ândiândigât kâukŋâ muyagibapkât sâsâŋ, Yesu, zâkkât dâp oip. Ka topzik ŋâi ŋâi.

15 Anutu umâlipŋaŋgât tânzâŋgozâŋgoŋ, zorâŋ den ku zorat dâp buŋâ. Zorâŋ wâlap. A aksik patâŋâ Adamgât den kuŋaŋgât opŋâ mom naŋgâwe. Oi Anutugât tânzâŋgozâŋgoŋ, zo a kânok Yesu Kristogât tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât op Adamgât den ku walâmŋâ a doŋbep tânnâŋgoip. 16 Kembugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ sot toren Adam den kuŋaŋgât bonŋâ, zet topzik ŋâi ŋâi. A kânokkât tosaŋâ simgât sâm kwâkâkwâkâŋ muyageip. Ka Kembugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ tosa doŋbep birâm tosaniŋ buŋ muyageip. 17 A kânok Adam den kuŋaŋgât op mumuŋâ muyagemŋâ imbaŋâ mem a kutâ otziŋgip. Ka Kembugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ walâm tâtalek oi a doŋbep nen tosaniŋ buŋ orot, zo mem umniŋan mem gimenŋâ a kânok Yesu Kristo, zâkkât opŋâ ândiândiyân a kutâ op ândinat.

18 Zorat itâ. Mârum a kânok Adam, zâkŋâ bâliŋ oi a aksik simgât siŋgi urâwen. Oi bet zo yatik a kânokŋâ târârak ândei Yesugât siŋgi a nen doŋbep tosaniŋ buŋ oi ândiândi muyagiwen. 19 Akânok Adam, zâkŋâ bâliŋ oi a doŋbep niŋâ bâliŋ mâme a ambân urâwen. Zo yatik a kânok Kristo, zâk sât lulu ândeipkât a doŋbep nen Anutugât mâteŋan

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

târârak op kinat. 20 Adamŋâ bâliŋ oi bâliŋâ hânân muyageip. Bâliŋâ
gwâlânteŋsâbapkât sot bâliŋaŋgât topŋâ muyagibapkât Mosegât
gurumin den muyageip. Oi bâliŋâ muyagem zari Anutugât siŋgi
tânzâŋgozâŋgoŋandâ walâm zarip. 21 Den san, zo itâ. Bâliŋandâ mumuŋâ
muyageip. Muyagemŋâ a ambân a kutâ otziŋgâm ândim gâip, zo yatik
tânzâŋgozâŋgoŋandâ a kutâ op tosa buŋ minniŋgâm ândiândi kâtigân
nâmbanbap. Kembuniŋâ Yesu Kristo neŋgât op moipkât yatâ muyagibap.

Yesugât mumuŋan târokwatniŋgip.

6 1 Bâliŋâ hânân muyagei Kembugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ
walâm tâtalek oip, zorat dap sânat? "Anutugât tânzâŋgozâŋgoŋandâ
laŋ kârâbapkât bâliŋ doŋbep op ândinat." 2 Yatâ sânat? Kutsiŋgiŋâ
laŋ kârâbapkât yatâ utnat? 3 Yatâ buŋâ. Kristo sot muwen. Too
saŋgonniŋgâwe, narâk zoren Yesu Kristogâren târokwarâwen. Nen
Yesugât mumuŋan târokwarâwen. Zo nâŋgâme mo? Zo yatâ oi dap op
bâliŋan târokwap ândinat? 4 Zo yatâ nen too saŋgonniŋgâne Kristo
sot ârândâŋ mom hanagowen yatâ uap. Oi Kristogât ibâ, Anutu, zâk
imbaŋandâ Kristo mumuŋan gâbâ mâŋgei zaarip, ândiap. Nen yatik
wâgân op ândiândi uŋakŋâ ŋâi muyageniŋgi ândinat.
5 Nen mumuŋaŋgât tobat op târokwarâwengât zaatzaatŋaŋgât, zo yatik
op târokwâtnat. 6 Niiŋaŋgât itâ nâŋgâmen. Um sâŋgiŋâ Yesu sot ârândâŋ
poru nagân kuwe. Zo um sâkniŋan bâliŋaŋgât imbaŋâ koi gibapkât
sot bâliŋaŋgât kore mân op ândinatkât. 7 Ŋâi zâk moi bâliŋaŋgât tâkŋâ
olaŋbap. Oi nen yatik Kristogât mumuŋan târokwarâwengât bâliŋaŋgât
tâkŋâ mân saaniŋgi ândinat.
8 Itâ nâŋgâmen. Kristo sot muwenŋâ hânân sot sumbemân zâk sot
ândinat. 9 Kristogât itâ nâŋgâmen. Anutuŋâ zâk mumuŋan gâbâ mem
zaaripkât dum zagâtŋâ mân mumbap. Mumuŋandâ Kristogât a kutâ dum
zagâtŋâ mân upap. 10 Yesu moip, zâk bâliŋâniŋaŋgât op sâp kânok moi
âkip. Oi Anutuŋâ Yesu mumuŋan gâbâ mâŋgei zaatŋâ Anutugât kutsiŋgi
laŋ kârâbapkât nep tuum ândiap. 11 Oi zeŋgât yatik. Ziiŋaŋgât nâŋgânetâ
bâliŋâziŋaŋgât zâk sot muwe yatâ uap. Oi Yesu Kristo, zâk sot pâlâtâŋ op
zaat Anutugât arâp ândie. Yatâ nâŋgâbi.

Bâliŋaŋgât kore mân utnat.

12 Bâliŋandâ sâkziŋan a kutâ upâ sâi mân nâŋgâbi. Oi sâkziŋandâ âkŋâle
bâliŋaŋgât aleziŋgi zo yatik mân nâŋgâbi. 13 Oi um sâkziŋâ zo bâliŋaŋgât
kore opapkât um sâkkât kendon ândibi. Zen mumuŋan gâbâ mâŋgiziŋgipkât
um sâkziŋâ Anutugâren pane zimbap. Târârak ândibigât yatâ upi. 14 Zen
Mosegât gurumin dengât mâtâbân mân ândie. Buŋâ. Gurumin denŋâ
mân tânzâŋgomap. Yesu Kristogât op Anutugât tânzâŋgozâŋgoŋ mâtâbân
ândime. Zorat op ko bâliŋandâ a kutâ mân otziŋgâbap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Siŋgi âlipkât nep a op ândinat.

15 Oi zi dap orot? Anutugât tânzâŋgozâŋgoŋan bageindâ gurumin
dengât pâkeŋâ siriksâipkât bâliŋ utnat? Yatâ buŋâ. 16 Zen itâ nâŋge
mo? A kutâ um sâkziŋâ zâkkâren pam kore okŋaŋgâbiŋâ, zâkkât kore
a op nepŋâ tuubi. Bâliŋandâ a kutâziŋ oi zâkkât kore a op ândim mom
tâmbetagobi. Mo Kembu zâk a kutâziŋ oi sât luluŋ op, zâkkât kore a
op ândim âlip upi. 17 Zen bâliŋaŋgât kore op ândiwe, zo âkip. Oi zi
siŋgi âlip kwâkâm ziŋgâwe dâp umziŋ nâŋgâmŋâ lume, zorat Anutu
sâm âlip kwapi. 18 Zen bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâm olaŋziŋgi târârak
ândiândiŋaŋgât kore a op ândie. 19 Um nâŋgânâŋgâziŋ lotŋaŋgât ayân kut
ŋâi ziap, zoren dâpkwap den zi dâzâŋguan. Zen mârumŋan um sâkziŋâ
pane âkŋâle bâliŋâ sot bâliŋâ zorat kore oi laŋ ândiwe. Oi narâk ziren
um sâkziŋ Kembugâren pane ândiândi târârakkât kore oi um hâlâlu op
ândibi.
20 Zen bâliŋaŋgât kore op ândiwe, narâk zoren târârakkât kore mân
ândiwe. 21 Oi narâk zoren wan bonŋâ muyagiwe? Kut ŋâi ŋâi urâwe,
zorat narâk ziren nâŋgâne aŋunŋoot opmap. Oi itâ nâŋgâmen. A kut ŋâi
ŋâi yatâ zo upme, zen zorat sâŋgân mem mom tâmbetagobi. 22 Zen ko
Kembuŋâ bâliŋaŋgât dumun olaŋi Anutugât kore a op ândie. Oi bonŋâ,
um hâlâlu mie. Oi bet ândiândi kâtik muyagibi. 23 Bâliŋaŋgât kore upme,
zen bâliŋaŋgât hâuŋâ tâmbetagoagoŋ zo mimbi. Ka Anutu um âlipŋaŋgât
ziŋgâziŋgâŋ zo ândiândi kâtik. Oi nen Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkâren
târokwap ko ândiândi kâtik zo miwen.

Kaapumgât mâtâp uŋakŋan ândinat.

7 1 Bukurâpnâ, Mosegât gurumin den nâŋgâme, zeŋgât op san. Zen
itâ nâŋgâme? “Gurumin den luluŋâ zo mumuŋan âkâmap.” 2 Zorat
ambân ŋâi apŋâ wâgân ândei birâbirâŋ, zo mân taap. Gurumin denân
den ŋâi yatâ ziap. Apŋâ moi ko ap ambin zekât sâm zikâzikâŋ, zo âkâbap.
3 Ambân ŋâi, zâk apŋâ wâgân ândei birâm ŋâi sot ândei laŋ mâman
ambân sâbi. Ka ap ambin ândeitâ apŋâ moi ko gurumin denŋâ saazikip, zo
ânâŋgâtpap. Oi ambân zo a ŋâi mimbap, zo ko laŋ mâman yatâ mân upap.
4 Bukurâp, zeŋgât topziŋâ yatigâk ziap. Kristo zâk moip. Oi zen
mumuŋan târokwap mune gurumin dengât tâkŋâ ânâŋgârip. Oi
mumuŋan gâbâ kândom zaarip, zâkkât siŋgi urâwe. Nen Anutu kore
okŋaŋgâm ândim kwâtâtinatkât yatâ muyageip. 5 Ândiândi sâŋgiŋâ
ândiwen, narâk zoren gurumin denŋâ bâliŋaŋgât âkŋâlegât kârâp
waari sâkniŋan nep tuugip. Yatâ otniŋgi tâmbetagoagoŋaŋgât mâtâbân
ândiwen. 6 Zi ko Yesu sot moindâ gurumin sâŋgiŋaŋgât tâkŋâ zo
ânâŋgârip. Oi gurumin dengât mâtâp sâŋgiŋâ mân lâŋ, Kaapumgât mâtâp
uŋakŋâ lâŋ Anutu kore okŋaŋgâmen.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bâliŋandâ kâitnâŋgomap.

7 Oi zi dap sânat? Mosegât gurumin den zo bâliŋâ? Zo buŋâ. Gurumin
den buŋâ sâi ko nâ bâliŋaŋgât topŋâ mân nâŋgâbam. Gurumin denân
den ŋâi itâ sapsum niŋgâmap, “A ŋâigât kut ŋâi ŋâi laŋ mimbat sâm
mân ek âkŋâliban.” 8 Bâliŋandâ tâmbetnobam gurumin denân mâtâp
itâ muyageip. Umnâ kâitkui a nâmbutŋâ zeŋgât kut ŋâi ŋâi laŋ mimbat
sâm ek âkŋâlem ândiwan. Den kâtik zo mân zei sâi bâliŋâ yen zembap.
9 Nâ mârumŋan gurumin den mân nâŋgâwan, narâk zoren tosanaŋgât
topŋâ mân nâŋgâm laŋ ândia bâliŋandâ mân nogip. Ka bet gurumin den
muyagenigi bâliŋandâ umnan laŋ kâri topŋâ itâ nâŋgâwan, “Um mumuŋ
yatâ op ândian.” 10 Gurumin denŋâ otnigi ândim zâibatkât sâsâŋ, zorâŋak
mâburei kâmbamnâ oip. 11 Bâliŋandâ gurumin denân mâtâp muyagemŋâ
kâitnogi gurumin denŋâ nogi mowan. 12 Oi zo itâ. Gurumin den zo âlipŋâ
sot tosaŋâ buŋâ. Mâbâŋgum ŋâi ŋâi sâwe, zo tosa buŋ sot târârak âlipŋâ.
13 Gurumin den âlipŋandâ nogi mowan? Yatâ buŋâ. Bâliŋandâ nogip.
Bâliŋandâ gurumin denân mâtâp muyagem nogi mowan. Bâliŋaŋgât topŋâ
muyagibapkât bâliŋandâ nogi mowan. Bâliŋaŋgât nâŋgindâ sumunŋâ uap.
Nen bâliŋaŋgât topŋâ yatâ nâŋgânatkât gurumin denŋâ sâi mowan.

Um sâkniŋan bâliŋandâ nep tuumap.

14 Nen itâ nâŋgâmen. Gurumin den zo Anutugâren gokŋâ. Nâ ko
hânân gokŋâ. Bâliŋandâ sâŋgânnâ mei zâkkât kore op ândian. 15 Orot
mâmenaŋgât nâŋga kwakmak opmap. Nâ kut ŋâi upam, zo birâm mân
opman. Oi kut ŋâi âkon opman, zo opman. 16 Gurumin denân pâke den
ziap, zorat nâŋga âlip opmap. Kut ŋâi âkon opman, zo opŋâ gurumin
den âlipŋâ zorat topŋâ muyageman. 17 Yatâ opman, zo ninâ umgât buŋâ.
Bâliŋandâ um sâknan zem kâitnogi opman. 18 Nâ topnâ itâ nâŋgan.
Sâk sunumnaŋgât umŋan âlipŋandâ mirâ kamân mân meip. Kut ŋâi
âlipŋaŋgât zo sâman. Ka bonŋâ mân muyageman. 19 Kut ŋâi âlipŋâ upat
sâmŋâ mân opman. Nâ kut ŋâi bâliŋâ zo mân upat sâm zorâŋak opman.
20 Nâ bâliŋâ mân upat sâm zorâŋak opman. Zo itâgât. Zo ninak buŋâ.
Bâliŋandâ um sâknan mirâ kamân meipkât yatâ opman.
21 Den san, zo itâ. Nâgâren itâ muyagemap. Kut ŋâi âlip upâ sa
bâliŋandâ mâte otnimap. 22 Nâ umnandâ Anutugât den nâŋgâm
âkŋâleman. 23 Oi sâknan ko bâliŋandâ ziap, zo um nâŋgânâŋgânâ den
ziap, zâk sot kâsa opmabot. Bâliŋandâ um sâknan ziap, zorâŋâ kâtigem
saanigi zâkkât tâk namâŋaŋgât a opman. Bâliŋandâ tâmbetnobam
sâknanâk ândimap.
24 Yei, a umbumamburuk. Ŋâiŋâ tânnâŋgom um sâknan bâliŋaŋgât
imbaŋâ koi gibap? 25 Anutugât sâtkât Yesu Kristoŋâ tânnobap. Zorat
Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbat.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kaapumgât den lum mâtâp uŋak lâŋnat.

8 Nâgâren itâ muyagemap. Nâ ninak um nâŋgânâŋgânandâ Anutugât gurumin den zo kore okŋaŋgâman. Sâknandâ ko bâliŋaŋgât kore okŋaŋgâman.

1 Ka Yesu Kristo sot pâlâtâŋ op ândimen, neŋgâren bâliŋaŋgât hâuŋâ sâm kwâkâkwâkâŋ mân muyagibap. 2 Nen Yesu Kristo sot pâlâtâŋ oindâ Kaapumŋâ ândiândi muyagem niŋgâmap. Kaapum zâkŋâ bâliŋan sot mumuŋan gâbâ mâkâniŋgip. 3 Mârum um sâŋgiŋniŋandâ gurumin den zorat imbaŋâ mem gei neŋgâren kubikkubik nep tuum oseip. Zorat Anutuŋâ itâ op um sâŋgiŋniŋaŋgât imbaŋâ koi geip. Nanŋâ sâŋgongoi bâliŋ mâme neŋgât sâk yatâ opŋâ neŋgât bâliŋaŋgât suup meip. 4 Gurumin den lum târârak ândiândiŋ, zorat Kembuŋâ nâŋgi âlip opmap. Oi um sâŋgiŋaŋgât mâtâp buŋ, Tirik Kaapumgât mâtâp lâŋmen, nen Kaapumgât imbaŋan den siŋgi âlip zo lum ândinatkât Kristoŋâ um sâŋgiŋaŋgât imbaŋâ koi geip.

5 A ândiândi sâŋgiŋaŋgât mâtâp lâŋme, zen um nâŋgânâŋgâziŋ hângât kut ŋâi ŋâi zoren pane zemap. Kaapumgât mâtâp lâŋme, zen ko um nâŋgânâŋgâziŋ Kaapumgâren pane zemap. 6 Um sâŋgiŋaŋgât nâŋgâm ândime, zen tâmbetagobi. Ka Kaapumgât nâŋgâm ândimen, nen ândiândi sot lumbeŋâ muyaginat. 7 Um sâŋgiŋâ nâŋgânâŋgâŋ, zorâŋ Anutu kâsa okŋaŋgâmap. Oi Anutugât gurumin den komap. Zo dap op lubap? 8 Oi um sâŋgiŋ ândime, Kembuŋâ zeŋgât orot mâmeziŋâ zorat nâŋgi mân dâp opmap.

9 Zen ko Anutugât Kaapumŋâ umziŋan ziap, zo ko mâtâp sâŋgiŋan buŋâ, Kaapum sot ândim mâtâp uŋakŋan uruŋsâm ândime. Zen Kaapumgât mâtâbân ândime. Oi zen Kaapumgât a ambân sâsâŋ. Ŋâi zâk Kristogât Kaapumŋâ zâkkât umŋan mân zimbap oi ko Kristogât siŋgi mân upap. 10 Zen ko mârum umziŋandâ bâliŋaŋgât mumuŋ yatâ op ândiwe. Ka Kristo sot pâlâtâŋ utne um dâpziŋâ tosa buŋ minziŋgipkât ândiândi kâtik muyagem ândie. Kristogât Kaapum umziŋan ândiap. 11 Zen dap nâŋge? Tirik Kaapumŋâ umziŋan tâtât mâme opmap mo buŋâ? Tirik Kaapumŋâ umziŋan tâtat mâme opmap oi ko Anutuŋâ Yesu mumuŋan gâbâ mâŋgeip, zo yatik Kaapumŋâ um dâpziŋ mumuŋan gâbâ mâŋgiziŋgâm ândiândi ziŋgâm ândibap.

Kaapum sot op Anutugât nan bârarâp utnat.

12 Bukurâpnâ, Nen um sâŋgiŋaŋgât kore a mân utnat. Um sâŋgiŋandâ wan niŋgâmapkât hâuŋâ mâkâm zâkkât mâtâbân âinat? 13 Zen um sâŋgiŋaŋgât mâtâp ândibi zo ko tâmbetagobi. Ka Kaapumgât imbaŋâyân sâkkât den kumbi, zo ko ândim ândiândi âlip ândibi.

14 Anutugât Kaapumŋâ âkom diiniŋgi ândimen, nen Anutugât nan bârarâp ândien. 15 Anutuŋâ Kaapum niŋgip, zo kore arâp op keŋgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

utnatkât buŋâ. Nen Anutugât nan bârarâp op ândinatkât niŋgip.
Kaapumŋâ um bâbâlaŋ kwatniŋgi Anutu itâ sâm konsâm mâpâsimen,
“Aboŋ.” (Yuda denan Abba sâme. Niiŋ denân ko Aboŋ sâmen.) Nen
umniŋandâ itâ nâŋgâm kwâtâtimen, “Nen Anutugât nan bârarâp op
ândien.” 16 Yatâ nâŋgindâ Kaapumŋâ umniŋan tâtat mâme op den zo
yatik sâm muyageniŋgâmap. 17 Oi itâ nâŋgâmen, “Zâkkât nan bârarâp
ândienŋâ Anutugât kut ŋâi ŋâi galem utnat. Nen Kristo sot ârândâŋ
galem utnat. Hânân ziren zâkŋâ sâknam nâŋgip, zo yatik sâknam
kwâkŋan ândinat oi ko zâk sot âsak âlipŋan bagim ândinat.”

A umniŋ âlip oi kut ŋâi ŋâi yenŋâ zo yatik âlip upap.

18 Sumbemân Anutugâren gâbâ kut ŋâi ŋâi âsakŋâ neuleŋoot
walâwalâŋ muyageniŋgâbap. Oi narâk ziren sâknam sot umbâlâ
ândien, zo dâpkua mân dâp upap. Sâknam zirat nâŋga yenŋâ yatâ uap.
Wangât, sumbemân kut ŋâi âsakŋâ neuleŋoot doŋbep muyaginat, zorat.
19 Anutuŋâ gâsuniŋgâm nan bârarâp sâm âsakŋâ neuleniŋ muyagibapkât
a sot kut ŋâi ŋâi Anutuŋâ muyageniŋgip, nen zorat mambât ândien. 20 Kut
ŋâi ŋâi yenŋâ hânân ziap, zo gukupitŋâ yen zimbapkât sâm ziŋgip. Ziiŋâ
umgât buŋâ. Anutuŋâ yatâ sâi muyageip. Ka zo zinziŋ kâtik zimbigât mân
sâm ziŋgip. 21 Zorat kut ŋâi ŋâi yenŋâ hânân zen mumuŋaŋgât dumun zo
olaŋ Anutugât nan bârarâp nen sot târokwap neule âsakŋâ mimbi.
22 Nen nâŋgâmen. Kut ŋâi ŋâi zo zen mârumŋan gâbâ narâk zo mâte
upapkât mambât ândim sâknam nâŋgâm ândim gawe. 23 Oi zenâk
buŋâ, nen ârândâŋ yatik mambât ândim sâknam nâŋgâm ândimen.
Anutugât nan bârarâp nen um sâkniŋ kubikŋâ minniŋgâbapkât mambât
ândimen. Nen sumbemân gâbâ Kaapumŋâ niŋgip. Kândom Kaapumŋâ
niŋgip. Bet ko kut ŋâi ŋâi niŋgâbap. 24 Nen Anutuŋâ um sâkniŋ kubikŋâ
minniŋgâbapkât um bâbâlaŋ op mambât ândinatkât diiniŋgip. Bonŋâ
muyagei sâi zorat mân mambâtpem. 25 Bonŋâ muyagiap oi ko dap yatâ
zorat mambât ândinat? Bonŋâ mân muyagei ikmengât umŋâ nâŋgâm
mambât ândimen. 26 Kaapum zâk lolotniŋaŋgât op betniŋan memap. Nen
yatâ mo yatâgât ninâu sâindâ dâp upap, zo mân nâŋgâmengât Kaapumŋâ
betniŋan mem, yaak mem, aŋâ mân sâsâŋâ, den zo yatâ neŋgât op
Anutugâren sapsumap. 27 Anutugât Kaapumŋâ neŋgâren nep zo yatâ
tuubapkât op sâm pindip. Oi Kaapumŋâ Anutugât umŋan den ziap, zo
nâŋgâm Anutuŋâ tânnâŋgobapkât den dukumap. Oi Anutu zâk um igikŋâ
Kaapumgât umŋan den ziap, zo nâŋgâmap.

Anutu zâk neŋgâren nep topkwâip, zo tuum ma tuum naŋgâbap.

28 Nen itâ nâŋgâmen. Wan mo wanŋâ muyageniŋgâmap, zo Anutuŋâ
kubigi tânnâŋgomap. A umniŋandâ Anutu gâsum ândimen, neŋgâren
yatâ otniŋgâmap. Nen zâkŋâ diiniŋgâbam nâŋgi zeipkât diiniŋgip,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

neŋgâren yatâ otniŋgâmap. 29 A mârum diiniŋgâbam nâŋgip, nen
nanŋaŋgât tobat utnatkât sâip. Oi a doŋbepŋâ nanŋaŋgât murâp op
ândeindâ Yesuŋâ âtâniŋ upap. Oi nen zâkkât tobat op ândinatkât sâip.
30 Anutuŋâ a kânŋan nâŋgâniŋgip dâp, nen diiniŋgâm tosaniŋ buŋ
minniŋgip. Tosaniŋ buŋ minniŋgip dâp, nen âsakŋâ neule zo nen niŋgip.

Kut ŋâi ŋâiŋâ Anutugât bikŋan gâbâ mân mâkâniŋgâbap.

31 Den zorat topŋâ dap dap ziap? Anutuŋâ buku otniŋgâm galem
otniŋgâm ândei kâsaniŋandâ dap op tâmbetnâŋgobap? 32 Anutuŋâ nanŋâ
mân aŋgân kârip. Neŋgât op sâŋgongoi gem moip. Zorat dap naŋge? Yatâ
oipŋâ kut ŋâi ŋâi torenŋâ niŋgâbap mo mân niŋgâbap? Niŋgâbap.
33 Anutuŋâ buku otniŋgâm tânnâŋgoip, zorat a ikâ zorâŋ Anutugât
a ambân gâkârâpŋâ denân nâmbanbap? Anutu zikŋak tosaniŋ buŋ
minniŋgip, zorat a ikâ zorâŋ nen tosaniŋaŋgât hâuŋâ minatkât sâbap.
34 Yesu Kristoŋâ neŋgât op moip. Oi moibâk buŋâ. Zâk mumuŋan gâbâ
zaat Anutu âsan bongen zâi tap neŋgât op Anutu den dukumap.
35 Kut ŋâi ikâ zorâŋ Kristogât bikŋan gâbâ mâkâniŋgâbap? Sâknam mo
umbâlâ, kâmbam mo pu mo kanpitâ? Kut ŋâi yatâ zo dap op Kristogât
bikŋan gâbâ mâkâniŋgâbap. 36 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap, zorat
dâp otniŋgâme. Den zo itâ,

"Kembu, gâgât op sirâmŋâ sirâmŋâ nâŋgome. Râma kom gaame,
zeŋgât tobat yatâ otniŋgâme."

37 Oi kut ŋâi yatâ zorâŋ mân mem lot kwatniŋgâbap. Buŋâ. Yesuŋâ
umŋandâ gâsânâŋgomapkât imbaŋâ niŋgi zâkkâren kâtigem ândim
walâmen. 38 Zorat nâ itâ nâŋgan. Mumuŋâ mo ândiândiŋâ, sumbem
a mo bâliŋaŋgât a kâukŋâ, narâk ziren ziap mo bet muyagibap, zorâŋ
mo kut ŋâi ŋâi imbaŋoot, zorâŋ Yesu Kristo zâkkât bikŋan gâbâ mânâk
mâkâniŋgâbap. 39 Anutu umŋandâ gâsuniŋgapkât kut ŋâi ubâ gâip mo
âmbibâ kopgâipŋâ, kut ŋâi zorâŋ mo zorâŋ Kembuniŋâ Yesu Kristo,
zâkkât bikŋan gâbâ mân mâkâniŋgâbap.

Paulo zâk Yuda a bukurâpŋâ, zeŋgât op sâknam nâŋgip.

9 1 Nâ Kristogât a op sarâ mân sâm den bonŋâ sa nâŋgânek. Kaapumŋâ
umnan den ziap, zorat nâŋgi bon uap. 2 Yuda a torerâpnâ zeŋgât op
umbâlâ op sâknam nâŋgâm ândiman. 3 Yuda a bukurâpnâ, sâk torerâpnâ,
zen Kembugât siŋgi upigât opŋâ ninak Kristogât dâmân kâligen gâbâ
giginaŋgât nâŋga âlip bâbâlaŋ opap. 4 Zen itâ sâme, "Nen Isirae. Anutuŋâ
narâpŋâ gâsuniŋgip. Oi imbaŋâ âsakŋâ tirâpnâŋgoip. Anutuŋâ nen sot
târotâro op gurumin den sapsum niŋgip. Oi mâte okŋaŋgânatkât mâtâp
tirâpnâŋgoip. Oi kut ŋâi niŋgâbap, zorat siŋgi den kânŋan kesap pâroŋ den
dâtnâŋgoip. 5 Nen Abaram, Isaka sot Yakobo, zeŋgât kiurâpziŋâ." Yuda a
bukurâpnâ zen ziiŋaŋgât yatâ nâŋgâm sâme. Oi nen nâŋgen. A bâliŋan

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo, zâk a sâk mem muyageip. Zo
Yuda a zeŋgât kâmurân muyageip. Zorat a sot kut ŋâi ŋâi neŋgât Kembu,
Anutu, zâk sâm âlip kwâkŋaŋgindâ ândim zâimâmbap. Zo perâkŋak.

Siŋgi âlip mem ândie, zen Anutugât arâp bonŋâ.

6 Isirae a nâmbutŋâ Kembugât mâtâp walâm um kâtik ândinetâ ziŋgit
nâŋgi Anutugât den zo loreip mân sânat. Isiraegâren gâbâ muyagiwe,
zeŋgâren gâbâ nâmbutŋâ zeŋgât Isirae a bonŋâ mân sâsâŋ. 7 Oi yatigâk
Abaramgât kiurâp torenŋâ zen kiurâp bonŋâ mân urâwe. Oi zorat
Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

"Isakagât kiurâp zeŋak Abaramgât siŋgi upi."

8 Den zorat topŋâ itâ ziap. Sâkŋâ Abaramgâren gâbâ muyagiwe, zen
aksik patâŋâ Anutugât nan bârarâp urâwe? Buŋâ. Siŋgi den umŋan
muyagiwe, zeŋak Abaramgât kiurâp bonŋâ sâsâŋ. 9 Kembuŋâ siŋgi den
Abaram itâ sâm dukuip,

"Kendon ŋâi âki âburem ga ambingâ Sera zâkŋâ nanŋâ mimbap."

10 Oi zorik buŋâ, Rebekagâren yatik muyageip. Rebekaŋâ sâkunniŋâ
Isaka, zâk sot ândim katep zagât kâmbokoip. 11-12 Oi katep zagât mân
muyagem âlip mo bâliŋâ zo mân oitâ Anutuŋâ zekât op mamzikŋâ itâ
sâm dukuip,

"Âtâŋandâ munŋaŋgât kore a op ândibap."

Zo ko Anutugât den kâtigibapkât nâŋgâm zikŋak mem kâsâpzâkom
den zo sâip. 13 Katep zagât zet orot mâmezikŋâ ekŋâ mân sâip. Kânŋan
nâŋgâzikâm yatâ sâip. Zorat den ŋâi Kembugât ekabân itâ ziap,

"Na Yakobogât otnigap. Ka Esau ko âkonnigap."

**Anutu zâk ândiândiniŋaŋgât buŋâ, um
lâklâkŋaŋgât op galem otniŋgâmap.**

14 Anutuŋâ ŋâi kâsa okŋaŋgâm ŋâi buku okŋaŋgip, zorat dap sânat?
15 "Zo bâliŋâ." Yatâ sânat? Buŋ kâtikŋâ. Zâkŋâ den ŋâi Mose itâ sâm
dukuip,

"A ŋâi birâŋaŋgâbâ sâm âlip birâŋaŋgâbat. Ka a ŋâi tângubâ sâm
âlip tângubat. Lumbe okŋaŋgâbâ sâm âlip okŋaŋgâbat."

16 Zorat a umgât mo a orot mâmegât mân sâsâŋ. Anutu um
lâklâkŋaŋgât tânzâŋgozâŋgoŋ sânat. 17 Anutuŋâ a kutâ Parao den dukuip,
zo Kembugât ekabân itâ kulemguwe,

"Nâ gâgâren imbaŋânâ sâm muyagia kutsiŋginâ hân dâp âibapkât
sâm kwânâŋgâgiwan."

18 Oi zorat Anutugât itâ nâŋgânat, "Zâk a ŋâi tângubâ sâm tângubap. A
ŋâi um kâtik oik sâi kâtigibap."

19 Nâ yatâ sa itâ sâm mâsikâniban? "Yatâ op ko Anutu zâk wangât
a neŋgât nâŋgi bâliŋ uap. Anutuŋâ den ŋâi sâi aŋâ kwâkâbapkât dâp

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

buŋâ.” 20 Den yatâ zo sânandâ itâ mâsikâgibat, “Gâ wangandâ Anutu den
dukuban. Âmaŋâ dap op âmaŋ tuutuuŋ a itâ dukubap, ‘Gâ wangât yatâ zo
muyagenigin.’” 21 Âmaŋ tuutuuŋ a, zâk deŋgop mem toren a zeŋgât âmaŋ
tuubap. Oi torenŋâ mem wâu, bâu zeŋgât tuugi nâŋgindâ bâliŋ upap?
22 Oi Anutu zâk âmaŋ kukŋaŋgât bonŋâ zorat siŋgi, zo bet kunzit
birâbapkât nâŋgi ziap. Âmaŋ zo zeŋgâren kâmbam muyagem kukŋaŋgât
bonŋâ sot imbaŋâŋâ muyagei a ambân ikpigât tuubap. Nen zorat dap sânat?
23 Oi âmaŋ nâmbutŋâ tânzâŋgobapkât siŋgi, zen kubikziŋgâm sumbemân
âsak neuleŋan teŋgâ kwatziŋgâbapkât kânŋan nâŋgi ziap. Âmaŋ zo
zeŋgâren neule âlipŋâ gom sâmbe ziŋgâbapkât diiziŋgâm ândiap. 24 Yuda
ayâk buŋâ. Hân ŋâin gokŋâ ârândâŋ âmaŋ um lâklâkŋaŋgât op zâkkât siŋgi
utnatkât diiniŋgâmap. 25 Zorat Propete Hoseagât ekabân diŋâ itâ ziap,

“Kembuŋâ itâ sap, ‘A kâmut mariziŋ mân orâwan, zen nâgât siŋgi
sâbat. Oi umnandâ mân gâsâzâŋgowan, zo umnandâ gâsâzâŋgobat.
26 Oi a zeŋgât nâgât arâpnâ buŋâ dâzâŋgowan, zeŋgât itâ sâbi, ‘Zen
Anutu ândiândiŋaŋgât nan bârarâp op ândie.’”

27 Oi Propete Yesaiaŋâ den kâtik sâm Isirae a zeŋgât itâ sâip,

“Isiraegât kiurâp zen saruyân sak ziap, zo yatâ doŋbep muyagibi. Ka
zeŋgâren gâbâ bituktâŋâ Kembugât siŋgi upi.”

28 Kembugât itâ nâŋgâmen. Kembu zâk a zeŋgât sâm kwâkâmŋâ kegâk
hâuŋâ ziŋgâm naŋgâbap. 29 Zorat Propete Yesaiaŋâ den ŋâi itâ sâip,

“Sumbem kâwali a zeŋgât Kembu, zâk mân nâŋgâniŋgi sâi ko
kiurâpniŋ buŋ upe. Mirâ kamânziŋ zo Sodom sot Gomora zeŋgât
tobat yatâ upe.”

(Anutuŋâ kamân zagât zo zikiri bâliŋ oitâ sâi kârâpŋâ zikesem naŋgip.)

Yuda a ziŋ târârak utnâ sâm osiwe.

30 Oi zi dap sânat? Zitâ sânat. Hân ŋâin gokŋâ, ziŋ târârak mân
ândimŋâ tosaniŋ buŋ utnâ sâm tosaziŋ buŋ urâwe. Kembugâren nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm tosaziŋ buŋ urâwe. 31 Yuda a zen ko Mosegât
gurumin den lum târârak utnat sâweŋâ gurumin den zo lum osiwe. 32 Zen
târârak mân urâwe, zo itâgât. Zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋâ. Zen yen
ândim mâmanziŋaŋgât târârak utnatkât sâwe. Oi mâtâbân kât zeip, zoren
kinziŋ luakŋime. 33 Kembugât ekabân diŋâ zitâ kulemgune ziap,

“Nâŋgâ. Nâ Sioŋ bâkŋan, Yerusalem kamânân zeŋgâren kât ŋâi paan.
Zoren kinziŋ luakŋibi. Oi kât kâtik ŋâi paan. Zoren a doŋbep patâŋâ
zâŋgobap. Ka ŋâi zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwatnibapŋâ mân kwakpap.”

**Anutuŋâ Yuda a tosaziŋ buŋ upigât mâtâp
muyagei Yuda a doŋbep ziŋ kândâtkuwe.**

10 1 Bukurâpnâ, Yuda a bukurâpnâ âlip upigât umnandâ otnigi
zeŋgât op Anutugâren ninâu sâman. 2 Zen Anutu kore

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

okŋaŋgânam um bâbâlaŋ ândime. Zo ziŋgitmanŋâ san. Ka zen mâtâp
mân ek nâŋgâm upme. 3 Zen Anutugâren gâbâ târârak orotŋâ mâtâp ziap,
zo kwakmegât ziiŋak târârak utnatkât nepŋâ tuume. Anutugât mâteŋan
tosa buŋ orotŋaŋgât mâtâp, zo mân ek nâŋgâm Kristo kândâtkuwe. 4 Nen
ko itâ nâŋgen. Aŋâ nâŋgâm pâlâtâŋgât opŋâ tosaniŋ buŋ muyaginatkât
Kristoŋâ gurumin dengât mâtâp dooŋgoip.

5 Moseŋâ gurumin denân den ŋâi itâ kulemgoip,
"A zen gurumin den lum naŋgâm târârak op ândiândi muyagibi."

6 Nâŋgâm pâlâtâŋgât tosa buŋ orotŋaŋgât den ko itâ ziap,
"Gâ umgandâ itâ mân sâban, 'Ŋâiŋâ sumbemân zâimŋâ Kristo diim
gibap? 7 Mo ŋâiŋâ âmbi geimŋâ Kristo mumuŋâ zeŋgâren gâbâ
diim kopgâbap.' 8 Yatâ buŋâ."

Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,
"Den zo kârebân mân ziap. Lâugan sot nâŋgânâŋgâgan ziap."

(Zo nâŋgâm pâlâtâŋgât den kwâkâm ziŋgâmen, zorat sâsâŋ.) 9 Yesu,
zâk Kembuŋâ. Den zo lâugan zimbap oi Anutuŋâ Yesu mumuŋan gâbâ
mâŋgeip, zorat umgandâ nâŋgi bon opmap oi ko âlip op sumbemgât siŋgi
upan. 10 Nen itâ nâŋgâmen, "Umŋâ Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwap tosaniŋ
buŋ utnat. Oi lâuniŋandâ Yesu Kembuniŋâ sâmŋâ sumbemgât siŋgi
utnat."

11 Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ kulemguwe,
"Ŋâi zâk Kembu ŋâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbapŋâ kwakmak mân
upap."

12 Âlip nâŋgen. Yuda a sot hân ŋâin gok nen kânok uen. Kembu, zâk
kânok kembu otniŋgâm ândimap. Kembu zâk hâtubâtu mân otniŋgâmap.
Oi zâk konsâmen dâp, nen umgât gom sambe zo niŋgâmap. 13 Zorat
Kembugât ekabân itâ sâsâŋ,
"Kembu konsâm ândibi, zen Kembuŋâ bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbap."

14 Ka a zen ko zâk mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâmŋâ dap yatâ
konsâm ândibi? Oi a zen topŋâ mân nâŋgâmŋâ dap op nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâbi? A ŋâiŋâ Anutugât siŋgi den mân dâzâŋgoi ko dap topŋâ
nâŋgâbi? 15 Oi Anutuŋâ a mân sâŋgonzâŋgoi dap op âi siŋgi dâzâŋgobi.
Zorat Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,
"Siŋgi âlip sâsâŋ a, zeŋgât kinziŋ kwamitŋâ nâŋgâm ko nâŋgâne
âlip upap."

Anutuŋâ Yuda a sâm osiziŋgip.

16 Siŋgi âlip zo Yuda a nâmbutŋandâ nâŋgâm mân luwe. Zorat Propete
Yesaiaŋâ itâ sâip,
"Kembu, siŋgi den sâindâ mân nâŋgâme."

17 Zorat op itâ nâŋgâbi. Nâŋgâm pâlâtâŋ, zo den siŋgi sâsâŋaŋgât
bonŋâ. Oi den siŋgi âragumen, zo Kristogât siŋgi âlip den.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Itâ sâm mâsikâziŋgan. Zen siŋgi âlip den zo nâŋgâwe mo buŋâ? Zen
nâŋgâwe. Den ŋâi itâ ziap,
"Kembugât denŋâ hân dâp âim naŋgip. Oi diŋandâ hân muruk toren
toren âim naŋgip."
19 Dum mâsikâziŋgâm san. Isirae a zen dâŋ nâŋgâm kwâtâtiwe mo
buŋâ? Kândom Moseŋâ den ŋâi itâ kulemgoi nâŋgâwe,
"Kembuŋâ itâ sap, 'A yenŋâ, hân ŋâin gokŋâ kâmut ŋâi diiziŋga
Isirae zen nâŋgâne bâliŋ oi um kâlak otziŋgâbi. A kwakmak
kâmut zo diiziŋga zen ek kuk upi.'"
20 Bet Propete Yesaiaŋâ keŋgât buŋ den yâmbât itâ sâip,
"Kembuŋâ itâ sap, 'Mân kârunim ândiweŋâ muyaginiwe. Topnâ mân
sâm kârum ândiwe, zen mâte otziŋgâwan.'"
21 Ka Isirae a zeŋgât Kembuŋâ den ŋâi itâ sâi kulemguwe,
"Nâ a kâmut zâizâiŋ sot den kukuŋ zi, zen hârâŋsâm narâk kârep
ândinetâ nâgâren gabigât kwâbâlap tuum ândiwan."

Isirae a nâmbutŋandâ um kâtik utnetâ Anutuŋâ nâmbutŋik gâsuziŋgip.

11 1 Oi zi den ŋâi mâsikâziŋgan. Anutuŋâ Isirae arâpŋâ birâziŋgip?
Buŋâ. Yatâ mân oip. Nâ Isirae a, Abaramgât kiun, Benyamingât
kâmurân gokŋâ. 2-3 Anutuŋâ kânŋan nâŋgâniŋgip, nen mân birâniŋgip.
Zen Propete Eliagât den siŋgi ŋâi Kembugât ekabân ziap, zo sâlâpkume
mo buŋâ? Propete Elia, zâk Isirae a zeŋgât tosaziŋaŋgât den sâm Anutu
itâ sâm dukuip, "Kembu, zen Propete arâpkâ zâŋgom naŋge. Gâgât siŋgi
sâm nalem pâpanŋâ zo kom kândaŋâwe. Oi zi nâ ninik ândia nonam
se." 4 Propete Eliaŋâ yatâ sâi Anutuŋâ den dap mâburem pindip? Zo itâ,
"Nâ a 7 tausen yatâ aŋgân kârâziŋga lopio kutŋâ Baali, zâkkâren mân âi
pindiŋsâwe."
5 Oi narâk zi yatigâk Anutuŋâ um lâklâkŋaŋgât opŋâ Isirae
zeŋgâren gâbâ a bituktâ mem sâlâpzâŋgoi arâpŋâ op ândie. 6 Zen orot
mâmeziŋaŋgât buŋâ. Zikŋâ um lâklâkŋaŋgât op gâsuziŋgâm tânzâŋgoip.
Yatâ mân oi sâi tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât bonŋâ mân âsagebap.
7 Oi dap dap? Isirae a kut ŋâi zo muyaginat sâwe, zo mân muyagiwe.
Anutu zikŋak nâŋgâm gâsum sâlâpzâŋgoip, zeŋak kut zo muyagiwe. A
nâmbutŋâ umziŋ kâtigeip. 8 Zorat op Kembugât ekabân itâ kulemgune
ziap,
"Anutu zâk umziŋ mem gulipkoip. Sinziŋ kwâtepkuip. Kindapziŋ
mem dooŋgoip. Yatâ otziŋgi ândiweŋak ândim ge."
9 A kutâ Dawidiŋâ itâ sâm kulemgoip,
"Zen Kembugât den sâtŋak lum sii nalem nime, ka umziŋandâ Kembu
kândâtkume. Zorat op ko zen sii nalem ninetâ kâsaziŋ ganetâ
parâtâk pambi. Hânân gei zâŋgoi hâuŋâ takâziŋgâbap. 10 Gâ sinziŋâ
kwâtepkuna kwakpi. Oi kândâtziŋ mem namuŋna kâriŋgoŋ ândibi."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Oliwa nagân bâranŋâ ŋâi mem ga târokwâip.

11 Oi den ŋâi mâsikâziŋgan. Isirae a zen kârân kinziŋ luakŋem hânân
gei tâmbetagowe? Yatâ buŋâ. Zen kubikkubik kândâtkune a hân ŋâin
gokŋâ zeŋgât siŋgi oip. Oi hân ŋâin gokŋâ zen nâŋgâne Isirae a ziŋâ ziŋgit
umbâlâ upi. 12 Isirae a zen Kembugât den kândâtkune a hân ŋâin gokŋâ
zen nâŋgâm lum âlip urâwe. Yatâ utne Isirae a kâmut zen bet umziŋ melâŋ
Kembu sot pâlâtâŋ utne bonŋâ doŋbep walâwalâŋ muyageziŋgâbap.
13 Hân ŋâi gokŋâ zen den zi dâzâŋgua nâŋgânek. Nâ hân ŋâin gokŋâ
zeŋgât Aposolo ândimanŋâ nepnâ tuum kwâtâteman. 14 Oi nâ yatâ op ândim
Isirae a torerâpnâ aleziŋga nâmbutŋandâ umziŋ melâŋ âlip upi. Hân ŋâin
gok zen siŋgi âlipkât bonŋâ muyagine Isirae a nâmbutŋâ ziŋ ek nâŋgâm
zo yatik minâ sâm umziŋ melâŋbi. 15 Anutuŋâ Isirae a birâziŋgi hân ŋâin
gokŋâ zen Anutu sot buku ue. Oi bet Anutuŋâ Isirae a dum gâsuziŋgi ko
mumuŋan gâbâ zaatzaatŋâ yatâ upi. 16 Kândom Kembugât siŋgi pâpanŋâ oi
ko du ombeŋan âsagine zo yatik zâkkât siŋgiyak pâpanŋâ. Oi nak topŋandâ
hâlâlu zei nak bâranŋâ sot bonŋâ zet yatik hâlâlu zimbabot.
17 Oi Anutuŋâ kamân Oliwa nagân bâranŋâ nâmbutŋâ mânâŋgât birâm
zorat gebâgân ulinŋâ barin gâbâ gâ târokwatgigip. Oi Oliwa ândâŋâ
kelâk tooŋandâ tângogip. 18 Gâ bâranŋâ sâŋgiŋâ zeŋgât nâŋgâna giginŋ
oi sâkkâ mân mem zâiban. Yatâ opapkât itâ nâŋgâ. Gâŋâ ândâŋâ mân
tângum nalem pindâmat. Zâkŋâ tângom nalem gimap.
19 Nâ yatâ dâgoga zorat toren itâ sâban? “Anutuŋâ nâ târokwatnibapkât
bâran sâŋgiŋâ mânâŋgâtziŋgâm birâziŋgip.” 20 Den zo bonŋâ. Zo siŋgi âlip
birâm ândiwegât mânâŋgât birâziŋgip. Gâ ko nâŋgâm pâlâtâŋgaŋgât op
zâk zeŋgât kinkin gebâgân kinzat. Zorat gâ sâkkâ mân mem zâim diim gem
ândiban. 21 Anutuŋâ Oliwa bâranŋâ sâŋgiŋâ zâizâiŋâ, zo mânâŋgât birip.
Oi zo yatik gâ zâizâiŋ op ândina mânâŋgât birâgibap. 22 Zorat gâ Anutu um
lâklâkŋaŋgât op tângogip sot um kâtik urâwe, zen hâuŋâ ziŋgip. Zorat mân
nelâmgobap. Um kârâpŋaŋgât bonŋâ, zo siŋgi âlip kândâtkuwe, zeŋgâren
muyagemap. Oi um lâklâkŋaŋgât bonŋâ gâgâren muyagiap. Oi gâ zâk sot
pâlâtâŋ op ândina bonŋâ âlip zemgibap. Yatâ mân upan zo ko mânâŋgâtŋâ
birâgibap. 23 Oi bâranŋâ sâŋgiŋâ zen um kâtikziŋâ birâne Anutuŋâ dum
zagâtŋâ târokwatziŋgâbâ sâm âlip upap. 24 Oi barin gâbâ Oliwa nak bâranŋâ
kamângât Oliwa nagân târokwâkwatŋâ, zo mân orotŋâ. Ka Kembuŋâ barin
gâbâ Oliwa bâranŋâ mingimŋâ kamângât Oliwa nagân târokwatgigip.
Kamân Oliwa zikŋâ bâranŋâ mânâŋgârip, zo târokwatziŋgâbâ sâm mân
kwakpap. Zo kegâk târokwatziŋgâbap.

Anutuŋâ a topŋâ topŋâ tânzâŋgobapkât nâŋgâmap.

25 Bukurâpnâ, zen kwakŋâ ziiŋâ nâŋgânâŋgâyân siŋgi âlibân bagim
nâŋgâm gulipkubegât den tikŋâ zi sapsum ziŋgâbâ. Isirae a nâmbutŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zen um kâtik op ândine hân ŋâin gokŋâ zen siŋgi âlipkât bagine teŋgâziŋ
mârumŋan sâip, zo dâpŋan op naŋgâbap. 26 Bagine Isirae a kâmut bagim
âlip op naŋgâbi. Kembugât ekabân diŋâ itâ kulemgune ziap.
"Sioŋ bâkŋan, Yerusalem kamânân gâbâ kubikkubikniŋâ muyagem
Isiraegât kiurâp zeŋgâren bâliŋâ ziap, zo gâbarei âibap. 27 Yatâ oi
nâ bâliŋâziŋ saŋgonŋâ zen sot târotâro upat."
28 Hân ŋâin gokŋâ, zen siŋgi âlibân bâgibigât Yuda a ziŋ narâk ziren
Anutugât kâsa yatâ op ândie. Ka Anutuŋâ Yuda a sâkurâpziŋ mem
sâlâpzâŋgoipkât Anutugât umŋandâ zeŋgâren patâ oi ândie. 29 Anutu zâk
buku orotŋaŋgât den sot diiziŋgâziŋgâŋaŋgât sâi den zo mân loribap.
30 Hân ŋâin gok, zen mârumŋan um kâtik op ândiwe. Bet, nârâk zi
Isirae a zen um kâtik utne ko hân ŋâin gokŋâ zen Anutuŋâ tânzâŋguap.
31 Zo yatik Yuda a zen um kâtik op ândimŋâ birânetâ ko Anutuŋâ
tânzâŋgobap. 32 Anutu zâk a aksik patâ bet tânzâŋgobapkât op nâŋgâmŋâ
nâŋgâziŋgi bâliŋandâ saaziŋgi den ku a op ândie.

Anutu mâpâsem sâm âlip kwâkŋaŋgânat.

33 Opoŋ, Anutu zâk siŋgi âlipkât gom sambe tâtalek zemŋâŋgap. Zâkkât
nâŋgânâŋgâŋ, zo dap yatâ nâŋgâm kwâtâtinat? Zâkŋâ walâniŋgâm nâŋgap.
Den sâm kwâkâmap, zorat dap yatâ nâŋgâm kwâtâtinat? Nep tuutuuŋaŋgât
mâtâp, zo dap yatâ nâŋgâm naŋgânat? 34 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,
"Kembugât umŋan den ziap, zo a neŋgâren gâbâ ŋâiŋâ mân nâŋgâm
kwâtâtimap. Zâkŋâ den ŋâi sâi ko dap op bekŋan mem sânat?
35 Ŋâiŋâ Kembuŋâ kut ŋâi pindip, zorat tosaŋâ zei ma ko mâkâbap?"
36 Zâkŋâ a sot kut ŋâi ŋâi aksik patâ muygeniŋgip. Zâkŋâ imbaŋâ niŋgi
ândimen. Oi zâkkât siŋgi op ândimen. Zâk mariniŋâ sot kembu patâniŋâ
ândiap. Zorat Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgindâ târokwâi zem zâimâmbap.
Zo perâkŋak.

Um sâkniŋâ Anutugâren pâindâ zimbap.

12 1 Bukurâpnâ, Anutuŋâ umâlipŋaŋgât op tânnâŋgoipkât kindap
pâroŋ den dâzâŋgua nâŋgânek. Mârumŋan sii nalem mo zuu bâu
Kembugât siŋgi sâm om pâmarâwe, zo yatik zen um sâkziŋ Anutugâren
panetâ zei egi âlip ŋâi upap. Yatâ utnetâ dâp upap. Zen yatâ op Anutu
kore bonŋâ okŋaŋgâm ândibi. 2 Oi ândi mâmanziŋandâ um kâtik zeŋgât
tobat yatâ mân upap. Zen um nâŋgânâŋgâziŋ Anutugâren pane zei
kubikziŋgi tobat ŋâi upi. Zen yatâ utne Anutu diŋaŋgât dâp mâtâp âlipŋâ
sot târârakŋâ zo ek nâŋgâbi.

Nep sâm niŋgip, zo yatik tuum ândinat.

3 Kembuŋâ tânnogipkât nâ den sa zen aksik nâŋgânek. Gâ Kembugât
siŋgi ândiat. Ka gâ gikaŋgât nâŋgâna zâizâiŋ mân upap. Anutuŋâ nepkât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imbaŋâ gigip, zorarâk nâŋgâm tuum ândiban. 4 Itâ nâŋgâmen. Sâk
bonniŋâ kânok. Ka kore orotŋâ doŋbepŋâ nep top topŋâ tuume. 5 Oi
torenŋâ Kristogât kâmurân yatigâk târokwâindâ bonniŋâ kânok uap.
Kristo zâk kâukniŋâ uap. Oi nen kiŋ bik op ândim tânagomen. 6 Siŋgi
âlipkât imbaŋâ top topŋâ niŋgip, zo tânnâŋgom niŋgip dâp zem ariap.
Oi zo wâratkum nepŋâ tuunat. Zorat a ŋâi, zâk Kembugât den sâm
muyagibapkât imbaŋâ zemŋâŋgap oi ko nâŋgâm pâlâtâŋâ tâkŋaŋgap dâp
Kembugât den sâbap. 7 Ŋâi zâk kore orotŋaŋgât nep tuubapkât imbaŋâ
zemŋâŋgap oi ko nep zo tuum ândibap. Oi ŋâi zâk den kwâkâm ziŋgâ
nep tuubapkât imbaŋâ zemŋâŋgap oi ko zo yatik tuubap. 8 Um bâbâlaŋ
kwatziŋgâziŋgâŋ den sâmap, zâk zorat imbaŋâ zemŋaŋgâbabân sâbap.
Ŋâi zâk kât sikum ziŋgâziŋgâŋaŋgât imbaŋâ zemŋâŋgap, zâk umŋâ diim
gem umâlip op tuubap. Ŋâi zâk a sâtŋâ ândibapkât sâm pindâpindâŋ, zâk
zo kâtigem tuum ândibap. Ŋâi zâk tânzâŋgobapkât imbaŋâ zemŋâŋgap,
zâk umbâbâlaŋâk upap.

Lumbeŋaŋgât den.

9 Buku orot zo sâkŋandik mân upi. Umŋâ gâsâyagom upi. Orot mâme
bâliŋâ, zorat âkon op ândibi. Oi orot mâme âlipŋâ, zorik upi. 10 Zen buku
bonŋâ op ândibi. Oi tânagonam walâgilâ op kâtigibi. Bukurâpgaŋgât
nâŋgâna mân giginŋ upap. 11 Zo um bâbâ lolot buŋâ. Kâtigem ândibi.
Kaapumgât op umziŋâ zaatpap. Yatâ op um bâbâlaŋ op Kembu kore
okŋaŋgâbi.
12 Kembuŋâ sumbemgât siŋgi kwatziŋgip, zorat sâtâre op ândibi.
Sâknam muyageziŋgi zorat sâm âkon mân upi. Um bâbâlaŋ op âsâbâŋ
ninâu sâm ândibi.
13 Kembugât kâmurân gokŋâ nâmbutŋâ zen kut ŋâi ŋâi kârum ândine
betziŋan mimbi. A lombaŋâ zeŋgâren gane kiaŋ kubik zâmbanbi.
14 Kâsaziŋ sâm bâliŋ kwatziŋgâne zeŋgoot mâsop den sâm dâzâŋgobi.
Lâuziŋan gâbâ sâit den buŋâ, mâsop denâk gibap.
15 A nâmbutŋandâ sâtâre utne zen yatik târokwatziŋgâm upi. Umbâlâ
op isene zen yatik târokwatziŋgâm isebi.
16 Umziŋ mâpotne kânogâk zei ândibi. Ziiŋaŋgât nâŋgane zâizâiŋ mân
upap. Nâŋgânâŋgâziŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ mân upap. Oi zen a giginâ
buku otziŋgâbi.
17 Ŋâi zâk kut bâliŋ otgigi hâuŋâ mân okŋaŋgâban. A ziŋ mân orotŋâ
otziŋgâne buku otziŋgâbi. Zen yatâ op ândim a ziŋ zeŋgât nâŋgâne âlip
ŋâi upapkât nâŋgâmŋik upi, 18 Zen a pisuk patâ zen sot lumbeŋâ op
ândibigât kâtigibi. A ziŋ kâsa otziŋgâne lumbeŋâ den sâm dâzâŋgobi.
19 Bukurâpnâ, a ziŋ kut ŋâi mân orotŋâ otziŋgâne hâuŋâ mân otziŋgâbi.
Hâukâu mân upi. Tosa zo Kembugât kukŋaŋgât siŋgi pane zimbap. Zorat
Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Kembuŋâ itâ sap, 'Tosa mâkâmâkâŋ, zo nâgât nep. Hâuŋâ
ziŋgâziŋgâŋ, zo ninak ziŋgâbat.' Kembu zâk yatâ sap."
20 Zen ko itâ upi. Kâsagâ nalemgât moi nalem pindâban. Toogât nâŋgi
too pindâban. Gâ yatâ otnandâ kârâp kâukŋâ kwâkŋan pâna simbap yatâ
upap. 21 Bâliŋandâ mân mem gei kwatgibap. Buŋâ. Gâ âlip op bâliŋâ mem
gei kwâpan.

Hân a kutâ, zeŋgât den.

13 1 A aksik patâ, zen hân a kutâ sot a sâtŋâ zeŋgât den lum ândibi.
A kutâ nep, zo Anutugâren gokŋâ. Hân a kuta sot a sâtŋâ zen
Anutugât sâtkât ândie. 2 Zorat ŋâi zâk a kutâ zeŋgât den birâm Anutugât
den yatik birâbap. Oi den birâbi, zen yatik hâuŋâ mimbi. 3 Orot mâmeziŋ
âlipŋâ zen a kutâ zeŋgât keŋgât mân upme. Bâliŋâ upme, zen ko a kutâ
zeŋgât keŋgât upme. Zorat gâ keŋgât buŋ ândibâ sâm ândi mâmangâ
kubikŋâ âlipŋâ op ândiban. Gâ yatâ otna a kutâŋâ gâgât nâŋgâgigi
âlip upap. 4 Hân a kutâ, zen Anutugât kore a. Ziŋâ gâlem otginetâ âlip
ândibangât sâm ziŋgip. Zen kâmbam hâuŋâ laŋ mân gâ gobi. A kutâ zen
Anutugât kore a. Bâliŋ mâme zeŋgâren nep tuum hâuŋâ ziŋgâbi. Zorat gâ
bâliŋ upan zo ko keŋgât upan. 5 A kutâ zeŋgât dinziŋâ lum kwâtâtibi. Zo
Anutu zâkkât keŋgârâk buŋâ. A kutâ dinziŋ luluŋaŋgât nâŋgindâ mâtâp
âlip ŋâi opmap. Zorat op ko mâtâp zo lâŋ ândinat. 6 Anutuŋâ galem a sot
a kutâ nep sâm ziŋgip, zen nep zo tumegât op kât zeŋgâren pame. 7 Zen
kut ŋâi ŋâi sâsâŋ dâp otziŋgâbi. Kât sikumgât sâsâŋ, zo kât ziŋgâbi. Kore
otziŋgâbigât sâsâŋ, zen kore otziŋgâbi. Hurat kwatziŋgâbigât sâsâŋ, zen
hurat kwatziŋgâbi. Dinziŋ lubigât sâsâŋ, zen dinziŋâ lubi.

Kembugât den lum buku op tânagonat.

8 Kut ŋâi yenŋaŋgât tosa mâkâne âkâbap. Buku oraŋgâm ândibigât
sâm ziŋgip, zorat buku orot zo mân birâne geibap. Ŋâi zâk a toren buku
otziŋgâm ândimap, zâk gurumin den lum ândimap sâsâŋ. 9 Gurumin
denân den itâ ziap, "Ap ambin zet mân birâyaŋgâm âbânaŋgâbabot.
Gâ kâmbam mân kumban. Gâ kâmbu mân upan. A ŋâigât kut ŋâi laŋ
mân mimban." Zo sot den kâtik nâmbutŋâ mâpotŋâ kâukŋâ itâ sâsâŋ,
"Gikaŋgât otgimap, zo yatik a torenŋâ zeŋgât otgibap." 10 Buku op
ândibapŋâ a ŋâi bâliŋâ mân oŋaŋgâbap. Zorat ŋâi zâk buku otziŋgâm
ândibapŋâ gurumin den lum naŋgâbap sâsâŋ.

Nen târâragâk ândinat.

11 Zen narâk zirat topŋâ nâŋgâm ândie. Umanân gâbâ zaatpigât
narâk mâte uap. Mârum siŋgi âlip topkwap nâŋgâwen, narâk zoren
sumbemân zâinatkât narâk kârep zeip. Zi ko narâk pâŋkânok uap.
12 Mârum haŋsâbâmap, zorat ŋâtâtikkât orot mâme bâliŋâ zo birâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âsakŋaŋgât hâmbâ âmbum kâsaniŋ Sataŋ, zâkkât kâmut zen sot agom kinat. 13 Sirâmgât siŋgi op ŋâtâtikkât orot mâme bâliŋâ zo birâm târârak ândinat. Too kâtik nem umgulip orot sot laŋ ândiândiŋ sot um kâlak sot kuk sârek zo mân upi. 14 Kembu Yesu Kristo, zâk sot pâlâtâŋ op ândibi. Oi um sâkziŋan âkŋâle bâliŋâ muyagem bâliŋan diiziŋgâbâ sâi mân nâŋgâm kândâtkubi.

**Siŋgi âlip doŋbep mo bituk zemniŋgap, nen
ârândâŋ Kembugât siŋgi ândinat.**

14 1 Siŋgi âlibân bâbâ lolot ândime, zen buku otziŋgâbi. Den topŋaŋgât sânetâ zen sot den sârek mân âragum um kânok ândibi. 2 A nâmbutŋâ ziŋâ nâŋgâ kwâkâ buŋâ nalem top top nime. Oi a nâmbutŋandâ nalem nâmbutŋâ mân nime. Zen zuu bâu sunum mân nime. 3 Ŋâi zâk nalem top top nemapŋâ bukuŋâ nalem toren mân nemap, zâkkât nâŋgi giginâ mân upap. Oi ŋâi zâk nalem nâmbutŋâ mân nemapŋâ bukuŋâ nalem top top nemap, zâkkât nâŋgi mân bâliŋ upap. Wangât, zen Anutugât ayâk, zorat. 4 Zorat itâ sa nâŋgânek. Gâ wangandâ a ŋâigât kore a den dukunandâ dâp upap? Kore a zâk kâtigibap mo loribap, zo patâŋaŋgât mâteŋan upap. Oi zâk mân loribap. Patâŋâ Anutu, zâkŋâ tângoi kâtigem kinbap.

5 Oi sirâmgât zo yatik a nâmbutŋandâ itâ nâŋgâme, “Sirâm kânok, zo Kembugât siŋgi.” Yatâ nâŋgâm kendon tapme. A nâmbutŋâ, ziŋ ko sirâmgât itâ sâme, “Sirâm zo tirik buŋâ. Sirâm aksik zen dâbâk.” Zorat nâ itâ sa nâŋgânek. Sirâm ŋâiŋâ mo ŋâiŋâ, yatâ mo yatâ upâ sâm, nâŋgâm kâtigem ândiban. Ka bukugoot den sârek mân âragubabot. 6 Ŋâi zâk sirâm kânokkât nâŋgi zâizâiŋ oi kendon tâpmap, zo Kembugât op opmap. Oi a ŋâi zâk nalem top top nemap, zo Kembugât op nemap. Zâk Anutugâren sâiwap sâmŋâ nemap. Oi a ŋâi zâk nalem toren mân nemap, zâk Kembugât op opmap. Zâk Kembugâren sâiwap sâm dukumap.

7 Âlip nâŋgen. Neŋgâren gâbâ ŋâiŋâ dap yatâ Kembu sot bukurâp, zeŋgât mân nâŋgânâŋgâ op zikŋaŋgârâk nâŋgâm ândibap? Oi dap op zikŋaŋgârâk nâŋgâm mumbap? Nen Anutugât siŋgi op ândimen sot mumen. 8 Ândiândi, zo Kembugât op ândimen. Mumu, zo Kembugât op mumen. Zorat ândinat mo munat, zo Kembugât siŋgi op utnat. 9 Zorat op Kristoŋâ mumuŋâ sot gwâlâ ârândâŋ kembu otniŋgâbapkât momŋâ mumuŋan gâbâ zaarip.

10 Kristo zâk Kembu patâniŋ ândiap. Zorat den ŋâi mâsikâziŋga dâtnonek, “Gâ wangandâ bukugaŋgât den sâm kwâkâban? Mo gâ wangandâ bukugaŋgât nâŋgâna giginŋ upap?” Nen aksik patâ Kembugât mâteŋan kirindâ neŋgât den sâm kwâkâbap. 11 Kembugât ekabân den ŋâi itâ kulemgune ziap,

> “Kembuŋâ itâ sap, ‘Nâ ândim kwâtâtemangât a aksik patâ kinnâ topŋan gam siminiziŋ lim kwap pindiŋsânibi. Oi aksik patâ zen lâuziŋandâ sâm âlip kwatnibi.’”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Zorat nen nâŋgen. Ŋâran nen aksik patâŋâ Anutugâren pindiŋsâm
topniŋ sânatkât sâm niŋgip. 13 Zorat op ko nen buku zeŋgât den hâuŋâ
mân sâm kwâkânat. Buŋâ. Nen itâ utnat. Nen buku nâmbutŋâ umgulip
kwatziŋgindâ Kembugât mâtâp walâbegât op nâŋgâmŋik ândinat.
14 Nâ Kembu Yesu sot pâlâtâŋ op ândimanŋâ itâ nâŋgâm kwâtâtian.
Nalem ŋâi mo ŋâi neindâ sumun upap, zo mân ziap. Ka ŋâi zâk nalem
laŋ nem sumunkubat sâm laŋ nimbap, zâk perâkŋak um sumun upap.
15 Oi itâ nâŋgan. Gâ nalem ŋâi nena bukugandâ gekŋâ nâŋgi mân dâp
upap zo ko bukugoot buku mân op ândiban. Buŋâ. Gâ yatâ op bukugâ
tâmbetkuban yatâ upap. Bukugâ âlip upapkât Kristoŋâ zâkkât op moip.
Gâ zorat nâŋgâm bukugâ nalemgât op mân tâmbetkuban. 16 Zen kut ŋâi
orotŋaŋgât nâŋgâne âlip oi zo op ândibi. Ka a nâmbutŋandâ sâm bâliŋ
kwatziŋgâbegât galem oraŋgâm ândibi.
17 Anutugât um topŋan ândiândiŋ, zo dap yatâ? Zo sii nalem nemŋik
ândiândiŋ? Buŋâ. Um hâlâlu sot um lumbeŋâ sot Tirik Kaapumgâren
gâbâ gâi sâtâre op ândiândiŋ, zorâŋâ bonŋâ. 18 A zen yatâ zo ândim
Kristo kore okŋaŋgânetâ Anutuŋâ ziŋgiri âlip upap. Oi a ziŋâ zeŋgât
nâŋgâne dâp upap. 19 Oi zorat nen um kânok op tânagom ândinatkât
kâtiginat. 20 Gâ nalemgât opŋâ Anutugât nep mân tâmbetkuban. Sii
nalem aksik zo âlipŋik. Ka ŋâi zâk nemŋâ nâmbut tâmbetzâŋgobapkât
nep tuubap, yatâ nâŋgâm nei bâliŋ upap. 21 Gâ bukugâ kâsa
okŋaŋgâbatkât zâkkât op nalem, waiŋ too mo wan wan zo birâna dâp
upap. 22 Gâ kut yatâ zo orotŋaŋgât um salek ziap, zo Anutu mâteŋan
mem ândina gikanâk zimbap. Zorat ŋâi zâk nalem nemap mo kut ŋâi
ŋâi opmap, zorat um zâgât mân upap. Sâtâreŋoot upap. 23 Ŋâi zâk um
zâgât op nalem nei bâliŋ upap. Zâk nâŋgâ kwâkâ op laŋ nei bâliŋ upap.
Wangât, zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋan mân uap, zorat. Kut ŋâi zo mo zo
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋan mân oindâ tosaŋoot upap.

Yesugât tobat op niiŋ nâŋgânâŋgâyân mân ândinat.

15 1 Kâtigem kin bâbâ lolot zo âkom diiziŋgânat. Oi nen niiŋaŋgârâk
nâŋgânâŋgâyân mân ândinat. 2 Nen bukurâpniŋ zeŋgât nâŋgâm
ândim âlip upi sot siŋgi âlibân kâtigibigât betziŋan minat. 3 Kristo zâk
yatik zikŋaŋgât nâŋgânâŋgâ mân ândeip. Zorat Kembugât ekabân den
kulem ŋâi itâ ziap,

"Kembu, gâ sâm bâliŋ kwatgiwe. Zeŋgât sâm bâliŋâ zo nâgâren
zariap."

4 Mârumŋan den sâm Kembugât ekabân kulemguwe, zo nen siŋgi âlip
top nâŋgânatkât urâwe. Den zorâŋ mem kâtikŋan kwatniŋgi kut ŋâi siŋgi
kwatniŋgip, zorat um bâbâlaŋ op nâŋgânâŋgâ ândinatkât kulemguwe.
5 Zeŋgât op Kembugâren itâ sâm ninâu sâman, "Mem kâtikŋan
kwatniŋgâmap, um bâbâlaŋ orotŋaŋgât mariŋâ, zâkŋâ diiziŋgi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu Kristogât op um kânok op ândibi. 6 Oi umziŋ sot lâuziŋ mindui
Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâŋâ Anutu mâpâsem sâm âlip
kwâkŋaŋgâbi.” Zen yatâ upigât Kembugâren ninâu sâman.

Umŋâ gâsâyagom ândibi.

7 Zorat op Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbigât Kristoŋâ umŋandâ
gâsuziŋgip. Oi zen yatigâk umŋâ gâsâyagom ândibi. 8 Nâ itâgât
dâzâŋguan. Anutuŋâ sâkurâpniŋâ kut ŋâi ŋâi ziŋgâbapkât siŋgi den
dâzâŋgoip, zo bon upapkât Kristo zâk Yuda a neŋgât kore a op ândeip.
9 Oi Anutuŋâ hân ŋâin gok zen tânzâŋgoi sâm âlip kwâkŋaŋgâbigât yatâ
oip. Zorat Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

“O Kembu, nâ hân ŋâin gok zeŋgâren sâm âlip kwatgim kep mimbat.”

10 Oi den ŋâi itâ ziap, “Hân ŋâin gokŋâ, zen Anutugât kâmut zen sot
sâtâre upi.”

11 Oi den ŋâi itâ ziap,

“Hân ŋâin gok, zen aksik Kembu sâm âlip kwâkŋaŋgâbi. A hânŋâ hânŋâ, zen zâk sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.”

12 Oi Propete Yesaiaŋâ den ŋâi itâ kulemgoip,

“Nak tâtopŋan kâmŋâ, Yesegât kiun, zo takâm, zâk a hânŋâ hânŋâ zeŋgât kembu patâ op kembu otziŋgâbap. Oi hân ŋâin gokŋâ zen zâkkâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbi.”

13 Nâ zeŋgât op ninau sâm itâ sâman. “Nâŋgâm pâlâtâŋgât mariŋâ,
Anutu, zâkŋâ diiziŋgi nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm lummbeŋâ op
sâtâre kwâkŋan ândibi. Yatâ op ândine Tirik Kaapumŋâ imbaŋâ ziŋgi bet
muyagibap, zorat nâŋgâm um bâbâlaŋ op ândibi.” Zeŋgât nâŋgâm yatâ
ninâu sâman.

Paulo nepŋaŋgât den.

14 Bukurâpnâ, zeŋgât nâŋga âlip uap. Zen âlip ândim siŋgi âlipkât
topŋâ nâŋgâme. Oi siŋgi âlip ziiŋak âragunâ sâm mân kwakpi. 15 Oi
nâ Anutuŋâ nep sâm nigipkât den nâmbutŋâ keŋgât buŋ dâzâŋgom
kulemgum ziŋgan. Zen siŋgi âlip nelâmzâŋgobapkât kulemgum ziŋgan.
16 Yesu Kristo, zâkŋâ nâ um kâtik siŋgi âlip dâzâŋgobatkât kore a nâbarip.
Kembugât tirik namâ gâlem a ziŋ Kembu kore okŋaŋgâme. Oi nâ zo yatik
Kembu kore okŋaŋgâm siŋgi âlip a um kâtik dâzâŋgoman. Nâ Anutugât
siŋgi âlip nep tuuga Tirik Kaapumŋâ um hâlâlu kwatziŋgi Kembugât siŋgi
op ândibi. 17 Nâ Yesu Kristo sot pâlâtâŋ op Anutu kore okŋaŋgâm nep zo
tuuman, zorat nâŋgâm sâtâre opman. 18 Nep zo ninak mân tuubam yatâ.
Yesu Kristoŋâ mam otnigi a hân ŋâin gokŋâ zen siŋgi âlip nâŋgâm lubigât
lâunandâ sot bitnandâ nep tuuwan. Yesu Kristoŋâ mân mam otnigi nep
tuuwan sâi ko dap yatâ sâm sâtâre sâbam? 19 Nâ Tirik Kaapumgâren gâbâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imbaŋâ mem Yerusalem kamânân gâbâ topkwap kulem sot sen mârât
tuum âim Kristogât siŋgi âlip pisuk, zo a hân dâp dâzâŋgom aria Ilurikoŋ
hânân âi âkip. 20 Oi a nâmbut ziŋ tuuweyân tuubamgât Kristogât kut
siŋgi mân arip, zoren uŋakŋan âibatkât otnigip. 21 Kembugât ekabân den
kulem ŋâi itâ ziap, zorat dâp opman,

"Kembugât den siŋgiŋâ mân dâzâŋgowe, zen zo nâŋgâbi. Oi siŋgiŋâ
mân nâŋgâwe, zen topŋâ nâŋgâbi."

Paulo zâk Roma kamân walâm Sipen hânân âibam sâip.

22 Nâ yatâgât Roma kamânân gokŋâ zeŋgâren gâbam narâk dâp
kwakman. 23 Ândim gâwan, zo zeŋgâren gâbat sâm umnandâ nâŋgâm
ândiwan. Zi ko hân torengen zi nep tuuman, zo âkap. 24 Zorat Sipen
hânân âibam zeŋgâren gâbatkât nâŋgan. Ga zen sot tâtat mâme op ko
umâlip op a nâmbutŋandâ zeŋgâren gâbâ betnan sâne Sipen hânân âinat.
25 Kândom nârâk ziren ko Anutugât siŋgi a kât betziŋan mimbam
Yerusalem kamânân âibâman. 26 Makedonia sot Grik hânân Kembugât
kâmut ziŋ Yerusalem kamânân Kembugât siŋgi a nâmbutŋâ kanpitâ
ândie, zen kât betziŋan minam sâm kâtigiwe. 27 Zen um bâlâlaŋ op kât
mindunetâ dâp oip. Wangât, hân ŋâin gokŋâ zen Yuda a zeŋgâren gâbâ
siŋgi âlip miwe, zorat tosa zeŋgâren ziap. Oi tosa zo mâkâbigât sâkkât
kut ŋâi ŋâi ziŋgâne dâp upap. 28 Den zo bon oi ninak mem âim Yerusalem
kamânân ziŋgâmŋâ âburem Roma kamân mâirâp zeŋgâren gâbat.
Zeŋgâren ga tapŋâ Sipen hânân âibat. 29 Nâ it nâŋgan. Nâ zeŋgâren
gâbam bet bâsaŋ mân gâbat. Kristogâren gâbâ mâsop den yâmbâtŋâ mem
ga ziŋgâbat.

Paulo zâkkât op ninâu sâbigât kulemgum ziŋgip.

30 Bukurâpnâ, nâ Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât op sot Kaapumŋâ
buku orotŋaŋgât den umniŋan pâmapkât kindap pâroŋ den dâzâŋgobâ.
Zen nâgât op Anutugâren doŋbep ninâu sâbi. 31 Betnan mine Yudaia
hânân Yuda a bitziŋan gâbâ mâkânibap. Oi Yerusalem kamânân
Kembugât siŋgi a kut zo ziŋga umâlep upi. 32 Zorâŋâ bet Anutuŋâ nâŋgi
umâlibân zeŋgâren gam zen sot tap umnâ sânduksâbap. 33 Um lumbe
mariŋâ, Anutu, zâk aksik patâ zen sot ândibap. Zo perâkŋak.

Paulo zâk Roma kamânân buku zeŋgât nâŋgâm ândeip.

16 1 Ambân bukuniŋâ Poibe, zen zâkkât topŋâ mân nâŋge, zorat nâ
zâkkât itâ sa nâŋgânek. Zâk Keŋkereai kamânân kâmut betziŋan
mem ândimap. Zorat zâk zeŋgâren gâi buku okŋaŋgâbi. 2 Zen Kembugât
siŋgi ândieŋâ Kembugât op buku op bekŋan mimbi. Zen yatâ utne dâp
upap. Ambân zo zâk wan mo wangât okŋaŋgi nâŋgâŋaŋgâbi. Ambân zâk
nâ sot nâmbutŋâ doŋbep kore otniŋgâm ândeip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Oi Pirisila sot Akwila, Yesu Kristo nepŋaŋgât berân mâme a ambân,
zet betnan miwet. Zet itâ dâzâkonek. Nâŋgânâŋgânâ zekâren ziap. 4 Zet
nâgât op sâkzikŋaŋgât keŋgât mân urâwet. Zorat nâyâk buŋâ, kamân dâp
Kembugât siŋgi a zen sot zekât op umâlip nâŋgâm ândien. 5 Zekât mirin
Yesugât kâmut mindume, a ambân zen zo sâm sâtâre otziŋgan.
Bukunâ Epaeneto, zâk Asia hân murukŋan kândom op Kristogât a oip.
Zâk dukunek. Nâ zâkkât op nâŋgâmŋik ândian.
6 Maria zâk yatik sâtâre okŋâŋgan. Zâk zeŋgâren nep doŋbep patâ
tuugip.
7 Yuda a bukuzatnâ Androniko sot Yunia tâk namin ârândâŋ
nâmbarâwe, zekât nâŋgâman. Zet zo dâzâkonek. Zet a kot patâ, Aposolo
a zeŋgât kâmurân ândiwet. Nâ mârum Kristo buŋ ândiwanân zet
Kristogât a urâwet.
8 Bukunâ Ampiliato, zâkkât nâŋga âlip opmap. Kembugât op zâkkât
nâŋgâman.
9 Urbano, Kristogât nebân berân miaŋgâwet sot bukunâ Sitaki, zet sâm
âlip kwatzikan. Zo dâzâkonek,
10 Apele, Kristogât a bonŋâ sot Aristobulo zâkkât kâmut zo, zeŋgât sâm
âlip kwatziŋgan.
11 Yuda a bukunâ Herodioŋ sot Nakiso zâkkât kâmurân gok nâmbutŋâ
Kristogât siŋgi ândie, zeŋgâren umnâ kinzap.
12 Ambân zagât Tiripaina sot Tiriposa Kembugât op nep patâ tuuwet sot
Peasi zâk Kembugât op nep yatik tuugip. Zen sâm âlip kwatziŋgan.
13 Kembugât a âlipŋâ Rupu sot mamŋâ, zekâren umnâ kinzap. Rupu
mamŋâ zâkŋa mam otnigip.
14 Asiŋkirito, Philegoŋ, Hemesi, Patroba, Herema sot bukurâpziŋ sâm
âlip kwatziŋgan.
15 Pilogo sot ambân Yulia, Nereo sot ponâŋâ Olimpa sot Kembugât siŋgi
a ambân zen sot ândime, zeŋgât âksik nâŋga âlip uap.
16 Kembugât op ziiŋâ mindumŋâ luyaŋgâm ândibi. Kristogât kâmut
kamân dâp ândie, zen Roma zeŋgât op nâŋgâm ândime.

Kembugât den sâsâŋ a sarâ, zeŋgât girem sâip.

17 Bukurâp, zeŋgâren kâsâp ziap, zorâŋ siŋgi âlip kwâkâm ziŋgâwe, zo
gulipkunam ue. A kâsâp muyagime, zeŋgât galem oraŋgâm ândibi. 18 A
yatâ zo, zen sot pâlâtâŋ mân upi. A yatâ zo, zen Kembu Kristogât kore a
buŋâ. Zen tep kâmboziŋaŋgât kore op ândime. Oi den kelâk sâm a ambân
nâŋgânâŋgâziŋ giginâ nâmbutŋâ kâitzâŋgom um gulip kwatziŋgâme.
19 Zen ko Kembugât sât lume, zorat siŋgi sâne kamân dâp âim naŋgip.
Oi nâ zorat umâlip opŋâ itâ upigât dâzâŋgobâ. Kut ŋâi ŋâi âlipŋâ, zo
ko nâŋgâm kwâtâtem mem ândibi. Oi kut ŋâi ŋâi bâliŋâ, zo kândâtkom
birâbigât otnigap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Narâk mân kârep oi lumbeŋ mariŋâ, Anutu, zâkŋâ sâi Sataŋ mem ge
kinziŋandâ lâŋ kwândâlibi.
Kembu Yesu Kristo, zâkkâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ zeŋgâren
zimbap.

Buku den sot mâsop den.

21 Berân mâmenâ Timoteo sot Yuda bukurâpnâ Lukio sot Yasoŋ sot
Sosipate, zen zeŋgât nâŋgânâŋgâ ândime.
22 Teatio, nâŋâ den zi Paulogât lâuŋan gâbâ mem ekap ziren
kulemguan. Oi nâ zo yatik Kembugât mâteŋan zeŋgât nâŋgâman.
23 Gaio zâkŋâ nâ sot Kembugât kâmut zi galem otniŋgâmapŋâ zo yatik
zeŋgât nâŋgap. Erasto, kamân zirât kât galem a sot bukuniŋâ ŋâi Kwato,
zet yatik zeŋgât nâŋgabot.
24 (Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ
zeŋgâren zimbap.)
25-26 Anutu zâkkât siŋgi âlip sâman sot Yesu Kristogât den sâm
muyageman, zorat dâp nâŋgâm pâlâtâŋziŋ tânzâŋgobapkât imbaŋâ
zemŋâŋgap, Anutu, zâk sâm sâtâre okŋaŋgânat. Anutu zâk ândeipŋak
ândiap. Oi ândim zâibap. Anutugât diŋâ tik zem gâip. Narâk ziren ko
zâkkât sâtkât yatâ sâm muyagime. Zo a hân dâp ziŋâ nâŋgâm lubigât
kânŋan Kembugât ekabân sâm muyagem parâwe.
27 Oi Anutu kânok zâk nâŋgânâŋgâŋâ patâ ândimap, zâk sâm âlip
kwâkŋaŋgâm ândinat. Yesu Kristogât opŋâ nen sâtâre okŋaŋgindâ sâtâre
patâ zo âsagem zem zâimâmbap. Zo perâkŋak.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Korinti a zeŋgât ekap kânok Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Mâsop den.

1 1-2 Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo a Paulo, nâ sot bukuniŋâ
Sostene, net Korinti kamânân Anutugât kâmut ândie, zeŋgât ekap zi
kulemgum pet. Yesu Kristoŋâ gâsuziŋgâm zâkkât siŋgi hâlâlu ândibigât
sâip. Yatâ otziŋgi kamân dâp Yesugât kâmut, zen Kembu Yesugât
kutŋâ konsâm mâpâsem ândime, zen sot kânok urâwe. 3 Ibâniŋâ Anutu
sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ um lumbe sot tânzâŋgozâŋgoŋ
zeŋgâren zimbap.

Korinti zeŋgâren den siŋgi âlipŋâ muyagem zeip.

4 Zen Yesu Kristo sot pâlâtâŋ utne Anutu zâk tânzâŋgoip. Zorat op
ko narâk dâp nâ zeŋgât op Anutu sâiwap sâm dukuman. 5 Zen Kristo
sot pâlâtaŋ utne siŋgi âlip sâsâŋâ sot nâŋgânâŋgâ topŋâ topŋâ ziŋgâm
naŋgip. 6 Ziŋgâmŋâ Kristogât sâm âsak denŋâ umziŋan ândâŋâ gâsuip.
7 Oi Kaapumŋâ imbaŋâ ziŋgi nep top top tuume. Zen Kembuniŋ Yesu
Kristo âburem gâbapkât um bâbâlaŋ op mambât ândime. 8 Zâkŋâ
Kembuniŋâ Yesu Kristo gâbabân mâteŋan tosaziŋ buŋ hâlâlu kinbigât
mem kâtikŋan kwatziŋgi ândinetâ narâkziŋ âkâbap. 9 Anutu zâk nanŋâ
Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkâren târokwapigât diiziŋgipŋâ dumŋâ den
ŋâi mân sâbap.

Korinti a, ziŋâ kâsâpagowe.

10 Bukurâpnâ, nâ Kembuniŋâ Yesu Kristo kutŋaŋgât op girem den sa
nâŋgânek. Zen den top top sâmŋâ mân kâsâpagobi. Kâsâpagom kâmut
zagât upi, zo buŋâ. Um nâŋgânâŋgâziŋ mâpotne kânok oi ândibi.
11 Bukurâpnâ, osetziŋan den kâsâp muyagem ziap. Koloi zâkkât arâpŋâ,
zeŋgâren gâbâ nâmbutŋâ ziŋ yatâ sâne nâŋgâwan. 12 Den itâgât san.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ itâ sâmap, “Nâ Paulogât a.” Oi ŋâiŋâ sâmap, “Nâ
Apologât a.” Oi ŋâiŋâ sâmap, “Na Peterogât a.” Oi ŋâiŋâ sâmap, “Nâ
Kristogât a.” 13 Bâi, dap dap? Kristo pâuksâip mo dap? Paulo nâŋâ zeŋgât
op poru nagân muwan? Mo Paulo nâgât korân too saŋgonziŋgâwe?
14 Kabik ninak too mân saŋgonziŋgâwan. Krispo sot Gaio zerâk too
saŋgonzikâwan. 15 Zen itâ sâbegât, “Zâkkât kutŋandâ loŋgiŋniŋgi too
saŋgonniŋgâwe.” Yatâ buŋâ. Yatâ mân nâŋgâbi. 16 Zi ŋâi nâŋga. Setepano
arâpŋâ too saŋgonziŋgâwan. Nâmbutŋâ ko mân nâŋgan. 17 Kristoŋâ a too
saŋgonziŋgâbatkât mân sâm nigip. Den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgom ândibatkât
sâm nigip. Oi Yesu poru nagân moip, zorat den imbaŋâ buŋ opapkât a
nâmbutŋâ den kelâkŋoorâk sâme yatâ sâm kubikŋâ mân sâman. Nâ siŋgi
âlip den zo bonŋik sâman.

A um kâtik ziŋ Yesugât den siŋgi nâŋgâne yen opmap.

18 A tâmbetagoagoŋaŋgât mâtâbân ândie, zen Yesu poru nagân moip,
zorat nâŋgâne yen opmap. Oi nen kubikkubik mâtâp ândimenŋâ ko
nâŋgindâ Anutugâren gâbâ imbaŋâŋootŋâ opmap. Siŋgi âlip, zo sâm
kubik mân sâman. 19 Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

“Kembuŋâ itâ sap, ‘Nâŋâ sa a nâŋgânâŋgâziŋoot zen kwakpi.
Nâŋgânâŋgâziŋoot, zeŋgât nâŋgânâŋgâ zo dooŋgubat.’”

20 Zen dap nâŋge? A nâŋgânâŋgâŋoot, zo ikâ? A ŋâi den nâŋgâm
simbitkum sâmap, zo ikâ? A narâk zirat topŋâ nâŋgâmap, zo ikâ? Nâ sa
nâŋgânek. Anutuŋâ hân a zeŋgât nâŋgânâŋgâziŋ egi yenŋâ oip.
21 A zen ziiŋâ nâŋgânâŋgâyân Anutugât topŋâ iknam kwagâwe.
Wangât, zen yatâ upigât Anutuŋâ kânŋan nâŋgâm kubigi zeip, zorat. Den
siŋgi âlipŋâ dâzâŋgomen. Um kâtik a, zen zorat nâŋgâne yen opmap. Ka
Aposolo a, nen den zorat nâŋgindâ bon opmap. Oi nen den siŋgi zo sâindâ
a nâmbutŋâ ziŋâ nâŋgâm Kembugât siŋgi upme. Zo Anutuŋâ kânŋan
nâŋgi zeipkât yatâ âsagemap. 22 Yuda a um kâtik ândime, zen kulem
top top iknam sâme. Grik a, zen ko hân a zeŋgât nâŋgânâŋgâ den zo
nâŋgânam kâtigime. 23 Nen ko Yesu poru nagân kuwe, zorat den sâindâ
Yuda a ziŋ nâŋgâne kwakmak opmap. Oi Grik a sot hân ŋâin gokŋâ,
ziŋâ den zo nâŋgâne den yenŋâ opmap. 24 Ka a nâmbutŋâ Kembuŋâ
gâsuniŋgip, Yuda a sot hân ŋâin gok ârândâŋ, nen Kristogât nâŋgâm itâ
sâmen, “Anutugât imbaŋâ sot nâŋgânâŋgâŋâ zemŋâŋgap.” 25 Um kâtik
a, zen Anutugât nâŋgânâŋgâ den nâŋgâne yen opmap. Ka Anutugât
nâŋgânâŋgâ, zorâŋ a zeŋgât nâŋgânâŋgâ wâlap. Oi a zen Anutugât den
nâŋgâne lolot uap. Ka Anutugât den, zorâŋâ ko a zeŋgât imbaŋâ wâlap.

A zâizâiŋ ziŋâ ko bituk, a giginâ ziŋâ ko doŋbep Kembugât siŋgi upme.

26 Bukurâpnâ, A ikâ zorâŋ Anutuŋâ diiniŋgip? Zo ek nâŋgânek.
Osetniŋan a nâŋgânâŋgâziŋ patâ doŋbep buŋâ. A kutâ doŋbep buŋâ. 27 A

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâteziŋan a giginâ ândimen, nen Anutuŋâ diiniŋgâm a nâŋgânâŋgâziŋoot
zo aŋun kwatziŋgâmap. A um kâtik ândime, zen nâŋgânâŋgâziŋaŋgât
nâŋgâne aŋun upapkât yatâ oip. A zeŋgât mâteziŋan a giginâ sot lolot
ândimen, nen Anutuŋâ diiniŋgâmŋâ a imbaŋâziŋoot aŋun kwatziŋgâmap.
28 A mâteziŋan bâbâ lolot ândimen sot a yenŋâ ândimen, nen Anutuŋâ
diiniŋgâmap. Oi a zâizâiŋ upme, zeŋgât imbaŋâziŋ koi yen upme. 29 Zo hân
a nen Anutugât mâteŋan sâk mâme upemgât yatâ opmap. 30 Korinti a zen
Yesu Kristo sot pâlâtâŋ utnetâ Anutuŋâ ândiândi uŋakŋâ ziŋgip. Anutuŋâ
kembuniŋâ Yesu Kristo kwânâŋgip, zo neŋgât nâŋgânâŋgâ sot tosaniŋ
gulipkukuŋ a sot um salek muyageniŋgâniŋgâŋ sot neŋgât suupniŋâ
miniŋâ a kwânâŋgip. 31 Zorat Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

"Nâi zâk sâtâre den sâbâ sâm Kembuŋâ oip, zorat sâbap."

Paulo zâk sâm kubikkubik den mân sâmâip.

2 1 Bukurâpnâ, nâ zeŋgâren gamŋâ Anutugât den sapsum dâzâŋgowan.
Zo sâm kubikkubik den sot a zeŋgât nâŋgânâŋgâ den mân
dâzâŋgowan. 2 Nâ itâ nâŋgâm kâtigem zeŋgâren gâwan. Yesu Kristo poru
nagân kuwe, zâkkât denâk sapsum ziŋgâbat. 3 Oi nâ zen sot tap imbaŋâ buŋ,
keŋgât op ândiwan. 4 Oi siŋgi âlip sâsâŋ, zo nâŋgânâŋgâ pâtâ sâm kubikŋâ
mân sâwan. Buŋâ. Kaapumŋâ tânnogi siŋgi âlip sa imbaŋâ muyageziŋgi
igâwe. 5 Den sâwan, zo a zeŋgât nâŋgânâŋgâ patâ den yatâ buŋâ. Zen a
zeŋgât nâŋgânâŋgâ den zorat nâŋgâne bon opapkât yatâ orâwan. Anutugât
imbaŋâ zeŋgâren muyagei ekŋâ nâŋgâne bon upapkât yatâ orâwan. Zen
Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbigât yatâ orâwen.

Anutuŋâ nâŋgânâŋgâ bonŋâ niŋgâmap.

6 A Anutuŋâ kubikziŋgi nâŋgânâŋgâziŋoot ândime, zen Kembugât
nâŋgânâŋgâ den bonŋâ dâzâŋgomen. Ka den dâzâŋgomen, zo um kâtik
a zeŋgât mo hân a kutâ zeŋgât nâŋgânâŋgâ yenŋâ buŋâ. Hângât a kutâ
nâŋgânâŋgâziŋaŋgât bonŋâ mân muyagem mârum buŋ utname. 7 Nen ko
den Anutugât nâŋgânâŋgâyân tik zem gâip, zo sâm muyagimen. Den zo
nâŋgâmŋâ sumbemgât siŋgi neule âsakŋâ minatkât Anutuŋâ mârumŋan,
hân mân muyageibân den zo sâm kâtâŋ oip. 8 Hân a kutâ, zen aksik den zo
mân nâŋgâwe. Zen den zo nâŋgâm sâi ko Kembu, âsakŋâ mariŋâ poruyân
mân kumbe. 9 Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ kulemgune ziap,

"Anutu umziŋandâ gâsume, zeŋgât siŋgi Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi
kubigip. Kut ŋâi ŋâi zo a senŋâ mân igikŋâ sot kindapŋâ mân
nâŋgânâŋgâŋ sot a umziŋan zo mân nâŋgâwe."

A Kaapum sot ândim siŋgi âlip nâŋgâne bon upap.

10 Nen ko Anutuŋâ sâi Kaapumŋâ den Anutugât umŋan ziap, zo
sapsum niŋgip. Kaapum zâk den Anutugât umŋan tik zemap, zo aksik

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâmap. 11 A ŋâiŋâ bukuŋaŋgât nâŋgânâŋgâ zo dap yatin nâŋgâbap?
Um mariŋandik zo nâŋgâbap. Zo yatik a ŋâiŋâ Anutugât nâŋgânâŋgâ zo
mân nâŋgâmap. Anutugât Kaapumŋâ zikŋik zo nâŋgâmap. 12 Oi Kaapum
miwen, zo hânân gâbâ buŋâ. Anutu, zikŋan gâbâ Kaapum zo miwen.
Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi neŋgât siŋgi sâip, zo nâŋgânatkât Kaapumŋâ niŋgip.
13 Anutuŋâ Kaapumŋâ niŋgip. Zorat den Anutugât umŋan ziap, zo sâmen.
Zo a zeŋgât nâŋgânâŋgâyân mân sâmen. Buŋâ. Kaapumŋâ den umniŋan
pâi sâmen. Kaapumŋâ den umniŋan pâi sâindâ Kaapum sot ândime, zen
dinniŋâ zo nâŋgâme.

14 Ka a um kâtik ândime, Kaapumziŋ buŋ ândime, zen Kaapumgât den
sot imbaŋâ, zo umziŋan mân mem ândie. A yatâ zo, ziŋ den zorat nâŋgâne
yen opmap. Zen dap yatâ nâŋgâbe? Den zo Kaapumziŋoot ziiŋik nâŋgâme.
15 A Kaapum sot ândime, zen kut ŋâi ŋâi zorat topŋâ nâŋgâm sâlâpkume.
Oi a Kaapumziŋâ buŋ ândime, zen kut ŋâi ŋâi zorat topŋâ sot a Kaapum sot
ândimen, neŋgât topŋâ mân nâŋgâme. 16 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

"Kembugât umŋan den ziap, zo ŋâiŋâ nâŋgipŋâ âlip den ŋâi
dukubap? Yatâ Buŋâ."

Nen ko Kaapumŋâ Kristogât nâŋgânâŋgâ den zo niŋgi mem ândimen.
Mem ândimŋâ kut ŋâi ŋâi zorat topŋâ nâŋgâm kubikmen.

Korinti a ziŋ siŋgi âlibân katep zeŋgât holi yatâ op ândiwe.

3 1 Bukurâpnâ, nâ zeŋgâren gam a kaapumziŋoot, zo dabângen
dâzâŋgobam? A kaapumziŋ buŋ, zo dâzâŋgobam. Zen siŋgi âlibân
katep mâik yatâ ândie 2 Katep mâik zen nalem kâtik mân nem namâk
nime. Zen nalem kâtik dap op nimbe? Oi narâk ziren Korinti a zen katep
mâik yatâ siŋgi âlipkât nalem kâtik nimbigât dâp mân ue. 3 Zen um kâtik.
A kaapumziŋ buŋâ yatâ op ândie. Zeŋgâren den sârek sot kâsâp sot um
kâlak muyagei a kaapumziŋ buŋâ yatâ op ândie. 4 Zen itâ sâme, "Nâ
Paulogât a." Nâmbutŋâ ziŋ sâme, "Nâ Apologât a." A yatâ sâme, zen um
sâŋgiŋaŋgât mâtâbân ândime.

5 Apolo, zâk ŋâi? Paulo, nâ ŋâi? Net kore aŋâ Kembugât den dâzâŋgoitâ
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe. Kembuŋâ nep diŋ sâm nikip yatigâk tuuwet.
6 Den sumbuŋâ ŋâi sa nâŋgânek. Nâ nep kârâm kâmirâwan. Apolo zâk nep
galem op hibuk pitip. Kembuŋâ ko mâsop mei bonŋâ muyageip. 7 Kârâm
kâmirâwan sot hibuk pitip, nekât bonŋâ mân sâbi. Mâsop mei bonŋâ
muyagemap, Anutu, zâkkârâk sâbi. 8 Kârâm kâmirâwan sot hibuk pitâmap,
nepnik kânok. Oi zorat sâŋgânŋâ mia zâk yatik mimbap. 9 Net Anutugât
berân mâme a. Zen ko Anutugât sin kâlam yatâ. Zen Anutugât namâ.

Kârâpŋâ nepkât topŋâ sâm muyagibap.

10 Zen Anutugât namâ yatâ oi Anutuŋâ nep sâm nigip dâp nâ mirâ
tuutuuŋ a op kunkun kâtik pa giarip. Oi a nâmbutŋâ ziŋ kunkun

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kwâkŋan târokwap tuume. A yatâ zorâŋ nâŋgâmŋik tuubi. 11 Kunkun
giarip, kinzap, zorat kutŋâ Yesu Kristo. Zo sâmbum pam ŋâi pâi geibap,
zorat dâp mân taap. 12 Oi kunkun zorat kwâkŋan a ŋâiŋâ goide kât mo
siliwa mo kât ŋâi âlipŋâ, sâŋgân patâ mo nak, ogep mo um târokwap
tuubap zo ko mirâ tuutuuŋâ zorat topŋâ muyagibap. 13 Narâk patin zorat
topŋâ muyagibap. Narâk zoren kârâp patâ âbâŋgum simbap. Oi kârâp
zorâŋ sem nep zikŋik zikŋik tuuwe, zorat top sâm muyagibap. 14 Kârâpŋâ
a ŋâigât nep tuutuuŋ zo mân sei sâŋgân mimbap. 15 Ka a ŋâigât nep
tuutuuŋ, zo kârâpŋâ sei sâŋgân buŋ upap. Oi zikŋâ ko mân tâmbetkubap.
Kârâbân gâbâ mâkâm gâbap yatâ upap.

A mân sâm âlip kwatziŋgâbi.

16 Nen Anutugât tirik namâ. Anutugât Kaapumŋâ umniŋan tâtat mâme
opmap. Zo nâŋge mo buŋâ? 17 A ŋâi, zâk Anutugât namâ kiom tuubap zo
ko Anutuŋâ a zo yatik kiom miŋaŋgâbap. Anutugât tirik namâ, zo hâlâlu
sâsâŋ. Oi namâ zo, zen.
18 Zen umziŋ mân kâitkubi. Zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk hân a zeŋgât
nâŋgânâŋgâ zorat nâŋgi zâibapkât op girem uan. A zo yatâ, zorâŋ
nâŋgânâŋgâ zo birâm hân a mâteziŋan kwakmak yatâ oi âlip upap. Zâk
nâŋgânâŋgâ yenŋâ zo biri Anutuŋâ zâkkât nâŋgi nâŋgânâŋgâ bonŋoot
upap. 19 Hân a zeŋgât nâŋgânâŋgâ zorat Anutuŋâ nâŋgi bon buŋ opmap.
Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

"A nâŋgânâŋgâziŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ opmap, zen Anutugât
arâpŋâ kâitzâŋgonam orot mâme upme. Ka Anutuŋâ topziŋ nâŋgi
bâliŋ oi kâbakŋeziŋgâmap."

20 Oi den ŋâi itâ ziap;

"Kembu zâk a nâŋgânâŋgâziŋ patâ zeŋgât den nâŋgi yen, bon buŋ
opmap."

21 Zorat zen hân a neŋgât nâŋgânâŋgâ mo imbaŋâ zorat nâŋgâm um
zâizâiŋ mân upi. Nâ Paulogât a mo nâ Peterogât a sâme, zen ziiŋaŋgât
nâŋgâne zâizâiŋ oi yatâ mân upi. Zi den zorat torenŋâ sa nâŋgânek. Kut
ŋâi ŋâi aksik zo zeŋgât siŋgi. 22 Paulo sot Apolo, Petero, nen zeŋgât siŋgi.
Oi hânân kut ŋâi ŋâi mumuŋâ sot ândiândiŋâ, zo zeŋgât siŋgi. Itârâŋ
ziap sot gâtâm muyagibap aksik, zo zeŋgât siŋgi. 23 Zen ko Kristogât siŋgi
ândie. Oi Kristo zâk Anutugât siŋgi. Zorat zen Kristo sot Kembugât siŋgi
ândie, zorarâk sâtâre upi. A zeŋgât nâŋgâne zâizâiŋ mân upap.

Kembuŋâ nep a zeŋgât topziŋ sâm muyagibap.

4 1 Zen neŋgât itâ nâŋgâbi. Kristogât nep a sot Anutugât den tik zem
gâip, zorat galem a. 2 Oi galem a nen dâŋ galem op ândinatkât
sâsâŋ. Zorat op ko yatâ op ândeindâ dâp upap. 3 Oi zi ninaŋgât sâbâ. A
minduminduyân ŋâiŋâ nâgât den sâme oi ko zorat nâŋga yenŋâ opmap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Oi ninak topnâ âlip mân sâman. 4 Nâ ninaŋgât nâŋgâm tosanâ mân
nâŋgan, zorat nâ tosanâ buŋ ândian mân sâbat. Topnâ sâbap, zo Kembu
kânokŋâ ândiap. Zâkŋâ tosa ek nâŋgâmap. 5 Zen ko ayâk, zorat topnâ
muyagibigât kek mân sâbi. Kembu zikŋak gamŋâ kut ŋâi ŋâi tik ziap, zo
mem kâkŋan pâmbap. Oi umniŋan kut ŋâi ŋâi tik ziap, zo aksik âsagem
naŋgâbap. Oi Anutuŋâ a aksik holiziŋ ekmap, zâkŋâ a ziŋgiri holiziŋ âlip
oi ko sâm âlip kwatziŋgâbap.

Korinti a zen zâizâiŋ urâwe.

6 Bukurâpnâ, zen Kembugât den mân walâbi. Ziŋâ hân a nen mem zâi
kwap, mem gei kwap mân otniŋgabi. Zâizâiŋ man upi. Nâ den san, zo
Apolo sot nâ, niikŋan kwap san. Zen nekât topnik ek nâŋgâm kwâkâbigât
san. Net Anutugât berân mâme ayâk. 7 Zâizâiŋ upme, zeŋgât sâbâ. Gâ a
ŋâiŋâ a patâ upan sâm, sâm gigip? Nâŋgânâŋgâ den zemgigap, zo gikak
muyagein mo ŋâiŋâ mem gigip? 8 Ŋâiŋâ gigip oi ko wangât gikâ sâkkâ
mem zâi pâmat? Zen zâizâiŋ op ziiŋaŋgât itâ nâŋgâme? “Umgât gom
sambe neŋgâren piksâm ziap. Nen mârum sikumniŋoot urâwen.” Oi zen
itâ sâme, “Nen Paulo buŋâ a kutâ op ândien.” Zen topziŋâ yatâ nâŋgâme?
Perâkŋak, zen a kutâ op sâi ko diiniŋgâne zeŋgâren târokwap a kutâ
upem. Zo yatâ âsagei sâi ko umâlep opam. Zen ziiŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ
opmap. Ka nâ ko zâizâiŋ mân opman. 9 Aposolo neŋgât itâ nâŋgan.
Aposolo a nen giginâ ândien. Anutuŋâ sâi Aposolo a nen kâmbamgât
siŋgi yatâ op ândien. A aksik patâ, sumbem a sot hân a zeŋgât mâteziŋan
a ziŋ nâŋgom kut ŋâi ŋâi otniŋgâne niŋgitme. 10 Nen Kristogât opŋâ a
kwakmak yatâ urâwen. Zen ko Kristogâren târokwap nâŋgânâŋgâziŋ
patâ yatâ urâwe? Nen lolotŋâ. Zen ko kâtikŋâ? Um kâtik a ziŋ zen sâm
âlip kwatziŋgâme? Nen ko sâm bâliŋ kwatniŋgâme.
11 Nen too nalemgât mom ândiwenŋâ ândim gen. Hâmbâ alâkŋâ mem
ândimen. A ziŋ nâŋgom moliniŋgâme. Mirâ buŋ ândiwenŋâ ândim
gen. 12 Betŋâ sâknam nep tuumen. A zen sâm bâliŋ kwatniŋgâne nen
den âlipŋâ dâzâŋgomen. Laŋ otniŋgânetâ nen hâunâ mân otziŋgâmen.
13 Sâm bâliŋ kwatniŋgânetâ nen buku orotŋaŋgât den dâzâŋgomen. Nen
a doŋbep zeŋgâren gâbâ iisak alâ gwapgwap yatâ otniŋgâne ândiwenŋâ
ândim gen.

Paulo zâk siŋgi âlibân Korinti a zeŋgât ibâziŋ oip.

14 Zen aŋun upigât den zi mân kulemgum ziŋgan. Nan bârarâpŋâ girem
den dâzâŋgobam ekap zi kulemgum ziŋgan. 15 Kristogât berân mâme a
kâmut zeŋgâren ândie. Ka siŋgi âlibân ibâ doŋbep buŋâ. Nâ kândom Yesu
Kristogât den siŋgi âlip dâzâŋgom nâ kânok ibâziŋ orâwan. 16 Zorat nâgât
mâtâp zo lâŋ ândibigât kindap pâroŋ den dâzâŋgua nâŋgânek. 17 Zen
nâgât mâtâp lâŋ ândibigât Timoteo sâŋgongua zeŋgâren gaap. Timoteo

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâk Kembu sot pâlâtâŋ opŋâ ninâ nannâ âlip yatâ op ândei umnâ
zâkkâren kinmap. Zâk sâŋgungua zeŋgâren gam nâ Kristo sot pâlâtâŋ op
orot mâmenaŋgât siŋgi den, zorat sapsum ziŋgi nâŋgâbi. Yesugât kâmut
kamân dâp ândie, zen nâgât mâtâp zo yatik lâŋ ândibigât dâzâŋgoman.
18 Korinti zeŋgâren a nâmbutŋandâ zâizâiŋ op nâgât itâ sâme, "Paulo
zâk mân gâbap." 19 Nâ ko Kembuŋâ nâŋgânigi narâk mân kârep oi kek
gâbat. Zeŋgâren gamŋâ a zâizâiŋ op den sâme, zeŋgât topziŋ ikpat.
Dinziŋâ zorat mân sâm imbaŋâziŋaŋgât topŋâ ikpat. 20 Anutugât um
topŋan ândiândiŋ, zo denân mo denâk buŋâ. Zo Kembugât imbaŋâŋan
kâtigem ândiândiŋ. 21 Oi mâsikâziŋga zen sânek. Nâ kâmbam mem
gâbatkât se? Mo buku opŋâ lumbeŋâ op gâbatkât se?

Korinti zeŋgâren bâliŋâ muyagem zeip.

5 1 Zeŋgât siŋgi den itâ sâne nâŋgâman. Zeŋgâren laŋ mâman
ŋâi ândiap. Oi laŋ mâman bâliŋâ zo a um kâtik zeŋgâren mân
muyagemap. A ŋâiŋâ ibâŋaŋgât ambinŋoot ândimap, zorat san. 2 Zo yatâ
muyagem zei zen dap op zorat mân nâŋgânâŋgâ op tok zâizâiŋ op ândie?
Zo mân orotŋâ. Zen zorat umbâlâ opŋâ aŋâ bâliŋâ oip, zo osetziŋan mân
tâpapkât molinetâ ari dâp upap.
3 Nâ sâknâ ko kârebân ândian. Umnâ ko zen sot tapŋâ yatâ, a bâliŋâ
oip zo, zâkkât den itâ sâm kwâkâwan. 4 Zen Kembu Yesugât korân
mindunetâ umnâ zen sot tâi Kembu Yesugât imbaŋâŋan kâtiginat. 5 A zo
um dâpŋâ kubikkubik opŋâ Kembu gâbâbân âlip upapkât Sataŋgât bikŋan
pâindâ um sâkŋaŋgât âkŋâle bâliŋâ zorâŋ tâmbetkubap.

Kut ŋâi ŋâi kâlakŋâ zo birâm samŋâ mem ândibi.

6 Bâliŋâ yatâ zo osetziŋan zei mân nâŋgânâŋgâ op zâizâiŋ utne nâŋga
mân dâp uap. Zuu usiŋandâ nalemân giari une kâlak op naŋgâmap. Zo
nâŋge. 7 Zorat kâlak zo birâm kubik pam om nimbi. Kristo zâk zeŋgât
kâlakziŋâ betziŋan meip, zorat kâlak buŋ ândibi. Mârum Yuda a ziŋ
Pasowa kendon tâtnam râma ŋâi kuwe. Oi zo yatik neŋgât Pasowa râma
kuwe, zo Kristo. 8 Nen kâlak birâm tâtnatkât moip. Zorat um kâlak sot
bâliŋâ zorat kâlakŋâ birâm kut ŋâi ŋâi salek sot târârakŋâ zo mem
ândinat.
9 Nâ mârum ekap ŋâi itâ kulemgum ziŋgâwan. Zen laŋ mâman a ambân
zen sot nalem kânok niniŋ sot tâtat mâme mân upi. 10 Den parâwan,
zo um kâtik zeŋgât mân sâwan. Um kâtik a zen laŋ ândime. A zeŋgât
kut ŋâi ŋâi âkŋâle op kâmbu upme. A lopio hurat kwap ândime. A um
kâtik yatâ zo birâziŋgâbigât mân sâwan. Zen a yatâ zo dap yatâ zâmbam
naŋgâbi. Zen hân birâm sumbemân zâim zâmbanbi, zorik. 11 Nâ itâ zorat
kulemgum ziŋgâwan. Ŋâiŋâ Yesugât kâmurân ândim bâliŋ mem ândiap,
mo a ŋâigât kut ŋâi ŋâi âkŋâle op laŋ memap mo den bâliŋ sâm ândimap,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mo lopio hurat kwâpmap, mo too kâtik nem um gulip opmap, mo kâmbu
opmap. Kembugât kâmurân a bâliŋâ zo yatâ mem ândie, zen zot tâtat
mâme mân upi. Oi nalem ârândâŋ mân nimbi. 12 Yesugât kâmut âkŋan
ândie, zeŋgât den mân sâm kubikziŋgâbat. A Yesugât kâmurân ândie,
zeŋgât tosagât den sâm kubikziŋgânetâ dâp upap. 13 A âkŋan ândie,
zeŋgât tosagât den hâuŋâ zo Anutuŋâ sâbap. Zen ko bâliŋ mâme a zo
zeŋgât osetziŋan gâbâ diim âi âkŋan pambi. Zâk osetziŋan mân ândibap.

Den muyagei ziiŋak mân sâm kwâkâwe.

6 1 Zeŋgâren gokŋandâ ŋâiŋâ bukuŋaŋgât kuk den mem ândibap, oi
den zo Yesugât kâmut a sâtŋâ zeŋgâren mân sâm um kâtik a patâ
zâkkâren sâbap? Zen zorat dap nâŋge? Zo âlipŋâ orotŋâ? 2 Yesugât kâmut
a nen ŋâran a um kâtik zeŋgât den sâm kwâkânat. Zo nâŋge? Oi zi Yesugât
kâmurân gok zeŋgâren den mâik ŋâi muyagei ziiŋak mindumindu op sâm
mân kwâkâbi mo? 3 Ŋâran nen sumbem a zeŋgât den sâm kwâkânam mân
kwaknat. Zo nâŋge? 4 Hânân narâk ziren den muyagei âlip sâm kwâkânat.
Zorat wangât kut ŋâi yenŋaŋgât den muyagei a um kâtikziŋ zeŋgâren
mem âinetâ sâm kwâkâme. 5 Zen den zo nâŋgâm aŋun upigât dâzâŋguan.
Zen dap nâŋge? Zeŋgâren a nâŋgânâŋgâŋoot ŋâi mân ândiap? Zeŋgâren
den ŋâi muyagei zâkkâren mem âine sâm kubikpap. 6 Nâŋgânâŋgânâ zo
yatâ ziap. Zen ko yatâ mân upme. Buŋâ. Yesugât kâmurân gokŋâ ŋâiŋâ
buku ŋâi sot den muyagei a um kâtik zeŋgâren mem âine sâm kwâkâme.
7 Zeŋgâren den âsagemap, zorâŋ siŋgi âlipkât kâwali koi gemap. Mâtâp
ŋâi, zorat sa nâŋgânek. A ŋâiŋâ kulem bâliŋâ otgigi denân mân pam
tosaŋâ birâŋaŋgâna yen zimbap. Tosa muyagei um kâtik a zeŋgâren mân
pâmban. Nâ zorat nâŋga mâtâp âlip ŋâi uap. Zen wangât yatâ mân upme.
8 Zen ziiŋak bâliŋâ op bukurâpziŋaŋgât kut ŋâi ŋâi betziŋan mime. Zo
ŋâin gokŋâ buŋâ, Yesugât kâmurân gok. Bukurâpziŋ zen sot ârândâŋ
upme.
9-10 Den zi nâŋgâm biraŋbi. Bâliŋ mâme a ambân zen Anutugât um
topŋan mân ândibi. Zen umziŋ mân kâitkunek. Laŋ mâman a sot kware
suŋa mem ândiândiŋ. Ambân mem birâ sot bâliŋ upme, Kâmbu orot sot
sikumgât âkŋâlime, Too kâtik nem um gulip upme, A den bâliŋ sâme
sot kâmbam ku. A yatâ zorâŋ Anutugât um topŋan mân bagibi. 11 Oi
zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ ziŋ yatâ op ândiwe. Ka zen Kembuŋâ umziŋ
saŋgorip. Kembuŋâ um hâlâlu minziŋgip sot tosa buŋ minziŋgip. Zo
Kembu Yesu Kristogât kot mem ândie sot Anutuniŋaŋgât Kaapum sot
ândie, zorat yatâ otziŋgip.

Bâliŋaŋgât girem den.

12 A nâmbutŋâ ziŋ itâ sâme, “Kut ŋâi ŋâi, zo orotŋik ziap.” Ka nâŋâ sa
nâŋgânek. Kut ŋâi ŋâi nâmbut orotŋâ zorâŋâ mân betniŋan memap. Kut

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ŋâi ŋâi, zo orotŋik ziap, Ka zobâ ŋâiŋâ kembu otnibâ sâi zâkkât kore mân
upat. 13 Nalem, zo tep kâmbogât siŋgi. Oi tep kâmbo, zo nalemgât siŋgi.
Bet Anutuŋâ sâi nalem sot tep kâmbo zo ârândâŋ buŋ upabot. Sâkniŋ
zo mâtâp ambân zen sot ândiândiŋ mo ambân nâmbutŋâ zen sot laŋ
ândiândiŋaŋgât siŋgi buŋâ. Zo Kembugât siŋgi. Kembu zâk sâkkât mariŋâ
op ândiap. 14 Anutuŋâ Kembu Yesu mumuŋan gâbâ mâŋgei zaarip. Zo
yatik imbaŋâŋandâ mâŋginiŋgâbap.
15 Nâŋgâm biraŋbi. Kembugât kâmut nen Kristogât sâk bonŋâ op
ândien. Kristo zâk kâukniŋ ândiap. Oi nen kiŋ bikŋâ yatâ op ândien.
Oi zen dap nâŋge? Kristo sot pâlâtâŋ op ândien, neŋgâren gâbâ ŋâiŋâ
âi mâtâp ambân sot pâlâtâŋ op ândei dâp upap? Buŋ kâtikŋâ. 16 Zen itâ
nâŋgâm biraŋbi. “A ŋâiŋâ ambân laŋ mâman ŋâi sot pâlâtâŋ oitâ zet sâk
kânok upabot.” Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

“Zet zagâtŋâ kânok op ândibabot.”

17 Nen âlip nâŋgen. Ŋâi zâk Kembu sot pâlâtâŋ oi um dâpzikŋâ kânok
upabot. 18 Zen laŋ mâman ambân zo kândâtzâŋgobi. A ŋâiŋâ bâliŋâ
nâmbutŋâ upap, zorâŋ sâkŋâ mân tâmbetkubap. Ka ŋâi zâk zik ambin
birâm ŋâi sot ândibap, zâk zikŋâ sâkŋâ tâmbetagobap. 19 Zen zitâ
nâŋgâme? Tirik Kaapumŋâ umziŋan tâtat mâme opmap. Zorat sâkziŋ zo
Tirik Kaapumgât namâ. Zâk zeŋgât um sâkziŋan ândibapkât Anutuŋâ
sâŋgongoi geip. Zen sâkziŋaŋgât mariŋâ buŋâ. 20 Kembuŋâ mârum
sâŋgânziŋ mei zâkkât siŋgi urâwe, ândie. Zorat zen sâkziŋâ târârak
galem op ândine a nâmbutŋâ ziŋâ ziŋgitŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.

Ap ambin zeŋgât den.

7 1 Zen ekap kulemgum nim mâsikâniwe, zorat hâuŋâ sa nâŋgânek.
Nâ itâ nâŋgan. A ŋâiŋâ ambân mân mem yen ândei sâi ko âlip opap.
2 Ka bâliŋaŋgât mâsimâsikâ gâi bâliŋ upegât aŋâ ambân mem zâk sot
pâlâtâŋ op ândibap. 3 Oi agât sâkŋâ ambin mân aŋgân kârâŋaŋgâbap.
Oi ambân zâk yatik sâkŋâ apŋâ mân aŋgân kârâŋaŋgâbap. 4 Ambân
zâk sâkŋaŋgât mariŋâ zikŋik mân ândiap. Zo apŋaŋgât siŋgi. Oi apŋâ
zo yatik sâkŋaŋgât mariŋâ zikŋik mân ândiap. Zo ambinŋaŋgât siŋgi.
5 Zorat ap ambin zen sâkziŋ mân aŋgân kârâyaŋgâbi. Yen ninâu sâm
ândim den saam yatâ utne dâp upap. Sataŋgât mâsimâsikâyân loribegât
narâk pâŋkânogâk yatâ ândibi. 6 A ambân miaŋgâbigât op san, zo sâm
kâtigemŋâ mân san. 7 Anutuŋâ imbaŋâ nigi ambân mân mem yen ândian.
Nâ ândian, yatik ândibigât otnigap. Ka Anutuŋâ imbaŋâ ŋâi zikŋik
zikŋik niŋgâmap. Nen dâbâk buŋâ, ŋâi itâ, ŋâi yatâ. Zorat a ambân âlip
miaŋgâbigât san.
8 A ambân sigan sot malâ, zeŋgât itâ san. Zen nâ yatâ op yen ândine
âlip upap. 9 Ka zen umziŋan âkŋâleziŋandâ diiziŋgi bâliŋan bagim
tâmbetagobegât op miaŋgâm ândibi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Ap ambin zeŋgât den sa nâŋgânek. Den zi nâgât buŋâ. Kembugât
den. Zeŋgâren gâbâ ambân ŋâiŋâ apŋâ mân birâbap. 11 Oi ambinŋandâ
apŋâ mârum birip oi ko a buŋâ, yen ândibap mo dum apŋoot miaŋgâm
ândibabot. Oi yatik a ŋâiŋâ ambinŋâ mân birâbap.
12 Nâmbutŋâ zeŋgât den zi sa nâŋgânek. Kembugât den buŋâ. Zi ninâ
den uap. Kembugât kâmurân a ŋâi âmbinŋâ um kâtik ândibap, oi ambân
zorâŋ zâk sot ândibat sâi mân birâbap. 13 Mo Yesugât kâmurân gokŋâ
ambân ŋâi zâkkât apŋâ um kâtik ândibap, oi a zorâŋ zâk sot ândibat sâi
mân birâbap. 14 A um kâtik zo ambinŋâ Kembugât siŋgi, zâkkât mâsop
zorâŋ zâkkâren arip. Oi um kâtik ambân zo apŋâ Kembugât siŋgi, zâkkât
mâsop zorâŋ zâkkâren arip. Oi yatigâk murarâpziŋ Kembugât siŋgi
op ândibi. Zo buŋ sâi um kâtik ândibe. 15 Um kâtik a mo ambân ŋâiŋâ
birâbam sâi mân aŋgân kârâŋaŋgâbi. Zorat pâke mân ziap. Anutuŋâ
lumbeŋan ândibigât diiziŋgip.
16 Ambân, gâ apkâ Kembugât mâtâbân diina gâbap mo buŋâ? Zo
nâŋgat?
A, gâ ambingâ Kembugât mâtâbân diina gâbap mo buŋâ? Zo nâŋgat?
17 Zen zikŋik zikŋik kinkin zoren mo zoren kine Kembuŋâ ândiândi
muyageziŋgip sot nep sâm ziŋgip, zo yatik siŋgi âlibân ândibi. Nâ den
zo Yesugât kâmut kamân dâp dâzâŋgoman. 18 Zeŋgâren ŋâi zâk kwabâ
kwâkŋaŋgâne ândei Kembuŋâ diiŋaŋgip, zâk mân birâbap. Oi a ŋâi
zâk kwabâ mân kwâkŋaŋgâne ândei Kembuŋâ diiŋaŋgip, zâk kwabâ
kwâkŋaŋgâbigât mân sâbap. 19 Kwabâ kwatziŋgâwe mo kwabâ mân
kwatziŋgâwe, zorat nâŋgâne bon mân upap. Anutugât den luluŋ, zorâŋ
bonŋâ uap. 20 Ŋâi zâk kinkinŋâ zoren mo zoren kiri Kembuŋâ diigip,
kinkinŋanâk zo kinbap. 21 Gâ kore mâman a ândina Kembuŋâ diigigipkât
nâŋgâm kwâkâ mân upan. Olaŋginâ sâne mân kwâkâban. 22 Ŋâi zâk kore
a op ândei Kembuŋâ bâliŋaŋgât tâgân gâbâ olaŋŋaŋgi Kembugât a bonŋâ
op ândibap. Ŋâi zâk a bonŋâ ândei Kembuŋâ gâsui Kristogât kore a op
ândibap. 23 Kembu zâk sâŋgânziŋ meipkât zâkkât kore a op ândie. Zorat
a ŋâiŋâ kembu otziŋgâbâ sâi mân nâŋgâbi. 24 Bukurâpnâ, ŋâi zâk kinŋâ
siŋgi âlip nâŋgip, teŋgâ zorenâk narâk ziren kinŋâ Anutu sot pâlâtâŋ
upap.

A ambân sigan, zeŋgât den.

25 A ambân sigan, zeŋgât den sa nâŋgânek. Zi Kembugât den buŋâ.
Kembuŋâ tânnogi siŋgi âlip mem ândimanŋâ ninâ nâŋgânâŋgâyân
den zi dâzâŋgua nâŋgânek. 26 Narâk zi mâte uap, zoren sâknam patâ
muyagibapkât a ŋâi zâk ambân buŋ ândibat sâm âlip upap. 27 Ka ambân
mein oi ko mân birâban. Ambân mân sâm giwe oi ko ambângât mân
sâban. 28 Gâ ambân mimbâ sâm mena mân bâliŋ upap. Oi ambân sigan
ŋâiŋâ a ŋâi mei mân bâliŋ upap. Ka miaŋgâbi, zen sâkkât nep tuum

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâknam nâŋgâbi. Nâ zorat nâŋgâm itâ san. Zen yen sigan ândine âlip upap.

29 Bukurâpnâ den zi sa nâŋgânek. Yesu takâbapkât narâk pâŋkânok uap. Zorat a ambirâpziŋoot ândimeŋâ ândinetâ ambirâpziŋ buŋ yatâ upap. 30 Oi umbâlâ op isem ândimeŋâ ândine umbâlâ buŋâ yatâ upap. Oi sâtâre op ândimeŋâ ândine sâtâre buŋ yatâ upap. Oi kut ŋâi ŋâi kwâlâmeŋâ ândine sikum buŋ yatâ upap. 31 Oi kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ upmeŋâ ândinetâ yen ândime yatâ upap. Hângât kulem zi ek nâŋgâme, zo buŋ upap. Yesu takâbapkât narâk pâŋkânok uap, zorat den zo san.

32 Zen hânân ândim kut ŋâi yenŋaŋgât mân nâŋgâm kwâkâm ândibigât san. A, ambân buŋandâ Kembugât denâk nâŋgâm ândimap. Kembuŋâ zâkkât nâŋgi âlip upapkât nâŋgâmap. 33 Ka a ambinŋootŋâ ko sâkkât kut ŋâi ŋâi zorat nâŋgâmap. Oi ambinŋandâ zâkkât nâŋgi âlip upapkât nâŋgâmap. 34 A yatâ zo sâkkat kut ŋâi ŋâi sot Kembugât nepkât nâŋgâm um zagât opmap. Ambân sigân zen Kembugât nepkârâk nâŋgâme. Oi um sâkziŋâ Kembugât siŋgi upapkât nâŋgâme. Oi ambân a sotŋâ sâkkât kut ŋâi ŋâi zorat nâŋgâm ândibap. Apŋandâ zâkkât nâŋgi âlip upapkât nâŋgâbap. Ambân zo yatâ zorâŋ sâkkât kut ŋâi ŋâi sot Kembugât nepkât nâŋgâm um zagât opmap. 35 Zen âlipŋâ ândim kwâtâtibigât den zi dâzâŋguan. Mâtâp pâke kwatziŋgâm mân san. Um nâŋgânâŋgâziŋ zo Kembugâren pane zei ândibigât otnigi yatâ san.

36 Oi a ŋâi zâk bâratŋâ a mimiŋaŋgât dâp oi aŋgân kârâbâ sâm upap. Oi bet nâŋgi mân dâp oi ayân pâmbâ sâm pâi mân bâliŋ upap. 37 Ŋâi zâk umŋandâ itâ nâŋgâbap, “Bâratnâ yen ândibap.” Yatâ sâm um zagât mân upap. Yatâ sâm kâtigei dâp upap. 38 Zorat itâ sa nâŋgânek. Ŋâi zâk bâratŋâ ayân pâi âlip upap. Ka a ŋâi zâk sâi bâratŋâ yen ândei âlip ŋâi upap.

Malâ zeŋgât den.

39 Ambân ŋâi zâk apŋâ ândei mân birâm ândibap. Apŋâ moi ko a ŋâi mimbâ sâm âlip mimbap. A zo Kembugât a ândiap oi ko âlip miaŋgâbabot. 40 Ka ambân zorâŋ apnâ buŋ yen ândibat sâm yen ândibap. Zorat nâŋga âlip upap. Zo yatâ nâŋgan. Oi den zo ninâ umgârâk buŋâ. Anutugât Kaapumŋâ nâŋgânâŋgânâ zo nigi san.

Lopiogât siŋgi nalem, zorat den.

8 1 Lopiogât siŋgi sii nalem, zorat sâbâ. Korinti a zen itâ nâŋgâme, “Nen aksik top nâŋgânâŋgâniŋoot ândien.” Ka nâ itâ sa nâŋgânek. Top nâŋgânâŋgâ zorâŋ zâizâiŋ muyagemap. Oi zen mân zâizâiŋ upigât otnigap. Buku op ândiândiŋ zo ko berân miaŋgâm âlip ândibi. 2 Ŋâi zâk buku orot mân op ândimŋâ Anutugât topŋâ nâŋgâm kwâtâtian sâmap, zâkkât itâ sânat, “Zâk mân nâŋgâm kwâtâtiap. Nâŋgânâŋgâ bonŋâ mân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zemŋâŋgap. 3 Ŋâi zâk umŋandâ Anutu gâsubap, zâk Anutuŋâ buku
okŋaŋgâbap.”
4 Lopiogât siŋgi sii nalem, zorat itâ nâŋgâmen, “Lopio zâk bonŋâ buŋâ.
Zâk wâgân mân ândiap. 5 Anutu zâk kânokŋâ bonŋâ ândiap.” Nen yatâ
nâŋgâmen. Ka a um kâtik zen itâ sâme, “Hânân sot sumbemân lopio
sot kembu doŋbep ziap.” 6 Nen ko itâ nâŋgen, “Anutu Ibâniŋ, zâk kânok
ândiap. Zâkkâren gâbâ kut ŋâi ŋâi muyagem naŋgip. Oi nen zâkkât siŋgi
ândien. Oi Kembu kânok, Yesu Kristo. Anutuŋâ sâi Yesu Kristo, zâk nen
sot kut ŋâi ŋâi aksik muyageniŋgip. Oi zâkŋâ galem otniŋgi ândien.”
7 Kembugât kâmurân a nâmbutŋâ zen topŋâ yatâ zo mân nâŋgâm
ândie. Zen mârumŋan gâbâ lopio hurat kwap ândim gawe. Zen siŋgi
âlibân bâbâ lolot ândime. Zen lopio zorat nâŋgâne bon oi um kâtik,
ziŋ nalem lopiogât siŋgi sâne zo nemŋâ umziŋ sumunkomap. 8 Nâ den
sa nâŋgânek. Anutu zâk nalemgât opŋâ nâŋgi mân zâizâiŋ uap. Nen
sii nalem birindâ neŋgât mân nâŋgi geibap. Mo nalem neindâ mân
nâŋgâniŋgi zâibap. Buŋâ. Nalem, zo yenŋâ. 9 Zeŋgâren gâbâ nâmbutŋâ
ziŋâ nalemgât topŋâ nâŋgâm nalem nem tatne bukurâpziŋ siŋgi âlip
bituktâ zemziŋgap, zen ziŋgitŋâ bâliŋ upegât galem oraŋgâm ândibi.
A lolot yatâ zo lopiogât siŋgi nalem nemŋâ umziŋ sumunkomap. 10 Gâ
lopio zâk bon buŋ sâm lopio namin zâim nalem nem tâtna bukugâ ŋâi
lotŋâ, um oset a ga gekŋâ niapkât nimbâ sâm zo yatik nemŋâ umŋâ
sumunkumbap. 11 Bukugâ siŋgi âlip bituktâ zemŋâŋgap, zâk Kristo
gilâmŋandâ sâŋgân meip. Zâk gâgât kâtikkaŋgât lorebapkât girem uan.
12 Zen lopiogât siŋgi nalem nemŋâ bukurâpziŋ um oset ândime, zen
umziŋ mem tâmbetkune um gulip upi, zo ko yatik Kristo tâmbetkubi
yatâ upap. 13 Zorat nâ sii nalem nimbam bukunâ lolot zo tâmbetkubatkât
nâŋgâm kwâkâ op sii nalem birâm yen ândibat. Zo yatik op ândimâmbat.

Paulo zâk nepŋaŋgât den sâip.

9 1 Korinti a zen nâgât dap nâŋge? Nâ Aposolo buŋâ? Nâ yatâ mo
yatâ upatkât otnigi saanine dumunân ândian? Nâ Kembuniŋâ
Yesu Kristo mân egâwan? Korinti a zen ziiŋak topnâ nâŋgâm biraŋbi.
Nepnaŋgât bonŋâ Kembugât mâsobân muyageip, zorat ko zen siŋgi nâŋgâ
a ambân urâwe, zo. 2 Kamân ŋâin gok nâmbutŋâ zen nâgât Aposolo mân
sâme motŋâi. Zen ko topnâ âlip nâŋge. Nâ perâkŋak zeŋgât Aposolo
op ândiman. Nâ Aposolo nepnâŋgât bonŋâ Kembugât mâsobân zen
Kembugât a ambân urâwe.
3 A ninâ topnaŋgât sâme, zen den itâ mâburem ziŋgan. 4 Zeŋgâren gâbâ
nâmbutŋâ zen nen nepniŋangât sâŋgân zeŋgâren gâbâ too nalem mân
minatkât sâme. Zen wangât yatâ sâme? Aposolo nâmbutŋâ zen mâtâbân
âim gane too nalem ziŋgâme. 5 Aposolo nâmbutŋâ sot Petero sot Kembugât
murâpŋâ, zen ambirâpziŋoot kamân toren toren âim gane nalem mot

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ziŋgâne aposolo nep tuume. Oi nâmbutŋâ nen yatâ mân utnatkât sâwe. 6 Nâ
sot Banaba, net betŋâ nep tuum ândim kât muyagem sâkkât kut ŋâi ŋâi
sâŋgân mem ândiratkât se. Net yatik op ândim mân birâratkât se. 7 Den ŋâi
mâsikâziŋga sânek. Kâwali a ŋâiŋâ zikŋâ nalem sot kut ŋâi ŋâi muyagemap?
A ŋâiŋâ nep kârâm kâmiri bonŋâ muyagei mân mem nimbap? Mo ŋâiŋâ
noniŋ makau nepŋâ tuumŋâ zeŋgât nam mân mâsan nimbap?
8 Den zi a den san? Buŋâ. Kembugât gurumin den ekabân den yatik
ziap. 9 Moseŋâ Kembugâren gâbâ den mem itâ kulemgoi ziap,
"Wâugâ zuu zigi mem ko goka mân pindâna mân dâp upap."
10 Oi dap nâŋge? Den zo Anutuŋâ wâu zeŋgârâk nâŋgâm sâip? Mo
neŋgât nâŋgâm sâip? Den zo a neŋgât op sâip. Ŋâi zâk nepŋâ kârâm
kâmitmap, zâk bonŋâ oi nimbatkât nâŋgâm nep zo tuumap. Oi yatigâk
ŋâi zâk nebân hibuk pitâbap, zâk bonŋâ muyagei nimbatkât nâŋgâm
tuubap. Anutu zâk yatâ nâŋgi ziap.
11 Nen zeŋgâren umgât nep tuumŋâ zeŋgâren gâbâ sâkkât kut ŋâi ŋâi
minatkât nâŋgâne yâmbâremap? 12 A nâmbutŋâ ziŋ zeŋgâren gâbâ nalem
sikum minetâ nen zeŋgâren nep topkwap tuuwenŋâ mân minatkât se?
Nâ itâ sa nâŋgânek. Nen Kristogât siŋgi âlip laŋ kâri pâke pambemgât
zeŋgâren gâbâ nalem sikum mimiŋâ sâsâŋ, zo birâm betŋâ sâknam nep
tuum nalem mot muyagem nem ândiwen.

**Paulo zâk nep tuum Korinti zeŋgâren gâbâ
sâŋgânŋâ mân meip, zorat sâtâre oip.**

13 Kembugât siŋgi nalem uuŋâ a tirik namin nep tuum ândime, zen namin
nalem mem nime. Oi Anutugât siŋgi nalem kut ŋâi ŋâi pâpanŋâ, zoren tuume,
zen zoren gâbâ nalem nâmbutŋâ mem nem ândime. 14 Kembu zâk siŋgi âlip
sâsâŋ a, nen yatik siŋgi âlip sâindâ betniŋan mimbigât sâip.
15 Nâ ko mâtâp zo mân lâŋman. Kât sikum mân meman. Oi zen yatik
otnibigât ekap zi mân kulemgum ziŋgan. Nâ zeŋgâren gâbâ kât mot mân
meman, zorat sâtâre opman. Oi nâ itâ nâŋgâm kâtigian. Nâ yatik op ândim ma
ko mumbat. A ŋâiŋâ kât nigi ko nâ dap yatâ zâizâiŋ op sâtâre den dum sâbat?
Zorat kât mot zeŋgâren mân mimbat. 16 Nâ siŋgi âlip den dâzâŋgom ândiwan,
zorat dap yatâ zâizâiŋ den sâbat? Nep zo Anutuŋâ kwâknan pâip. Den siŋgi
âlip zo mân dâzâŋgobat oi ko, yei, Kembuŋâ dap otnibap? 17 Nep zo ninâ
umgât tuuwan sâi ko sâŋgân membam. Ninâ umgât mân tuumangât zâizâiŋ
mân upat. 18 Zâizâiŋ opman, zorat topŋâ itâ. Nâ siŋgi âlip mem ândiman, zo a
dâzâŋgom ândim zeŋgâren gâbâ sâŋgân mân meman. Nâ zorat sâtâre opman.
Oi siŋgi âlip sâman, zo sâŋgânŋâ sâkkât kut ŋâi ŋâi mimban sânetâ birâman.

Paulo zâk a top top zeŋgât kore a oip.

19 Nâ a aksik zeŋgât dumunân mân ândiwan. Kore mâman mân
ândiwanŋâ laŋ kore otziŋgâm ândian. A doŋbep ziŋ siŋgi âlip nâŋgâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kembugât siŋgi upigât yatâ op ândian. 20 Yuda a zen sot ândim Yuda
zeŋgât orot mâmegât teŋgâyân ândiwan. Zo Yuda a ziŋ Kembugât siŋgi
upigât yatâ orâwan. Mosegât gurumin den zo lum kore upme, zen sot
ândimŋâ gurumin dengât kore a yatâ orâwan. Ninâ gurumin dengât
kore a buŋandâ a kore upme, zen Kembugât siŋgi upigât orâwan. 21 Um
kâtik a, Kembugât den mân nâŋgâme, zen sot ândim ziŋ ândime, zo
yatâ orâwan. Um kâtik a, zen Kembugât siŋgi upigât yatâ orâwan. Nâ
Anutugât mâteŋan gurumin den mân nâŋgâm ândim buŋ. Nâ Yesu
Kristogât den kâtik, zo mem ândiman. 22 A siŋgi âlip bituktâ zemziŋgap,
zen sot ândim orot mâmeziŋ yatâ op ândiwan. Zen Anutugât siŋgi âlip
nâŋgâm Kembugât siŋgi upigât yatâ orâwan. A top topŋâ zeŋgâren ândim
zeŋgât holiyâk mem ândiman. Zo nâmbutŋâ ziŋ Anutugât siŋgi upigât
yatâ op ândiwan. 23 Zo yen buŋâ. Siŋgi âlip laŋ kârâm âibapkât yatâ
opman. Oi siŋgi âlip bonŋâ zo nâgâren sot zeŋgâren âsagibapkât yatâ op
ândiman.

Sârârâk kârâm kâtigem âi kikerân takâm neule muyaginat.

24 Zen itâ nâŋgâme mo? Dâp orotŋaŋgât sombemân a katep zen
aksik sârârâk kârâbi. Ka neule mimiŋ, zo ko a kânokŋak kâtigem âi
mimbap. Oi zen yatik sumbemân neule mimbigât kâtigibi. 25 Katep zen
imbaŋâziŋaŋgât dâp op kendon ândime. Zen neule yenŋâ, zinziŋ kâtik
buŋ, zorat yatâ upme. Nen ko sumbemân neule zinziŋ kâtik, zorat yatâ
utnat. 26 Nâ ninak sârârâk kârâman, zo kiket zo ekŋâ târâragâk âiman.
Nâ kâlâunâ yenŋan mân lum pâman. 27 A siŋgi âlipŋâ dâzâŋgom ândia
Anutuŋâ nâgât nâŋgi mân dâp oi kâbakŋenigi ginŋâ opamgât sâknaŋgât
âkŋâle zo mem gei kwap kubikŋâ sâknaŋgât a kutâ op ândiman.

Isirae a zeŋgâren kut ŋâi ŋâi muyageip, zorâŋ giremniŋ uap.

10 1 Bukurâpnâ, nâ Isirae a sâkurâpniŋâ kut ŋâi ŋâi urâwe, zorat
sa nâŋgânek. Zen aksik Mose sot unumunum ombeŋan âim
saru nirem nâmbut âiwe. 2 Zen aksik Mosegât kâmut upigât unumunum
ombeŋan âim saru nirewe. Too zorâŋ too saŋgonziŋgip yatâ oip. 3 Oi
Anutuŋâ nalem muyagem ziŋgi zen aksik niwe. 4 Oi too Anutuŋâ
muyagem ziŋgip, zo zen aksik niwe. Too zo Anutugât kârân gâbâ gei
niwe. Oi kât zorat kutŋâ Kristo. Kristo zâk hân kabâŋan too ziŋgip, zorat
dâp galem otziŋgâm ândeip. 5 Ka zeŋgâren gâbâ doŋbep patâ Anutuŋâ
ziŋgiri mân dâp oi mirâ kamân kâtikŋan kâbakŋeziŋgi mom naŋgâwe.
6 Zeŋgâren kut ŋâi ŋâi muyageip, zorâŋ giremniŋ uap. Zen bâliŋ urâwe,
zo nen yatik upemgât. 7 Mosegât kâmurân gâbâ nâmbutŋâ zen lopiogât
kore mâman urâwe. Korinti a zen ko yatâ mân upi. Mosegât a gakârâpŋâ,
zen Kembugât nelâmzâŋgoi lopio sobim sâtâre urâwe. Zorat Kembugât
ekabân den ŋâi itâ ziap,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"A zen ge tap sii nalem nemŋâ zaat kep kom kirâwe."
8 Oi Mosegât kâmurân gâbâ nâmbutŋâ zen laŋ op ândiwe. Nen a ambân
laŋ ândiândiŋ zo yatâ mân utnat. Zen bâliŋ urâwegât sirâm kânogân
23 tausen yatâ zo ziŋ muwe. 9 Nen ko Kembugât mâteŋan bâliŋâ mân
utnat. Zâizâiŋ mân utnat. Zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ zâizâiŋ utne
Anutuŋâ sâi mulumŋâ ziŋgi muwe. 10 Oi nen Kembugâren âkon den mân
sânat. Zo zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ âkon den sâm Kembu sâm bâliŋ
kwâkŋaŋgâne tâmbet tâmbet mariŋandâ tâmbetzâŋgoip.
11 Zeŋgâren kut ŋâi ŋâi âsageip, zorâŋ giremniŋâ uap. Hângât narâkŋâ
âkâbâ sâi narâk patâ mâte oi ândien, neŋgât den zi sâm giremniŋ
kulemguwe. 12 Zorat Korinti a zeŋgât girem den ŋâi dâzâŋgua nâŋgânek.
Ŋâi zâk zikŋaŋgât nâŋgi zâizâiŋ op itâ sâmap, "Nâ a kâtikŋâ." Yatâ sâbap
zo ko lorebapkât galem oraŋgâm ândibap. 13 Zeŋgâren mâsimâsikâ âsagem
gâip, zo a doŋbepziŋaŋgât dâp muyagemap. Oi Anutuŋâ sâi kâtigemap,
zâk mâsimâsikâyân mem bâbâlâŋ koi imbaŋâziŋaŋgât dâp mân walâbap.
Oi mâsimâsikâ gâbap dâp mâtâp ŋâi tirâpzâŋgoi âlip kâtigem kinbi.

Kembugât nalem nem Sataŋgât nalem niniŋ, zo mân taap.

14 Zorat opŋâ bukurâpnâ, zen lopio sot lopiogât siŋgi sii nalem, zo
kândâtkom ândibi. 15 Zen nâŋgânâŋgâziŋoot ândime, zorat den zi sa ziiŋak
nâŋgâm iknek. 16 Waiŋ hâkobân zeip, zorat sâiwap sâmŋâ nemŋâ Kristo
gilâmŋaŋgât op târotâro upmen. Nalem namuŋ nemŋâ Kristogât sunum sot
târotâro upmen. Zo nâŋgâm biraŋbi. 17 Nalem kânok zo nemŋâ a doŋbep
nen kâmut kânok upmen. Kristo sot pâlâtâŋ op kâmut kânok upmen.
18 Zen Isirae a ziŋ upme, zo nâŋgânek. Kembugât tirik namin Kembugât
siŋgi nalem uuŋâ a ândime, zen nep zo tuum ândim Kembu sot târotâro
upme. Oi zen kâmut kânok op Anutugât siŋgi nalem pâpanŋan nep tuum
zobâ nalem nâmbutŋâ mem nem ândime. 19 Den san, zorat topŋâ dap
yatâ? Lopiogât sii nalem niniŋâ, zorat nâŋgâne bon upapkât san mo? Mo
lopio zikŋaŋgât nâŋgâne bon upapkât san? 20 Yatâ buŋâ. Den san, zorat
topŋâ itâ. Um kâtik a, zen ko lopiogât sii nalem ume, zo Anutugât siŋgi
buŋâ. Zo Sataŋ sot wâke, zeŋgât siŋgi uap. Oi nâ Korinti a zeŋgât itâ
san. Zen Sataŋ sot wâke zen sot târotâro mân upi. 21 Kembugât hâkobân
gâbâ too nem wâke zeŋgât hâkobân gâbâ too niniŋâ, zo mân taap.
Oi Kembugât nalem nemŋâ wâke zeŋgât nalem niniŋâ, zo mân taap.
22 Kembu zâk kuk otniŋgâbapkât yatâ utnat? Mo dap nâŋge? Neŋgât
imbaŋandâ zâk wâlap? Yatâ buŋâ.

Ŋâi zâk zikŋaŋgât nâŋgi zari ândei mân dâp upap.

23 A ziŋ itâ sâme, "Kut ŋâi ŋâi, zo orotŋik ziap." Ka nâ itâ sa nâŋgânek.
Kut ŋâi ŋâi nâmbutŋâ oindâ zorâŋâ mân betniŋan mimbap. 24 Ŋâi zâk
zikŋaŋgât mân nâŋgâm bukuŋaŋgât nâŋgâbap zo ko âlip upap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Aŋgâgwaŋgâ minduminduyân zuu bâu sâŋgân minâ sâm âlip mimbi.
Um oset mân upi. Zi lopiogât siŋgi sâm mân mâsikâziŋgâbi. 26 Wangât,
Kembuniŋâ zâk hân sot kut ŋâi ŋâi piksâm ziap, zorat mariŋâ ândiap, zorat.
27 A um kâtik ŋâiŋâ buku otziŋgâm mirânan zâinâ sâi zâibi. Oi sii
nalem ziŋgi zorat topŋâ mân mâsikâm nimbi. 28 Ka nem tatnetâ bukuziŋâ
ŋâiŋâ ga dâzâŋgobap, “Bâu zi lopiogât siŋgi sâsâŋan gokŋâ.” Yatâ sâbap
oi ko mân nimbi. Zo sâm muyagem ziŋgâbap, a zâkkât op nâŋgâm birâbi.
29 Zo nine umziŋ sumun opapkât buŋâ. Nalem zo ninetâ sâi ko bukuziŋâ
niegât nimbâ sâm nem um sumun opapkât. Nâ yatâ sa zeŋgâren gâbâ
ŋâiŋâ itâ sâbap? “Ninâ umnâ nâŋgâm kwâka mân zei upâ sa bukunâ
ŋâiŋâ pâke pâmbap? 30 Nâ Anutugâren sâiwap sâm nia wangât bukunâ
ŋâiŋâ nâŋgâm bâliŋ kwatnibap?”
31 Nâ zorat itâ sa nâŋgânek. Zen sii nalem ninam mo kut zo mo zo
utnam a ziŋ ziŋgitŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbigât nâŋgâmŋik upi.
32 Zen Yuda a sot Grik a sot Anutugât kâmut zeŋgât mâteziŋan tosaziŋ
buŋ ândine âlip upap. 33 Nâ yatigâk a top topŋâ zen niknetâ dâp upapkât
nâŋgâm ândiman. Nâ ninaŋgât nâŋgâm buŋâ. A doŋbep, zeŋgât nâŋgâm
opman. Zen Kembugât siŋgi âlip nâŋgâm âlip upigât nep tuuman.

11 1 Nâ Kristogât mâtâp lâŋman. Zen zo yatik orot mâmenâ ek
nâŋgâm wâratkum ândibi.

A ambân topniŋâ.

2 Zen kut ŋâi ŋâi orâwan sot den dâzâŋgowan, zorat nâŋgâm lum
upme. Zorat nâŋga âlip opmap. 3 Oi zi den ŋâi sa nâŋgânek. Kristo zâk
agât kâukŋâ. Aŋâ ambângât kâukŋâ. Oi Anutu zâk Kristogât kâukŋâ.
4 Minduminduyân a ŋâi zâk kâuk pâkeŋâ tâi ninâu sâbap mo Anutugât
den sâm muyagibap. Yatâ oi kembu patâŋâ aŋun upap. 5 Minduminduyân
ambân ŋâi zâk kâuk pâke buŋ ândim ninâu sâbap mo Anutugât den sâm
muyagibap. Zâk yatik oi apŋâ aŋun upap. Ambân yatâ zo, zâk ambân
laŋ ândiândiŋ kâukziŋ sâmot mimiŋâ, zen yatâ aŋun upap. 6 Ambân ŋâi
kâuk pâke mân pam ândei kâukŋâ mânâŋgât naŋgâne aŋun oi dâp upap.
Ka ambân zo yatâ okŋaŋgâbigât aŋun opŋâ kâuk pâke pam ândibap.
7 Minduminduyân a zâk kâuk pâke mân pam ândibap. A, zâk neule âsakŋâ
mariŋâ, Anutu, zâkkât holi tobat sot wikin yatâ. Ambân ko, zâk agât wikin.
8 A, zâk ambângâren gâbâ mân muyageip. Ambânŋâ agâren gâbâ
muyageip. 9 A, zâk ambângât opŋâ mân muyageip. Buŋâ. Ambân, zâk
agât opŋâ muyageip. 10 Ambân, zâk agât ombeŋan ândiapkât kâuk kâpim
ândibap. Yen ândei sumbem a ziŋ iknetâ bâliŋ opapkât sâsâŋ.

A sot ambân, nen ârândâŋ Kembugât mâteŋan kinat.

11 A, zâk zikŋik Kembugât mâteŋan mân kinbap. Ambân, zâk zikŋik
Kembugât mâteŋan mân kinbap. 12 A ambân ârândâŋ kinbabot. Ambân,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zâk agâren gâbâ muyageip. Zo yatik a nen ambân zeŋgâren gâbâ
âsagimen. Nen sot kut ŋâi ŋâi zo Anutugâren gâbik gawen.
13 Zen ziiŋak nâŋgâm iknek. Minduminduyân ambân ŋâi kâuk pâke
buŋ ândim Anutugâren ninâu sâi dâp upap mo buŋâ? 14 Oi a ŋâi zâk kâuk
sâmotŋâ kârep mem ândei ikne dâp upap mo buŋâ? Zorat topŋâ mârum
siŋgi âlip mân mem ândiwe, zen zoren nâŋgâm ândiwe. 15 Oi ambân ŋâi
kâuk sâmot ilimbam tâi ikne âlip opmap. Anutuŋâ kâuk sâmot ilimbam
ziŋgâmap, zo kâuk pâkeziŋ. Kâuk sâmot ilimbamŋâ zo zâkkât neuleŋâ.
16 Ŋâi zâk den zi birâbâ sâm itâ nâŋgâbap. Zo birâbirâŋ, zo nen sot
Anutugât kâmut nâmbutŋâ nen mân upmen.

Korinti a zen nalem nem gulipmalip urâwe.

17 Zen mindumŋâ kut ŋâi ziŋ upme, zorat nâŋga mân dâp oi girem
dâzâŋguan. Zen âlip mân opŋâ bâliŋ op ândime. 18 Yesugât kâmut
zen mindunetâ kâsâp muyagemap. Zen ziiŋak kâmutŋâ kâmutŋâ sâm
kâsâpagome. Yatâ sâm dâtnone nâŋga perâkŋak yatâ uap. 19 Oi kâsâp
zo yen buŋâ. Zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ den siŋgi âlip mem kâtigie,
zeŋgât topziŋ muyagibapkât âsagiap. 20 Ka zen nalem ninam mindumŋâ
Kembugât nalem kâtik nem gulipmalip upme. 21 Nalem mem gamŋâ ziiŋâ
kâsâpkum zikŋik zikŋik nime. Ŋâi zâk tepŋaŋgât opmap. Ŋâi zâk âkon
buŋ nemap. Ŋâi zâk too waiŋ doŋbep nemŋâ um gulip opmap. 22 Wangât
yatâ upme? Ziiŋ mirâ kârum ko yatâ upme? Zen nalem too ninâ sâm
mirâziŋan nimbe. Zen wangât Anutugât kâmut zeŋgât nâŋgâne giginŋ
oi a kanpitâ sot nalem buŋ ândime, zen aŋun kwatziŋgâme? Zorat wan
den dâzâŋgobâ? Nâ sâm âlip kwatziŋgâbat? Buŋâ. Nâ zirat mân sâm âlip
kwatziŋâbat.

Kembugât nalem niniŋ, zorat den.

23 Nâ Kembugâren gâbâ den mewan, zo ziŋgâwan. Zo itâ. Kembu Yesu
zâk Yudaŋâ tirâpzâŋgoi gâsuwe, zo mân âsageip, narâk zoren Yesu zâk
arâpŋâ sot tap nalem meip. 24 Nalem ŋâi memŋâ sâiwap sâm namuŋ itâ
sâip, “Zi sunumnâ. Zi zeŋgât siŋgi san. Nâgât nâŋgâm nalem zi itâ nem
ândibi.” 25 Nalem ninetâ Yesuŋâ waiŋ too hâkop memŋâ itâ sâip, “Hâkop
ziren târotâro irakŋaŋgât gilâmnâ taap. Gilâmnandâ narâk ziren târotâro
irakŋâ âsagezinŋâbap. Nimbi dâp nâgât nâŋgâm yatik nem ândibi.” 26 Zen
nalem sot too zo nimbi dâp Kembu moip, zorat siŋgi sâm muyagem
ândine âburibap.
27 Zorat ŋâi zâk mân orotŋâ opŋâ Kembugât nalem sot too, zo nimbap,
zo nem gulipkum tosa mimbap. 28 Zorat nalem sot too zo ninâ sâm
umziŋaŋgât topŋâ ek nâŋgâmŋâ Anutugâren sâm muyagemŋâ nimbi.
29 Ŋâi zâk Kembugât sunum egi yenŋâ oi nimbap, zâk hâuŋâ mimbap.
30 Zen zo yatâ gulip upmegât nâmbutŋâ lolot sot nâmbutŋâ sisi mâsek sot

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâmbutŋâ mârum muwe. 31 Niŋak um topniŋ ek nâŋgâm kubigindâ sâi ko
Kembuŋâ hâuŋâ mân niŋgâbap. 32 Ka gulip okŋaŋgindâ Kembuŋâ hâuŋâ
niŋgâm kubikniŋgâmap. Um kâtik, zen sot tâmbetagobemgât op zo yatâ
kubikniŋgâmap.
33 Bukurâpnâ, zen nalem ninam mindum tatnetâ aksik gam naŋgânetâ
ko topwkap nimbi. 34 Ŋâi zâk tepŋaŋgât okŋaŋgi zikŋâ mirin nalem
nimbap. Zen mindum Kembugât nalem kâtik nem gulipkune hâuŋâ
muyagezinŋâbapkât yatâ upi.
Den nâmbutŋâ zo ninak gam dâzâŋgobat.

Kaapumŋâ neŋgâren nep tuumap.

12 1 Bukurâpnâ, Nen nep top top tuunat, zorat Kaapumŋâ imbaŋâ
niŋgâmap. Zorat kwakpegât dâzâŋgua nâŋgânek. 2 Zen
mârumŋan um kâtik ândine a ziŋ diiziŋgâne lopio diŋ buŋ, zâkkâren
pâlâtâŋ op ândiwe. Zen lopiogât kembuniŋâ sâm kiŋ topŋan ândim
gulipmalip op ândiwe. 3 Zorat torenŋâ ŋâi itâ sâm dâzâŋgua nâŋgânek.
Ŋâi zâk Anutugât Kaapumŋâ mam okŋaŋgi dap op itâ sâbap? “Yesu, gâ
sâm bâliŋ kwatgigan.” Oi ŋâi zâk Tirik Kaapumŋâ mam mân okŋaŋgi dap
op itâ sâbap? “Yesu, zâk Kembu patâ.”
4 Anutugât umâlepŋaŋgât op sâi Kaapumŋâ imbaŋâ niŋgi nep top top
tuumen. Kaapum, zâk kânok. 5 Kore orotŋâ top top ziap, zo doŋbep. Nep
mariŋâ, zo Kembu kânok. 6 Siŋgi âlipkât mâtâp topŋâ topŋâ ziap. Imbaŋâ
mariŋâ Anutu kânok. Zâk imbaŋâ muyagem niŋgâmap. 7 Kembugât
kâmurân nen ârândâŋ âlip ândinatkât Kaapum zâk a kânok kânok
imbaŋâ muyagem niŋgâmap. Ŋâi zâk Kaapumŋâ mam okŋaŋgi kut ŋâi
ŋâi âsagemap, zorat topŋaŋgât den nâŋgâm sâmap. 8 Ŋâi zâk Kaapumŋâ
mam okŋaŋgi den nâŋgânâŋgâ zo sâmap. Nep zagât, zo mariŋâ Kaapum
kânok. 9 Ŋâi zâk Kaapumŋak mam okŋaŋgi nâŋgâm pâlâtâŋ patâ op
ândimap. Ŋâi zâk Kaapumŋak mam okŋaŋgi a sisi mâsek kubikziŋgâmap.
10 Oi ŋâi zâk sen mârât kulem tuubapkât imbaŋâ pindâmap. Ŋâi zâk
Anutugâren gâbâ den mem sapsubapkât imbaŋâ pindâmap. Ŋâi zâk
Kaapumŋâ imbaŋâ pindi den sot kut ŋâi ŋâi zorat topŋâ nâŋgâm kubik
sapsumap. Zâk itâ sâmap, “Zo Kembugât Kaapumân gok.” Mo itâ sâmap,
“Zo wâke sot Sataŋ, zeŋgâren gok. Zo bâliŋâ.” Ŋâi zâk siŋgi âlip den
gându uŋakŋan sâbapkât imbaŋâ pindâmap. A ŋâi den gându uŋak zo
nâŋgâm a dinniŋan melâŋbapkât imbaŋâ pindâmap. 11 Nep top top zo
Kaapumŋak tuumap. Kaapum zâk zikŋak nâŋgâm nep zo mo zo a mariŋ
dâp kâsâpkum niŋgâmap.

Sâkniŋ ko kânok, kore mâman doŋbep.

12 A nen sâkniŋandâ kânok, ka sâkkât kore mâman, zo doŋbep. Oi zen
doŋbepŋâ mâpotnetâ sâk kânok uap. Oi Kristogât kâmut nen zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Kaapum kânokŋak tooyân mâpotniŋgi kâmut kânogâk urâwen. Yuda
a sot hân ŋâi gok, Kore a sot a kutâ, nen aksik Kaapum kânok zorigâk
miwen. Kaapumŋâ umniŋan piksâm zimbapkât miwen.
14 Oi sâkkât kore, zo kânok buŋâ. Zo doŋbep. 15 Oi ki zâk dap op itâ
sâbap? "Nâ bet buŋâ. Nâ sâkkât torenŋâ mân uan." Den yatâ sâmŋâ dap op
sâk birâm zikŋik ândibap. 16 Mo kindap zâk dap op itâ sâbap? "Nâ sen buŋâ.
Nâ sâkkât torenŋâ mân uan." Yatâ sâmŋâ dap op sâk birâm zikŋik ândibap.
17 Sâgân sinniŋâ zei sâi ko sâkŋâ kindap kârubap. Mo sâgân kindabâk zine
sâi sâŋgân kârubap. 18 Anutu zâkŋâ yatâ nâŋgi zeipkât sâkkât kore nep top
top sâm ziŋgip. 19 Sâkkât kore mâman zen nepziŋ kânok oi sâi sâk zâk bâliŋ
opŋâ buŋ opap. 20 Zi ko kore mâman doŋbep, ka sâk ko kânok.
21 Senŋâ dap op bet itâ dukubap? "Nâ gâ buŋik âlip ândibat." Mo kâukŋâ
dap op ki itâ dâzâkobap? "Nâ zet buŋâ âlip ândibat." 22 Yatâ mân ziap.
Sâkninaŋgât torerâpŋâ lolotŋâ zen buŋ utne sâi âlip mân ândibem. 23 Oi
sâkniŋaŋgât torerâpŋâ giginâ ziŋâ galem otziŋgâmen. Oi sâkniŋaŋgât
torerâpŋâ mân igikŋâ zo ekap zâŋgoindâ âlipŋâ yatâ ândime. 24 Sâkniŋ
torerâpŋâ muyap zime, zo yatâ neule mân pam ândimen. Oi Anutuŋâ
sâk muyagem torerâp nâmbutŋâ giginâ zen nep patâ sâm ziŋgip. 25 Zo
sâkniŋaŋgât torerâp kâsa mân op kore oraŋgâm ândibigât yatâ oip.
26 Zorat torenŋâ ŋâiŋâ sâknam nâŋgi nâmbutŋâ, zen ârândâŋ nâŋgâbi. Mo
ŋâiŋâ sâtâre oi nâmbutŋâ zen yatik sâtâre op naŋgâbi.

Nep a topŋâ topŋâ ândie.

27 Zen aksik patâ mâpotne Kristogât kâmut ue. Nep top top tuume,
zo ko zen kâmut kânok ue. Zen Kristogât sâk bonŋâ yatâ ue. Kristo
zâk kâukziŋ ândiap. Oi zikŋik zikŋik sâkŋaŋgât kore mâman ue.
28 Oi Anutu zâk kâmut gakârâpŋâ, neŋgâren a itâ nâmbarip. Aposolo
gâsum sâlâpnâŋgoip. Ombeŋan Anutugâren gâbâ den mem sâsâŋ
a. Ombeŋan den siŋgi âlip kwâkâm ziŋgâziŋgâŋ a. A sisi mâsek
kubikziŋgâziŋgâŋ, berân mâme a sot a sâtŋâ, oi a den gându mârâtŋan
sâsâŋ. Zo yatâ nâmbarip. 29 Nen Aposoloyâk nâmbarip? Mo nen aksik
Propete a mo kwâkâm ziŋgâziŋgâŋ a nâmbarip? Nen aksik sen mârât
tuutuuŋaŋgât imbaŋâ niŋgip? Zo yatâ buŋâ. 30 Nen aksik patâ sisi mâsek
kubikkubikŋaŋgât imbaŋâ niŋgip? Mo den gându uŋakŋan sânatkât
imbaŋâ niŋgip sot den zo nâŋgâm melâŋnatkât imbaŋâ niŋgip? Yatâ
buŋâ. 31 Zorat itâ sa nâŋgânek. Zen Kaapumgât imbaŋan Yesugât kâmut
mem kâtikŋan kwatziŋgânam op nep tuubi. Nep top top zorat san. Zi ko
nep zo tuubigât nâŋâ mâtâp âlipŋâ ŋâi, zorat dâzâŋgua nâŋgânek.

Umniŋandâ mân gâsâyagom nep âlip tuugindâ mân dâp upap.

13 1 Nâ Kaapum imbaŋâŋan a gânduyân mo sumbem a zeŋgât
gânduyân Kembugât den sâbam ua umnandâ bukurâpnâ mân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gâsâzâŋgobap zo ko sa lâmun kâmam yatâ den kwamitŋik opap. 2 Nâ
Propete op ândim kut ŋâi ŋâi âsagemap, zorat topŋâ nâŋgâbam sot
siŋgi âlipkât topŋâ nâŋgâm kwâtâtebam oi bakŋâ sa âbâŋgubapkât
zorat nâŋgâm pâlâtâŋ imbaŋâ zemnigi sâi ko umnandâ bukurâpnâ mân
gâsâzâŋgobap, zo ko nâ a yenŋâ opam. 3 Oi kut ŋâi ŋâiŋâ zemnigap, zo
a kanpitâ ziŋgâm naŋgâm sâknâ bira kârâpkât siŋgi opap, oi umnandâ
bukurâpnâ mân gâsuziŋgâbap zo ko nâ a yenŋâ op naŋgâbat. Kut ŋâi ŋâi
zo ua sâi zorâŋâ âlipŋan mân kwatnibap.

Buku opŋâ mâtâp âlipŋâ lâŋnat.

4 Ŋâi zâk umŋandâ bukurâpŋâ gâsuziŋgâmapŋâ lumbeŋâ ândibap.
Bukurâpŋâ, zen kuk mân otziŋgâbap. Zâk sâk mâme mo zâizâiŋ mân
upap. 5 Kut ŋâi mân orotŋâ zo mân upap. A zo zikŋâ kutŋâ mân mem
zaatpap. Um kâlak buŋâ. A zeŋgât tosa mân mem ândibap. 6 Bâliŋandâ
laŋ kâri umbâlâ upap. Oi den bonŋandâ laŋ kâri zorat umâlep upap. 7 A
umŋandâ bukurâpŋâ gâsâzâŋgomap, zâkŋâ bukurâp zeŋgât nâŋgi zâizâiŋ
opmap. Oi bukurâpŋâ ziŋ kulem bâliŋâ okŋaŋgâne mân lorebap. Oi
sâknam sot kut ŋâi ŋâi bâliŋâ zo zâkkâren muyagei mân lorem kâtigem
kinbap. Anutuŋâ gâtâm tânnâŋgobap, zorat umâlip op mambât ândibap.

Buku orotŋâ, zorâŋ mân buŋ upap.

8 Umŋâ buku orotŋâ, zo mân buŋ upap. Ka Kembugât den sâsâŋ,
zo buŋ upap. Oi den gându ŋâin ŋâin sâsâŋ, zo buŋ upap. Den topŋâ
nâŋgânâŋgâŋ, zo buŋ upap. 9 Zo itâgât. Hânân zi ândien, zorat op ko
torenŋik nâŋgâmen. Zorat op ko den sâmen, zo torenŋik opmap. 10 Gâtâm
hângât narâkŋâ âkâbabân bonŋâ muyagei orot mâmeniŋ kwakŋâ, zo
buŋ op naŋgâbap. 11 Nâ katep ândiwanân katep den sâwan. Oi katep um
yatâ nâŋgâm ândiwan. Bet ko lâmbatŋâ a opŋâ katep nâŋgânâŋgâŋ, zo
birâwan. 12 Narâk ziren kut ŋâi ŋâi ikmen, zo tooyân egindâ gâutgâut
opmap, zo yatâ. Gâtâm ko bonŋâ ek nâŋgânat. Narâk ziren torenŋik
nâŋgan. Gâtâm bonŋâ ek nâŋgâbat. Anutuŋâ nek nâŋgâmap, zo yatâ ek
nâŋgâbat.
13 Zinziŋ kâtik zimbi, zo nâŋgâm pâlâtâŋ, um bâbâlaŋ op mambât
ândiândiŋ sot umŋâ gâsâyagom buku orotŋâ, zen karâmbut. Buku orotŋâ,
zo patâziŋâ uap.

Anutugât den sâm muyamuyagiŋ, zorâŋâ nep patâ.

14 1 Zen umziŋandâ gâsâyagom ândibigât kâtigibi. Kaapumŋâ nep
top top niŋgâmap, zo tuunam kâtigibi. Anutugât den sâsâŋ nep,
zorat nâŋgâne zâizâiŋ upap. 2 Ŋâi zâk den gându uŋakŋan sâmap, zo
a mân dâzâŋgom Anutu dukumap. Zâk Kaapumŋâ mam okŋaŋgi den
gându uŋakŋan sâi a zen kwakme. 3 Ka ŋâiŋâ a denân Kembugât den sâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

muyagemapŋâ a kâtigibigât betziŋan mimbap. Zen um bâbâlaŋ upigât
dâzâŋgomap. 4 Ŋâi zâk den gându uŋakŋan sâmapŋâ zik umŋâ Kembu
sot pâlâtâŋ op kâtigibapkât sâmap. Ka ŋâi zâk a kâmut zeŋgât mâteziŋan
Kembugât den muyap sâm muyagemapŋâ kâmut ziŋ siŋgi âlibân
kâtigibigât sâmap. 5 Zen aksik patâ den gându uŋakŋan sâne nâŋga âlip
upap. Ka Anutugât den a denân muyap sâm muyagine nâŋga âlip ŋâi
upap. A ŋâi zâk Kembugât den muyabâk sâm muyagemap, zâk den gându
uŋakŋan sâmap, zo walâbap. A ŋâi minduminduyân den gându uŋakŋan
sâmŋâ melâŋ a denân dâzâŋgoi âlip upap. Zâk yatâ opŋâ Kembugât
den muyap dâzâŋgomap, zo yatâ upap. Yesugât kâmut zen Kembugât
den nâŋgâm âlip upigât otnigi yatâ san. 6 Bukurâp, nâ zeŋgâren gam
den gându unakŋan den sâm dâzâŋgom dap op betziŋan mimbat. Nâ
Anutugâren gâbâ den ŋâi mân mem ga muyap dâzâŋgobat, zo dap op
betziŋan mimbap? Nâ nâŋgânâŋgâ den mo sâm kwâkâziŋgâziŋgâŋ den
mo Kembugât den ŋâi mân mem ga dâzâŋgobat, zo dap op betziŋan
mimbap?

Kembugât den ekapŋoot mân sâbi.

7 Kut ŋâi yenŋâ kâmam sot uluwet zo kune diŋâ muyap mân sâi dap
op nâŋgâbi. 8 Mo lâmun waatne kwamitŋâ muyap mân sâi dap opŋâ
kâmbamgât kut ŋâi kubikŋâ âi pâiziŋgâbi? 9 Oi zen yatik gându uŋakŋan
den ekapkum sâne a nâmbutŋâ dap op nâŋgâbi? Dinziŋâ zo yenŋan
âibap. 10 Hân dâp a den gându top top zem ariap. Mâirâp ziiŋak dinziŋâ
zo nâŋgâme. 11 A ŋâiŋâ den gându ŋâi sâi nâŋga kwakmak upap. Den
zorat mariŋandâ nâgât nâŋgi kamân ŋâi gok upap. Oi nâ yatik zâkkât
nâŋga zâk kamân ŋâin gokŋâ upap. 12 Oi zeŋgâren topŋâ yatik ziap.
Kaapumgât imbaŋâ zeŋgâren muyagibapkât nâŋgâm sâme. Zo âlipŋâ. Ka
nâ itâ sa nâŋgânek. Zen Kaapumgâren gâbâ imbaŋâ mem Yesugât kâmut
mem kâtikŋan kwatziŋgâbigât otziŋgi ândibi.

13 Zorat den gându uŋakŋan den sâbapkât imbaŋâ zemŋâŋgap, zâk
den zorat topŋâ nâŋgâm mâburibapkât imbaŋâ zorat Kembugâren
ninâu sâi bekŋan mimbap. 14 Nâ den gându uŋakŋan ninâu sâbat, zo
ko um dâpnandâ upap. Oi nâŋgânâŋgânâ zo mân nâŋgâm kubiksa yen
zimbap. 15 Zorat nâ dap upat? Itâ upat. Nâ um dâpnandâ ninâu sâbat
sot nâŋgânâŋgânandâ nâŋgâm lâunandâ ninâu sâm sapsuga âlip upap.
Um dâpnandâ kep mimbat sot nâŋgânâŋgânandâ nâŋgâm simbitkum
kep mimbat. 16 Gâ um dâpkandâ den gându uŋakŋanâk Kembugâren
sâiwap sâna a kândâtŋan gokŋâ diŋgâ mân nâŋgâmŋâ dap op perâkŋak
sâbap? 17 Gâ sâtâre den bonŋâ zo sâban. Oi a zorâŋ kwagi dap dap yatâ
oi zorâŋâ tângubap? 18 Zen den gându uŋakŋan sâne nâ walâziŋgâm
sâman. Zorat Anutu sâiwap sâm dukuman. 19 Ka nâ itâ sa nâŋgânek.
Den gându uŋakŋan sâsâŋaŋgât nâŋga bon oi sâi minduminduyân den

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gându uŋakŋan den kârep patâ sâbâ sâm sâbam. Nâ zorat nâŋga giap. Ka Kembugâren den memŋâ minduminduyân muyap sâm muyagigiŋ, zorat nâŋga zariap.

Kembugât den âragunam katep tobat mân upi.

20 Bukurâpnâ, den nâŋgâm kubikkubikŋaŋgât nâŋgânâŋgâziŋandâ
katep yatâ mân upi. Nâŋgânâŋgâziŋandâ lâmbatlâmbatŋâ zeŋgât
dâp upap. Bâliŋâ nâŋgâbi, zo ko umziŋândâ katep mâik yatâ upap.
21 Mârumŋan Yuda a ziŋ um kâtik ândine Kembuŋâ den ŋâi itâ sâip. Zen
zo Kembugât gurumin den ekabân kulemgune ziap,

"Kembu zâk itâ sap, 'Nâ hân ŋâin gokŋâ sâŋgonzâŋgua kâmut zi zeŋgâren gam den gându ŋâin ŋâin nâgât den dâzâŋgone laŋ mân nâŋgâbi.'"

22 Oi zorat torenŋâ sâbâ. Gându uŋakŋan den sâsâŋ, zo top lâkulâku
ŋâi uap. Oi zo Yesugât kâmut zeŋgât siŋgi mân uap. Zo um kâtik zeŋgât
siŋgi. Oi Anutugâren gâbâ den mem muyapŋâ sâm muyamuyagiŋ, zo top
lâkulâku ŋâi uap. Zo a um kâtik zeŋgât siŋgi buŋâ. Zo Yesugât kâmut
zeŋgât siŋgi.
23 Yesugât kâmut zen aksik mindum aksik gându uŋakŋan den sâne
sâi a yenŋâ, a um kâtik zâk ziŋgitŋâ sâbe, "Um gulip otziŋgap." 24-25 Um
kâtik ziŋ ziŋgitŋâ sâi zorat nâŋgâne Kembugât top lâkulâku ŋâi mân
opap. Yesugât kâmut mindumŋâ Anutugât den muyap sâm muyagem
tatne a yenŋâ, um kâtik ŋâi zeŋgâren gam den sâbi, zo nâŋgâbap zo
ko aksik umŋaŋgât topŋâ sâm muyagine den zo umŋan giari umŋâ
melâŋbap. Oi umŋan kut ŋâi ŋâi tik zemap, zo muyagei umŋâ melâŋi
hânân gei pindiŋsâm zem Anutu mâpâsem itâ sâbap, "Anutu zâk
perâkŋak zen sot ândiap."

Bet bâsaŋ mân mindubi.

26 Bukurâp, zorat dap dap? Zen mindunâ sâm um bet bâsaŋ mân gabi.
Ŋâi zâk sâtâre kep ŋâi mem gâbap. Ŋâi zâk kwâkâm ziŋgâziŋgâŋ den
mem gâbap. Ŋâi zâk Anutugât den uŋakŋâ. Ŋâi zâk den gându uŋakŋan
sâbâ sâm sâbap. Ŋâi zâk den gându uŋakŋâ zorat top sâsâŋ sâbâ sâm
sâbap. Zo Kembugât den laŋ kârâbapkât upi. 27 Den gându uŋakŋan den
sânâ sâm doŋbepŋâ buŋâ, zagât mo karâmbutŋâ sâbi. Doŋbepŋâ mân
walâm sâbi. Oi zikŋik zikŋik sâne a kânokŋâ mâburem topŋâ sâbap.
28 Ka mâbumâbure a ŋâi mân tâi ko minduminduyân den gându uŋakŋan
mân sâbi. Ŋâi zâk sâbâ sâm zâk zikŋik Anutugâren sâbap. 29 Anutugât
den muyap sâsâŋ, zo a zagâtŋâ mo karâmbutŋâ sâbi. Oi nâmbutŋâ zen
den zo nâŋgâm sâlâpkum sâbi. 30 Ŋâi zâk tâi Kaapumŋâ umŋan den
pâi sâbam oi a den kândom sâbap, zo birâbap. 31 Anutugât den sâm
muyamuyagiŋ zo utnâ sâm upi. A ŋâiŋon sâm naŋgâm ge tâi a ŋâigoot

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm dâzâŋgobap. Sâm mânâŋgât dâzâŋgobi, zorâŋ âlip upap. Oi sâne a
nâmbutŋâ ziŋ nâŋgâm umziŋ bâbâlaŋ upap. 32 Anutugât den sâsâŋ a zen
Kaapumgât den sânam otziŋgi sâbi. Mân sânam otziŋgi birâbi. 33 Anutu
zâk gulipmalipkât Anutuŋâ buŋâ. Zâk lumbeŋan orotŋaŋgât Anutu.
Anutu kânok, diŋâ kânok. A kânokŋak pâtârâŋâk sâbap. Ambân zen
minduminduyân den hiriŋsâm tapi.

34 Yesugât kâmut kamân dâp zen mindum ambân zen hiriŋsâm
tapme. Korinti zen zo yatik utne dâp upap. Ambân zen yatâ opŋâ giginâ
ândibigât neŋgât orotŋâ yatâ ziap. Oi zo yatik Kembugât gurumin denân
ziap. 35 Ambân zen den ŋâi mâsikâm nâŋgânam mirâziŋan âi arâpziŋ
mâsikâziŋgâbi. Ambân ŋâiŋâ minduminduyân den sâi aŋunŋoot upap.
36 Korinti a zen zâizâiŋ upme, zeŋgât sa nâŋgânek. Zen dap nâŋge?
Anutugât denŋâ zeŋgâren topkwap muyageip, mo zen ziiŋik nâŋgâwe?

37 Zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ zikŋaŋgât nâŋgi Propete mo a Kaapumŋoot
upap zo ko den kulemgum ziŋgan, zo Kembugât sâtkât kulemguan, yatâ
nâŋgâbap. 38 Ŋâi zâk den zi nâŋgi bon mân upap, zo zâkkât nâŋgindâ
Anutugât den sâsâŋ a mân upap. 39 Zorat bukurâpnâ itâ sa nâŋgânek.
Zen Anutugât den muyap sapsusuŋ, zorat kâtigibi. Den gându uŋakŋan
sâsâŋ, zorat pâke mân kwapi. 40 Minduminduziŋan gulipmalip mân op,
orotŋigâk utnetâ a nâmbutŋâ ziŋ ziŋgitnetâ dâp upap.

Yesu zâk mumuŋan gâbâ zaatŋâ arâpŋâ zeŋgâren muyageziŋgip.

15 1-2 Bukurâpnâ, siŋgi âlip den dâzâŋgua nâŋgâwe. Oi zo mem
ândime. Siŋgi âlip kwâkâm ziŋgâwan, zo yatik mem ândie oi ko
âlip kubikziŋgâbap. Mo dap nâŋge? Siŋgi âlip dâŋ mân mem ândinetâ
umziŋan bonŋâ mân âsageziŋgâbap?

3 Zen siŋgi âlip nâŋgâm ândibigât dâzâŋgua nâŋgânek. Siŋgi âlip
nâŋgâwan, zo dâzâŋgowan. Zorat kâukŋâ itâ sâm dâzâŋgowan. Kembu
Yesu, zâk den siŋgi Kembugât ekabân ziap, zorat dâp opŋâ bâliŋaŋgât
suup mem moip. 4 Oi Kembugât ekabân den ziap, zorat dâp Yesu hangoitâ
zei sirâm karâmbuŋan Anutuŋâ mâŋgei zaarip. 5 Zaatŋâ Peterogâren
muyageip. Zobâ arâpŋâ nâmbutŋâ zeŋgâren muyageip. 6 Oi Yesugât
kâmut teŋgâŋâ 5 tausen walip, zo mindum tatne muyagei igâwe.
Zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ tok gwâlâ ândie. Oi nâmbutŋâ muwe. 7 Oi
Yakobogâren muyageip. Oi Aposolo aksik zeŋgâren muyageziŋgi igâwe.

8 Paulo nâ zeŋgât teŋgâyân mân ândiwan. Iraborâk gâsum sâlâpnogi
nep a orâwan. Nâ bet, katep mân kubikaŋgâm âsageip yatâ nâ laŋ nâgâren
muyagei egâwan. Aposolo ziŋâ kot ninetâ mân dâp uap. 9 Nâ Aposolo
nâmbutŋâ zeŋgât ombeziŋan. Nâ Anutugât a ambân kâmut zâŋgom
gâwan, zorat Aposolo kot ninetâ mân dâp uap. 10 Nâ Aposolo orâwan, zo
Anutuŋâ um lâklâk otnim tânnogi Aposolo op ândian. Oi zâkŋak tânnogi
zorâŋâ nâgâren bon buŋ mân oip. Buŋâ. Aposolo nâmbutŋâ zen nep tuune

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

walâziŋgâm sâknam nep tuum kâtigewan. Oi zo Anutuŋâ tânnogip, zorâŋâ
mem kâtikŋan kwatnigi siŋgi âlipkât nep tuum kâtigeman. 11 Nâ orâwan
sot ziŋ urâwe, zorat mân sâbat. Yesu moip sot zaarip, zorat siŋgi sâm den
siŋgi âlip sâm muyagimen. Oi Korinti a zen yatik mem ândie.

Yesu zâk mumuŋan gâbâ zaaripkât zaatnat.

12 Yesu mumuŋan gâbâ zaarip. Den yatâ sâm dâzâŋgoindâ wangât
zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ mumuŋan gâbâ zaatzaat, zo mân ziap
sâme? 13 Mumuŋan gâbâ zaatzaat, zo kwâimbâmŋâ Yesu mumuŋan gâbâ
zaarip, zo kwâimbâbi. 14 Oi Kristo mumuŋan gâbâ mân zaarip sâi ko den
sâmen, zo bon buŋ opap. Oi nâŋgâm pâlâtâŋziŋ zo yatik bon buŋ opap.
15 Oi zorik buŋâ. Nen Anutugât itâ sâwen, “Zâkŋâ Kristo mumuŋan gâbâ
mâŋgei zaarip.” Oi mumuŋan gâbâ zaatzaat mân zei sâi ko Anutuŋâ
Kristo mân mâŋgei zaarip opap. Zorat den sâwen, zo Anutugât den
târârak mân sâm sarâ sâbem. 16 A mumuŋan gâbâ zaatzaatŋâ mân zei
sâi ko Kristo mumuŋan gâbâ mân zaarip opap. 17 Kristo mân zaari sâi
nâŋgâm pâlâtâŋziŋ yenŋâ opap. Oi tosaziŋ tok zemziŋgâbap. 18 Oi Kristo
nâŋgâm pâlâtâŋ kwap muwe, zen tâmbetagowe yatâ opap. 19 Nen hânân
narâk ziren Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâmen, zorat bonŋâ mârum
miwen sot sumbemân mân mimbem sâi ko umbâlâ patâ muyagebap.

Mumuŋan gâbâ zaatzaat, zo teŋgâyâk zaatnat.

20 Kristo, zâk perâkŋak mumuŋan gâbâ zaarip. Zâk a mumuŋâ kândom
otziŋgâm zaat ândiap. 21 Zo itâgât. A ŋâiŋâ mumuŋâ topkwapniŋgip. Zo
yatik a ŋâiŋâ mumuŋan gâbâ zaatzaat, zo topkwapniŋgip. 22 Nen aksik
Adamgât kiurâp opŋâ munat. Zo yatik Kristo sot târotâroniŋ ziapkât
zaat naŋgânat. 23 Oi teŋgâŋâ sâi ziap, zo yatik zaatnat. Kândom Kristo
mumuŋan gâbâ zaarip. Oi Kristo âburem takâbap, narâk zoren zâkkât
siŋgi a nen zaatnat.
24 Âkââkâŋ narâkŋan Kristo zâk a kutâ sot zâizâiŋ sot imbaŋâziŋoot
aksik mem gei kwatziŋgâm kembu nepŋâ zo Anutugât bikŋan pâi
narâkŋâ âkâbap. 25 Kembu Yesu, zâk kembu nep tuum kâsarâpŋâ kiŋ
gobetŋan kâbakŋeziŋgâm naŋgâm nepŋâ tuum naŋgâbap. 26 Kâsaŋâ
boiŋâ tâmbetkubap, zo mumuŋâ. Mumuŋâ zo buŋ upap. 27 Anutuŋâ a sot
kut ŋâi ŋâi aksik Kristogât giginâ zâmbarip. Zorat Kembugât ekabân den
ŋâi itâ ziap,

“Anutuŋâ a sot kut ŋâi ŋâi aksik mem ge kiŋaŋgât gobetŋan
kwatziŋgi mân walâbe yatâ.”

Den zo nâŋgindâ Anutuŋâ nâŋgi Kristogât ombeŋan giginâ upapkât
mân sâip. 28 Nanŋâ zâk a sot kut ŋâi ŋâi nen mem gei kwatniŋgâmŋâ
Anutu Ibâŋaŋgât ombeŋan op ândibap. Yatâ oi ko Anutu zikŋak a sot kut
ŋâi ŋâi neŋgât kembu patâniŋ op ândibap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mumuŋan gâbâ zaatzaat mân zei sâi ko bâliŋ upem.

29 Korinti a zeŋgâren a nâmbutŋandâ a mumuŋâ zeŋgât op too
saŋgonme. Zo mumuŋan gâbâ zaatzaat mân zei sâi dap dabân yatâ
upe? 30 Oi nen ko wangât sâknam kwâkŋan ândiwenŋâ ândim gen?
31 Bukurâpnâ, Zen Kembuniŋâ Yesu Kristo sot pâlâtâŋ op ândie, zorat
sâtâre op itâ san. Nâ sirâm dâp mumuŋandâ mâte otnigi ândian. 32 Den
sumbuŋâ sa nâŋgânek. Nâ Epeso kamânân zi bâu ulin zen sot agowan.
Ka mumuŋan gâbâ zaatzaat mân zei sâi ko wan bonŋâ membam? Den zo
sumbuŋâ san. Mumuŋan gâbâ zaatzaat mân zei sâi ko itâ sa dâp opap,
"Mukan munat. Zorat mân nâŋgânâŋgâ op itârâŋ sii nalem om nem
sâtâre utnâ." Nâ sa nâŋgânek. Zen yatâ mân nâŋgâbi.
33 Zen umziŋ mân kâitkubi. Zeŋgâren gâbâ a ŋâi a laŋ ândiândiŋâ
zeŋgâren pâlâtâŋ upap zo ko orot mâme âlipŋâ zo gulipkubap. 34 Zen
umziŋ kubikŋâ ândiândi bâliŋâ birâbi. Zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋandâ
Anutu kândâtkume. Zo nâŋgâm aŋun upigât dâzâŋguan.

Zaatzaat top top zaatnat.

35 Nâmbutŋandâ itâ sâbi? "A mumuŋâ zen dap op zaatpi? Sâkziŋ
tobat dap op muyagibi?" 36 Korinti a zen kwakmak a. Zen nebân kut
ŋâi kendâme, zo yen mân zaatmap. Keetŋâ zo pane kâmŋâ âlip taki
keetŋâ zo alâgem buŋ opmap. 37 Zen keetŋâ kendâme, zo ŋâi. Bonŋâ ko
ŋâi. Keetŋik kendâme. Segoŋ mo kut ŋâi kendâne kâmŋâ sot bonŋâ bet
takâmap. 38 Oi Anutu zâk nâŋgâm kwâtâtemŋâ sâm pindip, bonŋâ yatik
takâmap. Keet dâpŋan bonŋâ tobât ŋâi ŋâi âsagemap. 39 Zo yatik sâkkât
topŋâ kânok mân ziap. A neŋgât sunum, zo ŋâi. Bâu zuu zeŋgât sunum,
zo ŋâi. Saru zuu zeŋgât sunum, zo ŋâi. 40 Oi sumbem a, zen sâkziŋ tobât
ŋâi. Hân a, nen sâkniŋ tobat ŋâi. Sumbem a zeŋgât neule, zo ŋâi. A
neŋgât neule, zo ŋâi. 41 Mirâsiŋ, zâk âsakŋâ tobatŋâ ŋâi. Kâin, zâk âsakŋâ
tobatŋâ ŋâi. Sâŋgelak, zen âsakziŋâ tobatŋâ ŋâi. Oi sâŋgelak âsakziŋ
tobatŋâ kânok buŋâ. Tobatziŋ ŋâi ŋâi zem ariap.
42 Mumuŋan gâbâ zaatzaat, zorat topŋâ yatâ. Hân sâk, zo hangubi, zâk
buŋ upapkât siŋgi. Zaatpap, zorâŋ mân buŋ upap. 43 Hân sâk hangume,
zo bon buŋâ. Zo yenŋâ. Zaatpap, zo bonŋâ sot âsakŋâ neuleŋoot. Hân
sâk hangume, zo lolotŋâ. Zaatpap, zo imbaŋâŋoot. 44 Hanguguŋandâ hân
sâk sot. Zaatzaatŋandâ sumbem sâk sot. Hân sâk ziap, yatik sumbem sâk
ziap.

A saŋgiŋâ Adam sot a uŋakŋâ Kristo.

45 Kembugât ekabân den ŋâi itâ kulemgune ziap,
"A kândom muyageip, Adam, zâk um dâpŋoot op zaat ândeip. A bet
muyageip, zâk ko Kaapum sot ândiândi mariŋâ op ândiap."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

46 Sumbemân gâbâ gok, zâk kândom hânân ge mân ândiap. Hânân
gokŋâ zorâŋâ kândom hânân ândeip. Sumbemân gok, zâk bet ge ândeip.
47 A kândom muyageip, zâk Anutuŋâ hânŋâ tuugip, zorat hân a oip. A bet
muyageip, zâk sumbemân gokŋâ. 48 Anutuŋâ hân memŋâ Adam tuugip.
Zâkkât kiurâpŋâ nen yatik hânân gokŋâ muyageniŋgâniŋgâŋ. Sumbemân
gokŋâ a ândiap, yatik sumbemgât siŋgi op ândinat. 49 Nen hânân gokŋâ
tobat urâwen, zo yatik sumbemân gokŋâ, zâkkât tobat minat.

Yesuŋâ taki sumbem sâk minat.

50 Bukurâpnâ, den ŋâi zitâ sa nâŋgânek. Hân sâk zirâŋâ Anutu um
topŋan, sumbemân mân zâi ândibap. Alâalâgiŋ zo ziŋziŋ kâtikŋâ mân
zimbap.
51 Nâŋgânek. Den ŋâi tik zeip, zo sapsum ziŋgâbâ. Nen mân mom
naŋgindâ Kembu Yesuŋâ taki tobatniŋ ŋâi op hâukwâtnat. 52 Lâmun
diŋ sâi kegâk, sinniŋâ kwilitikpamen yatâ, tobat ŋâi utnat. Lâmun diŋ
sâi mumuŋandâ zaatŋâ ândiândi kâtik ândibigât sâkziŋ hâukwapi. Oi
gwâlâ ândinatŋâ hâukwap tobat ŋâi utnat. 53 Sâkŋâ lolot, zinziŋ kâtik
buŋ, zi ândiândi kâtik hâmbâ yatâ gwagori geibap. Mumuŋaŋgât siŋgiŋâ
ândiândi kâtik gwagori geibap. 54 Yatâ âsagei ko den itâ kulemgune ziap,
zo kâtigibap,

"Kembuŋâ mumuŋaŋgât imbaŋâ koi geip. 55 'O mumu, gâ imbaŋâgâ
ikâ? Mumu, gâ nâŋgobangât imbaŋâgâ ikâ taap?'"

56 Mumuŋandâ nâŋgobapkât bâliŋandâ imbaŋâ pindâmap. Oi
Kembugât gurumin denŋâ bâliŋâ imbaŋâ pindi gwâlanteŋsâmap. 57 Ka
mumuŋandâ mân kembu otniŋgâm ândibapkât Anutu sâtâre okŋaŋgânat.
Anutuŋâ Yesu Kristo sâŋgongoi gem tânnâŋgoi ândiândi kâtik muyagien.
Zorat sâm âlip kwâkŋaŋgânat.
58 Zorat op ko bukurâp, zen kâtigem kinbi. Âsâbâŋ Kembugât nep tuum
kâtigibi. Itâ nâŋgâm tuubi, "Kembugât opŋâ nep tuugindâ bon buŋ mân
upap."

Yerusalem zeŋgât siŋgi kât mindubigât sâip.

16 1 Kembugât siŋgi a zeŋgât kât mindunam Galata hânân a kâmutŋâ
kâmutŋâ dâzâŋgowan. Zo yatik upi. 2 Kendon dâp kât tatziŋgap
dâp mirin panetâ tâpap. Yatâ op ândine nâ zeŋgâren ga kâtkât diŋâ mân
sâm kârubi. 3 Nâ zeŋgâren ga a nâŋgâziŋgâne âlip oi zo ekap ziŋgâm
sâŋgonzâŋgua kât zo mem Yerusalem kamânân âibi. 4 Mo nâŋga âlip oi
ninoot ârândâŋ âinat.

Paulo zâk Korinti zeŋgâren âibam narâkŋâ ziŋgip.

5 Nâ Makedonia hânân âi walâm zeŋgâren gâbat. Makedonia hânân
narâk kârep mân ândibat. Yen walâbat. 6 Korinti zeŋgâren gam tâtat

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâme upat motŋâi. Zen sot ândia map narâkŋâ âkâbap. Oi ziŋâ mâtâpkât
betnan mine zoren mo zoren âibat. 7 Nâ narâk ziren yen ga ziŋgit zâmban
âibatkât mân otnigap. Zorat Kembuŋâ nâŋgi âlip oi zeŋgâren gam mâik
ŋâi tâpatkât san. 8 Nâ narâk ziren Epeso kamânân ândia Pentekos kendon
âkâbap. 9 Ziren Kembuŋâ mâtâp patâ mem pâi nep patâ muyagei ziap. Oi
siŋgi âlipkât a kâsa doŋbep ândie.
10-11 Timoteo zâk zeŋgâren gâi buku okŋaŋgâne keŋgât mân op
ândibap. Nâ Kembugât nep tuuman, yatik tuumap. Zorat zâkkât nâŋgâne
mân gibap. Mulun galemgum sâŋgongune um lumbe op nâgâren gâbap.
Nâ zâk sot buku nâmbutŋâ zen ârândâŋ gâbigât mambât ândian.
12 Bukuniŋâ Apolo, zâk bukurâp nâmbutŋâ, zen sot zeŋgâren gâbâpkât
dukum sâŋgongua mân bâbâlaŋ oip. Narâk ziren buŋâ, narâk ŋâin mâtâp
muyagemŋâ zeŋgâren gâbap.

Kembugât den sâsâŋ a hurat kwatziŋgâbi.

13 Zen galem oraŋgâm siŋgi âlip mem kâtigibi. Keŋgâtziŋ buŋâ kâtigem
ândibi. 14 Kut ŋâi ŋâi upme, zo umziŋandâ gâsâyagom upi.
15 Oi bukurâpnâ, den ŋâi sa nâŋgânek. Zen Setepano sot kâmut
gakârâpŋâ, zeŋgât nâŋgâme. Zen Grik hânân kândom Kembugât siŋgi
urâwe. Oi zen Kembugât siŋgi a kore otziŋgâm ândime. 16 A zo sot a
nâmbutŋâ ziŋ yatik nep tuume, zen ziŋgit hurat kwatziŋgâbi.
17 Setepano, Potunato sot Akaiko, zen nâgâren gane umnâ âlip oip.
Korinti zen kârebân ândine zen gebâkziŋan nâgâren gam umâlep
kwatniwe. 18 Nâ sot Korinti a zen ârândâŋ umâlep kwatniŋgâwe. Zorat
zen a yatâ zo zeŋgât nâŋgâne âlip upap.
19 Asia hânân Yesugât kâmutŋâ kâmutŋâ zen Korinti a zeŋgât nâŋgâm
ândie. Akwila sot ambinŋâ Pirisila sot zekât mirin mindume, zen
Kembugât opŋâ sâm sâtâre otziŋgâme. 20 Bukurâpŋâ nâmbutŋâ, zen yatik
sâtâre otziŋgâme. Zen buku muyageyaŋgâm luyaŋgâm upi
21 Paulo, nâ den zi sa bukunâ ŋâiŋâ lâunan gâbâ mem ekabân
kulemgum ândim gâi zi nâ ninak bitnandâ simbup mem den murukŋâ zi
kulemguan.
22 Ŋâi zâk Kembugât âkonzigi simgât siŋgi upap.
Kembuniŋâ Yesu gâ gâban. 23 Kembu Yesugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ
zorâŋ zeŋgâren zimbap. 24 Nâ Yesu Kristogât op umnandâ gâsâzâŋgomap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Korinti a zeŋgât ekap zagâtŋâ Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Mâsop sot sâtâre den.

1 1 Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo orâwan, nâ Paulo sot
bukuziŋ Timoteo, net Korinti kamânân Anutugât kâmut sot Grik
hânân Kembugât siŋgi a ândie, zeŋgât ekap zi kulemgum ziŋget.
2 Anutu Ibâniŋâ sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ
sot um lumbe zeŋgâren zimbap.
3 Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgânat.
Zâk tânzâŋgozâŋgoŋ sot um diim giginâ mariŋâ ândiap. Sâknam umbâlâ
upmen dâp mem sândukŋan kwatniŋgâmap. 4 Anutuŋâ sândukŋan
kwatniŋgâmap, zo yatik bukurâpniŋâ sâknam ândine sândukŋan
kwatziŋgânatkât opmap. 5 Kristo sot pâlâtâŋ oindâ Kristo sâknam
nâŋgip, zo yatik sâknam kwâkŋan ândimen. Oi nen zâk sot pâlâtâŋ
oindâ Anutuŋâ mem sândukŋan kwatniŋgâmap. 6 Neŋgâren sâknam
muyagemap, zo zeŋgâren um sânduk sot kubikkubik muyagibapkât
neŋgâren muyagiap. Um sândukŋâ zo tânzâŋgoi sâknam neŋgâren
muyagemap, zo yatik zeŋgâren muyagei kâtigem ândine umniŋ
sânduksâbap. 7 Nen zeŋgât nâŋgâm itâ sâmen, “Zen nen sot sâknam
ândime, zo yatik nen sot um sânduk nâŋgâbi.”

Kembuŋâ Paulo sot bukurâpŋâ mumuŋan gâbâ mâkâziŋgip.

8 Bukurâpnâ, nen Asia hânân sâknam nâŋgâm ândim gawen. Zen
zorat kwakpegât sa nâŋgânek. Zoren kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ kwâkniŋan
zari ândiândiniŋâ buŋ upap nâŋgâwen. 9 Nen mumuŋaŋgât siŋgi uen
sâm nâŋgâwen. Oi yen mân muyageip. Niiŋ imbaŋâniŋaŋgât nâŋgindâ
yen oi Anutuŋâ a mumuŋan gâbâ mâŋgiziŋgâmap, zâk kânok nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgânatkât zo yatâ muyageniŋgip. 10 Oi zâk mumuŋan
gâbâ mâkâniŋgipŋâ yatik mâkâniŋgâbap. Zâkkât itâ nâŋgâmen, “Sâknam

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

muyageniŋgi mâkâniŋgâbap.” 11 Korinti a zen ko ninâuŋâ betniŋan
minetâ Anutuŋâ mâkâniŋgi zen sot a nâmbutŋâ aksik patâ zorat
zâkkâren sâiwap sâne âlip upap.

Paulo zâk um târârak ândeip.

12 Nen niiŋaŋgât nâŋgindâ âlip opmap, zo itâgât. Nen mân
kâitzâŋgomen. Nen um salek ândeindâ umniŋandâ hân a yenŋâ, zeŋgât
nâŋgânâŋgâ mâtâp, zo mân nâŋgâm ândiwen. Buŋâ. Anutuŋâ tânnâŋgoi
âlipŋâ ândiwen. Zo a torenŋâ zeŋgât mâteziŋanâk buŋâ, Korinti a
zeŋgâren yatik ândimŋâ kâtigiwen.
13-14 Yesu gâbap, narâk zoren zen neŋgât op sâtâre upigât sot neŋgoot
yatik zeŋgât op sâtâre utnatkât den zi kulemgum ziŋgen. Oi den
kulemguen, zorâŋ yâmbâtŋâ buŋâ. Aksik sâlâpkum nâŋgâbi. Nâ nâŋgan.
Zen den zo aksik nâŋgâbi. Zo den muyap. Mârum torenŋâ âlip nâŋgâwe.

Pauloŋâ sarâ mân sâmâip.

15 Kândom nen buku op ândinat sâm nâŋgâm nâ zeŋgâren gam umâlep
kwatziŋgâbatkât sâwan. 16 Oi ga ziŋgitŋâ Makedonia hânân âibatkât
sâwan. Oi zoren ândim puriksâm Korinti a zeŋgâren dum gam umâlep
kwatziŋga ziŋâ sâŋgonnone Yudaia hânân âibatkât nâŋgâwan.
17 Korinti a zeŋgâren gâbat sâmŋâ mân gâwan. Zorat nâgât dap nâŋge?
Nâ um zagât op den yatâ sâwan? Nâ um kâtik a yatâ op um zagât opŋâ
zeŋgâren gâbat sâmŋâ birâm mân gâwan? Nâ yatâ buŋâ. Nâ mem
birâbirâ mân opman. 18 Ibâniŋ Anutu, zâkŋâ sâi kâtikkâtigiŋ ândiapkât
den sâindâ dap op bon buŋ upap? 19 Anutugât nanŋâ Yesu Kristo, zâkkât
den siŋgi nâ sot Siliwano sot Timoteo, niŋâ dâzâŋgowen. Zo bonŋâ sot
nâmbutŋâ yenŋâ mân oip. Buŋâ. Yesugât den bonŋigâk. Yesuŋâ den
sâi kâtigemap. 20 Anutuŋâ den sâm kâtigeip, zorat bonŋâ Yesugâren
ziap. Zorat op Yesugât perâkŋak sâm Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâmen.
21 Anutuŋâ sâi nen sot zen ârândâŋ Yesu sot pâlâtâŋ op kâtigimen. Anutu
zâk zikŋak gâsum sâlâpnâŋgoip. 22 Oi zâkŋak târotâroŋaŋgât undip
Kaapumŋâ umniŋan pâip. Oi Kaapumŋâ umniŋan ândim Kembuŋâ
tânnâŋgobapkât den umniŋan sâm muyagemap.
23 Zeŋgâren gâbat sâmŋâ mân gâwan, zorat sa nâŋgânek. Nâ Korinti
kamânân ga den nep ziŋgâm umbâlâ kwatziŋgâbatkât mân gâwan. Den
zo Anutuŋâ nâŋgi perâkŋak san. 24 Niŋâ zeŋgât a kutâ utnatkât mân
sâmen. Zeŋgâren umâlep muyagibapkât berân miaŋgâm nep tuumen. Zen
nâŋgâm pâlâtâŋân kâtigem kinze, zo nâŋgan.

Pauloŋâ Korinti kamânân mân âbureip, zorat den.

2 1 Umnandâ itâ nâŋgâwan, “Zen umbâlâ upegât zeŋgâren dum
zagâtŋâ mân gâbât.” 2 Nâ itâ nâŋgâwan, “Nâŋâ den sa umbâlâ utne

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

waniŋ ziŋ umâlep kwatnibi?” 3 Nâ zeŋgâren ga umâlep kwatnibigât
otnigip. Ka zeŋgâren ga umbâlâ kwatnibegât um girem den kulemgum
kwatziŋgâwan. Umnandâ itâ nâŋgâwan, “Umnan sâtâre muyagei
zeŋgâren zo yatik sâtâre muyagibap.” 4 Ka umnâ bâliŋ oi isemŋâ ekap zo
kulemgum ziŋgâwan. Sâknam sot umbâlâ kwatziŋgâbatkât buŋâ. Umnâ
zeŋgâren kinmap, zorat topŋâ tirâpzâŋgobatkât orâwan.

A ŋâiŋâ bâliŋ oip, zorat den.

5 A ŋâi bâliŋ op umbâlâ muyageip, zorat ninâ umbâlâ orâwangât mân
san. Korinti a nâmbutŋâ zen umbâlâ muyagiwe. Oi umbâlâ zo pisuk
kwâkziŋan zarip. 6 A doŋbepŋâ a zo kubikŋaŋgâwe, zorat nâŋga âkap.
7 A zo umbâlâ ândim tâmbetagobapkât tosaŋâ birâm um diim gibapkât
den dukubi. 8 Buku okŋaŋgâbigât san. 9 Nâ mâsikâm topziŋ ikpatkât
ekap kulemgum ziŋgâwan. Zen dinnâ lubi mo mân lubi sâm kulemgum
ziŋgâwan. 10 Itâ sa nâŋgânek. A ŋâi zâk nâgâren bâliŋ mân oip. Nâ dap
dabân yatâ tosaŋâ birâbat? Zâk tosaŋâ buŋâ. Ka zen a ŋâigât tosa birâne
nâŋgoot yatigâk birâbat. Zen âlip upigât nâ Yesugât nep a op Kristogât
mâteŋan tosa zo biran. 11 Sataŋŋâ kâitnâŋgom tâmbetnâŋgobapkât yatâ
upmen. Zâkkât orot mâmeŋâ, zorat mân kwakmen. Âlip nâŋgen.

Siŋgi âlip, zo wârân âlipŋâ yatâ.

12 Nâ Taroa kamânân gam Kristogât siŋgi âlip sâbatkât umnâ bâbâlaŋ oip.
Kembuŋâ nep zo muyagem nigi, zo tubat sâm kubikaŋgâwan. 13 Ka bukunâ
Tito zâk Korinti a zeŋgâren gâbâ mân kek âbureipkât umnâ âbamgwâbam oi
uŋgeuŋge orâwan. Yatâ op a zâmbamŋâ Makedonia hânân âiwan.
14 Opoŋ, Kristo sot pâlâtâŋ op kâtigem ândim Yesugât siŋgi âlip, zo a
dâzâŋgom naŋgindâ a doŋbep nâŋgâne zâkkât itomŋandâ a hânŋâ hânŋâ
zeŋgâren laŋ kârâm âimap. Zorat sâtâre patâ Kembugâren okŋaŋgânat.
15 Nen Kristogât itomŋâ âlip yatâ upmen. Anutuŋâ zo nâŋgâmap.
Oi a Kembugât siŋgi ândie sot a simgât siŋgi ândie, zen ârândâŋ
nâŋgâbi. 16 Simgât siŋgi, zen siŋgi âlip zo kândâtkom itom zo nâŋgâne
mumuŋaŋgât kârokŋâ yatâ oi birâme. Oi a ândiândiŋaŋgât siŋgi, zen
itomŋâ âlipŋâ zo nâŋgâne ândiândigât wârân yatâ oi ândime.
Yesugât siŋgi sâsâŋâ, zo nep zâizâiŋ sot nep yâmbâtŋâ. Nen niiŋ imbaŋan
nep zo tuugindâ yâmbâtŋâ upap. Ka Kembugât Kaapumŋâ betniŋan mei nep
zo tuugindâ bâbâlaŋ upap. 17 Nen a nâmbutŋâ ziŋâ upme, yatâ mân upmen. A
doŋbepŋâ zen aŋgâgwaŋgâ a yatâ op kât minam Anutugât den sâme. Nen ko um
târârak ândim Anutugât sâtkât Anutu mâteŋan Kristogât den siŋgi târârak sâmen.

Korinti a zen ekap Pauloŋâ kulemgoip, zo yatâ.

3 1 Zen neŋgât dap nâŋge. Zen neŋgât dum zagâtŋâ itâ se? “Zâizâiŋ op
den se.” A nâmbutŋâ upme, zo yatâ op zeŋgâren gam topniŋaŋgât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ekap tirâpzâŋgonatkât se? Mo zen topniŋaŋgât ekap kulemgune ŋâi
pindânatkât se? 2 Yatâ mân utnat. Topniŋaŋgât ekap, zo zen. Niŋâ Korinti
zeŋgâren nep tuugindâ bonŋâ âsagei a zen ek nâŋgâme. Nep zorat
bonŋâ topniŋ muyagemap. Den Korinti a zeŋgât umziŋan kulemguwen,
zo a aksik ziŋ ek sâlâpkum nâŋgâme. 3 Nen umniŋandâ saaziŋgâm
zeŋgâren nep tuugindâ Kristogât ekap yatâ urâwe. Topŋâ muyap ziap.
Ekap zo simbupŋâ mân kulemguwen. Zo Anutu ândiândi mariŋâ, zâkkât
Kaapumŋâ kulemgoip. Kârân mân kulemgoip. A umŋan kulemgoip.
4 Kristogât op Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm zeŋgât yatâ
nâŋgâmen. 5 Siŋgi âlip nep, zo zâizâiŋ. Niiŋak nep itâ zo mân tuubem
yatâ. Zorat niiŋak itâ mân sânat, “Niiŋ imbaŋâyân tuugen.” Buŋâ.
Anutuŋâ tânnâŋgoi tuumen. 6 Kembugât nep a ândimen, zo itâgât.
Anutuŋâ târotâro uŋakŋaŋgât nep a mem kubikniŋgip. Târotâro uŋakŋâ,
zo sâŋgiŋâ simbupŋâ kulemgoip, zo yatâ buŋâ, Kaapumgât nep. Gurumin
den Moseŋâ mârumŋan kulemgoip, zorâŋ nâŋgomap. Ka Kaapumŋâ
ândiândi muyagem niŋgâmap.
7 Târotâro sâŋgiŋâ, zo kârân kulemgoip. Zo âsakŋoot muyagei Moseŋâ
meip. Zorat Mose si sâŋgânŋâ âsakŋoot oi Isirae a, ziŋâ dap op ek
naŋgâbe? Oi âsakŋâ zo zinziŋ kâtik buŋâ. 8 Târotâro uŋakŋaŋgât âsakŋâ
zorâŋ sâŋgiŋâ wâlap. Târotâro uŋakŋâ zorat mariŋâ Tirik Kaapum.
9 Târotâro sâŋgiŋandâ tosaniŋ sapsumap, zo âsakŋâ giginâ. Ka târotâro
uŋakŋâ, zorâŋâ târârakŋâ muyageniŋgâmap. Oi zorat âsakŋandâ
walâm ba zariap. 10 Târotâro sâŋgiŋaŋgât âsakŋâ zo âsagei uŋakŋaŋgât
âsakŋandâ âsagem kwâtepkoi buŋ uap. 11 Zinziŋ kâtik buŋ, zo mârum
âsakŋoot âsageip. Oi zinziŋ kâtikŋâ, zorat âsakŋandâ walâmŋâ patâ uap.

Um ekapniŋ zo Kembuŋâ olaŋmap.

12 Târotâro uŋakŋaŋgât âsakŋâ zo zinziŋ kâtik zem zâimâmbap sâm
um bâbâlaŋ op siŋgi âlip keŋgât buŋ sâmen. 13 Mose yatâ mân upmen.
Moseŋâ târotâro sâŋgiŋaŋgât den zo Kembugâren gâbâ memŋâ Sinai
bâkŋan gâbâ gem a ziŋâ âsakŋâ zinziŋ kâtik buŋâ, zo mân ikpigât si
sâŋgân kwâtepkoip. 14 Isirae a zen um kâtik urâwegât târotâro sâŋgiŋâ
ekapŋoot sâlâpkum topŋâ mân nâŋgâm ândim gawe. Oi ekap zo um kâtik
zeŋgât umziŋan tok ziap. Kristo kânokŋâ ekap zo olaŋbap. Kristoŋâ ekap
zo olaŋi nâŋgânâŋgâziŋ pâroŋsâi Kembugât den zorat topŋâ âlip nâŋgâbi.
15 Perâkŋak, Isirae a zen um kâtik op mârumŋan gâbâ Mosegât den
sâlâpkum gawe. Oi umziŋan ekapŋoot ziap. 16 Kembugât ekabân Moseŋâ
oip, zorat den ŋâi itâ ziap,

> “Kembu mâte okŋaŋgâbâ sâm si sâŋgânŋâ kwâtepkoip, zo mem pam
> Kembu mâte okŋaŋgâmâip.”

Zorat itâ nâŋgâmen. A ŋâi Kembugâren mâte oi Kembuŋâ a zorat
um nâŋgânâŋgâŋâ mâtâp mimbap. 17 Kembu san, zo Kaapumgât op

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

san. Oi Kembugât Kaapum a ŋâigâren tâi dumun buŋ ândibap. 18 Oi
Kembugât siŋgi a, nen aksik si sâŋgânniŋ ekap buŋ ziapkât Kembugât
âsakŋâ ek nâŋgâmen. Kembugât holi tobat yatâ utnatkât kubikniŋgâm
ândiap. Kubikniŋgâm âsakŋâ ka âsakŋâ niŋgâm zâibap. Kembuŋâ nep zo
neŋgâren tuumap. Oi Kembu san, zo Kaapumgât op san.

Siŋgi âlip zo ekapŋâ buŋ.

4 1 Kembu zâk tânnâŋgom Kristo âsakŋaŋgât den siŋgi âlip zo
sânatkât sâm niŋgip. Nep yatâ zo sâm niŋgipkât umniŋandâ mân
lorimen. 2 Kut ŋâi ŋâi aŋunŋoot, mân orotŋâ, zo kândâtkumen. Den
sarâ mân sâmen. Anutugât den mân gulipkumen. Buŋâ. Nen Anutugât
mâteŋan den bonŋâ sâmen. Nen yatâ oindâ a nâmbutŋâ ziŋâ topniŋâ ek
nâŋgâme. 3 Den siŋgi sâmen, zo ekapŋoot uap oi ko tâmbetagoagoŋaŋgât
siŋgi zeŋgât umziŋan ekapŋoot opmap. 4 A nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋâ zen
hân zirat a kutâ, Sataŋŋâ umziŋ dooŋgoi dap yatâ Kristo âsakŋaŋgât
den siŋgi âlip zo nâŋgâbe. Nen itâ nâŋgâmen. Kristo zâk Anutugât holi
tobat yatâ ândiap. 5 Den dâzâŋgomen, zo niiŋ siŋgi buŋâ. Yesu Kristo zâk
Kembuniŋâ ândiap sâmen. Oi nen Yesugât opŋâ zeŋgât kore mâman a op
ândien. Nen zo yatâ dâzâŋgomen. 6 Mârumŋan hân ŋâtâtik zei Anutuŋâ
sâi âsakŋandâ âsageip. Oi yatigâk umniŋan âsakŋâ pâip. Oi Kristogât si
sâŋgânŋan Anutugât âsakŋâ zei ikmen.

Paulo zâk mâsimâsikâyân mân loreip.

7 Imbaŋâ zi niiŋan buŋ, Anutugâren ziap. Zorat topŋâ âsagibapkât
umgât gom sambe âsakŋâŋoot zo âmaŋ hânŋâ tuutuuŋ neŋgâren pâip.
8 Oi nen sâknam top top kwâkŋan ândim mân lorimen. Gin mandu yatâ
ândim mân nâŋgâm kwâkâ upmen. 9 Nen itâ nâŋgâmen, “A zen nâŋgom
sâknam niŋgâne Anutuŋâ mân birâniŋgap. A ziŋ nâŋgom mem ŋâi
ŋâi otniŋgâne mân mumen.” 10 Yatâ opŋâ sâkniŋan Yesugât mumuŋâ,
zo yatâ muyagei ândimen. Oi Yesugât ândiândiŋ, zo yatik sâkniŋan
muyagibapkât zo yatâ âsagiap. 11 Nen gwâlâ ândeindâ Yesugât opŋâ a
ziŋ gwâlâ nâŋgom hannâŋgonam sâme. Yesu ândiândiŋaŋgât imbaŋâ zo
sâkniŋan muyagibapkât yatâ otniŋgâme. 12 Oi itâ ziap. Korinti a zeŋgâren
Yesu ândiândiŋaŋgât imbaŋandâ nep tuugi bonŋâ âsagibapkât nen
mumuŋaŋgât siŋgi yatâ op ândim nep tuum ândimen.

Paulo zâk Kembu sot pâlâtâŋ op nepkât âkon mân oip.

13 Nen siŋgi âlipkât nep tuum sâknam nâŋgâm sândândeŋ kârâm tuum
ândimen. Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,
“Nâ Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm den sâman.”
Oi nen den kulem zorat dâp Kaapumŋâ aleniŋgi Kembu nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm den sâmen. 14 Nen itâ nâŋgâm kwâtâtimen.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kembuŋâ Yesu mâŋgeip, zâk zo yatik Yesu sot mâŋginiŋgâm Korinti a
zen sot ârândâŋ zikŋâ kiŋ topŋan nâmbari ândinat. 15 Nen zo zeŋgât
sâm nep yatâ upmen. Kembugât den laŋ kârâm ari a doŋbepŋâ nâŋgâm
Anutu sâtâre okŋaŋgâne zorâŋâ târokwâi târokwâi zem zâibap. Yatâ utne
Anutugât kutsiŋgiŋandâ patâ op sambâlem laŋ kârâbap.

Hânân sâknam, zorâŋ giginâ.

16 Hânân sâknam kwâkŋan ândim umniŋ mân lorimen. Buŋâ. Nen itâ
nâŋgâmen. Nen hânân zi ândim imbaŋâniŋ diim gei sâkniŋ loremap.
Umniŋ ko Kembuŋâ sirâmŋâ sirâmŋâ tângui kâwaliŋoot kinmap. Kubigi
uŋakŋâ opmap. 17 Hânân sâknamniŋâ zo narâk kârep buŋâ. Sâknam zo
kubikniŋgi bet hâuŋâ âlipŋâ, yâmbâtŋâ sot zinziŋ kâtikŋâ, âsakŋoot, zo
zemniŋgâbap. 18 Kut ŋâi ŋâi muyap, zoren umniŋâ mân pâmen. Kut ŋâi
ŋâi tik ziap, zoren umniŋâ pâindâ muyageniŋgâbap. Kut ŋâi ŋâi ikmen,
zen zinziŋ kâtik buŋâ. Kut ŋâi ŋâi mân igikŋâ, zorâŋ zinziŋ kâtikŋâ uap.

Silepniŋ kândaŋâ Kembuŋâ mirâ kâtikŋâ muyagem niŋgâbap.

5 1 Nen itâ nâŋgâmen. Nen hân sâkniŋ mem ândimen, zi silep yatâ
dâŋduŋsâi birânat. Oi Anutuŋâ mirâ kâtikŋâ sumbemân muyagem
niŋgâbap. Mirâ zo betŋâ mân tuutuuŋâ. Zinziŋ kâtik ŋâi zo muyagem
kinzap. 2 Oi nen sumbemân mirâ zo minatkât âkŋâle opŋâ zorat
nâŋgânâŋgâyâk ândien. 3 Um dâpniŋaŋgât sâk pâkeŋâ buŋ opapkât
nâŋgâmen. Sumbemân sâk uŋakŋâ minatkât nâŋgâm ândimen. 4 Hân
sâkniŋoot ândim nâŋgâm kwâkâ upmen. Hân sâkniŋ zi buŋ upapkât
mân otniŋgâmap. Buŋâ. Sâk uŋakŋâ hâukwatnatkât otniŋgâmap. Sâkniŋ
mumuŋâ zi tâi ândiândigât sâk uŋak hâukwâtnat sâmen. 5 Nen yatâ
utnatkât Anutuŋâ kubikniŋgap. Zâk târotârogât undip Kaapumŋâ niŋgip.

Nen hânân kwande yatâ ândimen.

6 Nen zorat op nâŋgâm ândimen. Oi itâ nâŋgâmen. Nen hân sâkniŋan zi ândim
Kembu sot mân ândimen. 7 Narâk ziren umŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwap ândimen.
Bonŋâ mân ek nâŋgâmen. 8 Oi laŋ nâŋgâm bâbâlaŋ kwap ândimen. Hân sâkŋâ
hân kwande ândiândiŋ, zo birâm Kembu sot ândiândiŋ, zorat âkŋâlimen. 9 Hân
kwande ândiândiŋ mo zâk sot ândinat zo ko itâ nâŋgâm ândimen. Kembuŋâ
niŋgiri âlip upapkât târârak ândinat. 10 Itâ nâŋgâmen, "Kembu Kristo zâk den
sâm kwâkâkwâkâŋ târarân tâi nen pisuk patâ mâteŋan kirindâ hâuŋaŋgât den
sâm mâkâniŋgâbap. Âlipŋâ mo bâliŋâ zorat hâuŋâ zikŋik zikŋik niŋgâbap. Hân
sâgân ândim kut ŋâi ŋâi upmen, zorat dâp hâuŋâ niŋgâbap." Zo yatâ nâŋgâm orot
mâmeniŋ kubikŋâ târârak ândinat. 11 Oi Kembugât keŋgât op ândeindâ a orot
mâmeziŋ kubik Kembu sot buku upigât dâzâŋgomen.

Anutuŋâ umniŋâ ek topniŋ nâŋgâmap. Oi Korinti a zen yatik
umziŋandâ topniŋ nâŋgâbigât otniŋgap. 12 Nen itâ mân nâŋgâmen. Nen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

niiŋ kutniŋâ mem zaatnat. Oi ziŋâ nâŋgâniŋgâne a âlip upap. Yatâ buŋâ.
A dinnâ mân lum zâizâiŋ upme, zeŋgât mâteziŋan Korinti a, zen neŋgât
siŋgi sâm aŋun mân upigât den zi sâm kulemgum ziŋgen. Zâizâiŋ a yatâ
zorâŋ a topziŋ mân nâŋgâm sâtŋak sâme. Zen neŋgât dum zagâtŋâ itâ se?
"Sâk mâpâmâpâse den sâme." Zen ko topniŋ âlip nâŋge. 13 A ziŋ topniŋ
mân nâŋgâm niŋgiri um gulip op ândimen yatâ oi ko Anutu nepŋaŋgât
op um gulip upmen. Mo a ziŋ neŋgât nâŋgâne umniŋ târârak ziap yatâ oi
zeŋgât op upmen.

14 Nen itâ nâŋgâmen. Kânokŋâ aksik neŋgât hâuniŋâ moip. Zo
nâŋgâmŋâ itâ nâŋgâm kwâtâtimen. Kristo umŋandâ doŋbep gâsânâŋgom
ândeipŋak ândiap. Oi zo yatâ nâŋgâmŋâ dabân yatâ kwâimbâŋaŋgâm
kândâtkunat? Zo yatâ utnatkât dâp buŋâ. Kristo, zâk neŋgât hâuniŋ
moipkât nen aksik muwen yatâ uap. 15 Aksik neŋgât hâuniŋ moip, zorat
topŋâ itâ. Ândiândi ândinat, zo niiŋaŋgât opŋâ buŋâ. Hâuniŋâ momŋâ
zaarip, zâkkât op ândinat.

16 Zorat narâk ziren a laŋ mân ziŋgitŋâ umŋâ birâziŋgâziŋgâŋ, zo
mân utnat. Mârum Kristo zâkkât sâk tobat ekŋâ topŋâ mân nâŋgâm
sâtŋak sâwen. Narâk ziren ko yatâ mân utnat. A ŋâigât topŋâ mân
nâŋgâmŋâ sâtŋak mân sânat. 17 Nen itâ nâŋgen. A ŋâi Kristo sot pâlâtâŋ
opmap, zâk a uŋakŋâ opmap. Kut ŋâi ŋâi sâŋgiŋâ zo buŋ oi Anutuŋâ
uŋakŋâ muyageip. 18 Kut ŋâi zo Anutuŋâ sâi muyageip. Zâkŋâ sâi
Kristoŋâ diiniŋgi nen Anutu sot buku urâwen. Oi nen nep tuugindâ a
nâmbutŋâ zen Anutu sot buku upigât nep zo sâm niŋgip. 19 Nep zorat
diŋâ dâzâŋgomen, zo itâ. Anutuŋâ Kristo sot ândimŋâ a zâk sot buku
utnatkât mâtâp muyageip. Oi tosaniŋ birip. A zen Anutu sot buku upigât
dâzâŋgom ândinatkât nep diŋ zo sâm niŋgip. 20 Zorat nen Kristogât den
sâsâŋ a op Anutugâren gâbâ den mem a itâ dâzâŋgomen, "Zen Kristogât
opŋâ Anutu sot buku upi." 21 Neŋgât opŋâ Anutuŋâ sâi Kristoŋâ bâliŋâniŋ
mem tosaŋoot oip. Itârâŋ nen zâk sot pâlâtâŋ opŋâ Anutu târârak
ândimap, zo yatâ utnatkât yatâ oip.

Paulo zâk Anutugât a ândim nepŋâ tuugi bon âsageip.

6 1 Nen Anutugât berân mâme a ândimŋâ itâ dâzâŋgomen.
Anutugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ zo zeŋgâren bon buŋ opapkât
umziŋ galem oraŋgâm ândibi. 2 Anutuŋâ itâ sâi Kembugât ekabân
kulemguwe,

> "Narâk parâwan, zoren nâŋgâgiwan. Bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâziŋgâŋ
> narâkŋan bekan mewan."

Nâŋgânek. Narâk pâip zo zi sot bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâziŋgâŋ
narâkŋâ zi.

3 A ziŋ nen sot nepniŋ sâm bâliŋ kwatniŋgâbegât Kembugât mâtâbân
bagibegât pâke mân pamen. A pisuk ziŋâ Kembugât siŋgi upigât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otniŋgâmap. 4 Nen Anutugât kore a ândimen. Zorat topŋâ muyagibapkât
itâ upmen. Sâknam kwâkŋan ândim mân lorimen. Kiom minniŋgâne
sâsâlim ândimen. 5 Kâmbamŋâ nâŋgone sâsâlim ândimen. Tâk namin
nâmbane tapmen. Kâsa osetziŋan ândimen. Nepkât sâknam zo nâŋgâm
sâtkum ândimen. Um wâgân ândimen. Nalem buŋ ândimen. 6 Tosa buŋ
ândimen. Nâŋgânâŋgâniŋoot ândimen. Um sânduk ândimen. A buku
otziŋgâmen. Tirik Kaapum sot ândimen. A buku otziŋgâziŋgâŋ bonŋâ
ândimen. 7 Den bonŋâ sâmen. Anutugât imbaŋan ândimen. Târârak
ândiândiŋaŋgât kâlâu bongen mem yaŋgâgen sâiwa mem kinmen.
8 Sâm âlip sot aŋun oserân ândimen. A nâmbutŋandâ neŋgât nâŋgâne
sarâ opmap. Ka nen sarâ a buŋâ. A bonŋâ. 9 A ziŋ neŋgât nâŋgâne gei
kutsiŋginiŋoot ândimen. Zen neŋgât mumuŋaŋgât siŋgi ândie sâne nen
gwâlâ ândimen. Ziŋ nâŋgone mân mumen. 10 Zen neŋgât nâŋgâne umbâlâ
a opmap. Ka nen sâtâre a ândimen. Zen neŋgât nâŋgâne a kanpitâ opmap.
Ka nen a nâmbutŋâ kut ŋâi ŋâi betziŋan mimen. Zen neŋgât nâŋgâne
yenŋâ opmap. Ka umgât gom sambe patâ zemniŋgap.

Paulo zâk Korinti a zeŋgât umŋâ kirip.

11 O Korinti a, umniŋâ zeŋgârâk kiri lâuniŋ bâbâlaŋ uap. 12 Umniŋandâ
sipapzâŋgowen. Zen ko umziŋ dooŋgune zeŋgâren buku orotŋâ zo
bituktâ ziap. 13 Oi nâ nan bârarâpnâ itâ dâzâŋgobâ. Zen umziŋaŋgât
mâtâp mem pane patâ op zimbap.

Bâliŋâ sot âlipŋâ, zet buku buku mân upabot.

14 A um kâtik zen nakziŋ lune mân betziŋan mimbi. Târârak sot
gâŋgoŋâ, zet dap op buku buku upabot? Mo âsakŋâ sot ŋâtâtik, zet dap
op târotâro upabot? 15 Kristo sot Sataŋ, zet dap op um kânok upabot?
Yesugât kâmut sot um kâtik a, zen dap op um kânok upi? 16 Mo Anutugât
namâ sot lopiogât namâ, zet dap op târoyagobabot? Nâŋge. Anutugât
ândiândiŋaŋgât namâ, zo nen. Kembugât siŋgi a nen lopio mâpâsime,
zeŋgâren mân târokwatziŋgânat. Zorat Anutuŋâ itâ sâi Kembugât ekabân
kulemguwe,

> " 'Nâ osetziŋan sot umziŋan tâtat mâme upat. Oi nâ Anutuziŋâ op
> ândia zen arâpnâ op ândibi. 17 Zorat um kâtik zen sot pâlâtâŋ mân
> ândibi. Zen umziŋ sumun opapkât galem oraŋgâm upi. Yatâ utne
> nâ gâsuziŋgâm galem otziŋgâbat. 18 Oi nâ zeŋgât ibâ ua zen nan
> bârarâpnâ op ândibi.' Kembu, imbaŋâ mariŋandâ den yatâ sap."

Paulo zâk Korinti a umziŋ mân aŋgân kârâbigât dâzâŋgoip.

7 1 Bukurâpnâ, Anutuŋâ yatâ sâm, sâm kâtigeipkât kut ŋâi ŋâiŋâ
umniŋ sumunkomap, zo saŋgon kubikŋâ târârakkât mâtâbân
ândinat. Oi Anutu hurat kwâkŋaŋgâm um salek ândinat. 2 Korinti a, zen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

umziŋandâ mân aŋgân kârâniŋgâbi. Nen zeŋgâren kut ŋâi ŋâi bâliŋ, zo
mân urâwen. Oi kut ŋâi ŋâiziŋâ mân tâmbetkuwen. Oi kut ŋâi ŋâiziŋâ
mân kâmbu miwen. 3 Nâ den sâm bâliŋ kwatziŋgâm mân san. Nâ mârum
itâ sâm dâzâŋgowan. Umniŋandâ kâpizâŋgomen. Zen sot munat mo
ândinatkât nâŋgâmen. 4 Umnandâ itâ nâŋgan. Zen âlipŋâ upi. Nâ zeŋgât
op sâtâre den sâman. Nâ yatâ nâŋgâm umnâ diim giap. Sâknam kwâkŋan
ândim sâtâre muyageman.

Paulo zâk Korinti zeŋgât siŋgi nâŋgâm umŋâ âlip oip.

5 Makedonia hânân gamŋâ Korinti a zeŋgât umniŋ giremâk oi
nâŋgâm kwâkâm ândiwen. Oi dabân sâk sânduk ândibem? Zoren
sâkniŋaŋgât siŋgi kâmbam sot sâknam. Umniŋaŋgât keŋgât. Kut ŋâi yatâ
zo muyageniŋgâwe. 6 Ka mandu betziŋan memap, Anutu, zâkŋâ Tito
sâŋgongoi Korinti a zeŋgâren gâbâ âburem gâi umniŋ diim geip. 7 Oi
âbureip, zorarâk buŋâ. Ziŋâ umâlip den dukuwe, zo mem gâi nâŋgâm zâk
sot umniŋâ âlip oip. Zen nâgât den nâŋgâm a bâliŋâ oip, zorat umbâlâ
op ândiwe sot nâgât opŋâ nepziŋ tângune zaatmap. Zorat siŋgi dâtnogi
nâŋgâm umâlep patâ orâwan.

Korinti a ziŋ umbâlâ mâik ŋâi nâŋgâmŋâ âlip urâwe.

8 Nâ mârum ekap kulemgum ziŋgâm umbâlâ muyageziŋgâwan,
zorat umnâ mân bâliap. (Ekap kulemguwan, zorat perâkŋak umbâlâ
nâŋgâwan.) Zi ko nâŋgan. Narâk pâŋkânok umbâlâ muyageziŋgâwan.
9 Umâlip nâŋgan, zo umbâlâ urâwe, zorat buŋâ. Zen umbâlâ op umziŋ
melâŋâwe, zorat umnâ âlip uap. Zen umbâlâ bâbâlaŋ nâŋgâmŋâ umziŋ
kubikaŋgi âlip upigât Anutuŋâ nâŋgâziŋgi âlip oip. Dinniŋandâ zeŋgâren
âi mân bâliŋ oip. 10 Wangât, umbâlâ bâbâlaŋ zorâŋ agât umziŋ melâŋi
aŋâ âlip upme, zorat. Umbâlâ yatâ zo muyagibapŋâ bet nâŋgi mân bâliŋ
upap. Umbâlâ bâliŋâ ko zorâŋâ um kâtik a muyageziŋgi tâmbetagobi.
11 Nâŋgânek. Umbâlâ nâŋgâwe, zorâŋ zeŋgâren bonŋâ muyageip.
Umziŋ bâliŋ oi um kârâp muyagiwe. Zorat topŋâ itâ. Top lâku sot
tosa hâuŋaŋgât keŋgât opŋâ kubikaŋgâwe. Nen zeŋgât nâŋgindâ âlip
upapkât a zo kubikŋaŋgâwe. Kut ŋâi zo yatâ muyageip, zo bâliŋâ
kwâimbâkwâimbâŋ zo zeŋgâren mân ziap, zorat topŋâ muyageip.
12 Mârum ekap kulemgum ziŋgâwan, zo a bâliŋâ oip, zâkkât buŋâ. Mo
bâliŋâ okŋaŋgâwe, zâkkât op buŋâ. Den dâzâŋgoindâ Anutu mâteŋan sât
luluziŋaŋgât topŋâ muyagibapkât ekap zo kulemgum ziŋgâwan. 13 Oi zen
yatâ op umniŋ diim giwe.

Korinti a ambân ziŋ Tito umâlep kwâkŋaŋgâwe.

Oi umniŋ sânduksâip, zorik buŋâ. Zen Tito umâlep kwâkŋaŋgâne
âburei nen doŋbepŋâ nâŋgâm sâtâre urâwen. Zen yatâ opŋâ Tito umŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

diim giwe. 14 Nâ mârumŋan sâm bâbâlaŋ kwatziŋgâm Tito itâ sâm
dukuwan. Oi den zo bon buŋ mân oip. Zeŋgât op den sâwen, zo bonŋâ op
naŋgip. Zo yatik Tito zeŋgât sâm âlip den dukuwan, zo bonŋâ oip. 15 Tito
zâk zeŋgâren gâi sâk kâik urâwe. Yatâ opŋâ hurat kwâkŋaŋgâm sâtŋâ
lum buku okŋaŋgâwe. Zâk zorat nâŋgâm umŋandâ zeŋgârenâk kinmap.
16 Nâ ko zeŋgât opŋâ um girem mân op ândibat, zorat umnâ âlip uap.

Makedonia hânân Yesugât kâmut ziŋ kât minduwe.

8 1 Bukurâpnâ, Makedonia hânân kâmutŋâ kâmutŋâ Anutuŋâ tânzâŋgoi
bukuziŋ betziŋan miwe, zorat siŋgi dâzâŋgonâ. 2 Zen sâknam sot
mâsimâsikâyân ândim sâtâre op ândiwe. Kut ŋâi ŋâi doŋbep mân ândim
kanpitâ ândimŋâ laŋ bukurâpziŋ betziŋan minam kât doŋbep minduwe.
3 Nâ zeŋgât nâŋgan. Zen tâtziŋgip dâp parâwe. Zen ziiŋik um bâbâlaŋâk
urâwe. 4 Niŋâ mân sâindâ ziiŋak Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen
betziŋan mimbigât sâm kâtigem dâtnowe. 5 Oi kut ŋâi ŋâi bâbâlaŋ upi
sâindâ zen walâm uŋânâk itâ urâwe. Kândom umziŋâ Kembugâren pane
kiri nen aksik Anutugât opŋâ umziŋâ neŋgâren pane kirip.

Yerusalem kamânân umâlep muyageziŋgâwe.

6 Yatâ utnetâ Titoŋâ Korinti a zeŋgâren ga kât mindumindu nep tuum
toren birip, zo tuum naŋgâbapkât sâm pindien. 7 Oi nâŋgâm pâlâtâŋ sot
siŋgi âlip den sâsâŋ sot den top nâŋgânâŋgâŋ sot nepkât kâtigime sot
buku otniŋgâme. Kut ŋâi ŋâi zorat bonŋâ muyagiwegât yatik bukurâpziŋ
kamân ŋâin ândie, zeŋgât siŋgi kât mindunam um bâbâlaŋ op tuubi.
8 Den mâtâpŋâ mân ziŋgan. Yesugât kâmut nâmbutŋâ zen um bâbâlaŋ
op kât minduwe. Korinti a zeŋgâren buku orotŋâ zo dap dap ziap, zorat
topŋâ âsagibapkât san. 9 Zen ko Kembuniŋâ Yesu Kristo zâkkât topŋâ
nâŋgâme. Zâk gom sambe mariŋâ ândim neŋgât op zo birâm kanpitâ oip.
Kanpitâ oip, zo nen gom sambe patâ utnatkât yatâ oip.
10 Oi zi ninâ den dâzâŋgobâ. Zo lune âlip upap. Zen kendon ombeŋan
kât mindunam bâbâlaŋ op topkwarâwe. 11 Oi zi târokwap op naŋgâne
bâbâlaŋ urâwe, zorat bonŋâ muyagibap. Kut ŋâi ŋâi zemziŋgap, zorat
dâp pane muyagibap. 12 Um bâbâlaŋ op panetâ Anutuŋâ zeŋgât nâŋgi
âlip upap. Pambi zo itâ. Ŋâi zâk patâ tâkŋaŋgâbap, zâk zo yatik pâmbap.
Mâik ŋâi tâkŋaŋgâbap, zâk zo yatik pâmbap. Zen yatâ upi zo ko Kembuŋâ
nâŋgi âlip upap.
13 Zen kâtziŋ aksik pam naŋgâbigât mân san. Zâk zenâk tânzâŋgobigât
mân san. Zâk zen mo ziiŋâ ârândâŋak gom sambe muyagibigât san.
14 Korinti zeŋgât sikumŋâ narâk ziren Yudaia zeŋgât pu molei kut ŋâi ŋâi
ârândâŋâk zimbapkât san. Oi narâk ŋâin Yudaia zeŋgât gom sambeŋâ
Korinti a betziŋan mei yatigâk ârândâŋâk dâp kânok upi. 15 Zorat
Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Donbep patâ sânduwe, zorâŋâ sambe mân muyagiwe. Bituk sânduwe, zorâŋ pu mân urâwe."

Tito sot bukuzatŋâ buku otziŋgâbigât den.

16 Umnandâ Korinti a zeŋgât gâsâzâŋgomap, zo yatik Titoŋâ umŋandâ gâsâzâŋgomap. Anutuŋâ sâi yatâ âsagiap. Zo yatâ Tito zâkkâren muyagiapkât sâtâre utnat. 17 Nen sâindâ nâŋgip, zorik buŋâ. Zikŋak umŋandâ bâbâlaŋ oi zeŋgâren gâbam sap. 18 Yesugât kâmurân gokŋâ bukuniŋâ ŋâi, zâk ârândâŋ sâŋgonzâkoindâ gabot. A zo Yesugât kâmutŋâ kâmutŋâ, zeŋgâren siŋgi âlip nep tuumap. Zorat zâkkât nâŋgâne âlip opmap. Zâk sot Tito ârândâŋ sâŋgonzâkoindâ gabot. 19 Yesugât a kâmutŋâ kâmutŋâ, ziŋâ a zo betniŋan mimbapkât gâsum sâlâpkuwe. A ziŋ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbigât Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen betziŋan minam kât mindumindu nep zi tuum ândien. Umniŋ zeŋgâren kinzap, zorat nep zi tuumen.

20 Sâm gulip muyagebapkât kât patâ zo a mâteziŋan dâŋ galem upmen. 21 Nen yatâ oindâ Kembuŋak niŋgiri âlip upapkât buŋâ. A ziŋ ârândâŋ neŋgât nâŋgâne âlip upapkât sâmen.

22 Nen a zagât zet sot bukuniŋâ ŋâi sâŋgonzâŋgoindâ ge. A zo narâk nâmbutŋan mâsikâm egindâ kâtigeip. Narâk ziren zeŋgât op nepŋâ tuugi âlip op walâm kâtigiap.

23 Zen Titogât topŋâ nâŋge. Zâk betnan mei ârândâŋ nep tuum kore otziŋgâmet. Bukuzatniŋâ zekât nâŋgâme. Zet kâmut ziŋâ sâŋgonzâkowe. Zet nep tuugitâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâme.

24 Nen Korinti a zen sâm bâbâlaŋ kwatziŋgâmen. Den zo bonŋoot upapkât a zo ganetâ buku otziŋgâne Yesugât kâmut kamân toren toren ândie, ziŋ zo ek nâŋgâbi.

Kât kânŋan pam bet kubikpigât dâzâŋgoip.

9 1 Kembugât siŋgi a Yudaia hânân ândie, zen buku otziŋgâm kât ziŋgâbi, zorat âlip nâŋge. Zorat wangât op doŋbep kulemgum ziŋgâbat? 2 Korinti kamânân gok sot Grik hânân gok Yesugât kâmut ândie, zen kendon ombeŋan bâbâlaŋ op kât mindunam urâwe. Zorat siŋgi Makedonia a dâzâŋgua doŋbepŋâ zeŋgât siŋgi nâŋgâm umziŋ bâbâlaŋ oip. 3 Nâ Korinti a zen sâm bâbâlaŋ kwatziŋgâwan, zo yen opapkât bukurâpnâ sâŋgonzâŋgua Korinti a zeŋgâren gane kât zo mindune âkâbap. 4 Ninak bet Makedonia a nâmbutŋâ zen sot ga kât pâpanŋaŋgât kwakne dinnâ giginâ oi nâ sot Korinti a ambân zen ârândâŋ aŋun upem. 5 Zorat a sâŋgonzâŋgua kândom op ge. Ga takâne umâlepkât kât pambigât dâtnowe, zo pane tâpap. Kât pâpan, zo a sâtŋaŋgât buŋâ. Kât zo umâlepkât Kembugât siŋgi sâm pambi.

Umâlebân kut ŋâi pâpan, zo Anutuŋâ nâŋgi âlip opmap.

6 Den sumbuŋâ ŋâi sa nâŋgânek. Ŋâi zâk nebân kut ŋâi arikŋâ bituk pâmbap, zâk zo yatik bâbâlaŋâk mem nimbap. Oi ŋâi zâk nepŋan kut ŋâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yâmbât kârâm kâmitpap, zâk zo yatik yâmbâtŋik mem nimbap. 7 Zorat
itâ upi. Ŋâi zâk nâŋgâbap dâp yatik kât pâmbap. A sâtkât mân pâmbap.
Kât zo zikŋâ um bâbâlaŋŋaŋgât op pâmbap. A yatâ zo zeŋgât Anutuŋâ
nâŋgâziŋgi âlip upap. 8 Anutu zâk imbaŋâ mariŋândâ imbaŋâŋaŋgât
mâsop minziŋgi gom sambe muyageziŋgi ziiŋâ mem nemŋâ a
ziŋgâziŋgâŋaŋgât op mân kwakpi. 9 Zorat Kembugât ekabân den kulem
ŋâi itâ ziap,

"Aŋâ sikumŋâ kâsâpkum a kanpitâ ziŋgâmap zâkkât orot mâmeŋâ
âlipŋâ zo âkââkâŋâ buŋ zem zâibap."

10 Anutuŋâ arikŋâ muyagem ziŋgi kârâm kâmitme sot bonŋâ muyagem
ziŋgi nime. Ziŋâ kârâm kâmitpigât arikŋâ muyagem ziŋgâm mâsop mei
um bâbâlaŋ op a nâmbutŋâ ziŋgâbigât gom sambe muyagem ziŋgâbap.
11 Yatâ âsagei gom sambeziŋoot opŋâ Kembugât siŋgi a Yudaia hânân
ândie, zeŋgât siŋgi sâm kât neŋgâren pane Yerusalem kamânân mem
âinat. Zen yatâ utnetâ Kembugât kâmut Yudaia hânân ândie, ziŋ zorat
Anutugâren sâiwap sâm mâpâsibi. 12 Ziŋâ Kembugât a kâmut yatâ
otziŋgânetâ pu zo molibap, zorarâk buŋâ. Zorâŋâ sâiwap sâm mâpâsibi,
zorat gom sambe muyagei Anutugâren âi subap. 13 Zen Kristogât siŋgi
âlip nâŋgâm lum ândim umâlepziŋaŋgât op kât zo mindum panetâ
Yerusalem kamânân Kembugât kâmut sot a nâmbutŋâ Korinti a zen
buku târotâro kânok op Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbi. Oi zeŋgât itâ
sâbi, "Korinti a zen siŋgi âlip lunat sâweŋâ lum buku otniwe." 14 Oi
Korinti a zeŋgâren Anutu nepŋaŋgât bonŋâ donbep muyagiapkât umŋâ
sipapzâŋgom zeŋgât op Anutugâren ninâu sâbi. 15 Opoŋ, Anutuŋâ imbaŋâ
tânnâŋgoip. Nen zorat nâŋgindâ walâwalâŋ uap. Nen waniŋŋaŋgât op
yatâ otniŋgap? Zorat mâpâsem sâiwap sânâ.

Hângât kut ŋâi ŋâi, zorâŋ nep bonŋâ mân uap.

10 1 Zi Paulo nâŋâ, Kristo um sândukŋâ op ândeip, yatik um
sânduk sot um giginâ op itâ dâzâŋgua nâŋgânek. Zeŋgâren gâbâ
nâmbutŋandâ nâgât itâ sâme, "Pauloŋâ zi nen sot ândim lumbeŋâ den
dâtnâŋgoip. Ka kârebân âi tap keŋgât buŋ den kâtikŋâ kweraniŋ sâm
kulemgum kwatniŋgâmap." 2 Zeŋgât sa nâŋgânek. Bukurâp, zeŋgâren
ga ândim den kâtik dâzâŋgom kubikziŋgâbatkât mân otnigap. Zeŋgâren
gâbâ a nâmbutŋandâ neŋgât itâ sâme, "Paulo zâk hângât kut ŋâi ŋâi,
zorat nâŋgâm ândimap. Oi hângât imbâŋâ mem nep tuumap." Nâgât yatâ
sâme. A zo zen den kâtik dâzâŋgom kubikziŋgâbatkât umnâ bâbâlaŋ uap.
3 Nen hânân ândiândiniŋ zo perâkŋak ândimen. Oi hânân ândim kâwali
op ândiândiŋ zo sâkkât mâtâp ziap. Zo yatâ mân ândimen. 4 Kâwali
opŋâ ândiândi nep tuumen, zo hânân gokŋâ buŋâ. Zo Anutugât imbaŋâ
kâtikŋâ zorâŋâ kâsa zeŋgât paset kâtikŋâ zo kândaŋmen. Anutugât
imbaŋan kâtigem a um kâtik zeŋgât den bâliŋâ sot sarâ zo koi gemap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Oi zâizâiŋ denŋâ Anutugât den walâmap, zo kom kâbakŋimen. Kristogât
sât luluŋ zorik zimbapkât nâŋgânâŋgâ top topŋâ saam pamen. 6 Zen
sât lulugât bâbâlaŋ utne a nâmbutŋâ zen den birâbirâziŋaŋgât zâŋgom
kubikziŋgânatkât mambât ândimen.

A ŋâiŋâ Paulogât sâi giginâ oip.

7 Mâteziŋan muyap ziap, zo iknek. Zen wangât sâkkât kut ŋâi zorarâk
nâŋgâne bonŋâ opmap? Zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ zikŋaŋgât itâ nâŋgâbap?
Zâk zikŋik Kristogât a bonŋâ ândiap. Zâk itâ nâŋgâbap. Nen yatik
Kristogât a ândien. 8 Kembuŋâ nep tuunatkât gâsum sâlâpnâŋgoip, zo zen
tâmbet zâŋgonatkât buŋâ. Zeŋgâren nep tuugindâ kâtigibigât sâip. Nâ nep
nigip, zorat nâŋga zâizâiŋ oi zâizâiŋ den sâwan. Zorat sâm aŋun mân upat.
9 Nâ ekap kulemgum ziŋgâman, zorat nâŋgâne keŋgât den mân upap.
10 Nâmbutŋandâ nâgât itâ sâme, “Ekabân den yâmbâtŋâ sot kâtikŋâ
kulemgum niŋgâmap. Ka mâte otniŋgap, zo kakbak. Oi den sâsâŋâ,
zo giginâ sâmap.” Nâgât yatâ sâme. 11 A yatâ zo, ziŋâ itâ nâŋgâbi. Nen
kârebân ândim den kulemgum ziŋgâmen, den zorat bonŋâ osetziŋan ga
ândim muyageziŋgâbat.

Nepkât sâk mâme mân upi.

12 A sâk mâme ândime, zeŋgâren nen yatâ zorâŋ dap op târokwap
sâk mâme utnat? A yatâ zorâŋ neŋgât nepkât mân nâŋgâm ziiŋaŋgârâk
nâŋgâne zâizâiŋâ oi sâk mâme op den laŋ sâme. A nâŋgânâŋgâziŋ
buŋandâ yatâ upme.
13 Nen ko Anutuŋâ nep sâm niŋgip, daŋgon zo mân walâm Korinti a
zeŋgâren gâwan. Zorat nâŋgâmŋâ sâm bâbâlaŋ den sâm zâizâiŋ den
doŋbep mân sâmen. Walâm den laŋ mân sâmen. 14 Nen nepniŋaŋgât
târokwap mân sâmen. Nep daŋgonniŋâ zo perâkŋak zeŋgâren ziap. Nen
kândom zeŋgâren gam Kristogât siŋgi âlip dâzâŋgowen. 15 A nâmbut
zeŋgât nebân âi laŋ kin sâk mâme den mân sâmen. Zeŋgât ita nâŋgâmen.
Nâŋgâm pâlâtâŋziŋâ laŋ kârâm ari nepniŋaŋgât bonŋâ sambâlem
laŋ kârâm âibap. Zo perâkŋak nâŋgâm ândimen. 16 Zen yatâ utnetâ a
kândâtziŋan ândime zo, zeŋgâren siŋgi âlip nep tuum âinat. Ka a ŋâigât
nepkât galem op zâizâiŋ den zo mân sânat. 17 Kembugât ekabân den ŋâi
itâ ziap,

“Ŋâi zâk zâizâiŋ den sâbâ sâm Kembuŋâ oip, zorat sâbap.”

18 Ŋâi zâk zikŋaŋgât nâŋgi zâizâiŋ oi Anutuŋâ zâkkât nâŋgi gibap. Ka a
ŋâi Anutuŋâ egi âlip oi hurat kwâkŋaŋgâbap.

Siŋgi âlip mârâtŋâ ŋâi mân ziap.

11 1 Nâ um gulip den mâik ŋâi dâzâŋgua laŋ nâŋgâbi. Den zo sa
nâŋgânek. 2 Nâ zeŋgât op kâuk birâman. Oi kâuk birâm den

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâman, zo Anutugâren gok. A ŋâiŋâ bâratŋâ sigan ayân sâbap, zo yatâ
zen Kristo sot mâpotziŋgâwan. Ŋâi sot mân mâpotziŋgâwan. 3 Zi ko
mulumŋâ Ewa kâitkoi bâliŋ oip, zo yatâ zen a nâmbutŋandâ kâitzâŋgone
umziŋ gulip oi Kristo mâik ŋâi birâbegât umnâ girem oi san. 4 A
ŋâiŋâ zeŋgâren gam Kristogât top siŋgiŋâ dâzâŋgomen, zo birâm ŋâi
dâzâŋgomap. Oi zen zâkkât den nâŋgâm Kaapum miwe, zo buŋâ, uŋakŋâ
ŋâi mine siŋgi âlip neŋgâren gâbâ miwe, zo buŋâ, siŋgi ŋâi dâzâŋgomap.
Dâzâŋgoi zo mân birâm yen nâŋgâne dâp opmap.
5 Nâ itâ sa nâŋgânek. Nâ ninaŋgât nâŋga Aposolo nâmbutŋâ zâizâiŋ
upme, zeŋgât ombeziŋan mân op ândian. Zen ziiŋaŋgât itâ nâŋgâme,
"Nen Aposolo a bonŋâ zâizâiŋ ândien." Ka zen aposolo sarâ a ândie.
6 Korinti a nâmbutŋâ, ziŋâ nâgât itâ sâme. Den sâm kubik sâsâŋ âlip,
zo nâgâren mân ziap. Ka nâ itâ sa nâŋgânek. Nâŋgânâŋgâ patâ, zo
nâŋgâman. Oi zorat topŋâ sapsum dâzâŋgom naŋgâwen.

Siŋgi âlip nep a sarâŋâ.

7 Zen patâ upigât nâ kanpitâ ândim Anutugât siŋgi âlip sâŋgân buŋ
dâzâŋgowan. Zorat dap nâŋge? Zo bâliŋ orâwan? 8 Yesugât kâmut
nâmbutŋâ zeŋgâren gâbâ zo perâkŋak kât mem Korinti a zeŋgâren
kore otziŋgâm nep tuuwan. 9 Nâ Korinti a zen sot ândim kut ŋâi kârum
zeŋgâren gâbâ kut ŋâi mân mewan. Buŋâ. Bukurâpnâ ziŋâ Makedonia
hânân gâbâ gam betnan miwe. Oi Korinti a zeŋgâren yen ândia kut ŋâi
mân niwe. Oi ziren du sâbâ. Nâ zeŋgâren ga ândim kut ŋâi nibigât mân
san. 10 Kristogât den bonŋâ zo nâgâren ziap, zo perâkŋak. Oi yatik Grik
hânân gok ŋâi mân mem ga nibi. Nâ zo yatâ sâm kâtigian. Nâ sâtâre den
zo mân birâbat. 11 Dap nâŋge? Umnandâ mân gâsuziŋgi san? Yatâ buŋâ.
Umnandâ gâsuziŋgap, zo Anutuŋâ nâŋgap.
12 Oi opman, zo op ândibat. Oi zo yen buŋâ. A nâmbutŋâ Paulogât dâp
nep tuumen sâm umziŋ mem zâibegât yatâ op ândibat. 13 A yatâ zo, zen
aposolo sarâŋâ. Nep a bonŋâ buŋâ ândim Kristogât Aposolo bonŋâ neŋgât
tobat yatâ upme. 14 Oi Korinti a ziŋ zorat nâŋgâne mârâtŋâ mân upap.
Sataŋ zikŋâ sumbem a imbaŋâ âsakŋâziŋoot, zeŋgât tobat yatâ opmap.
15 Oi zorat a gakârâpŋâ zen yatigâk târârakŋaŋgât kore ândimen, neŋgât
tobat ândinetâ nâŋgindâ mârâtŋâ mân upap. Nen itâ nâŋgen. Sataŋgât a
gakârâpŋâ zo, zen nepziŋaŋgât dâp hâuŋâ mimbi.
16 San, zo dum sâbâ. Nâgât nâŋgâne um gulip a mân upap. Oi laŋ
dâtnonâ sâm dâtnonek. Yatâ nâŋgânimŋâ laŋ dinnâ nâŋgâbi. Nâ sâknâ
mem zâi pam zâizâiŋ den sâbat. 17 Nâ um gulip den zi Kembugât sâtkât
mân sâbat. Yatâ upatkât Kembuŋâ mân sâm nigip. Ka laŋ kwakmak a
yatâ opŋâ zâizâiŋ den zi sâbat. 18 Korinti zeŋgâren a doŋbepŋâ sâkkât
kut ŋâi ŋâi zorat zâizâiŋ den sâme. Nâ yatik sâbat. 19 Oi top nâŋgânâŋgâ
zen nâmbutŋandâ kwakmak den dâzâŋgone nâŋgâne dâp opmap. 20 Oi a

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zo, ziŋ kore a gâsuziŋgâne yatik nâŋgâne dâp opmap. Mo kut ŋâi ŋâiziŋâ
betziŋan mimbi mo kâitzâŋgobi mo zâizâiŋ op pâlomziŋan zâŋgobi,
zo zen nâŋgâne dâp op naŋgâbap. 21 Nen ko a lolotŋandâ zo dap yatâ
otziŋgâbem. Zo aŋun op san,

A nâmbutŋâ ziŋ wan mo wangât zâizâiŋ upi, zo nâ yatik upâ sâm
âlip upat. Nâ kwakmak a yatâ op den zo laŋ san. 22 A nâmbutŋâ zo, zen
ziiŋaŋgât itâ sâme, “Nen Yuda a.” Yatâ sâme. Oi nâ zo yatik. Ziiŋaŋgât
Isirae a sâme. Nâ yatik Isirae a. Zen nen Abaramgât kiurâp sâme. Nâ
yatik. 23 Zen nen Kristogât kore a sâme. Nâ laŋ um gulip den sâbâ. Nâ
Kristogât nep a tobat ŋâi. Nâ nepkât sâknam nâŋgâman, zo tobat ŋâi.
Oi tâk namin tâpman, zorâŋ walâziŋgap. Oi kâmbam nome, zo yatik.
Oi tâmbetnonam utne opman, zo yatik. 24 Yuda a um kâtik ziŋâ sâp
bâtnâmbut tâkŋâ lâpitnine teŋgâziŋ 39 oip. 25 Sâp karâmbut kâmbamŋâ
nowe. Ŋâi ko kâtŋâ nowe. Sâp karâmbut waŋgâyân âi âbâŋgoi saruyân
geiwan. Oi sirâm ŋâtik ŋâi waŋgâ bâlei saruyân op ândiwan.

26 Mirâ mâtâp sindâweyân âim gam ândiwan. Too uurubân âim
gam ândiwan. Kâsa osetziŋan âim gam ândia nonam urâwe. Yuda a
osetziŋan ândia nonam urâwe. Um kâtik osetziŋan ândia nonam urâwe.
Kamân patin ândia nonam urâwe. Mirâ kamân kâtikŋan sâknamân
ândiwan. Saru kwâkŋan keŋgât op ândiwan. Buku sarâ zeŋgât oserân
ândim sâknam ândiwan. 27 Yatâ ândim nep sâknam tuum ândiwan. Oi
ŋâtigân uman wâgân ândiwan. Tepkât mom hutuk ândiwan. Too nalem
buŋâ. Pateŋ opŋâ hâmbâ mot buŋ. Mirâ namânâ buŋ ândiwan. 28 Oi
zorik buŋâ. Sirâmŋâ sirâmŋâ Yesugât kâmut, zeŋgât nâŋgâm kwâkâ
op ândiwan. 29 Dabân Yesugât kâmurân zeŋgâren gokŋâ ŋâiŋâ bâbâ
lolot ândei nâŋgâm tâtâlim ândibam? Dabân Yesugât kâmurân gâbâ
ŋâi bâliŋ oi nâŋgâm tâtâlim ândibam? 30 Oi nâ wannaŋgât sa zâibap?
Bâbâ lolotnaŋgât sa dâp upap. 31 Kembu Yesu, zâkkât Ibâ Anutu, zâkkât
mâteŋan den perâkŋak san, zo nâŋgap. Zâk sâm âlip kwâkŋaŋgâm
zâinat.

32 Damasiko kamânân a kutâ, kutŋâ Arereta, zâkkât a sâtŋândâ tâk
namin nâbanbam kâwali a kamângât mâtâbân zâmbari gâsuninam
tarâwe. 33 Ka kamân zoren bukurâpnâ, ziŋ irin ginim kamângât poŋ
kâtikŋâ âkŋan nâbane gei zem zaat âiwan.

Pauloŋâ kut ŋâi sen pup ek naŋgip.

12 1 Sâk mâme den sâindâ mân dâp upap. Oi laŋ sâbâ. Kembuŋâ
umanân tirâpnogip sot den dâtnogip, zorat den siŋgi sâbâ. Zo
den sumbuŋâ sâbâ. Muyapŋâ mân sâbâ. 2 Nâ, Kristogât a ŋâi, zâkkât itâ
nâŋgan. A zo, zâk Kembuŋâ mem zari sumbem teŋgâ karâmbut, zoren
zâi ândeip. Kendon patâ kiin kimembut zorâŋ ombeŋan zâi ândeip. Zo
sâk sot mo um dâpŋoot zarip, zo mân nâŋgan. Zo Anutuŋâ nâŋgap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3-4 A zo Kembuŋâ kamân âlipŋâ, Paradisi, zoren pâi ândim aŋâ mân
nâŋgânâŋgâŋ sot aŋâ mân sâsâŋâ, zo nâŋgip. Nâ a zo ekman. Zâk
hân sâk sot oip mo hân sâk zo birâm oip, zo mân nâŋgan. Zo Anutuŋâ
nâŋgap. 5 A zo zâkkât op sâtâre den sâbat. Ninaŋgât sa mân dâp upap. Ka
sâbâ sâm bâbâ lolotnaŋgât op sâbat. 6 Sâtâre den sa sâi sâm gulip a mân
opam. Zen nâgât nâŋgâne zâizâiŋ opapkât mân upat. Kut ŋâi ŋâi ua ek
nâŋgâme, zorik zimbap.

Paulo zâk sâknam nâŋgâm ândeip.

7 Kembuŋâ kut ŋâi sen mârât tirâpnogip, zorat umnâ zâizâiŋ opapkât
sâknam ŋâi kwâknan pâip. Zo Sataŋgât kore a ŋâi. Zâk umnâ zâizâiŋ
opapkât sâknam nim ândimap. 8 Sâknam zo birânibapkât sâp karâmbut
Kembu dukuwan. 9 Ka Kembuŋâ den itâ sâm dâtnogip, “Nâ tângobat.
Imbaŋânâ zorâŋ dâpkan upap. Nâgât imbaŋâ zorâŋ lolotkâ zo tângoi
kâtigiban.” Zâk yatâ sâm dâtnogip. Zorat bâbâ lolotnâ zorat nâŋga
zari sâtâreŋoot upap. Zo yatâ op ândia Kristogât imbaŋâ nâgâren zei
kâtigibat. 10 Kristogât op bâbâ lolot upat mo kâmbam nibap mo sâknamân
ândibat mo sâm bâliŋ kwatninetâ ândibat mo mem ŋâi ŋâi otnine
ândibat. Nâ bâbâ lolot ândia Kembuŋâ tânnogi kâtigeman, zorat umâlip
nâŋgâman.

Pauloŋâ Aposolo nepŋaŋgât top muyageip.

11 Zi kwakmak den san, zo ziiŋâ nâ yatâ sâbatkât kâtigine den zo san.
Ziŋâ sâm âlip kwatnine dâp opap. Ka zen yatâ mân upme. Zen nâ a yen
ândiman sâme. Nâ ko itâ sa nâŋgânek. A zen ziiŋaŋgât itâ nâŋgâme,
“Nen Aposolo a zâizâiŋ ândien.” Nâ a yatâ zo zeŋgât ombeziŋan mân
ândiman. 12 Nâ Korinti a zeŋgâren nep bâbâlaŋâk tuum gâwan. Tuuga
kut ŋâi ŋâi sen mârât muyagei zorâŋâ Aposolo nepnaŋgât topŋâ sâm
muyageip. 13 Korinti a zen nâgât dap nâŋge? Zen nâgât itâ sâme? “Yesugât
kâmut dâp dâbâk mân otniŋgâmap.” Korinti a zen dap otziŋgâwangât
nâŋgâne bâliŋ uap? Nâ kut ŋâi ŋâiziŋâ mân betziŋan mewan. Kât
zeŋgâren mân mewan, zorarâktâ nâŋgâne bâliŋ oip? Yatâ oi ko zorat op
tosanâ birâbi.

Paulo zâk Korinti a zeŋgât umŋâ kirip.

14 Nâ sâp zagât zeŋgâren gâwan. Oi dum gâbam otnigap. Gamŋâ
orâwan, zo yatigâk sâkkât nâlem mot, zo nibigât mân sâbat. Nâ kât
sikumziŋaŋgât buŋâ, ziiŋaŋgât otnimap. Katep mâik ziŋâ ibâ mamziŋ
galem otziŋgâbi, zo mân taap. Ibâ mam ziŋâ katep mâik galem otziŋgâne
dâp upap. 15 Nâ um dâpziŋ âlip upapkât, kât sikumâk buŋâ, kore
otziŋgâm ândim ândiândinâ buŋ upapkât nâŋga âlip uap. Nâgât umnâ
zeŋgâren doŋbep kinzapkât zeŋgât umziŋandâ nâgâren mâik ŋâi kinbap?

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 A nâmbutŋandâ nâgât itâ sâme, “Kut ŋâi ŋâi muyap mân mem
neip. Ka tigâk kâitnâŋgom kut ŋâi ŋâi mem neip.” 17 Zorat zen sânek. Nâ
ârâpnâ sâŋgonzâŋgua zeŋgâren ga kut ŋâi miwe? 18 Tito zot bukuŋâ ŋâi
sâŋgonzâkua zeŋgâren gawet. Tito zâk gamŋâ zeŋgâren kut ŋâi betziŋan
meip? Mo kâitzâŋgom um gulip kwatziŋgâwe? Zen nekât dap nâŋge? Zâk
sot nâ, net tobat kânok sot mâtâp kânok ândiet.

A nâmbut umziŋ melâŋbigât girem dâzâŋgoip.

19 Den sâm gamen, zo nâŋgâne sâk mâme den uap? Yatâ buŋâ. Nen
Kristo sot ândim Anutugât mâteŋan den sâmen. Bukurâp, den zo ŋâi mo
ŋâigât buŋâ. Zen aleziŋgindâ kâtigibigât dâzâŋgomen.
20 Nâ zeŋgâren ga ziŋgitsa mân dâp opapkât sot zen nâ nikne mân
dâp opapkât girem uan. Zeŋgâren kâsa, um kâlak, kuk, senân kwâteŋ,
sarân sâsâŋ, den uman pâpan, zâizâiŋ, kâmbu, gulipmalip, yatâ zo zei
muyagebamgât umnâ girem uap. 21 Nâ zeŋgâren gam a nâmbutŋandâ
um sumun, laŋ mâman, kut ŋâi laŋ orot zo opŋâ umziŋ mân melâŋme.
Oi yatâ op ândine zeŋgâren ga Anutunandâ mem gei kwatnigi a yatâ zo
zeŋgât isem umbâlâ opamgât nâŋgâm kwâkâ uan.

Tosagât op den sâsâŋ muyagibap.

13 1 Zi Korinti zeŋgâren du ga sap karâmbut upap. Den ŋâi sa
nâŋgânek. A kânokŋâ a ŋâigât tosa sâbap zo ko denân mân
pambi. Ka a zagât mo karâmbutŋâ a ŋâigât tosa sânetâ denân pam
kubikŋaŋgâbi. 2 A mârum bâliŋ urâwe sot nâmbutŋâ sâp zagât zeŋgâren
gâwanân girem dâzâŋgowan, zeŋgât yatik kârebân tap den zi san. Zen
bâliŋâ mem ândine dum zagâtŋâ zeŋgâren gam mân birâziŋgâbat. 3 Nâgât
umnan den pâi sâman, zâk Kristo. Zâkkât kâwaliŋâ muyagei iknat
sâmegât ikpi. Kristo zâk zeŋgâren nepŋâ âkon buŋâ imbaŋâŋoot tuumap.
4 Mârum perâkŋak lorei poruyân kuwe. Zi ko Anutugât imbaŋâŋoot
zaat ândiap. Yesuŋâ hânân lotŋâ sot lumbeŋâ ândeip, zo yatik ândimen.
Ka nen Kristo sot pâlâtâŋ oindâ Anutugât imbaŋandâ mem kâtikŋan
kwatniŋgi zeŋgâren ga nep tuum kubikziŋgânat.

Girem den.

5 Zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋoot ândime mo buŋâ, Zorat umziŋ mâsikâm
zorat topŋâ ikpi. Mo Yesu Kristoŋâ umziŋan ândimap, zo mân nâŋge?
Yatâ upme oi ko sâkŋak Kembugât a ândie sânat. 6 Nen ko sâkŋak
Kembugât a mân ândimen. Zen zo yatâ mân nâŋgâniŋgâbigât nâŋgâmen.
7 Anutuŋâ galem otziŋgi zen bâliŋ mân upigât Anutugâren ninâu sâm
ândimen. Nen niŋgitne Kembugât a bonŋâ utnat mo buŋâ, zorat mân
sâmen. Zen Kembugât den lum târârak upi, zorarâk sâmen. 8 Nen yatâ
zorâŋ dabân den bonŋâ kâsa miŋaŋgânat? Nen lunat, zorik taap. 9 Nen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imbaŋâ kârum ândeindâ zen imbaŋâziŋoot upi? Zo yatâ âsagei ko
âlip upap. Umziŋ lâmbari âlip upigât Kembugâren ninâu sâmen. **10** Nâ
zeŋgâren ga den nep tuubamgât kârebân tapŋâ giren den zi kulemgum
ziŋgan. Zen den zo nâŋgâm umziŋ kubikpi. Nâ zeŋgâren ga nep
tuubat. Kembugât imbaŋâ nigip, zorâŋâ tâmbetzâŋgobatkât buŋâ. Nâ
tânzâŋgobatkât imbaŋâ nigip.

Den murukŋâ.

11 Bukurâpnâ, den sâm kwâkâmŋâ den itâ sâbâ. Kelikmelik tapi. Oi
girem den zo nâŋgâm umziŋ sot ândi mâmanziŋ kubikaŋgâm ândibi. Zen
um kânok op um lumbe ândibi. Anutu, zâk buku sot um lumbe mariŋâ.
Zâk zen sot ândibap.
12 Zen buku op luyaŋgâm ândibi.
13 Kembugât siŋgi a ambân nâmbutŋandâ ziŋ Korinti a zeŋgât
nâŋgâme.
14 Kembu Yesu Kristogâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ sot Anutugâren gâbâ
buku orot, zo zen sot tâpap. Oi Tirik Kaapumŋâ betziŋan mei zâk sot
ândim zâimambi. Zo perâkŋak.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Galata a zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Pauloŋâ zikŋaŋgât topŋâ sâm muyageziŋgip.

1 1 Nâ Paulo Aposolo a orâwan. A ziŋ Aposolo ot mân sâm niwe. Yesu
Kristo sot Anutu Ibâŋâ, zâk mumuŋan gâbâ mângeip, zikŋâ nep zo
sâm niwet. 2 Nâ sot bukurâpnâ nâ sot ândime, nen aksik Galata hânân
ândime, zeŋgât topziŋ nâŋgâm ekap zi kulemgum ziŋgen.
3 Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo, zikŋâ tânzâŋgom um lumbeŋâ
muyagem ziŋgâbabot. 4 Yesu zâk Ibâniŋaŋgât sâtkât nen ândiândi bâliŋâ
zi ândimenân gâbâ mâkâniŋgâbap sot tosaniŋ buŋ upapkât ândiândiŋâ
mân aŋgân kârip. 5 Zorat narâkŋâ narâkŋâ Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgindâ
zimbap. Perâkŋak.

Ŋâi zâk siŋgi âlip sâm gulipkum ŋâi sâbap, zâk simgât siŋgi upap.

6 Anutu zâk zen Kristo sot pâlâtâŋ utnetâ tânzâŋgoi ândibigât diiziŋgip.
Diiziŋgi zâk sot ândine mân kârep oi zâk kândâtkom siŋgi âlip ŋâi zorat
kindap kwap ândime. Zorat nâŋgâm pârâkpan. 7 Zorat itâ sa nâŋgânek.
Siŋgi âlip top ŋâi bonŋoot zo mân ziap. Buŋâ. Ka a nâmbutŋandâ Yesu
Kristogât den siŋgi âlip zo tâmbetkunam op um gulip kwatziŋgâme. 8 Siŋgi
âlip dâzâŋgowen, zo zinziŋ kâtik. Zorat nen mo sumbem a ŋâiŋâ siŋgi âlip
dâzâŋgowen, zo birâm ŋâi dâzâŋgonatkât sâm sâi ko tâmbetagonatkât siŋgi
upem. 9 Den mârum sen, zo dum sâbâ. A ŋâiŋâ siŋgi âlip kwâkâm ziŋgâwen,
zo birâm ŋâi dâzâŋgobap, zâk tâmbetagobap. Oi nâ zorat nâŋga dâp upap.
10 Oi dap dap? Den san zi a ziŋâ nâgât nâŋgâne âlip upapkât san? Mo
Anutu zâk nâgât nâŋgi âlip upapkât san. Nâ a zen nâgât nâŋgâne âlip
upapkât nep tuuman sâi ko Kembu Kristogât kore a mân opam.

Paulo zikŋâ topŋaŋgât den.

11 Bukurâpnâ, nâ den ŋâi dâzâŋgua nâŋgânek. Den siŋgi âlip
dâzâŋgowan, zo ayân gâbâ buŋâ. 12 A zo ziŋâ mân dâtnowe. Zo ziŋâ mân
kwâkâm niwe. Yesu Kristo zikŋak sâm muyagenigip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Nâ mârumŋan Yuda a zeŋgât den kâtik Moseŋâ sapsum ziŋgip, zo
lum ândiwan. Zo nâŋge. Yatâ ândim Yesugât kâmut imbaŋâ zâŋgom
tâmbetzâŋgom ândiwan. 14 Oi sâkurâpniŋangât den gei kombapkât sâm
kâtigem tâlarâpnâ nâmbutŋâ walâziŋgâm kâtigem ândiwan. 15 Ka Anutu
zâk mârum mamnâ kâmboŋan gâbâ zâkkât siŋgi upatkât nâŋgi zeip. Yatâ
nâŋgi zeipkât tânnobam diinigip. 16 Nanŋaŋgât den siŋgi hân ŋâin gokŋâ
zeŋgâren âim dâzâŋgobatkât nanŋaŋgât topŋâ sâm muyagenigip. Yatâ
otnigi a zen sot den den mân orâwan. 17 Oi Aposolo a kândom muyagem
Yerusalem kamânân ândiwe, zen sot siŋgi âlipŋaŋgât den mân âraguwen.
Zeŋgâren mân âiwan. Arabia hânân âi ândim Damasiko kamânân
âburem gâwan.

Pauloŋâ Yerusalem kamânân zâi ândeip.

18 Ândia kendon patâ karâmbut âki Petero ikpat sâm Yerusalem
kamânân zâim sirâm kiin bâtnâmbut zâk sot ândiwan. 19 Zâk sot
Kembugât munŋâ Yakobo zikirâwan. Aposolo a nâmbutŋâ mân
ziŋgirâwan. 20 (Den kulemguan, zi sarâ buŋâ. Anutu mâteŋan perâkŋak
sâm kulemguan.) 21 Yatâ opŋâ Siria sot Kilikia hânân âi ândiwan. 22 Oi
Kristogât kâmut Yudaia hânân ândiwe, zen si sâŋgânnâ mân nigâwe.
23 Zen nâgât siŋgiyâk itâ nâŋgâwe, “Aŋâ nâŋgom moliniŋgip, zâk siŋgi
âlip tâmbetkumâipŋâ siŋgi âlip a dâzâŋgom ândimap.” 24 Yatâ nâŋgâmŋâ
nâgât op Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâwe.

Pauloŋâ Yerusalem kamânân zâim Aposolo a nâmbutŋâ ziŋgirip.

2 1 Oi kendon patâ kiin kimembut âki Yerusalem kamânân dum
zâibam Banaba sot Tito diizika ârândâŋ zâiwen. 2 Oi zo yen buŋâ.
Kembuŋâ den sapsum nigi lum zâiwan. Yesugât kâmurân a zeŋgât a
sâtŋâ sâme, zeŋgâren âim siŋgi âlip hân ŋâin gokŋâ dâzâŋgoman, zorat
sapsum ziŋgâwan. Nâ siŋgi âlip sâm ândiwan, zorat a sâtŋâ neburâpnâ
zen sapsum ziŋga nâŋgânetâ âkâbapkât ziiŋik tatne den zo dâzâŋgowan.
3 Tito zâk nâ sot ândeip. Zâk Yuda a buŋâ, Grik a oi a sâtŋâ ziŋâ kwabâ
kwâkŋaŋgâbigât mân sâwe. 4 Ka a sarâŋandâ kâmurân bagimŋâ Yesu
Kristo sot pâlâtâŋ op dumun buŋ ândeindâ tigân niŋgitŋâ Mosegât
gurumin den, zorâŋâ saaniŋgi ândinatkât Tito kwabâ kwâkŋaŋgâbigât
sâwe. 5 A zo, ziŋ mem ge kwatniŋgânam sâne mân loriwen. Buŋ kâtikŋâ.
Siŋgi âlip mân tâmbetkune Galata a, zeŋgâren hâlâluyâk op zimbapkât
mân nâŋgâziŋgâwen.

Aposolo a nâmbutŋâ ziŋ Paulo nepŋaŋgât nâŋgâne dâp oip.

6 (Oi a, zeŋgât a sâtŋâ sâme, zen mârum dap mo dap op ândiwe, nâ
zorat nâŋga tobat ŋâi mân uap. Anutu zâk hâtubâtu mân opmap.) A sâtŋâ
zo, ziŋâ den uŋakŋâ mân târokwatniwe. 7 Buŋâ. Itâ nâŋgâwe. Anutuŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Petero Yuda a zeŋgâren siŋgi âlip dâzâŋgobapkât nep diŋ sâm pindip,
yatigâk nâ hân ŋâin gokŋâ zeŋgâren den siŋgi âlip dâzâŋgobatkât nep
diŋ sâm nigip. 8 (Oi Petero mam okŋaŋgi nepŋâ tuugi bon oip, zâk zikŋâ
yatik mam otnigi nep tuuga bon oip.) 9 Oi Kembuŋâ nep tânnogip, zo
ekŋâ Yakobo sot Petero sot Yohane, zen Yesugât kâmut zeŋgât patâ
ândiweŋâ nâ sot Banaba buku otnikâm bitnik kuwe. Oi net hân ŋâin
gokŋâ zeŋgâren den siŋgi âlip nep tuugitâ ziŋâ Yuda a zeŋgâren tuunat
sâwe. 10 Oi kanpitâ a ambân kut ŋâi ŋâi ziŋgânam zorarâk dâtnowe. Oi nâ
zorat den mârumŋan sâm kâtigiwan.

11 Oi Peteroŋâ Antiokia kamânân gam bâliŋ oi ekŋâ a ambân mâteziŋan
kin den yâmbâtŋâ dukuwan. Wangât, zâk bâliŋâ oip, zorat op ko. 12 Zâk
hân ŋâin gokŋâ zen sot nalem ârândâŋ niwe. Yatâ nem ândei Yuda a,
Yakobogât arâpŋâ zen gawe. A zo, ziŋ Mosegât den lum ândim hân ŋâin
gok, zen sot nalem mân nemarâwe. A zo, zen gane Peteroŋâ ziŋgitŋâ keŋgât
opŋâ a hân ŋâin gok birâziŋgâmŋâ Yuda a zen sot nalem neip. 13 Ŋâin âi
tapâ tapâ oi Yuda a nâmbutŋâ, ziŋâ târokwâkŋaŋgâne Banaba zâk yatik
zeŋgâren târokwâip. 14 Oi siŋgi âlipkât mâtâp walâm utne a ambân zeŋgât
mâteziŋan Petero itâ dukuwan, “Gâ Yuda a op hân ŋâin gokŋâ zeŋgât tobat
opmatŋâ dap op hân ŋâin gokŋâ ziŋâ Yuda a neŋgât tobat upigât sâmat?”

15 Yuda a nen hân ŋâin gokŋâ zen yatâ mân muyagiwen. Nen Yuda a.
16 Ka nen itâ nâŋgâmen. Aŋâ Mosegât gurumin denâk lune Anutuŋâ ziŋgiri
tosaziŋ buŋ mân upap. Ka aŋâ Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâme,
zen Anutuŋâ ziŋgiri tosaziŋ buŋ upap. Zorat op ko nen Kristo nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâmen. Nen itâ nâŋgen. Gurumin denâk lum tosaniŋ
buŋ orot, zo mân taap. A ziŋâ gurumin den lum ândine Anutugât mâteŋan
tosaziŋoot kinbi. 17 Oi nen Kristo sot pâlâtâŋ opŋâ tosaniŋ buŋ upapkât
sâmenŋâ bâliŋâ upmen, zorat dap sânat? Itâ sânat? “Kristoŋâ betniŋan mei
bâliŋ upmen.” Yatâ mân sânat. Buŋ kâtikŋâ. Yatâ mân ziap.

18 Nen gurumin sâŋgiŋâ luluŋaŋgât mâtâp birâmŋâ zoren puriksâm
ândinat. Zorâŋâ topniŋâ itâ sapsubap. Nen den kuku ândiwen. 19 Gurumin
den sâŋgiŋâ lubatkât nâŋgâm lum osim ândia nogi mowan. Anutu sot
pâlâtâŋ op ândibatkât gurumin denŋâ nogi mowan. 20 Nâ Kristo sot poru
nagân none mowan. Oi ândiândinâ zi ândian, zo ninâ buŋâ. Kristoŋâ
umnan ândiap. Oi sâk sot ândiândiŋ ândiman, zo Anutugât nanŋâ
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiman. Zâkŋâ umŋandâ gâsânogi
ândiândiŋâ nâgât op buŋ oip. 21 Anutugât tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât den siŋgi
âlip zo mân tâmbetkuman. A nen gurumin den lugindâ Anutuŋâ niŋgiri
tosaniŋ buŋ opabân Kristo zâk yen moip opap.

Gurumin dengât mâtâp lâŋâwe.

3 1 O Galata a, zen nâŋgânâŋgâziŋ buŋâ. Dap dap op um gulip
kwatziŋge? Yesu Kristo poru nagân kuwe, zâkkât siŋgi muyap sâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

muyegeziŋgâwen. 2 Nâ den ŋâi mâsikâziŋga dâtonek. Tirik Kaapum miwe,
zo dap op miwe? Mosegât den kâtik lumŋâ miwe? 3 Nâŋgânâŋgâziŋ buŋ?
Kaapum sot pâlâtâŋ urâweŋâ zo birâm mâtâp sâŋgiŋan bagie? 4 Zen
Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgânetâ Kembugât imbaŋâ muyagei
igâwe. Kut ŋâi ŋâi zo ek nâŋgâne yenŋâ uap? Kaapumŋâ zeŋgâren nep
tuugi bon mân âsagiap? 5 Zen sânek. Anutu zâk Kaapum ziŋgâmŋâ sâi
sen mârât zeŋgâren âsagemap, zo gurumin den luluziŋaŋgât mo nâŋgâm
pâlâtâŋziŋaŋgât otziŋgap?

Abaramgât mâtâp lâŋnat.

6 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap, "Abaram zâk yatik Anutu nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm Kembugât den nâŋgi bon oi Anutuŋâ tosaŋâ buŋâ
sâip." 7 Zorat itâ nâŋgânek. A Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm
ândimen, nen Abaramgât kiurâp bonŋâ ândien. 8 A hân ŋâin gokŋâ zen
Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâne tosaziŋ buŋ upapkât sâip. Zorat
mârumŋan nâŋgâmŋâ siŋgi âlip den Abaram itâ sâm dukuip,

"Gâgât mâsop zorâŋ a hânŋâ hânŋâ zeŋgâren âibap."

9 Abarâmŋâ Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgip. Oi a Kembugâren
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândimen, nen Abaramgât mâsobân
bagimen.

Nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiengât ândiândi minat.

10 A zen Mosegât den kâtikŋâ lum tosaniŋ buŋ ândim sumbemân
zâinatkât sâme, zen tâmbetagoagoŋaŋgât siŋgi upi. Wangât, Kembugât
ekabân gurumin siŋgiŋaŋgât kulemguwe, ziap, zorat,

"Ŋâiŋâ gurumin den ekabân den zem âriap, nâmbutŋâ zo lum
ândim den ŋâi birâbap, zâk um dâpŋâ tâmbetagobap."

11 Gurumin den lum ândim Anutugât mâteŋan tosaniŋ buŋ orot, zo
mân ziap. Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

"Ŋâi zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândimap, zâk Anutugât
mâteŋan tosaŋâ buŋ opŋâ ândiândi kâtik muyagem ândibap."

12 Gurumin denân ko nâŋgâm pâlâtâŋgât mân sâwe. Den ŋâi itâ sâwe,

"Ŋâi zâk gurumin den lum kwâtâtibapŋâ ândiândi muyagibap."

Yesu zâk neŋgât opŋâ sâknamân kirip.

13 Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

"A nagân zâŋgom kwânâŋgâziŋgâbi, zen bâliŋaŋgât siŋgi."

Oi Kristo zâk yatik neŋgât opŋâ bâliŋandâ kwâkŋan zarip. Bâliŋan
gâbâ mâkâniŋgâbapkât suupniŋâ meip. 14 Oi zorat hân ŋâin ŋâin gokŋâ,
zen Yesu Kristo sot pâlâtâŋ op Abaramgât mâsobân bagibi. Oi nen
Kaapum neŋgât siŋgi sâip, zo nâŋgâm pâlâtâŋ sot op minatkât yatâ
âsageip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Siŋgi âlipkât bet sâwât, zorat den.

15 Bukurâpnâ, a niiŋan dâpkwap sâbâ. A ŋâiŋâ mumbamŋâ bet boi zo
kâsâpkum ziŋgâbap. Zorat kwâkŋan a ŋâiŋâ komŋâ den ŋâi mân sâbap.
16 Anutuŋâ Abaram den kânŋan dukuip, zo Abaram sot kiunŋâ zekât siŋgi
sâip. Kiurâp doŋbep zeŋgât mân sâip. Kânokkât sâip, zâk Kristo. 17 Nâ
itâgât op san. Anutu, zâk mârumŋan Abaram sot târotârogât den sâip.
Oi bet kendon patâ 430 yatâ âki gurumin den Mosegâren gâip. Gurumin
den bet gâip, zorâŋ den kândom sâsâŋ, zo mân kom gulipkoip. Târotâro
den kândom muyageip, zo kâtigem ziap. 18 Anutuŋâ Mose gurumin den
dukuip, zo tosaniŋ buŋ oi sumbemân zâizâiŋaŋgât mâtâp muyagei sâi
târotâro den zo buŋ opap. Ka Anutuŋâ siŋgi âlipkât bet sâwât den, zo
umâlepŋaŋgât op Abaram kânŋan sâm pindip.
19 Gurumin den Moseŋâ sâm muyageip, zo wangât sâsâŋâ? Zo
bâliŋâziŋâ zo mem kabâŋan pâmbapkât Kembuŋâ sâkurâpniŋ sâm ziŋgip.
Zo zinziŋ kâtik zimbapkât buŋâ. Abaramgât kiunŋâ Anutuŋâ mârum
zâkkât den kânŋan sâip, zâk muyagei siriksâbapkât sâsâŋâ. Gurumin
den zo sumbem aŋâ Anutugâren gâbâ mem Mose bikŋan parâwe.
20 Mindumindu a Mose zâk kânokkât buŋâ, toren toren zeŋgât. Zâkŋâ
minduziŋgâm kirip. Ka Anutuŋâ den Abaram kândom dukuip, zo zikŋak
dukuip.

Gurumin denŋâ a umziŋ mân melâŋbap.

21 Dap dap sânat? Gurumin denŋâ Anutuŋâ den Abaram kândom
dukuip, zo wâlap? Yatâ buŋâ. Gurumin denŋâ a umziŋ mân melâŋbap. Zo
yatâ orotŋâ sâi ko gurumin dengât op a tosaziŋ buŋ orot, zo muyagebap.
22 Bâliŋandâ a aksik patâ saaniŋgi ândimen. Topniŋâ zo yatâ Kembugât
ekabân ziap. Oi zorat Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwapŋâ Anutuŋâ
Abaram den dukuip, zorat bonŋâ âlip minat.

Mârum dumunân ândiwen.

23 Yuda a nen mârum nâŋgâm pâlâtâŋniŋ buŋ ândeindâ gurumin
denŋâ saaniŋgi dumunân ândeindâ nâŋgâm pâlâtâŋgât den âlipŋâ,
zo âsageip. 24 Oi zorat gurumin denŋâ galem otniŋgâm Kristogâren
nâmbarip. Zo Kristogâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm tosaniŋ buŋ
upapkât yatâ oip. 25 Neŋgât nâŋgâm pâlâtâŋniŋaŋgât mâtâp muyagei
zoren lâŋindâ gurumin dengât dumun zo ânâŋgârip.
26 Oi zen Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwegât Anutugât nan
bârarâp op ândie. 27 Zen too saŋgonziŋgâne Kristogâren târokwarâwe,
zen aksik Kristo sot pâlâtâŋ op ândie. 28 Oi zorat Yuda a sot hân ŋâin
gok, a zâizâiŋ sot giginâ, a sot ambân, a kâsâpkum nen niiŋik niiŋik zo
mân sâbi. Zen aksik Kristo sot pâlâtâŋ opŋâ kâmut kânok urâwe. 29 Zen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kristogât siŋgi urâweŋâ Abaramgât kiurâp bonŋâ op ândie. Oi zorat Anutuŋâ mârum Abaram siŋgi den bonŋâ dukuip, zorat bonŋâ mem ândibi.

Anutugât nan bârarâp urâwen.

4 1 Itâ sa nâŋgânek. Katep mâik ŋâi ibâŋâ moi bet boi zo zâkkât siŋgi oi dâŋ mân galem upap. Zo kanpitâ yatâ ândibap. 2 Oi zâkkât torerâpŋandâ zâkkât bet sâwât zo galemgum ândine lâmbatŋâ ibâŋandâ narâk sâip, zo oi galem upap. 3 Kristogât siŋgi a ândien, neŋgâren zo yatik ziap. Mârumŋan umniŋan katep yatâ oi hângât kut ŋâi ŋâi zorat kore op ândiwen. 4 Oi bet narâkŋâ sâsâŋâ zo mâte oi Anutuŋâ nanŋâ sâŋgongoi ambân sigan ŋâigâren gem gâi kâmbonŋâ opŋâ meip. Zâkŋâ âsagemŋâ Mosegât gurumin den lum kore op ândeip. 5 Zo ko nen gurumin dengât dumunân gâbâ olaŋniŋgâbapkât yatâ oip. Nen Anutugât nan bârarâp utnatkât yatâ oip.

6 Oi nen Anutugât nan bârarâpŋâ uengât Anutu nanŋaŋgât Kaapumŋâ umniŋan sâŋgongui gei Anutu itâ sâm konsâmap, “Aboŋ, Ibânâ âlipŋâ.” 7 Zorat nen kore a buŋâ, narâpŋâ ândimen. Oi nanŋâ ândimŋâ Anutu umâlepŋaŋgât bet sâwât mariŋâ op ândinat.

Kut ŋâi ŋâi bon buŋ kândâtkuwe, zo mân mâte utnat,

8 Zen mârumŋan Anutu mân nâŋgâŋaŋgâm ândim lopio sot kut ŋâi ŋâi yenŋâ, zeŋgât kore op ândiwe. 9 Narâk ziren ko Anutuŋâ ziŋgit buku otziŋgi zeŋgoot zâk ekŋâ topŋâ nâŋge. Yatâ opŋâ wangât sâkurâpziŋaŋgât pat siŋgi mem ândiwe, zo dum mâte otziŋgânam kore otziŋgânam ue. 10 Zen kendon top top zorat nâŋgâne bonŋâ oi tapme. 11 Zorat nepnandâ zeŋgâren tuuga bon buŋ opapkât nâŋgâm kwâkâ opman.

Galata a ziŋ Paulo birâŋaŋgânam urâwe.

12 Bukurâpnâ, nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Nâ zeŋgât tobat yatâ orâwan. Zorat ko zeŋgoot nâgât tobat yatâ upi. Zen sot ândia bâliŋâ mân otniwe. 13 Zen nâŋgâme. Nâ mârum kamân ŋâin âibam ua mâsek otnigi birâm zen sot tap den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgom ândiwan. 14 Nâ mâsek patâ op ândia zen âkonŋâ buŋ on galem otniwe. Oi mân nikne bâliŋ oip. Buŋâ. Zen niknetâ Anutugât sumbem a yatâ orâwan. Opoŋ, niknetâ Yesu Kristo yatâ ua galem otniwe. 15 Oi narâk zoren sâtâre urâwe, zo dap op buŋ uap? Zen mârum sinziŋ keetŋâ sâmbum nâ ninam urâwe. Zo yatâ tânnonam urâwe. Zo perâkŋak nâŋgâmŋâ san. 16 Narâk ziren ko dap dap yatâ den bonŋâ dâzâŋgua niknetâ kâsaziŋ yatâ uan?

17 A nâmbutŋandâ den kelâkŋoot sâme. Ziŋâ zen kândâtnom zeŋgât a upigât yatâ sâme. Zen den kelâk sâsâŋâ zo âlipŋaŋgât buŋâ. 18 Kut ŋâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlipŋaŋgât den kelâk sâsâŋâ, zorâŋ âlipŋâ. Zo zeŋgâren ga ândiayâk
buŋâ, zâmbamŋâ aria utne âlip upap. 19 Murarâpnâ, nâ zeŋgât op sâknam
op tâpman. Oi zorik nâŋgâm Kristogât tobat zeŋgâren muyagibapkât
sâknam zo nâŋgâm zâibat. 20 Nâ zeŋgât nâŋgâmŋâ zeŋgâren gamŋâ den
dâzâŋgobatkât otnigap. Nâ zeŋgât op nâŋgâm kwâkâ uan.

Sera sot Haga nanzatzikŋâ topzikŋâ, zikŋik zikŋik.

21 Den ŋâi mâsikâziŋga dâtonek. Gurumin dengât kore utnat sâme,
zen zorat ekap sâlâpkum nâŋgâme mo buŋâ. 22 Zoren itâ kulemguwe.
Abaramgât nanzatŋâ âsagiwet. Ŋâigât kutŋâ Ismael. Zâk kore ambân
zâkkâren gâbâ âsageip. Ŋâi ko kutŋâ Isaka. Zâk zikŋâ âmbinŋandâ meip.
23 Oi kore ambânŋâ meip, zo ko yenŋâ muyageip. Ambinŋandâ meip, zo
Anutuŋâ den kânŋan sâip, zo kâtigei âsageip. 24 Oi den zorat torenŋâ
itâ ziap. Ambân zagât zo siŋgi âlip târotâro zagât, zorat dâp urâwet.
Anutuŋâ Sinai bâkŋan târotâro ŋâigât den Mose dukuip. Târotâro zorat
arâpŋâ zen kore a ambân urâwe, zorat dâp Hagaŋâ oip. 25 Haga zâk Sinai
bakŋâ Arabia hânân taap, zorat dâpkwap san. Oi Yerusalem mâirâp sot
Sinai bakŋâ, zen dâpziŋ kânok ue. Zen kore a ambânâk ue. Zen Mosegât
gurumin den zo kore kwap ândime. 26 Oi Yerusalem kamân uŋakŋâ
u sumbemân taap, zâk Sera yatâ kore buŋ. Oi kamân zorâŋâ mamniŋ
uap. Yesugât kâmut ândimen, nen Yerusalem uŋakŋâ sumbemân taap,
zorat kâmut. 27 Kembugât ekabân Yerusalem kamân sâŋgiŋâ sot uŋakŋâ
marirâp, zeŋgât den ŋâi itâ ziap,

> "Ambân kâpin, katep mân mimiŋâ, gâ umâlep nâŋgâ. Katep
> âsaâsagiŋaŋgât sâknam mân nâŋgâmat, gâ sâtâre ot. Ambân apŋâ
> buŋâ, zâk katep doŋbep minziŋgap. Ambân apŋoot, zâk murarâ
> bituk minziŋgap."

28 Bukurâpnâ, Anutuŋâ den kânŋan sâip, zorat bonŋâ nen nan bârarâp
urâwen. Oi zorat dâp Isaka âsageip. 29 Mârum katep yenŋan âsageip,
Ismael, zâkŋâ ŋâi Kaapumgât sâtkât âsageip, Isaka, zâk kâsa miŋaŋgip.
Narâk ziren zo yatik ziap. Mosegât gurumin den kore ândime, ziŋ Kristogât
kâmut nen kâsa otniŋgâme. 30 Oi Kembugât ekabân den dap yatâ ziap? Den
ŋâi itâ ziap, "Kore ambân sot nanŋâ molizikâna âibabot. Kore ambângât
nanŋandâ bet boi zi mân galem upap. Zikŋâ ambinŋaŋgât nanŋandâ bet
boi zo galem upap." 31 Bukurâpnâ, Kristogât a nen kore ambângât kiun buŋ.
Nen ambinŋaŋgât kiurâp uen. Zorat op ko Anutugât nan bârarâp op ândien.

Olaŋniŋgipkât dumunân mân zâinat.

5 1 Nen dumun buŋ ândinatkât Kristoŋâ olaŋniŋgip. Zorat a
nâmbutŋandâ saaniŋgânam sâne mân nâŋgânat.
2 Nâ Paulo itâ dâzâŋgua nâŋgânek. A nâmbutŋandâ itâ sâme, "Anutugât
mâteŋan tosaziŋ buŋ upigât Mosegât den lum ândibi." Yatâ sâne

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâŋgâziŋgâne kwabâ kwatziŋgâne ko Kristogât nep zo zeŋgâren bon
buŋ upap. Wangât, zen siŋgi âlipkât mâtâp birâwe upap, zorat. 3 Dum
dâzâŋgua nâŋgânek. Ŋâi zâk kwabâ kwâkŋaŋgâbi, zâk gurumin den
pisuk lum kwâtâtem ândibapkât sâsâŋ. Ka zâk dap yatâ lum kwâtâtibap?
4 Den kâtik lum ândim tosaniŋ buŋ utnat sâme, zen Kristo sot târotâro
urâwe, zo mânâŋgâtse. Oi Anutugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ,
zo zeŋgâren bon buŋ uap. 5 Nen ko Kaapumŋâ diiniŋgi Yesu Kristo
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm um bâbâlaŋ op Anutu mâteŋan tosaniŋ
buŋ kinatkât mambât ândimen. 6 Nen Yesu Kristo sot pâlâtâŋ opŋâ itâ
nâŋgâmen, “Kwabâ zâŋgozâŋgoŋ sot daaŋoot ândiândiŋ, zo bon buŋâ
uap. Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiândiŋ sot buku
orotŋâ, zorâŋ bonŋâ uabot.”

Sâm gulip a, zeŋgât den.

7 Zen siŋgi âlipkât mâtâp topkwap âlip lâŋâwe. Zoren âinetâ ko ŋâiŋâ
pâke pâi den bonŋaŋgât mâtâp walâwe? Wanŋâ um gulip kwatziŋgi
mâtâp zo bire? 8 Anutuŋâ diiziŋgipŋâ zen yatâ upigât mân sâip. 9 Bâu
usiŋandâ âbâŋgum sirogân giari aksik kâlak op naŋgâbap. 10 Nâ itâ
nâŋgan. Kembuŋâ diiziŋgi nâŋgânâŋgâziŋâ nâgât yatâ upap. Oi aŋâ um
gulip kwatziŋgâmap, zâk Kembugâren gâbâ hâuŋâ mimbap.
11 Bukurâpnâ, nâ zen kwabâ kwatziŋgâbigât dâzâŋgoman sâi dap op
kâsa otnibe. Nâ yâtâ dâzâŋgoman sâi ko poru nakkât siŋgi zo nâŋgâne
mân bâliŋ opap. 12 A um gulip kwatziŋgânam kwabâ kwatziŋgâbigât
sâme, zeŋgât itâ nâŋgâman. Zen ziiŋ sâkziŋ kâriaŋgânetâ sâi dâp opap.

Dumunniŋ buŋ ândim laŋ gulip mân utnat.

13 Bukurâpnâ, zen dumun buŋ ândibigât Anutuŋâ diiziŋgip. Oi nen
dumun buŋ ândien sâm um sâkkât âkŋâle bâliŋâ zo mân lum ândibi.
Umziŋandâ gâsâyagom kore oraŋgâm ândibi. 14 Den kâtikŋaŋgât
kombâŋâ, zo itâ, “Gâ gikaŋgât otgimap, zo yatik a torenŋâ zeŋgât otgigi
betziŋan mem ândiban.” 15 Zen ko sâtziŋandâ ziyaŋgâm agom buŋ upegât
girem dâzâŋguan.

**Laŋ gulip ândiândiŋ, zorat bonŋâ sot Kaapum
wâratkum ândiândiŋ, zorat bonŋâ.**

16 Sa nâŋgânek. Zen Kaapum wâratkum zâkkât imbaŋan kâtigem
ândibi. Oi um sâkkât âkŋâle, zo mân upi. 17 Um sâkkât âkŋâleŋâ Kaapum
komap. Oi zet zo kâsa kâsa oitâ zen kut ŋâi utnam upme, zo mân bâbâlaŋ
opmap. 18 Zen Kaapum wâratkune diiziŋgi Mosegât den kâtikŋandâ mân
saaziŋgâbap.
19 Um sâkkât âkŋâle nep tik mân ziap. Zo itâ muyagemap. Laŋ
ândiândiŋ, bukuŋaŋgât ambân laŋ mimiŋ, aŋunziŋ buŋ laŋ orot. 20 Lopio

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hurat kwâkwat, kware suŋâ, kâsa kâsa, sârek den, um kâlak den, kuk
suŋguruk, a zikŋaŋgât nâŋgi zâizâiŋ, um kâsâp op kâsâpagoagoŋ. 21 A
ŋâigât kut ŋâi ŋâi âkŋâle op laŋ mimiŋ, too kâtik nem um gulip orotŋâ,
sii nalem nemŋik ândiândiŋ sot kut ŋâi ŋâi nâmbutŋâ. Zorat mârum
dâzâŋgowan, oi zi dum dâzâŋguan. Aŋâ bâliŋâ zo upiŋâ Anutugât um
topŋan mân ândibi.
22 Ka Kaapumŋâ umziŋan ândei wâratkum ândime, zo zeŋgâren bonŋâ
itâ muyagemap. Umŋâ gâsâzâŋgomap, sâtâre, um lumbe, um sânduk,
buku op ândiândiŋ, den luluŋ, 23 Um diigi gei ândiândiŋ, umŋâ kendon
ândiândiŋâ. Kaapum den wâratkum ândine bonŋâ zo zeŋgâren muyagem
zimbap. Gurumin denân kut ŋâi ŋâi âlipŋâ zo mân utnatkât den ŋâi mân
ziap. 24 Oi a ambân Yesu Kristogât siŋgi ândime, zen ândiândi sâŋgiŋâ sot
um sâkkât âkŋâle bâliŋâ zo buŋ upapkât poru nagân kune kinzap.
25 Kaapumŋâ ândiândi niŋgi ândimengât Kaapumgât holi wâratkum
zâkkât imbaŋan kâtigem ândinat. 26 Sâkŋâ zâizâiŋ mân utnat. A torenŋâ
mân mem gei kwatziŋgânat. A ŋâigât kut ŋâi ŋâi laŋ âkŋâle mân utnat.

6 1 Bukurâpnâ, a ŋâiŋâ tosa muyagei zen Kaapum wâratkum
ândime, zen um sânduk okŋaŋgâm sâm kubikŋaŋgâbi. Oi gikâ
mâsimâsikâyân loribatkât gasâgâ kârâm ândiban. 2 Kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ
zo berân miaŋgâbi. Zo yatâ op Kristogât den kâtik zo lum ândibi. 3 Ŋâi
zâk kut ŋâi bonŋâ zo mân opŋâ zikŋaŋgât nâŋgi zâizâiŋ opmap, a yatâ zo
umŋâ kâitkuap sâsâŋ. 4 Zorat zâk zikŋaŋgât ândi mâmanŋâ ek nâŋgâm
kubikpap. Yatâ opŋâ a torenŋâ mân mem ge kwatziŋgâbap. 5 Nepkât
yâmbât kâsâpkukuŋ zo a mariŋâ dâp lum kinbi.
6 Den siŋgi âlip kwâkâm ziŋgâme, a zo ziŋ betziŋan mem kut ŋâi ŋâi
kâsâpkum ziŋgâbi.

Ŋâran orot mâmeniŋaŋgât bonŋâ minat.

7 Gâ um gulip mân upan. Dap yatâ op Anutu kâitkuban? Aŋâ Anutu
kâit kunatkât dâp buŋâ. Aŋâ kut ŋâi ŋâi kârâm kâmitnat, zorat bonŋâ
yatik minat. 8 Ŋâi zâk um sâkkât âkŋâle bâliŋâ, zorat nepŋâ tuubap, zâk
yatik um sâkkât âkŋâle bâliŋâ, zorat bonŋâ tâmbetagoagoŋ muyagibap.
Ka ŋâi zâk Kaapumgât nep tuubap, zâk yatik Kaapumgât bonŋâ ândiândi
kâtikŋâ muyagibap. 9 Kut ŋâi ŋâi âlipŋâ tuum ma ko âkon mân utnat. Nen
mân lorem nep yatâ tuunarân bet sumbemân nep zorat bonŋâ muyaginat.
10 Zorat itâ sa nâŋgânek. Mâtâp muyagei a eluŋ patâ kut ŋâi ŋâi âlipŋâ
otziŋgânat. Den siŋgi âlip zo lum Yesugât kâmut zo kut ŋâi ŋâi mem zâi
pam otziŋgânat.

Girem sot mâsop den.

11 Zen kulem zi iknek. Den nâmbutŋâ zo yen sa bukunâ ŋâi kulemguap.
Ka âkââkâŋ zi Paulo ninak bitnandâ simbup mem kelikmelik den zi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kulemgum ziŋgan. 12 A nâmbutŋandâ zen kwabâyagobigât sâme. A
zo, zen sâkŋandik den siŋgi âlip ziap. Zen Kristo poru nagân sâknam
nâŋgâm moip, zorat den siŋgi sâne a ziŋ sâknam ziŋgâbegât yatâ upme.
13 A zo, zen zâizâiŋ op zeŋgât a patâ utnatkât mâtâp urâwe. A kwabâ
agowe, zen den kâtik mân lum kwâtâtime.
14 Nâ ko kut ŋâi ŋâi yenŋaŋgât buŋâ, Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâk
neŋgât op poru nagân sâknam nâŋgâm moip, zorarâk nâŋgâm sâtâre op
ândiman. Yesu zâk neŋgât op poru nagân moip, zorat opŋâ hângât kut ŋâi
ŋâi eksa yenŋâ opmap. Oi hân a um kâtik ândime, zen kândâtnom mân
nâŋgânâŋgâ upme.
15 Kwabâ agom ândiândiŋ mo yen ândiândiŋ, zorâŋ bon buŋâ. Yesu sot
pâlâtâŋ op ândiândi uŋakŋâ, zorâŋ bonŋâ. 16 A den zi lum ândime, zen
Anutugâren gâbâ um lumbeŋâ sot tânzâŋgozâŋgoŋâ zimbap. Anutugât
kâmut zeŋgâren zimbap.
17 Bet aŋâ sâknam mân nibigât otnigap. Wangât, nâ Yesu Kristogât op
sâknam nep tuum gâwan. Oi a ziŋ nonetâ gut dârâbut sâknan doŋbep
ziap, zorat.
18 Bukurâpnâ, Kembuniŋâ Yesu Kristogâren gâbâ um lumbeŋâ umziŋan
zem zimbap. Zo perâkŋak.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Epeso zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Mâsop den.

1 1 Paulo nâ Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo orâwanŋâ Epeso
kamânân Yesu Kristogât kâmut nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm
kâtigem ândime, zeŋgât ekap zi kulemgum ziŋgan.
2 Ibâniŋ Anutu sot Kembuniŋ Yesu Kristo, zekâren gâbâ
tânzâŋgozâŋgoŋ sot um lumbe zeŋgâren zimbap.

Anutuŋâ mârumŋan sumbemgât siŋgi kwatniŋgip.

3 Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâ Anutu, zâkŋâ sumbemân gâbâ
siŋgi âlipkât mâsop topŋâ topŋâ Kristogât opŋâ niŋgip. Zorat nen sâm
âlip kwâkŋaŋgânat. 4 Zâk mârumŋan hân mân muyageibân nen zâkkât
mâteŋan um hâlâlu sot tosaniŋ buŋ kinatkât Kristogât siŋgi kwatniŋgip.
5 Zâkŋâ umŋâ gâsânâŋgomŋâ kânŋan nâŋgi zeipkât Yesu Kristogât opŋâ
nan bârarâp utnatkât sâm kâtigem niŋgip. 6 Zikŋâ nanŋaŋgât opŋâ
tânzâŋgozâŋgoŋâ sâŋgân buŋ niŋgipkât sâm sâtâre okŋaŋgânat.

Yesugât gilâmŋandâ sâŋgânniŋ meip.

7 Nanŋâ Yesu, zâkkât gilâmŋandâ sâŋgânniŋ meipkât tosaniŋ gulipkukuŋ
muyageip. Anutugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ, zorat nâŋgindâ imbaŋâ
opmap. 8 Zâkŋâ imbaŋâ patâ tânnâŋgoip. Tânnâŋgom nâŋgânâŋgâ bonŋâ
sot top nâŋgânâŋgâŋâ niŋgip. 9 Oi zikŋik den kânŋan nâŋgi âlip oi itâ mem
kwânâŋgip. Zo itâ sâm muyageip. Den zo mârumŋan ekapŋoot zeip. Den
zo itâ, 10 “Narâkŋâ nâŋgâwan, zo gâtâm mâte oi Kristoŋâ a sot kut ŋâi ŋâi
hânân sot sumbemân zo mâpotziŋgâmŋâ kâukziŋ sot patâziŋâ upap.”
11 Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi aksik umŋaŋgârâk sâm kâtigem
muyageziŋgâmap, zâk mârumŋan niŋgit nâŋgâm Kristogât opŋâ
nen zâkkât a ambân gakârâpŋâ utnatkât sâip. Oi nen siŋgi âlipkât
bonŋâ minatkât sâip. 12 Zorat op kândom Kristogâren nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândimen, nen Anutu sâm sâtâre okŋaŋgâm ândinat.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Zen yatigâk zâk sot pâlâtâŋ urâwe. Zen den bonŋâ nâŋgâne zorâŋâ
kubikziŋgi Yesugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâne Anutuŋâ undipŋâ
Tirik Kaapum ziŋgip. Anutuŋâ Tirik Kaapum niŋgâbapkât mârum sâm
kâtigeip. 14 Sumbemân zarindâ kut ŋâi ŋâi niŋgâbap, zorat undipniŋâ
Kaapum niŋgip. Anutu kutsiŋgiŋaŋgât sâtâre patâ muyagibapkât zâkkât
arâpŋâ neŋgâren Kaapumŋâ kubikkubik nep zo tuum naŋgâbap.

Siŋgi âlip zeŋgâren zimbapkât Pauloŋâ ninâu sâip.

15 Zen Kembu Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm Kembugât siŋgi a
buku otziŋgâme, zorat den siŋgi nâŋgâwan. 16 Zorat nâ zeŋgât op narâk
dâp nâŋgâmŋâ Kembugâren sâiwap sâm, sâm âlip kwâkŋaŋgâman.
17 Kembuŋâ gâsuziŋgipkât yatâ opman. Oi narâk dâp zeŋgât op ninâu itâ
sâm dukuman.

Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât Anutu, Ibâ, âsakŋâ neule mariŋâ, zâkŋâ
Kaapum ziŋgi zorâŋâ nâŋgânâŋgâ ziŋgâm Kembugât topŋâ sâm muyagei
nâŋgâm biraŋbi. 18 Oi umziŋ ânâŋgâri Kembuŋâ gâsuziŋgâm sumbemgât
siŋgi kwatziŋgip, zorat nâŋgâm, nâŋgâm kwâtâtibi. Oi Kembugât arâpŋâ
zen sumbemân kut ŋâi ŋâi âsakŋâ neuleŋoot ziŋgâbap, zorat nâŋgâne
bon upap. 19 Oi nâŋgâm pâlâtâŋniŋoot, neŋgâren imbaŋâ patâ zorâŋâ
nep tuumap, zorat topŋâ nâŋgâbi. 20 Imbaŋâ zorat bonŋâ igâwe. Zorâŋâ
Kristo mumuŋan gâbâ mâŋgim diim sumbemân zâim Anutugât âsanŋâ
bongen pâip. 21 Oi a kutâ sot sumbem a, a top top imbaŋâziŋoot zeŋgât
a kâukziŋâ pâipkât hânân sot sumbemân kotsiŋgi ziap, zorâŋâ koi giap.
Narâk zirenâk buŋâ. Zo yatâ zem zâimâmbap.

22 Anutuŋâ a sot kut ŋâi ŋâi aksik Kristogât ombeŋan zâmbamŋâ
kâukziŋ upapkât sâm kâmut gakârâp neŋgât kembuniŋ kwânâŋgip.
23 Zâkkât kâmut zo kiŋ bikŋâ oindâ giniŋgâm neŋgât kâukniŋ op ândiap.
A sot kut ŋâi ŋâi dâpniŋanâk niŋgi meindâ dâp op âimap.

Mârumŋan laŋ gulip ândiwen.

2 1 Zen mârum bâliŋ top top opŋâ um mumuŋâ op ândiwe. Ka
Kristoŋâ mumuŋan gâbâ mâŋgiziŋgi ândie. 2 Mârum zen hân a
zeŋgât mâtâp lâŋ ândim âi wâke zeŋgât a kutâ, Sataŋ, zâkkât sât lum
ândiwe. Narâk ziren zâkŋâ siŋgi âlip den ku a mam otziŋgi ândie. 3 Nen
mârum zeŋgât tobat yatâ op ândim sâkkât sot um nâŋgânâŋgâniŋaŋgât
den lum ândim a nâmbut yatâ Anutugât kukŋaŋgât bonŋâ muyaginatkât
siŋgi op ândiwen.

Anutuŋâ mâŋginiŋgâmŋâ sumbemgât siŋgi sâip.

4 Yatâ op ândiwen. Ka Anutu zâk umŋâ gâsum biraŋniŋgipkât buku
otniŋgip. 5 Bâliŋâniŋaŋgât op um mumuŋâ op ândiwen, nen Kristo
sot mâŋginiŋgip. (Zen nâŋge. Umâlepŋaŋgât op kubikniŋgip.) 6 Zâk

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu Kristo sot mâŋginiŋgâm zâk sot ârândâŋ a kuta tâtarân tâtnatkât
sumbemân nâmbarip. 7 Itâ muyagibapkât oip. Tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât
gom sambe, zo Yesu Kristo umâlepŋaŋgât op mâbâlâkŋem niŋgâbap.
8 Zen nâŋge. Zâk tânzâŋgomŋâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋaŋgât op kubikziŋgip.
Zo ziiŋaŋgât buŋâ. Anutu umâlipŋaŋgât op sâŋgân buŋ yatâ otziŋgip.
9 Nep ŋâi tuuwegât yatâ otziŋgâbap, zo buŋâ. Zorat a ŋâiŋâ sâkŋâ mem
zari mân dâp upap. 10 Nen Anutugât bikŋan gok. Zâk Yesu Kristogâren
muyageniŋgip. Oi mâtâp âlipŋaŋgât nep tuum ândinatkât Anutuŋâ sâm
niŋgip. Mâtâp zo mârum kubigipkât zoren lâŋ ândinat.

Barin gokŋandâ kamânân gawe.

11 Mârumŋan um kâtik ândiwe, zorat nâŋgâm ândibi. Zen Yuda a
buŋâ, kamân ŋâin gokŋâ. Oi Yuda a ziŋâ kwabâ kwaraŋgâmŋâ ândiweŋâ
kwabâ ulin sâm dâzâŋgomarâwe. 12 Narâk zoren Kristo buŋ ândiwe. Oi
Isirae a zen Anutugât kâmut ândine zen kwande ândiwe. Isirae a zen
Anutu sot târotâro opŋâ zâkkât siŋgi den mem ândine, zen Anutu kârum
bet bâsaŋ ândiwe. 13 Narâk ziren ko zen barin ândiweŋâ Yesu Kristogâren
târokwap Kristo gilâmŋaŋgât op kamânân ândie.

Yesuŋâ kâsa koi gei um kânok urâwen.

14 Yesu zikŋak lumbeŋâniŋ ândimap. Zâk a nakŋâ zagât osetniŋan
kâsa op pâke kâtik zeip, zo kândaŋâ Isirae a sot hân ŋâin ŋâin gok
minduniŋgi kâmut kânok urâwen. 15 Zâkŋâ Yuda neŋgât pâke den zeip,
zo tâmbetnâŋgobapkât imbaŋâ zemŋaŋgip, zo koi geip. Oi a kâmut zagât
nekât kinkin gebagân kâmut uŋakŋâ kânok zâk zikŋak muyagem kin
lumbeŋâ muyageip. 16 Zâk poru nagân moibân a nakŋâ zagât zo bonŋâ
kânokgâk mâpotniŋgâm Anutu sot buku utnatkât kâsa koi geip. 17 Oi zâk
gamŋâ barin ândiwe sot kamânân ândiwen, nen lumbeŋaŋgât siŋgi den
dâtnâŋgoi nâŋgâwen. 18 Oi nen aksik zâk sot pâlâtâŋ urâwengât Kaapum
kânok mem Ibâ mâte okŋaŋgâmen.

A nen Kembugât namâ yatâ utnat.

19 Zorat op narâk ziren zen kwande mân ândie. Zen Kembugât siŋgi
a nâmbutŋâ zen sot Anutugât kamân mariŋ op Anutugât kâmut opŋâ
zâkkât namâ op ândie. 20 Namâ zorat tandâ Aposolo sot Propete. Ziŋâ
laniŋgâne ândien. Ka Yesu Kristo ko kunkunniŋ uap. 21 Zâkkâren aŋâ
aŋâ târokwâindâ Kembugât hâlâlu namâ muyagem zâimap. 22 Kaapumŋâ
Epeso kamânân ândie, zen yatik târokwatziŋgi Anutugât namâ ue.

Kembuŋâ den tikŋâ zeip, zo Paulo sâm muyagem pindip.

3 1 Zorat opŋâ Paulo nâ Yesu Kristogât tâk namâ a op ândian. Nâ
hân ŋâin gok zeŋgâren siŋgi âlip nep tuum ândimangât tâk namin

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâbane ândian. 2 Zen nâgât siŋgi nâŋgâwe. Anutu tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât
op zeŋgâren siŋgi âlip nep tuubatkât sâm nigip. 3 Sâm nimŋâ tik den sâm
muyagem nigip. Den zorat pâŋkânok kulemguan. 4 Kristogât den tikŋâ zeip,
zo ek nâŋgâman. Zen den zi sâlâpkumŋâ nâgât yatâ nâŋgâbi. 5 Den tik zeip,
zo a mârum ândiwe, zeŋgâren mân sâm muyageip. Narâk ziren ko tirik
Aposolo sot Propete neŋgâren Kaapumŋâ sâm muyageip. 6 Den tik zeip, zo
itâ. A hân ŋâin ŋâin gokŋâ, zen siŋgi âlip nâŋgâmŋâ lum Yuda a nen sot
kâmut kânok op Yesu Kristogât op siŋgi den zorat bonŋâ ârândâŋ minat.
7 Oi siŋgi âlip zorat kore a ândibatkât Anutuŋâ umâlepŋaŋgât imbaŋâ
patâ nigip.

Den tikŋaŋgât bonŋâ Yesuŋâ muyageip.

8 Nâ Kembugât siŋgi a nâmbutŋâ ombeziŋan a giginâ op ândiman. Ka
laŋ Kristogâren umgât gom sambe mân igikŋâ ziap, zorat den a hân ŋâin
gokŋâ sâm muyagem ziŋgâbatkât Kembuŋâ sâm nigip. 9 Anutuŋâ a sot kut
ŋâi ŋâi muyageniŋgipŋâ den tik pâi zeip, zo narâkŋâ narâkŋâ mân sâm
muyagem ândeip. Ka narâk ziren Anutuŋâ zo sâm muyagemŋâ den zorat
bonŋâ sâm muyagem zen sot a nâmbutŋâ aksik patâ dâzâŋgobatkât sâip.
10 Narâk ziren Anutuŋâ kâmut gakârâpŋâ neŋgâren nâŋgânâŋgâŋâ bonŋâ
mâbâlakŋei kulem top topŋâ muyagei sumbem a sot a imbaŋâziŋoot
sumbemân ândie, zen ek naŋgâbi.
11 Anutu zâk mârum hân mân muyageibân den sâm kâtigeip, zorat bonŋâ
Kembuniŋâ Yesu Kristo sâŋgongoi gem muyageip. 12 Oi zâkŋâ mâtâp mem
niŋgi nâŋgâm pâlâtâŋ kwap keŋgât buŋ Anutu mâte okŋaŋgâmen. 13 Zorat
nâ itâ dâzâŋgua nâŋgânek. Nâ zeŋgât op sâknam kwâkŋan ândia umziŋ
mân yâmbâribap. Buŋâ. Zen zorat nâŋgânetâ âlip upap.

Paulo zâk Epeso a zeŋgât op ninâu sâip.

14-15 Zorat op ko sumbemân sot hânân a kâmut ândien, niiŋâ Ibâ bonŋâ,
zâkkâren pindiŋsâm zeŋgât op ninâu itâ sâman. 16 Anutu zâk sâi Kaapumŋâ
umgât gom sambe imbaŋâ muyagem ziŋgi umziŋ lâmbat kâtigibap. 17 Oi
Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâne umziŋan tâtat mâme upap. Nak
ândâŋandâ hânân gei kinmap, zen zo yatâ buku orotŋâ, zo gâsum kâtigem
kinbi. 18 Oi zen Kembugât siŋgi a nâmbutŋâ zen sot ârândâŋ Kristo zâk
umŋâ gâsâzâŋgomap, zorat toren toren mâpot nâŋgâm kwâtâtibi. 19 Oi
Kristo umŋâ gâsâzâŋgomap, zorâŋâ a nâŋgânâŋgâziŋ walâmap, zo laŋ
nâŋgâm biraŋbi. Oi Anutugâren umgât gom sambe piksâm ziap, zorâŋâ
zeŋgâren âi piksâbap. Nâ zeŋgât op yatâ ninâu sâman.

Sâtâre den.

20 Imbaŋâŋoot neŋgâren nep tuumap, zâk Anutu. Kut ŋâi ŋâi zorat
nâŋgâm ninâu sâmen, zorigâk buŋâ. Kut ŋâi ŋâi walâwalâŋ upapkât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâwali tâkŋaŋgap. Zorâŋ ninâu sot nâŋgânâŋgâniŋ walâmap. 21 Zâkkât op Yesu Kristogâren sot kâmurân sâtâreŋâ narâkŋâ narâkŋâ zem zâimâmbap. Perâkŋak.

Kaapumŋâ minduniŋgi kâmut kânok urâwen.

4 1 Nâ Kembugât nep tuum ândia gâsunim tâk namin nâbanetâ tap ekap zi kulemgum ziŋgan. Zorat zen itâ nâŋgânek. Kembuŋâ gâsâzâŋgomŋâ târârak ândibigât sâm ziŋgip, zorat dâbâk ândibi. 2 Giginâ sot um sânduk ândim buku oraŋgâm hâuŋaŋgât den mân sâbi. 3 Oi Kaapum zâk lumbeŋaŋgât tâkŋâ mâpotziŋgâm saaziŋgip, zo mânâŋgâtpegât galem oraŋgâm ândibi. 4 Zen kâmut kânok. Kaapum kânok. Sumbem kânokkât siŋgi, zorat siŋgi kwatziŋgâm diiziŋgip. 5 Kembu kânok. Nâŋgâm pâlâtâŋ kânok. Too saŋgon kânok. 6 Anutu zâk Ibâniŋ kânok. Zâk aksik patâ walâniŋgâm kembuniŋâ op ândiap. Oi um dâp imbaŋâ niŋgâm um dâp tâtat mâme opmap.

Kembuŋâ siŋgi âlip nepkât a top top nâmbarip.

7 Kristo zâk nep sâm niŋgip dâp imbaŋâ niŋgâmap. 8 Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ kulemguwe, ziap,

> "Zâk u sumbemân zarip, narâk zoren tâk namâ a doŋbep diiziŋgâm zarip. Oi a umgât gom sambe sot imbaŋâ ziŋgip."

9 Yesu zâk u zarip, zo yen mân sâwe. Zâk hânân sot âmbi hân ombeŋan geip. Zâk hânân geibân gâbâ âburem zarip. 10 Zâk geip, zâkŋagâk sumbemŋâ sumbemŋâ walâm zarip. Zâk sumbem sot hân piksâm ândibapkât zarip. 11 Oi zâkŋagâk a nep sot imbaŋâ ziŋgip, zo itâ. A nâmbutŋâ Aposologât nep sâm ziŋgip. Nâmbutŋâ Propete zâmbarip. A nâmbutŋâ siŋgi âlip mem hân ŋâin âiâiŋaŋgât sâip. Nâmbutŋâ kâmut zeŋgât galem a. Nâmbutŋâ siŋgi âlip kwâkâm ziŋgâ a. 12 Zo zâkkât siŋgi a gakârâpŋâ mem kubikziŋgâm ândinatkât sâip. Kore nep zo tuugindâ Kristogât ken bet sot bonŋâ lâmbatpapkât a yatâ zo nâmbarip.

Siŋgi âlibân mân lorinat.

13 Zo yatâ op siŋgi âlip topŋâ sot Anutu nanŋaŋgât topŋâ nâŋgâm kwâtâtem um kânok utnat. Siŋgi âlibân ândim lâmbatnatkât sâip. Lâmbatŋâ Kristogât tobat yatâ op ândinat. 14 Nen katep maik yatâ mân op ândinat. Wangât, Sarâ a ziŋ um gulip kwatniŋgânam upme, zorat. Sarâziŋandâ pibâ yatâ mân mem kâbakŋeniŋgi kâtigem kinat. 15 Itâ op ândinat. Nen umniŋandâ a gâsâzâŋgom den bonŋigâk dâzâŋgonat. Yatâ op ândeindâ mâtâp zo mo zo tirâpnâŋgoi zoren ândim kâukniŋ Kristo, zâkkâren târokwap kin lâmbatnat. 16 Zâkkâren târokwâindâ sânâmniŋandâ sipapagoi sâkniŋ kânok opmap. Oi torerâpŋâ opŋâ imbaŋâ zemniŋgap sot nep sâm niŋgip dâp nep tuumŋâ umŋâ gâsâyagom sâk kânok lâmbatnat.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kwakmak mân ândinat.

17 Kembugât op tâk namin nâbarâwe, nâ den ŋâi dâzâŋgobâ. Um kâtik
a, zen nâŋgânâŋgâziŋ kut ŋâi ŋâi yenŋan pane zemap. Zen ko zeŋgât
tobat yatâ mân upi. 18 Um kâtik a, zeŋgât um nâŋgânâŋgâziŋ ŋâtâtik
oip. Um kâtik op Anutugât ândiândi kândâtkum ândiwe. 19 Oi um
nâŋgânâŋgâziŋ buŋ sii nalem laŋ nemŋâ âkŋâle sot bâliŋ top top âkon
buŋ upme.
20 Epeso a, zen ândiândi yatâ ândibigât mân kwâkâm ziŋgâwen.
Kristogât topŋâ sâm dâzâŋgom ândiwen. 21 Den topŋâ kwâkâm ziŋgâwen
oi ko Yesugâren den bon ziap, zo nâŋgâwe. 22 Zen ândiândi sâŋgiŋâ
kândâtkum umziŋâ sâŋgiŋâ âkŋâle sarâ zoren tâmbetkume, zo lândim
pambi. 23 Oi Kaapum nâŋgâŋaŋgâne umziŋ mâŋgei uŋakŋâ upi. 24 Oi
ândiândi uŋakŋâ mem ândibi, zo Anutugât tobat yatâ opŋâ târârak sot
hâlâlu muyageip.

Bâliŋâ top top birânat.

25 Zorat zen sarâ birâm den bonŋigâk sâm âragubi. Nen buku kânok
ândien, zorat op yatâ utnat. 26 Kugân bâliŋ mân upan. Kuk den mân mem
ândina mirâsiŋ geibap. 27 Sataŋgât tirek mân kwâpan. 28 Mârum kâmbu
opmarâwe, zen birâm betŋâ nep tuum kât nalem muyagemŋâ a kanpitâ
âlip tânzâŋgobi. 29 Den bâliŋâ lâuziŋan gâbâ mân gibap. Den âlipŋigâk
tânagom sânetâ zorâŋâ a tânzâŋgom umziŋ kelikpap.
30 Anutugât Tirik Kaapumŋâ umbâlâ opapkât diŋâ mân birâbi.
Anutugât tirik Kaapum, zo zeŋgâren undip pâip, ziap. Gâsuziŋgâbapkât
narâkŋâ mâte oi Anutuŋâ zo ekŋâ gâsuziŋgâbap. 31 Kâsa den, um kâlak,
umân pâpan den, den sârek, kuk den sot kut ŋâi ŋâi sumunŋâ zo zeŋgât
osetziŋan mân zimbap. 32 Zen buku opŋâ âlip oraŋgâm tosa birâm ândibi.
Anutu zâk yatik Kristogât op tosaziŋ birip.

Bâliŋâ kândâtkom ândinat.

5 1 Zen nan bârarâpŋâ op ândie, zorat Anutuŋâ opmap, yatik op
ândibi. 2 Oi buku op umziŋâ gâsâyagom ândibi. Kristo zâk yatik
buku otniŋgâm neŋgât opŋâ ândiândiŋâ birip. Zo Anutuŋâ egi âlip yatâ
oip. Kembugât siŋgi nalem une sei nâŋgi âlip opmâip, zo yatâ.
3 Laŋ mâman sot kut ŋâi bâliŋâ, mân orotŋâ sot a ŋâigât kut ŋâi
ŋâi zorat âkŋâle op laŋ mimiŋ, zorat tâtâlek den zo mân sâbi. 4 Den
aŋunŋoot, den laŋ sâsaŋâ den gân yatâ sâroken zo sâne bâliŋ upap.
Sâiwap den sot sâm âlip den sâne dâp upap. 5 Zen itâ nâŋgânek. Laŋ
mâman a, den sumunŋâ sâme. A nâmbut zeŋgât kut ŋâi ŋâi âkŋâle op
laŋ mime. A yatâ zo, zen Kristo, Anutu umzik topŋan tâtatŋâ zo kârubi.
A nâmbutŋâ zeŋgât kut ŋâi ŋâi zorat âkŋâle op laŋ upme, zen a ziŋ lopio

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hurat kwapme yatâ Anutu kândâtkom umziŋ hângât kut ŋâi ŋâi zoren
pane zemap.

Tik kut ŋâi ŋâi aŋunŋoot mân utnat.

6 Kâitzâŋgom sarâ den dâzâŋgone nâŋgâne bonŋâ mân upap. Bâliŋâ
top top zorat Anutu kukŋaŋgât bonŋâ zo den ku a zeŋgâren muyagibap.
7-8 Zoren zen mân betziŋan mimbi. Zen mârumŋan ŋâtâtik sot ândiwe. Zi
ko Kembugâren gam âsakŋâ op ândie. Zorat âsakŋaŋgât kiurâp op zâkkât
tobat op ândibi. 9 Âsakŋaŋgât bonŋâ muyagemap, zo itâ. Umâlip ândiândi
sot târârâk ândiândi sot perâkŋak den sâsâŋ. 10 Kut zo mo zo utnam
Kembuŋâ nâŋgi âlip upap mo buŋâ, zen zorat nâŋgâm sâlâpkum ikpi.
11 Nâmbutŋâ ŋâtâtikkât kut ŋâi ŋâi utne mân betziŋan mimbi. Buŋâ.
Bâliŋâziŋâ sâm kâkŋan kwatziŋgâbi. 12 Um kâtik zen kut ŋâi ŋâi tik
upme, zo ekap ziren mân sâm muyagian. Zo sâm muyagia sâi ko
aŋunŋoot opap. 13 Kut ŋâi yatâ, zo sâm kâkŋan pâindâ âsakŋandâ zeri
zorat topŋâ muyagibap. Oi kut ŋâi muyapŋâ ziap, zorâŋ âsakŋoot upap.
14 Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

> "Uman zematŋâ zaat. Mumuŋan gâbâ zaat. Kristoŋâ âsakŋâ
> muyagem gibap."

Um kâtik op nepkât narâk mân tâmbetkunat.

15 Zorat op ko zen ândiândiziŋaŋgât galem op ândibi. Oi mân nâŋgâm
nâŋgâm yatâ buŋâ. Um nâŋgânâŋgâziŋoot ândibi. 16 Narâk ziren
bâliŋandâ laŋ kârâm ziapkât narâk nâmbut mân birâm nep kâtigem
tuubi. 17 Zorat um nâŋgânâŋgâziŋ buŋâ yatâ mân ândibi. Nep zo mo zo
utnam Kembuŋâ nâŋgi âlip upap mo buŋâ, zorat nâŋgâm sâlâpkum ikpi.
18 Oi too kâtik nem um gulip orotŋâ, zo mân upi. Zo
tâmbetagoagoŋaŋgât nep. Kaapum ko nâŋgâŋaŋgâne umziŋan piksâi
ândibi. 19 Kaapumŋâ mem bâbâlaŋ kwatziŋgi mâpâmâpâse kep mem
um aŋgâgwaŋgâ upi. Oi umziŋandâ Kembugât kepŋâ mem sâm sâtâre
okŋaŋgâbi. 20 Oi Kembuniŋâ Yesu Kristogât opŋâ narâk dâp Anutu Ibâ kut
ŋâi ŋâigât sâiwap sâm, sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.
21 Zen Kristo hurat kwâkŋaŋgâm umŋâ âwe kwaraŋgâm ândibi.

A ambân zeŋgât den.

22 Ambân zen Kembugât sât lulu ândie, yatik abârâpziŋ zeŋgât op
ândibi. 23 Apŋandâ ambinŋaŋgât kâukŋâ uap. Zo yatik Kristo, zâk zeŋgât
kâukziŋ uap. A ambân gakârâpŋâ zen kiŋ bikŋâ ândie. Oi zâk kiŋ
bikŋaŋgât kubikkubik uap. 24 Oi kâmutŋâ Kristogât sât lumap, zo yatik
ambân zen narâk dâp abârâpziŋaŋgât den lum ândibi.
25 Kristo zâk umŋâ kâmut gâsuniŋgâm buku otniŋgip. A ziŋ zo yatik
umziŋ âmbirâpziŋ gâsuziŋgâm buku otziŋgâbi. Kristo zâk kâmutŋâ buku

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otniŋgâm neŋgât suup meip. 26 Zâkŋâ kâmut diŋâ sot too saŋgonniŋgâm
kubikniŋgi salek op Anutu mâteŋan hâlâlu kinatkât yatâ oip. 27 Oi kâmutŋâ
saŋgon kubikniŋgi hâlâlu sot tosaniŋ buŋ sot neuleniŋoot mâteŋan
nâmbanbapkât sâm pindip. 28 Oi a zen ziiŋ sâkziŋ galem upme, yatigâk
ambirâpziŋ galem otziŋgâbi. Ŋâi zâk ambinŋâ dâŋ galem upap, zo zikŋâ sâk
yatik galem oraŋgâbap. 29 A zikŋâ sâkŋâ mân kâsa okŋaŋgâmap. Buŋâ. On
galem oraŋgâm ândimap. Kristoŋâ kâmutŋâ otniŋgâmap, zo yatâ. 30 Kristo
zâk kâukniŋâ ândiap. Oi nen kiŋ bikŋâ, sâkŋaŋgât torerâp ândiengât yatâ
galem otniŋgâm ândimap. 31 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

"Zorat a ŋâiŋâ ibâ mamŋâ zâpam ambinŋaŋgâren âi pâlâtâŋ oi zet
um sâk kânok op ândibabot."

32 Den zo den sumbuŋâ. Den zorat topŋâ itâ nâŋgan. Kristo sot kâmut,
zeŋgât op sâip. 33 Oi den zorat topŋâ ŋâi itâ. Ap ambin, zeŋgât op sâip. A
aksik zen sâkziŋ buku otziŋgâme, zo yatik âmbirâpziŋâ buku otziŋgâm
ândibi. Oi ambân zen abârâpziŋ hurat kwatziŋgâm ândibi.

Ibâ mam sot katep, zeŋgât den.

6 1 Katep zen Kembugât op ibâ mam zeŋgât den lubi. Zorâŋâ mâtâp
âlipŋâ. 2 "Gâ ibâ mamgâ hurat kwatzikâm dinzik luban." Den
kâukŋâ zo Mosegât den kâtik ekabân ziap. Oi den ŋâi itâ târokwap
sâsâŋâ, 3 "Yatâ op hânân narâk kârep ândim kwâtâtiban."

4 Ibâ zen nan bârarâpziŋ um kâlak muyagibegât kut ŋâi kârâpŋoot laŋ
mân otziŋgâbi. Kembugât den dâzâŋgom kubikziŋgâm galem otziŋgâne
lâmbatpi.

A patâ sot kore a, zeŋgât den.

5 Kore a zen hân a patârâpziŋ hurat kwatziŋgâm umziŋ kânok zei
Kristo kore okŋaŋgânat yatâ upap sâm zo yatik patârâpziŋ bimbi
kwatziŋgâm zeŋgât sâtziŋ lum ândibi. 6 Hân a patârâpziŋâ mâte pirik
otziŋgâne ziŋgitne âlip upapkât buŋâ. Nen Kristogât kore a sâm Anutuŋâ
mâtâp sâm ziŋgip, zo lâŋbi. 7 Zen itâ nâŋgâbi, "Nen a zeŋgârâk kore
buŋâ." Yatâ nâŋgâm Kembugât nâŋgâm nepziŋ âkon buŋ tuubi. 8 Zen
nâŋgâme. Ŋâi zâk kore a mo a patâ ândim kut ŋâi ŋâi âlipŋâ op ândibap,
zâk Kembuŋâ hâuŋâ yatik pindâbap.

9 Oi a patâ zen kore arâpziŋ yatik galem otziŋgâm ândibi. Oi mân
zâŋgom ziŋgitsâbi. Kârâpŋoot mân otziŋgâbi. Kore a sot a patâ,
zeŋgât patâziŋâ sumbemân kembu patâ op ândiap. Zâk hâtubâtu mân
otniŋgâbap, zo nâŋgâm ândibi.

Kâsa mân igikŋâ ândime.

10 Sâm kwâkâm sâbâ. Kembugâren târokwatne imbaŋâŋâ zeŋgâren zei
zo mem kâtigem ândibi. 11 Oi Anutugâren gâbâ kâmbamgât hâmbâ timbâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mot mem ândine Sataŋgât kâwali arâpŋandâ kâitzâŋgonam gane kâtigem
kinbi. 12 Zen nâŋgâme. Kâsarâpniŋ, zo hân a buŋâ. Zen a mân igikŋâ. Zen
Sataŋ sot wâke gakârâpŋâ. Zen bâliŋ op ândime. Ŋâtâtikkât nep a, a kutâ
sot a imbaŋâziŋoot. Nen zen sot kâsa upmen. 13 Zorat nen Anutugâren
gâbâ hâmbâ timbâ mot mem kâmbam narâk, narâk bâliŋan kâtigem
kirindâ kâsarâpniŋ ziŋ osiniŋgâm birâm âibi.

Kâwaligât kut ŋâi ŋâi mem ândinat.

14 Nen itâ kinat. Den bonŋandâ inzutniŋ oi mem lap ândinat. Târârak
ândiândiŋandâ hâmbâniŋ oi akum ândinat. 15 Lumbeŋaŋgât siŋgi âlip
mem kinat. Zorâŋâ kipâke gine giari lâŋ kâtigem kinbi. 16 Oi mamŋâ
patâ ko nâŋgâm pâlâtâŋâ dugumniŋ oi mem kirindâ kâsa, bâliŋâ
mariŋaŋgât liŋgip kâlâuŋâ zo gâi kom kâbakŋibap. 17 Oi pindok kâtik
kutŋâ kubikkubik, zo kâukniŋan akunat. Oi Kaapumgâren gâbâ sâu
patâ, Anutugât den, zo mem kinat. 18 Narâk dâp Kaapum wâratkum
Kembugâren ninâu sâm mâpâsem ândinat. Oi laŋ gulip mân ândim, âkon
buŋ galem oraŋgâm ândinat. Oi kamân dâp Kembugât siŋgi a zeŋgât op
ninâu sâm ândinat.
19 Oi zen nâgât op ninâu sâm ândine Kembuŋâ lâunâ mem bâbâlaŋkoi
siŋgi âlipkât den tik zeip, zo sâm muyagibat. 20 Na zorat siŋgi sâsâŋ a
ândiangât tâk namin nâbane zeman. Zen nâgât op ninâu sâne keŋgât buŋ
siŋgi âlip sâm muyagia dâp upap.

Den murukŋâ.

21 Tâk namin dap dap yatâ ândiman, zen zorat kwakpegât Tikiko,
zâkŋâ zeŋgâren gamŋâ zorat den siŋgi otziŋgâbap. Tikiko, zâk bukuniŋ
âlipŋâ, Kembugât kore a sât luluŋoot. 22 Zâkŋâ neŋgât den siŋgi otziŋgâm
umâlep kwatziŋgâbapkât sâŋgongua gaap.
23 Bukurâpnâ, Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo, zikŋâ zen lumbe
muyageziŋgâm nâŋgâm pâlâtâŋziŋ mem kâtigei buku oraŋgâm ândibi.
24 A umziŋandâ Kembu Yesu Kristo gâsum lum kâpim ândimambi,
zeŋgâren tânzâŋgozâŋgoŋ zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pilipi zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Mâsop den.

1 1 Yesu Kristogât kore a Paulo sot Timoteo, net Pilipi kamânân Yesu
Kristogât siŋgi a sot galem a sot a sâtŋâ, zeŋgât ekap zi kulemgum
pet.
2 Ibâniŋ Anutu sot Kembuniŋ Yesu Kristo, zekâren gâbâ
tânzâŋgozâŋgoŋ sot um lumbeŋâ zeŋgâren zimbap.

Paulo zâk tâk namin tap Pilipi a ambân zeŋgât op Kembugâren ninâu sâip.

3 Nâ zeŋgât nâŋgâman dâp Anutu sâiwap sâm dukuman. 4-5 Zen siŋgi
âlip nâŋgâmŋâ nen sot pâlâtâŋ urâwen. Oi narâk zoren gâbâ ârândâŋ nep
tuum gawen. Nâ zorat ninâu sâman dâp, zeŋgât umâlep op Kembugâren
sâiwap sâm ninâu sâman. 6 Oi itâ nâŋgâm kâtigian. Anutuŋâ nep âlip
zeŋgâren topkwâipŋâ tuum âim ândei Yesu Kristo taki bonŋâ muyagibap.
7 Nâ zeŋgât yatâ nâŋgâman. Zo topŋâ itâgât. Nâ zoren siŋgi âlipkât op den
nebân tap sot tâk namin ândia zen aksik tânnowe. Oi nâ zorat umnandâ
zen saaziŋgâmap. 8 Yesu Kristoŋâ tânnogi umnandâ saaziŋgâmap, zo
perâkŋak dâzâŋgua Anutuŋâ nâŋgi bon uap.
9 Oi buku orotziŋandâ sot um nâŋgânâŋgâziŋ kubikaŋgâm lâmbari kut
ŋâi ŋâi bâliŋâ sot âlipŋâ zo târârak ek nâŋgâm kubikpigât ninâu sâman.
10 Oi zen kut ŋâi bonŋâ ek nâŋgâm Kristo gâbapkât um salek sot tosa
buŋ bâbâlaŋ op mambât ândibi. 11 Oi Yesu Kristoŋâ tânzâŋgoi ândiândi
târârakkât bonŋâ muyagine Anutugât sâtâre sot sâm âlip muyagibap.

Nâmbutŋandâ pabâtgwabât op siŋgi âlip sâwe.

12 Bukurâpnâ, zen kwakpegât dâzâŋgobâ. Ziren kut ŋâi ŋâi
muyagenigip, zorâŋ siŋgi âlip laŋ kârâbapkât muyageip. 13 Nâ Kristogât
opŋâ tâk namâ a orâwan. Tâk namâ zorat siŋgi orâwan, den zorâŋ a
kâukŋâ sot kâwali a sot a torenŋâ ziren ândie, zeŋgât kindapziŋan giarip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Oi tâk namin yatâ ândim kâtigiangât bukurâpniŋâ doŋbep mârum
keŋgât urâwe, zen zo birâm Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwap Anutugât
den keŋgât buŋ sâme.
15 A nâmbutŋâ zen um kâlak otnim sâknam ninam Kristogât den zo um
kâlagân sâme. A nâmbutŋandâ ko umâlep otnim sâme. 16 Umâlep otnim
sâme, zen nâ siŋgi âlip galem op tâk namin zeman, zorat umziŋandâ
gâsânogi sâme. 17 Nâmbutŋandâ ko zâizâiŋ op kâsa otnim Kristogât kot
sâne laŋ kârâmap. Zo tâk namâ kwâkŋan um sâknam muyageninam
upme. 18 Oi yatâ mo yatâ, sâm gulipkum sâbi mo perâkŋak sâbi, zorat
wangât doŋbep sânat. Kristogât den laŋ kârâm âibap, zorarâk sâtâre
opman.

Paulo zâk mumuŋâ sot ândiândiŋâ, zorat ârândâŋ okŋaŋgip.

19 Oi itâ sâm umâlip nâŋgâm ândibat. Zen nâgât op ninâu sâne Yesu
Kristogât Kaapumŋâ betnan mei olaŋnine ândibat. 20 Nâ itâ upatkât
otnigi ândian. Nâ narâk ziren keŋgât sot aŋun sâsâli mân upat. Umnâ
zâkkâren pam kore okŋaŋgâm ândibat. Op gâwan, zo yatâ op ândibat.
Nâ wâgân ândibat mo mumbarân a ziŋâ nikne âlip oi Kristo sâm âlip
kwâkŋaŋgâbi. 21 Nâgât ândiândiŋ, zo Kristo. Nâ mumbat mo ândibat? Ŋâi
mo ŋâigât ârândâŋ otnigap. Mumbatŋâ kut ŋâi âlipŋâ mimbat. Hângât
kâbâ yâmbât zo birâm sumbemân kut ŋâi âlip zo mimbat. Zorat nâŋga
sâtâreŋoot uap. 22 Ka hânân târokwap ândibat zo ko hânân nep tuuga
bonŋâ muyagibap. Zorat nâ um zagât uan. Ŋâi mo ŋâigât bâbâlaŋ upâ.
23 Ŋâi mo ŋâigât ârândâŋ otnigap. Hân zi birâm Kristo muyagem zâk
sot ândibatkât âkŋâlian. Zâk sot ândibat, zorat nâŋga sâtâreŋoot uap.
24 Ka zen mandu upegât hânân târokwap ândia âlip upap. 25 Oi zorat itâ
nâŋgan. Nâ mân mom zen sot ândibat. Nâ betziŋan mem ândia nâŋgâm
pâlâtâŋziŋ gwâlânteŋsâi sâtâre op ândibi. 26 Zeŋgâren gamŋâ ândia nâgât
op Yesu Kristo sâm âlip kwâkŋaŋgâm ândim zâibi.

Tânagom ândiândiŋ nep tuunat.

27 Zen umziŋ mindum ândibi. Oi saagua op Kristogât siŋgi âlip zo
târârak mem kinbi. Zen Kristogât a gakârâpŋâ ândie, zorat yatâ op
ândine dâp upap. Zen um kânok opŋâ tânagom kin siŋgi âlipkât ândiândi
nep tuune ga ziŋgitpat mo kârebân ândim siŋgiziŋik nâŋga âlip upap.
28 Tânagom kin kâsarâpziŋâ zeŋgât keŋgât mân op ândibi. Zen yatâ utne
Anutuŋâ zâk kâsaziŋ birâziŋgâm zen gâsâzâŋgobap, zorat topŋâ muyagei
ek nâŋgâbi. 29 Anutuŋâ zen Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbigât
sâip. Oi zorik buŋâ. Zâkkât opŋâ sâknam nâŋgâm kore okŋaŋgâbigât
nâŋgâziŋgip. 30 Nâ mârum sâknam nep topkwap tuum ândia nigâwe.
Oi irak zi yatik sâknam kwâkŋan tuuga siŋginâ nâŋgâme. Oi zen yatik
sâknam kwâkŋan siŋgi âlip nep tuum ândim kâtigibi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Um Kânok op buku utnat.

2 1-2 Zeŋgâren gâbâ Kristogât opŋâ umziŋ tânagom sot Kaapum sot op
târotâro sot buku orot zo yatâ ziap? Um bâbâlaŋ orot zo yatâ ziap?
Mo zen Kristo sot pâlâtâŋ utnetâ umziŋ saamŋâ kâtikŋan kwapmap? Zo
yatâ ziap oi ko um nâŋgânâŋgâziŋ mâpotpi. Oi umziŋ kânok oi zorarâk
nâŋgâm ândibi. Zen yatâ utnetâ sâtâre kwâkŋan ândibat. 3 Zen zâizâiŋ op
sâk mâmeyân mân upi. Gâ gikâ umgâ mem gemŋâ bukugaŋgât nâŋgâna
zâibap. 4 Gâ gikaŋgât kut ŋâi âlip upapkât buŋâ, bukurâpkâ zeŋgât kut
ŋâi âlip upapkât ârândâŋ nâŋgâban.

Yesuŋâ mâtâp lâŋip, zo yatik lâŋnat.

5 Yesu Kristogât nâŋgânâŋgâ zeip, zo yatik zeŋgâren zimbap. 6 Zâk
Anutuyâk op ândeipŋâ Anutu tobat ândian sâm mân aŋgân kârip. 7 Zâkŋâ
kut ŋâi zo kwâkâm pam kore a zeŋgât tobat op a tobat yatâ muyageip. 8 Oi
tobatŋâ ikne a tobat yatâ oip. Zâk a giginâ op ândim sât luluŋ mâtâpŋâ lâŋ
ândimŋâ moip. Mumuŋâ mâte oi poru nagân mumbapkât mân aŋgân kârip.
9 Yatâ oipkât Anutuŋâ mem zâi a zâizâiŋâ patâ kwânâŋgip. Kwânâŋgâmŋâ kut
siŋginâ laŋ kârâm a zeŋgât kotsiŋgi, zo mâpot mem kinbapkât sâm pindip.
10 Oi sumbemân sot hânân sot hân ombeŋan ândime, nen aksik patâ Yesugât
kot nâŋgâm hânân gei pindiŋsânat. 11 Oi lâuniŋandâ itâ sânat, “Yesu Kristo,
zâkŋâ Kembu patâniŋâ ândiap.” Yatâ sâm Anutu Ibâ sâm âlip kwâkŋaŋgânat.

Âlip utnatkât kâtiginat.

12 Bukurâpnâ, zen âsâbâŋ sâtnâ lume. Zen sot ândiayâk buŋâ, kârebân
ândia zo yatik otnime. Zo yatâ op kubikkubikziŋaŋgât bonŋâ muyaginam
zikŋik zikŋik kâtigibi. Zorat umziŋ keŋgât op sânam kwâtkwât op kâtigibi.
13 Wangât, Anutu zikŋak umziŋan nep tuugi um bâbâlaŋ op sâtŋâ lubigât
imbaŋâ ziŋgâmap, zorat. 14 Zen kut ŋâi ŋâi upme, zo âkon sâm sot um
zagârân mâsimâsikâ mân upi. 15 Zen yatâ opŋâ Anutugât nan bârarâp tosa
buŋ sot um salek op ândibi. A gâŋgoŋâ narâk ziren ândie, zeŋgât osetziŋan
âsakŋâ yatâ op ândibi. 16 Âsak yatâ op ândiândigât den ziiŋ mem ândim a
ambân dâzâŋgobi. Yatâ utne Kristo takâtakâŋ narâkŋan itâ sâm zeŋgât sâtâre
upat, “Sâknam nâŋgâm nep tuuwan, zorat bonŋâ muyagiapkât sâtâre upat.”
17 Zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋâ Anutugât siŋgi sâm pane ziap. Nâ zo yatik
sâknâ zâkkât siŋgi sâm mumbat, zorat umâlep sâtâre opŋâ zen sot
umâlep nâŋgâbat. 18 Oi zen yatik sâtâre op nâgât umâlep nâŋgâbi.

Timoteogât den.

19 Kembu Yesuŋâ nâŋgi dâp oi Timoteo kek sâŋgongua zeŋgâren gâbapkât
san. Oi zeŋgâren gâbâ den siŋgi mem âburem ga zeŋgât siŋgi den dâtnogi
umnâ diim gibap. 20 A yatâ zo ŋâi mân ândie. Zâk perâkŋak zeŋgât nâŋgâmŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

umŋandâ tânzâŋgobap. 21 Nâmbutŋâ zen ziiŋaŋgât nâŋgâm Yesu Kristogât
nep zo dâŋ mân tuume. 22 Timoteo ândiândiŋaŋgât topŋâ âlip nâŋge.
Nanŋandâ ibâŋâ bekŋan memap, zo yatik nâ siŋgi âlip nebân betnan memap.
23 Oi nâ ninan yatâ mo yatâ muyagibat, zo nâŋgâmŋâ zâk sâŋgongua gâbap.
24 Oi Kembuŋâ nâŋgânigi ninak zeŋgâren kek gâbat.

Epaporidito, zâkkât den.

25 Nâ kut ŋâi kârum ândia zen Epaporidito sâŋgongune ga tânnogip.
Zâk bukunâ op betnan memap sot kâwali a bukunâ ândimap. Zâk
mâburem ziŋgâbam san. 26 Oi zâk mâsek op zei zen siŋgiŋâ nâŋgâwe.
Zâkkât nâŋgâm kwâkâ upegât umŋâ zeŋgâren tâi nâŋgâm ândiap. Zâk
zeŋgâren gam ziŋgitpapkât okŋaŋgap. 27 Zâk mâsek doŋbep op mumbam
oip. Oi Anutuŋâ tângum bekŋan meip. Oi zorik buŋâ. Nâgâren umbâlâ
muyagebapkât bekŋan meip. 28 Zen ekŋâ umâlip upigât sot nâ yatik
nâŋgâm kwâkâ mân ândibatkât zâk mân aŋgân kârâm sâŋgongua gâbap.
29 Zorat zeŋgâren gâi zen umâlip nâŋgâŋaŋgâm Kembugât op buku
okŋaŋgâbi. Zen a yatâ zo hurat kwatziŋgâbi. 30 Zâk Kristogât nepkât
mumbam op zeip. Zeŋgât hâuŋâ kore otnibapkât sâkŋâ mân aŋgân kârip.

Siŋgi âlip kukuŋ a zo zeŋgât galem utnat.

3 1 Bukurâpnâ, den ŋâi sâbâ. Kembugât opŋâ umâlibân ândibi. Den
zo mârum sâm dâzâŋgowan. Dum zorigâk kulemgum ziŋgâbam
nâŋgâm mân kwaksan. Wangât, zorâŋâ tânzâŋgobap, zorat.
2 Zen wâu ulin zeŋgât galem ândibi. Zen bâliŋaŋgât nep tuume.
Sâkziŋâ mânâŋgâtme, a yatâ zo zeŋgât galem oraŋgâm ândibi. 3 Zo zen
kwabâ kwaraŋgâm nen Kembugât a sâme. Zo yenŋâ. Nen ko Anutugât
a bonŋâ ândimen. Kaapumŋâ otniŋgi Kembu kore okŋaŋgâmen. Oi
Yesu Kristo sot pâlâtâŋ upmen. Oi nâŋgâm pâlâtâŋniŋâ zo sâkkât zoren
mân pamen. 4 Nâ sâkkâren târokwapâ sâm âlip opam. A nâmbutŋâ zen
sâkkâren târokwapme. Nâ yatâ upâ sâm walâziŋgâbam. 5 Zorat topŋâ
sâm muyagibâ. Nâ muyagem sirâm nâmburân zagât zia karâmbuŋan
kwabânowe. Nâ Isirae a kâmurân gokŋâ, Benyamingât kiuŋâ. Nâ Yuda
a, Yuda zeŋgâren gâbâ âsagiwan. Nâ Parisaio a op Mosegât gurumin den
lum ândiwan. 6 Kâtiknaŋgât op Kembugât kâmut, zeŋgât kâsa orâwan.
Kembugât gurumin den zo perâkŋak lum kwâtâtewan. Oi târârak mâtâp
lâŋ ândiwan.

Pauloŋâ Kristogât op kut ŋâi ŋâi birip.

7 Oi nâ mârum kut ŋâi ŋâi mem ândim nâŋga bon oip. Bet ko Kristogât opŋâ
nâŋga yenŋâ oip. 8 Perâkŋak, nâ Kembuŋâ Yesu Kristo, zâkkât topŋâ ek nâŋga
bon oi kut ŋâi ŋâi mârum orâwan sot nâmbutŋâ pisuk patâ, zorat nâŋga yenŋâ
uap. Nâ Kristo sot pâlâtâŋ upat sâm kut ŋâi ŋâi sâŋgiŋâ eksa iisâk yatâ oi birâwan.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Nâ gurumin den lum târârak upatkât buŋâ. Kristogâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwap
tosanâ buŋ ândiândiŋ, zorat otnigap. Nâŋgâm pâlâtâŋ zo Anutugâren gok. Zâkŋâ
nâŋgi tosanâ buŋ upapkât san. 10 Nâ Kristo sot pâlâtâŋ ua zaatzaatŋaŋgât imbaŋâ
nâgâren muyagei zâk sâknam nâŋgip, yatik nâŋgâbat. Yatâ opŋâ moip, zorat holi
muyagibat. 11 Yatâ op âim mumuŋan gâbâ zaatpat, zorat otnigap.

Kâtigem âim kikerân âi gâsunat.

12 Nâ ninaŋgât itâ mân san, "Paulo nâ sârârâk kârâm mârum kikerân
ga gâsuan." Buŋâ. Ka Yesu Kristoŋâ nâ gâsunigipkât kiket gâsubam
sârârâk kârâm âiman. 13 Bukurâp, kiket muyagem gâsuan, ninaŋgât
nâŋga yatâ mân uap. Zitâ opman. Kut ŋâi birâwan, zo kândâtkoman. Oi
kut ŋâi mâtenan kinzap, zo mimbatkât kâtigeman. 14 Oi Anutuŋâ Yesu
Kristogât op diinigi sumbemân âibatkât op kiket âi gâsubat.
15 A um nâŋgânâŋgâniŋ lâmbarip, nen aksik zo yatâ nâŋgâm ândinat.
Oi a nâmbutŋandâ kut ŋâigât nâŋgâne mâtâp ŋâi opmap oi ko Anutuŋâ
mâtâp âlip tirâpzâŋgoi ek nâŋgâbi. 16 Mâtâp lâŋ gawen, zorik lâŋ âinâ.

Nen sumbem kamângât bonŋâ ândinatkât niŋgip.

17 Bukurâp, nâ mâtâbân kândom otziŋga zen yatik mâtâp zirenâk molinim
lâŋbi. A nâmbutŋâ yatik ândim kândom otziŋgâme, zeŋgâren sinziŋ ek
ândibi. 18 A doŋbep zeŋgât dâzâŋgom gâwan. Zi isem umbâlâ op dum
dâzâŋgobâ. Zen Kristo poru nagân kukuŋâ, zâk kâsa miŋaŋgâme. 19 A zo, ziŋ
tâmbetagoagoŋaŋgât siŋgi ue. Zen tep kâmboziŋandâ kembu otziŋgâmap. Oi
aŋunŋoot zorâŋ umâlip kwatziŋgâmap. Hângât kut ŋâi ŋâi, zorarâk nâŋgâm
ândime. 20 Nen ko sumbem kamângât bonŋâ. Oi zoren gâbâ neŋgât kubikkubik a,
Kembu Yesu Kristo, zâkŋâ ga gâsânâŋgobapkât mambât ândimen. 21 Zâk a sot kut
ŋâi ŋâi mem gemŋâ zikŋâ ombeŋan nâmbanbapkât imbaŋâ zemŋâŋgap. Zâkkât
imbaŋâ zorâŋâ sâkniŋ giginâ melâŋi zik sâk yatâ neule âsakŋoot upap.

Paulogât berân mâme a, zeŋgât den.

4 1 Bukurâpnâ, nâ ga ziŋgitpatkât nâŋgan. Umnâ zeŋgâren kinzap. Nâ
zeŋgât sâtâre opman. Zen Kembu sot pâlâtâŋ op kâtigem ândibi.
2 Eudodia sot Sintike, ambân zagât zo zet Kembugât op um kânok op
ândibabot. 3 Oi betnan memat, gâ ambân zagât zo betzikŋan mimban. Zet
sot Kelemento sot buku nâmbutŋâ, zen siŋgi âlipkât nep tânnone tuuwen.
Kutziŋâ ândiândi kâtikkât ekabân ziap.

Sâm bâbâlaŋ den.

4 Zen Kembugât op umâlip nâŋgâm sâm âlip kwâkŋaŋgâm ândibi. Nâ dum
sâbâ. Zen sâtâre op ândibi. 5 Zen um lumbeŋâ sot um lâklâk ândine a ziŋ ziŋgit
nâŋgâbi. Kembu takâtakâŋaŋgât narâk mâte otniŋgap. 6 Kut ŋâi ŋâi zorat mân
nâŋgâm kwâkâ upi. Umziŋan den topŋâ topŋâ zei Anutu dukubi. Oi sâiwap sâm

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dukubi. 7Oi Anutugâren gâbâ um lumbeŋâ, zo a nâŋgânâŋgâniŋ walâmap. Yesu
Kristogât op um lumbeŋâ zorâŋâ neŋgâren kwâlâlâksâm zimbap.
8 Oi bukurâp, den ŋâi sâbâ. Kut ŋâi ŋâi bonŋâ sot hurat kwâkwat, kut ŋâi
ŋâi târârakŋâ sot salekŋâ, kut ŋâi ŋâi tobat âlip sot hikpârâkŋoot, kut ŋâi op
kwâtâkwâtâtiŋ sot umâlip muyagime. Kut ŋâi ŋâi zo aksik nâŋgâm ândibi.
9 Nâ den dâzâŋgom tirâpzâŋgua ek nâŋgâwe, zorik op ândine Anutu,
lumbeŋâ mariŋandâ zen sot ândibap.

Paulo yatâ mo yatâ ândei âlip oip.

10 Zen betnan miegât Kembugâren umâlip patâ nâŋgan. Zen mârum
nâgât nâŋgâm betnan minam mâtâpkât kwagâwe, zo nâŋgan. 11 Nâ kut
ŋâi kârum mân san. Nâ kut ŋâi ŋâi kârumŋâ yen ândian, zorat nâŋga
mân bâliŋ opmap. 12 Nâ giginŋ op ândiândiŋ mo gom sambe zemnigi
ândiândiŋ, zo yatâ âlip ândibam. Tepkât op ândiândiŋ mo gomsambe
kwâkŋan ândiândiŋ mo puyân ândiândiŋ, zorat topŋâ aksik nâŋgâman.
Zo yatâ mo yatâ ândia âlip opmap. 13 Yesu Kristoŋâ imbaŋâ nigi
kâtigeman, zâkkât op yatâ mo yatâ zo ândia âlip opmap.
14 Nâ sâknamân ândia zen betnan miwe, zorat nâŋga âlip uap.

Paulo kut ŋâi ŋâi pindâwe.

15 Pilipi kamânân gok a ambân, zen nâŋge. Nâ siŋgi âlip nep topkwap
Makedonia hân birâwan, narâk zoren Yesugât kâmut nâmbut zen yen
ândine zen ziiŋik nâ sot târotâro op betnan miwe. 16 Oi Tesalonike
kamânân ândia sâkkât kut ŋâi ŋâi zo sâp zagât nim tânnowe. 17 Nâ kât
sikum nibigât mân san. Siŋgi âlip bonŋâ zeŋgâren muyagibapkât san. Oi
bonŋâ zo zeŋgâren laŋ kârâbap. 18 Ziŋâ nâ kut ŋâi muyagem niwe, zorat
sâiwap dâzâŋgobâ. Nine gom sambe op ândian. Epaporiditoŋâ zeŋgâren
gâbâ kut ŋâi zo mem ga nigi gom sambe op ândian. Ziŋâ nâ kut ŋâi
otniwe, zorat nâŋga Kembu okŋaŋgâwe yatâ uap. 19 Oi Kembuŋâ zorat
nâŋgi âlip uap. Oi Anutu, zâk gom sambe muyagemapŋâ Yesu Kristogât
op kut ŋâi ŋâi doŋbep ziŋgi kut ŋâi mân kârum ândibi. 20 Oi Anutu
Ibâniŋâ, zâkkâren sâm âlip zinziŋ zem zâimâmbap. Perâkŋak.

Den murukŋâ.

21 Yesu Kristogât opŋâ nâŋgâziŋgan. Zo Yesugât siŋgi a dâzâŋgom
naŋgâbi. Bukurâp nâ sot ândime, zen nâŋgâziŋge. 22 Kembugât siŋgi a
Roma a kutâ Sisagât kiŋ top ândie sot Kembugât siŋgi a nâmbutŋâ, zen
aksik nâŋgâziŋge.
23 Kembu Yesu Kristogâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ um dâpziŋan
zimbap. Perâkŋak.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kolosai zeŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Mâsop sot sâiwap den.

1 1-2 Bukurâpnikŋâ, Kembugât siŋgi a Kolosai kamânân Kristo sot
pâlâtâŋ upme, zeŋgât ekap zi kulemgum ziŋget. Paulo nâ Anutugât
sâtkât op Yesu Kristogât op Aposolo orâwan. Nâ sot Timoteo, net zeŋgât
ekap zi kulemgum ziŋget. Anutu Ibâniŋaŋgâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ sot
um lumbe zeŋgâren zem zimbap.

Kolosai zeŋgât op sâiwap sâmarâwet.

3 Ninâu sâmet dâp net Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâŋâ Anutu,
zâkkâren zeŋgât op sâiwap sâm ninâu sâmet. 4 Zen Yesu Kristo nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe sot Kembugât siŋgi a kamân nâmbutŋan gâbâ
gane buku otziŋgâme, zorat sâiwap sâmet. 5 Sumbemân ândiândi
kâtik zeŋgât siŋgi pâipkât zo minam um bâbâlaŋ op mambât ândime.
6 Anutugât tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât den, den bonŋâ, zo zeŋgâren gâi
nâŋgâne zeŋgâren bonŋoot oip. Zo yatik siŋgi âlip zo hân dâp muyagem
laŋ kârâm âim bon opmap.
7 Bukuniŋâ âlipŋâ Epapara, Kristogât kore a op ândim den sâmap. Zo
yatik opmap, zâkŋâ siŋgi âlip dâzâŋgoi nâŋgâwe. 8 Oi Kaapumŋâ umziŋ
kubigi umziŋâ gâsâyagom ândie. Epapara zâk zorat siŋgiŋâ dâtnâkoip.
Zâk zeŋgât op nep tuumap.

Kolosai zeŋgât op ninâu sâwet.

9 Oi net zeŋgât den siŋgi zo nâŋgâm zobik topkwap zeŋgât op ninâu
sâm gamet. Anutuŋâ sâi Kaapumŋâ den topŋâ sot nâŋgânâŋgâ ziŋgi
Anutugât den nâŋgâm kwâtâtibigât ninâu sâmet. 10 Kembuŋâ yatâ otziŋgi
Kembugât a târârak ândine ziŋgiri dâp upap. Oi âlipŋaŋgât nep top top,
zo tuum bonŋâ muyagibi. Oi Anutugât topŋâ nâŋgâm biraŋbi. 11 Anutu
zâk imbaŋâ mariŋâ. Zâk imbaŋâ âsakŋoot zorâŋ kâtikŋan kwatziŋgi
kâtigem ândine kwâkziŋan kut ŋâi ŋâi yâmbât zari mân lorem kin

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

um bâbâlaŋâk op sâiwap sâm dukubi. 12 Oi Ibâniŋ u âsakŋan ândiap,
zâkŋâ ândiândi kâtikkât siŋgi kwatniŋgip. Zo Kembugât siŋgi a neŋgât
siŋgi upapkât sâi ziap. Zen zorat nâŋgâm um bâbâlaŋâk op sâiwap sâm
dukubigât ninâu sâmet. 13 Anutu zâk ŋâtâtik mariŋaŋgât bikŋan gâbâ
mâkâniŋgâm nanŋaŋgât kiŋ topŋan nâmbarip. 14 Nanŋâ zâk tosaniŋaŋgât
sâŋgânŋâ pam bâliŋan gâbâ mâkâniŋgip.
15 Anutu Ibâ, zâk mân igikŋâ. Ka nanŋâ Anutugât holiŋâ sot topŋâ
muyageip. Mârum hân kwâkŋan kut ŋâi ŋâi mân muyagei nanŋâ kândom
muyageipkât kâukniŋ ândiepŋak ândiap. 16 Anutuŋâ sâi nanŋandâ a top
topŋâ sot kut ŋâi ŋâi sumbemân sot hânân zo muyageniŋgip. Igikŋâ
sot mân igikŋâ. Sumbem a âlipŋâ imbaŋâziŋoot sot Sataŋ sot sumbem
arâpŋâ bâliŋâ imbaŋâziŋoot. A kutâ sot zâizâiŋ zo aksik patâ nanŋaŋgât
imbaŋandâ muyagezіŋgip. Oi zo zâkkât siŋgi muyagezіŋgip. 17 Mârumŋan
a sot kut ŋâi ŋâi mân muyagei zei nanŋâ kândom muyageip. Oi zâk zobâ
ândim gâip. Nanŋâ zâk a sot kut ŋâi ŋâi zorat galem a sâtŋâ op ândiap.
A sot kut ŋâi ŋâi zo zâkkât bikŋan zem gâmap. 18 Kiŋ bitniŋaŋgât kâukŋâ
ândiap, zo yatik Yesugât kâmut ândien, nen Yesugât kiŋ bikŋâ ândeindâ
zâk kâukniŋâ ândiap. Zâk ândiândi niŋgi zâkkât kâmurân ândien. Nanŋâ
zâk mârumŋan gâbâ kândom op mumuŋan gâbâ zaarip. Zâk a sot kut ŋâi
ŋâi aksik zorat kâukŋâ upapkât mumuŋan gâbâ kândom otniŋgâm zaarip.

Yesuŋâ nen Anutu sot buku utnatkât diiniŋgip.

19 Anutuŋâ zikŋâ imbaŋâ sot ândiândiŋâ sot holiŋâ nanŋaŋgâren dâbâk
zimbapkât nâŋgi dâp oip. 20 Oi a sot kut ŋâi ŋâi hânân sot sumbemân
Anutu kâsa okŋaŋgâm ândiwen, nen Anutu sot buku utnatkât nanŋâ sâm
pindi poru nagân moi gilâmŋandâ lumbeŋâ muyageniŋgip.
21 Kolosai a ambân zen mârum Anutu kâsa okŋaŋgâm ândiwe. Zen
Anutu kândâtkum ândiwe. Nâŋgânâŋgâziŋ bâliŋ oi laŋ gulip ândim
bâliŋâ top top op ândiwe. 22 Ka Kristoŋâ um salek kwatziŋgi Anutu
sot buku op zâkkât mâteŋan hâlâlu sot tosa buŋ ândibigât a yatâ opŋâ
poru nagân moip. 23 Zorat zen Yesugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm
kâtigem kinbi. Den siŋgi âlip muyagem ziŋgip, zo gulip opapkât mân
loribi. Siŋgi âlip zorat bonŋâ minam um bâbâlaŋâk op mambât ândibi.
Zen yatâ utnetâ Yesuŋâ diiziŋgi Anutugât mâteŋan aŋun buŋ kinbi.

Siŋgi âlip a hân dâp zeŋgâren laŋ kârâm ariap.

Siŋgi âlip zo zen Epaparaŋâ dâzâŋgoip. Oi zenâk buŋâ. Siŋgi âlip
zo a kamân dâp dâzâŋgom arindâ nâŋgâwe. Paulo nâ nep zorat kore a
orâwan. Oi nâ Kolosai zeŋgât op sâknam kwâkŋan ândiman.
24 Kristoŋâ a kâmutŋâ neŋgât kâukniŋ ândiap. Oi nen ombeŋan kiŋ
bikŋâ yatâ ândien. Oi Kristo zâk kâmut patâ neŋgât op sâknam nâŋgip.
Sâknam torenŋâ ŋâi nâŋgânâŋgâŋ ziap, zo kwâknan zâibapkât sâip. Zorat

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâ umâlip op zeŋgât op sâknam kwâkŋan ândiman. 25 Anutuŋâ nep sâm
nigi zâkkât kâmut zeŋgâren kore op ândiwan. Kore otziŋgâm ândibat sot
a hân ŋâin gokŋâ siŋgi âlip dâzâŋgom naŋgâbatkât sâm nigip. 26 Siŋgi
âlip den zo narâkŋâ narâkŋâ ekapŋoot zei mân nâŋgâm ândim gawe. Ka
narâk ziren Anutu zikŋak zâkkât siŋgi a nen sâm muyageniŋgip. 27 Oi den
mârum tik zeip, zo a hânŋâ hânŋâ muyageziŋgâbapkât Anutuŋâ nâŋgi
âlip oip. Den zo bonŋoot sot âsakŋoot. Oi den zorat topŋâ itâ. Kristogât
Kaapumŋâ umziŋan ândiapkât sumbemân zâim neule âsakŋoot ândibigât
mambât ândie. 28 Nen a ambân Kristogât topŋâ sâm muyageziŋgâmen.
Oi girem den dâzâŋgomen. A pisuk patâ zen Kristo sot pâlâtâŋ op mem
kâtigem nâŋgânâŋgâziŋ yâmbârem gwâlanteŋsâbapkât yatâ upmen.
29 Zen Kristo sot pâlâtâŋ op kâtigem upigât Kristoŋâ imbaŋâ nigi kâtigem
sâknam nep tuuman.

2 1 Kolosai zeŋgât op kâtigem sâknam nep tuuman, zorat dâzâŋgua
nâŋgânek. Kristogât kâmut Kolosai kamânân ândie sot Laodikea
kâmânân ândie, zeŋgât op ninâu nebân kâtigem tuuman. A nigâwe sot
a mân nigâwe ârândâŋ. Zeŋgât op nebân sâknam patâ nâŋgâman. 2 Zen
Anutugât den tikŋâ zeip, zorat topŋâ nâŋgâm kwâtâtibigât nep tuuman.
Zen nâŋgâm kwâtâtem umziŋandâ gâsâyagoi um bâbâlaŋ op keŋgât buŋ
ândibi. 3 Yesu Kristogâren den nâŋgânâŋgâ sot top nâŋgânâŋgâŋ mamŋâ
ziap. Oi zâk nâŋgânâŋgâ niŋgi den bonŋaŋgât topŋâ nâŋgâmen. 4 A
nâmbutŋâ ziŋ um gulip kwatziŋgâbegât yatâ san.

5 Nâ zeŋgât nâŋgâm ândiman. Nâ sâknandâ zen sot mân ândiman.
Kârebân ândiman zo ko umnandâ ko zen sot ândiandâ Kristo nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm târoyagom ândine ziŋgitŋâ umnâ âlip uap. 6 Zen
Kristo sot pâlâtâŋ urâwe, zo yatik zâk sot pâlâtâŋ op ândibi. 7 Den bonŋâ
mem ândim zâkkâren pâlâtâŋ op kinbi. Zen yatâ opŋâ topŋâ nâŋgâm
kwâtâtibi. Mâtâp tirâpzâŋgowe, zo lâŋ kâtigem sâiwap sâm ândine
zâkkâren zâibap.

Kristo sot pâlâtâŋ op ândim umgât gom sambe mân kârunat.

8 A ziŋâ zo zeŋgât arâpziŋâ upigât den kelâkŋoot dâzâŋgom um
gulip kwatziŋgâbegât umziŋ galem oraŋgâm ândibi. Den zo ayân gâbâ
nâŋgânâŋgâ den, sarâ, yenŋâ. Den zo sâkurâpziŋaŋgât den pat yatâ. Den
yatâ zo Kristogâren gâbâ mân muyageip.

9 Kristogât sâkŋan Anutugât holiŋâ sot ândiândiŋ sot imbaŋâ piksâm
zei ândimap. 10 Kristo zâk a kutâ zâizâiŋ sot kembu patâ otniŋgâm
ândiap. Sumbem a âlipŋâ sot bâliŋâ sot wâke top topŋâ imbaŋâziŋoot,
zen ombeŋan ândie. Oi zâkkât siŋgi a nen zâk sot pâlâtâŋ oindâ ândiândi
neŋgâren piksâm sambâlem ziap, zorat zen umgât kut ŋâi ŋâi zorat mân
kârume. 11 Zen Kristo sot pâlâtâŋ utne umziŋan bâliŋâ zeip, zo saŋgorip.
Zen sâgân kwabâyagowe, zorat buŋâ. Zen ândiândi sâŋgiŋâ sâmbum pam

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kristogâren pâlâtâŋ urâwe. 12 Tooyân saŋgonziŋgâwe, zorâŋâ Yesugât
mumuŋan târokwatziŋgip. Oi Anutu zâk imbaŋaŋgât Kristo mumuŋan
gâbâ mâŋgeip. Imbaŋâ zo yatik nâŋgâm pâlâtâŋ kwapme, zeŋgâren zari
Yesugât zaatzaatŋan târokwatziŋgip.
13 Zen mârum bâliŋâ op um mumuŋâ ândine Anutuŋâ tosaziŋ birâmŋâ
Kristo sot mâŋgiziŋgi ândie. 14 Oi tosaziŋaŋgât den ekabân zeip, zo
moloŋâ poru nagân mândi buŋ oip. 15 Yatâ opŋâ Sataŋ sot wâke zâizâiŋ
sot imbaŋâziŋoot timbâ kâmbamziŋ mem kom sâmbum a ambân
mâteziŋan topziŋ sâm muyageip. Zâk poru nagân yatâ oip.

A ziŋ um gulip kwatniŋgâbegât gasâniŋ kârâm ândinat.

16 A ziŋ nalem nâmbutŋâ birâm ândibigât mo Yuda zeŋgât kendon patâ
mo mâik tâtatŋaŋgât, zorat den sâkziŋan sâne mân nâŋgâbi. 17 Wangât,
kendon zo bonŋâ buŋâ. Bonŋâ bet muyagibap. Zorat bet muyagibap,
zorat dâp zorâŋ kândom gâip. Bonŋâ ko Kristogâren ziap. Oi zen zâk sot
pâlâtâŋ upme. 18 A nâmbutŋandâ sâkkât âkŋâle bâliŋâ pâke kwâtnam
sâkkât kendon ândim sumbem a mâpâsibigât sâme. A yatâ zo, ziŋ kut
ŋâi ŋâi uman ekŋâ zorat nâŋgâne bon opmap. A yatâ zo, zen sâkziŋ laŋ
mem zâi pam den bon buŋ, zo dâzâŋgom ândime. Nâŋgânâŋgâziŋâ zo ko
ayân gâbâ âsageip. A zo, zen Kristo sot pâlâtâŋ mân upme. 19 Kristo zâk
kâukniŋâ. Nen kiŋ bikŋâ yatâ. Oi kâukŋan gâbâ sânâmŋandâ pâuksâm
gem bonŋâ mem kâtikŋan kwap saaniŋgâmap. Oi Kristo zâk um dâpkât
nalem niŋgâm tânnâŋgoi lâmbatnatkât imbaŋâ zemŋâŋgap. Anutu zâk
yatâ nâŋgâm kubigi ziap.

Kâsâp den a umân muygeip, zo mân nâŋgânat.

20 Zen Kristo mumuŋan târokwapŋâ hângât den kândâtkuwe. Oi
ândiândi sâŋgiŋâ kândâtkomŋâ dabân hângât a yenŋâ yatâ ândim agât
den lume? 21 A ziŋ den itâ sâne lume, “Zi mân gâsuban. Zi mân nimban.
Zi mân mimban.” 22 Kut ŋâi ŋâi zo buŋ opmap, zo mân tâmbetgobap.
Zorat opŋâ wangât mân nimbi, mân mimbi sâme? Den yatâ zo Anutugât
den buŋâ. Den zo a ziŋ umziŋan nâŋgâm sâm kwâkâyaŋgâme. Zorat a
ziŋ den yatâ zo sâne mân nâŋgâbi. 23 A yatâ zorâŋ den nâŋgânâŋgâ tobat
upme. Ka den sâme, zo bonŋâ buŋâ. Zo top nâŋgânâŋgâŋaŋgât den buŋâ.
Zen sâkkât âkŋâle zorat pâke kwâtnam sâkkât kendon ândime. Sâkziŋ
mem geinam sâne den zorâŋ den bonŋâ yatâ opmap. Ka yatâ zorâŋ bon
buŋâ. Zorâŋâ sâkkât âkŋâle pâke mân kwâpap.

Sumbemân zâim ândiândiŋ, zorat nâŋgânat.

3 1 Kristo zâk mumuŋan gâbâ zaatŋâ sumbemân zâi ândiap. Oi zen
Kristo zaatzaatŋan târokwarâwe. Zorat urâ Anutugât âsanŋâ bongen
Kristoŋâ den nâŋgâm ândiap, zorarâk nâŋgâm ândibi. 2 Hânân den

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâm âragume, zorat buŋâ. Sumbemân den âlipŋâ nâŋgâm ândie, zorat
nâŋgâm ândibi. 3 Zen Kristo mumuŋan târokwarâwegât a mumuŋâ yatâ
hân a zeŋgât den bâliŋâ zo mân nâŋgâm ândibi. Wangât, ândiândiziŋ
zo Kristo sot Anutugâren tik ziap, zorat. 4 Oi Kristo zâk ândiândiŋ
mâriŋandâ taki zen yatigâk zâk sot ârândâŋ âsakŋâ neuleŋan muyagem
ândibi. Zen zorat op nâŋgâm ândibigât san.

Um sâŋgiŋâ lândim pânat.

5 Zen sâkkât âkŋâle bâliŋâ zorat kendon ândim kut ŋâi ŋâi itâ zo birâbi.
Laŋ mâman, kut ŋâi ŋâi mân orotŋâ sot sâkkât âkŋâle bâliŋâ. A ŋâigât
kut ŋâi ŋâi zorat âkŋâle mân upi. (A ŋâigât kut ŋâi ŋâiŋaŋgât âkŋâle
orot, zo Anutu kândâtkum umziŋ ŋâigâren pâpanŋâ yatâ.) 6 Um kâtik a
ziŋ bâliŋâ zo aksik upmegât Anutuŋâ hâuŋâ ziŋgâbap. Oi Kristogât kâmut
Kolosai kamânân ândie, zen mârum kut ŋâi bâliŋâ top top zo op ândiwe.
7-8 Narâk zi ko kut ŋâi ŋâi bâliŋâ zi aksik birâbi. Kuk sot den sârek, um
kâlak, mem ge kwâkwat den sot den bâliŋâ. 9 Sarâ mân sâbi. Um sâŋgiŋâ
sot orot mâme gâŋgoŋâ zo lândim pegât zo aksik birâbi. 10 Oi um uŋakŋâ
zo Anutugâren gâbâ mem ândibi. Um uŋak Anutuŋâ muyageip, zo kubigi
nâŋgânâŋgâ sot opŋâ zikŋâ holi yatâ muyagem ândiap. Zen Anutugât
topŋâ nâŋgâm kwâtâtem ândibigât yatâ oip. 11 Zorat kâsâp ândiândiŋ zo
âkip. Yuda a sot Grik a, kwabâ kwaraŋgâwe sot mân kwabâ kwaraŋgâwe,
saru a mo barâ a, kore a sot a patâ zo aksik patâ Kristoŋâ mâpotniŋgâmŋâ
kâukniŋâ ândiap. Oi nen aksik zâkkât ombeŋan dâp kânok ândien.

Nen Kristo sot pâlâtâŋ urâwengât siŋgi âlip lum ândinat.

12 Anutuŋâ umŋandâ gâsuziŋgâm buku otziŋgâm gâsum sâlâpzâŋgoip.
Zorat zen itâ upi. Um lâklâk op buku upi. Zen umziŋ giginâ oi um sânduk
ândibi. Siŋgi âlip lum ândim âkon mân upi. 13 A ziŋ bâliŋ otziŋgâne zorat
hâuŋâ mân otziŋgâbi. Osetziŋan tosa ŋâi muyagei birâm kândâtkum
ândibi. Kembuŋâ tosaziŋ birip. Zen yatik bukurâpziŋaŋgât tosaziŋ birâbi.
14 Oi kut ŋâi ŋâi zo opŋâ walâm umziŋandâ gâsâyagom ândiândiŋ, zo
mem kâtigem ândine zorâŋâ mâpotziŋgi um kânok upi. 15 Oi Kristo sot
pâlâtâŋ op ândine zâkkâren gâbâ um lumbe zorâŋâ umziŋan nep tuubap.
Zen lumbe opŋâ um kânok op ândibigât Anutuŋâ diiziŋgip. Oi zâkkâren
sâiwap sâm ândibigât nâŋgip. 16 Kristogât den osetziŋan laŋ kârâbapkât
kâtigibi. Oi nâŋgânâŋgâ den top topŋâ kwâkâyaŋgâm galem oraŋgâm
ândibi. Yatâ utnetâ Kaapumŋâ mem bâbâlaŋ kwatziŋgi mâpâmâpâse kep
sâŋgiŋâ sot siŋgi âlipkât kep mimbi. Umziŋandâ Anutugâren sâiwap sâm,
sâm âlip kwâkŋaŋgâm mimbi. 17 Zen Kristogât kâmut gakârâpŋâ ândie,
zorat nâŋgâm den mo nep utnam dâŋâk upi. Zen zo yatâ utne âlip oi
Kembu Yesugât kutsiŋgiŋâ laŋ kârâbap. Zen yatâ op ândibigât Kristoŋâ
imbaŋâ ziŋgâbap. Zorat Anutu Ibâniŋ sâiwap sâm dukubi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Zen Yesu Kristo sot pâlâtâŋ urâweŋâ ândiegât itâ op ândibi. Ambân
zen abarâpziŋaŋgât ombeziŋan ândim sâtziŋ lum ândibi. 19 A zen
âmbirâpziŋ buku otziŋgâm ândibi. Ambirâpziŋ kârâpŋoot mân otziŋgâbi.
20 Katep zen ibâ mamârâpziŋ den ŋâi mo ŋâigât sânetâ lubi. Zen yatâ
utnetâ Kembuziŋandâ nâŋgi âlip upap. 21 Ibâ mam zen nan bârarâpziŋ
ziŋgit um kâlak upegât kubikziŋgânam kut ŋâi kârâpŋoot walâwalâŋ
mân otziŋgâbi.
22 Kore a sot nep a, zen patârâpziŋ zeŋgât sâtziŋ lubi. Zo a ziŋ ziŋgitne
âlip upapkât buŋâ. Kembu hurat kwâkŋaŋgâm utne dâp upap. 23 Nep
aksik zo a patâ zeŋgârâk opŋâ buŋâ. Kembugât op bâbâlaŋâk tuubi.
24 Zen itâ nâŋgâbi. Zen hânân Kembu Kristo zâkkât kore a op ândie. Oi
nepkât sâŋgânŋâ sumbemân ziap, zo Kembugâren gâbâ mimbi. 25 Ka ŋâi
zâk bâliŋaŋgât nep tuugi zo yatik hâuŋâ yâmbâtŋâ mimbap. Kembuŋâ
kore a sot a patâ dâbâk otziŋgâmap. Zâk hâtubâtu mân otniŋgâmap.

4 1 A patâ zeŋgât den sa nâŋgânek. Patâziŋâ Kembu zâk sumbemân
ândiap, zorat zen zâkkât nâŋgâm kore a gakârâpziŋ kut ŋâi ŋâi
târâragâk dâpziŋan galem otziŋgâbi.

Ninâu sâsâŋaŋgât den.

2 Kolosai a, zen âsâbâŋ ninâu sâm ândibi. Oi um wâgân ândim sâiwap
sâm ninâu sâm ândibi. 3 Oi neŋgât op ninâu sâne Anutuŋâ siŋgi âlip
sânatkât mâtâp muyageniŋgi Kristogât den mârum tik zeip, zo sâm
muyaginat. Nâ den zo dâzâŋgom ândiwangât um kâtik, ziŋ kâsa otnim
gâsânom tâk namin nâbane ândian. 4 Zorat Kolosai a zen nâgât op ninâu
sâbi. Ninâuŋâ betnan mine bâbâlaŋ op Kembugât den zo sâm muyagia
dâp upap.
5 Kolosai a, zen um kâtik a, kândâtŋan gok, zen sot kândiaŋgâm
gulip ândiândiŋ mân op kut ŋâi ŋâi nâŋgâmŋik upi. Kembugât den
dâzâŋgonam ândibi. 6 Dinziŋâ kubikne sii semen yatâ naam oi dâzâŋgobi.
Zen yatâ opŋâ a den melâŋ dâzâŋgonam mân kwakpi.

Tikiko sot Onesimo

7 Nâgât den siŋgi zo Tikikoŋâ otziŋgâbap. Zâk Kembugât nebân
bukunâ oi umnandâ gâsumap. Berân mâmeniŋâ sot Kembugât kore a sât
luluŋoot. 8 Zâk zeŋgâren gam den siŋgi otziŋgâbapkât sâŋgongua gaap.
Um bâbâlaŋ kwatziŋgâbapkât op zeŋgâren gaap. 9 Oi bukuniŋâ Onesimo,
Kembugât sât luluŋ a zeŋgâren gokŋâ, zâk ârândâŋ sâŋgongua gamŋâ kut
ŋâi ŋâi ziren âsagiap, zorat den siŋgi dâzâŋgom naŋgâbabot.
10 Bukunâ Aristako nâ sot tâk namin ândiap, zâk sot Banabagât nepâŋâ
Mareko sot Yusito, kutŋâ ŋâi Yosua, ziŋâ nâŋgâziŋge. (Marekogât den
mârumŋan dâzâŋgowan. Zâk zeŋgâren gâi buku okŋaŋgâbi.) 11 Aristako,
Mareko sot Yusito, a karâmbut zo, ziŋâ Yuda a zeŋgâren gâbâ muyagiwe.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ziŋâ Anutu um topŋan ândiândiŋâ muyagibapkât nep betnan mime.
Yuda a nâmbutŋâ Yesu sot pâlâtâŋ urâwe, zeŋgâren gâbâ ŋâi mân betnan
mime.
12 Oi Kolosai zeŋgât kamânân gokŋâ a ŋâi, Epapara, Kristogât kore
a, zâkkât nâŋgânâŋgâŋ Kolosai a zeŋgâren ziap. Oi zen Yesu Kristo sot
pâlâtâŋ op Anutugât diŋaŋgât topŋâ nâŋgâm kwâtâtem lum ândibigât
âsâbâŋ ninâu sâm kâtigemap. 13 Zâkkât topŋâ nâŋgâmangât itâ
dâzâŋgobâ. Zâkŋâ zeŋgât opŋâ sot Laodikea kamânân gok sot Hierapoli
kamânân gokŋâ Kembugât siŋgi a ambân kâmut ândie, zeŋgât op ninâu
nep, sâknam nep patâ tuumap.
14 Dema sot mâsek kubikkubik a bukuniŋâ Luka, zet nâŋgâziŋgabot.
15 Oi Laodikea kamânân bukuniŋâ a kâmut sot Nimbasi sot kâmut
zâkkât mirin mindume, zeŋgât nâŋgâm sâtâre opman. Den zo sapsum
ziŋgâbi.
16 Ekap zi a ambân sâlâpkum nâŋgâm naŋgâne ko Laodikea kamânân
kâmut ândie, zeŋgâren pane ari sâlâpkubi. Oi Laodikea zeŋgât ekap ŋâi
kulemguan, zo yatik zen ziŋgâne sâlâpkubi.
17 Arikipo, zâk itâ dukubi, “Nep Kembuŋâ gigip, zo mulunâk tuum
biraŋban.”
18 Den nâmbutŋâ zo yen sa bukunâ ŋâiŋâ kulemguap. Ka zi ko Paulo
nâ ninâ bitnandâ simbup mem kelikmelik den zi kulemgum paan.
Nâ tâk namin ândian, zorat nâgât op ninâu sâbi. Anutugâren gâbâ
tânzâŋgozâŋgoŋâ zeŋgâren zem sambâlem zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tesalonike a zeŋgât ekap kânok Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Pauloŋâ zeŋgât op Anutugâren sâiwap sâip.

1 1 Paulo, Siliwano sot Timoteo, nen Tesalonike kamânân kâmut ândie,
zeŋgât ekap zi kulemgum ziŋgen. Zen Anutu Ibâ sot Kembu Yesu
Kristo zet sot pâlâtâŋ upme, zeŋgât ekap zi kulemguen. Tânzâŋgozâŋgoŋ
sot um lumbeŋâ zeŋgâren zimbap.
2 Nen âsâbâŋ zeŋgât op Anutugâren sâiwap sâm dukumen. Ninâu
sâmen dâp zeŋgât nâŋgâm ândimen. 3 Zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋaŋgât op
Kembu kore okŋaŋgâme. Zen umziŋandâ Anutu gâsum pâlâtâŋ kwap
nep tuume. Kembuniŋâ Yesu gâbapkât um bâbâlaŋ op mambât ândie.
Zen yatâ upme. Zorat nâŋgâm Ibâniŋâ Anutu zâkkâren ninâu sâmen.
4 Bukurâpnâ, nen itâ nâŋgen. Anutuŋâ umŋâ gâsum sâlâpzâŋgoi gâsum
sâlâpzâŋgoip.
5 Yatâ otziŋgipkât den siŋgi âlip mem ga dâzâŋgoindâ den yenŋâ mân
oip. Zo imbaŋâŋoot sot Kaapum sot oip. Den zo nâŋgâne umziŋan giarip.
Nen zen sot ândim kut ŋâi ŋâi urâwen, zorat topŋâ ek nâŋgâwe. Zeŋgât
op yatâ op ândiwen, zo nâŋge.
6 Neŋgât orot mâme ek nâŋgâweŋâ yatik op ândiwe. Oi Kembu zik
orot mâme zo ekŋâ yatik moliwe. Zen siŋgi âlip nâŋgâm mem ândiwe.
Siŋgi âlip sâknam kwâkŋan mem ândine Tirik Kaapumŋâ mem bâbâlaŋ
kwatziŋgi sâtâre op nâŋgâwe. 7 Zen Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâne Makedonia sot Grik hânân siŋgiziŋ nâŋgâm yatik urâwe.

Tesalonike a zeŋgât den siŋgi kamân dâp arip.

8 Zeŋgâren gâbâ Kembugât den laŋ kârâm âi Makedonia sot Grik hânân
muyageip. Oi zorik buŋâ. Zen Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwe, zorat den
siŋgi kamân dâp ari nâŋgâne niŋâ mân dâzâŋgowen. 9 Zen ziiŋak nen
zeŋgâren ga nep tuugindâ bonŋâ muyageip, zorat den siŋgi dâtnâŋgome.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Oi zen lopio yenŋâ, aŋâ tuutuuŋ, zo kândâtkom Anutu, ândiândi mariŋâ
bonŋâ mâte okŋaŋgâm arâpŋâ urâwe. 10 Oi nanŋâ Yesu mumuŋan gâbâ
mâŋgeip, zâk gâtâm sumbemân gâbâ gâbap. Oi narâk patin Anutu
kukŋaŋgât bonŋâ zo sâi neŋgâren mân âsâgibap. Zen zâk gâbapkât
um bâbâlaŋ op mambât ândime. Nen zeŋgâren nep tuugindâ bonŋâ
muyageip, zorat siŋgi ziiŋak nâŋgâm nâ zo yatâ sâm dâtnowe.

Paulo zâk Kembuŋâ egi âlip upap, zorat sâip.

2 1 Bukurâpnâ, zeŋgâren ga nep tuugindâ bon buŋ mân oip, zo ziiŋak
nâŋge. 2 Mârum Pilipi kamânân nâŋgom mem ŋâi ŋâi otniŋgâwe, zo
nâŋge. Yatâ otniŋgâne Anutuŋâ betniŋan mei keŋgât buŋ zeŋgâren gam
ândiwen. Oi a doŋbep kâsa otniŋgâne laŋ Anutugât den siŋgi zo sapsum
ziŋgâwen. 3 Um bâbâlaŋ den sâmen, zo nâŋgâm gulipkum mân sâmen.
Den sarâ mân sâmen. 4 Zorat op Anutuŋâ niŋgiri âlip opmap. Den siŋgi
âlip sânatkât sâm niŋgip, zorat dâp sâmen. A ziŋ niŋgitne âlip upapkât
buŋâ. Anutuŋâ neŋgât nâŋgi âlip upapkât sâmen. Anutu zâk umninaŋgât
top ekmap. 5 Zen neŋgât topniŋ nâŋgâme. Nen mân kâitzâŋgomen.
Mân elakzâŋgomen. Oi zeŋgâren kât sikumgât âkŋâle mân urâwen. Zo
Anutuŋâ nâŋgi ko san.

6 A kutâ otziŋgânakât mân sâwen. Kristogât Aposolo op ândim kut ŋâi
ŋâigât sâindâ dâp upap. Zo nâŋgâmŋâ zen mo kamân nâmbutŋâ zen a
kutâ otziŋgânat mân sâwen. 7 Buŋâ. Ambân ŋâiŋâ murarâpŋâ on galem
otziŋgâmap, zo yatâ nen zeŋgâren ândim galem otziŋgâwen. 8 Neŋgât
âkŋâle zeŋgâren zeipkât Anutugât siŋgi âlip dâzâŋgonatkât zorik buŋâ.
Nen kore otziŋgâm ândinam urâwen. Umniŋâ zeŋgâren kirip, zorat.

9 Bukurâpniŋâ, sâknam nep tuum ândiwen, zo nâŋge. Zeŋgâren gâbâ
kut ŋâi ŋâi zo mân minam ŋâtik sirâm nep kârâpŋoot tuum ândiwen.
Kanpitâ mân kwatziŋgânatkât zeŋgâren nep tuum ândiwen. Zo yatâ op
Anutugât den siŋgi âlipŋâ dâzâŋgowen, zo nâŋgâme. Oi Anutu zâk yatik
topniŋ nâŋgap. 10 Nen um salek sot târârakŋâ, tosa buŋ ândim Kembugât
kâmut op ândie, zeŋgâren nep tuuwen. 11 Ŋâi itâ nâŋgâme. Ibâŋandâ
murarâŋâ den dukumap, zo yatik niiŋâ den dâzâŋgowen. Um bâbâlaŋ
den sot girem den dâzâŋgowen. 12 Anutuŋâ zâkkât um topŋan sot
âsakŋan ândibi sâm diiziŋgâmap. Oi zen zâkkât a bonŋâ op, zâkkât tobat
op ândibigât den yatâ zo dâzâŋgowen.

Kembugât den lunetâ kâsa otziŋgâwe.

13 Nen Anutugât den dâzâŋgoindâ nâŋgâne a den mân oip. Zo âlip
nâŋgâwe. Zo Anutugât den. Zen den zo nâŋgâm mem umziŋan pane nep
tuumap. Oi zorat nen âsâbâŋ Anutugâren sâiwap sâmen.

14 Bukurâpnâ, zen Anutugât kâmut Yudaia hânân Yesu Kristogâren
pâlâtâŋ urâwe, zen sot tobat kânok urâwe. Zen Yuda a ziŋâ kâsa

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

otziŋgâm sâknam ziŋgâwe, zo yatik zeŋgâren kamârâpziŋandâ zâŋgom
sâknam ziŋgâwe. 15 Yuda a zen Propete sot Yesu Kristo zâŋgone muwe.
Oi nen yatik nâŋgom moliniŋgâbi. Zen Anutuŋâ ziŋgiri mân dâp uap. Zen
a kâmutŋâ kâmutŋâ kâsa otniŋgâme. 16 A hân ŋâin gokŋâ den siŋgi âlip
nâŋgâbe sâm pâke kwatziŋgâme. Hân ŋâin gokŋâ zen Kembugât siŋgi
a upigât âkonziŋgap. Tosaziŋâ târokwap utne patâ oi tosaziŋaŋgât op
Anutugât kuk zo zeŋgâren âsageziŋgap.

Paulo zâk zeŋgât op umŋâ sisiwaloŋ oip.

17 Bukurâp, nen zâmbam gam narâk zi mandu yatâ op ândiwen.
Sâkniŋandâ ziren mâik ŋâi ândien. Umniŋâ ko zen sot tap ziŋgitnatkât
otniŋgap. 18 Oi zo ga ziŋgitnatkât sâwen. Oi Paulo, nâ narâk ŋâin ŋâin
gâbam ua Sataŋŋâ mâtâp pâke kwap gâip. 19 Kembu Yesuŋâ gâi ko nen
mâteŋan kin wan mo wangât sâtâre utnatkât nâŋgen. Nen zeŋgâren gam
nep tuugindâ bonŋâ âsageip, zorat sâtâre utnat. 20 Zeŋgât op sâtâre sot
umâlip upmen.

Pauloŋâ Timoteo sâŋgongui arip.

3 1 Net zeŋgât nâŋgâm kwâkâ op net nikŋik Ateŋ kamânân tâtat
sâwet. 2 Oi net Timoteo sâŋgongoitâ zeŋgâren gâip. Zâk bukuniŋâ
Anutugât nep a ândim Kristogât siŋgi âlip sâmap. Zâkŋâ zeŋgâren
gam nâŋgâm pâlâtâŋziŋ mem kâtikŋan kwâpam gaap. 3 Zen sâknamân
ândimŋâ loribegât yatâ urâwen. Zen nâŋge. Siŋgi âlip zo sândukŋâ
ândim nâŋgânatkât mân sâm niŋgip. 4 Nen zen sot ândim den kânŋan
itâ dâzâŋgowen, “Nen sâknam nâŋgâm ândinat.” Den sâwen, zo
yatik âsageip, zo nâŋge. 5 Sarâ mariŋandâ kâitzâŋgoi nep zeŋgâren
tuuwen, zo bon buŋ opapkât umnâ girem oi ândiandâ mân dâp oi a zo
sâŋgungua gaap. Siŋgi âlip dâŋ mem ândie mo mân mem ândie, zorat ek
nâŋgâbapkât gâip.

Timoteo zâk âburem gâip.

6 Narâk ziren ko Timoteo zâk âburem gam nâŋgâm pâlâtâŋ sot buku
orotziŋaŋgât den siŋgi dâtnâŋgoip. Oi zen neŋgât doŋbep umâlip
nâŋgâme. Oi nen ziŋgitnat sâmen. Zeŋgoot yatik nen niŋgitnatkât sâme.
7 Bukurâpniŋâ, nen ziren sâknam kwâkŋan ândim zeŋgât nâŋgâm kwâkâ
op umniŋ gwârâ oip. Nen yata ândimŋâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋaŋgât siŋgi
nâŋgâm umniŋ diim gei ândien. 8 Zen yatâ op Kembu sot pâlâtâŋ op
kâtigem ândine umniŋ diim gei ândinat.

Kembugât den zeŋgâren zimbapkât Pauloŋâ ninâu sâip.

9 Zeŋgât op Anutu mâteŋan umâlip patâ nâŋgâmen. Oi Anutu sâiwap
patâ dukoindâ dâp upap. 10 Nen zeŋgâren ga ziŋgitŋâ Kembugât den

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâmbutŋâ tânzâŋgomŋâ târokwap ziŋgânatkât âsâbâŋ ninâu kâtikŋâ sâmen. Nâŋgâm pâlâtâŋziŋâ ŋâiyân pâton opapkât gwârâ uan. 11 Oi Zorat Anutu Ibâniŋâ sot Kembuniŋâ Yesu zikŋak diiniŋgi zeŋgâren gânat. 12 Zeŋgâren ko Kembuŋâ tânzâŋgoi buku op ândime, zo târokwap op zâine gwâlânteŋsâi ziiŋâ sot a nâmbutŋâ zen buku upi. Nen yatik zeŋgât upmen. 13 Oi Anutuŋâ tânzâŋgoi umziŋ mân loribap. Oi Kembuniŋâ Yesu, zâk sot siŋgi a târârakŋâ, zen sot gâi zen Anutu Ibâniŋaŋgât mâteŋan um salek, tosaziŋ buŋ kinbi.

Um sumun buŋ, um salek ândibi.

4 1 Bukurâpnâ, Kembu Yesu sot pâlâtâŋ op den ŋâi sa nâŋgânek. Zen ândi mâmanziŋ kubik ândine ziŋgiri âlip upap, zorat dâzâŋgowen. Oi zen yatik op ândime. Zo yatik târokwap op zâibi.

2 Nen Kembu Yesugât sâtkât den dâzâŋgowen, zorat mân kwakme. 3 Anutuŋâ itâ sâmap, “Bâliŋâ birâm um salek ândibi.” Oi zorat sa nâŋgânek. Zen laŋ mâman a ambân, zeŋgât mâtâp mân lâŋbi. 4 Zen ŋâi zikŋik zikŋik Anutugâren târârak ândim zikŋâ ambinŋik mem galem upap. 5 Um kâtik a zen Anutu mân nâŋgâŋaŋgâm âkŋâleziŋaŋgârâk ambân laŋ minziŋgâm birâziŋgâme. Zen zo yatâ mân upi. 6 Ŋâi zâk daŋgon walâm bukuŋaŋgâren kâmbu oi Anutuŋâ zorat hâuŋâ pindâbap. Den girem zo mârumŋan sâm muyagem dâzâŋgowen. 7 Nen um sumun ândinatkât buŋâ, um salek ândinatkât Anutuŋâ diiniŋgip. 8 Zorat ŋâi zâk den zo birâbap zo ko agât den buŋâ, Anutugât den zo birâbap. Anutuŋâ Tirik Kaapum umziŋan pâmap, zo birâbap.

Um kânok op ândim nep tuunat.

9 Kembu zikŋak buku upigât den umziŋan pâmap. Zorat zen buku upigât den doŋbep mân sâm kulemgunat. 10 Oi zen Makedonia hân dâp Yesugât kâmut zen buku op ândime. Zen yatik op târokwap ândine gwâlânteŋsâbapkât dâzâŋgowen. 11 Oi den itâ sâm dâzâŋgowen, “A ambân âkon op yen tap den laŋ sâlâpkume, zen yatâ mân upi. Zen ziiŋaŋgât nâŋgâne giginâ oi bitziŋandâ nepziŋâ tuum kâtigem ândibi.” 12 Zen bitziŋandâ nepziŋ tuum kâtigem ândim sambe kwâkŋan ândim mân kwakpi. Oi um kâtik a ziŋâ orot mâmeziŋ zo ekŋâ hurat kwatziŋgâbi.

Yesu gâbapkât den.

13 Bukurâpnâ, zen muwe zeŋgât a um kâtik ziŋâ isem umbâlâ upme, zo yatâ upegât dâzâŋgonâ. 14 Nen, Yesu mom mumuŋan gâbâ zaarip, den zo nâŋgâm itâ nâŋgânat, “Yesu mom zaarip, zorat Anutuŋâ zâkkât kâmut op muwe, zo mâŋgiziŋgâm diiziŋgâm zâibap.” 15 Oi ŋâi zi Kembugât den dâzâŋgonâ. Hânân wâgân ândeindâ Kembuŋâ gâbap, narâk zoren niŋâ a

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

muwe, zo mân kândom otziŋgâm zâinat. 16 Narâk zoren Anutugât lâmun
kwamit sot Kembugât den kwamit sot sumbem a patâgât den kwamit
âsagei Kembuŋâ sumbemân gâbâ gem gâbap. Gem gâi Yesu sot pâlâtâŋ
op muwe, zen kândom op zaatpi. 17 Zaatnetâ bet wâgân ândinatŋâ nen
minduniŋgâm zeŋgâren târokwatniŋgâm unumunumân diiniŋgâm
zari sumbem kabâŋan Kembu sot kândiaŋgânat. Oi Kembu sot ândim
zâimânat. 18 Zen den zo sâm âragum nâŋgâm umziŋ diim gei ândibi.

Kembugât narâk kek mâte upap.

5 1 Bukurâpnâ, narâkŋaŋgât den zo wangât doŋbep kulemgum
ziŋgânat? 2 Ziiŋak itâ nâŋgâme, "Mân nâŋgâm ândine kâsâziŋ
ŋâtigân game yatik Kembugât narâk patâ zo mân nâŋgindâ âsagibap."
3 Oi a zen âlip lumbeŋan ândinat sâne narâk zorenâk tâmbetagoagoŋ
zo muyageziŋgâbap. Ambân kâmboŋoot ŋâi, zâk katep âsaâsagiŋ
narâkŋâ mân nâŋgi âsagibap, zo yatâ âsagibap. A aksik zeŋgâren zo
yatâ muyagibap. 4 Zen ko ŋâtâtigân mân ândime. Zorat zen narâk zo
âsagibabân kâsa ziŋâ game yatâ gâi mân kwakmak upi. 5 Zen âsakŋâ sot
maagât kâmut op ândie. Zen ŋâtik sot ŋâtâtikkât kâmut buŋâ.

Narâk mân nâŋgengât um gwâlâ op nebân ândinat.

6 Zorat a nâmbutŋâ ziŋ uman zine zen zo yatik mân zimbi. Nen galem
oraŋgâm um wâgân ândinat. Um gulip mân utnat. 7 Uman zânze, zen
ŋâtik uman zime. Too kâtik nem um gulip upme, zen yatik ŋâtigân too
nem bâliŋ top top muyagime. 8 Nen ko sirâmgât siŋgi op ândienŋâ umniŋ
galem op ândinat. Oi nâŋgâm pâlâtâŋ sot buku orotŋâ, zorâŋ kâmbamgât
hâmbâniŋ upap. Oi kubikŋâ diiniŋgâmap, zorat nâŋgânat. Zorâŋâ
kâmbamgât irâmarâkniŋâ oi akum ândinat.
9 Zo itâgât. Anutuŋâ neŋgât kukŋaŋgât siŋgi mân sâip. Kembuniŋâ Yesu
Kristoŋâ kubikniŋgi zâkkât siŋgi utnatkât sâmap. 10 Zâkŋâ neŋgât op
moip. Zorat nen momŋâ mo gwâlâ ândim zâk sot pâlâtâŋ utnatkât yatâ
oip. 11 Zorat zen siŋgi âlip mem kâtigem ândibigât dâzâŋgone âragwâragu
op ândibi. Zen zo upme, zo yatik op ândibi.

A sâtŋâ hurat kwatziŋgâm a nâmbut tânzâŋgobi.

12 Bukurâpnâ, nen den kâtikŋâ ŋâi dâzâŋgonâ. Zeŋgâren sâknam nep
tuume sot Kembugât kâmurân patâziŋ op ândime, zen hurat kwatziŋgâbi.
Zen den dâzâŋgome, zo zeŋgât sâtziŋ lubi. 13 Zen nepziŋaŋgât op buku
otziŋgâm nâŋgâziŋgâne zâibap. Oi zen um lumbe op ândibi.
14 Bukurâp, nâ kindap pâroŋ den dâzâŋgua nâŋgânek. A konam
ândime, zen girem dâzâŋgobi. Siŋgi âlibân lorem ândie, zo tânzâŋgobi.
Oi bâbâ lolot ândime, zen yatik tânzâŋgobi. Zo yatâ a otziŋgâm ândim
um taan mân nâŋgâbi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Bâliŋ otziŋgâne hâuŋâ mâkâbegât galem oraŋgâm ândibi. Ziiŋâ sot
a nâmbutŋâ zen kut ŋâi ŋâi âlipŋik oraŋgâm ândibi. 16 Sâtâre op ândibi.
17 Âsâbâŋ ninâu sâm ândibi. Mân birâbi. 18 Kut ŋâi ŋâi zeŋgâren âsagei
sâiwap sâbi. Zo Yesu Kristogât op sâbigât Anutuŋâ sâm ziŋgap.
19 Tirik Kaapumgât kârâp zo mân lâmuŋbi. Kaapumgât den mân
kwâkâbi. 20 Anutugât den zo sapsune nâŋgâne yenŋâ mân upap. 21 Den zo
nâŋgâm kâsâpkubi. Âlipŋâ oi mem ândibi. 22 Bâliŋâ top topŋâ zo birâbi.

Mâsop den.

23 Lumbeŋâ mariŋâ, Anutu, zikŋak saŋgonziŋgâm kubikziŋgi um
salek op naŋgâbi. Oi kaapum sot um dâpziŋ sot sâkziŋ hâlâlu zei Kembu
Yesu Kristo, zâkkât takâtakâŋan tosaziŋ buŋ kinbi. 24 Gâsuziŋgipŋâ sâi
kâtigemap, zâk zorat nep tuum naŋgâbap.
25 Bukurâp, zen neŋgât op ninâu sâbi.
26 Yesugât kâmut zen Kembugât op buku buku op luyaŋgâbi.
27 Nâ Kembugât mâteŋan dâzâŋgobâ. Zen ekap zi Yesugât kâmut aksik
sâlâpkum ziŋgâne nâŋgâbi.
28 Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkŋâ tânzâŋgoi um lumbe zeŋgâren
zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tesalonike a zeŋgât ekap zagâtŋâ Pauloŋâ kulemgum ziŋgip.

Mâsop sot sâiwap den.

1 1 Paulo, Siliwano sot Timoteo, nen Tesalonike kamânân kâmut ândie, zeŋgât ekap zi kulemgum ziŋgen. Ibâniŋ Anutu sot Kembuniŋâ Yesu Kristo, zet sot pâlâtâŋ upme, zeŋgât ekap zi kulemgum ziŋgen.

2 Anutu Ibâ sot Kembu Yesu Kristo, zikŋâ tânzâŋgoitâ um lumbe zeŋgâren zimbap.

3 Nen zeŋgât op narâk dâp Anutugâren sâiwap sâmen. Yatâ oindâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋâ zo gwâlânteŋsâmap. Oi buku orotŋâ, zorâŋ zeŋgâren sambâlem zemap. Oi zorat Anutugâren sâiwap sâindâ dâp upap. 4 Oi um kâtik a, zen sâknam ziŋgânetâ sâknamân ândim nâŋgâm pâlâtâŋziŋ mân lorei kâtigem ândime. Nen zeŋgât nâŋgindâ âlip opmap. Oi zorat den siŋgi kamân dâp Anutugât kâmut gakârâp dâzâŋgomen.

Kembu zâk hâuŋaŋgât den târârak sâm kwâkâbap.

5 Zen sâkziŋan muyageziŋgâmap, zorat itâ sâbi, “Anutuŋâ den hâuŋâ sâsâŋ narâkŋan kut ŋâi patâ otniŋgâbap, zorat dâp zi muyagiap.” Wangât, Anutuŋâ zeŋgât nâŋgi dâp oi um topŋan bagim ândibigât sâknam kwâkŋan ândie, zorat. 6 Oi gâtâm Anutuŋâ nâŋgâm kubigi târârak ziap, zo yatâ otziŋgâbap. Sâknam ziŋgâme, zen hâuŋâ yatik sâknam ziŋgâbap. 7 Narâk ziren Tesalonike a ambân, zen sâknam nâŋgâme. Ka bet ko zen nen sot yatik sândukŋan ândinat. Zo itâ muyagibap. Kembu Yesu, zâk sumbem a kâmut patâ imbaŋâziŋoot, zen sot sumbemân gâbâ gem gâi muyagibap. Narâk zoren yatâ otniŋgâbap. 8 Zâk kârâp mem gem a Anutu mân nâŋgâŋaŋgâme sot Kembu Yesugât siŋgi âlip nâŋgâm birâme, zen hâuŋâ ziŋgâbap. 9 A yatâ zo, zen Anutu mâteŋan gâbâ kâbakŋeziŋgâne sâknamân geim Anutu imbaŋaŋgât âsakŋâ mân ek ŋâtâtigân ândim zâimambi. 10 Oi narâk zoren kâmut gakârâpŋâ neŋgâren âsakŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

muyagibap. Oi a ambân zâkkâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwe, zen aksik zâkkât nâŋgâne imbaŋâ oi mâpâsibi. Zen den sâm muyagem dâzâŋgowen, zo nâŋgâm kwâtâtiwegât yatâ upi.

Zen âlipziŋ upigât Pauloŋâ ninâu sâip.

11 Zorat zeŋgât op narâk dâp itâ ninâu sâmen. Anutuniŋâ zâk gâsuziŋgip
dâp kubikziŋgi ândibigât tânzâŋgobap. Oi imbaŋâŋandâ tânzâŋgom kut
ŋâi ŋâi âlipŋâ nâŋgâm, nâŋgâm pâlâtâŋgât nep bonŋâ muyagibi. 12 Yatâ
utnetâ Kembuniŋâ Yesu Kristo, kot zorat âsakŋâ zeŋgâren âsagibap. Oi
zeŋgoot zâk sot pâlâtâŋ op âsakŋoot upi. Zo Anutuniŋâ sot Kembuniŋâ
Yesu Kristo, zikŋâ tânzâŋgoitâ yatâ âsageziŋgâbap.

A nâmbutŋâ ziŋâ den siŋgi âlip birâne Yesu gâbap.

2 1 O bukurâpnâ, Kembuniŋâ Yesu Kristo gâi mindum kândiaŋgânatkât
den dâzâŋgua nâŋgânek. 2 A nâmbutŋâ, zen Kembugât narâk mârum
gaap sâm Kaapumgâren sâm mândâbi. Zo a lâuziŋandik sâm târokwapi
mo ekap neŋgâren gaap sâm mândâbi. Zo um gulip kwatziŋgânam yatâ
sâbi. Yatâ sânetâ kwakmak sot keŋgât mân upi. 3 Sarâ den yatâ mo yatâ
sâm um gulip kwatziŋgâbegât galem oraŋgâm ândibi. Kembugât narâkŋâ
mâte upâ sâi a doŋbep patâŋâ siŋgi âlip birâbi. Oi Anutugât den kukuŋ a
imbaŋoot, zâkŋâ muyagibap. A zo simân tâmbetagobapkât siŋgi. 4 Zâkŋâ
zâizâiŋ op Anutu sot kut ŋâi ŋâi aŋâ mâpâsime, zo kâsa otziŋgâbap. Oi
Anutugât tirik namin zâi tâtatŋan tap zikŋaŋgât sâbap, “Nâ Anutu.”
5 Nâ mârum zeŋgâren ga ândim zorat dâzâŋgowan, zo nâŋge. 6 Narâk
ziren pâke ziap, zo nâŋge. Pâke zo buŋ oi zâkkât narâkŋâ zo muyagibap.
7-8 Narâk ziren ko bâliŋandâ tik nep tuumap. Oi mâtâp pâke kwap zo
siriksâi Anutugât den kukuŋ a, zo âsagibap.

Sarâ imbaŋâ muyagibap.

9 A zo Sataŋŋâ mam okŋaŋgâm imbaŋâ pindi kulem sot sen mârât
sarâ topŋâ topŋâ tuubap. 10 Oi a nâmbutŋâ den bon nâŋgâm âlip orot zo
birâm tâmbetagoagoŋaŋgât siŋgi upme, zen bâliŋandâ mem um gulip
kwatziŋgâbap. 11 A zen yatâ upmegât Anutuŋâ sâi sarâ mamŋâ muyagei
sarâ denân pâlâtâŋ op mem ândibi. 12 Zo yen buŋâ. Den bonŋâ zo
birâmŋâ kut ŋâi ŋâi bâliŋâ zorat âkŋâlime. A zo zen hâuŋâ ziŋgâbapkât
yatâ muyagibap. Anutugât den kukuŋ a zo âsagei Kembu Yesugât lâuŋan
gâbâ Kaapumŋâ gamŋâ tâmbetkubap. Yesu takâbap, narâk zoren gam
tâmbetkubap.

Kembugât den sot ninâu mân birâbi.

13 Bukurâpniŋ, zen Kembuŋâ mârum buku otziŋgâm gâsuziŋgip.
Kaapumŋâ um salek kwatziŋgi den bonŋâ mem ândim zâkkât siŋgi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

upigât sâip. Zorat âsâbâŋ zeŋgât op Anutugâren sâiwap sâmen. 14 Zen
yatâ upigât sâi den siŋgi âlip dâzâŋgoindâ nâŋgâm Kembuniŋâ Yesu
Kristo, zâkkât neule âsakŋâ upigât diiziŋgip. 15 Zorat bukurâp, zen
kâtigemŋâ den dâzâŋgowen sot ekabân kulemgum ziŋgâwen, zo mem
kâtigem ândibi.
16 Kembuniŋâ Yesu Kristo zot Anutu Ibâniŋâ, zâkŋâ umŋâ gâsuniŋgâm
umâlepŋaŋgât op umâlep zinziŋ kâtik muyagem niŋgip. Oi bonŋâ biken
minat, zorat nâŋgâm um bâbâlaŋ op mambât ândinatkât sâip. 17 Oi zâkŋâ
umziŋ diim gem tânzâŋgoi nep âlip sot den âlip mem kâtigem kinbi.

A ziŋ Paulo bekŋan mem ninâuŋâ tângubigât sâip.

3 1 O bukurâp, den ŋâi itâ ziap, zo nâŋgânek. Neŋgât op ninâu sâne
Kembugât den laŋ kârâm âibap. Oi zeŋgâren kâtigem bon oip, zo
yatik a zeŋgâren op âibap. 2 Anutuŋâ galem otniŋgi bâliŋ mâme a ziŋ
mân nâŋgobigât ninâu sâbi. A doŋbep zen Kembu mân nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâme, zorat.
3 Ka Kembu zâk sâi kâtigemap, zâkŋâ galem otziŋgâm tânzâŋgoi
bâliŋ mariŋandâ mân tâmbetzâŋgobap. 4 Zen den dâzâŋgoindâ nâŋgâm
lum ândimeŋâ ândibi. Nen Kembugât op zeŋgât um zâgât mân upmen.
5 Kembuŋâ umziŋâ diigi Anutu umŋandâ gâsâzâŋgomap, zo nâŋgâm
Kristoŋâ kâtigem ândeip, zo yatik kâtigem ândibi. Zen yatâ upigât ninâu
sâmen.

Konam a, zeŋgât den.

6 Bukurâp, Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât sâtkât dâzâŋgoindâ
nâŋgânek. Osetziŋan gâbâ buku nâmbutŋâ nepziŋ tuum ândibigât
dâzâŋgowen. Den zo mân lum ândime. Zen konam a zo yatâ, zen sot
mân ândibi. 7 Nen mâtâp topkwap lâŋâwen, zo yatik moliniŋgâbigât mân
kwakse. Nen zen sot tapŋâ konam a mân urâwen. 8 Nen zeŋgâren gâbâ
nalem sâŋgân buŋ mân nem ândiwen. Buŋâ. Kanpitâ mân kwatziŋgânam
yatâ urâwen. Nalem sot sikumgât betŋâ muyaginatkât sirâm ŋâtik nep
tuum ândiwen. 9 Oi yatâ utnatkât Kembuŋâ mân sâm niŋgip. Nep a nepŋâ
tuumŋâ sâŋgâm mimbap, zorâŋâ bâbâlaŋ. Ka nen zeŋgâren yatâ mân
urâwen. Zen niŋgitŋâ yatâ upigât yatâ urâwen. 10 Nen zen sot tap itâ
dâzâŋgowen, “Ŋâi zâk konam ândibap zo ko nalem mân pindâne nimbap.”
11 Oi zi zeŋgâren gâbâ den siŋgi itâ gâi nâŋgâwen, “A nâmbutŋandâ nep
birâm konam ândime. Zen nep mân tuum yen âim ga takâtakâ op den
laŋ sâlâpkume.” 12 A yatâ zo, zen Kembu Yesu Kristogât sâtkât girem den
itâ dâzâŋgoindâ nâŋgâbi. Zen uruŋsâm nepziŋ tuune bon oi ziiŋan gâbâ
mem nem ândibi.
13 Bukurâp, zen ko âlipŋaŋgât nep tuum ândim âkon mân upi.
14 Ekabân den zi kulemgum ziŋgen, zo a ŋâiŋâ biri topŋâ sâm muyagem

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

birâne zikŋik ândim aŋun upap. 15 Kâsa upigât mân san. Bukuniŋâ sâm
buku okŋaŋgâm den girem dukubi.
16 Kembu zâk lumbegât mariŋandâ lumbe muyageziŋgi narâk dâp, dâp
op zimbap. Oi Kembuŋâ zen sot ândibap.
17 Den nâmbutŋâ zo yen sa bukunâ ŋâiŋâ kulemguap. Ka âkââkâŋan
zi ko Paulo ninak bitnandâ simbup mem kelikmelik den zi kulemgum
ziŋgan. Ekap kulemguman dâp yatâ opman.
18 Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkŋâ tânzâŋgoi um lumbe zeŋgâren zem
zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Timoteogât ekap kânok Pauloŋâ kulemgum pindip.

Mâsop den.

1 [1] Nâ Paulo, Yesu Kristogât Aposolo. Anutu kubikkubikniŋâ sot Yesu
Kristo gâbapkât mambât ândimen, zet Aposolo nep sâm niwet.
[2] Timoteo, gâ Yesugât siŋgi âlip dâgoga nâŋgâm nannâ ninâ yatâ oin.
Gâgât ekap zi kulemgum gigan. Anutu Ibâ sot Kembuniŋâ Yesu Kristo,
zekâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ, buku orotŋâ sot um lumbe gâgâren zem
zimbap.

Sâm gulip a, zeŋgât den.

[3] Nâ Makedonia hânân âibam op den dâgowan, zo yatâ upan.
Epeso kamânân târokwap ândim a nâmbutŋâ, ziŋâ den siŋgi âlip sâm
gulipkume, zen kwâkâziŋgâna birâbi. [4] Zen den pat yenŋâ sâm a teŋgâŋâ
teŋgâŋâ ândim gawe, zo zeŋgât siŋgi sâm kwâkâyaŋgâme. Anutu
kubikkubikkât denŋâ, zo nâŋgâne yenŋâ opmap. Zen kut ŋâi ŋâi zo birâm
ândibigât dâzâŋgoban.
[5] Siŋgi âlip sâmen, zorat bonŋâ itâ muyagei dâp upap. Um salek sot
um kânok sot nâŋgâm pâlâtâŋziŋoot ândim umziŋandâ gâsâyagobi. [6] A
nâmbutŋandâ mâtâp zo birâm âi gulip ândim den bon buŋ sâm âragum
mem ândie. [7] Oi ziiŋaŋgât itâ sâme, “Nen Mosegât gurumin den zorat
kwâkâm ziŋgâziŋgâŋ a utnat.” Yatâ sâmŋâ dinziŋâ sot gurumin den zorat
topŋâ mân nâŋgâm laŋ sâme.

Gurumin den zo bâliŋ mâme a zeŋgât sâsâŋâ.

[8] Kembugât gurumin den Moseŋâ sâip, zorat itâ nâŋgâmen. Zo den
âlipŋâ. Zo sâlâpkum nâŋgâm ândim ândiândiniŋ kubikaŋgâm ândeindâ
dâp upap. [9] Zorat topŋâ itâ ziap. Gurumin den zo a târârakŋâ zeŋgât
siŋgi buŋâ. A itâ zo zeŋgât siŋgi. Den ku a, a hurat mân kwâkwat, bâliŋ
mâme a, um sumun a, a zen Anutu kândâtkom hângât orot mâme zorat
nâŋgâne zâizâiŋ opmap. Ibâ mam tâmbetzâŋgozâŋgoŋ, kâmbam ku.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Laŋ mâman a, aŋandik ayân bâliŋ mâme. Aŋâ katep diim âim aŋgân
kârâmŋâ katepkât torerâpŋâ zeŋgât kât sâŋgân nine ko katep zo ziŋgâbat
sâme. Sarâ sâsâŋ a, Kembugât mâteŋan sarâ sâm kâtigime. Kut ŋâi ŋâi
Kembugât den bonŋâ kâsa miŋaŋgâmap. Kut ŋâi ŋâi yatâ upme, zeŋgât
op Kembugât gurumin den ziap. 11 Kembuŋâ zâkkât den bonŋâ sapsum
ziŋgâm ândibatkât sam nigip. Zorat Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâmen,
zâkkât siŋgi âlip neule âsakŋoot zo a dâzâŋgoman.

Yesuŋâ Paulo tosaŋâ birâm nep diŋ sâm pindip.

12 Imbaŋâ nim mem kâtikŋan nâbarip, Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâk
sâiwap sâm dukuman. Zâkŋâ nâŋgânigi dâp oi nep diŋ sâm nigip.
13 Nâ mârumŋan zâk sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâm arâpŋâ zâŋgom kâsa
minziŋgâwan. Nâ nâŋgâm pâlâtâŋnâ buŋâ. Kembugât topŋâ mân
nâŋgâm lâŋ orâwangât um lâklâk otnim tânnom nep zo sâm nigip.
14 Kembuniŋangâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ nâgâren piksâi Kristo
Yesu sot nâŋgâm pâlâtâŋ opŋâ um kânok orâwan.
15 Yesu Kristo zâk bâliŋ mâme a kubikniŋgâbam hânân geip. Den zo
bonŋâ. Den zo a pisuk patâ ziŋâ nâŋgâm simbitkubigât âsageip. Oi bâliŋ
mâme a zeŋgât patâziŋâ, zo nâ. Nâ mârum yatâ op ândiwan. 16 Nâ bâliŋ
op ka op ândia mân birânigip. Buŋâ. Yesu Kristo zâk âlip tânnogip.
Zorat topŋâ itâ. Tânzâŋgozâŋgoŋ, zo nâgâren pâi a zen zo ekŋâ nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiândi kâtikŋan bagibigât otnigip. 17 Ândim
gawe sot ândim zâinat, zorat a kutâ mân mumuŋâ sot mân igikŋâ,
Anutu kânok, zâkkât kutsiŋgiŋâ zo âsak neuleŋoot zem zâimâmbap. Zo
perâkŋak.

Pauloŋâ Timoteo siŋgi âlipkât kâwali nep tuubapkât sâip.

18 Nannâ Timoteo, mârum a sâtŋâ zen gâgât op Kaapumgâren gâbâ
den sâm muyagiwe, zorat dâgobâ. Gâ den zo nâŋgâm kâwali nep tuum
kâtigem ândiban. 19 Oi nâŋgâm pâlâtâŋgâ kâtigem zei umgâ galem otna
salekkom zimbap. A nâmbutŋâ ziŋâ um salek ândiândiŋ birâmŋâ nâŋgâm
pâlâtâŋziŋ lorei gulipkuwe. 20 Zo zeŋgâren gâbâ ŋâi Hemenaio sot ŋâi
Alesande. A zagât zo Yesugât kâmurân gâbâ Sataŋgât bikŋan zâparâwan.
Oi Sataŋŋâ sâknam ziki den bâliŋzikŋâ zo birâbabotkât zâparâwan.

Ninâugât den.

2 1 Den nâmbutŋâ dâzâŋgobâ. Kândom ninâugât den sâbâ. Ninâu
sot sâiwap den zorâŋ ziiŋâ sot a nâmbutŋâ zeŋgât op Anutugâren
ninâu sâm ândibi. 2 A kutâ sot galem a ârândâŋ tânzâŋgom zeŋgât op
ninâu sâbi. Oi galemnâŋgone târârak ândim lumbeŋâ op sândukŋan
ândinat. 3 Zorâŋ âlip upap. Kubikkubikniŋâ Anutu, zâkŋâ zorat nâŋgi
dâp upap. 4 Zâkŋâ a aksik patâ den bonŋâ nâŋgâm sumbemgât siŋgi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

upigât nâŋgâmap. 5 Anutu kânokŋak ândiap. Oi Anutu sot a osetniŋan a
kânokniŋâ ândiap, Yesu Kristo. Zâkŋâ a pisuk patâ nen sumbemgât siŋgi
utnatkât mâtâp kubigi ziap. 6 Zâkŋâ ândiândiŋâ birâm aksik patâ neŋgât
suupniŋ meip. Zorat den siŋgi sâsâŋ narâk mâte oi sâne laŋ kârâm ariap.
7 Zorat siŋgi sâsâŋ sot Aposolo ândibatkât gâsum sâlâpnogip. Oi hân ŋâin
ŋâin gokŋâ den bonŋâ sot nâŋgâm pâlâtâŋgât topŋâ kwâkâm ziŋgâbatkât
sâm nigip. (Den zo sarâ buŋâ, bonŋâ san.)

A ambân zeŋgât den.

8 A zeŋgât san. Zen kamân dâp um kâlak sot sarâ birâm um salek zei
Anutugâren ninâu sâbi.
9 Zi ambân zeŋgât san. Zen sâk pâke mem ândim urukmeruk ândine
zorâŋ neulezin upap. Oi neule top top sâŋgân zâizâiŋ mân pam ândibi.
10 Ambân Kembugât siŋgi ândinat sâmeŋâ orot mâme âlipŋâ utne dâp
upap. 11 Ambân zen giginâ ândim kindap kwatne a zen Kembugât den
sâne nâŋgâbi. 12 Ambânŋâ a Kembugât den kwâkâm ziŋgâbap mo
a walâziŋgâm den ŋâi sâbap, zorat nâŋga dâpŋâ mân uap. Zâk yen
uruŋsâm ândibap.
13 Adam zâk kândom muyageip, Ewa zâk bet. 14 Oi sarâ mariŋandâ
Adam mân kâitkoip. Ambân kâitkoi bâliŋ oip. 15 Ambân, zâk katep
mimiŋaŋgârâk ândibap, zo ko nâŋgâm pâlâtâŋ sot buku orot sot um salek
sot giginŋ op ândibap. Ambân zen yatâ op ândine Anutuŋâ gâsâzâŋgobap.

Yesugât kâmurân a satŋâ ândie, zeŋgât den.

3 1 Ŋâi zâk Yesugât kâmurân a sâtŋâ ândibatkât sâbap, zâk nep
âlipŋaŋgât okŋaŋgap sâsâŋâ. Den zo perâkŋak. 2 A zâk târârak
ândimŋâ ambân kânok sot pâlâtâŋ ândimap. A yatâ zo a sâtŋâ
kwânâŋgâban. Oi umŋaŋgât kendonagom ândibap. Mân op gulipkum,
orotŋik opmap. A lomba buku otziŋgâm kwâkâm ziŋgâziŋgâŋ nep zo
târârak tuubap. 3 Too kâtik nem um gulip mân upap. Kâmbam mân
kumbap. A lumbeŋâ op ândibap. Kât sikumgât âkŋâle mân upap. 4 Ambâ
murarâp dâŋ galem otziŋgâbap. Murarâp girem den dâzâŋgoi sât lulu op
ândibi. 5 Ŋâi zâk ambâ murarâp dâŋ mân galem otziŋgâmap, zâk dap op
Anutugât kâmut galem otziŋgâbap? 6 Oi a ŋâi um kâtik ândeipŋâ iraborâk
Yesugât kâmurân târokwâip, zâk a sâtŋâ mân kwânâŋgâbi. A yatâ zo, zâk
zâizâiŋ oi Sataŋŋâ kâitkui kek birâbap. 7 A kândâtŋan ândie, ziŋâ a ŋâigât
nâŋgâne dâp upap, a zorâŋ a sâtŋâ ândibap. Ziŋ sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâne
Sataŋgât ârâmbâgân gâsubapkât san.

Yesugât kâmut zorat galem a, zeŋgât den.

8 Galem a zen yatik hâlâlu ândibi. Lâu purikgurik mân sâm ândibi.
Waiŋ too doŋbep mân nimbi. Kât sikumgât âkŋâle mân upi. 9 Den siŋgi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

âlip zem gâip, zo um salegân pane zimbap. 10 Zen kânŋan mâsikâziŋgâm
Yesugât kâmurân nep tuune âlip oi Yesugât kâmurân galem nep zo sâm
ziŋgâbi. 11 Ambân Yesugât kâmut zeŋgâren nep tuume, zen yatigâk hâlâlu
ândibi. Uman pâpan mo sârân sâsâ den, den zo mân sâbi. Umziŋaŋgât
kendon ândim den sânetâ bonŋâ upap. 12 Galem a ŋâi, zâk ambân kânok
mem zâk sot pâlâtâŋ ândibap. Zâk murarâpŋâ sot kut ŋâi ŋâi gakâŋâ dâŋ
galemziŋ upap. 13 Galem a ŋâi, zâk nepŋâ tuugi âlip oi a ambân ziŋ sâm
âlip kwâkŋaŋgâbi. Oi zâk Yesu Kristo sot pâlâtâŋ opŋâ keŋgât buŋ nepŋâ
kâwaliŋoot tuubap.

Siŋgi âlip zorat den kombâŋâ.

14 Nâ gâgâren kek gâbat sâm den zi kulemgum gigan. 15 Nâ kut ŋâi
ŋâiŋâ saanigi kârep oi Anutugât kâmut zeŋgât oserân nepkât mân
kwakpangât den zi kulemgum gigan. Ândiândi mariŋâ, Kembu Anutu,
zâkkât kâmut nen zâkkât namâ op ândim, zâkkât den bonŋâ sot kombâŋâ
mem ândien. 16 Siŋgi âlipniŋaŋgât topŋâ yâmbâtŋâ tik pam zeip, zo
Anutuŋâ sâm muyageip. Zo âlipŋâ sot sâtâreŋoot. Den zo itâ.

> "Yesu zâk sâk sot âsageip. Kaapumŋâ topŋâ sâm muyageip. Sumbem
> a ziŋâ igâwe. Hânŋâ hânŋâ a zeŋgâren siŋgiŋâ sâm muyagiwe.
> Hân dâp a zen nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwe. Neule âsakŋan mem
> zarip."

Sataŋŋâ a umziŋ mem gulipkoi siŋgi âlip kumbi.

4 1 Kaapum zâk kânŋan itâ sâm muyagemap. Gâtâm narâk patâ mâte
upâ sâi a nâmbutŋandâ siŋgi âlip birâm um gulip op Sataŋ sot
wâke, zen sot pâlâtâŋ op zeŋgât den nâŋgâbi. 2 Zo ko sarâ aŋâ umziŋâ
heban oipkât a kâitzâŋgom itâ dâzâŋgobi, 3 "Ambân mân memŋâ sigan
ândibi sot nalem nâmbut mân nem kendon ândibi." Nen ko den bonŋâ itâ
nâŋgâmen. Anutuŋâ nalem top top pam naŋgip. Oi nen zâkkâren nâŋgâm
pâlâtâŋ kwapŋâ nalem zorat sâiwap sâm ninatkât sâip. 4 Anutugâren gâbâ
kut ŋâi ŋâi muyageip, zo âlipŋigâk. Oi sâiwap sâm mem nem ândimen
oi ko zorat kwâkâkwâkâŋâ mân ziap. 5 Anutugât denŋâ sot ninâuŋandâ
nalem zo mâsop mem hâlâlu pâip.

Um bâbâlaŋân nep tuunat.

6 Yesugât kâmut den zo dâzâŋgoban zo ko Yesu Kristogât kore a sât lulu
ândiban. Oi nâŋgâm pâlâtâŋ den sot siŋgi âlip topŋâ nâŋgâm lum gâin, zorâŋ
umgan zem tângogi ândiban. 7 Oi gâ den pat sot ambân sombâ den lâlalulu
sâme, zo birâban. Gâ Kembugât mâtâbân târârak ândim umgâ kubikaŋgâm
ândiban. 8 Sâkniŋâ kubikaŋgâm ândiândi, zo bâbâlaŋ sot yenŋâ yatâ. Kâ
Kembugâren nâŋgâm umniŋ kubikaŋgâm ândiândiŋ, zorâŋ bonŋâ. Zorâŋ
hânân sot sumbemân ândiândi muyageniŋgâbapkât sâsâŋâ. 9 Den zo bonŋâ.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

A aksik nâŋgâm naŋgânat. 10 Oi nep zorat bonŋâ minatkât sâknam nep
tuum ândimen. Oi Anutu, ândiândi mariŋâ, zâkkât nâŋgânâŋgâyân upmen.
Zâkŋâ a hân dâp nen kubikniŋgâbapkât imbaŋâ zemŋaŋgi ândiap. A nâŋgâm
pâlâtâŋniŋoot, zâkŋâ perâkŋak neŋgât kubikkubikniŋ op galemniŋ opmap.

Timoteo ândi mâmanŋaŋgât den.

11 Den san, zi aksik dâzâŋgoban. Kut ŋâi ŋâi zo nâŋgâm upigât girem
dâzâŋgoban. 12 Gâ a sigan op ândiatkât a ziŋ gâgât nâŋgâne giginâ mân upap.
Gâ diŋgâ sot ândi mâmangâ sot buku orotkâ, nâŋgâm pâlâtâŋ sot um salek
ândim Yesugât kâmut zeŋgât mâteziŋan ândim mâtâp âlipŋâ lâŋ tirâpzâŋgona
gekŋâ yatik upi. 13 Nâ gâbatkât mambât ândim siŋgi âlip sâlâpkum ziŋgâm
dâzâŋgom ândiban. 14 A sâtŋâ zen Kaapumgâren gâbâ gâgât den sâm
muyagem bitziŋâ kâukan pam mâsop mingiwe. Mâsop zo gulip opapkât mân
loriban. Kâtigem nep tuuban. 15 Gâ zorat nâŋgâ kwâkâ op nepkâ imbaŋâ
tuuna bonŋâ muyagei ek nâŋgâbi. 16 Gâ um sâkkâ galem op siŋgi âlip sâsâŋ
nep sâm gigip, zo ârândâŋ galem upan. Gâ nep zo âsâbâŋ tuum ândiban. Yatâ
upan zo ko diŋgâ nâŋgâme sot gikâ ârândâŋ ândiândi âlipŋan âibi.

Sâm kubikkubik den.

5 1 A sombâ ŋâi dukubam den kârâpŋoot mân dukuban. Ibânâ sâm
mulunâk dukuban. A katep âtâ murâpnâ sâm den dâpziŋanâk
dâzâŋgoban. 2 Ambân sombâ yatigâk mamârâpnâ sâm diim gem den
dâzâŋgoban. Ambân sâk wâgân sot sigan, zen ponârâpnâ sâm sâkkâ
galem op târârak kin den dâzâŋgoban.

Ambân malâ, zeŋgât den.

3 Ambân malâ sombâ, zeŋgât den tânguban. Ambân malâ sombâ kanpitâ,
zeŋgât op san. 4 Malâ ŋâi nan bârarâp sot bagirâp ândibi oi ko ziŋâ Kembugât
den mem kin âse âlarâpziŋ galem otziŋgâbi. Oi ombeŋan kut ŋâi ŋâi ziŋgâwe,
zorat tosa zo ziŋâ mâkâbi. Anutuŋâ zorat nâŋgi dâp upap. 5 Ambân malâ
sombâ zâk zikŋik ândim Anutugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwap wâratkubap. Oi
âsâbâŋ kut ŋâi ŋâigât kwakŋâ zorat zâkkâren ninâu sâbap. Ambân malâ yatâ
zo, zeŋgât op san. 6 Ka ambân malâ sâk wâgân ândime, zeŋgât girem den itâ
sâban, “Zen laŋ ândibi zo ko mumuŋaŋgât siŋgi op ândibi.” 7 Ambân malâ den
so dâzâŋgom kâtigena tosa buŋ ândibi. 8 A mo ambân ŋâi, zâk torerâpŋâ mo
ibâ mam, ambân murarâp, zo dâŋ mân galem otziŋgâbap, zo ko zâk siŋgi âlip
birâm um kâtik uap sânat. Wangât, zâk um kâtik a nâmbutŋâ walâziŋgâm
bâliŋâ oip, zorat.

Malâ topziŋ nâŋgâbi.

9 Malâ ŋâi zâk kendonŋâ 60 ândeip. Oi a kânok sot pâlâtâŋ op ândeip,
zo yatâ zo kutŋâ malâ zeŋgât ekabân pane zimbap. Malâ ŋâi nan bârarâp

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

buŋ sot torerâp buŋ, zâk Yesugât kâmut ziŋâ on galem upigât kutŋâ
kulemgum galem upi. 10 Oi ambân zo sât lulu nep tuugip mo buŋâ, zorat
topŋâ nâŋgâbangât sâm mâsikâziŋgâban. Nan bârarâp minziŋgâm dâŋ
galem otziŋgip mo buŋâ? Zâkŋâ lomba a ambân buku otziŋgip mo buŋâ?
Yesugât siŋgi a on galem otziŋgip mo buŋâ? A sâknam nâŋgâne betziŋan
meip mo buŋâ? Nep âlip top top zo tuugip mo buŋâ? Nep top top zo tuugi
ikne âlip oi topŋâ ekabân kulemgubi.
11 Malâ sâk wâgân zen kutziŋâ malâ zeŋgât ekabân panâ sâne
kwâkâziŋgâban. Zen yatâ zorâŋ laŋ ândiândiŋaŋgât otziŋgi a minam
Kristo kândâtkubi. 12 Oi mârum Kembugât nep tuubigât den sâwe,
zo loŋgiŋne tosaŋoot opmap. 13 Oi zorik buŋâ. Nepkât mân nâŋgâm
mirâ lâkŋan nem obândime. Oi zorik buŋâ. Den bon buŋ sot den
bâliŋâ laŋ sâme. 14 Zorat nâ itâ san. Malâ sâk wâgân ziŋ a dum mem
murarâ minziŋgâm mirâ umŋan ândie, zen on galem otziŋgâbi. Yatâ
op ândine kâsa ziŋ sâm bâliŋ kwatniŋgânam den kârum birâbi. 15 Malâ
nâmbutŋandâ mârum mâtâp âlipŋâ birâm Sataŋgât mâtâbân âiwe,
zorat nâ yatâ san. 16 Yesugât kâmurân ambân ŋâi zâkkât toren malâ ŋâi
ândibap zo ko zâk on galem upap. Yesugât kâmut zen ambân malâ zo
mân galemgubi. Torerâp ândie, ziŋâ galem upi. Ka malâ ŋâi torerâpziŋ
buŋâ zo ko kâmut ziŋ galem otziŋgâbi.

Galem a, zeŋgât den.

17 Galem a, ziŋâ Kembugât nep kâtigem tuune âlip oi kut ŋâi mem zâi
pam otziŋgâbi. Siŋgi âlip sâme sot kwâkâm ziŋgâme, a zo yatâ otziŋgâbi.
18 Galem a ziŋ nepkât sâŋgân mimbi, zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ
ziap,

"Wâugandâ zuu zigi mem ko kembi mân pindâna mân dâp upap."

Oi den ŋâi itâ,

"Nep a zâk nepkât sâŋgân mei dâp upap."

19 A kânokŋâ galem a ŋâi denân pambâ sâi mân nâŋgâbi. A zagât mo
karâmbut ziŋâ den sâsâŋaŋgât sâne nepŋâ tuuban. 20 Galem a ŋâiŋâ bâliŋ
op mân biri a kâmut zeŋgât mâteziŋan den sâm kubikŋaŋgâna nâmbutŋâ
ziŋâ ekŋâ keŋgât upi.
21 Nâ Anutu sot Yesu Kristo sot sumbem arâpŋâ zeŋgât mâteziŋan
itâ sâm kâtigian. Den dâgogan, zi dâŋâk galem otna ŋâi mân gibap. Oi
umgaŋgârâk a ambân laŋ mân otziŋgâban. Hâtubâtu mân otziŋgâban.
22 Gâ a nepkât mâsop kâukziŋan bikâ kek mân pâmban. Zâk zeŋgât tosaŋâ
gâgâren zâibapkât yatâ upan. Um sâkkâ galem otna salekkom zimbap.

Mâsekât den sot bâliŋaŋgât den.

23 Gâ umgan mâsek âsâbaŋ muyagemap, zorat tooyak mân nimban.
Waiŋ too mâik ŋâi nena âlip upap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Narâk ziren a nâmbutŋâ bâliŋâ utne sinniŋandâ ikmen. Ekŋâ hâuŋâ
mimiŋaŋgât siŋgi sâmen. A nâmbutŋâ ko bâliŋâziŋâ tik ziap. Zo bekŋan
muyagei hâuŋâ mimbi. 25 Orot mâme âlip zo yatik muyagemap. Tik ziap,
zo yatik mân zimbap. Zo bet muyagem naŋgâbap.

Kore mâman a, zeŋgât den.

6 1 Kore mâman ândime, zen patârâpziŋâ hurat kwatziŋgâm dinziŋ
lubi. Anutugât den sot kutŋâ sâm bâliŋ kwapegât yatâ upi. 2 Kore
a nâmbutŋâ patârâpziŋâ Kembugât siŋgi ândime, zen mân mem gei
kwatziŋgâbi. Zen Kembugât opŋâ buku kânok uen sâmŋâ mân mem gei
kwatziŋgâbi. Patârâpziŋ zen Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâne buku
otziŋgâmap, zorat opŋâ um bâbâlaŋân kore otziŋgâne dâp upap. Gâ den
zi dâzâŋgona nâŋgâm yatik op ândibi.

Kât sikum laŋ mân mimban.

3 A ŋâi, zâk sâm gulip den ŋâi sâm Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâkkât den
âlipŋâ birâm ŋâi sâbap, zâkkât itâ sânat, 4 "Zâk um gulip op sâkŋâ mem
zâim den bon mân nâŋgâm den yenŋâ laŋ sap." Den zorat bonŋâ itâ.
Den sârek, um kâlak, sâm bâliŋ kwâkwat, den sâgân sâsâŋ. 5 Oi den sâm
kwâkâkwâkâŋ muyagemap. A zo umziŋ gulip oi nâŋgânâŋgâziŋ buŋ oi
kât sikum muyageniŋgâbap sâm Kembugât kâmurân ândie.
6 Kembu sot pâlâtâŋ oindâ tânnâŋgoi nâŋgindâ umniŋ âkâbap. 7 Nen itâ
nâŋgâmen. Nen muyagem hânân bet bâsaŋ gawen. Oi zo yatik momŋâ
bet bâsaŋ âinat. 8 Zorat hânân zi nalem sot sâk pâke zemniŋgi nâŋgindâ
âki ândinat. 9 Kât sikum patâ minatkât sâme, zen sarâ mariŋaŋgât
ârâmbâgân zâibi. Oi kut ŋâi yenŋâ sot bâliŋâ top topŋaŋgât âkŋâle
muyagem zorat nâŋgânâ sâm tâmbetagobi. 10 Kât sikumgât âkŋâleŋâ
bâliŋâ top top zorat topŋâ uap. Oi a nâmbutŋandâ zorat opŋâ siŋgi âlip
kândâtkom zoren bagim umbâlâ muyagiwe.

Ândiândi kâtikŋaŋgât kâtigibi.

11 Anutugât siŋgi a, gâ kut ŋâi ŋâi zo birâban. Gâ âlip opŋâ târârak
ândiândiŋ sot siŋgi âlip sot nâŋgâm pâlâtâŋ sot buku orot, kâtigigiŋâ sot
lâlon kwatziŋgâziŋgâŋaŋgât kâtigiban. 12 Oi gâ nâŋgâm pâlâtâŋgât nep
âlip tuuban. Tuum âim ândiândi kâtikŋâ gâsuban. Gâ zorat op diigigip.
Gikak yatâ upangât a doŋbep mâteziŋan sâm kâtigena nâŋgâwe.
13 Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi ândiândi muyageziŋgâmap, zâkkât mâteŋan sot
Yesu Kristo a kutâ Pontio Pilato mâteŋan sâm kâtigeip, zekât mâtezikŋan
itâ sâm, sâm kâtigem dâgobâ. 14 Gâ den kâtik sâm gigip, zo mem târârak
kinna Kembuniŋâ Yesu Kristo gâbap. 15 Zorat narâkŋâ mâte oi imbaŋâ
mariŋâ, a kutâ sot a zâizâiŋ aksik zeŋgât Kembu patâziŋ, Anutu, zâkŋâ
haŋgi mori Kembuniŋâ Yesu takâbap. 16 Anutu zâk zikŋik mumuŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

buŋâ. Zâk âsakŋâ umŋan ândiap. Gootŋan mân âibemgât dâp. Aŋâ mân igâwe. Zâk mân ikpemgât dâp. Sâm âlip sot Kembu nepŋâ memŋâ ândim zâimâmbap. Perâkŋak.

Kombâŋâ zinziŋ kâtik muyaginat.

17 A kât sikum patâ zemziŋgap, zen girem dâzâŋgona sâkziŋ mân mem
zâibi. Kut ŋâi ŋâi buŋ orot, zorat nâŋgâne zorâŋ kombâŋziŋ oi zoren mân
kâtigibi. Anutuŋâ gom sambe muyageniŋgi mem nem sâtâre op ândien,
zorat nen zâkkâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândinat. 18 Oi sâm
ziŋgâna âlipŋaŋgât nep tuum umâlepkât op kut ŋâi ŋâiziŋ kâsâpkum
a kanpitâ ziŋgâm ândibi. Oi siŋgi âlipkât bonŋâ muyagibi. 19 Yatâ opŋâ
kombâŋziŋ ŋâi zinziŋ kâtik memŋâ ândiândi mimbi. Ândiândi zo bonŋâ.

Timoteogât girem den

20 O Timoteo, gâ Kembugât den gigip, zo dâŋ galemgum mem ândiban.
Oi a nâmbutŋandâ nen nâŋgânâŋgâniŋoot sâm den yenŋâ mo bon buŋ zo
sâne nâŋgâm kubik birâban. 21 A nâmbutŋâ den zoren mândâm nâŋgâm
pâlâtâŋgât mâtâp birâwe.

Anutugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ zo zeŋgâren zimbap.

Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Timoteogât ekap zagâtŋâ Pauloŋâ kulemgum pindip.

Mâsop den.

1 1 Paulo nâ Anutugât sâtkât Yesu kristoŋâ ândiândi muyageip, zorat
den sa laŋ kârâbapkât Yesu Kristogât Aposolo orâwan.
2 Timoteo, gâ Yesugât siŋgi âlip dâgoga nâŋgâm ninâ nannâ yatâ oin,
gâgât ekap zi kulemgum gigan. Anutu Ibâ sot Kembuniŋâ Yesu Kristo,
zekâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ, buku orotŋâ sot um lumbeŋâ gâgâren
zimbap.

Timoteo nâŋgâm pâlâtâŋ bonŋâ zemŋaŋgip.

3 Ibâ âserâpnâ zen hâlâlu ândim Anutu kore okŋaŋgâm gane kiunziŋâ
nâŋâ yatik opmanŋâ sâiwap dukumŋâ ŋâtik sirâm ninâu sâm gâman.
Gâgât nâŋgâm ninâu sâman. 4 Gâ nâgât umbâlâ oin, zorat âsâbâŋ
nâŋgâman. Oi gâ gekŋâ umâlip patâ nâŋgâbatkât otnimap. 5 Oi nâŋgâm
pâlâtâŋ bonŋâ zemgigap, zorat nâŋgâman. Mamgâ Eunike sot âlagâ Loisi,
zet Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiwet. Oi gâ zo yatik nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiat, zo nâŋgan.

Kâtigem siŋgi âlip nep tuuban.

6 Oi nâ zorat nâŋgâm itâ dâgobâ. Nâŋâ bitnandâ kâukkan pa Anutuŋâ
imbaŋâ gigip, zo ona sei kârâpŋoot upap. 7 Itâ nâŋgâban. Kaapum
Anutuŋâ niŋgip, zo keŋgât mân utnatkât niŋgip. Kaapum zo imbaŋâ sot
buku orot zorat mariŋâ. Nen um sâk zorat kendon ândinatkât Kaapum
niŋgip.
8 Zorat gâ Kembuninaŋgât den siŋgi sâm muyagibam aŋun mân upan.
Oi tâk namin nâbane ândian, nâgât den siŋgi sâbam aŋun mân upan.
Anutuŋâ imbaŋâ gibap dâp, nâ yatik, siŋgi âlipkât op sâknam kwâkŋan
ândiban. 9 Anutu zâkŋâ kubikniŋgâm hâlâlu ândinatkât diiniŋgip. Zo
âlip urâwen zorat buŋâ. Zikŋak nâŋgi zeip sot um lâklâkŋaŋgât op
yatâ otniŋgip. Zo mârum hân mân muyageibân Yesu Kristogât op siŋgi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kwatniŋgip. 10 Oi zorat bonŋâ narâk ziren muyageip. Kubikkubikniŋâ
Yesu Kristo gei muyageip. Zâkŋâ mumuŋaŋgât imbaŋâ koi gei ko
ândiândiŋ zinziŋ kâtik muyageniŋgap.
11 Oi nâ zorat siŋgi sâsâŋ sot Aposolo nep tuubatkât sâm nigip.
12 Nâ zorat sâknam kwâkŋan ândiman. Ka aŋun mân opman. Nâ
nâŋgâm pâlâtâŋ kwap zâkkât um zagât mân opman. Nâ itâ nâŋgâman.
Imbaŋâŋootŋâ siŋgi âlip nep sâm nigip, zâkŋâ dâŋ galem otnigi Yesu
takâtakâŋaŋgât narâk mâte upap.
13 Den bonŋâ zorat mâtâp tirâpgowan, zorik moliban. Zo Yesu Kristo
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm umgâ gâsui yatâ upan. 14 Tirik Kaapumŋâ
umniŋan ândimap, zâkŋâ mam otgigi den bonŋâ gigip, zo galem otna
zemgibap.

Onesiporo, zâkkât den.

15 Asia hânân aksik birânim âiwe. Oi osetziŋan Pigelo sot Hemogene,
zet ârândâŋ. 16 Onesiporoŋâ tâk namâ a nâgât mân aŋun op umâlep
kwatnim ândeip. Zorat Kembuŋâ Onesiporogât kâmut gakâŋâ
tânzâŋgobap. 17 Zâk Roma kamânân takâmŋâ um bâbâlaŋâk kârunim
muyagenigip. 18 Zorat Kembuŋâ nâŋgâm narâk patin um lâklâkŋaŋgât
okŋaŋgâbap. Zâk Epeso kamânân kore orotŋâ imbaŋâ tuum ândeip, zo
gikak nâŋgat.

Kembugât kâwali nep tuuban.

2 1 Nannâ, gâ Yesu Kristo sot pâlâtâŋ ândina tângogi ândim kâtigiban.
2 A doŋbep patâ zeŋgât mâteziŋan den dâgom ândiwan, zo
Kembugât siŋgi a sât luluŋoot nâmbutŋâ dâzâŋgom ândiban. Oi a zo, zen
kâwaliziŋoot a nâmbutŋâ dâzâŋgom ândibi.
3 Gâ, nâ yatik, Yesu Kristogât kâwali a kâtik op ândim zâkkât op
sâknam nâŋgâm mân âkongibap. 4 Ŋâi zâk kâwali nep tuubapŋâ dap
op sâkkât nep top top zorat umŋâ pâi zimbap? Zo kâwali a osetziŋan
pâip, zâk egi dâp oi zorik upapkât sâbap. 5 Katep ziŋ kut ŋâi minam
sârârâk kârâme. Zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ mâtâp birâm ŋâin gâbâ âibap, zo
sâŋgân mân mimbap. 6 Ŋâi zâk nep kârâm kâmit sâknam upapŋâ nalem
bonŋâ kândom mem nei dâp upap. 7 Den sumbuŋâ dâgogan, zo nâŋgâm
kwâtâtiban. Kembu zâk sâi umgâ pâroŋsâi topŋâ nâŋgâm kwâtâtiban.

Mân loriban.

8 Gâ Yesu Kristogât nâŋgâm nâŋgâm ândiban. Zâk Dawidigât kiunŋâ
mumuŋan gâbâ wâgân op zaarip. Zâkkât siŋgi âlip yatâ sâman. 9 Siŋgi
âlipkât op sâknam nâŋgâman. Oi um kâtik ziŋ nâgât nâŋgâne bâliŋ
mâme ua yatâ kin bitnâ saaninetâ taan. Ka Kembugât siŋgi âlip den,
zo dap op saane yen tâpap? 10 Nâ Anutugât siŋgi a zeŋgât op sâknam

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

patâ nâŋgâm tâpman. Zen Yesu Kristo sot pâlâtâŋ utne kubikziŋgi neule
âsakŋâ zinziŋ kâtik mimbigât yatâ opman.
11 Den itâ ziap, zo bonŋâ,
"Nen zâkkât mumuŋan târokwarâwen. Zorat op nen zâk sot ârândâŋ
zaat ândinat. 12 Nen zâk sot sâknam nâŋgâm kâtiginat zo ko zâk
sot a kutâ tâtarân tâtnat. Nen zâk kwâimbâŋaŋgindâ sâi ko zâkoot
yatik nen kwâimbâniŋgâbap. 13 Nen den sâwen, zo mân lunat zo
ko zâkkât denŋâ bon upap. Ŋâi sâmŋâ ŋâi sâsâŋâ, zo zâkkâren
mân ziap."

Siŋgi âlipkât sâm gulip.

14 Gâ den zo sâm Anutugât mâteŋan sâm dâzâŋgom ândina den yenŋâ
mân sâm âragubi. Sârek den mân âragubi. Zen den yenŋâ, bon buŋâ, zo
âragum ândibi zo ko den zorâŋâ zen tâmbetzâŋgobi.
15 Anutuŋâ gâgât nâŋgi dâp upapkât nep kâtigem tuum ândiban. Oi
den bonŋâ tâŋtâŋ sâm ândiban zo ko Anutugât mâteŋan aŋun mân
upan. 16 Den yenŋâ sâne mân betziŋan mimban. Zen yatâ op ândim um
gulip op siŋgi âlip birâbi. 17 Sarâ den ârâgume, zo use kâtik yatâ op laŋ
kârâbap. A yatâ zo zeŋgâren gâbâ ŋâi Hemenaio sot ŋâi Pileto. 18 Zet den
bon birâm itâ sabot, "Mumuŋan gâbâ zaatzaat, zorat topŋâ itâ. Yesuŋâ
mumuŋan gâbâ zaat ândiândi uŋakŋâ mârum muyageniŋgip. Narâk patin
sâk uŋakŋâ mân minat." Zet yatâ sâmŋâ a nâmbutŋâ zeŋgât nâŋgâm
pâlâtâŋziŋ mem gulipkuabot.

Anutugât kunkun sot hâkop bonŋâ.

19 Anutuŋâ kât tandâ pâi giarip, zo kâtigem kinzap. Zorat den kulem
ŋâi itâ ziap,
"Kembuŋâ siŋgi arâpŋâ ziŋgit nâŋgâmap."
Oi den ŋâi itâ ziap,
"Kembugât siŋgi a ândien sâme, zen aksik bâliŋâ kândâtkubigât
sâip."
20 A kutâgât namâ patin hâkop top top goide kât sot siliwa kât tuutuuŋ,
zorik buŋâ. Nak sot hânŋâ tuutuuŋ, zo ziap. Hâkop nâmbutŋan kut ŋâi
sâŋgân patâ zorâŋ geibap. Nâmbutŋâ ko kut ŋâi ŋâi yenŋandâ geibap.
21 Hâkop ŋâi zâk kut ŋâi bâliŋâ buŋ, umŋâ salek op neuleŋoot upap
oi hâkop sâŋgân patâ. Oi namâ mariŋandâ egi hâlâlu zei nep âlipŋâ
pindâbap. Den sumbuŋâ zi a neŋgât op san. Umniŋ salekkoi hâlâlu
ândinat san.

Kembugât a ândinat.

22 A sigan kut ŋâi ŋâi bâliŋâ ek âkŋâlime, zo birâban. Oi umziŋ salek
opŋâ Kembu sâm mâpâsime, zen sot âlip orotŋaŋgât sot nâŋgâm pâlâtâŋ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sot um lumbeŋâgât kâtigiban. 23 Den yenŋâ sot sârek den zo birâban.
Gâ âlip nâŋgat. Den yatâ sâne kâsâp sot um kâlak muyagemap. 24 Oi
Kembugât kore aŋâ den sârek op mân kwâkâyaŋgâbi. Ziiŋâ a aksik buku
otziŋgâm siŋgi âlip târârak kwâkâziŋgâbi. Oi a ziŋ bâliŋ otziŋgânetâ
zorat hâuŋâ mân otziŋgâbi. 25 Oi Kembugât den birâme, a zo mulunâk
dâzâŋgobi. Anutu zâk zikŋak mem gei kwatziŋgi umziŋ melâŋ den bonŋâ
nâŋgâbi sâm mulun dâzâŋgobi. 26 Oi umziŋ pâroŋsâi Sataŋgât ârâmbâgân
zâŋgoip, zoren gâbâ mâkâziŋgâbap. Zen Sataŋgât den lum ândiweŋâ
umziŋ pâroŋsâi kândâtkubi.

Siŋgi âlip gulipkukuŋ a, zeŋgât den.

3 1 Gâ itâ nâŋgâban. Narâk patâ mâte upâ sâi bâliŋandâ laŋ kârâm kâbâ
yâmbât mem zaa kwap mem ge kwap imbaŋoot niŋgâbi. 2 A itâ zo, ziŋ
ândibi. Ziiŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ, kâtkât âkŋâle, den kârâpŋoot sâsâŋ, sâk
mâme den, ibâ mam zekât den birâbirâ, sum nâne a, aŋâ Anutu hurat mân
kwâkŋaŋgâme. 3 Lumbe den mân sâsâŋ, tosa mem ândiândi, sârân sâsâŋ,
nem gulipkukuŋ, a zinŋâ, kut ŋâi ŋâi âlipŋâ âkon upi. 4 Kâsa zeŋgâren
tirâpzâŋgozâŋgoŋ, laŋ orot, zâizâiŋ upme. Sâkkât âkŋâle mem ândim
Anutugât âkŋâle mân nâŋgâbi. 5 Sâkŋandik siŋgi âlip nâŋgâbi. Ka siŋgi
âlipkât imbaŋâ mân zemziŋgâbap. A zo yatâ ândine ziŋgit kândâtzâŋgoban.
6 Narâk ziren a nâmbutŋâ zo yatâ ândie. Zen tik ândim ambân
nâŋgânâŋgâziŋ lolot zeŋgât mirin zâim um gulip kwatziŋgâme. Oi ambân
zo tosa top top muyagemŋâ umbâlâ upme sot âkŋâle top top otziŋgi laŋ
âim game. Aŋâ ambân zo yatâ zorâŋ zeŋgât upigât sâm lolot otziŋgâme.
7 Ambân zo yatâ, zorâŋâ narâk dâp den zorat topŋâ kârum mân nâŋgâm
kwâkâme. 8-9 Mârumŋan Yane sot Yambere zet Mose kâsa okŋaŋgâwet.
Yatigâk a san, zen den bonŋâ kâsa okŋaŋgâme. A zo, zen nâŋgânâŋgâziŋ
bâliŋâ sot nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋâ. Dap dabân bâliŋandâ laŋ kârâbap? A
yatâ zo, zen sarâziŋaŋgât topŋâ muyagei ek nâŋgâbi. Wangât, kut ŋâi ŋâi
ziŋ upme, zo topziŋ sâm muyagei a aksikŋâ ek nâŋgâm kândâtzâŋgobi,
zorat. Yane sot Yambere, a zagât zekâren muyageip yatâ.

Paulo sâkŋan sâknam doŋbep muyageŋaŋgip.

10 Gâ nâ sot ândim gâin. Kut ŋâi ŋâi orâwan, zo ek nâŋgâm ândein.
Siŋgi âlip sâman sot nep tuuman, ândiândinâ, nâŋgâm pâlâtâŋnâ, buku
orotnâ, kâtigem ândiândinâ zo ek nâŋgâm ândein. 11 None sâknam
nâŋgâwan. Antiokia kamânân, Ikonioŋ sot Listera kamânân none sâknam
doŋbep nâŋgâwan. Yatâ otninetâ Kembuŋâ bitziŋan gâbâ mâkânigip.
12 A nâmbutŋâ Yesu Kristo sot pâlâtâŋ op târârak ândibi, zen pisuk patâ
yatik zâŋgone sâknam nâŋgâbi. Zo perâkŋak. 13 Narâk ziren bâliŋ mâme
a sot sarâ a ziŋ bâliŋ upme. Bet ko walâm sarâ sot bâliŋâ zorâŋ tuune laŋ
kârâbap. Umziŋâ gulip oi a nâmbut um gulip kwatziŋgâbi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kembugât ekap sâlâpkum nâŋgâm ândibi.

14 Gâ ko den kwâkâm giwen, zo sot pâlâtâŋ op ândiban. Den zo
ŋâigâren mein, zorat mân kwaksat. Nâ den siŋgi zo giwan. Oi gâ topnâ
nâŋgâmat, zo ka. 15 Oi gâ katepkan gâbâ tirik ekap sâlâpkum nâŋgâm
gâingât zorâŋ umgâ kubigi Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwap sumbemgât
siŋgi op ândiban. Gâ zo yatâ ândibangât Kembugât ekap sâlâpkum
ândina imbaŋâ gibap. 16 Den tirik ekabân ziap, zo pisuk Anutugât
Kaapumgâren gâbâ muyageip. Oi den zo sâlâpkum nâŋgindâ siŋgi âlipkât
topŋâ kwâkâm niŋgâmap. Oi zorâŋ topniŋ sâm muyagem umniŋ melâŋi
târârakkât teŋgâyân ândinat. Târârak mâtâp tirâpnâŋgomap. 17 Yatâ op
diiniŋgi Anutugât arâp op kut ŋâi ŋâi âlip orotŋaŋgât nep top top zo âlip
tuum ândinat.

Târârak ândim siŋgi âlip nep tuunâ.

4 1 Nâ Anutugât mâteŋan sot Yesu Kristo, zâk kembu imbaŋâŋootŋâ
gamŋâ a gwâlâ sot mumuŋâ dinniŋâ sâm kwâkâbap, zekât
mâtezikŋan sâm kâtigem dâgoga nâŋgâ. 2 Gâ den siŋgi âlip sâban. Oi
a zorat otziŋgâbap mo buŋâ, zorat kâtigem sâban. Oi a um girem den
sot hâwat den kwâkâziŋgâm nep mulunân âkonŋâ buŋ tuuban. 3 Narâk
ŋâi mâte oi siŋgi âlip den zo a nâmbutŋâ nâŋgâne pat palaŋ oi birâbi.
Zo birâmŋâ den ŋâi nâŋgânatkât kindapziŋ hetâmkwapi. Kwâkâm
ziŋgâziŋgâŋ a muyageziŋgâbi. Umziŋ dâp oi yatik, zorik muyageziŋgâne
kwâkâziŋgâbi. 4 Den bon zo birâm den pat yenŋâ zoren âi pâlâtâŋ upi.
5 Gâ ko narâk dâp sâknam kwâkan zari kândâtkom kâtigiban. Oi siŋgi
âlip sâsâŋ nep tuum ândiban. Nep sâm gigip, zo tuum biraŋban.

Paulogât narâkŋâ pâŋkânok oip.

6 Kembugât siŋgi râma kom uwe, nâ yatâ otnibigât narâk mâte uap. 7 Nâ
Anutugât ândiândi nep kâtigem tuum ga âkap. Sero kabâŋan katep ziŋ
sârârâk kârâme yatâ nâ mârum sârârâk kârâm kâtigem kikerân tâkan.
Nâ nâŋgâm pâlâtâŋnâ galemgua mân loreip. 8 Narâk ziren târâraknaŋgât
sâŋgân mimbatkât mambât pâi ziap. Gâtâm narâk patin Kembu, top
likuliku a târârakŋâ, zâkŋâ sâŋgân nibap. Oi nâyâk buŋâ. Yesugât
takâtakâŋaŋgât âkŋâlime, zen ârândâŋ ziŋgâbap.

A nâmbutŋandâ Paulo pam âiwe.

9 Gâ kek nâgâren gâbangât kâtigiban. 10 Dema zâk hângât kut ŋâi ŋâi
zorat âkŋâle op nâbam Tesalonike kamânân arip. Kereske zâk Galatia
hânân arip. Oi Tito zâk Dalimatia hânân arip. 11 Zi Luka sot nikŋik
ândiet. Gâ Mareko muyagena ârândâŋ gâbabot. Zâk nep âlip betnan
mimbap. 12 Tikiko zâk sâŋgongua Epeso kamânân arip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Gâ gâbamŋâ mâtâpkât hâmbâ Taroa kamânân, Kapo zâkkât mirin
parâwan, zo mem gâban. Oi ekap topŋâ sot ilumŋâ zo aksik mem gâban.
Ilumŋâ mân birâban.
14 Liŋgip kâlâu mot kâtŋâ tuutuuŋ a, Alesande, zâk bâliŋ doŋbep
otnigip. Zorat Kembuŋâ hâuŋâ pindâbap. 15 Zâkŋâ dinniŋâ doŋbep koip.
Zorat gâ zâkkât keŋgât upan.
16 Denân nâbane tarâwan, narâk zoren buku ŋâiŋâ den mân betnan
meip. Buŋâ. Zen aksik birâniwe. Zorat tosa mân zemziŋgâbapkât
nâŋgan. 17 Kembuŋâ ko betnan mei siŋgi âlip um kâtik a, hân ŋâin gokŋâ
zeŋgâren sa tânnogi sâm naŋgâwan. Oi zâkŋâ zuu kâtik Laioŋgât lâuŋan
gâbâ mâkânigip. 18 Kembu zâk bâliŋâ top top zoren gâbâ mâkânim
sumbemân Kembugât kiŋ topŋan nâbanbap. Zâkkâren imbaŋâ âsakŋâ
zem zâimâmbap. Zo perâkŋak.
19 Nâ Pirisila sot apŋâ Akwila sot Onesiporo zâkkât kâmut zorat
nâŋgâziŋgan. Zo dâzâŋgoban. 20 Erasto zâk Korinti kamânân ândiap. Oi
Toropimo zâk mâsek oi Milete kamânân parâwan. 21 Gâ map narâkŋâ
mân oi kek gâbangât kâtigiban.
Eubuluŋâ nâŋgâgigap. Puleŋ sot Lino, Kalaudia sot buku nâmbutŋâ,
zen yatik nâŋgâgige.
22 Kembuŋâ um dâpkâ galem op ândibap. Kembugâren gâbâ
tânzâŋgozâŋgoŋ zorâŋ zeŋgâren zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Titogât ekap Pauloŋâ kulemgum pindip.

Sâm muyamuyage den sot mâsop den.

1 [1] Paulo nâ Anutugât kore a sot Yesu Kristogât Aposolo orâwan. Zâkŋâ
gâsunimŋâ zorat nep diŋ sâm nigip. A ambân Anutugât siŋgi sâip, zen
den bonŋâ nâŋgâm, nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbi sot diŋâ lubigât nep zo sâm
nigip. [2] Oi ândiândi kâtikkât siŋgi den, zo bonŋâ. Anutuŋâ sarâ mân sâmap.
Zâkŋâ mârumŋan hân mân muyageibân itâ sâip, "Ândiândi kâtik zeŋgât siŋgi
sâm kâtigian, zorat mambât ândibi." [3] Narâk mâte oi diŋâ zo sâm muyagemŋâ
Anutu kubikkubikziŋandâ nâŋâ sâm muyagibatkât nep diŋ sâm nigip.
[4] Nâ sot siŋgi âlip mem ândiet, Tito, gâgât ekap zi kulemgum gigan.
Anutu Ibâ sot kubikkubikniŋâ Yesu Kristo, zekâren gâbâ um lâklâk sot
um lumbe zo gâgâren zimbap.

Galem a sot a sâtŋâ, zeŋgât den.

[5] Nep torenŋâ ziap, zo tuum naŋgâbangât op Keret hânân gâbarâwan. Oi
dâgowan yatik Yesugât kâmut kamân dâp galem a gâsum sâlâpzâŋgoban. [6] A
ŋâi, zâk tosa buŋâ, ambân kânok sot pâlâtâŋ op ândibap. Oi nan bârarâp zen
den siŋgi âlip mem ândibi. Nan bârarâpŋâ gulipkukuŋ sot zâizâiŋ buŋ ândibi.
A yatâ zo nebân zâmbanban. [7] A sâtŋâ ŋâi, zâk Anutugât nep a ândimapŋâ tosa
buŋ ândibap. Zâk zâizâiŋ mân upap. Kuk laŋ mân upap. Too kâtik nem um
gulip mân upap. Kâmbam kukuŋaŋgât âkŋâle mân upap. Kât sikumgât âkŋâle
mân upap. [8] Zâk a buku otziŋgâm kut ŋâi ŋâi âlipŋaŋgât âkŋâle nâŋgâmap.
Sâkkât âkŋâle mân nâŋgâbap. A târârakŋâ. A hurat kwatziŋgâmap. Sâkkât
kendon ândibap. [9] Den bonŋâ sâm dâzâŋgowan, zo dâpŋan mem ândibap.
Oi zorâŋâ imbaŋâ pindi den bonŋâ âlipŋâ a kwâkâm ziŋgâm ândibap. Oi
Kembugât den ku a, zeŋgât den mem ge kwâpap.

Den ku a sot sarâ a.

[10] A doŋbep zen zâizâiŋ op ândime. Zen den yenŋâ sot sarâ sâm a
um gulip kwatziŋgâme. Yuda a kâmurân gâbâ a nâmbutŋâ umziŋ patâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mosegât den siŋgi sâŋgiŋan ari sâkŋandik Yesugât siŋgi nâŋgâme, zen
zo yatâ op ândime. 11 A zo kât sikumgât opŋâ den sarâ sâm a nâmbutŋâ
ambân murârâpziŋoot zo um gulip kwatziŋgâme. A yatâ zo, zeŋgât lâuziŋ
dooŋgunat. 12 Keret a zeŋgât den sâsâŋ a ŋâiŋâ itâ sâip,

"Keret a zen sarâ sâme. Zen a konam op nalem nemŋik ândime. Zuu
bâliŋ yatâ kut ŋâi ŋâi laŋ nime."

13 Den zo nâŋga bon uap. Zorat ko den kâtik dâzâŋgona siŋgi âlip
târârak mem kâtigem kinbi. 14 Zen Yuda a zeŋgât den yenŋâ sot den ku a
zeŋgât den zo mân nâŋgâbigât girem dâzâŋgoban.

15 A um salek ândimeŋâ kut ŋâi ŋâigât nâŋgâne salek opmap. Ka a
nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋ, zen nâŋgânâŋgâziŋ sot umziŋ sumunkoi kut
ŋâi ŋâigât nâŋgâne mân salekkomap. Wangât, umziŋ sumunkoip, zorat.
16 Zen itâ sâme, "Nen Anutugât topŋâ nâŋgâmen." Sâtŋak yatâ sâne orot
mâmeziŋâ kwâimbâmap. Zen bâliŋ mâme a. Den kukuŋ a. Anutuŋâ
ziŋgiri tepbâurep opmap. Den ku a zo, ziŋ âlipŋaŋgât nep mân tuume.

A ambân patâ, zeŋgât den.

2 1 Gâ ko den âlipŋâ ziap, zorat dâp dâzâŋgom ândiban. 2 Oi sânandâ
a patâ ziŋâ kendonbandon sot hâlâlu ândibi. Umziŋ bimbi kwapi.
Nâŋgâm pâlâtâŋ sot buku orot zo mem kâtigem kinbi.

3 Oi ambân patâ zo, zen yatigâk dâzâŋgona siŋgi âlip nâŋgâm sarân
mâme sot den umân pâpan mân sâmŋâ too kâtik laŋ mân nem ândiândi
âlip zo wâratkum ândibi. 4 Oi ambân sâk wâgân dâzâŋgone ap murarâpziŋ
galem otziŋgâm biraŋbi. 5 Oi aŋun op laŋ mân ândibi. Kendonbandon op
mirin kut ŋâi ŋâi kubikŋâ abârâpziŋ sâtziŋ lubi. A kândâtŋan ândie zo,
ziŋâ ziŋgitŋâ Anutu sâm bâliŋ kwapegât yatâ op ândibi.

A sigan sot kore a zeŋgât den.

6 A sigan yatik sâna kendonagom ândibi.

7 Oi gikak kut ŋâi ŋâi âlipŋâ zo op mâtâp tirâpzâŋgona ekŋâ yatik
upi. Sâkŋak mân tuuban. Kembugât den zo târârak wâratkum bonŋik
zo a ambân dâzâŋgom ândiban. 8 Den âlipŋâ târârakŋâ sâna kâsa zen
nâŋgâmŋâ aŋun op Yesugât kâmut nen den mân sâm bâliŋ kwatniŋgâbi.

9 Kore a dâzâŋgona patârâpziŋ zeŋgât den lum kore âlip otziŋgâne
sâtâre upi. Oi patâ zeŋgât sâtziŋan mân sâbi. 10 Oi kâmbu mân op
ândim kut ŋâi ŋâiziŋ yen ek galem upi. Yatâ opŋâ Anutu kubikkubikniŋ
diŋaŋgât neule âlip upi.

Saŋgon kubikniŋgipkât ândiândi âlipŋâ ândinat.

11 A hân dâp âlip utnatkât Anutugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋâ, zo muyageip.
12 Zorâŋâ betniŋan mem kubikniŋgi um kâtik zeŋgât ândiândi sot sâkkât âkŋâle
bâliŋâ zo birâm ziren kendonbandon ândim Anutu zikŋâ yatâ târârakŋâ op

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândinat. 13 Yatâ ândim Anutu patâ sot kubikkubikniŋâ Yesu Kristo, zâkkât neule
âsakŋâ muyagei ândiândi âlipŋan âinatkât um bâbâlaŋ op nâŋgâm ândinat.
14 Zâkŋâ neŋgât suupniŋ mem bâliŋan gâbâ mâkâniŋgip. Oi zâkkât arâpŋâ opŋâ
âlipŋaŋgât nep tuum ândinatkât saŋgon kubikniŋgip. 15 Gâ den zo dâzâŋgom
kubikziŋgâm kâtigiban. A ziŋ gâgât nâŋgâne giginâ mân upap.

Tirik Kaapumgâren gâbâ a uŋakŋâ âsagiwen.

3 1 Gâ a ambân Yesugât kâmurân ândie, zen dâzâŋgona a kutâ sot
zâizâiŋ hurat kwatziŋgâm dinziŋ lubi. Oi nep âlip top topŋâ ziap, zo
bâbâlaŋ op tuubi. 2 Oi sâm bâliŋ kwâkwat sot den sârek mân sâbi. Buŋ
kâtikŋâ. Zen lumbeŋ ândim a pisuk umâlep kwatziŋgâbi.
3 Nen mârumŋan um gulip op den kom ândiwenŋâ âkŋâle top top, zorat kore
op kuk sot um kâlak muyagem um kâsa op ândiwen. Nen yatâ op ândeindâ a
ziŋâ neŋgât âkŋâle mân op ândiwe. 4 Ka Anutuŋâ umŋandâ gâsânâŋgomŋâ
kubikniŋgip. 5 Nen târârak ândim nep âlipŋâ ŋâi tuuwengât buŋâ. Um
lâklâkŋaŋgât op too saŋgonniŋgâm sâi Tirik Kaapumŋâ ândiândi uŋakŋâ niŋgip.
6 Zâk kubikkubikniŋâ Yesu Kristogât opŋâ Kaapum niŋgip. Zo bituktâ mân
niŋgip. 7 Zo nen Anutugât mâteŋan tosaniŋ buŋ kinŋâ ândiândi kâtikkât siŋgi
utnatkât yatâ otniŋgip. Um lâklâkŋaŋgât op yatâ otniŋgip. Den zo perâkŋak.

Den bon buŋ, zo birâbi.

8 Gâ itâ dâzâŋgom kâtigem ândiban. “Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwapmeŋâ âlipŋaŋgât nep tuum kâtigibi. Nep âlipŋâ zo tuune a betziŋan
mimbap. Yatâ op ândine âlip upap.
9 A zen den yen âragume, zo kândâtkubi. Sâkurâpziŋ kutziŋaŋgât den
sot den sâm kwâkâyaŋgâme sot den kâtikkât den sârek zo birâbi. Den top
top zo yen, bon buŋâ.”
10 A ŋâi den sâi kâsâpagome, zo sâp kânok mo zagât dukuna mân nâŋgi
birâŋaŋgâna zikŋik ândibap. 11 Gâ nâŋgat. A yatâ zo bâliŋaŋgât nep
tuumap. Orot mâmeŋandâ tosaŋâ sâm muyagemap.

Den murukŋâ.

12 Nâ Atemis mo Tikiko sâŋgongua gâgâren gâi Nikopoli kamânân ga
muyageniban. Nâ kamân zoren map narâkŋan ândibat san.
13 Apolo sot gurumin den nâŋgânâŋgâ a Zena, zet sâŋgonzâkona hân
ŋâin âibabot. Mâtâpkât nalem zikâna mân kwakpabot.
14 Kâmut gakârâpniŋâ zen âlipŋaŋgât nep tuum umziŋ upap. Oi a
nâmbutŋâ pu utne betziŋan mine nepziŋâ zo bon upap.
15 A nâ sot ândime, zen aksik gâ nâŋgâgige. Gâgâren a buku
otniŋgâme, zorat sot den dâzâŋgoban.
Kembugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ, zorâŋ zeŋgâren zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pilemoŋgât ekap Pauloŋâ kulemgum pindip.

Sâm muyage den sot mâsop den.

1 Nâ Paulo Yesu Kristogât opŋâ tâk namin ândian. Nâ sot bukuniŋâ
Timoteo, net Pilemoŋ nep betnikŋan memat, gâgât ekap zi kulemgum
giget. 2 Oi ambân bukunikŋâ Apia sot kâwali anikŋâ Arikipo sot Yesugât
kâmut Pilemoŋ gâgât mirin mindume, zeŋgât ârândâŋ pet.
3 Ibâniŋ Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋ
sot um lumbe zo zeŋgâren zimbap.

Paulo zâk Pilemoŋgât op Anutu mâpâseip.

4 Nâ ninâu sâbam gâgât nâŋgâm Anutugâren sâiwap sâman. 5 Gâ Kembu
Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm Kembugât siŋgi a zeŋgâren umgâ
kinmap. Oi zeŋgât nâŋgâm ândimat. Nâ zorat siŋgi nâŋgâm Anutugâren
sâiwap sâman. 6 Oi nâŋgâm pâlâtâŋgâ nen sot kânok uap. Kut ŋâi ŋâi
âlipŋâ Kristogâren gâbâ muyagem gâip, zo nâŋgâbangât ninâu sâman.
7 Bukunâ, gâ Kembugât siŋgi a buku otziŋgâm umâlep kwatziŋgâmat,
zorat umnâ âlip oi sâtâre patâ orâwan.

Kore a Onesimo, zâkkât den.

8 Gâ a buku otziŋgâmatkât itâ dâgobâ. Gâ kut ŋâi upangât Kristogât
opŋâ sâbâ sâm âlip sa nâŋgâm upan. 9 Ka buku orotŋaŋgât itâ dâgobâ. Nâ
Paulo, a sombâ, Yesu Kristogât op tâk namin ândian. 10 Nâ katepnâ ŋâi
Onesimo tâk namin ta ga muyagenigip, zâkkât dâgobâ. 11 Mârum zâk gâ
sot ândim mân bekan mem ândeip. Narâk zoren ândiândiŋâ mân dâp oip.
Narâk ziren ko zâk Kembugât a opŋâ gâgât sot nâgât ârândâŋ ândei dâp
uap.
12 A zo sâŋgongua gâgâren gaap. Zo nâgât kâmbiamnâ, zo sâŋgongua
gâgâren gaap. 13 Nâ siŋgi âlipkât op tâk namin ta zâkŋâ gâ gebâkkan
betnan mem ândibapkât sâwan. 14 Oi gâ mân nâŋgâna nâ yatâ upatkât
nâŋga mân dâp oi mâburem gigan. Gâ gikak nâŋgâm nibâ sâm niban.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Zâk birâgigi gikik mâik ŋâi ândein, zo topŋâ itâgât motŋâi. Âburem
ga gâ sot ândim zâibap. 16 Zâk kore ayâk buŋâ. Yesu sot pâlâtâŋ op buku
otgibam gaap. Nâgâren yatâ op ândeip. Gâgâren ko walâmŋâ otgibap. Zo
itâgât sâkŋandik gâgâren ândeip. Zi ko Kembugât a opŋâ gâgât a bonŋâ
uap. 17 Gâ nâgât nâŋgâne bugugâ oi ko zâk diina gâi nâŋgâna Paulo upap.
18 Zâkŋâ kut ŋâigâ gulipkoip? Gâgât tosa ŋâi zâkkâren ziap, zo nâgât siŋgi
sâban. 19 Paulo ninak den zi kulemgum gigan. Perâkŋak, Nâ hâuŋâ melâŋ
gibat. Ninâ tosa gâgâren patik ziap, zorat waŋgât sâbat? Gâ nâgâren
a uŋakŋâ âsagein, zorat san. 20 Bukunâ, gâ Kembugât opŋâ kut ŋâi zo
bâbâlaŋâk nibangât otnigap. Kristogât opŋâ umâlep kwatniban.

Den murukŋâ.

21 Sât lulu a ândiat, zorat nâŋgâm den zi kulemgum gigan. Oi itâ
nâŋgan. Den dâgogan, zo sot walâm târokwap tuuban.
22 Zen nâgât op ninâu sâne Kembuŋâ nâŋgâmŋâ sâi zeŋgâren gâbatkât
nâŋgan. Zorat nâgât siŋgi kiaŋ kubikpan.
23 A bukunâ Epapara, zâk Yesu Kristogât opŋâ nâ sot tâk namin ândiap.
Zâk zeŋgât nâŋgap. 24 Oi nep betnan mimiŋ a, Mareko sot Aristako sot
Dema sot Luka, zen yatik gâgât nâŋge.
25 Kembu Yesu Kristo, zâkkât tânzâŋgozâŋgoŋ, zorâŋ umziŋan zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hebiraio a zeŋgât ekap.

Yesu zâk Anutugât topŋâ sâm muyagem niŋgip.

1 1 Anutu zâk mârumŋan Propete zikŋâ topŋâ dâzâŋgoi ziŋâ
sâkurâpniŋ den holiŋâ top topŋâ dâzâŋgom gawe. 2 Bet narâk
murukŋan ândien zi sâi nanŋandâ diŋâ dâtnâŋgoip. Mârumŋan Anutuŋâ
sâi nanŋâ hân sot kut ŋâi ŋâi aksik muyageip. Zorat nanŋâ zâk a sot kut
ŋâi ŋâi zorat mariŋâ upapkât sâm pindip. 3 Anutuŋâ sâi nanŋaŋgâren
zik holi tobat âsakŋâ muyagem ziapkât ândiândiŋaŋgât dâp ândimap.
Oi imbaŋâ diŋandâ kut ŋâi ŋâi hânân sot sumbemân zo tângoi zemap.
Zâkŋâ bâliŋâniŋâ saŋgon kubikŋâ sumbemân zâimŋâ Anutu kâwali
boriboriŋoot taap, zâkkât âsan bongen zâi ândiap. 4 Zâk sumbem a
walâziŋgâm ândiap. Zâk kot patâ memŋâ kutŋâ sumbem a zeŋgât
walâziŋgip, ândiap.

Sumbem a zen giginâ. Nanŋâ zâk zâizâiŋ.

5 Nanŋâ zâk zâizâiŋ ândiap. Sumbem a zen ombeŋan ândie. Sumbem a
zeŋgât mâsikâziŋgâm sâbâ. Anutuŋâ sumbem a ŋâi zitâ dukuip?
“Gâ nannâ. Nâ itârâŋ gâsum sâlâpgoga nannâ ândiat.”
Mo sumbem a ŋâigât itâ sâip?
“Nâŋâ zâkkât ibâ op ândibat. Zâkŋâ nannâ op ândibap.”
Buŋâ. Anutuŋâ sumbem a ŋâigât den yatâ zo mân sâip. 6 Ka Anutuŋâ
nanŋâ kânok sâŋgongui hânân gâi Anutuŋâ zâkkât den itâ sâip,
“Sumbem a zen nannâ mâpâsibi.”
7 Anutuŋâ sumbem arâpŋâ zeŋgât itâ sâip,
“Nâŋâ sa sumbem arâpnâ pibâ upme. Oi sa ko kore arâpnâ kârâp
bâlam upme.”
8 Ka nanŋaŋgât itâ sâip,
“Anutu, gâ a kutâ op ândim zâimâmban. Nepkâ sot imbaŋâgâ zo
zinziŋ kâtik zimbap. A kutâ tângâ zo mem târârak ândim a ambân
kembu otziŋgâm ândiban. 9 Târârakŋaŋgât otgimap. Bâliŋâ âkon
opmat, zorat Anutu, gâgât Anutu sâtâregât kelâk saŋgongigip. Zo
bukurâpkâ saŋgonziŋgip, zeŋgât dâp buŋ, walâziŋgip.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Anutuŋâ nanŋaŋgât den ŋâi itâ sâip,
"Kembu, gâ topkwâkwatŋan hân muyagein. Oi sumbemŋâ
sumbemŋâ muyagein. 11 Hân sumbem, zet buŋ upabot. Gâ ko
ândim zâimâmban. Hân sumbem, zet hâmbâ yatâ sâŋgiŋâ upabot.
12 Hâmbâ yatâ sâŋgiŋâ oitâ mem kâpizikâban. Kâpizikâmŋâ
uŋakŋâ muyagezikâban. Gâ ko ândimat yatik ândim zâiban. Gâgât
narâk zo mân âkâbap."
13 Anutuŋâ sumbem a ŋâi zitâ dukoip?
"Gâ âsannâ bongen tâtna kâsarâpkâ minduziŋga kiŋgaŋgât kombâŋ
upi."
14 Sumbem a ŋâi den yatâ mân dukoip. Sumbem a zen Kembugât kore
a ândie. Zen Tirik Kaapum yatâ betniŋan mimbigât sâsâŋ. Anutuŋâ
sumbem a sâŋgonzâŋgoi a sumbemgât siŋgi ândien, neŋgâren gam
betniŋan mime.

Kubikkubik den mân birânat.

2 1 Zorat nen den siŋgi âlip nâŋgâwen, zo tâpâkum lorem birâbemgât
nâŋgâm kâtiginat. 2 Anutuŋâ sâi sumbem arâpŋâ diŋâ sâkurâpniŋ
dâzâŋgowe. Oi den sâwe, zo âsagemŋâ kâtik op zeip. Oi den zo
birâmarâwe, zo hâuŋoot opmâip. 3 Narâk ziren ko Kembu zikŋak
kubikkubikninaŋgât den sâm muyageip. Oi kindapziŋandâ nâŋgâwe,
zen den zo dâtnâŋgone kâtigeip. Zorat dap dabân den kubikniŋgâbapkât
imbaŋâ zemŋâŋgap, zo birindâ hâuŋâ buŋ upap? 4 Anutu zikŋâ imbaŋâ
sen pup sot sen mârât muyagem den zo tângoip. Sâi Tirik Kaapumŋâ
nâŋgip dâp imbaŋâ kâsâpkum niŋgip.

Yesu zâk narâk pâŋkânok sumbem a ombeziŋan ândeip.

5 Narâk bet muyagibap, zorat sânâ. Narâk zoren Anutuŋâ a ŋâi
kembuniŋâ patâ kwânâŋgâbap. Sumbem a patâ op ândibigât mân sâip.
6 Agât op sâip. Kembugât a ŋâiŋâ zorat den sâm muyageip. Den zo itâ,
"Anutu, gâ wangât a zeŋgât op nâŋgâmat? Agât kiurâp wangât ek
galem otziŋgâmat? 7 Zen narâk pâŋkânok sumbem a zeŋgât giginâ
ândibigât sâm ziŋgin. Gâ a nâmbutŋâ zeŋgât mâteziŋan imbaŋâ
ziŋgâna hurat kwatziŋgâme. 8 Gâ kut ŋâi ŋâi aksik bitziŋan
zâmbarin. Zorat zen mâirâp op ândibi."
Anutu zâk kut ŋâi ŋâi a bitziŋan zâmbarip, zo mân kâsâpkum pisuk
pirâziŋgip. Narâk ziren ko kut ŋâi ŋâi aksik patâ a neŋgât bitniŋan
pâip, zo mân âsagei iksen. 9 Yesu ko a kembu op ândei iksen. Zâk narâk
mâik ŋâi sumbem a zeŋgât ombeziŋan ândim sâknam nâŋgâm moip.
Sâknam nâŋgâm moipkât neule âsakŋâ sot kot patâ miap. Anutu zâk
tânnâŋgobapkât sâi Yesuŋâ a pisuk neŋgât op mumuŋaŋgât sâknam patâ
nâŋgip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yesu zâk neŋgât murâpnâ sâbam nâŋgi mân kwakmak oip.

10 Kut ŋâi ŋâi zo zâkŋâ muyageip sot galem opmap. Zâk nan bârarâp
doŋbep sumbem âsakŋan diiniŋgâm zâibapkât nâŋgâm ândeip. Oi
kubikkubikniŋaŋgât a patâ, Yesu, zâk sâknam nâŋgâm moipkât
kubikkubik a bonŋâ ândibapkât Ibâŋâ nâŋgi âlip oip. Nâŋgi dâp oip. 11 Oi
a um hâlâlu kwatziŋgâmap, Yesu, zâk sot um hâlâlu kwatziŋgi ândie,
zen ârândâŋ Ibâziŋ kânok. Zorat zikŋâ murâpnâ sâbat sâm nâŋgi mân
kwakmak oip. 12 Zorat diŋâ itâ ziap,

"Anutu, gâgât kutsiŋgigâ murâpnâ sâm muyageziŋgâbat. Kembugât
kâmut osetziŋan kep mem sâm sâtâre otgibat."

13 Oi den ŋâi itâ ziap,

"Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândibat."

Oi den ŋâi itâ ziap,

"Zi nâ sot Anutuŋâ katep nigip, nen ârândâŋ ândien."

Yesu zâk neŋgât tobat oipkât âlip betniŋan mimbap.

14 Oi katep nen sip kelâkniŋoorâk ândiengât Yesu zâk zorik meip. Zo
zikŋâ mumuŋandâ mumuŋâ mariŋâ, Sataŋgât imbaŋâ koi geip. 15 A
zo, ziŋ munat sâm keŋgât op ândine Sataŋŋâ tâkŋâ saaziŋgi narâk
dâp mumuŋaŋgât keŋgât op tâpmarâwe, zen olaŋziŋgâbam yatâ oip.
16 Yesu zâkŋâ sumbem a betziŋan mimbam mân geip. Zâk Abaramgât
kiurâpŋâ nen betniŋan mimbam geip. 17 Oi zorat murâpŋâ nen sot
dâp kânok upapkât Anutuŋâ zâk sâm pindip. Zâk yatâ opŋâ a patâ op
Anutu mâteŋan kore okŋaŋgâm a ambân tânnâŋgom niiŋaŋgât bâliŋâ
saŋgonbapkât sâm pindi yatâ oip. 18 Yesu zâk zikŋak sâknam nâŋgâm
mâsimâsikâyân bageipkât a mâsimâsikâ muyageniŋgi âlip betniŋan
mimbap.

Yesu zâk patâ. Mose zâk ombeŋan.

3 1 Zorat op ko Kembugât siŋgiyân a bukurâpnâ sumbemgât siŋgi
ârândâŋ diiniŋgip, zen Yesugât nâŋgâm ândibi. Yesu zâk Aposolo
op Anutu kore okŋaŋgâm ândimap. Ândei niŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgindâ zâkŋâ patâniŋâ op ândiap. 2 Anutuŋâ gâsum sâlâpkoi sât
luluŋ ândeip. Mose zâk Anutugât a ambân gakârâpŋâ osetziŋan sât lulu
ândeip. Oi Yesu zâk zo yatik ândeip.

3 Mirâ tuumap, zâkkât kotŋâ mirâgât siŋgi walâmap dâp yatik Yesugât
kutsiŋgiŋâ Mosegât wâlap. 4 (Mirâ mot zo aŋâ tuutuuŋâ. Ka kut ŋâi ŋâi
muyamuyagiŋâ, zo mariŋ Anutu kânok.) 5 Mose zâk Anutugât a ambân
gakârâpŋâ zeŋgât osetziŋan ândim kore a op sât luluŋ nep tuum ândeip.
Zâk bet den sâi muyagibapkât op kore op ândeip. 6 Kristo ko nanŋandâ
Anutu a ambân gakârâpŋâ neŋgât kâukniŋâ ândiap. Zâk Ibâŋaŋgât sât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

luluŋ ândiap. Oi nen sumbemgât siŋgi kwatniŋgip, zorat nâŋgâm um
bâbâlaŋ op âinatkât mambât ândinat oi ko zâkkât a ambân gakârâpŋâ
bonŋâ op ândinat.

Isirae a um kâtik urâwe, zo yatâ mân utnat.

7-8 Zorat Tirik Kaapumŋâ Kembugât den itâ sâip. Zo neŋgât siŋgi sâip,
"Zen itârâŋ Anutugât diŋâ nâŋgâm mârumŋan sâkurâpziŋâ um kâtik
urâwe, zo yatik mân upi. Sâkurâpziŋâ mirâ kamân kâtikŋan ândine
mâsimâsikâŋ muyagei um kâlagân laŋ urâwe. 9 Sâkurâpziŋ hân
zoren kut ŋâi ŋâi orâwan, zo kendon 40 umŋan ek ândiwe. Ekŋâ
umziŋ mân âburei laŋ zâizâiŋ otnim mâsikâniwe. 10 Oi nâ zorat
nâŋga bâliŋ oi zeŋgât itâ sâwan, 'Zen umziŋandâ gulip op gâmap.
Zen nâgât mâtâp mân lâŋme.' 11 Yatâ op ândine kuk otziŋgâm itâ
sâwan, 'Zen nâgât ândim nâŋgâ kamânân mânâk bagibi.'"
12 Bukurâpnâ, zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk um kâtik op um sumun op
Anutu kândâtkobapkât galem oraŋgâm ândibi. 13 Itârâŋ Kembugât diŋâ
nâŋgâmŋâ mân birâbi sâip. Itârâŋ sâip, zo narâk zirat op sâip. Zorat
sirâmŋâ sirâmŋâ umziŋandâ kâitzâŋgobapkât den sâm galem oraŋgâm
ândibi. Bâliŋaŋgât mâsimâsikâŋâ zeŋgâren gâbâ a ŋâi okŋaŋgi um gulip
otziŋgâbapkât op sâip.

Isirae a zeŋgât siŋgi nâŋgâm keŋgât utnat.

14 Nen Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm kâtigem ândinat. Oi
topkwap nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwen, zo âsâbâŋ mem ândimŋâ kikerân âi
takâm Kristo sot bonŋâ minat. 15 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,
"Zen itârâŋ Anutugât diŋâ nâŋgâm zâizâiŋ op um kâtik urâwe, zo
yatik mân upi."
16 A ikâ ziŋâ diŋâ nâŋgâm tâtâlim um kâlak muyagiwe? Zo ŋâin
gokŋandâ buŋâ. Moseŋâ kândom otziŋgi Aigita hânân gâbâ diiziŋgip,
a zo aksik ziŋâ. 17 Mo a ikâ zeŋgât Anutuŋâ nâŋgi sumunkoi kendon 40
âkip? Zo bâliŋâ op ândim mirâ kamân kâtikŋan mom naŋgâwe, zeŋgât
op yatâ oip. 18 Oi ikâ ziŋâ zeŋgât itâ sâm kâtigeip, "Nâgât ândim nâŋgâ
kamânân mân âibi?" Diŋâ birâm ândiwe zo, zeŋgât op sâip. 19 Zorat
itâ nâŋgâmen. Zen mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwarâwe, zorat ândim nâŋgâ
kamânân mân âiwe.

Ândim nâŋgâ kâmânân takânatkât sâm niŋgip.

4 1 Ândim nâŋgâ kamânŋan âinat sâsâŋâ. Siŋgi den zo mân gulipkoi
buŋ oip. Zorat neŋgâren gâbâ ŋâiŋâ mâtâbân gulip opapkât um
girem utnat. 2 Siŋgi âlip den sâkurâpniŋâ dâzâŋgowe, zo yatik nen
dâtnâŋgowe. Ka sâkurâpniŋâ zen den zo nâŋgâm umziŋan mân pane
zeipkât zeŋgâren bon buŋ oip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Siŋgi âlip nâŋgâm umniŋan pamen, nen ko ândim nâŋgâ kamânân
bagimen. Anutuŋâ sâkurâpniŋaŋgât itâ sâip,
"Nâ kuk otziŋgâm itâ sâm kâtigiwan, 'Zen nâgât ândim nâŋgâ
kamânân mân bagibi. Zen nâ sot ândim nâŋgâ mân upi.'"
4 Anutu zâk narâk zoren yatâ sâip. Ka mârumŋan hân mot muyageip,
narâk zoren Anutuŋâ nepŋâ tuum kwâkâm kendon tap nâŋgip. Anutuŋâ
sirâm nâmburân kânok umŋan a sot kut ŋâi muyageziŋgip. Sirâm
nâmburân zagât, zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,
"Anutu, zâk kut ŋâi ŋâi muyagem naŋgâm sirâm nâmburân zagât,
zoren kendon tap naŋgip."
5 Oi bet Isirae a mirâ kamân kâtikŋan um kâtik ândine Anutuŋâ den
ŋâi u ziap, zo yatik zeŋgât op itâ sâip,
"Zen nâgât ândim nâŋgâ kamânân mân bagibi."
6 Mârum ândiwe, zen siŋgi âlip nâŋgâm diŋâ birâm mân bagiwe. Ka a
nâmbutŋandâ ândim nâŋgâyân bagibigât mâtâp ziap. 7 Wangât, bet narâk
ŋâin Anutuŋâ narâkŋâ du sâip. A kutâ Dawidigât lâuyan den san, zo pâi
itâ sâip,
"Zen itârâŋ diŋâ nâŋgâme oi ko um kâtik mân ândibi."
8 Zorat op ko Yosua zâk mârum ândim nâŋgâ kamân bonŋâ muyagem
ziŋgi sâi bet Anutuŋâ narâkŋaŋgât dum mân sâbap. 9 Zorat itâ nâŋgâbi,
"Anutu hân mot muyagem naŋgâmŋâ kendon tap naŋgip, zo yatik
Anutugât a ambân neŋgât ândim nâŋgâ kendon ŋâi tok ziap. 10 Anutu
zâk nep tuum naŋgâm ândim nâŋgip, zo yatik a niŋâ Anutugât ândim
nâŋgâyân baginatŋâ nep birâm ândim nâŋgânat."

Anutu diŋaŋgât topŋâ.

11 Oi niŋan gâbâ ŋâiŋâ lorem Isirae a mârum mâtâp bâliŋ lâŋâwe, zorik
lâŋbapkât ândim nâŋgâ kamânân âinatkât kâtiginat.
12 Anutugât den, zo ândiândiŋâ sot imbaŋâŋoot. Oi sâu ŋâi umŋâ
kândâtŋâ sâtŋoot zorat dâp walâm sât kâtik zo nem giari umniŋâ sot
um dâpniŋâ zo nem mânâŋgâtmap. Oi um nâŋgânâŋgâniŋâ sot umŋâ
nâŋgâm kubikkubik zorat topŋâ muyagibapkât sâsâŋ. 13 Kut ŋâi ŋâi, zo
aksik muyagemap. Ŋâiŋâ Anutugât mâteŋan tik mân zemap. Zâkkâren
kut ŋâi ŋâi muyap sot ekap buŋ zemap.

Patâniŋâ Yesu um bâbâlaŋ op mâte okŋaŋgânat.

14 Anutugât tirik namâ galem a patâ ŋâi ândiniŋgap. Anutugât nanŋâ
Yesu. Zâk sumbem walâm zâi ândiap. Zâk zo yatâ ândiapkât Kembu
patâniŋâ sâm nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândinat. 15 Oi tirik namâ
galem a patâniŋâ zâk loreindâ nâŋgâniŋgâm mân nâŋgânâŋgâ mân
opmap. Neŋgâren mâsimâsikâ muyagemap, zo yatik mârum zâkkâren
mâsimâsikâ top top muyageip. Oi zâk bâliŋâ mân oip. 16 Zorat nen um

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâbâlaŋ op zâkkâren arindâ tânnâŋgomâmbap. Oi kut ŋâi zo mo zo mâte otniŋgi zâkkâren arindâ umâlipŋaŋgât op tânnâŋgobap.

Yesu zâk sâknam nep tuugipkât Anutuŋâ tirik namâ galem a patâ kwânâŋgip.

5 1 Hânân neŋgâren Anutugât tirik namâ galem a gâsum sâlâpzâŋgoip zo, zen a zeŋgât opŋâ Anutu mâteŋan muyagem a zeŋgât tosagât bâu mot Kembugât siŋgi sâm kom umbigât zâmbarip. 2 Tirik namâ galem a yatâ zo, zâk zikŋak a lotŋâ ândiapkât kwakmak a sot gulip ândiândiŋ zo âlip mulun kwatziŋgâbap. 3 Topŋâ yatâgât a zeŋgât tosa sot zikŋâ tosa ârândâŋ Kembugât siŋgi nalem umbapkât sâsâŋâ.

4 Nep zâizâiŋ zo a ŋâi zik umgât mân tuubap. A ŋâi Anutuŋâ gâsum sâlâpkum nep diŋ sâm pindip, a zo zâkŋak tuubap. Anutuŋâ Aaroŋ yatâ gâsum sâlâpkuip.

5 Oi Kristo zâk zo yatik zik umgât nâŋgi zari tirik namâ galem a patâ mân oip. Zo Anutuŋâ gâsum sâlâpkumŋâ itâ sâm nep diŋ sâm pindip,

"Gâ nannâ. Nâ irak zi gâsum sâlâpgoga nannâ ândiat."

6 Oi den itâ sâip,

"Gâ Melkisidek zâk yatâ tirik namâ galem a ândim zâiban."

7 Yesu zâk hânân ândeip, narâk zoren umbâlâ patâ op isemŋâ mumuŋan gâbâ mâkâbapkât imbaŋâ zemŋaŋgip, Anutu Ibâ, zâkkâren ninâu sâip. Oi Yesu zâk Anutu hurat kwâkŋaŋgipkât Anutuŋâ nâŋgâŋaŋgip. 8 Yesu zâk nanŋâ ândeip oi laŋ sâknam nep tuum âim sat lulu topŋâ nâŋgip. 9 Kut ŋâi ŋâi op naŋgipŋâ sât lulu a ambân zen kubikziŋgi ândiândi kâtik ândim zâimambi. 10 Zâk tirik namâ galem a patâ oip. Melkisidek, zâk mârumŋan Kembugât siŋgi nalem om kore okŋaŋgâm ândeip. Yesu zâkkât dâp ândibapkât Anutuŋâ sâm pindip.

Katep zeŋgât nâŋgânâŋgâ yatâ mân ândibi.

11 Zorat den doŋbep ziap. Oi zen kindapziŋ kâmbâk ândiegât dâzâŋgobat, zorat nâŋga yâmbâriap. 12 Zen narâk kârep siŋgi âlip nâŋgâm gawe. Zorat op ko zen siŋgi âlibân lâmbatŋâ a nâmbutŋâ kwâkâm ziŋgâne dâp opap. Ka zen siŋgi âlibân mân lâmbatse. Zen yatâ zo siŋgi âlipkât den mâteŋâ kwâkâm ziŋgâbigât dâp ue. Zen nalem kâtikŋaŋgât dâp buŋâ. Zen nam nânegârâk ândie. 13 Nam nime, zen katep sânat. Yatâ zorâŋâ dap op den bonŋâ zorat topŋâ sâlâpkum nâŋgâbi. 14 Nalem kâtikŋâ zo lâmbarâwe zeŋgât siŋgi. Um nâŋgânâŋgâziŋ muyagei âlipŋâ sot bâliŋâ nâŋgâm kâsâpkume, zeŋgât siŋgi.

Anutu birâŋaŋgâm um melâŋmelâŋ, zo mân taap.

6 1 Zorat nen Kristogât den mâteŋâ zo birindâ zei den yâmbâtŋâ zo târokwap sânat. Kembugât den top kwâkwatŋâ zo birânat. Zo

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

itâ. Um melâŋmelâŋ sot ândiândi sâŋgiŋâ bon buŋ zo birâbirâŋ sot
Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkwat. 2 Yesugât korân yatâ mo yatâ too
saŋgonziŋgâziŋgâŋ sot bet kâugân pâpan sot mumuŋan gâbâ zaatzaat sot
narâk patin hâuŋâ minat, zorat den. 3 Anutuŋâ nâŋgâniŋgi den nâmbutŋâ
târokwatnâ.
4 A siŋgi âlip den mem umziŋ pâi âsakŋan âsagemap sot sumbemân
gâbâ umgât gom sambe zorat den nâŋgâm âkŋâliwe sot Tirik Kaapum
sot urâwe. 5 Oi Anutugât den zorat nâŋgâne âlip oi narâk patâgât imbaŋâ
zo nâŋgâm âkŋâliwe. 6 A yatâ zo siŋgi âlip kândâtkom Anutugât nanŋâ
du poruyân kumbe yatâ upap. Zen yatâ utne a nâmbutŋâ ziŋâ Yesugât
nâŋgâm bâliŋ kwapme. A yatâ zo dap op umziŋ melâŋ siŋgi âlibân ga
gibi?
7 Zorat den sumbuŋâ ŋâi sa nâŋgânek. Hân ŋâi mapŋâ âsâbâŋ gâi hân
sânduksâi a kârâm kâmitme zeŋgât nalem muyagemap. 8 Ka hân zorenâk
hibuk bâliŋik muyagemap, zo bon buŋaŋgât Anutuŋâ sâm bâliŋ koi
kârâpŋâ simbap.

Kwik târârak kinkinŋaŋgât diŋâ.

9 Bukurâpnâ, nâ den yatâ san, zo tâmbetagobigât buŋâ. Zen siŋgi âlibân
kubikkubik op âlip upigât yatâ nâŋgâm san. 10 Anutu zâk gulip orot buŋâ.
Zen zâkkât opŋâ arâpŋâ betziŋan mem buku otziŋgâwe. Oi upme, zorat
dap yatâ nelâmkubap? Buŋâ. 11 Zen itâ upigât otnigap. Zen aksik patâ
siŋgi âlibân kâtigem sumbemân âibigât um bâbâlaŋ op mambât ândine
narâk âkâbap. 12 Oi mân lorem siŋgi âlip a nâŋgâm pâlâtâŋ sot kâtigem
ândim kut ŋâi ŋâi neŋgât siŋgi sâip, zo galem upme, zo zeŋgât mâtâp
lâŋbi.

Sumbemgât siŋgi kwatniŋgipkât mân keŋgât utnat.

13 Anutuŋâ Abaram siŋgi den dukum patâ ŋâigât mâteŋan sâm
kâtigibat sâm kârumŋâ zikŋan kwap sâm kâtigeip. 14 Oi itâ sâip, “Nâ
perâkŋak mâsop mingiga kiurâpkâ laŋ kârâm ândibi.” 15 Oi Abaram
zâk den zorat bonŋâ muyagibapkât mambât âkonŋâ buŋâ ândim bon
muyageip.
16 Aŋâ a patâ ŋâi zâkkât mâteŋan sâm kâtigem sâne sâm kwâkâkwâkâŋ
orot zo mân muyagibap. 17 Zorat Anutu zâk a siŋgi kwatziŋgi um
zagât upegât umŋandâ kâtigei sâip. Zorat topŋâ muyagei siŋgi den
zorât kwâkŋan sâm kâtik den sâm târokwâip. 18 Anutu zâk sarâ buŋâ.
Den zagât siŋgi den sot sâm kâtik den zo kwânâŋgâzikâm neŋgâren
tâmbetagoagoŋaŋgât sâi zâkkâren âiwen. Oi neŋgât siŋgi kut ŋâi sâip,
zo kâtigem minatkât yatâ oip. 19 Siŋgi kwatniŋgâwe, zorat bonŋandâ
ândiândiniŋaŋgât ândâniŋ kâtikŋâ, zo muyap buŋâ. Oi ândâniŋ zorâŋâ
tirik namin sâŋgum umŋan tik pane ziap, zoren âi gâsum kâtigemap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Sâŋgumŋan zo Yesuŋâ kândom otniŋgâm bageip. Zâk Melkisidek zâk
yatâ tirik namâ galem a op ândimapŋâ yatâ oip.

Melkisidekât topŋâ

7 1 Melkisidek zâk Salem kamân zeŋgât a kutâ. Anutu u patâ, zâkkât
tirik namâ galem a op ândeip. Abaramŋâ a kutâ kâsarâpŋâ zâŋgomŋâ
âburem gâi Melkisidekŋâ mâtâbân muyagem mâsop miŋaŋgip. 2 Oi
Abaramŋâ sikum meip, zo kâsâpkum bâzagârân gâbâ Melkisidek kânok
pindip. Melkisidek zâkkât kutŋâ niiŋ denân itâ, “Târârakŋâ a kutâ.” Salem
a kutâ, zo niiŋ denân itâ, “Lumbeŋâ a kutâ.” 3 Melkisidek zâk ibâ mam
zekât kutzikŋâ Kembugât ekabân mân ziap, zorat topŋâ mân nâŋgâmen.
Zâk sâkurâp kutziŋâ ekabân mân ziap. Zâk âsaâsagiŋ narâk ekabân mân
ziap sot mumbapkât narâk ekabân mân ziap. Zâk Anutu nanŋâ zâkkât dâp
upapkât sâsâŋ. Zorat narâk dâp tirik namâ galem a op ândeip.

Melkisidek zâk tirik namâ galem a nâmbutŋâ ândiwe, zo walâziŋgip.

4 Zi nâŋgânek. Melkisidek zâk a zâizâiŋ ŋâi. Zâkŋâ sâkunniŋâ Abaram
walip, zorat Abaram zâk sikum âlipŋâ zo kâsâpkum bâzagârân gâbâ ma
kânok zo pindip. 5 Bet Mose ândeip, zoren gâbâ Lewigât kiurâp nâmbutŋâ
zen tirik namâ galem upigât sâsâŋâ. Zen Abaramgât kiurâp nâmbutŋâ
torerâpziŋâ zeŋgâren gâbâ sikum kut ŋâi ŋâi bâzagârân gâbâ ma kânok
mem ândiwe. Zen zo yatâ upigât den ŋâi Mosegât gurumin den ekabân
ziap. 6 Ka Melkisidek zâk zeŋgât kâmurân gâbâ mân muyageip. Zâk
mârumŋan ândeip. Oi zâk Abaramgâren gâbâ bâzagârân gâbâ kânok
meip. Anutuŋâ Abaram siŋgi den kwâkŋaŋgip. Abaram zâk a patâ oip.
Melkisidek ko zâk a zâizâiŋ ŋâi op Abaram mâsop miŋaŋgip. 7 Zorat itâ
nâŋgânek, “A zâizâiŋandâ giginâ mâsop memap.” Den zo bonŋâ. Zo ŋâiŋâ
dap op kwâimbâbap? Zorat op ko itâ nâŋgâmen. Melkisidekŋâ Abaram
walâm ândeip. 8 Narâk zi tirik namâ a buŋ orotŋandâ sikum bâzagârân
gâbâ ma kânok mime. Ka narâk zoren ko Melkisidek zâk ândiândi kâtik
ândibapkât sâsâŋ, zâkŋâ sikum Abaramgâren meip. Lewi mân âsageip,
narâk zoren sâkunŋâ Abaramŋâ sikum kâsâpkum Melkisidek pindip.
9 Zorat op ko nâ zorat nâŋga itâ uap. Lewi, zâk bâzagârân gâbâ ma
kânok memapŋâ sâkunŋâ Abarâm zâk sot Melkisidek sikum zo pindip.
10 Sâkunŋâ Abaram mâtâbân gâi Melkisidek zâk sot kândiaŋgâwet,
narâk zoren Lewi zâk mân muyageip. Zorat itâ nâŋgânat. Lewi zâk
sâkunŋaŋgâren gok, zorat op sikum kâsâpkum bâzagârân gabâ ma kânok
Melkisidek pindip yatâ uap.

Tirik namâ galem a Lewigât kâmut, zeŋgât nep zo mân dâp oip.

11 Lewigât kiurâp, Aaroŋgât kâmut, ziŋ tirik namâ galem upigât Moseŋâ
gurumin den ekabân sâm ziŋgip. Lewigât kiurâpŋâ zeŋgâren tirik namâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

galem urâwe, zo âlip oi sâi wangât bet tirik namâ galem a ŋâi Melkisidek
yatâ muyagebap? 12 Oi tirik namâ galem a kâmut sâŋgiŋâ zo siriksâi a
uŋakŋandâ galem upap. Yatâ oi sâŋgiŋaŋgât den kâtik zo siriksâi uŋakŋâ
ŋâi muyagibap. 13 Anutuŋâ a ŋâi Melkisidek yatâ upapkât sâip. Zâk
Lewigât kâmurân mân muyageip. Zâk ŋâin gokŋâ. Mârum zâkkât kâmut
zo, zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ tirik namin nep mân tuubigât sâip. 14 Kembuniŋâ
Yesu, zâk Yudagat kiurâp zeŋgâren gâbâ muyageip, zo nâŋgen. Oi kâmut
zo, zen tirik namâ galem upigât Moseŋâ den mân sâip.
15 Oi zorat topŋâ itâ muyagiap. Tirik namâ galem a ŋâi Melkisidek,
zâkkât dâp muyagibapkât sâsâŋ. 16 A zo ândiândi kâtikkât imbaŋan
tirik namâ galem op ândeipŋâ ândiap. Zo sâkunziŋaŋgât den kâtik zeip,
zorat dâbân buŋâ. 17 Oi zâkkât den Kembuŋâ itâ sâm muyagei Kembugât
ekabân ziap,

"Gâ Melkisidek zâk yatâ tirik namâ galem a ândim zâimâmban."

Yesu zâk târotâro bonŋaŋgât nakŋâ.

18 Gurumin den sâŋgiŋâ mârum zeip, zo lolot sot bon buŋâ oipkât
birâbirâŋ. 19 (Den kâtik zorâŋâ kut ŋâi mân kubikŋaŋgip.) Oi zorat
hâuŋâ Kembuŋâ mâtâp âlipŋâ muyagei zorâŋ diiniŋgi Anutu âlip mâte
okŋaŋgâmen. 20 Uŋakŋâ muyageip, zo sâm kâtik den buŋ mân muyageip.
21 Sâŋgiŋâ, zen sâm kâtik den buŋâ tirik namâ galem a urâwe. Uŋakŋâ
zi ko den kâtik kwâkŋan namâ galem a op ândeip. Zâkkât den kâtik
Kembugât ekabân itâ kulemgune ziap,

"Kembuŋâ den sâm kâtigeip, zo mân birâbap. Zâk itâ sâip, 'Gâ tirik namâ galem a op ândim zâimâmban, kâtikŋâ.'"

22 Yatâ opŋâ topŋâ itâ nâŋgânat. Yesuŋâ târotâro bonŋâ muyageip.
23 Tirik namâ galem a sâŋgiŋâ, zen ko doŋbep, zinziŋ kâtik buŋâ.
Zen ândim momarâwe. 24 Uŋakŋâ, zâk ko ândiândi kâtik ândibapkât
tirik namâ galem nep zo tuugipkât zem zâimâmbap. 25 Zorat narâk
dâp a Anutu mâte okŋaŋgânam Yesugâren gâindâ âlip betniŋan
mem tânnâŋgomap. Zâk ândiândi kâtik ândiapkât âsâbâŋ zeŋgât op
Anutugâren ninâu sâmap.

Yesu zâk tirik namâ galem a bonŋâ.

26 Tirik namâ galem a patâ, zâk hâlâlu sot tosa buŋ, salekŋâ, bâliŋ
mâme a zen yatâ mân op ândiândiŋ. Oi zâim hân sot sumbem walâm
patâ op ândiap. Yatâ zorâŋ neŋgât op Anutu mâteŋan kin ândei dâp
uap. 27 Zâk tirik namâ galem a sâŋgiŋâ yatâ buŋâ. Sâŋgiŋâ, zen sirâmŋâ
sirâmŋâ ziiŋâ bâliŋaŋgât opŋâ Kembugât siŋgi nalem omarâwe. Omŋâ
bet a ambân zeŋgât op omarâwe. Kristo ko neŋgât op sâp kânok
Kembugât siŋgi sâm ândiândiŋâ pâi âkip. 28 Mosegât den kâtik ekabân
a yenŋâ, umziŋ lolotŋâ, zen tirik namâ galem a patâ ândibigât den ziap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bet ko Anutuŋâ nanŋâ tirik namâ galem a patâ op târârak sot hâlâlu op
ândim zâimâmbapkât gâsum sâlâpkum sâm kâtigeip.

Yesu zâk u sumbemân tirik namin nep tuumap.

8 1 Den zorat keetŋâ itâ. Tirik namâ galem a patâniŋâ ândiap. Zâk u
sumbemân, imbaŋâ mariŋâ, zâkkât âsan bongen zarip. 2 Zâk hâlâlu
namâ bonŋâ zorat galem a pata ândiap. Namâ zo aŋâ buŋâ, Kembu
zikŋak muyageip.
3 Hânân tirik namâ galem a patâ zen Kembugât sii nalem umbigât sâm
ziŋgip. Zorat tirik namâ galem a patâniŋâ Yesu, zâk dâp op Kembugât
siŋgi kut ŋâi pâmbapkât sâsâŋ. 4 (Hânân den kâtik ziap, zorat dâp
Kembugât siŋgi nalem uuŋ ândie.) Oi Yesu zâk hânân ândim sâi namâ
galem a patâ mân ândibap. 5 Hânân a zen nepziŋâ tirik namâ yenŋâ
sot dâp zoren upme. Bonŋâ ko sumbemân taap. Mose, zâk hâmbâ silep
tuubam oi Kembuŋâ itâ sâm dukuip, “Nâŋgat. Dâp bâkŋan tirâpgowan,
zo yatigâk silep mot zo tuuban.”

Târotâro uŋakŋaŋgât den.

6 Kristoŋâ târotâro bonŋâ muyageip, zorâŋ sâŋgiŋâ wâlap. Zo yatigâk
tirik namin nep tuumap, zorâŋ sâŋgiŋâ wâlap. Târotâro uŋakŋan kut ŋâi
ŋâi Anutuŋâ neŋgât siŋgi sâip, zorâŋ sâŋgiŋâ wâlap. 7 Mârum târotâro
sâŋgiŋâ zeip, zorâŋ bon oi sâi bet ŋâi muyagibapkât diŋâ mân âsagebap.
8 Anutu zâk a zeŋgât nâŋgi mân dâp oi itâ sâip,

“Gâtâm narâk ŋâin Isirae a kâmut sot Yuda a kâmut, zen sot târotâro
uŋakŋâ ŋâi muyagibat. 9 Mârum sâkurâpziŋâ Aigita hânân gâbâ
diiziŋgâm gam bitziŋan gâsum zen sot târotâro orâwan. Târotâro
uŋakŋâ ko târotâro sâŋgiŋâ zo yatâ buŋâ. Mârumŋan târotâro zo
mân lune nâ kândâtzâŋgowan.”

10 Oi Kembuŋâ itâ târokwap sâip.

“Bet Isirae a zen sot târotâro upat, zo ko itâ. Nâ den kâtiknâ
umziŋan pa geibap. Oi umziŋ kâligen kulemgua zimbap. Oi nâ
zeŋgât Anutu ândibat. Oi zen kâmut gakârâpnâ ândibi. 11 Oi a
ŋâiŋâ a bukuŋâ mo torenŋâ itâ mân sâm kwâkâm pindâbap,
‘Hâiyop, gâ Kembugât topŋâ nâŋgâ.’ Buŋâ. Zen giginâ sot zâizâiŋ
pisuk topnâ nâŋgâm kwâtâtibi. 12 Itâgât topnâ nâŋgâm kwâtâtibi.
Nâ tosaziŋ birâbat. Bâliŋâziŋaŋgât dum mân nâŋgâbat.”

13 Oi Kembu zâk târotâro uŋakŋaŋgât den sâmŋâ mârum zeip, zorat
sâŋgiŋâ sâm birip. Oi kut ŋâi sâŋgiŋâ upam uap, zo mân zimbapkât sâsâŋ.

Mârum Kembu mâte okŋaŋgâwe, zo yenŋâ.

9 1 Târotâro sâŋgiŋan Kembu mâte okŋaŋgâbigât mâtâp zeip. Oi zorat
Kembugât hâmbâ silepŋâ hânân zeip. 2 Silep zo itâ tuuwe. Umŋâ ŋâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâteyâk hâlâlu namâ sâwe. Zoren kârâp sisiŋ zo kirip. Oi zoren tâtatŋâ ŋâi
tâip. Zorat kwâkŋan Kembugât siŋgi nalem hâlâlu sâsâŋ, zo tâip. 3 Umŋâ ŋâi
sâŋgumŋâ kom mânâŋgâtne zeip. Zo hâlâlu kâtikŋâ sâne zeip. 4 Zoren kâbak
hitom âlip uuŋâ goide kâtŋâ tuutuuŋ, zo tâip. Oi târotârogât omboŋâ nakŋâ
tuutuuŋ, zo sâkŋan goideŋâ kâpine tâip. Oi Aaroŋgât tân kâm takâm âiyagip,
zo sot âmaŋ goide kâtŋâ tuutuuŋ, zorat umŋan nalem kutŋâ Mana, zo zeip.
Oi târotârogât gurumin den kârân kulemgoip, zo zeip. Kut ŋâi ŋâi zo omboŋ
umŋan ziwe. 5 Omboŋ kwâkŋan sumbem a dâpŋâ zagât abâtzikŋandâ omboŋ
kwâkŋan pam kirâwet. Osetzikŋan tosaziŋ buŋ upapkât namâ galem aŋâ bâu
gilâm lokimarâwe. Ziren kut ŋâi ŋâi zorat den kârep mân sâbat.

6 Kut ŋâi ŋâi zo kubikne zei namâ umŋâ mâteyâk zoren tirik namâ
galem a zen âsâbâŋ zâim nepziŋ tuumarâwe. 7 Ka namâ umŋâ ŋâi zoren
tirik namâ galem a patâ zâk zikŋik kendon patâ ŋâigât umŋan sâp kânok
zâimâip. Oi gilâm buŋ mân âimâip. Bâu gilâm sorâk âim zikŋâ sot a ambân
zeŋgât tosagât lokimâip. Mân nâŋgâm tosa muyagiwe, zo buŋ upapkât yatâ
opmâip. 8 Zorat topŋâ Tirik Kaapumŋâ itâ tirâpnâŋguap. Tirik namâ galem
a ziŋ umŋâ mâteyâk zoren zâim nep tuum ândiwe. Narâk zoren umŋâ ŋâi
hâlâlu kâtik sâme, zorat bagibagiŋaŋgât mâtâp mân âsageip. 9 (Den san zi
den sumbuŋâ. Narâk zi topŋâ nâŋgâbigât san.) Hâmbâ silebân nalem sot zuu
uuŋâ, zorâŋ dap op a ziŋ Anutu mâte okŋaŋgâwe, zeŋgât umziŋ salekkobap?
10 Zo sâkkârâk den kâtik. Nalem sot toogât sot sâk saŋgon zorat den zeip, zo
yatâ. Zo zinziŋ kâtik mân sâsâŋâ. Bonŋâ muyagei zo birâbirâŋ.

Kristo zâk tirik namâ nep bonŋâ tuugip.

11 Kristoŋâ ko kut ŋâi ŋâi bonŋâ muyagibap sâsâŋâ. Zorat zâkŋâ tirik namâ
galem a patâ muyageip. Oi hâmbâ silep tobat ŋâi, bonŋâ, betŋâ mân tuutuuŋ,
hânân mân ziap, zoren bageip. 12 Zâk noniŋ makau zeŋgât gilâm sot buŋâ.
Zikŋâ gilâmŋâ hâlâlu namin sâp kânok bagei gilâmŋandâ sâŋgâniŋ meip.
Sâŋgâniŋ meipkât zâkkât siŋgi urâwengât zâkkât siŋgi op zâimânat. 13 Noniŋ
makau zeŋgât gilâm, zorâŋ a sâkziŋ salekkubapkât aam sâkziŋan pane
hâlâlu minziŋgi Kembu mâte okŋaŋgâmarâwe. Makau kârâbân sem simbup
oip, zorat kâuŋâ zorâŋ sâkziŋan saŋgori Kembu mâte okŋaŋgâmarâwe.
14 Kaapumŋâ ândeipŋâ ândiap sot ândibap, zâk Kristo mam okŋaŋgi zâkŋâ
um sâkŋâ salek op Anutugât siŋgi sâm ândiândiŋâ biri gilâmŋâ geip. Oi
Kristoŋâ gilâmŋandâ umniŋ saŋgorip. Nen orot mâmeniŋ gukupitŋandâ
tuugindâ umniŋ sumunkoip, zo Kristoŋâ saŋgori salekkoip. Gilâmŋâ umniŋ
saŋgori Anutu, ândiândi mariŋâ, zâkkât kore mâman a ambân urâwen.

Kristogât gilâmŋandâ kut ŋâi ŋâi sâŋgân meip.

15 Zorat Kristo zâk târotâro uŋakŋaŋgât nakŋâ oip. Târotâro sâŋgiŋan
ândim tosa muyagiwe, zo buŋ upapkât moip. Oi zorat zâkkât siŋgi a zen
bet sâwât, ândiândi kâtik zeŋgât siŋgi sâip, zo âlip mimbi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Bet sâwâtkât mâtâp itâ ziap. Mariŋandâ moi ko galem upme.
17 Wâgân ândei bet sâwât den sâsâŋ zo yen zimbap. Moi ko den zorat
bonŋâ muyagibap. 18 Zorat târotâro sâŋgiŋâ zo gilâm buŋ mân muyageip.
19 Mose zâk den kâtigân den top top minduminduyân a dâzâŋgom
naŋgâm makau sot noniŋ gilâm too sot mâpotŋâ râma sâmotŋandâ zoren
saam zorâŋâ gilâmân kwândeŋâ Kembugât ekap sot a ambân aksik patâ
kwititapkoip. 20 Zâkŋâ itâ dâzâŋgoip, “Anutuŋâ târotâroŋâ sâm kâtigem
ziŋgip, zorat gilâm zi.” 21 Yatigâk hâmbâ silep sot âmaŋ mot gilâmŋâ
kwititapkoi saŋgonziŋgip. 22 Zorat den kâtikŋan sâsâŋaŋgât kut ŋâi ŋâi
âksik saŋgon naŋgânaŋgâŋ sot gilâm buŋ, zorâŋ tosa guligulipkuŋ mân
ziap.

Kristo zâk sâŋgânniŋ mei dâp oip.

23 Sumbemân kut ŋâi ŋâi bonŋâ ziap. Oi zorat dâp hânân gilâm
yenŋandâ kut ŋâi ŋâi saŋgonbapkât sâsâŋâ. Uren bonŋâ ko Yesu zikŋâ
sâŋgânŋâ patâ saŋgonbapkât mâtâpŋâ muyageip. 24 Zorat opŋâ Kristo
zâk tirik namâ hânân, betŋâ tuutuuŋ, u bonŋâ zorat dâp, zoren mân
bageip. Zâk u sumbemân tirik namâ bonŋâ, zoren bageip. Oi zoren Anutu
mâteŋan ândim niiŋaŋgât op nep tuumap.
25 Tirik namâ galem a zen kendon dâp noniŋ makau kom gilâm
mem zâime. Kristo zâk zo yatâ mân oip. Zâkŋâ sâp kânok um sâkŋâ zo
Kembugât siŋgi sâm zâi pâip. 26 Kristo zâk tirik namâ galem a nâmbutŋâ
zo yatâ opmâip sâi hân muyageibân gâbâ sâknam nâŋgâm gâbap. Zâk
yatâ mân opŋâ narâk murukŋan zi suupniŋ mem tosaniŋ gulipkubapkât
muyageip. 27 Aŋâ kânok munatkât sâm niŋgip. Oi zorat kwâkŋan dinniŋâ
sâm kwâkâbapkât sâsâŋâ. 28 Oi Kristo zâk yatik a doŋbep neŋgât tosaŋâ
kwâkŋan zari sâp kânok moipŋâ dum ga bâliŋâ saŋgonbap, zo buŋâ. Zâk
gâbapkât um bâbâlaŋ op mambât ândimen, nen miniŋgâbapkât gâbap.

Mosegât den kâtik zo bonŋaŋgât dâpŋâ.

10 1 Den kâtik Moseŋâ sâm muyageip, zo bonŋâ bet muyagibap,
zorat mân sâip. Buŋâ. Zorat dâp hânân muyageip, zorat op sâip.
Zo bonŋâ buŋâ. Zorat op ko tirik namâ galem a, zen den kâtik zo lum
kendonŋâ kendonŋâ Kembugât siŋgi nalem om ka om gane ma Anutu mâte
okŋaŋgâme. Zen âlip mân um hâlâlu minziŋgâmap. 2 Yatâ oi sâi Kembugât
siŋgi kut ŋâi ŋâi uuŋâ, zo buŋ opap. Zoren Anutu mâte okŋaŋgâme, zeŋgât
tosa buŋ oi sâi tosaziŋaŋgât nâŋgâ kwâkâ dum mân upe. 3 Kembugât siŋgi
uuŋâ, zo kendonŋâ kendonŋâ muyagei tosaziŋaŋgât nâŋgâme. 4 Noniŋ
makau gilâmŋâ, zorâŋ dap op tosaziŋ gulipkubap? Zo buŋâ.
5 Zorat Kristoŋâ hânân gibam Ibâgâren den itâ sâip,
“Kut ŋâi ŋâi gâgât siŋgi ume, zorat mân otgimap. Sâk ko muyagem nigat.
6 A ziŋ umziŋ mân kubikaŋgâm zuu kâmbâk, zo kâmbukŋâ uuŋâ sot

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâliŋaŋgât tosa buŋ upapkât kut ŋâi utnetâ gâ zorat nâŋgâna mân dâp
uap. 7 Zo nâŋgâm itâ sâwan, ‘O Anutu, sâtkâ lubam gewan. Kembugât
ekabân nâgât den kulemguwe, zorat dâp muyagenibap.’”
8 Den itâ sâip, zo ziap, “Kembu, gâgât siŋgi nalem uuŋâ sot zuu
kâmbâk bâliŋaŋgât tosa buŋ upapkât pâpan, zorat mân otgimap. Zorat
âkongimap.” 9 Oi den ŋâi itâ târokwap sâip. “O Anutu, gâgât den lubam
gewan.” Yatâ sâmŋâ kut ŋâi sâŋgiŋâ kâbakŋem uŋakŋâ ŋâi kwânâŋgip.
10 Zorat Anutugât dengât opŋâ Yesu Kristo sâkŋandâ suupniŋ mei um
salek urâwen. Zo sâp kânok oip, zorat zinziŋ kâtikŋâ ziap.

Yesu zâk neŋgât suup meip.

11 Tirik namâ galem a, zen sirâmŋâ sirâmŋâ nepziŋ tuum Kembugât
siŋgi nalem om ka om op ândime. Oi zo tosa âlip mân gulipkumap.
12 Kristoŋâ bâliŋaŋgât suup sâp kânok mei âki u Anutugât âsan bongen
zarip, ândiap. 13 Oi zâk zoren kâsarâpŋâ kiŋaŋgât kombâŋ upigât
mambât ândiap. 14 Um hâlâlu orotŋaŋgât mâtâp ândimen, neŋgât umniŋ
sâp kânok memŋâ kubikkubikniŋaŋgât nep tuum naŋgip. 15 Oi Tirik
Kaapumŋâ den sapsum niŋgâmap. Den itâ sâi ziap,
16 “Kembuŋâ den sap, zo itâ, ‘Nâ dinnâ kâtikŋâ umziŋan pa geibap. Oi
umziŋan kulemgua zimbap.’”
17 Oi den ŋâi itâ târokwâip,
“Nâ tosaziŋ birâbat. Bâliŋâziŋaŋgât dum mân nâŋgâbat.”
18 Tosaniŋ buŋ oi zorat Kembugât siŋgi noniŋ makau kom uuŋâ zo buŋ upap.

Sarâŋâ buŋ Anutu mâte okŋaŋgânat.

19 Bukurâp, Yesu zâk gilâmŋandâ mâtâp mem niŋgipkât nen hâlâlu namin
zâinam umniŋ bâbâlaŋ uap. Yesugât op tirik namâ umŋâ ŋâi, hâlâlu kâtik
sâme, zoren âlip baginat. 20 Yesu zâk zorat mâtâp uŋak, zo muyageniŋgip. Zâk
zikŋak ândiândiŋ uŋakŋâ muyagem niŋgip. Zâk sâŋgum kom mânâmânâŋgât
zo walâm umŋâ ŋâi, zorat hâlâlu kâtik sâme, zoren bageip. 21 Zâkŋâ
Anutugât tirik namâ bonŋâ zorat galem a ândiap. 22 Zorat nen nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm um hâlâlu sot um bâbâlaŋ op mâte okŋaŋgânat. Zo
umniŋâ tosaŋâ sumunkoip, zo gilâmŋandâ saŋgori salekkoi sâkniŋâ too
salekŋâ saŋgori mâte okŋaŋgânat. 23 Oi sâi kâtikkâtigiŋandâ kut ŋâi siŋgi
kwatniŋgipkât siŋgi den zorik mem ândim kâtiginat. 24 Oi galem oraŋgâm
buku orot nep sot nep âlipkât esapagom kin nep tuunat. 25 Oi a nâmbutŋâ siŋgi
âlipkât minduminduyân mân game, nen yatâ mân op zâimânat. Narâk patâ
mâte otniŋgap. Zo yatâ nâŋgâm kâtigemŋâ tânagom kinat.

Bâliŋaŋgât nâŋgâm bâbâlaŋ orot, zorat den.

26 Nen den bonŋandâ umniŋan âsagei bâliŋâ bâbâlaŋâk oindâ zorat
nâiŋâ suup mei gulipkubap? Buŋâ. Yatâ mân ziap. 27 Zo ko zo yatâ oindâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâi ko hâuŋâ yâmbâtŋâ sot kârâp patâ zorâŋ mambâtniŋgâm zembap.
Kârâp zorâŋâ Kembugât siŋgi a kâsarâpziŋ zo ziŋgesibap. 28 A ŋâiŋâ
Mosegât gurumin den zo nâŋgâm kumbap, zo ko a zagât mo karâmbut,
ziŋâ tosaŋâ sâm muyagine a ambân ziŋâ a zo tosaŋaŋgât kune mumbap.
Zo yatâ upme. Mân birâbigât sâsâŋ. 29 Oi a ŋâi, zâk Anutugât nanŋâ mem
ge kwâkwat okŋaŋgâbap, zâk hâuŋâ mimbap. Târotâro uŋakŋaŋgât gilâm
zorat nâŋgi yenŋâ opmap, zâk hâuŋâ patâ mimbap. Oi ŋâi zâk buku orot
mariŋâ, Kembugât Kaapum sâm bâliŋ kwâpap, zâk hâuŋâ walâwalâŋ
mimbap sâmen.

30 Anutugât topŋâ nâŋgâmen. Zâkŋâ den mâtâp ŋâi itâ sâi ziap,
"Tosagât hâuŋâ ziŋgâziŋgâŋ, zo nâgât nep. Hâuŋâ mâkâmâkâŋ, zo
nâŋâ upat."
Oi Kembugât den ŋâi itâ ziap,
"Kembu nâ arâpnaŋgât den sâm kwâkâbat."
31 Zorat itâ nâŋgânâ, "Anutu ândiândiŋ, zâkkât bikŋan âiâiŋ, zo
yâmbâtŋâ."

Siŋgi âlip mem birâ mân utnat.

32 Zen mârum kut ŋâi opmarâwe, zo nâŋgâbi. Narâk zoren siŋgi
âlip gâi umziŋâ haŋsâi sâknam kwâkŋan ândim sâknam nep tuum
kâtigiwe. 33 Narâk ŋâin nâmbutŋâ zen a mâteziŋan diiziŋgâm mem
ŋâi ŋâi otziŋgâm sâknam ziŋgâm sâm bâliŋ kwatziŋgâwe. Oi zeŋgâren
gâbâ nâmbutŋâ zen bukurâpziŋâ yatâ otziŋgâne sâknam ârândâŋ
nâŋgâwe. 34 Zen bukurâpziŋâ tâk namin zâine zeŋgât op umbâlâ urâwe.
Oi kât sikum betziŋan mine sikum bonŋâ zinziŋâ kâtik zo neŋgât siŋgi
sumbemân pâi ziap sâm, nâŋgâne âlip oip.

35 Oi um bâbâlaŋ op kâtigem ândim zâkkâren sâŋgân patâ mimbi.
36 Zorat zen kâtigem Anutugât den lum ândim, Anutu zâk kut ŋâi siŋgi
kwatziŋgip, zorat bonŋâ mimbi. 37 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,
"Zorat narâkŋâ pâŋkânok ziap. zo âki gâbapkât sâsâŋâ, zo mân tap
nâŋgâm kek gâbap."
38 Oi den ŋâi itâ ziap,
"A âlipnandâ nâŋgâm pâlâtâŋgât op ândiândi mimbi. Ka a zen loribi
oi ko zeŋgât nâŋga mân dâp upap."
39 Nen ko lorem tâmbetagoagoŋan âiâiŋ, zorat siŋgi buŋâ. Nen nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgindâ um dâpniŋ hâlâlu zimbap, zorat siŋgi.

Nâŋgâm pâlâtâŋgât den.

11 1 Kut ŋâi siŋgi kwatniŋgip, zorat nâŋgâm um bâbâlaŋ op mambât
ândiândiŋ, zorâŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ uap. Kut ŋâi ŋâi mân igikŋâ
umŋâ aŋgân kârâm mem ândiândiŋ, zorâŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ uap.
2 Kembugât siŋgi a sâŋgiŋâ, zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋoot ândine Anutuŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ziŋgiri âlip oip. 3 Hân sumbem zo Anutugât sâtkât muyageip. Zo nâŋgâm
pâlâtâŋ sot ândim nâŋgâm kwâtâtimen. Kut ŋâi ŋâi igikŋâ, zo mân
igikŋan gâbâ muyageip.

Abe sot Enoko sot Noa, zeŋgât den.

4 Abeŋâ Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândim Anutugât siŋgi
râma kom oi sei Anutuŋâ egi âlip oip. Âtâŋâ Kain ko nalem Kembugât
siŋgi om pâi Anutuŋâ birip. Abe zâk nâŋgâm pâlâtâŋŋaŋgât Anutuŋâ
egi a âlipŋâ oi nalem zâkkât siŋgi oip, zo mem Abegât a târârakŋâ sâip.
Abe zâk nâŋgâm pâlâtâŋŋoot ândeipkât nâŋga mumuŋandâ mâtâp âlipŋâ
tirâpnâŋgoi ziap.
5 Henok zâk Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeip. Zorat
mumuŋan mân âibapkât Anutuŋâ gwâlâ mem zari a ziŋ kâruwe. Oi
mân mem zarip, narâk zoren Anutuŋâ Henokât topŋâ itâ sâm muyageip,
“Henok eksa âlip uap.” 6 Mân nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeindâ
Anutuŋâ niŋgiri âlip orot, zo mân taap. Ŋâi zâk Anutu mâte okŋaŋgâbap,
zâk kândom itâ nâŋgâbap, “Anutu ândiap. Oi Anutu mâte okŋaŋgâm
konsâm ândibi, zen bonŋâ muyagem ziŋgâbap.”
7 Noa zâk Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeipkât kut ŋâi
bet âsagibap, zorat Anutuŋâ den kânŋan dukuip. Dukui Noaŋâ hurat
kwâkŋaŋgâm zikŋâ sot ambâ murarâpŋâ gwâlâ ândibigât waŋgâ tuugip.
Yatâ oi a nâmbutŋâ, bâliŋ mame a zeŋgât topziŋ muyageip. Oi Kembu
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeipkât tosa buŋ orot, zorat bonŋâ meip.

Abaram.

8 Abaram zâk Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeipkât hânŋâ
birâm ŋâi galem upapkât diŋâ muyagei lugip. Oi hân zorat mo zorat
sâip, zo mân nâŋgâm sât lulu op lum arip. 9 Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândeipkât hân siŋgi kwâkŋaŋgip, zoren âimŋâ kwande
ândeip. Zoren ândim hâmbâ silebân tâtat mâme oip. Hân zo Isaka sot
Yakobo, zekât ârândâŋ siŋgi kwatzikip. Oi zet zo yatik urâwet.
10 Abaram zâk kamân ŋâi zinziŋ kâtikŋâ Anutuŋâ muyageip, zorat
nâŋgânâŋgâyâk ândeip. 11 Sera, zâk zo yatik Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândimŋâ ambân sombâ ândim imbaŋâ muyagem kâmboŋâ
oip. Kiungât siŋgi kwâkŋaŋgip, zâkkât diŋaŋgât nâŋgi bon oip. 12 Zorat a
sombâ op imbaŋâ buŋ oi zâkkâren gâbâ kiun doŋbep muyagiwe. Kiurâp
zo sumbemân sâŋgelak tap arie, teŋgâziŋ zorat dâp oip. Oi saru sâtŋan
sak ziap, zo aŋâ mân sâlâsâlâpkuŋ, zorat dâp muyagiwe.
13 A zo, ziŋâ Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândim mom naŋgâwe.
Kut ŋâi ŋâi siŋgi kwatziŋgip, zorat bonŋâ mân memŋâ âkŋan ândi zei ekŋâ
mâpâsem ândiwe. Yatâ opŋâ topziŋâ itâ nâŋgâwe, “Nen hânân yen kwande
ândien.” 14 Den yatâ sâm hân kâuk ŋâi muyaginam nâŋgâm ândiwe. 15 Oi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ziiŋâ mirâ kamân kândâtkuwe, zorat nâŋgâ kwâkâ mân urâwe. Zorat otziŋgi
sâi âburinâ sâm âlip âburibe. 16 Zen mirâ kamân ŋâigât âkŋâle urâwe. Mirâ
kamân âlipŋâ ŋâi sumbemân ziap, zorat âkŋâliwe. Yatâ urâwe, zorat op
Anutuŋâ, zâk zeŋgât Anutu, zâkkât yatâ sâindâ nâŋgi mân bâliŋ opmap.
Wangât Anutu, zâk zikŋak kamân patâ ŋâi muyagem zeŋgât siŋgi sâip, zorat.

Isaka sot Yakobo.

17 Abaram zâk Anutuŋâ mâsiki nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm
ândeipkât nanŋâ Isaka Kembugât siŋgi sâm kumbam oip. Abaram zâk
siŋgi den memŋâ nan kânok zo buŋ upapkât Anutugât sâtŋâ lugip.
18 Anutuŋâ mârum Abaram itâ sâm dukuip, “Isakagâren gâbâ kiurâpkâ
âsagem laŋ kârâm ândibi.” 19 Abaramŋâ itâ sâm nanŋâ kumbam oip,
“Anutu zâk a mumuŋan gâbâ mâŋgiziŋgâbapkât imbaŋâ zemŋâŋgap.”
Yatâ sâipkât nanŋâ mumuŋan gâbâ yatâ mâburem pindip.
20 Isaka zâk Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândimŋâ imbaŋâ
mem Yakobo sot Esau mâsop minzikâm kut ŋâi bet muyagibap, zorat
den kânŋan dâzâkoip. 21 Yakobo zâk yatik Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândeipkât mumbam op Yosepe nanzatŋâ mâsop minzikip.
Zâk tânŋâ gâsum pindiŋsâm tap Anutu mâpâsemŋâ mâsop minzikip.
22 Yosepe zâk Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeipkât
mumbapkât narâkŋâ mâte oi Isirae a zen bet Aigita hân birâm âibi, zorat
nâŋgâmŋâ siŋitŋâ mem âibigât den kânŋan dâzâŋgoip.

Mose sot Yosua.

23 Mose muyagei ibâ mamŋâ zet Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm
ândiwetkât egitâ âlip oi a kutâgât den zorat mân keŋgât op kâin
karâmbut katep tik pâitâ zeip.
24 Mose zâk lâmbatŋâ Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeipkât
a kutâ Parao bâratŋaŋgât nanŋaŋgâren siŋgi sânat sâne kwâkâziŋgip.
25 Zâk Anutugât a ambân gakârâp zen sot umbâlâ sot sâknam
nâŋgâbapkât sâlâpagoip. Zâk Aigitâ a osetziŋan ândim narâk pâŋkânok
um sâkkât âkŋâle bâliŋâ zo lum sâtâre upapkât nâŋgi mân dâp oip. 26 Oi
Aigitâ hânân gâbâ kât sikum zorat nâŋgi giginŋ oip. Oi Kembuŋâ a bâliŋan
gâbâ mâkâniŋgâbapkât sâsâŋ, zâk yatik sâknam nâŋgâm ândibapkât
nâŋgi bon oip. Zo gâtâm sâŋgân mimbapkât yatâ nâŋgâm oip.
27 Zâk Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeipkât a kutâ kukŋâ
zorat keŋgât mân op Aigita hân birip. Oi Anutu mân igikŋâ, zo senŋâ
ekŋâ yatâ zâkkâren pâlâtâŋ oip. 28 Mose zâk Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândeipkât sâi sumbem a kâwaliŋoot zâk mân zâŋgobapkât
Pasowa kendonân râma kom gaam gilâmŋandâ mirâ hâŋgiyân
saŋgorâwe. Sumbem a kâwaliŋoot zorâŋ murarâpziŋ, kândom kâtep, zo
tâmbetzâŋgobam ga ekŋâ walâziŋgip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Oi Isirae a zen Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiwegât
saru kuriŋan mâtâp âsagei lâŋ âiwe. Aigitâ a ziŋ yatâ utnâ sâne saruŋâ
gwâkâziŋgip.
30 Isirae a zen Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiwegât Yeriko
kamânân paŋ patâ kirip, zo haamgum âinetâ sirâm nâmburân zagât
âki amuŋ gei giligâlaksâip. 31 Mâtâp ambân Rahaba, zâk Kembugâren
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeipkât Isirae a hân ek mânâŋgârâwet,
zet buku otzikip. Yatâ oipkât den kwâkâ a zen sot mân kuwe.

Kembugât a nâmbutŋâ, zeŋgât den.

32 Den kârep mân târokwap sâbat. Gideoŋ, Barak, Simsoŋ, Yepita,
Dawidi sot Samue sot Propete a nâmbutŋâ zeŋgât den sâm arindâ sâi
kârep opap. 33 Zen aksik Kembu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândiwegât
a kâmut patâ mem ge kwatziŋgâwe. Kubikkubik nep tuum biraŋâwe.
Kut ŋâi ŋâi siŋgi kwatziŋgip, zorat bonŋâ miwe. Zuu kâtik Laioŋ
lâuziŋ dooŋguwe. 34 Kârâp kâligen zâmbane Anutuŋâ mem sândukŋan
kwatziŋgip. Aŋâ sâuŋâ kârâziŋgânâ sâne kâtigem ândiwe. Lolot ândiweŋâ
imbaŋâ mem ândiwe. Kâmbamân a kâwaliziŋoot ândiwe. Hân torengen
kâsaziŋ zâŋgom moliziŋgâm ândiwe. 35 Ambân nâmbut zeŋgât narâpziŋâ
mumuŋan gâbâ zaatne galem otziŋgâwe. A nâmbutŋâ a ziŋ sâknam
kwatziŋgâm mem ŋâi ŋâi otziŋgâwe. Oi siŋgi âlip birâne mân zâŋgonat
sâne ândiândi kâtikŋan zaatpigât nâŋgâm den zo birâwe.
36 A nâmbutŋâ a ziŋ den bâliŋ top top sâm dâzâŋgom lapitziŋgâwe.
Oi nâmbutŋâ kin bitziŋ saam tâk namin zâmbarâwe. 37 Nâmbutŋâ kâtŋâ
zâŋgowe. Nâmbutŋâ nak gaaŋâ gaaziŋgâwe. Nâmbutŋâ kâmbamŋâ
zâŋgom gânduziŋ mânâŋgârâwe. Nâmbutŋâ kanpitâ ândim noniŋ râma
sâkŋâ akum ândiwe. Mandu yatâ op sâknam kwâkŋan ândiwe. 38 Hân
a nâmbutŋâ ândiwe, zeŋgât dâp mân ândiwe. Zen a âlipŋâ. Zen mirâ
kamân kâtikŋan sot barâ kâtikŋan ândiwe. Kât kiyân sot hân mâtâpŋan
ândiwe.
39 Zo zen aksik Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwegât Anutuŋâ
ziŋgiri âlip oip. Oi kut ŋâi siŋgi kwatziŋgip, zorat bonŋâ mân muyagiwe.
40 Topŋâ itâgât. Anutu zâk neŋgâren kut ŋâi zâizâiŋ pâmbapkât nâŋgi
zeip. Zorat nen buŋan ândiândi âlip ândibigât mân nâŋgâziŋgip.

Yesu zâk kândom otniŋgipkât zâk wâratkum kâtiginat.

12 1 A sâŋgiŋâ kâmut patâ yatâ zorâŋ haamnâŋgom niŋgit tegât kut ŋâi
yâmbât sot bâliŋaŋgât tâkŋâ kâpinâŋgomap, zo mânâŋgât birânat. Oi
mâtâp tirâpnâŋgowe, zorik âkonŋâ buŋ sârârâk kârâm âim kikerân takânat.
2 Oi Yesu, nâŋgâm pâlâtâŋgât mariŋâ sot bon muyamuyage, zâkkâren sen
kwap ândinat. Zâk sâtâre muyagibapkât sâsâŋâ, zorat nâŋgâm poru nagân
sâknam nâŋgâm moip. Oi zorat aŋun kwâkŋan zari nâŋgi yenŋâ oip. Yatâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

opŋâ Anutu, imbaŋâ mariŋâ, zâkkât âsan bongen zarip, ândiap. 3 Bâliŋ mâme
zen kâsa okŋaŋgâm mem ŋâi ŋâi okŋaŋgâne nâŋgâm tâtâlim kâtigeip. Zen ko
umziŋ loribegât zâkkât nâŋgâmŋâ âkonŋâ buŋ kâtigibi.

Anutuŋâ kubikniŋgâmap, zorat den.

4 Zen bâliŋandâ lotŋan kwatziŋgâbâ sâi kâtigem um sâkziŋ
kubikaŋgâm kinkin, zo yatâ op ândiwe. Ka bâliŋandâ kâtigem
tâmbetzâŋgobat sâi ko dap upi?
5 Anutuŋâ narâpŋâ zâŋgonsâm itâ sâip. Den zo nelâmzâŋguap? Den zo
itâ sâip,
"Nannâ, Kembuŋâ kubikgigi nâŋgâna mân giginâ upap. Kubikgigi
umgâ mân loribap. 6 Anutu zâk a umŋâ gâsuziŋgâm zeŋgât
narâpnâ sâmap, zen zâŋgom kubikziŋgâmap."
7 Zorat op ko Kembuŋâ kubikziŋgâbam sâi mân keŋgât upi. Anutu zâk
ziŋgiri nan bârarâp utne yatâ otziŋgâmap. Zeŋgâren ibârâpziŋandâ yatik
narâpziŋ kubikziŋgâme. 8 Anutuŋâ zen kubikziŋgâmap. Mân kubikziŋgi sâi
ko laŋân gâbâ âsagiwe sâbem. 9 Oi ŋâi sâbâ. Hânân ibârâpniŋ zen nâŋgom
kubikniŋgâne dinziŋâ lum hurat kwatziŋgâmen. Oi sumbem mariŋâ, um
dâpniŋaŋgât Ibâ, zâk yatik hurat kwâkŋaŋgâm ândeindâ dâp upap. Yatâ
op ândim, ândim kwâtâtinat. 10 Hânân ibârâpniŋ ziŋ narâk pâŋkânok
âkŋâleziŋâ dâp nâŋgom kubikniŋgâme. Sumbem Ibâniŋandâ ko âlip op
ândinatkât kubikniŋgâmap. Zikŋâ hâlâlu ândiândiyân târokwatnatkât
opmap. 11 Kubikkubik muyagibap dâp, zo nâŋgindâ umâlip mân oi sâknam
nâŋgâmen. Oi bet ko kubikkubigân ândim kâtigimen, neŋgâren bonŋâ
muyagemap. Kubikkubikkât bonŋâ zo târârak ândiândiŋ sot um lumbeŋâ.

Kâwali muyagem tânagobi.

12 Zorat zen bitziŋâ lolot sot pabutziŋ bâliŋâ zo kubikŋâ kâtigibi. 13 Oi kinziŋ
lâŋbigât mâtâp zo kubikŋâ zeŋgâren pabutziŋ bâliŋâ zo âlip oi lâŋ âlip upi.
14 Zen a aksik patâ zen sot lumbe ândiândiŋaŋgât nep tuubi. Oi um
hâlâlu op ândibigât kâtigibi. Um sumun sot ândim Kembu igikŋâ, zo mân
ziap. 15 Zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ Anutugât tânzâŋgozâŋgoŋ, zo walâbapkât
galem oraŋgâm ândibi. Oi osetziŋan um kâlak dengât kârâpŋandâ
ziŋgesebapkât galem oraŋgâm ândibi. 16 Oi zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ Esaugât
mâtâbân lâŋ lâŋ ândiândiŋ sot a hurat mân kwâkwat mân upap. Esau
zâk nalem kânok zorarâk op kândom âsaâsagiŋaŋgât bet sâwât zo birip.
17 Zen zâkkât nâŋgâme. Zâk bet mâsop mimbâ sâi aŋgân kârip. Kut ŋâi
oip, zorat isem umbâlâ op um melâŋmelâŋŋaŋgât mâtâp mân muyageip.

Nen Sinai bakŋâ buŋâ, Sioŋ bakŋâ mâte urâwen.

18 Narâk ziren zen bakŋâ ŋâi gâsum mâsâsuatme. Kârâpŋoot, zoren
mân âiwe. Oi ŋâtâtikŋâ, sasa sot pibâ zorat umŋan mân bagiwe. 19 Oi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lâmun diŋâ patâ sot den kwamit patâ zo mân nâŋgâwe. Mârum ko
sâkurâpziŋâ mirâ kamân kâtikŋan ândim den zo hiriŋsâbapkât ninâu
sâwe. 20 Den itâ muyageip, zorat nâŋgâne imbaŋâ oip, “A mo zuu ŋâiŋâ
bakŋâ zo lâŋi kâtŋâ kune mumbap.” 21 Kut ŋâi zo sânâm kwâtkwâtŋoot
muyagei Moseŋâ sâip, “Nâ keŋgât op sânâmnâ sâmbuap.”
22 Mârum yatâ âsageip. Narâk zi ko zen bakŋâ yatâ zoren buŋâ. Zen Sioŋ
bakŋâ, Anutu ândiândiŋ, zâkkât kamân patin sumbemân, Yerusalem kamân
uŋakŋan ga giwe. Oi sumbem a doŋbep, a mân sâlâpzâŋgozâŋgoŋ sot sâtâre
mindumindu patâ. 23 Anutugât narâpŋâ kutziŋ sumbemân kulemgoi ziap,
zen mâte otziŋgâwe. Oi a aksik patâ neŋgât den sâm kwâkâkwâkâŋ a patâ,
Anutu sot a hâlâlu minziŋgip, zeŋgât um dâpziŋâ, zeŋgâren târokwarâwe.
24 Oi Yesu târotâro uŋakŋaŋgât nakŋâ, zâkkâren gamŋâ gilâm saŋgonsaŋgon
mâte urâwen. Gilâm zorâŋ Abegât gilâmŋâ tosa sâm muyageip, zo yatâ buŋâ.
Yesugât gilâm zorâŋâ saŋgoniŋgâbapkât geip.

Anutuŋâ hân sot sumbem mâŋgizikâbap.

25 Zen den dâzâŋgobap, zo zâk kândâtkubegât galem oraŋgâm ândibi.
Mârumŋan hânân ge Sinai bâkŋan gâbâ sâkurâpziŋâ den dâzâŋgoi birâne
hâuŋâ muyageziŋgip. Zi sumbemân ândim den dâtnâŋgomap, zâk kândâtkom
dap yatâ hâuŋâ buŋ ândinat? 26 Anutuŋâ Sinai bâkŋan den sâi diŋandâ hân
mâŋgeip. Oi zi ko du âsagibapkât sâm kâtigeip. Anutuŋâ itâ sâip,

“Nâ narâk ŋâin dum hân mâŋgimŋâ sumbem ârândâŋ mâŋgibat.”

27 Dum mâŋgibat sâip, zo ko kut ŋâi ŋâi muyageip, zo mâŋgei buŋ
upapkât nâŋgâm sâip. Buŋ oi zinziŋ kâtik zo muyagem yen zimbi.
28 Nen Anutugât um topŋan ândinatkât siŋgi kwatniŋgip, zo zinziŋ
kâtikŋâ. Zo minat, zorat Anutu sâtâre okŋaŋgânat. Oi pindiŋsâm hurat
kwâkŋaŋgâm keŋgât op mâpâsinat. 29 Wangât, Anutuniŋâ, zâk kârâp patâ
yatâ, zorat op ko. Kârâpŋâ kut ŋâi ŋâi bâliŋâ sem naŋgâbap, zorat san.

Um den.

13 1 Buku oraŋgâm ândime, zo zen mân birâne gibap. 2 A hân ŋâin
gâbâ gane ziŋgit mân nâŋgânâŋgâ mân upi. Mârumŋan a ganetâ
buku otziŋgânâ sâm topziŋ mân nâŋgâm sumbem a buku otziŋgâwe.
3 Bukurâpziŋ tâk namin zâmbarâwe, zeŋgât nâŋgâm, nâŋgâne ârândâŋ
ândien yatâ upap. Oi zen sâk sot ândiegât bukurâpziŋ a ziŋ zâŋgone
sâknam kwâkŋan ândime, zeŋgât nâŋgâm ândibi.
4 Ap ambin ândiândiŋ, zorat nâŋgâne bon oi mân mem bâliŋ kwapi. Oi
itâ nâŋgâm ândibi. Laŋ ândim târotâro mânâŋgât ândime, zen Anutuŋâ
hâuŋâ ziŋgâbap.
5 Umziŋandâ kât sikumgât âkŋâle mân upap. Oi kut ŋâi ŋâi tatgigap,
zorat mân sâm mem ândiban. Kembu zâk itâ sâip, “Nâ mân birâgibat. Oi
gek mân nâŋgânâŋgâ mân upat.” 6 Zorat nen um bâbâlaŋâk itâ sânat,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Kembu zâk betnan memap. Zorat a ziŋ kâsa otnim yatâ mo yatâ otninâ sâne mân keŋgât upat."

Siŋgi âlip kwâkâm niŋgâwe, zo mem ândim Yesu molinat.

7 A sâtŋâ gakâziŋ Anutugât den dâzâŋgom ândiwe, zeŋgât nâŋgâm
ândibi. Zen mâtâp âlip lâŋ ândim muwe. Mâtâp zorik ekŋâ moliziŋgâm
Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândinat.
8 Yesu Kristo, zâk ândeipŋâ ândiap, zo yatik ândim zâimâmbap, kâtikŋâ.
9 A ziŋ den uŋakŋâ top top dâzâŋgone zorâŋâ umziŋ mân gulipkubap.
Umziŋan Anutugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋandâ tângui kâtigem kiri âlip
upap. Kut ŋâi ŋâi niniŋandâ mân mem tâŋgubap. Aŋâ mâtâp zo lâŋgâwe,
zen bonŋâ mân muyagiwe. 10 Neŋgâren Kembugât siŋgi nalem pâpanŋâ taap.
Zo hâmbâ silep galem upme, ziŋ nimbigât mân sâsâŋâ. 11 Zen nâŋgâme. Zuu
kom gaamŋâ gilâmziŋ tirik namâ galem a patâŋâ bâliŋaŋgât tosagât namin
mem zari bonŋâ kamân kândâtŋan mem gei kârâbân ume. 12 Zo yatik Yesu
zâk gilâmŋandâ a um hâlâlu miniŋgâbapkât kamân kândâtŋan kune moip.
13 Zorat nen yatik kamân kândâtŋan zâkkâren giarindâ zâkkât op yatik
bâliŋ otniŋgâbi. 14 Itâ nâŋgâm utnat. "Kamân zinziŋ kâtikŋâ ziren mân taap.
Nen kamân kâtikŋan, zinziŋ kâtik zimbap, zorat nâŋgâm mambât ândien."
15 Zorat nen Yesu sot pâlâtâŋ opŋâ târotâroniŋaŋgât opŋâ Anutu mâpâseindâ
zorâŋ tâbaniŋ upap. Zâk hurat kwâkŋaŋgâm ândim lâuniŋandâ sâm sâtâre
okŋaŋgânat. Kutŋâ sâm bâbâlâŋ kwâkŋaŋgânat.

Ninâu sâm betniŋan mimbi.

16 Orot mâme âlipŋâ utnam gulip mân upi. Anutu zâk zorat nâŋgi
zâkkât siŋgi kut ŋâi ŋâi pame, zo yatâ utne bonŋâ upap.
17 A sâtŋâ gakârâpziŋ, zeŋgât sâtziŋ lubi. Zen um dâpziŋ galem upmeŋâ
nepziŋaŋgât topŋâ Anutu mâteŋan sâm muyagibi. Zorat nepziŋ umâlibân
tuune dâp upap. Umbâlâyân tuune zeŋgâren kut ŋâi âlipŋâ mân upap.
18 Zen neŋgât op ninâu sâm ândibi. Nen umniŋan tosa kârum ândimen.
Kut ŋâi ŋâi utnam oindâ târârâk upapkât otniŋgâmap. 19 Ninâuŋâ betnan
mine Kembuŋâ melâŋnigi zeŋgâren kek gâbatkât dâzâŋguan.
20 Lumbeŋaŋgât mariŋâ, Anutu, zâk râma galem a patâ Kembuniŋ
Yesu târotâro zinziŋ kâtik zorat gilâmgât mumuŋan gâbâ mâŋgei zarip.
21 Anutu zâk imbaŋâ sot kâwali ziŋgâmŋâ mem bâbâlaŋ kwatziŋgi diŋâ
lum nepŋâ tuum kwâtâtibi. Oi zikŋak nâŋgi dâp opmap, zo Yesu Kristogât
opŋâ zeŋgâren muyagibap. Zâkkâren sâm âlip kâtikŋâ zem zâimâmbap,
zo perâkŋak.
22 Bukurâp, den kârep ŋâi mân kulemgum ziŋgan. Oi zen den girem zo
nâŋgâne mân bâliŋâ upapkât sâm ziŋgan. 23 Oi nâ dâzâŋgua nâŋgânek.
Bukuniŋâ Timoteo, zâk tâk namin gâbâ olaŋâwe. Oi zâk kek gâbap oi ko
zâk sot gârat.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 A sâtŋâ gakârâpziŋ sot Kembugât siŋgi a ambân aksik nâŋgâziŋgan.
Italia hânân ândie, zen yatik nâŋgâziŋge.
25 Kembugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋâ aksik zeŋgâren zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ekap Yakobonâ kulemgoip.

Mâsimâsikâgât bonnâ.

1 1 Nâ Yakobo, Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekât kore anâ.
Kembugât a kâmut gakârâp sinsururun op âi ândie, zen sâm sâtâre
otzingâm ekap zi kulemguan.
2 Bukurâpnâ, zengâren mâsimâsikâ top top muyagei nângâne sâtârenoot
upap. 3 Zen itâ nângâbi. Zen mâsimâsikâyân ândine zengâren kâtigigin, zo
muyagibap. 4 Oi kâtigigin, zo zengâren bonnâ muyagem kâtigibap. Oi muyagei
zen umgât sikum Anutugât den mân kârum tosazin bun op hâlâlu ândibi.

Nângânângâ kârum Kembugâren ninâu sânat.

5 Zengâren gâbâ nâinâ nângânângâ kârum Anutugâren ninâu sâi pindâbap.
Anutu zâk a sâm bâlin den zo mân dâtnângom um bâbâlannangârâk
nângânângâ âlipnâ ningâmap. 6 Zorat a um zagât opnâ bunâ, Kembu nângâm
pâlâtân kwâknangâm ninâu sâbi. Ka a um zagât upap, zo pibâ gâi saru âbângum
âim gâmap, zo yatâ upap. 7-8 A yatâ zo Kembugâren ninâugât hâunâ mimbatkât
sâi mân pindâbap. Um zagât op gulip ândimap, yatâ zorân mân pindâbap.

Sikumzin zâizâin zorân bonnâ bunâ.

9 A zin a kanpitâ zâkkât nângâne giginâ opmap. Ka Anutunâ a zo a bonnâ
kwânângi sâtâre patâ upap. 10 Oi yatigâk a zin a sikumnoot zâkkât nângâne
zâizâin opmap. Ka Anutunâ a yatâ zo zâkkât sikumnoot zorat nângi giginâ
opmap. Pâlinpâlin neule bâlonâ kek âmbârângâm gemap, zo yatik a sot sikumnâ
kek bun opmap. 11 Mirâsin takâmnâ hibuk bâlonâ egi âkâm gem neulenâ bun
opmap. Zo yatik sikum a nepzinâ tânâmnan birâm neule yatâ op bun upi.
12 Nâi zâk mâsimâsikâyân kâtigibap, zâkkât nânga sâtârenoot uap. Zâk
kâtigem umnâ oi ândei Kembunâ sânganânâ pindi ândiândi kâtik ândibap.
Zo umzinâ zâkkâren kinzap, zengât singi sâip.

Mâsimâsikâgât den.

13 A nâi, zâk bâlinangât mâsimâsikâgât itâ mân sâbap, “Anutunâ
bâlinangât mâsikânigap.” Bâlinangât mâsimâsikâ, zo Anutugâren mân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ziap. Zâkŋâ a ŋâi bâliŋaŋgât mân mâsikâbap. 14 Mâsimâsikâ zo itâ
muyagemap. Ŋâi zâk zikŋak âkŋâleŋandâ diimap. 15 Oi âkŋâleŋâ kâmbo
kwap katep mimbap, kutŋâ bâliŋâ. Bâliŋandâ lâmbatŋâ sâk sot um
ârândâŋ mumuŋ op simgât siŋgi upabot.
16 Bukurâpnâ, um gulip upegât gasâziŋ kârâm ândibi. Bâliŋâ, zo
hânân gâbâ âsagemap. Âlipŋâ, zo sumbemân gâbâ âsagemap. 17 Kut
ŋâi ŋâi âlipŋâ top top, zo uren gâbâ âsakŋâ Ibâ kânok, zâkkâren gâbâ
gemap. Zâkkâren, kâin yatâ, kwâtepmâtep mân ziap. 18 Anutuŋâ nâŋgâm
sâlâpkuipkât den bonŋandâ nan bârarâp muyageniŋgip. Oi zâkkât arâp
zeŋgât teŋgâyân kândom op kinatkât yatâ otniŋgip.

Den nâŋgânâŋgâŋ zorâŋâ buŋâ, luluŋâ zorâŋ bonŋâ.

19 Bukurâpnâ, zen nâŋgânek. Aŋâ den nâŋgânatkât bâbâlaŋ utnat. Den
sâsâŋ sot kuk den sâsâŋ, zorat yâmbârinat. 20 A kuk orotŋâ, zo Anutugât
târârak mâtâp zo wâlap. 21 Zorat zen um sumun sot gâŋgoŋâ zo birâm
mulunân ândim siŋgi âlip den umziŋan pâip, zo buku op mem ândibi.
Zorâŋâ um dâpziŋ kubikpapkât imbaŋâ zemŋâŋgap.
22 Zen den kindapŋak mân nâŋgâbi. Buŋâ. Nâŋgâm lubi. Ŋâi zâk
kindapŋak nâŋgâbap zo ko umŋâ kâitkum simgât siŋgi upap. 23 Ŋâi zâk
den nâŋgâm mân lubap, zâk aŋâ si sâŋgânziŋ niniŋgurân ikme, zo yatâ
upap. 24 Zen si sâŋgânziŋ ekŋâ birâm âim tobatziŋ nelâmzâŋgomap.
25 Ŋâi zâk Kembugât gurumin den bonŋâ nâŋgâm lum kâtigem ândibapŋâ
bonŋâ ek âkŋâlem op ândibap.

Siŋgi âlibân ândiândigât den.

26 Ŋâi zâk siŋgi âlibân ândiman sâm lâu sâput mân galemgumap,
zo ko umŋâ kâitkumap. A yatâ zorâŋ siŋgi âlibân ândiândiŋ zo yenŋâ
upap. 27 Malâ mandu umbâlâ op ândine ziŋgit on galem otziŋgâbi. Oi
hânân bâliŋâ ziap, zo umziŋ sumunkombapkât kândâtkubi. Zen yatâ op
ândinetâ Anutuŋâ ziŋgiri âlip oi itâ sâbap, “Siŋgi âlip mem ândie.”

Sikumziŋoot sot kanpitâ zo dâbâk otziŋgâbi.

2 1 Bukurâp, zen âsakŋâ mariŋâ, Kembuniŋ Yesu Kristo, zâkkâren
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâmeŋâ a zâizâiŋ giginâ kut ŋâi
ŋâi hâtubâtu mân otziŋgâbi. 2 Nâ itâgât san. Yesugât a kâmut
minduminduziŋan a ŋâi, lomba a, kamân ŋâin gokŋâ zâk hâmbâ
neuleŋoot sâŋgân zâizâiŋ gâi a ŋâi, lomba a, kamân ŋâin gokŋâ hâmbâŋâ
alâkŋâ pam kândâtŋan gâbap. 3 Oi zen a hâmbâ neuleŋoot zo ekŋâ
itâ sâm dukubi, “Gâ zi ga. Tâtat âlipŋâ mâteyân zi ge tat.” Yatâ sâm a
kanpitâ itâ dukubi, “Gâ ândi kin mo kiaŋ ginŋan ge tat.” 4 Zen a zeŋgât
holiziŋâ mân nâŋgâm yatâ upme. Zen zo yatâ osetziŋan hâtubâtu
otziŋgâme. Yatâ op Kembugât mâtâp gulipkume.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Bukurâpnâ, den sa nâŋgânek. Anutuŋâ a dap yatâ zo gâsum
sâlâpzâŋgoip? Hânân a kanpitâ ândime, zen nâŋgâm pâlâtâŋân umgât
gom sambe opŋâ Anutu um topŋan ândibigât gâsum sâlâpzâŋgoip. Zo
a umziŋandâ zâkkâren kinmap, zeŋgât siŋgi sâip. 6 Oi zen ko a kanpitâ
sinziŋ ginŋandâ ziŋgitme. A ikâ ziŋ denân zâmbanme? A sikumziŋ patâ
zorâŋ kâsa otziŋgâm denân zâmbanme. 7 Oi a sikumziŋoot ziŋ Yesugât
kutsiŋgi âlip kwâkniŋan zarip, zo sâm bâliŋ kwapme.

Den ŋâi lum ŋâi birâbirâŋ, zo mân dâp uap.

8 Gikaŋgât opmat, yatik bukugaŋgât upan. Den kâtik kombâŋâ zo yatâ
Kembugât ekabân kulemgune ziap. Zo lune perâkŋak âlip upap. 9 Ka a
sât hâtubâtu otziŋgâbi zo ko bâliŋ utne gurumin den zorâŋâ topziŋ sâm
muyagibap. 10 Ŋâi zâk gurumin den nâmbutŋâ lumŋâ ŋâi birâbap, zo
den ku a upap. 11 Zorat sâbâ. A ŋâigât ambân, zâk sot mân ândiban sâip,
zâkŋagâk gâ kâmbam mân kumban sâip. Oi gâ a ŋâigât ambân sot mân
ândimŋâ a kâmbam kumban zo ko gâ den ku a upan. 12-13 A ŋâi um lâklâk
buŋ otziŋgâmap, zâk gâtâm Anutuŋâ yatigâk um lâklâk buŋ okŋaŋgâbap.
Ka a um lâklâk op buku otziŋgâbap, zâkkât topŋâ Anutuŋâ sâm muyagei
Kembugât mâteŋan keŋgât buŋ kinbap. Zorat gurumin den zorâŋ topniŋ
sâm muyagibap. Zo nâŋgâm kwâtâtemŋâ um lâklâk op târârak op ândibi.

Nâŋgâm pâlâtâŋ bon buŋâ sot gukupitŋâ.

14 Bukurâpnâ, a ŋâi nâ nâŋgâm pâlâtâŋ sot ândian sâbap, oi buku mân
otziŋgâbap, zâk nâŋgâm pâlâtâŋŋâ zo dap op tâmbet agoagoŋan gâbâ
mâkâbap? 15-16 A mo ambân ŋâiŋâ hâmbâ, sâk pâke mo nalem kârum
ândei kâmut zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ mân bekŋan memŋâ itâ dukubap. “Gâ
âlip âi ândiban. Gâ pateŋ opatkât sâkkâ kâpiban. Gâ nalem nem âkon
upan.” Ŋâi zâk lâuŋandik yatâ sâm dap op bekŋan mimbap? 17 Zorat a ŋâi
nâŋgâm pâlâtâŋ sot ândian sâm buku mân otziŋgâbap, zâkkât nâŋgâm
pâlâtâŋ zo mumuŋâ sânat.
18 Mo a ŋâiŋâ itâ sâbap? Gâ nâŋgâm pâlâtâŋ zemgigap. Nâ ko buku
orotŋâ zemnigap. Nâŋgâm pâlâtâŋgâ buku orotŋâ buŋâ, zo tirâpnona
ikpâ. Oi nâ buku orotŋaŋgât nep tuum nâŋgâm pâlâtâŋnaŋgât bonŋâ
tirâpgobat. 19 Anutu kânok ândiap, den zo nâŋgâm kwâtâtemat. Gâ zo
yatâ nâŋgâm kwâtâtem sumbemgât siŋgi uan sâmat. Ka zitâ sâ nâŋgâ.
Wâke ziŋâ zo yatâ nâŋgâm Anutugât keŋgât op sânâmziŋ sâmbumap.
20 Gâ a um kwamen, nâŋgâm pâlâtâŋ sot buku orot buŋâ. Nâŋgâm
pâlâtâŋgâ zo yenŋâ.

Abaram sot Rahaba zet nâŋgâm pâlâtâŋ op bonŋâ muyagiwet.

21 Nâŋgâm pâlâtâŋ bonŋâ zorat sa nâŋgâ. Sâkunniŋâ Abaram, zâkkât
nanŋâ Kembugât siŋgi sâm kumbat sâi Anutuŋâ nâŋgi tosaŋâ buŋ oip. Zo

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

orot mâmeŋaŋgât yatâ oip. 22 Oi itâ nâŋgâ. Abaramgât nâŋgâm pâlâtâŋ
zo orot mâmeŋandâ bekŋan meip. Oi nâŋgâm pâlâtâŋâ târokwâi patâ oip.
23 Oi zorat Abaramgât den kulem ŋâi itâ ziap,

"Abaram zâk Anutugât diŋâ nâŋgi bon oipkât Anutuŋâ zâkkât nâŋgi târârak oip."

Oi zorat Abaramgât itâ sâwe, "Zâk Anutugât buku kânok." 24 Iknek.
Anutu zâk a ŋâi nâŋgâm pâlâtâŋŋaŋgârâk egi tosaŋâ buŋ mân upap. Egi
buku orotŋaŋgât nep mâpot tuugi tosaŋâ buŋ upap.

25 Oi yatik narâk ŋâin Anutuŋâ Kanaan hân zo Isirae zeŋgât siŋgi sâi
laŋ mâman ambân Rahaba, zâkŋâ Anutugât den nâŋgi bon oi Isirae a
zagât hân ek mânâŋgârâwet, zet zâkkâren gâitâ buku otzikâm tik mâtâp
zâpari âiwet. Rahaba zâk buku orotŋaŋgât nep tuugipkât Anutuŋâ nâŋgi
tosaŋâ buŋ oip. 26 Zorat itâ ziap. Sâk zâk kaapumŋâ buŋ op mumuŋâ
muyagemap, zo yatigâk buku orotŋâ buŋ oi nâŋgâm pâlâtâŋâ zo mumuŋâ
opmap.

Nâmbâlamniŋ galem utnat.

3 1-2 Bukurâpnâ, nen aksik patâ sâm tâpâkumen, zorat zeŋgâren
gâbâ doŋbepŋâ um bâbâlaŋ kwâkâziŋgâziŋgâŋ nep tuunat
mân sâbi. Nâŋgânek. Den sâm kwâkâkwâkâŋ narâkŋan Kembuŋâ
kwâkâziŋgâziŋgâŋ a nen den bâliŋâ sâm ândimen, zorat hâuŋâ yâmbâtŋâ
niŋgâbap. Nen aksik patâ âsâbâŋ sâm tâpâkumen. A ŋâiŋâ den bâliŋ
mân sâbap, zâkkât a âlip, târârak sâsâŋ. Yatâ zorâŋ um sâkŋaŋgât âlip
upapkât nep tuubap. 3 Bâu patâ biosi zen dinniŋâ lubigât lâuziŋan tâk
kâtik pamen. Zo pam kwâkŋan tap mem purikgurik tuugindâ âime.
4 Waŋgâgât yatik nâŋgâme. Zen patâ oi pibâ kâtikŋandâ kom alei âime.
Oi mâbugwâbure tuutuuŋâ mâiktârâ zo mem mâburine mâtâp âiâiŋ dâp
âimap. 5 Oi a nâmbâlam zo yatik mâiktârâ, zo kut ŋâi ŋâi yâmbâtŋâ op
zâimap.

Nâŋge. Kârâp zâk mâiktârâ. Yatâ zorâŋ hibugân pâindâ sem
naŋgâmap. 6 Nâmbâlamziŋ zo kârâp yatâ. Zâkŋâ sâk toren walâziŋgâm
bâliŋaŋgât mam op nep tuumapŋâ um sâkniŋ sumunkomap. Oi
ândiândiniŋâ oi semap. Zikŋâ ko sim kârâbân gâbâ kârâp sâugi semap.
7 Zuu top top saruin sot hânân sot nii, mulum, zo aŋâ mem sândukŋan
kwatziŋgâmen. 8 Nâmbâlam ko a ŋâiŋâ dap op mem sândukŋan
kwâpap? Zâk âkonŋâ buŋâ, purikgurik op bâliŋâ memap. Mulum kâtik,
kwaru yatâ. 9 Nâmbâlamniŋandâ Kembu Ibâniŋ sâm âlip kwapmen. Oi
nâmbâlamniŋandik a Anutugât holi tobat sâm bâliŋ kwatziŋgâmen. Lâu
zobik den âlip sot bâliŋâ gemap.

10 Bukurâpnâ, yatâ zorâŋ mân dâp uap.

11 Dabân yatâ too sinŋan zobigâk naamŋâ sot kâlakŋâ mâpot gem
gâbabot?

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Bukurâp, koserân dap yatâ koliŋ muyagibap? Mo samân dap yatâ
zâlâli muyagibap? Mo saruŋâ samŋâ upap?

Nâŋgânâŋgâ uren gok sot âmbiren gok.

13 Zeŋgâren gâbâ nâŋgânâŋgâ a mo nâŋgâm upme, zo ândie? Zâk
lumbeŋâ ândim orot mâme âlip muyagem ândei nâŋgânâŋgâŋaŋgât
topŋâ muyagei a ikpi. 14 Oi zeŋgât umziŋan um kâlak sot um zâizâiŋ zei
sâkziŋ mem zâim den bon nâŋgen sâne sarâ upap. 15 Nâŋgânâŋgâ mâtâp
zo ubâ gâip mân sâsâŋ. Buŋâ. Nâŋgânâŋgâ zo hânân gokŋâ. Ayân gok.
Sataŋgâren gok. 16 Kâsa kâsa, um kâlak sot zâizâiŋ zimbap, zo yatik
kâsâp sot sumunŋâ zo zem zâibap.
17 Nâŋgânâŋgâ uren gokŋâ, zorâŋâ ko mâtâp âlip itâ muyagemap. Um
salek, lumbeŋâ, sât lulu, buku orot sot siŋgi âlipkât bonŋâ nâmbutŋâ. Um
zagât mo sarâ ândiândiŋ buŋâ. 18 Lumbeŋaŋgât nep tuume, zen arikŋâ
kâmitne târârakŋaŋgât bonŋâ muyageziŋgâmap.

Sâknam nep tuum bon mân muyamuyagiŋ.

4 1 Zeŋgâren kâsa sot kâmbam zemap, zo top wangât? Sâkkât âkŋâle
zemap, zorâŋ kâmbamgât nep tuumap. 2 Zen um sâkkât âkŋâle op
kut ŋâi mân mime. Kâmbam kom kâsa op kut ŋâi mân mime. Zen ninâu
buŋ ândime, zorat. 3 Oi zen kut ŋâigât ninâu sâm âim ma ko mân mime,
zo ko umziŋan den bâliŋâ zei ninâu sâme. Zen itâ nâŋgâme, “Kut ŋâi zo
muyageniŋgi kâtigem um sâkniŋaŋgât âkŋâle zorat bonŋâ muyaginat.”

Umniŋandâ ŋâin ŋâin mân nâŋgânat.

4 Haai, târotâro mânâmânâŋgât zen. Hânân kut ŋâi ŋâi ziap, zorat siŋgi
ândibanŋâ Anutu kândâtkuban. Zo nâŋge mo buŋâ? Zorat ŋâi zâk hânân
kut ŋâi ŋâi ziap, zo buku okŋaŋgâbapŋâ Anutu kâsa okŋaŋgâbap. 5 Mo
den kulem ŋâi ziap, zo nâŋgâne yen opmap? Den zo itâ,

“Umniŋan Kaapum pâip, zo zâkkât siŋgiyâk ândibapkât kâtigemap.”

6 Den kulem ŋâi ko itâ ziap,

“Tânnâŋgonâŋgoŋ, zo doŋbep niŋgâmap.”

Zorat den ŋâi itâ ziap,

“Anutu zâk a zâizâiŋ zeŋgât tân kwâkâmap. Ka a ziiŋaŋgât nâŋgâne
gemap, zo ko tânzâŋgozâŋgoŋ zo ziŋgâmap.”

7 Zorat Anutu um topŋan giginŋ op ândibi. Oi Sataŋ kâsa minŋaŋgâne
birâziŋgâm âibap. 8 Zen Anutu mâte okŋaŋgâne zâkoot zen mâte
otziŋgâbap. Bâliŋ mâme a ambân, zen bâliŋâziŋâ saŋgon birânek. Âi kom
ga kom upme, zen umziŋ saŋgone salek oik. 9 Zen topziŋ nâŋgâm biraŋŋâ
isem umbâlâ upi. Girâŋziŋâ zo melâŋ umbâlâ upi. Oi sâtârezin zo melâŋ
girâp isebi. 10 Kembugât mâteŋan umziŋ diim ge ândine zâkŋâ mem
zaatziŋgâbap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kembu mân walâm ândinat.

11-12 Bukurâpnâ. Gurumin den mariŋâ sot sâm kwâkâkwâkâŋ a kânok ândiap. Zâk zâŋgobap mo kubikziŋgâm birâziŋgâbap, zorat imbaŋâ zemŋâŋgap. Zen ko sâm bâliŋ mân upi. Ŋâi zâk bukuŋâ sâm bâliŋ kwap hâuŋaŋgât den sâbap, zâkŋâ gurumin den sâm bâliŋ kwap kândaŋbap. Gâ gurumin den sâm bâliŋ kwap kândaŋban zo ko sât luluŋ a mân op, sâm kwâkâkwâkâŋ a upan. Gurumin den mariŋâ sot sâm kwâkâkwâkâŋ a kânok ândiap. Zâk zâŋgobap mo kubikziŋgâm birâziŋgâbap, zorat imbaŋâ zemŋâŋgap. Gâ wangandâ bukugaŋgât den hâuŋâ sâban? Zo Kembugât nep.

Kembuŋâ nâŋgâniŋgi kut ŋâi utnat.

13-16 Bâi, itâ nâŋgânek. Zen itâ sâme, “Itârâŋ mo mukan kamân zoren âi kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ op kât sikum mem ândeindâ kendon zi âki âburinat.” Zen zâizâiŋ den sâm sâkziŋ mem zâime. Zâizâiŋ den zo bâliŋâ. Mukan zo mo zo muyagibap, zo zen mân nâŋge. Mo ândiândiziŋâ zo dap yatâ? Zo kaapum yatâ. Zo mâik ŋâi muyagem zorâŋak buŋ upap. Zorat itâ sânetâ dâp upap, “Kembuŋâ nâŋgâniŋgi wâgân ândim yatâ mo yatâ utnat.” 17 Ŋâi zâk mâtâp âlipŋâ zo ekŋâ laŋ birâbap zo ko tosa muyagibap.

A kât sikumgât âkŋâle upme, zeŋgât den.

5 1 Kât sikum a zen sâknam muyageziŋgâbap, zorat kânŋan isem umbâlâ utnek. 2 Irâ sikumziŋ alâgem buŋ upap. Oi pet hâmbâziŋ mem ândime, zo hângât siŋgi. 3 Narâk pâŋkânok oi zen sikum motziŋ minduwe, zo birâbi. Goide kât sot kâtziŋâ zo bâliŋ opŋâ hân oi zorâŋâ topziŋâ sapsubap. Kârâpŋâ yatâ ziŋgesei sâknam nâŋgâbi. 4 Nâŋgânek. A nepziŋ hibuk urine kâitzâŋgom nep sâŋgân diim gei ziŋgâwe. Oi kâlamziŋan bon mimiŋ nep tuuwe, zen yatik otziŋgâne isene sumbem kâwali a zeŋgât Kembu kindapŋan giarip. 5 Sikum a ziŋ hânân sâknam kâbâ yâmbât buŋ ândim âkŋâliwe. Nen bâu nalem ziŋgindâ nem lâmbatne zâŋgom om nimen. Zen zo yatâ sii nalem patâ nem ândimŋâ kâmbamgât siŋgi op narâk patin bâu yatâ zâŋgom tâmbetzâŋgobi. 6 Sikum a ziŋ a târârak diŋâ sâm kwâkâm laŋ kâmbamân parâwe. Zâk sâkŋaŋgât hâuŋâ mân sâip.

Sâknam kwâkŋan ândim Kembu patâniŋ gâbapkât mambât ândinat.

7 Bukurâpnâ, zen Kembu gâbapkât mambât âkon buŋ ândibi. Nâŋge. Nep mariŋâ ŋâiŋâ nep kârâm kâmit nalem bonŋâ âsagibapkât mambât ândimap. Oi maa sot map dâbâk oitâ bonŋâ lâmbatpapkât nâŋgâm ândimap. 8 Oi Kembugât narâkŋâ pâŋkânok uapkât zen âkon buŋâ mambât ândim umziŋ tângune kâtigibap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Bukurâp, zen a torenŋâ mân sâm bâliŋ kwatziŋgâbi. Kuk den mân
dâzâŋgobi. Patâŋâ gam hâuŋâ ziŋgâbapkât. Nâŋgânek. Patâniŋâ zâk
hâŋgi kândâtŋan ga kinzap.
10 Bukurâpnâ, Propete Kembugât sâtkât den sâweŋâ sâknam kwâkŋan
ândim kâtigiwe. Zeŋgât mâtâp zo lâŋbi. 11 Nâŋge. Sâknam kwâkŋan
kâtigem ândiwe, zeŋgât nâŋgindâ âlip uap. Hiobe zâk sâknam kwâkŋan
ândim mân loreip. Zâkkât den siŋgi nâŋge. Oi Kembuŋâ um nâŋgâm bet
kut ŋâi ŋâi âlipŋâ pindip, zo nâŋge. Kembugât tânzâŋgozâŋgoŋ sot buku
orotŋâ patâ ziap.

Sâm kâtik den.

12 Bukurâpnâ, den ŋâi zi sa nâŋgânek. Zen sumbemân mândâm den
sâm kâtigime. Zen hânân kwap den sâm kâtigime mo kut ŋâi ŋâiyân
kwap den sâm kâtigime. Zo mân upi. Zen dinziŋâ perâkŋakkât bonŋâ
perâkŋagâk âsagibap. Mo buŋâ sâne buŋ upap. Zo tosa muyagibegât yatâ
upi.

Mâsek zine kut ŋâi upi.

13 Zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ sâknamân ândibap, zâk Anutugâren ninâu
sâbap. Ŋâi zâk sâtâre op ândibap, zâk mâpâmâpâse kep mimbap.
14 Zeŋgâren a ŋâi mâsek upap, zâkŋâ Yesugât kâmut a sâtŋâ sâi gam
zâkkât op ninâu sâbi. Oi Kembugât kot sâm kelâk too saŋgonŋaŋgâbi.
15 Zen nâŋgâm pâlâtâŋân ninâu sâsâŋ, zorâŋ mâsekŋâ kubikpap.
Kembuŋâ a zo tângoi âlipŋâ upap. Tosaŋâ oip, zo gulipkubap. 16 Zorat
zen âlip upigât bâliŋâziŋâ sapsum ninâuŋâ tânagobi. A târârak ŋâi
ninâu sâi imbaŋoot upap. 17 Propete Elia, zâk a nen yatâ. Zâk map mân
gibapkât kâtigem ninâu sâip. Ninâu sâi kendon patâ karâmbut sot kâin
nâmburân kânok zorat umŋan map mân gem zeip. 18 Oi bet dum ninâu
sâi sumbemân gâbâ map gei hânân kut ŋâi ŋâi kâmŋâ takip.

Gulip orotŋâ zo diiziŋgâne gabi.

19-20 Bukurâp, zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk den bonŋâ zorât mâtâp, zo birâm
walâm ari buku ŋâiŋâ diigi âburem gâbap, zo ko zâk itâ nâŋgâbap, “Ŋâi
zâk bukuŋâ mâtâp bâliŋan gâbâ diimŋâ Anutugâren pâi Anutuŋâ a zorat
tosa doŋbep gulipkubap. Oi a zo um dâpŋâ mumuŋaŋgât siŋgi oibân gâbâ
mâkâbap.”
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ekap kânok Peteroŋâ kulemguip.

Mâsop den.

1 1 Petero, nâ Yesu Kristo zâkkât Aposolo ândianŋâ Anutuŋâ a
diiziŋgip, Ponto, Galata, Kapadosia, Asia sot Bitinia hânân osetboset
ândie, zeŋgât ekap zi kulemguan. 2 Anutu Ibâŋâ nâŋgi zeipkât gâsum
sâlâpzâŋgoip, zen Kaapumŋâ um hâlâlu kwatziŋgâbap sot Yesu Kristogât
diŋâ lunetâ zâkŋâ zeŋgât op moipkât um salek kwatziŋgâbapkât
diiziŋgip. Zeŋgâren um lumbeŋâ sot tânzâŋgozâŋgoŋ patâ op sambâlem
zimbap.

Sumbemân kut ŋâi âlip zorat sâtâre utnat.

3 Nen Anutu, Kembuniŋâ Yesu Kristo zâkkât Ibâ, zâk sâm âlip
kwâkŋaŋgânat. Zâkŋâ Yesu Kristo mumuŋan gâbâ mâŋgeipkât tânnâŋgom
um bâbâlaŋ op ândiândi bonŋaŋgât nâŋgâm nâŋgâm ândinatkât
mâŋginiŋgip. 4 Oi sumbemân neŋgât siŋgi kut ŋâi zinziŋ kâtik, buŋ orot
buŋâ, zo pâi neŋgât mambâtniŋgâm ziap. Zo minatkât yatâ otniŋgip.
5 Anutu zâk imbaŋâŋootŋâ galem otniŋgi nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm
ândeindâ gâtâm narâk âki kubikkubikkât bonŋâ muyagibap.
6 Zen zorat sâtâre op ândie. Narâk pâŋkânok ziren Anutuŋâ sâi
sâknam sot kâbâ yâmbât top top sot umbâlâ kwâkŋan ândine zorâŋâ
mâsikâziŋgâbap. 7 Zorat den ŋâi sâbâ. Goide kât zo yenŋâ, kârâbân
pane sei topŋâ muyagime. Zeŋgâren yatik topziŋ âsagibapkât sâknam
sot kâbâ yâmbât âsageziŋgâmap. Nâŋgâm pâlâtâŋziŋ bonŋâ mo buŋâ,
zorat topŋâ muyagibapkât âsagime. Zen nâŋgâm pâlâtâŋziŋ zo bonŋâ,
zorat sâknam kwâkŋan ândine Yesu Kristo gâbabân zeŋgât sâtâre sot
sâm âlip zo muyagibap. 8 Zen Yesugât holi tobat mân igâweŋâ umziŋ
zâkkâren kinmap. Oi narâk ziren sinziŋâ mân igâweŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândie. Oi zorat sâtâre patâ, zo aŋâ mân nâŋgânâŋgâŋ, zo
nâŋgâŋaŋgâme. 9 Nâŋgâm pâlâtâŋziŋaŋgât bonŋâ, um dâpziŋ sumbemân
zâizâiŋ, zorat mâte otziŋgapkât sâtâre ue.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Propete zen den kânŋan sâwe, zo bon muyageip.

10 Propete ziŋ Anutugâren gâbâ tânzâŋgozâŋgoŋâ zi dap dap muyagibap
sâm zorat topŋâ mâsikâm ândim gawe. Oi a narâk ziren ândien, neŋgâren
tânzâŋgozâŋgoŋ zo muyagibapkât den kânŋan sâwe. 11 Propete ziŋ itâ
sâwe, “A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât sâsâŋ, Kristo, zâk âsagem
sâknam nâŋgâmŋâ ko neule âsâkŋan zâi mem ândibap.” Kaapumŋâ den zo
umziŋan pâi zen narâk ikâ zoren mo dap yatin Kristo zo yatâ muyagibap
sâm, nâŋgâm ândim gawe. 12 Oi den sâwe, zorat bonŋâ ziiŋan buŋâ,
neŋgâren muyagibapkât sâsâŋ, zo sâm muyagiwe. Oi narâk ziren den zorat
bonŋâ muyageip. Anutuŋâ Tirik Kaapumŋâ sâŋgongui sumbemân gâbâ
gem Kembugât siŋgi a mam otziŋgi siŋgi âlip dâzâŋgowe. Siŋgi âlip zo den
bonŋâ. Oi sumbem a ziŋâ den zorat topŋâ iknatkât nâŋgâm ândiwe.

Ândiândi sâŋgiŋâ zo kândâtkubi.

13 Zorat zen um nâŋgânâŋgâziŋ kubik um kendon ândibi. Oi Yesu
Kristoŋâ muyagemŋâ tânzâŋgobap, zorat nâŋgâm nâŋgâm um bâbâlaŋ op
mambât ândibi. 14 Ândiândi sâŋgiŋâ sot laŋ gulip ândiândiŋ mem ândiwe,
zo narâk ziren mân mem ândibi. Buŋâ. Anutugât diŋâ lum ândibi.
15 Um hâlâlu mariŋandâ diiziŋgipkât zen zâk yatâ târârak op ândibi.
16 Kembugât den ŋâi itâ kulemgune ziap,
“Nâ târârak ândiangât zen târâragâk ândibi.”

Yesu Kristogât gilâmŋandâ sâŋgâniŋ meip.

17 Zen Ibâniŋ sâm mâpâsime, Anutu zâk hâtubâtu mân opmap.
Ândiândiniŋaŋgât tobatniŋâ nâŋgâm dinniŋ sâm kwâkâbap. Zorat zen
kwande ândim hurat kwâkŋaŋgâm ândibi. 18 Zen itâ âlip nâŋgâme. Nen
sâkurâpniŋâ zeŋgât mâtâp lâŋ ândeindâ kut ŋâi yenŋâ, goide kât yatâ,
zorâŋ mân sâŋgânniŋ meip. Buŋâ. 19 Kristogât gilâmŋandâ sâŋgâniŋ
meip. Zâk râma gwamŋâ sâkŋâ âlipŋâ zo yatâ op ândeip. 20 Anutu zâk
mârumŋan hân kombâŋâ mân muyageibân nep zo nanŋâ sâm pindip.
Nânŋaŋgât muyamuyagiŋ ko bet narâk murukŋan zi neŋgât op muyageip.
21 Zâkŋâ nen Anutugâren târokwatniŋgip. Anutuŋâ mumuŋan gâbâ
mâŋgim neule âsakŋâ giŋaŋgi giarip. Zorat nen Anutu nâŋgâm pâlâtâŋ
kwâkŋaŋgâm ândien.

Den siŋgi âlipŋandâ mâŋginiŋgip.

22 Zen den bonŋâ lunetâ um dâpziŋ salekkoip. Oi buku bonŋâ upigât
yatâ muyageip. Zorat umŋâ gâsâyagom ândibi. Umziŋ nep zoren pane
buku orot âsagem kâtigibap. 23 Zen âsaâsagiŋ uŋakŋâ. Buŋ orotŋan
buŋâ, mân buŋ orotŋâ. Anutugât den ândiândiŋ sot zinziŋ kâtik, zobâ
muyagiwe. 24 Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"A zen hibuk yatâ. Oi neuleziŋ zo hibuk neule bâloŋâ yatâ. Hibuk neule zo âmbârâŋgâm gemap. 25 Anutugât den ko zo zinziŋ kâtik. Zo zem zâimâmbap."

Siŋgi âlip den dâzâŋgowe, zo ko zi.

Nen Yesugâren pâlâtâŋ op kâtiginat.

2 1 Zen bâliŋâ sot sarâ sot kâsâp, umân pâpan, mem ge kwâkwat den zo birâm naŋgâbi. 2 Birâmŋâ katep mâik namgât otziŋgâmap, zo yatik zen um dâpziŋaŋgât nalem, Anutugât den, zorat yatik otziŋgâbap. Zo nemŋâ siŋgi âlibân lâmbat kâtigem kinbi. 3 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

"Kembuŋâ tânzâŋgoi nâŋgâm âkŋâle urâwe, zorat op zâkkât den nâŋgâmŋâ lunam upi.

4 Kembuniŋâ Yesugât den ŋâi itâ ziap. Zâk mirâ kunkunŋâ ândiândiŋ. Aŋâ ek birâne Anutuŋâ zâkkât nâŋgi zari mem sâlâpkoip. 5 Zorat zen hâmbo ândiândiŋ op zâkkâren târokwap kin zâimŋâ Kaapumgât namâ upi. Oi Kembugât tirik namâ galem a yatâ umziŋâ Kembugâren pane zei kore okŋaŋgâbi. Zo Yesu Kristogât op nâŋgi âlip upap. 6 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

"Nâŋgâ. Nâ Sioŋ bâkŋan, Yerusalem kamânân kunkun ŋâi kwânâŋgan. Kunkun zo gâsum sâlâpkuwan, zo sâŋgân patâ. Aŋâ zâkkâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwapi zo ko mân kwakpi."

7 Oi zen zâk nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândime. Zen zâkkât nâŋgâne bonŋâ uap. Ka a nâmbutŋâ nâŋgâm pâlâtâŋziŋ buŋâ, zeŋgât itâ sâip,

"Mirâ tuutuuŋ a kunkun ek âkon op birâwe, zorâŋ kunkun zinziŋ kâtik op kinzap."

8 Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

"A zen kunkun zoren kom tâmbetagobi."

A siŋgi âlip birâmŋâ zoren kumbigât sâsâŋ zo, zen yatâ upme.

Nen Anutugât kâmut urâwen.

9 Zen ko Anutugât kâmut gakâŋâ sot tirik namâ galem a gakâŋâ sot târârak a ambârâpŋâ. Yatâ zo zen ko ŋâtâtigân gâbâ diiziŋgâm ga âsakŋan zâmbarip. Kut ŋâi ŋâi âlipŋâ opmap, zorat siŋgi den sâne laŋ kârâbapkât gâsuziŋgip. 10 Zen mârumŋan zâkkât a mân urâwe. Narâk ziren ko Anutugât a kâmut ândie. Mârumŋan kwakmak ândiwe. Zi ko tânzâŋgoi ândie.

Bâliŋâ kândâtkom ândinat.

11 Bukurâpnâ, nâ dâzâŋgua nâŋgânek. Zen hânân kwande sot lomba ândimeŋâ um sâkziŋaŋgât âkŋâle bâliŋâ zo kândâtkubi. 12 Wangât, um

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâkziŋaŋgât âkŋâle bâliŋâ zo um dâpziŋaŋgât kâsa yatâ uap, zorat. Yatâ
ândimŋâ um kâtik osetziŋan târârak ândibi. Yatâ ândine um kâtik a ziŋâ
zeŋgât laŋ bâliŋ mâme sâmŋâ topziŋ ek nâŋgâmŋâ Anutuŋâ takâbabân
orot mâme nepziŋaŋgât Anutu sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.

A kutâ zeŋgât den lunat.

13-14 Kembugât op a kutâ sot a sâtŋâ top top zeŋgât sâtziŋ lubi. A kutâ
patâ ândiap, zâkkât sot hângât galem a zâmbarip, zeŋgât den kâtik
ârândâŋ lubi. Ziŋâ bâliŋ mâme a hâuŋâ ziŋgâbigât sot a âlipŋâ ândie, zen
sâm âlip kwatziŋgâbigât sâm ziŋgip. 15 Zen ko nep âlip zi tuumŋâ a um
kâtik sâm gulip muyagime, zeŋgât den mem gei pambigât Anutuŋâ sâm
ziŋgap. 16 Zen olaŋziŋgipkât dumun buŋ ândie. Oi ândiândi zorâŋâ bâliŋâ
mân ekapkubap. 17 Târârak ândim Anutu kore okŋaŋgâbi. 18 Zen a aksik
zeŋgât nâŋgâne giginâ mân upap. Bukurâpziŋ umziŋandâ gasâzâŋgoi
ândibi. Anutu hurat kwâkŋaŋgâm ândibi. A kutâ patâgât sât lum ândibi.

Kore a, zeŋgât den.

19 Kore a, zen patârâpziŋ hurat kwatziŋgâm sâtziŋ lum ândibi. A
patâ âlipŋâ sot sânduk ândiândiŋ, zenâk buŋâ. Kârâpŋâ ândiândiŋ, zen
ârândâŋ sâtziŋ lum ândibi. 20 Zen Kembugât nâŋgâm âlip utnetâ laŋ
sâknam ziŋgâne âkon den mân sâm ândine ko Anutuŋâ zeŋgât nâŋgi âlip
upap. 21 Ka zen tosa muyagine lapitziŋgâne Anutuŋâ dap yatâ nâŋgi âlip
ŋâi upap? Zen târârak ândim kâmbam ziŋgi hâuŋaŋgât den mân sâm
ândine Anutuŋâ zeŋgât nâŋgi âlipŋâ upap.

Yesugât mâtâbân lâŋ âinat.

22 Zen yatâ upigât sâm ziŋgip. Wangât, Kristo zâk yatik zeŋgât op
sâknam nâŋgâm kândom otziŋgip. Oi zen mâtâp zo ekŋâ yatik lâŋ âibi.
23 Yesu zâk bâliŋâ mân oip. Sarâ lâuŋan gâbâ mân gâip. 24 Zâk sâm bâliŋ
kwâkŋaŋgâne hâuŋâ mân sâip. Sâknam pindâne hâuŋaŋgât den mân
dâzâŋgoip. Buŋâ. Den sâm kwâkâkwâkâŋ nep bonŋâ tuumap, Anutu,
zâkkâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândeip. 25 Neŋgât bâliŋandâ
zâkkât sâkŋâ kwâkŋan zari poru nagân mem zâi moip. Nen bâliŋâ birâm
ândiândi târârak ândinatkât yatâ oip. Zâkkât useŋâ zorâŋ zeŋgât use zo
gulipkoi sogei âlipziŋ urâwe. Zen râma yatâ laŋ gulip ândiwe. Narâk zi
ko um dâpziŋaŋgât galem a, Yesu, zâkŋâ diiziŋgi zâkkâren ga ândie.

A ambân zeŋgât den.

3 1-2 Ambân zeŋgât yatik sâbâ. Zen abârâpziŋ zeŋgât giginâ ândibi. Oi
abârâpziŋ nâmbutŋâ zen Kembugât den kom ândine zen den mân
dâzâŋgomŋâ diim gem ândine abârâpziŋ zeŋgât orot mâme âlip zo ekŋâ
umziŋ melâŋbi. 3 Ambân zen sâkkât neule kâukziŋ mem kubik kwâlak

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâŋgân zâizâiŋ gânduziŋan pame sot hâmbâ neule âlip mem ândime,
zorat nâŋgâne yenŋâ upap. 4 Neule bonŋâ zo itâ. Umziŋan tik zem
muyagemap, zo neule zinziŋ kâtik muyagei Anutuŋâ nâŋgi zâizâiŋ upap.
Um lumbe sot um sânduk ândiândiŋ, zorat san. 5 Kembugât siŋgi ambân
mârumŋan ândiwe, zen neule zo mem ândiwe. Oi Anutugâren nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândim abârâpziŋ sâtziŋ lumarâwe. 6 Seraŋâ
Abaramgât den zo lum ândeip. Oi patânâ sâm ândeip. Oi zen kut ŋâi ŋâi
âlipŋâ opŋâ keŋgât buŋ ândim Seragât bârarâp op ândibi.
7 A zeŋgât yatik sâbâ. Ambân zen imbaŋâziŋ giginâ. Zorat op
ambirâpziŋ zen nâŋgâmŋik kut zo otziŋgâm ândibi. Oi ândiândi kâtikkât
ârândâŋ ândibigât sâip. Zorât a ziŋ ambirâpziŋ gâlem otziŋgâm ândibi.
Yatâ op ândine ninâuziŋâ pâŋsâsâŋ buŋ, hâlâluyâk zâibap.
8 Oi mâpot sâbâ. Zen aksik patâ umziŋ diim gei um kânok op um
sândugân ândibi. A torenŋâ, zeŋgât bukurâpniŋâ sâm umziŋandâ
gâsâyagom lumbeŋâ op um nâŋgânâŋgâyân ândibi. 9 A ziŋ kut ŋâi bâliŋâ
otziŋgâne hâuŋâ bâliŋik mân otziŋgâbi. A ziŋ sâm bâliŋ kwatziŋgânetâ
hâuŋâ sâm bâliŋ den mân dâzâŋgobi. Buŋâ. Zen sâm âlip kwatziŋgâbi.
Anutuŋâ mâsop minziŋgâbam diiziŋgipkât a mâsop minziŋgâbi.
10 Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ zaip,

> "Ŋâi zâk ândiândigât âkŋâlemap sot narâk âlip muyagibapkât
> nâŋgâmap, zâk lâuŋâ galem oi den bâliŋâ mân takâbap. Oi
> lâuŋan gâbâ sarâ den mân gâbap. 11 Bâliŋ top top zo kândâtkom
> kut ŋâi ŋâi âlipŋik upap. Oi lumbeŋâ mâtâp kârum muyagem
> nepŋâ tuubap. 12 Kembuŋâ a târârak zen ziŋgiri âlip opmap.
> Konsâm mâpâsime, zorat kindapkwap tâpmap. Bâliŋ mâme zen ko
> Kembuŋâ ziŋgitŋâ kâsa otziŋgâm ândimap."

Sâknamgât den.

13 Zen ko kut ŋâi âlipŋaŋgât nâŋgâm nep tuum kâtigem ândine aŋâ dap
dabân tâmbetzâŋgobi? 14 Bâliŋ mâme a nâmbutŋâ ziŋ kâsa otziŋgâne sânâm
kwâtkwât mân upi. Orot mâme âlipŋaŋgât sâknam kwâkŋan zâibi zo ko
Anutuŋâ zeŋgât nâŋgi âlip upap. Kâmbam zâŋgonam utne sânâmziŋ mân
sâmbubap. Keŋgât mân upi. 15 Umziŋ mem kubikne Kristoŋâ ko kembuziŋ
ândibap. Oi nâŋgânâŋgâziŋandâ Kembugâren nâŋgâm ândime, zorat
mâsikâziŋgâne um bâbâlaŋ op topŋâ sapsubi. 16 Oi den zo mulunângen sâmŋâ
umziŋan bâliŋâ ŋâi mân muyagei sâbi. Huruŋângen sâne âlip upap. Yatâ utne
Kristo sot pâlâtâŋ op ândim kut ŋâi ŋâi upme, zorat sâm bâliŋ kwatziŋgâme,
a zo zen sarâziŋaŋgât top muyagei ek aŋun upi. 17 Kristogât siŋgi a zen kut ŋâi
ŋâi âlip op ândine Anutuŋâ nâŋgi âlip oi kâmbam sot tâk namin zâmbanbi,
zorat nâŋga âlip uap. Ka bâliŋ utne sâknam ziŋgâbi, a zo zeŋgât nâŋga giap.
18 Kristo zâk târârak op ândimŋâ a nâmbutŋâ zeŋgât bâliŋâziŋaŋgât
opŋâ sâp kânok moi âkip. Târârakŋandâ gâŋgoŋâ neŋgât op yatâ oip. Nen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anutugâren nâmbanbapkât sâk sot ândeip, zo kune moip. Ka Kaapum sot ândei ko mâŋgei zaarip.

Noa ândei ândiwe, zeŋgât den.

19 Yesuŋâ Kaapum sot ândimŋâ um dâpziŋ tâk namin zeip, zeŋgâren
âim siŋgi âlip dâzâŋgoip. 20 Zen mârumŋan Noa zâk waŋgâ tuum ândei
Anutuŋâ um lumbeŋâ otziŋgâm, a zo, zen diŋâ lubigât mambâtziŋgâm
ândei diŋâ birâwe. Oi a ambân bituktâ, nâmburân karâmbut yatâ, zeŋak
waŋgâyân zâine tooŋâ mân gwâkâziŋgi ândiwe. 21 Too uurup taki Noa
sot a ambân gakâŋâ waŋgâyân zâim hâlâlu ândiwe. Oi too uurup patâ
zorat dâpŋâ tooŋâ too saŋgonziŋgâme yatâ. Too zo sâkziŋan gwapgwap
zo mân saŋgobapkât upmen. Buŋâ. Yesuŋâ mumuŋan gâbâ zaripkât opŋâ
zen Anutu mâteŋan hâlâlu sot tosaŋâ buŋ kinbigât too saŋgonziŋgâmen.
22 Yesu zâk sumbemân Anutugât âsan bongen zâi ândiap. Zoren ândei
sumbem a zâizâiŋ sot imbaŋâziŋoot aksik patâ zen zâkkât giginâ ândie.

Yesuŋâ sâknam nâŋgip, yatik nâŋgâmŋâ bâliŋâ birânat.

4 1 Kristo zâk sâknam nâŋgip. Zen zo yatik upigât Kristogât
nâŋgânâŋgâ yatâ upi. Oi itâ nâŋgâbi, “Ŋâi zâk sâknam nâŋgâmŋâ
bâliŋâ kândâtkubap. 2 Oi sâk sot ândiândiŋ narâk ziap, zoren sâkkât
âkŋâle bâliŋâ zo mân lumŋâ Anutugât denâk lum ândibap.” 3 Mârumŋan
itâ op ândiwe. Laŋ ândiândiŋ, âkŋâle bâliŋâ, too kâtik nem um gulip
orot, nalem nemŋik ândiândiŋ, lopio sarâ kore okŋaŋgâwe. Zen kut ŋâi
ŋâi zo um kâtik a zen sot op gawe. 4 Oi narâk ziren um kâtik a zen sot laŋ
gulip mân ândimegât nâŋgâne ŋâi oi sâm bâliŋ kwatziŋgâme. 5 Ŋâran ko
ândiândiŋâ sot mumuŋâ, neŋgât den sâm kwâkâbapkât sâsâŋâ, Anutu,
zâkkât mâteŋan pindiŋsâm kin topziŋ sâm muyagibi. 6 Oi topŋâ itâgât.
Yesuŋâ a mumuŋâ siŋgi âlip dâzâŋgoip, zen mârum hânân sâk sot ândim
mumuŋaŋgât siŋgi ândiwe. Ka Yesuŋâ moip, narâk zoren siŋgi âlip
dâzâŋgoi um dâpziŋ sumbemân zâim ândiândi kâtik ândibigât mâtâp
âsageip.

Narâk pâŋkânok uapkât buku op berân miaŋgânat.

7 Hânân kut ŋâi ŋâigât narâkŋâ âkâbam uap, zorat zen um hâlâlu
sot um wâgân kin ninâugât bâbâlaŋ upi. 8 Oi umziŋandâ gâsâyagom
ândibi. Umziŋâ zo nep zoren pane zei kâtigibi. Yatâ op ândine tosa
birâbirâŋ zeŋgâren âsagibap. 9 Zen âkonŋâ buŋâ, buku oraŋgâm ândibi.
10 Anutuŋâ zen siŋgi âlipkât imbaŋâ top top zen ziŋgip, zo aŋâ aŋâ
zemziŋgap. Zo mulun mem ândim tânagom ândibi. 11 Ŋâi zâk siŋgi
âlipkât minduminduyân den sâbap, zâk Kembugât den zorik sâbap. Ŋâi
zâk bukurâpŋâ kore otziŋgâbapkât sâm pindip, zâk nep zo tuum ândibap.
Zo Anutuŋâ imbaŋâ pindi tuubap. Zen yatâ utne Yesu Kristoŋâ tânzâŋgoi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândimegât a zen Anutu mâpâsem sâm âlip kwâkŋaŋgâbi. Zâkkâren neule
âsakŋâ sot imbaŋâ zeipŋâ zem zâimâmbap. Perâkŋak.

Yesugât op sâknam nâŋgâmŋâ umâlep muyaginat.

12 Bukurâpnâ, zeŋgâren sâknam kârâpŋoot muyagem ziap, zorat op
mân pârâk pambi. Sâknam zo zen mâsikâziŋgâbapkât âsagiap. 13 Kristo
sâknam nâŋgip, zen yatik nâŋgâm ândie. Oi bet zâkŋâ neule âsakŋoot
muyagei zâk sot sâtâre patâ upi. 14 Zen Kristogât a op ândiegât sâm bâliŋ
kwatziŋgâne nâŋgâne âlip upap. Wangât, neule âsakŋâ mariŋâ, Anutugât
Kaapumŋâ, zâk zen sot ge ândiap, zorat. 15 Zeŋgâren gâbâ a ŋâiŋâ den
ku mo kâmbu mo a ku mo zâizâiŋ op sâi ko zorat hâuŋâ sâknam mem
aŋun upap. 16 Ka zeŋgâren gâbâ ŋâi zâk Kristogât a op târârak ândiapkât
kâmbam mo tâk namin pane zorat nâŋgi aŋunŋoot mân upap. Buŋâ.
Zâk Kristo sâknam nâŋgip yatik sâknam nâŋgap, zorat Anutu sâtâre
okŋaŋgâbap. 17 Nâŋgânek. Anutuŋâ top lâkulâku nep zo arâpŋâ neŋgâren
topkwap tubapkât narâkŋâ mâte uap. Nep zo neŋgâren topkwap tuum
âimŋâ siŋgi âlip birâme, zeŋgâren tuum dap otziŋgâbap? 18 Zorat
Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

> "Hâuŋaŋgât den sâsâŋ narâkŋan a târârak ziŋ sumbemân
> bagibagiŋâ, zo yâmbâtŋâ oi ko bâliŋ mâme sot siŋgi âlip birâme,
> zen dap upi?"

19 Zorat Anutuŋâ nâŋgi âlip oi sâknam kwâkŋan zâibi, zen âlip
orotŋaŋgât nep tuum ândim Kembuŋâ tânzâŋgobapkât um bâbâlaŋ op
mambât ândibi. Wangât, Kembugât den zo kâtigemap, zorat.

A sâtŋâ ândiândigât den.

5 1 Zeŋgâren galem a ândie, zen nâ galem a bukuziŋandâ den
dâzâŋgobâ. Kristoŋâ sâknam nâŋgip, zo sinnâ bonŋandâ egâwan. Oi
ândimŋâ zâk sot neule âsakŋâ mimbat, zorat op ko nâ den zi dâzâŋgua
nâŋgânek. 2 Galem a zen Anutugât râma kâmut zi galem otziŋgâbigât
sâm ziŋgip. Zo um yâmbât buŋâ, um bâbâlaŋâk galem otziŋgâbi. Nep
yatâ zo tuum kât sikum mimiŋaŋgât buŋâ, nep zorat umziŋ kiri tuubi.
3 Oi a kembu otziŋgâm buŋâ. Ziŋâ râma kândom otziŋgâm mâtâp âlipŋâ
zo tirâpzâŋgobi. 4 Yatâ op ândine ko gâtâm râma galem a patâŋâ gam
sâŋgân neuleŋoot, zinziŋ kâtik zo ziŋgi mem ândibi.
5 A sâk wâgân ândime, zen yatik dâzâŋgobâ. Zen a patâ zeŋgât giginâ
ândibi. Oi zen aksik patâ nepkât sâŋgum, kutŋâ um giginâ, zo lapŋâ
kore orâŋgâm ândibi. Zen nâŋge. Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap.
"Anutu zâk a zâizâiŋ kâbakŋeziŋgâmap. Ka a um giginâ ândime, zen
tânzâŋgomap." 6 Zorat op ko zen um giginŋ op ândim Anutu imbaŋâ
mariŋâ, zâkkâren pindiŋsâm ândibi. Yatâ utne nâŋgi narâk mâte oi zâkŋâ
tânzâŋgobap. 7 Kut ŋâi ŋâigât nâŋgâ kwâkâ upme, zo Anutugât bikŋan

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pam birâbi. Zâk umŋâ zeŋgâren kinzap. Zâkŋâ on galem otziŋgâmap.
Zorat nâŋgâ kwâkâ mân op ândibi.

Um wâgân ândibi.

8 Zen um kendon ândim gasâziŋ kârâm ândibi. Kâsaziŋ Sataŋ, zâk
zuu kâtik Laioŋ yatâ op ŋâi mo ŋâi zibâ sâm âi takâm, ga takâm
obândimap. 9 Oi zen Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm kâtigem
kin, Sataŋ zâk kânzâratŋaŋgâne âibap. Oi itâ nâŋgâbi. Bukurâpziŋ
hân dâp zeŋgâren yatik sâknam sot mâsimâsikâ muyagem ziap. 10 Oi
Anutu, tânzâŋgozâŋgoŋ mariŋâ, zâk neule âsakŋâ zinziŋ kâtik zo
zemŋâŋgap, zâkŋâ zen Kristo sot pâlâtâŋ op ândiegât neule âsakŋan
bagibigât diiziŋgipŋâ sâi narâk pâŋkânok sâknam nâŋgânetâ ko melâŋ
kubikziŋgâmŋâ mem kâtikŋan kwatziŋgâbap. 11 Yatâ mo yatâ tuubapkât
imbaŋâ zo zâkkâren zeipŋâ zem zâimâmbap, kâtikŋâ. Zo perâkŋak.

Den murukŋâ.

12 Nâ den zo Siliwano dukua ekabân kulemgum ziŋgap. Nâ zâkkât
nâŋga buku bonŋâ uap. Zen um bâbâlaŋ op siŋgi âlip mem kâtigem
ândibigât den pâŋkânok zi dâzâŋguan. Itâ nâŋgâm ândibi. Siŋgi âlip
nâŋgâm ândiwe, zo Anutuŋâ tânzâŋgozâŋgoŋaŋgât den bonŋâ. Zorat zen
zorat umŋan bagim kâtigem kinbi.
13 Kembuŋâ gâsuziŋgip, yatik Babiloŋ kamânân ândie, zeŋgâren
kâmutŋâ gâsuziŋgi ândie. Oi zo ziŋ zeŋgât nâŋge. Oi nannâ Mareko zâk
ârândâŋ. 14 Zen buku buku op luyaŋgâbi.
Kristogât siŋgi ândie, zeŋgâren um lumbe zimbap.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ekap zagât Peteroŋâ kulemguip.

Mâsop den.

1 [1] Simoŋ Petero, Yesu Kristogât kore a sot Aposolo, nâŋâ nen sot
târârak mariŋâ, Anutu sot kubikkubikniŋâ Yesu Kristo, zekâren
nâŋgâm pâlâtâŋ kwatzikâm ândibigât diiziŋgip, zeŋgât ekap zi
kulemgum ziŋgan. [2] Zen Anutu sot kembuniŋâ Yesu, zet sot pâlâtâŋ op
ândiegât um lumbeŋâ sot tânzâŋgozâŋgoŋ walâwalâŋ zeŋgâren zem
zâibap.

Siŋgi âlipkât bon muyagem âibi.

[3] Yesu zâk imbaŋâŋandâ nen um hâlâlu sot târârak ândinatkât
imbaŋâ niŋgi ândien. Zo nen Anutugât tobat yatâ ândinat sot zâk sot
neule âsakŋan ândinatkât diiniŋgâm zâkkât topŋâ muyageniŋgi zâk sot
pâlâtâŋ urâwen. [4] Zâk yatâ op umgât gom sambe patâ niŋgâbap, zorat
siŋgi sâip. Den zi nâŋgindâ zorat bonŋâ niiŋan muyagei hânân âkŋâlegât
tâmbetagoagoŋ ziap, zo kândâtkom Anutu sot pâlâtâŋ op holi tobat
kânok utnatkât sâip.
[5] Zorat zen nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândie, zen kâtigine târârak
ândiândiziŋ muyagibap. Târârak ândiândiziŋandâ top nâŋgânâŋgâziŋ
muyagibap. [6] Nâŋgânâŋgâziŋandâ um kendon muyagibap. Um kendonŋâ
kâtikkâtigiŋâ muyagibap. Kâtikkâtigiziŋandâ siŋgi âlip sot ninâugât
bâbâlaŋ orotŋâ muyagibap. [7] Siŋgi âlip sot ninâugât bâbâlaŋ upmeŋâ
buku op ândiândiŋ muyagibap. Buku op ândiândiŋandâ tânagoagoŋ
muyagibap.
[8] Kut ŋâi zo aksik zeŋgâren muyagem zei Kembuniŋâ Yesu Kristo sot
pâlâtâŋ op ândim nep tuune bon buŋ mân upap. [9] Ka ŋâi zâk kut ŋâi zo
buŋ ândibap, zâkkât itâ sâsâŋ. Zâk siŋ bâpsâsâŋ sot um kâtik. Mârumŋan
saŋgon kubigip, zo nelâmkoi ândiap. [10] Bukurâp, zen Kembuŋâ gâsum
sâlâpzâŋgoip, zorat kâtigem Kembu sot pâlâtâŋ ândibi. Zo zeŋgâren bon
upapkât kâtigibi. Zen yatâ op ândimŋâ mân lorem birâbi. [11] Kâtigem op

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândine kubikkubikniŋâ, Kembu Yesu Kristo, zâkŋâ diiziŋgi sumbemgât kiŋ topŋan bagim ândim zâimambi.

Petero zâk mumbapkât kânŋan nâŋgip.

12 Zen den zo aksik kwâkâm ziŋgâwe, zo nâŋgan. Oi zen den bonŋâ
nâŋgâmŋâ mem kâtigem ândie, zo nâŋgâm laŋ den zorik dâzâŋgom
ândibat. 13-15 Nâ hân sâk birâbatkât narâkŋâ itâ nâŋgan. Zo mân kârep
uap. Den zo Kembuniŋâ Yesu Kristoŋâ sapsum nigip. Oi nâ birâziŋga den
zo nâŋgâm ândim zâibigât ekap zi ziŋgan. Nâ itâ nâŋgan. Nâ zi sâk sot
ândim den zo dâzâŋgom ândia dâp upap.

Peteroŋâ Kembugât neule âsakŋâ egip.

16 Den siŋgi dâzâŋgowen, zo bonŋâ. Zo den pat mo siŋgi yenŋâ a niiŋ
nâŋgânâŋgâyân gâbâ mân dâzâŋgowen. Nen Kembugât neule âsakŋâ
sot imbaŋâ igâwen. Zo yatâ ekŋâ imbaŋâ sot takâtakâŋâ zorat den siŋgi
dâzâŋgowen. 17 Nen Yesu sot bâkŋan tâindâ sumbemân gâbâ neule
âsakŋâ zâkkâren gâi Anutu Ibâŋâ sâm âlip den dukuip. Oi Yesugât itâ
sâip, “Zi nannâ. Umnandâ zâkkârenâk kinmap. Zâkkât nâŋga âlip ŋâi
uap.” 18 Nen zâk sot ârândâŋ tirik bâkŋan zarindâ den zo sumbemân
gâbâ gâi nâŋgâwen. 19 Oi zorat nen Propete a zeŋgât den nâŋgindâ bon
opmap.

Den zo kârâp âsakŋâ ŋâtâtigân âsagemap yatâ. Zen zoren ek ândine
mirâ haŋsâbap. Oi umziŋan sâŋgelak patâ, Yesu, zâkkât âsakŋandâ maa
yatâ âsagibap. 20 Den patâ zi sa nâŋgânek. Propete a, ziŋ kut ŋâi ŋâi
gâtâm âsagibap, zorat sâm Kembugât ekabân kânŋan kulemguwe. Zorat
topŋâ aŋâ zikŋâ umgât mân sâbap. 21 Den zo a ziŋâ umziŋaŋgârâk mân
sâwe. Buŋâ. Tirik Kaapumŋâ den zo Anutugâren gâbâ mem umziŋan
pâi den zo sâwe. Zorat aŋâ zik umgât den zorat topŋâ mân sâbap. Tirik
Kaapumŋâ den zorat topŋâ sapsuŋaŋgi âlip sâbap.

Siŋgi âlip ku a, zeŋgât den.

2 1 Mârumŋan Isirae a zeŋgâren propete a sarâŋâ nâmbutŋâ
zo muyagem ândiwe. Oi narâk ziren zeŋgâren yatik kwâkâm
ziŋgâ a sarâŋâ muyagibi. Zen siŋgi âlipkât sâm gulip tigâk muyagei
zeŋgâren kâsâp muyagibap. Oi a yatâ zo Kembuŋâ tosaziŋaŋgât op
mom sâŋgânziŋ meip, zâk kwâimbâŋaŋgâbi. Yatâ utne tâmbetagoagoŋ
muyageziŋgâbap. 2 Oi zen laŋ mâman ândiândiŋ nep tuune a doŋbep ziŋ
ziŋgit wâratzâŋgobi. Yatâ utnetâ ko den bon mâtâp zo sâm bâliŋ kwapi.
3 Zen kât sikumgât âkŋâle opŋâ den sarâ sâm kut ŋâi ŋâi zo laŋ betziŋan
mimbi. Ka zen ko itâ nâŋgâbi, “Mârumŋan gâbâ zeŋgât hâuŋaŋgât
sâbam ândim gâip. Oi tâmbetzâŋgobapkât sâsâŋ, zo tâmbetzâŋgobapkât
mambâtziŋgâm ândiap.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

A mârumŋan hâuŋâ ziŋgip, zorat den.

4 Anutugât nâŋgâmen. Zâk sumbem a nâmbutŋâ bâliŋ utne mân
birâziŋgip. Buŋâ. Simân kâbakŋeziŋgi ŋâtâtigân tâk namin geiwe. Zoren
den hâuŋâ sâsâŋaŋgât narâkŋâ mambât ândie.
5 Anutu zâk mârumŋan bâliŋ mâme a mân birâziŋgip. Noaŋâ ândiândi
târârakât mâtâp zorat a ambân dâzâŋgomâip. Zâk sot a ambân nâmburân
zagât zen waŋgâyân zâim gwâlâ ândiwe. Oi bâliŋ mâme a zeŋgâren too
uurup patâŋâ takâm gwâkâziŋgip.
6 Narâk ŋâin Sodom sot Gomora kamân yatik buŋ upabotkât sâi kârâp
zikesei buŋ urâwet. Zo bâliŋ mâme a bet muyagem ândibi, zeŋgât girem
sâm yatâ oip. 7 Ka a târârakŋâ, Loti, zâk bâliŋ mâme a ziŋ laŋ gulip
ândine zorat nâŋgi mân dâp oi Kembuŋâ kâmut zobâ gâsuip. 8 (Loti
zâk a târârakŋandâ osetziŋan ândei zen bâliŋ top top utne sirâmŋâ
sirâmŋâ ek nâŋgâm umŋâ bâliŋ oi ândeip.) 9 Zorat itâ sâbâ. Kembuŋâ a
târârakŋâ mâsimâsikâyân loribegât op tânzâŋgomap. Oi bâliŋ mâme a
zen hâuŋaŋgât narâgân sâknam ziŋgâbapkât tâk namin zâmbanmap. 10 A
umziŋ bâliŋaŋgât kinmap, zen laŋ mâman opŋâ Kembu sot sumbem a
zâizâiŋâ sâm bâliŋ kwatziŋgâme. Kembuŋâ a yatâ zo tâk namâ kâtikŋan
zâmbanbap. A yatâ zorâŋ keŋgât buŋâ den kwâkziŋan sâm sumbem
a âsakŋâ sot imbaŋâziŋoot zen sâm bâliŋ kwatziŋgâme. 11 Yatâ upme.
Ka sumbem a zen imbaŋâ sot kâwali top ŋâi zemziŋgapŋâ Kembugât
mâteŋan mân sâm bâliŋ kwatziŋgâme.
12 Ka laŋ mâman a zo, ziŋâ um nâŋgânâŋgâziŋ buŋ, zuu zâŋgom
nime, zo yatâ. Kut ŋâi ŋâigât topŋâ kârum den laŋ sâme. Zen zuu yatâ
zâŋgobap. 13 A zo bâliŋâziŋaŋgât sâŋgân mimbi. Zen aŋun buŋ sirâmân
kamân sombemân sâkkât âkŋâle lum bâliŋâ upme. Zen âkon buŋ sii
nalem sot kep kâmam zorat sâtâre upme. Zen osetziŋan ândim um gulip
kwatziŋgânam yatâ upme. Ziŋ osetziŋan mân orotŋâ op sii nalem nine
zorat nâŋga aŋunŋoot uap. 14 A zo, zen sinziŋâ laŋ ek nâŋgâm âkŋâle
upme. Oi bâliŋâ âkonŋâ buŋ upme. A lotŋâ zen kut ŋâi yatâ zorat mem
um gulip kwatziŋgâme. Kât sikumgât âkŋâle op umziŋ oip. A zo, zen
simgât siŋgi. 15 Zen mâtâp târârak zo kândâtkom a sâŋgiŋâ, Bileam
Berorogât nanŋâ, zâkkât mâtâp bâliŋâ zo lâŋme. Bileam zâk bâliŋaŋgât
sâŋgân mimbatkât laŋ oip. 16 Zâk bâliŋaŋgât op siŋan geip. Oi doŋgi diŋ
buŋandâ a den yatâ sâm Propete a Bileam zâk den kârâpŋoot dukuip.
17 Bâliŋ mâme a zo, zen too kârâksâsâŋ yatâ. Oi pibâŋâ saru kom
kâbakŋei âim gâmap, zo yatâ. A yatâ zo, ziŋ ŋâtâtikkât siŋgi upigât
sâsâŋ. 18 A zo, zen zâizâiŋ den sâme. Oi a nâmbutŋâ bâliŋaŋgât mâtâp
birâm âlipŋaŋgât mâtâp âinam utne kâitzâŋgom laŋ ândiândiŋâ
mâtâbân diiziŋgâne âine bâliŋaŋgât nep ârândâŋ tuume. Ziŋâ a itâ sâm
dâzâŋgome, 19 "Zen yatâ opŋâ dumun buŋ ândim kwâtâtibi." Zo ziiŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâliŋaŋgât dumunân zem sarâ yatâ sâme. Nen ko itâ nâŋgen. A ŋâiŋâ wan mo wangât kore upap, zâk zorat dumunân zimbap.

Mâtâp sâŋgiŋan puriksâm sâi ko tosa mimbe.

20 Nâŋge. Siŋgi âlip buŋâ, zeŋgât baŋet kândâtkom Kembu Yesu Kristo mâte okŋaŋgâm zâk sot pâlâtâŋ urâweŋâ puriksâm mâtâp sâŋgiŋan âinetâ bâliŋ kâtikŋâ upap. 21 A yatâ zo Kembugât târârak mâtâp mân ek lâŋne sâi bâliŋ bituk opap. Zen târârak mâtâp zo lâŋâweŋâ den kâtikŋâ kwâkâm ziŋgâne zo birâm mâtâp sâŋgiŋan âine bâliŋ kâtikŋâ upap. 22 A yatâ zo, zeŋgât den sumbuŋâ itâ sâme. Zo bon opmap,

"Wâuŋâ mogatŋâ zorik âburem dum nemap. Bâu zâk baŋerân
saŋgon dum zagâtŋâ saŋgomap."

Kembugât den zo yenŋâ mân upap.

3 1 Bukurâpnâ, zeŋgât ekap zi kulemgua sâp zagât uap. Nâ umziŋ
mâŋgia Kembugât den nâŋgâm kwâtâtibigât kulemgum ziŋgan.
2 Kembugât siŋgi a Propete, zen mârumŋan den sâwe, zorat nâŋgibigât otnigap. Oi Aposolo gakârâpŋâ nen kubikkubikniŋâ, Kembu Yesu, zâkkât den kâtik dâzâŋgowen, zorat ârândâŋ nâŋgâm kwâtâtibigât otnigap.
3 Kânŋan itâ nâŋgâm kâtigibi. Hângât narâk âkâbâ sâi den ku a muyagem bâliŋaŋgât nep tuum ândim itâ sâbi, 4 "Kembu gâbap sâme, zorat bonŋâ ikâ? Sâkurâpniŋ ândim muwe sot kut ŋâi ŋâi hân muyageibân gâbâ zem gaap, zo ka." 5 Zen topŋâ itâ nâŋgâm tâtâlim den zo sâme. Anutuŋâ sâi sumbem zâk mârum ŋâi âsageip. Oi hân, zâk yatik. Zo Anutu diŋaŋgât tooyân gâbâ muyagem too sot zeip. 6 Oi bet tooŋandik a sot kut ŋâi ŋâi gwâkâziŋgâm naŋgip. 7 Oi hân sot sumbem zi ziabot, zo Anutugât dennâ saaziki kârâpkât siŋgi op ziabot. Hâuŋâ mimiŋ narâk mâte oi bâliŋ mâme a tâmbetagobigât mambât ziabot.

Kembu zâk neŋgât op narâk mem kârep pâmap.

8 Bukurâpnâ, kut ŋâi zirât mân kwakpi. Kembu zâk sirâm kânokkât nâŋgi narâk kârep patâ yatâ opmap. Oi narâk karep patâ zorat nâŋgi sirâm kânok yatâ opmap. 9 A nâmbutŋâ zen Kembugât itâ sâme, "Kembu zâk den sâip, zo bonŋâ muyagibapkât kwakŋâ narâk mem kârep kwâpmap." Zen ko nâŋgâne yatâ mân upap. Buŋâ. A nâmbutŋâ tâmbetagobegât Kembuŋâ zeŋgât mambât ândimap. Zâk a pisuk patâ umziŋ melâŋâ zâkkâren mâte okŋaŋgâbigât nâŋgâmap.

Hân sot sumbem narâkzik âkâbap.

10 Kembugât narâk zo kâsa takâme yatâ muyagibap. Muyagei sumbem kwamit patâ op buŋ upap. Oi kut ŋâi igikŋâ zo aksik kârâp sem naŋgâbap. Oi hân sot hân kwâkŋan kut ŋâi ŋâi muyageip, zo kârâpŋak

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

simbap. 11 Kut ŋâi ŋâi zi buŋ op naŋgâbap, zorat zen um hâlâlu sot
târârak ândim siŋgi âlip mem ândibi. 12 Yatâ op Anutugât narâk mambât
ândibi. Oi narâk zo kek âsagibapkât nep tuum ândibi. Oi narâk zo mâte
oi sumbem zo kârâp simbap. Oi kut ŋâi ŋâi igikŋâ zo kârâp bâlamân
ziŋgesem too yatâ opŋâ buŋ upi. 13 Nen ko sumbem uŋakŋâ sot hân
uŋakŋâ muyagibapkât sâip, zorat mambât ândimen. Zoren târârak
ândiândiŋ dâp op zimbap.

Den murukŋâ sot mâsop den.

14 Bukurâp, zen kut ŋâi yatâ zorat mambât ândim Anutu mâteŋan
um hâlâlu sot tosa buŋ ândibigât umŋâ hâbam op lumbeŋâ ândine
ziŋgiri dâp upap. 15 Oi Kembuniŋandâ narâk mem kârepŋan pâi itâ sâbi,
“Kubikniŋgâbam yatâ uap.”

Bukuniŋâ, Kembugât Tirik Kaapumŋâ Paulo um bâbâlaŋ kwâkŋaŋgi
nâŋgânâŋgâ zo wâratkum den zo kulemgum ziŋgip. 16 Zâk ekap
kulemgumap dâp den zo sapsum ziŋgâmap. Ekapŋan den nâmbutŋâ ziap,
zo den muyap buŋâ. Oi den yatâ zo a kwakmak sot lolot zo, ziŋâ sâm
gulipkume. Oi zâkkât ekap zorik buŋâ. Kembugât ekap nâmbutŋâ zo
yatik opŋâ tâmbetagome.

17 Bukurâpnâ, den girem kânŋan dâzâŋguan. A laŋ ândiândiŋâ
zeŋgât sâm gulipŋâ umziŋan giari loribegât gasâziŋ kârâm ândibi. 18 Oi
kubikkubikniŋâ, Kembu Yesu Kristo, zâkkât tânzâŋgozâŋgoŋan sot top
nâŋgânâŋgâŋan kâtigem kinbi. Zâkkâren neule âsakŋâ zemŋâŋgap. Oi
yatik zemŋaŋgâm zâibap. Zo perâkŋak.

Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ekap kânok Yohaneŋâ kulemgoip.

Ândiândigât den sâm muyageip.

1 [1] Topkwap mârumŋan gâbâ zem gâip, oi kindapniŋâ nâŋgâwen sot
sinniŋandâ igâwen. Ek nâŋgâm kwâtâtemŋâ bitniŋandâ gâsuwen, zo
ândiândigât den sât. [2] Ândiândi mariŋâ zo muyagei igâwengât ândiândi
kâtikŋaŋgât siŋgi den dâzâŋgomen. Ândiândi kâtikŋâ zo Anutu Ibâgâren
zem gamŋâ neŋgâren gâip. [3] Zorat kut ŋâi ŋâi ek nâŋgâwen, zorik zen
dâzâŋgomen. Zen sot nen sot Ibâ sot nanŋâ Yesu Kristo kâmut kânok utnatkât
sâmen. [4] Yatâ muyagei sâtâre kwâkŋan ândinatkât ekap zi kulemgum ziŋgan.

Âsakŋan ândiândiŋ.

[5] Den siŋgi Yesugâren gâbâ nâŋgâwen, zo dâzâŋgomen. Zo itâ.
Anutu, zâk âsakŋâ. Ŋâtâtik zâkkâren mân ziap. [6] Nen ŋâtâtigân ândim
Anutu sot pâlâtâŋ urâwen sâindâ sâi ko sarâ opap. Oi den bonŋâ mân
mem ândibem. [7] Anutu zâk zik âsakŋan ândiap, zo yatik nen âsakŋan
ândinat zo ko kâmut kânok opŋâ nanŋâ Yesu Kristo, zâkkât gilâmŋandâ
saŋgonniŋgi umniŋ salek upap. Yatâ oi tosaniŋâ zo aksik gulipkubap.
[8] Nen bâliŋâ mân upmen sânat, zo ko umniŋ kâitkunat. Oi den bonŋâ
neŋgât umniŋan mân zimbap. [9] Ka nen bâliŋâniŋâ sapsunat, zo ko sâi bon
opmap, Anutu, târârak mariŋandâ tosaniŋ birâm umniŋ saŋgori salek op
kwâtâtinat. [10] Nen bâliŋâ mân upmen, yatâ sâm sâi ko Anutugâren sarâ a
ândimen yatâ opap. Yatâ oindâ sâi ko zâkkât den umniŋan mân zembap.

Kristoŋâ tânnâŋgobap.

2 [1] Nan bârarâpnâ Yesugât kâmut op ândie, zen bâliŋ upegât den
zi kulemgum ziŋgan. Neŋgâren gâbâ ŋâiŋâ bâliŋâ upap, zo ko
Ibâgâren berân mâme a, Yesu Kristo, zâk târârakŋâ mariŋâ ândiap,
zâkkât nâŋgâbap. Zâk betniŋan mem Ibâŋâ dukui tosaniŋ birâbap. [2] Yesu
Kristo zâk bâliŋâniŋaŋgât suupniŋ meip. Oi neŋgârâk buŋâ, hân dâp
ândie aksik, zeŋgât supziŋ meip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Nen itâ nâŋgen. Nen Anutugât diŋâ lum ândim zâk sot pâlâtâŋ
utnat. 4 A ŋâi, zâk Anutugât diŋâ mân lumŋâ itâ sâbap, “Nâ Anutu
sot pâlâtâŋ opman.” Zâk sarâ a. A yatâ zorat umŋan den bonŋâ mân
zemap. 5 Ŋâi zâk Anutugât den nâŋgâm lubap, zâk perâkŋak umŋâ
Anutugâren kinbap. Nen yatik Anutugât den nâŋgâm lum ândimŋâ itâ
nâŋgânat, “Irak ziren Anutu sot pâlâtâŋ op ândien.” 6 Ŋâi zâk Anutu
sot pâlâtâŋ op ândian sâbap, zo ko Yesu ândeip, zorat dâp wâratkum
ândei dâp upap.

Buku buku opŋâ âsakŋan ândinat.

7 Bukurâpnâ, nâ den uŋakŋâ ŋâi mân kulemgum ziŋgan. Den zo
mârumŋan gâbâ nâŋgâm gawe, zorik. 8 Oi den kulemguan, zo den
uŋakŋâ oi Yesugâren sot zeŋgâren ârândâŋ bon uap. Zo topŋâ itâgât.
Ŋâtâtik buŋ oi âsakŋâ bonŋâ muyagem ziap.
9 Oi a ŋâi, zâk bukuŋâ kâsa okŋaŋgâmapŋâ âsakŋan ândian
sâbap, zâk tok ŋâtâtigân ândiap. 10 Oi ŋâi zâk bukuŋâ umŋandâ
gâsubap, zo ko âsakŋan ândimap. A zo bâliŋan mân tâmbetagobap.
11 Ka a ŋâi, zâk bukuŋâ kâsa okŋaŋgâbap, zo ko ŋâtâtigân ândim
ŋâtâtikkât mâtâp âibap. Ŋâtâtigân âi siŋâ egi ŋâtiksâi mâtâp mân ek
kwâtâtibap.

Patâ sot mâik zen aksik den nâŋgâbi.

12 A ambân katep, zen Yesuŋâ zeŋgât suupziŋ meip, zorat op tosaziŋ
gulipkumapkât den zi kulemgum ziŋgan.
13 Ibârâp, zen mârumŋan gâbâ ândim gâip, zâk sot pâlâtâŋ op ândiegât
den zi kulemgum ziŋgan.
A sigan, zen bâliŋâ mariŋâ kâsa okŋaŋgâm kâtigiwe, zorat den zi
kulemgum ziŋgan.
A ambân katep, zen Ibâgâren pâlâtâŋ urâwegât den zi kulemgum
ziŋgan.
14 Ibârâp, zen mârumŋan gâbâ ândim gâip, zâk sot pâlâtâŋ urâwegât
zeŋgât den zi kulemgum ziŋgan.
A sigan, zen kâtigine Anutugât den umziŋan ziap. Zen bâliŋâ mariŋâ
kâsa okŋaŋgâm kâtigiwe, zorat den zi kulemgum ziŋgan.

Umniŋâ hângât kut ŋâi ŋâiyân mân zimbap.

15 Umziŋ hânân mo hângât kut ŋâi ŋâiyân mân pane zimbap. Ŋâi zâk
umŋâ hângât kut ŋâi ŋâiyân pâi zimbap, zo ko umŋandâ Anutu Ibâ mân
gâsubap. 16 Nâŋge. Hânân kut ŋâi ŋâi bâliŋâ ziap, zo itâ. Sâkkât âkŋâle,
senŋâ ekŋâ âkŋâle, sot umŋâ zâizâiŋ. Zo Ibâgâren gâbâ buŋâ. Zo hânân
gokŋâ. 17 Hân zâk âkŋâleŋoot zo buŋ upap. Ka ŋâi zâk Ibâgât den nâŋgâm
lubap, zâk tâmbâŋâ ândim zâimâmbap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kristogât kâsa muyagibap.

18 Nan bârarâpnâ, narâk pâŋkânok uap. Kristogât kâsa kâwaliŋoot
gâbapkât sâsâŋ, zo nâŋge. Oi narâk ziren kâsarâpŋâ doŋbep muyagem
gam ândie. Narâk pâŋkânok uap, zo nâŋge. 19 A zo, zen osetniŋan
âsagiwe. Oi neŋgât buku zo mân ândie. Zen neŋgât buku ândim sâi nen
mân birâniŋgâbe. Zen birâniŋgâwe, zorat topŋâ itâ. Zen neŋgât buku
buŋâ.
20 Zen ko tirik a Yesuŋâ Kaapumŋâ ziŋgipkât nâŋgânâŋgâziŋoot ândie.
21 Zen den bonŋâ mân nâŋgâme sâm ekap zi mân kulemgum ziŋgan.
Buŋâ. Zen den bonŋâ nâŋgâmegât opŋâ den zi kulemgum ziŋgan. Den
sarâ, zo den bon mariŋaŋgâren gâbâ mân gâmap.
22 Yesugât kâsa, zo ŋâi? Yesu, zâk a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbap
mârum sâsâŋ, Kristo, zo buŋâ. A ŋâiŋâ yatâ sâi zâk sarâ a sâbi. Ŋâi zâk
Ibâ sot nanŋâ kwâimbâzikâbap, zâk Kristogât kâsa. 23 Ŋâi zâk nanŋâ
kwâimbâbap, zâk Ibâ birâŋaŋgâbap. Ka ŋâi zâk Yesu zâk bâliŋan gâbâ
mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ sâbap, zâk Ibâ sot pâlâtâŋ upap.
24 Mârumŋan gâbâ Kembugât den nâŋgâm ândim gawe, zo nâŋgâne
umziŋan zei nâŋgâm ândibi. Zen yatâ op ândim nanŋâ sot Ibâŋâ, zet
sot pâlâtâŋ op ândibi. 25 Yesuŋâ kut ŋâi niŋgâbapkât sâm kâtigeip, zo
ândiândi kâtikŋâ.

Kaapumŋâ saŋgonniŋgi Yesugâren sâtârem kinat.

26 A ziŋ um gulip kwatziŋgâbegât ekap zi kulemgum ziŋgan. 27 Zeŋgât
itâ san. Kaapum ziŋgip, zo zeŋgâren ziap, zorat wangât a ŋâiŋâ den
dâzâŋgobap? Kaapum ziŋgip, zâkŋâ kut ŋâi ŋâigât den dâzâŋgomap. Den
topŋâ dâzâŋgomap. Zâkkât den zo sarâ buŋâ, zo bonŋâ. Oi zen Kristo sot
pâlâtâŋ op ândibigât dâzâŋgoip, zo yatâ upi.
28 Nan bârarâpnâ, zen Kristo sot pâlâtâŋ op ândibi. Yatâ op ândine
zâk âsagem gâi keŋgât sot aŋun mân op mâteŋan âi kinbi. 29 Anutu zâk
târârak ândimap. Zen zâkkât yatâ nâŋgâme. Zorat a ŋâi, zâk târârak
ândei ekŋâ sâbi, “Zâk Anutugâren gâbâ muyageip.”

Anutugât nan bârarâp ândien, zorat topŋâ.

3 1 Nâŋgânek. Ibâniŋandâ neŋgât umŋâ doŋbep kinzap. Kiri neŋgât
nan bârarâpnâ sâmap. Oi nen yatâ zo ândien. A um kâtik, zen mân
buku otniŋgâme, zorat topŋâ itâ. Zen Anutu mân buku okŋaŋgâme.
2 Bukurâpnâ, nen narâk ziren Anutugât nan bârarâp ândien. Oi biken
dap muyaginat? Zo mân nâŋgen. Ka itâ nâŋgâm kwâtâtien, “Kembuniŋâ
takâm gâi tobatŋâ ekŋâ yatik utnat.” 3 Ŋâi zâk zo yatâ nâŋgâm um
bâbâlaŋ op ândi mâmanŋâ kubikŋâ târârak ândibap. Zâk Kembu târârak
ândimap, zo yatik ândibap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bâliŋ op Sataŋgât orot.

4 Ŋâi zâk bâliŋ memap, zâk gurumin den komap. Gurumin den kukuŋâ,
zo bâliŋâ bonŋâ uap. 5 Yesugât itâ nâŋgâme, “Zâk bâliŋâ maatibam geip.
Oi zâk bâliŋâ mân oip.” 6 Oi ŋâi zâk Yesugâren pâlâtâŋ op ândimapŋâ
bâliŋ mân opmap. Ka ŋâi zâk bâliŋ opmap, zâk zo Yesu mân ek
nâŋgâmap.
7 Nan bârarâpnâ, ŋâiŋâ um gulip kwatziŋgâbâ sâi mân nâŋgâbi. Ŋâi
zâk târârak mâtâbân âibap, zâk târârak a. Yesu târârak ândimap, zo yatâ
ândibap. 8 Ka a ŋâi, zâk bâliŋ opmap, zâk Sataŋgât a. Sataŋ zâk topŋan
gâbâ bâliŋâ tuum ândim gâip. Yatik ândiap. Oi Anutugât nanŋâ zâk
Sataŋgât nep kândaŋbam geip.

Anutugât nan bârarâp ândim bâliŋ mân orot.

9 Anutuŋâ kâmut gakârâpŋâ ândiândigât kâwali ziŋgip, zorat zen dap
dabân yatâ bâliŋâ mem ândibi? Zen Anutugâren gâbâ gokŋâ, zorat bâliŋâ
mân upme. 10 Anutugât nan bârarâp sot Sataŋgât nan bârarâp, zeŋgât
topziŋâ itâ muyagei iknat. Ŋâi zâk ândiândi târârak mân ândibap, zâk
Anutugâren gâbâ gokŋâ buŋâ. Oi ŋâi zâk bukuŋâ kâsa okŋaŋgâbap,
zâkkât yatâ Sataŋgâren gokŋâ sâsâŋ.
11 Kembugât den mârumŋan gâbâ nâŋgâm gawen, zo itâ, “Umziŋandâ
gâsâyagom ândibi.” 12 Adamgât nanŋâ Kain, zâkkât mâtâp mân lâŋnat.
Zâk bâliŋ mariŋaŋgâren gâbâ gokŋâ, zorat munŋâ koi moip. Zo itâgât.
Zikŋâ ândiândiŋâ, zo bâliŋâ. Munŋaŋgât ândiândiŋâ, zo âlipŋâ. Zorat op
ko koi moip.

Yesuŋâ buku otniŋgipkât buku oraŋgânat.

13 Bukurâpnâ, um kâtik ziŋâ kâsa otziŋgâne nâŋgâne ŋâi mân upap.
14 Nen bukurâpniŋ buku otziŋgâm ândiengât niiŋaŋgât itâ nâŋgâmen.
Mumuŋan gâbâ ândiândiyân bagiwen. Ŋâi zâk bukuŋâ buku mân
okŋaŋgâbap, zâk tok mumuŋan ândibap. 15 Oi ŋâi zâk bukuŋâ kâsa
okŋaŋgâbap, zâk kâmbam ku a yatâ, a kuktâ. Zen itâ nâŋgâme, “Kâmbam
ku a zeŋgât umziŋan ândiândi kâtik mân muyagem ziap.” 16 Yesu zâk
neŋgât op ândiândiŋ biri buku orotŋaŋgât topŋâ iksen. Oi nen yatigâk
bukurâpniŋ zeŋgât op ândiândiniŋ birindâ dâp upap. 17 Ka a ŋâi hângât
sikum zemŋaŋgi bukuŋâ wan mo wangât kwakpap oi ekŋâ mân
nâŋgâŋaŋgâbap, zâk dap yatâ umŋandâ Anutugâren kinbap? Zo buŋâ.
18 Nan bârarâpnâ, buku orotŋâ, zo den mo sâtŋak mân sâsâŋ. Betŋâ sot
umŋâ utnat. 19 Yatâ oindâ den bonŋaŋgât kâmurân ândien, zorat topŋâ
muyagei nâŋgânat. Oi Anutu mâteŋan umniŋâ keŋgât buŋ ândinat. Anutu
mâteŋan umniŋâ keŋgât opapkât itâ nâŋgânat. 20 Umniŋandâ keŋgât oi
itâ sânat, “Anutu zâk umniŋaŋgât dâp buŋâ. Zâk tobat ŋâi ândim kut ŋâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ŋâi aksik zo nâŋgâm naŋgâmap.” Zorat nen keŋgât kândâtkum zâkkâren
nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândinat. 21 Bukurâpnâ, umniŋandâ keŋgât
mân oi Anutu mâteŋan umâlip ândinat. 22 Oi diŋâ lumŋâ zâkkât mâteŋan
kut ŋâi ŋâi oindâ egi âlip opmapkât zâkkâren wan mo wangât sâindâ
niŋgâmap. 23 Zâkkât gurumin den itâ ziap, “Nanŋâ Yesu Kristo nâŋgâm
pâlâtâŋ kwapŋâ umziŋandâ gâsâyagom ândibi.” Nen yatâ utnatkât
Yesuŋâ sâm niŋgip.
24 A zen Anutugât den lume, zen zâk sot pâlâtâŋ op ândime. Zâkoot zen
sot pâlâtâŋ opmap. Anutu zâkŋâ Kaapumŋâ niŋgip, zorâŋ sapsum niŋgi
nâŋgâmŋâ itâ nâŋgen, “Anutu zâk nen sot ândimap.”

Tirik Kaapum sot wâke, zeŋgât den.

4 1 Bukurâpnâ, a den sâme, zo yen mân nâŋgâbi. Den zorat topŋâ
nâŋgâm sâlâpkum ikpi. Den zo Sataŋgâren gokŋâ mo Anutugâren
gokŋâ, zo nâŋgâm ândibi. Wangât, propete a sarâŋâ doŋbep muyagem
ândie, zorat. 2 Den Anutugât Kaapumân gokŋâ, zen itâ ikpi. A ŋâi, zâk
itâ sâbap, “Yesu zâk a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât sâsâŋ, Kristo, zo
zâk hânân muyageip.” Den zo yatâ sâi ko Anutugâren gâbâ âsageip. 3 Oi a
ŋâiŋâ Yesugât itâ sâbap, “A bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ
zo, zâk buŋâ. Zâk a yenŋâ op hânân muyageip.” Den zo yatâ sâbap, zo ko
den zo Anutugâren gokŋâ buŋâ. Den zo Kristogât kâsaŋâ yatâ opap. Kâsa
zâkkât itâ nâŋgâme. Kâsa zâkkât imbaŋâ hânân muyagibapkât sâsâŋ, zo
mârum zi muyagiap.
4 Nan bârarâpnâ, zen Anutugâren gokŋâ, zorat ziŋâ propete sarâŋâ zen
sot agom kâtigemŋâ kâsa otziŋgâwe. Oi zeŋgât umziŋan ândiap, zorâŋâ
propete a sarâ zeŋgât umziŋan ândiap, zo walâmap. 5 Propete sarâŋâ zen
hânân gokŋâ, zorat hângât den sâne um kâtik a ziŋâ nâŋgâme. 6 Nen ko
Anutugâren gokŋâ. A Anutugât den nâŋgâme, zen dinniŋâ nâŋgâbi. Ka ŋâi
zâk Anutugâren gok buŋandâ dinniŋâ mân nâŋgâbap. Den bon mariŋâ,
Kembugât Kaapumŋâ sot Sataŋ arâpŋâ, zeŋgât topziŋ yatâ âsagei iknat.

Anutuŋâ buku otniŋgip, zorat topŋâ.

7 Bukurâpnâ, nen umniŋandâ gâsâyagom ândinat. Buku orotŋâ, zorat
topŋâ Anutu. Ŋâi zâk bukurâpŋâ buku otziŋgâmap, zâk Anutugâren
gâbâ muyageip sot Anutu sot pâlâtâŋ opmap. 8 Ŋâi zâk bukurâpŋâ mân
buku otziŋgâmap, zâk Anutu mân ek nâŋgâmap. Buku orotŋaŋgât topŋâ
Anutu. Anutu umŋandâ gâsânâŋgom buku otniŋgâmap. 9 Anutuŋâ
nanŋâ kânok ândiândi muyageniŋgâbapkât sâŋgongoi hânân gem gâip.
Anutu umŋandâ gâsânâŋgom yatâ otniŋgip. 10 Buku orotŋaŋgât topŋâ itâ
ziap. Nen Anutu mân buku okŋaŋgâwen. Zâkŋâ buku otniŋgâm nanŋâ
sâŋgongui gemŋâ bâliŋâniŋaŋgât suupŋâ mem moip. Zorat nen Anutu
mâteŋan um salek kinat.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Anutuŋâ buku otniŋgâmap yatik neŋgoot buku otziŋgânat.

11 Bukurâpnâ, Anutuŋâ buku otniŋgipkât neŋgoot yatik umŋâ buku buku
oraŋgânat. Nen yatâ oindâ dâp upap. 12 A sinniŋandâ Anutu mân igâwen.
Um buku oraŋgâm ândinat oi ko Anutu zâk nen sot pâlâtâŋ oi buku orotŋâ
bonŋâ neŋgâren muyagem kwâtâtibap. 13 Zâk Kaapumŋâ niŋgip, zorat itâ
nâŋgen. Zâk nen sot pâlâtâŋ opmap. Nen zâk sot pâlâtâŋ upmen.
14 Ibâ zâk nanŋâ hân dâp a nen kubikniŋgâbapkât sâŋgongoi geip. Oi
nen sinniŋandâ igâwengât den zo sâm muyagem dâzâŋgomen. 15 Oi a
ŋâiŋâ, Yesu zâk Anutugât nanŋâ sâbap, zâk Anutu sot pâlâtâŋ upap. Oi
Anutuŋâ zâk sot pâlâtâŋ upap. 16 Zo yatâ oi itâ nâŋgen, “Anutu umŋandâ
gâsânâŋgomap.” Zo ek nâŋgâm kwâtâtien.
Anutu zâk buku orot zorat mariŋâ. Ŋâi zâk buku upapŋâ Anutu sot
pâlâtâŋ upap. Oi Anutuŋâ zâk sot pâlâtâŋ upap.

Buku op keŋgât mân utnat.

17 Biken den sâm kwâkâkwâkâŋ narâkŋan keŋgât buŋ kinatkât Anutuŋâ
buku otniŋgip. Oi Yesuŋâ buku otniŋgâm ândimap, zo yatik hânân zi
buku oraŋgâm ândinat. 18 Keŋgât sot buku, zet buku buku buŋâ. Buku
bonŋandâ keŋgât molibap. Keŋgât, zo tosagât hâuŋâ zo nâŋgâm upme.
Ŋâi zâk keŋgât mem ândibap, zâkkâren buku mân muyagiap sâsâŋ.
19 Nen ko Anutuŋâ kândom buku otniŋgipkât buku op ândimen. 20 Ŋâi
zâk Anutu buku okŋaŋgâman sâm bukuŋâ kâsa okŋaŋgâbap, zâk sarâ a.
Nâŋgânek. Ŋâi zâk bukuŋâ senŋâ igikŋâ buku mân okŋaŋgâmŋâ dap op
Anutu mân igikŋâ, zo buku okŋaŋgâbap? 21 Yesugât den itâ ziap, “Aŋâ
Anutu buku okŋaŋgâmŋâ bukuŋâ buku okŋaŋgi dâp upap.”

Anutu sot pâlâtâŋ op ândinat.

5 1 A ŋâiŋâ, Yesu zâk a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ
zo, sâm nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbap, zâkkât Anutugât nanŋâ
sâsâŋ. Oi ŋâi zâk Ibâ muyamuyagiŋ buku okŋaŋgâbapŋâ Ibâgât kiurâp
yatik buku otziŋgâbap. 2 Nen Anutugât nan bârarâp buku otziŋgâmen?
Buku otziŋgâmen, zo ko Anutu buku okŋaŋgâm, zâkkât den lugindâ,
zorâŋâ topniŋ sapsubap. 3 Anutu buku yen mân okŋaŋgânat. Diŋâ lum
buku okŋaŋgânat. Anutugât den zo yâmbâtŋâ buŋâ. 4 Anutugâren gâbâ
muyagiwen, nen um kâtik a zeŋgât orot mâme walâziŋgâmen. Itâ opŋâ
walâziŋgâmen. Nen Kembugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm ândim
hângât imbaŋâ zo kom birâm walânat. 5 Ŋâiŋâ kâtigem kin hângât âkâk
gâlâk zo koi gibap? A ŋâi zâk, Yesu zâk Anutugât nanŋâ sâm, nâŋgâm
pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbap. A zorâŋ bonŋâ upap.
6 Yesu Kristo zâk sumbemân gâbâ hânân geip. Hânân ândim toin giari
Yohaneŋâ saŋgonŋaŋgip. Oi a ziŋ poru nagân kune gilâmŋâ gem gâip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tooyâk buŋâ. Too sot gilâm ârândâŋ. 7 Oi Kaapumŋâ Yesugât topŋâ sâm
muyagemap. Oi Kaapum zâk den bonŋaŋgât mariŋâ. Sarâ mân sâmap.
8 Karâmbut ziŋâ tânagom kin topŋâ sâm muyagime, zen Kaapum sot
too sot gilâm. Karâmbut zen zâkkât den kânok sâme. 9 A ziŋ tânagom
den sâne nâŋgindâ bonŋâ opmap. Oi Anutuŋâ den ŋâi tângoi walâmap.
Anutuŋâ den ŋâi sâi bonŋâ opmap. Anutugât tân den zo nanŋaŋgât den
zo sâi muyageip. 10 Ŋâi zâk Anutu nanŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâbap,
zâk Anutugât den bonŋâ nâŋgâmap. Ŋâi zâk Anutugât den mân
nâŋgâbap, zâk Anutugât sarâ a sâbap. A yatâ zorâŋ Anutuŋâ nanŋaŋgât
den tângoip, zo nâŋgi bon buŋ upap. 11 Oi Anutu nanŋaŋgât den tângoip,
zo itâ muyageip. Anutu zâk ândiândiŋ kâtik muyagem niŋgip. Ândiândi
kâtik zo neŋgât siŋgi sâi nanŋandâ galem oi ziap. 12 Ŋâi zâk nanŋoot
pâlâtâŋ upap, zo ândiândi kâtik mimbap. Ka ŋâi zâk nanŋâ sot pâlâtâŋ
mân upapŋâ ândiândi kâtik mân muyagibap.

Ninâu sot bâliŋaŋgât den.

13 Zen ândiândi kâtik miwe, zorat nâŋgâbigât ekap zi kulemgum
ziŋgan. Zen nanŋaŋgâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwatne ândiândi kâtik
zemziŋgap. 14 Nen itâ sâm Anutu umâlep nâŋgâŋaŋgâmen. Nen wan mo
wangât zikŋak nâŋgi ziap, zorat ninâu sâindâ nâŋgâniŋgâbap. 15 Zorat
opŋâ wan mo wangât ninâu sâindâ nâŋgâniŋgâbap. Zorat nâŋgâm itâ
nâŋgânat. Kut ŋâi ŋâi zo neŋgât siŋgi sap.
16 Ŋâi zâk bukuŋandâ bâliŋ oi ikpap, (Bâliŋâ zo simgât siŋgi mân
muyagibap.) zo ekŋâ zâkkât opŋâ ninâu sâi ândibap. Bâliŋâ nâmbutŋâ
opŋâ simgât siŋgi mân upi. Bâliŋâ yatâ zorat san. Oi bâliŋâ ŋâi
opŋâ simgât siŋgi orotŋâ, zo ziap. Yatâ zorat ninâu sâbigât mân san.
17 Ândiândi bâliŋâ top top zo bâliŋik. Oi bâliŋâ torenŋâ zo simgât siŋgi
mân uap.
18 Nen itâ nâŋgâmen. A mo ambân Anutugâren gâbâ muyageipŋâ
bâliŋâ mân opmap. Anutugât nanŋandâ galem oi bâliŋâ mariŋandâ mân
tâmbetkubap.
19 Nen Anutugâren gâbâ muyagiwen. Oi hân dâp a zie, zen ko bâliŋ
mariŋaŋgât bikŋan ândie. Zo yatâ nâŋgâmen.
20 Anutugât nanŋâ, zâk gemŋâ um nâŋgânâŋgâ muyagem niŋgipkât
den bonŋâ mariŋâ nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâmen. Oi den bon mariŋâ
sot nanŋâ Yesu Kristo, zet sot pâlâtâŋ op ândimen. Zâkŋâ Anutu bonŋâ
sot ândiândi kâtik mariŋâ.
21 Nan bârarâpnâ, zen Bem lopio kândâtzâŋgom ândibi.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ekap zagât Yohaneŋâ kulemgoip.

Ândiândigât den sâm muyageip.

1 Yesugât kâmurân gâbâ a sâtŋâ, nâ ambân Kembu Anutuŋâ gâsum
sâlâpgogip, gâ sot nan bârarâpkâ, zeŋgât ekap zi kulemgum ziŋgan. Nâ
umnâ gâsâzâŋgomap. Oi nâŋak buŋâ, den bonŋâ nâŋgâme, zen yatik
otziŋgâme. 2 Kembugât den bonŋâ umniŋan ziap. Oi neŋgâren yatik zem
zâibap. Zorat op buku op ândinat. 3 Anutu Ibâ sot nanŋâ Yesu Kristo,
zekâren gâbâ um lumbe neŋgâren sambâlem zimbap. Zet tânnâŋgoitâ
zekât den bonŋâ sot buku buku zo neŋgâren sambâlem zimbap.

Umŋâ buku orot, zorat den.

4 Nan bârarâpkâ nâmbutŋâ zen Anutu Ibâgât den bon zo lum mem
ândie. Nâ zorat siŋgi nâŋgâmŋâ sâtâre patâ orâwan. 5 Oi zi ambân sâtŋâ,
gâ den bonŋâ ŋâi dâgoga nâŋgâ. Den uŋakŋâ buŋâ. Mârumŋan gâbâ zem
gâip, den zorik dâgobâ. Zen buku oraŋgâm ândibi. 6 Oi buku orotŋaŋgât
topŋâ itâ. Nen umniŋandâ Anutugâren ari zâkkât den kâtik mem ândinat.
Anutugât gurumin den mârumŋan gâbâ zei nâŋgâm gawe, zo mem
ândim buku oraŋgâm ândibi.

Sarâ a, zeŋgât den.

7 Nâŋgat. Sarâ a doŋbep muyagem ândie. Zen Yesu Kristo zâk hân sâk
sot muyageip, den zo kwâimbâme. A yatâ zo ko sarâ a sot Kristogât kâsa
sâsâŋ. 8 Nen zeŋgâren nep tuugindâ bonŋâ muyageip, zo gulip opapkât
galem oraŋgâm ândibi. Yatâ ândim ma ko sâŋgân patâ mimbi. 9 Ka ŋâi
zâk Kristogât den mân mem ândim birâbap, zâk Anutu sot pâlâtâŋ mân
upap. Ka ŋâi zâk Kristogât den nâŋgâm mem ândibapŋâ Ibâ sot nanŋâ,
zet sot pâlâtâŋ upap. 10 Ka ŋâi zâk Kristogât den mân mem ândibapŋâ
zeŋgâren gâi mirâ aŋgân kârâm buku mân okŋaŋgâbi. Zâk mân lum
mâŋganbi. 11 Ŋâi zâk a yatâ zo buku okŋaŋgâbap, zâk bâliŋaŋgât nep
tângubap.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Den murukŋâ.

12 Den nâmbut doŋbep ziap. Oi simbupŋâ ekabân kwânâŋgâbatkât mân
otnigap. Nâ zeŋgâren kek gandâ den lâuyân âragunatkât san. Oi umâlep
patâ utnat.
13 Gatkâ Kembuŋâ gâsum sâlâpkoip, zâkkât nan bârarâp ziŋâ
nâŋgâgime
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ekap karâmbuŋ Yohaneŋâ kulemguip.

Umâlep den.

1 Yesugât kâmurân gâbâ a sâtŋâ nâ, bukunâ Gaio, gâgât ekap zi
kulemguan. Nâ gâgât perâkŋak otnimap.
2 Bukunâ, umgâ Kembugâren pâna âlip op ziap, zo yatik sâkkâ âlip oi
ândibangât ninâu sâman. 3 Gâ den bonŋâ mem lumat. Bukurâpkâ nâmbutŋâ
zen ga den siŋgi zo dâtnone nâŋgâm umnâ âlip uap. 4 Nan bârarâpnâ zen den
bonŋaŋgât mâtâp lâŋme. Den zo yatâ nâŋgâm umâlep patâ ŋâi nâŋgâman.

Kembugât nep a hurat kwatziŋgâban.

5 Bukunâ, gâ buku otziŋgâmat. Oi kamân goorânâk buŋâ, kârebân
gâbâ gane buku otziŋgâmat. Zo âlip opmat. 6 A zen ziren Yesugât kâmut
minduminduyân orot mâmegaŋgât sâm âlip kwatgiwe. A gâgâren ganetâ
Anutu kutŋaŋgât opŋâ buku otziŋgâmŋâ zâmbana âine âlip upap. 7 Zen
kutŋaŋgât op Anutugât nebân âi ândie. Zen um kâtik zeŋgâren ândim kât
sikum mân mimegât betziŋan meindâ dâp upap. 8 Yatâ buku otziŋgâm
betziŋan meindâ den bonŋaŋgât nep ârândâŋ tuunat.

Diotrepe zâk a buku mân otziŋgip.

9 Nâ Yesugât kâmut zeŋgât ekap ŋâi kulemguwan. Oi Diotrepe zâk
zikŋaŋgât a sâtŋâ ândibat sâmŋâ dinnâ birâmap. 10 Zorat opŋâ nâ zeŋgâren
gamŋâ ândi mâmanŋaŋgât topŋâ sâm muyagibat. Zâk neŋgât sarâ sâm, sâm
bâliŋ kwatniŋgâmap. Oi zorigâk buŋâ. Bukurâpniŋâ nâmbutŋâ zeŋgâren
ganetâ zâk mân buku otziŋgâmŋâ a nâmbutŋandâ buku otziŋgâne mân
upigât sâm kâmurân gâbâ moliziŋgi sâkŋaŋgât siŋgi upme.

Demeterio zâkkât nâŋgâne âlip oip.

11 Bukunâ, gâ a ziŋâ kut ŋâi bâliŋâ utnetâ zeŋgât mâtâp mân lâŋban.
Ŋâi zâk kut ŋâi ŋâi âlipŋâ opmap, zâk Anutugâren gokŋâ. Ka ŋâi zâk kut
ŋâi ŋâi bâliŋâ opmap, zâk Anutu mân ek nâŋgâmap sâsâŋ.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Demeterio zâkkât topŋâ a aksik patâ ziŋ sâm muyagiwe. Zâk a âlipŋâ
op ândiap. Zâk Kembugât den bonŋâ mem ândimap. Orot mâmeŋandâ
topŋâ sapsumap. Oi nen yatik zâkkât sâm âlip kwâkŋaŋgâmen. Oi den
bonŋâ sâmen, zo âlip nâŋgâmat.

Den murukŋâ.

13 Den doŋbep ziap. Oi simbupŋâ kulemgubatkât mân otnigap. 14 Nâ
gâgâren kek gâbatkât san. Gandâ den sâm âragurat.
15 Um lumbe gâgâren zimbap. Bukuniŋâ zen nâŋgâgige. Nâ yatigâk
bukurâpniŋâ gâgâren ândie, zen nâŋgâziŋgan. Zorat dâzâŋgoban.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ekap Yudaŋâ kulemgoip.

Mâsop den.

1 Nâ Yuda, Yesu Kristogât kore a, Yakobogât munŋâ. Anutu Ibâŋâ
umŋâ a ambân gâsâzâŋgom diiziŋgi Yesu Kristoŋâ galem otziŋgâmap,
zeŋgât ekap zi kulemguan. 2 Zeŋgâren buku sot um lumbe sot tânagoagoŋ
muyagem zimbap.

Sarâ a, zeŋgât den.

3 Bukurâpnâ, Nen ârândâŋ siŋgi âlip umŋan bagim ândien. Siŋgi
âlip den zorat kulemgum ziŋgâbatkât otnigi ândiwan. Ka zi girem den
ŋâi kulemgum ziŋgan. Zen den siŋgi âlipŋâ birâbegât opŋâ ekap zi
kulemgum ziŋgan. Siŋgi âlip zo mem kâtigem ândim zâinatkât Anutugât
siŋgi a sâm niŋgip. Zo gulip opapkât den zi kulemgumŋâ ziŋgan. 4 A
nâmbutŋâ zen osetziŋan tik bagiwe. Mârumŋan zeŋgât topziŋ itâ sâm
kulemguwe, “A yatâ zo, zen tâmbetagoagoŋan bagibi.” A zo, zen um kâtik
op Anutugât den siŋgi âlip zo târârak mân sâm kut ŋâi ŋâi bâliŋ laŋ op
patâniŋâ Yesu Kristo kwâimbâŋaŋgâme.
5 Anutugât diŋâ birâme, zen hâuŋâ ziŋgâmap. Zo âlip nâŋge. Oi zorat
sa nâŋgânek. Kembu zâk Isirae a Aigita hânân gâbâ mâkâziŋgip. Oi
zeŋgâren gâbâ nâmbutŋandâ zâkkât diŋâ birâwe, zo ko tâmbetzâŋgoip.
6 Oi sumbem a nâmbutŋâ zen nep diŋâ birâm mirâ kamânziŋ birâwe.
Yatâ utnetâ ko Anutu zâkŋâ zen tâk kâtikŋandâ saaziŋgâm ŋâtâtigân
zâmbari narâk dâp zem zâimambi. Anutuŋâ sâi zen narâk patin hâuŋâ
mimbigât mambât zie. 7 Oi Sodom sot Gomora sot kamân nâmbutŋâ zem
arip, zen yatigâk bâliŋâ laŋ opŋâ kut ŋâi ŋâi mân orotŋâ muyagine kârâp
tâmbâŋan zâmbari gei ândie. Nen zo ekŋâ yatâ mân utnatkât oip.

Kembugât den ku a, zeŋgât den.

8 Oi bâliŋ mâme a osetziŋan bagim ândie, zen umanân nâŋgâm yatigâk
kut ŋâi ŋâi bâliŋâ zo upme. Oi sâkziŋandâ bâliŋâ muyagime. Oi zen a patâ
mân hurat kwatziŋgâm sumbem a âsakŋâziŋoot zo sâm bâliŋ kwatziŋgâme.
9 Bâliŋ mâme a ziŋ a imbaŋâziŋoot laŋ sâm bâliŋ kwatziŋgâme. Ka sumbem

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

a zeŋgât patâ Mikai, zâkŋâ yatâ mân oip. Zâk Mose kâmbarâŋaŋgât Sataŋ sot
sârek âragumŋâ Sataŋ den bâliŋ dukubatkât nâŋgi mân dâp oi itâ dukuip,
“Kembuŋâ hâuŋâ gibap.” 10 Ka bâliŋ mâme a zi, zen kut ŋâi ŋâi topŋâ mân
nâŋgâm laŋ sâm bâliŋ kwatziŋgâme. Zen zuu yatâ nâŋgânâŋgâziŋ buŋ laŋ
op tâmbetagome. 11 Yei, Zen gâtâm dap upi? Zen Kaingât mâtâp lâŋme.
Oi kât sikumgât opŋâ Propete Bileamgât mâtâp bâliŋâ lâŋme. Oi Kora zâk
zâizâiŋâŋaŋgât op tâmbetagoip, zen yatigâk zâizâiŋâziŋaŋgât op tâmbetagome.
12 A nâmbutŋâ zuu bâugât op siŋgi âlip minduminduyân takâme. A
zo, zen aŋunziŋ buŋandâ yatâ upme. Yesugât sii nalem ninam mindune
a zo osetziŋan tapŋâ aŋun buŋ laŋ nime. Zen ziiŋaŋgât nâŋgâne zari
upme. A zo, ziŋ sasa yatâ. Pibâŋâ sasa mem âim gâi sâbâyân buŋ opmap.
Zen âup sasa barâ kwâkŋan memap yatâ, bon buŋ. A zo, zen nak keet
kwânâkwânâŋgâŋ narâkŋan keet buŋ kinetâ kârâm sâmbum birâbirâŋ
yatâ. Topziŋ zo yatâ. 13 A zo yatâ, zo saruŋâ kom lum âim gâmap. Kut ŋâi
ŋâi bâliŋâ kom gâbârem lum âim gâmap yatâ. Zen sâŋgelak gulip âim
gâmap yatâ. A zo, zen ŋâtâtigân âi ândim âimambigât siŋgi sâip.

Henokŋâ den kubikkubik narâk, zorat den sâip.

14 Adamgât kiurâp âsagem gane nâmburân zagât oi Henok muyageip.
Oi Henok zâk a yatâ zo zeŋgât itâ sâip, “Iknek. Kembu zâk tirik arâpŋâ
doŋbep patâ zen sot gâbâmap. A aksik zeŋgât topziŋ sâm muyagei um
kâtik a bâliŋâziŋaŋgât topŋâ sâm muyagem ziŋgâbap. 15 Bâliŋ mâme a
zen den bâliŋ top top sâm Anutu sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe, zorat hâuŋâ
ziŋgâbap. 16 A yatâ zo, zen kut ŋâi ŋâi âsagei nâŋgâne bâliŋik oi Anutu
sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâme. Âkŋâleziŋaŋgârâk kut ŋâi ŋâi nâŋgâme, zorat
mâtâp lâŋme. Oi zen ziiŋaŋgât nâŋgâne zâizâiŋ oi kutziŋâ lum zaatme.
Oi ziŋâ a nâmbutŋâ zeŋgâren kut ŋâi ŋâi minam kelâk pame.

Girem den.

17 Buku âlip gakârâpnâ, zen Kembuniŋ Yesu Kristogât Aposolo ziŋâ den
kândom sâwe, zo nâŋgâm ândibi. 18 Zen itâ dâzâŋgom ândiwe, “Narâk
pâŋkânok oi Anutugât den kukuŋ a zo, ziŋâ bâliŋâziŋaŋgât nep tuum
ândim ziiŋaŋgât nâŋgâne zâibap.” 19 A yatâ zo, ziŋâ a kâsâpzâŋgobi. Zen
hângât âkŋâle zorat nâŋgânâŋgâ ândibi. Oi zen Tirik Kaapum buŋ.
20 Bukurâpnâ, zen ko Tirik Kaapumgâren gâbâ nâŋgâm pâlâtâŋ bonŋâ
zorâŋ mam otziŋgi kâtigem ândibi. Oi Tirik Kaapum wâratkum ninâu
sâm ândibi. 21 Yatâ utne Anutuŋâ umŋandâ gâsâzâŋgoi zâk sot pâlâtâŋ
op ândibi. Oi Kembuniŋâ Yesu Kristo lumbeŋâ muyagei ândiândi kâtik
muyagibigât mambât ândibi. 22 Oi a nâmbutŋâ Kembugât den minâ
birânâ mem ândime, zo tânzâŋgone mem kâtigibi. 23 Oi a nâmbutŋâ sim
kârâbân geinam utne zeŋgât umbâlâ op gâsum mâkâziŋgâbi. Oi zeŋgât
bâliŋâ zo zeŋgâren âibapkât keŋgât op galem oraŋgâm ândibi.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Den murukŋâ.

24-25 Galem otziŋgi mân tâmbetagom ândine zâkkât âsakŋan zâmbari
um salek op sâtâre op kinbigât imbaŋâ zemŋâŋgap, Anutu kânok sot
Kembuniŋâ Yesu Kristo, zâk kubikkubikniŋâ ândiapŋâ âsakŋâ neule sot
imbaŋâ mârumŋan gâbâ zem gâip sot zemŋâŋgap, oi zem zâibap. Zo
perâkŋak.

Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yohaneŋâ den tikŋâ zo sâm muyageip.

Sâm muyage den.

1 1 Narâk mân kârep oi kut ŋâi ŋâi muyagibap sâsâŋ, zo Yesuŋâ kore
arâpŋâ sâm muyagem dâtnâŋgobapkât Anutuŋâ Yesu dukuip. Yesu
zâk sumbem aŋâ ŋâi sâŋgongoi mem gem Yohane nâgâren gam dâtnom
tirâpnogip. 2 Oi Yohane nâŋâ Anutugât den sot Yesu Kristogât topŋâ ek
nâŋgâwan, zo sot kut ŋâi ŋâi nâmbutŋâ egâwan, zo sâm muyagiwan.
3 Oi den kânŋan âsageip, zi ŋâi zâk a mâteziŋan sâlâpkum ziŋgâbap,
zikŋâ sot den sâlâpkoi nâŋgâm mem ândibi, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot
uap. Wangât, kut ŋâi ŋâi ekap ziren kulemguan, zi âsagibapkât narâkŋâ
pâŋkânok uap, zorat.

Kâmut nâmburân zagât, zeŋgât mâsop den.

4-5 Yohane nâ Asia hânân Kristogât kâmut nâmburân zagât ândie,
zeŋgât ekap zi kulemguan.
Anutu zâk ândeipŋâ ândiap sot gâbap, zâkkâren gâbâ sot Kaapum
imbaŋâ nâmburân zagât zâkkâren tâkŋaŋgâmap, zâkkâren gâbâ sot Yesu
Kristo zâkkâren gâbâ um lumbeŋâ sot tânzâŋgozâŋgoŋ zeŋgâren zimbap.
Yesu Kristo zâk sâi bonŋâ opmap, zâkŋâ kândom otniŋgâm mumuŋan
gâbâ zarip. Oi hân dâp a kutâ, zeŋgât Kembu patâ op ândiap. Zâkŋâ
umŋandâ gâsuniŋgi gilâmŋandâ tosaniŋâ gulipkoip. 6 Zâkŋâ nen
um topŋan nâmban Ibâŋâ Anutu kore okŋaŋgâm ândinatkât gâsum
sâlâpnâŋgoi kâmut gakârâpŋâ urâwen. Zâkkâren neule âsakŋâ sot
imbaŋâ zemŋâŋgapŋâ zem zâimâmbap. Zâkŋâ kembu otniŋgâm ândim
zâimâmbap. Zo perâkŋak.
7 Nâŋgânek. Zâk unumunum kwâkŋan gâi a aksik patâŋâ sinziŋandâ
ikpi. Oi a sum pâroŋ parâwe, zen ârândâŋ ikpi. Oi hân dâp a kâmutŋâ
kâmutŋâ, ziŋâ zâkkât umbâlâ op isebi. Den zo perâkŋak.
8 Kembu Anutu, zâk itâ sap, “Nâŋak kândom sot bet. Nâ ândiwanŋâ
ândian. Oi nâ gâbat. Nâ imbaŋâ mariŋâ.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yohane Patimo tâunanân tâk namin tap sen pup egip.

9 Nâ zeŋgât buku Yohane. Nen ârândâŋ Yesu sot pâlâtâŋ ândimŋâ
sâknam ândim kâtigem Anutu um topŋan ândimen. Nâ Anutugât den
sot Yesugât siŋgi sâm muyagewan, zorat Patimo tâunanân tâk namin
nâbanetâ tarâwan. 10 Oi tap nâŋgâ kendon oi Tirik Kaapumŋâ umnan
mâtâp meip. Oi kândâtnan den patâ lâmun yatâ muyagei itâ nâŋgâwan.
11 "Kut ŋâi ŋâi ikpan, zo ekabân kulemgumŋâ Yesugât kâmut nâmburân
zagât ândie, zeŋgâren pâna âibap. Kâmut zo kamânziŋâ itâ, Epeso,
Simirina, Peagamoŋ, Tiatira, Sarde, Piladelpia sot Laodikea kamân."

Yohaneŋâ Yesugât holi tobat egip.

12 Oi nâ a den dâtnogip, zo ikpam puriksâwan. Puriksâm itâ egâwan.
Kârâp âsakŋâ nâmburân zagât goide kâtŋâ tuutuuŋ egâwan. 13 Kârâp
âsakŋâ osetziŋan ŋâi kiri egâwan. Zâk tobatŋâ a yatâ. Hâmbâŋâ kârep
gei kirip. Oi dimâŋan mâpaŋ goide kâtŋâ tuutuuŋ zo zeip. 14 Kâuk
sâmotŋâ zo kâukâu, kâu pula yatâ. Siŋâ tobatŋâ kârâp bâlam semap yatâ.
15 Kiŋâ ko âin kât kâtikŋâ kârâpŋâ sem kuriŋkomap yatâ. Oi diŋâ too
sâmbon kwamit yatâ. 16 Oi bik bongen sâŋgelak nâmburân zâgât mem
kirip. Lâuŋan gâbâ sâu patâ ŋâi sâtŋâ toren toren ga kirip. Oi si sâŋgânŋâ
mirâsiŋ takâ zeri âsagemap, zo yatâ âsagem zeip.

Yesuŋâ Yohane lumbeŋâ den dukuip.

17 Nâ tobatŋâ yatâ ekŋâ kiŋ topŋân gem mumuŋ yatâ op zewan. Ziandâ bik
bonŋandâ kwâknan pam itâ sâm dâtnogip, "Gâ mân keŋgât ot. Nâ kândom
sot bet. 18 Oi ândiândi mâriŋâ, nâ. Nâ momŋâ zaarâwanŋâ ândim zâimâmbat.
Oi mumuŋâ sot sim mâtâp doodooŋguŋ, zo nâŋâ mem ândian. 19 Kut ŋâi
ŋâi eksat, zo sot kut ŋâi zo itârâŋ muyagibap sot bet muyagibap, zorat siŋgi
ârândâŋ kulemguban. 20 Oi bitnâ bongen sâŋgelak nâmburân zagât sot âsakŋâ
nâmburân zâgât goide kâtŋâ tuutuuŋ, zo aksik ek nâŋgat, zorat topŋâ dâgoga
nâŋgâ. Sâŋgelak nâmburân zagât, zo Yesugât kâmut nâmburân zagât zeŋgât
galem a. Oi kârâp âsakŋâ nâmburân zagât, zo kâmut nâmburân zagât."

Buku orotŋandâ mân buŋ upap.

2 1 "Epeso kamânân a kâmut ziŋâ galem a, ziŋaŋgât den itâ kulemgu,
'Sâŋgelak nâmburân zagât bik bongen mem kinŋâ kârâp âsakŋâ
nâmburân zagât goide kâtŋâ tuutuuŋ zorat osetziŋan âim gâmap, zâkŋâ
gâgât den itâ sap, 2 "Zen narâk dâp âkon buŋ nepziŋâ tuum kâtigime, zo
sot orot mâmeziŋâ zorat den siŋgi gâi nâŋgan. Zen bâliŋ mâme a zeŋgât
âkonziŋgâmap. Oi zorat a nâmbutŋâ zen nen Aposolo sâme, sarâziŋaŋgât
topŋâ muyagiwe. 3 Epeso a zen nâgât op kâtigem âkon mân upme. Oi zen
mân lorime, zo ek nâŋgâm ândian.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Oi nâ itâ zorat zeŋgât nâŋga bâliŋ opmap. Zen mârumŋan umziŋandâ
gâsânowe, zo yatik narâk ziren mân ziap. Zo birâwe. 5 Mârum op ândiwe,
zo nâŋgâm umziŋâ melâŋbi. Oi ândiwe yatigâk dum op ândibi. Zen
umziŋ mân melâŋne zeŋgâren gam kârâp âsakŋâziŋâ, zo lum pâmbat.
6 Nâi ko kut ŋâi âlipŋâ utne nâŋga âlip opmap. Mem gulip kwâkwat
a, Nikolau, zâkkât arâpŋâ kut ŋâi utne ekŋâ âkon upme. Zo nâ yatik
âkonimap.
7 Kaapumŋâ Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋâ nâŋgâm
kwâtâtibi. Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem walâbap, zâk sumbemân
Anutugât kâlam kutŋâ Paradisi, zoren ândiândi nakkât bonŋâ zemap, zo
pinda nimbap.” ”’

Kembugât den mem ândim mumuŋâ.

8 Yatâ sâmŋâ itâ sâip, “Simirina kamânân a ambân kâmut ziŋâ galem
a, ziŋaŋgât den itâ kulemgu, ‘Bet sot kândom, momŋâ zaaripŋâ gâgât den
itâ sap. 9 “Zen sâknam kwâkŋan hânân a gigiŋâ ândime, zo nâŋgan. (Oi
zen umgât gom sambe imbaŋâ zemziŋgap.) Oi Yuda a nâmbutŋandâ den
bâliŋ dâzâŋgome, zo yatik nâŋgan. Oi a zo, zen Yuda a bonŋâ buŋâ. Zen
Sataŋgât kâmurân gokŋâ.
10 Zen sâknam dum nâŋgâbi, zorat mân keŋgât upi. Nâŋgânek. Sataŋ zâk
mâsimâsikâyân zâmbanbap. Zeŋgâren a nâmbutŋâ tâk namin zâmbanbap.
Oi zeŋgâren sâknam patâ sirâm bâzagât yatâ zimbap. Oi ziŋâ Kembugât
den mem kâtigem ândine zâŋgone munetâ zorat sâŋgânŋâ ziŋgâbat.
11 Kaapumŋâ Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋâ
nâŋgâm kwâtâtibi. Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem walâbap, zo ko
mumuŋâ zagât, sim, zorâŋ mân tâmbetkubap.” ”’

Bâliŋaŋgât mâtâp mân lâŋbi.

12 Yatâ sâmŋâ itâ sâip, “Peagamoŋ kamânân kâmut zeŋgât galem a,
ziŋaŋgât den itâ kulemgu, ‘Sâu sâtŋâ toren toren mem ândimapŋâ gâgât
itâ sap, 13 “Zen kamân ândie, zo âlip nâŋgan. Zoren Sataŋŋâ nep kâtikŋâ
tuumap. Zen kutsiŋginâ târârak mem ândime. Oi den sâwan, zo lume.
Um kâtik ziŋâ kore anâ Antipa kuwe, narâk zoren nâgât den mem ândim
mân loriwe.
14 Oi nâ zeŋgât nâŋga mâik ŋâi bâliŋ uap. Zeŋgât kamânân a nâmbutŋâ
ândie, zen Bileamgât mâtâp lâŋme. Propete Bileam, zâk a kutâ Balakŋâ
Isirae a kâitzâŋgoi bâliŋ upigât dukuip. Oi zen lopiogât siŋgi nalem
nem kâmbu konda sot piuriyâunzabân bagiwe. 15 Oi zeŋgât kâmurân
a nâmbutŋâ zen mem gulip kwâkwat a Nikolau, zâkkât arâpŋâ zeŋgât
mâtâp lâŋ yatik urâwe. 16 Zorat zen umziŋ melâŋbi. Zen yatâ mân utne
nâ zeŋgâren kek gamŋâ a yatâ zo kâsa otziŋgâm lâunaŋgât sâuŋandâ
kârâziŋgâbat.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Kaapumŋâ Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋâ
nâŋgâm kwâtâtibi. Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem walâbap, zâk
sumbemgât nalem kutŋâ Mana, tik zeip, zo pindâbat. Oi kât kâukâu ŋâi
pindâbat. Kât zoren kot unakŋâ ŋâi zei mâriŋandâ zikŋik ek nâŋgâbap."
'"

Isebegât mâtâp mân lâŋbi.

18 Yatâ sâmŋâ itâ sâip, "Tiatira kamânân kâmut zeŋgât galem a,
ziŋaŋgât den itâ kulemgu, 'Anutu nanŋâ siŋâ tobat kârâp bâlam yatâ. Oi
kiŋâ kât âin kârâpŋâ sei kuriŋkomap, zo yatâ, zâkŋâ gâgât itâ sap, 19 "Nâ
orot mâmeziŋâ nâŋgan. Zen a buku otziŋgâme. Zen nâŋgâm pâlâtâŋ
kwatnim nepkât kâtigime, zorat topŋâ ek nâŋgan. Mârum nep tuum
loriwe. Ka narâk zi ko nep tuum kâtigie, zo nâŋgan.
20 Oi nâ itâgât op zeŋgât nâŋga mâik ŋâi bâliŋ uap. Zen ambân
ŋâi ambân kutâ Iseba mârum ândeip, zo yatâ zeŋgâren ândei mân
nâŋgânâŋgâ urâwe. Zâk sarâ ambân. Zâk nâ Propete ambân sâm arâpnâ
den dâzâŋgoi laŋ mâman op lopiogât siŋgi sâm nalem nemarâwe.
21 Zâkŋâ umŋâ melâŋbapkât mambât ândiwan. Kâ zâk umŋâ mân melâŋâ
bâliŋâ mân birâmap.
22 Nâŋgânek. Zorat sa sisi mâsek okŋaŋgi zimbap. Oi a zâk sot laŋ
ândime, zen umziŋ mân melâŋne ârândâŋ sâknam ziŋgâbat. 23 Oi
ambân zorat nan bârarâpŋâ zo zâŋgua mom naŋgâbi. Yatâ ua kamân
dâp Kembugât kâmut zen nâgât itâ nâŋgâbi. Nâŋâ um nâŋgânâŋgâziŋ
ek nâŋgâman. Oi nâ aksik patâ ândi mâmanziŋaŋgât topŋâ ekŋâ hâuŋâ
melâŋ ziŋgâbat. Nâgât yatâ nâŋgâbi.
24 Tiatira kamânân a nâmbutŋâ zen sarâ den zo birâme. Zen Sataŋgât
den mân nâŋgâme. Zeŋgât den sa nâŋgânek. 25 Kut ŋâi ŋâi mem ândie, zo
dâŋ mem ândine gâbat. Nep ŋâi yâmbâtŋâ kwâkziŋan mân paan.
26 Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem nâgât orot mâme zo op ândim zari
narâk âki nâŋâ imbaŋâ pinda a hân ŋâin ŋâin gokŋâ zeŋgât a sâtŋâ upap.
27 Zâk tân kâtikŋâ zo bikŋan mem a kutâziŋ upap. Oi âmaŋ kunzirindâ
âbâŋgumap, zo yatâ zâŋgobap. Nâ Ibânandâ imbaŋâ nigip, zo yatik zâk
pindâbat. 28 Oi sâŋgelak patâ zâkkât haŋsâbâ sâi tâkap sâme, zo pindâbat.
29 Kaapumŋâ Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋâ
nâŋgâm kwâtâtibi." '"

Um mumuŋâ mân ândibi.

3 1 Yatâ samŋâ itâ sâip, "Sarde kamânân kâmut zeŋgât galem a,
ziŋaŋgât den itâ kulemgu, 'Anutugât Kaapum imbaŋâ nâmburân
zagât zâkkâren tâkŋaŋgap sot sâŋgelak nâmburân zagât zo mem ândiap,
zâkŋâ gâgât itâ sap, "Nâ orot mâmegaŋgât top nâŋgan. A ziŋgitnetâ
wâgân ândie yatâ uap. Umziŋâ ko mumuŋâ ziap. 2 Zorat zen zaatŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zeŋgâren a torenŋâ munam ue, zo umziŋâ kom mâŋgibi. Nâŋgânek.
Anutu mâteŋan orot mâmeziŋâ eksa mân dâp uap. 3 Zen umziŋ melâŋ
den dâzâŋgowan, zo dâŋ mem ândibi. Yatâ mân utne kâsa ziŋ game yatâ
nâ zeŋgâren gâbat. Oi zorat narâkŋâ mân nâŋgâbi.
4 Zeŋgâren a nâmbutŋâ ândie, zen hâmbâziŋ baŋerân mân saŋgonme.
Zen bâliŋ mân upme. Oi a yatâ zorâŋ hâmbâ kâukâu mem ândim nâ sot
tâtat mâme upi. Zen yatâ upigât nâŋgâziŋga dâp uap.
5 Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem walâm ândei hâmbâ kâukâu pinda
mem ândibap. Oi kutŋâ ândiândigât ekabân ziap, zo mân gulipkubat.
Buŋâ. Nâ kutŋâ Ibânaŋgât mâteŋan sot sumbem arâpŋâ, zeŋgât
mâteziŋan sâm muyagibat.
6 Kaapumŋâ Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋâ nâŋgâm
kwâtâtibi.” ”’

Kembugât den mem târârakŋâ op ândibi.

7 Yatâ sâmŋâ itâ sâip. “Piladelpia kamânân kâmut zeŋgât galem a,
ziŋaŋgât den itâ kulemgu, ‘Dawidi zâk Yerusalem kamân mariŋâ ândeip,
zo yatik Kembuŋâ Yerusalem uŋakŋaŋgât mariŋâ ândiap. Zâkŋâ hâŋgi
mem pâi ŋâiŋâ mân dooŋgubap. Oi zâkŋâ mâtâp zo dooŋgoi ŋâiŋâ mân
mem pâmbap. Tirik a sot sâi bon opmap, zâkŋâ gâgât itâ sap. 8 “Nâ
orot mâmeziŋaŋgât topŋâ nâŋgan. Nâŋgânek. Nâ mâteziŋan mâtâp
mem parâwan, zo a ŋâiŋâ dooŋgubapkât imbaŋâ mân tâkŋaŋgap. Zen
imbaŋâziŋ bituktâ zemziŋgap, zo nâŋgan. Oi dinnâ lum mem ândim
kutsiŋginâ mân birâwe.
9 Nâŋgânek. Sataŋgât kâmurân gokŋâ a nâmbutŋâ, zen Yuda a bonŋâ
buŋâ. Zen sarâ a ândime. Zen otziŋga gâgâren gam umziŋ topŋan pindiŋsâm
itâ nâŋgâbi, ‘Nâ umnandâ gâsuziŋgâm ândiman.’ Zo nâŋgâm biraŋbi.
10 Zen âkon buŋ nâgât denân mem kâtigem ândiwe, zo ko sa sâknam
narâk a hân dâp topziŋ muyagibapkât âsagibap, zo zeŋgâren mân
âsagibap. 11 Nâ kek gâbat. Zorat kut ŋâi ŋâi mem ândie, zo dâŋ mem
ândine a ŋâiŋâ ândiândiziŋaŋgât hâuŋâ zo mân betziŋan mimbap.
12 Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem ândibap, zâk Anutugât tirik namin
hambo yatâ kwânâŋga zoren kinkin kâtik kinmâmbap. Oi zâkkâren
Anutunaŋgât kutŋâ kulemgubat. Oi Anutugât kamân, Yerusalem kamân
uŋakŋâ Anutugâren gâbâ sumbemân gokŋâ zo gibap, zorat kutŋâ
kulemgubat. Oi ninâ kutnâ uŋakŋâ zo zâkkâren kulemgubat.
13 Kaapumŋâ Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋâ
nâŋgâm kwâtâtibi.” ”’

Mân lorebi.

14 Yatâ sâmŋâ itâ sâip, “Laodikea kamânân kâmut zeŋgât galem a,
ziŋaŋgât den itâ kulemgu, ‘Den bon mariŋâ sot sapsusuŋâ bonŋâ sot sâi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kâtikkâtigiŋ, Anutugâren gâbâ kut ŋâi ŋâi muyageip, zorat topŋâ ândiap,
zâkŋâ gâgât itâ sap, 15 “Nâ orot mâmeziŋaŋgât topŋâ nâŋgan. Nâgât
âkŋâle mân nâŋgâme. Pateŋâ sot kârâpŋâ oset ândime. Zen um oset
ândime, zo nâŋgan. Zen pateŋ mo kârâpŋâ upigât otnigap. 16 Kârâp sot
pateŋ osetzikŋan ândimegât too bâliŋâ yatâ lâunan gâbâ mogatziŋga gibi.
17 Zen ziiŋaŋgât topŋâ mân nâŋgâm laŋ itâ sâme, ‘Nen gom sambe
zemniŋgap. Nen kut ŋâi ŋâi doŋbep miwen, zorat kut ŋâi ŋâigât mân
kârunat.’ Zo sarâ. Zen topziŋâ mân kârum laŋ yatâ sâme. Nâ ziŋgitsa
zen a giginâ, kanpitâ, laŋ ândim sinziŋ bâpsâsâŋ sot sâk bârak ândime.
18 Zorat dâzâŋgua nâŋgânek. Zen nâgâren gâbâ kune sâŋgân memŋâ
sikumziŋoot upi. Oi hâmbâ kâukâu kwâlâm sâkziŋ kwâtepkune aŋunziŋ
buŋ upap. Oi sinziŋaŋgât kelâk kwâlâm siŋziŋ saŋgonŋâ sinziŋâ âlip ikpi.
19 Nâŋgânek. A ambân nâ umnandâ gâsâzâŋgoman, zo zâŋgom
kubikziŋgâman. Zorat zen umziŋ melâŋâ um wâgân op kâtigem ândibi.
20 Nâŋgânek. Nâ umgât mâtâp hâŋgi âkŋan kin kom kinzan. Oi ŋâi
zâk dinnâ nâŋgâm hâŋgi mem pâi zâkkât mirin zâi tap nalem ârândâŋ
nindat.
21 Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem walâm ândibap, zâk nâ sot a kutâ
tâtarân tâtat. Nâ yatigâk Sataŋ sot agom kâtigem walâm ândiwangât
Ibânandâ zâk sot tâtarân tâpatkât diinigip.
22 Kaapumŋâ Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋâ
nâŋgâm kwâtâtibi.” ”’

Yohaneŋâ Anutugât neule tâtatŋâ egip.

4 1 Nâ kut ŋâi ŋâi zo ek nâŋga sumbem pâroŋsâi egâwan. Oi den
kwamit patâ lâmun yatâ âsagei nâŋgâwan, zo sumbemân gâbâ dum
muyagemŋâ itâ dâtnogip, “Gâ ziren kopgâna kut ŋâi ŋâi muyagibap,
zorat tirâpgoga eknan.” 2 Yatâ sâi Kaapumŋâ mem hâbamŋan kwatnigi
sumbemân neule tâtatŋâ ŋâi tâi kwâkŋan ŋâiŋâ tâi egâwan. 3 Oi zo
tâip, zâkkât tobatŋâ kât kutŋâ Yaspa sot Konelian, kât kulem âlipŋâ,
kuriŋâ yatâ. Oi tâtatŋâ toren toren mulum mogat yatâ kât kutŋâ
Emerali, kât kulem âlip zoren kirip, holiŋâ gwâlâ. 4 Oi neule tâtatŋâ 24
zorâŋ haamgum tarâwe. Tâtatŋâ zorat kwâkŋan a patâ 24 tarâwe. Zen
hâmbâziŋ kâukâu pamŋâ tarâwe. Oi kâukziŋan pindokziŋ pulimâtamŋâ
tuutuuŋ zo pam tarâwe. 5 Oi neule tâtatŋâ patâ zobâ hânpân sot
kaŋkundunduŋ âsagem zeip. Oi tâtat sâŋgânŋan kârâp âsakŋâ nâmburân
zagât sem tâip. Zo Anutugât kaapum imbaŋâ nâmburân zagât tâkŋaŋgap,
zorat kârâp. 6 Oi tâtatŋâ sâŋgânŋan saru ŋâi beloŋoot yatâ zeip.
Oi tâtatŋâ toren toren zuu patâ âlipŋâ kimembut tarâwe. Oi zo zen
umziŋen kândâtziŋen sinziŋ doŋbep. 7 Zuu âlip kimembut zeŋgâren gâbâ
zuu ŋâi, zuu kâtik Laioŋgât tobat. Ŋâi ko bâu makau yatâ. Ŋâi zâk si
sâŋgânŋâ a yatâ. Ŋâi zâk nii utak yatâ. 8 Oi zuu kimembut zen abâtziŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nâmburân kânok. Oi zuu zo umziŋan kândâtziŋan sinziŋ doŋbep. Oi
ŋâtik sirâm kep itâ mime,
"Tirik, hâlâlu, hâlâlu, hâlâlu. Kembu Anutu, imbaŋâ mariŋâ, Zâk
hâlâlu op ândiap. Zâk ândeipŋâ ândiap. Oi dum gâbap."
9 Oi zuu kimembut ziŋâ Kembu, ândiândi mariŋâ, zâk sâiwap sâm, sâm
âlip kwâkŋaŋgâm kutŋâ mem zaatme. 10 Zo yatâ utnetâ a 24 tâtat âlipŋan
tapme, zen ândiândi mâriŋâ zâkkât um topŋan pindiŋsâm sâm âlip
kwâkŋaŋgâm neule pindokziŋ zo um topŋan pam itâ sâm mâpâsime,
11 "Kembuniŋâ Anutu, gâ kut ŋâi ŋâi aksik muyageziŋgin. Gâ sâna kut
kiŋ kiŋ zo muyageip, ziap. Zorat neule âsakŋâ sot sâm âlip den sot
imbaŋâ, zo gâŋâ galem otna dâp upap."

Yohaneŋâ ekap ŋâi sâbâŋâ om dooŋgudooŋguŋ zo egip.

5 1 Oi neule tâtatŋâ patin tâpmap, Kembu, zâk bik bongen ekap mem
tâi egâwan. Ekap zo umŋan kândâtŋan kulemgum goŋkune zeip.
Oi sâbâ nâmburân zagât zorâŋ pane gâsum kâtigeip. 2 Oi sumbem a patâ
kâwaliŋoot tâi egâwan. Zâk den kâtikŋâ itâ sâip, "Ŋâi târârak ândimŋâ
ekap sâbâŋâ zo mem moloŋi dâp upap?" 3 Yatâ sâi sumbemân sot hânân
sot hân ombeŋan gâbâ ŋâiŋâ ekap zo moloŋ sâlâpkubap mân muyagiwe.
4 Ŋâiŋâ âlipŋâ yatâ ândim ekap zo moloŋâ sâlâpkubapkât dâp mân
muyagiwe. Zorat umnâ bâlei isewan. 5 Yatâ ua ko a patâ zeŋgâren gâbâ
ŋâiŋâ itâ sâm dâtnogip, "Mân ise. Nâŋgâ. Yudagât kiurâp zeŋgâren gâbâ
a ŋâi zuu kâtik laioŋ yatâ ŋâi muyageip. Zâk Dawidigât kâmŋâ. Zâkŋâ
Anutugât kâsa zen sot agom kâtigem walâziŋgip. Zâkŋâ ekap sâbâŋoot
nâmburân zagât zo âlip moloŋbap."

Yohaneŋâ Râma egip.

6 Oi na eksandâ tâtatŋan zo zuu âlipŋâ kimembut sot a patâ 24,
zeŋgât osetziŋan râma gwamŋâ ŋâi kune kiri yatâ egâwan. Kâukŋan
gooŋâ nâmburân zagât, siŋâ nâmburân zagât. Oi siŋâ nâmburân zagât,
zo Anutugât kaapum. Oi Anutugât kaapum imbaŋâ nâmburân zagât
tâkŋaŋgap. Zâk hân dâp sâŋgonzâŋgoi âi ândie. 7 Oi Râma zâk âi neule
tâtatŋan tâip, Kembu, zâkkât bik bongen ekap zo meip. 8 Ekap zo mei zuu
kimembut sot a patâ 24, zen Râmagât um topŋan âi ziwe. Zen kâmam
wâloŋziŋoot sot hâkop goide kâtŋâ tuutuuŋ, zo ârândâŋ mem gei ziwe.
Hâkop umŋan gâbâ hitom âlipŋâ âsagem gâip. Hitom âlip, zo Anutugât
tirik a zeŋgât ninâu. 9 Oi zen kep uŋakŋâ ŋâi itâ miwe,
"Gâ gonetâ gilâmgandâ hân dâp a kâmutŋâ kâmutŋâ, den gându
ŋâi ŋâi suupziŋ mena Anutugât siŋgi urâwe. Zorat gâ ekap mem
sâbâŋâ zo moloŋna dâp upap. 10 Gâ minduziŋgâna Anutugât um
topŋan tirik a kâmut urâwe. Oi zen hânân Anutu kore okŋaŋgâm
a ambân zeŋgât a kutâ yatâ op ândibi."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sumbemân sâtâre patâ muyageip.

11 Oi nâ sinnandâ eksa sumbem a doŋbep patâ mân sâlâpzâŋgozâŋgoŋ,
kâmutŋâ kâmutŋâ neule tâtatŋâ patâ zo haamgum kin sâtâre op kirâwe.
Oi zuu âlipŋâ kimembut sot a patâ zen osetziŋan kin betziŋan mine kep
itâ miwe,
12 "Râma kuwe, zâk imbaŋâ sot sikum, gom sambe, nâŋgânâŋgâ sot
kâwali, kot patâ sot sâm âlip den zo galem oi dâp upap."
13 Oi sumbemân sot hânân sot hân ombeŋan sot saruyân ândiwe,
ziŋâ itâ sâne nâŋgâwan, "Neule tâtatŋan taap, zâk sot Râma ârândâŋ
sâm bâbâlaŋ sot kot patâ sot imbaŋâ zemzikapŋâ zem zâibap." 14 Oi zuu
kimembut, ziŋâ itâ sâwe, "Perâkŋak." Sâne a patâ ziŋâ Kembugât um
topŋan gei zem den sâm mâpâsiwe.

Bâu patâ biosi kimembut, zeŋgât den.

6 1 Oi nâ sinnandâ itâ egâwan. Râma zâk ekap sâbâŋoot nâmburân
zagât zeip, zo mem sâbâ ŋâi mem moloŋip. Moloŋi ko zuu kimembut
zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ den patâ, sumbem kwamit yatâ den sam sâip, "Gâ
zi ga." 2 Sâi zoren bâu patâ biosi kâukâu ŋâi gâi egâwan. Kwâkŋan a
ŋâi tâip, zâk timbâŋoot. Oi a kutâ neule pindok âlip pindâne kâwali op
kâmbamân zâŋgom kâwâliziŋ mem ge kwâpam arip.
3 Oi Râmaŋâ ekap sâbâ zagât moloŋi zuu ŋâiŋâ den sâm sâip, "Gâ zi
ga." 4 Sâi bâu patâ biosi kuriŋâ ŋâi gâi egâwan. A kwâkŋan tâip, zâk
hânân lumbeŋâ buŋ oi a kâsa kâsa upigât Kembuŋâ imbaŋâ pindip. Oi
Kembuŋâ a zo sâu patâ pindip.
5 Oi Râma zâk ekap sâbâŋâ karâmbuŋ moloŋi zuu karâmbuŋandâ
sâip, "Gâ zi ga." Oi nâ sinnandâ eksa bâu patâ biosi sumun ŋâi gâip. A
kwâkŋan tâip, zâk nalemgât yâmbâtŋaŋgât dâpŋâ mem tâip. 6 Oi zuu âlip
kimembut osetziŋan gâbâ den ŋâi itâ âsagei nâŋgâwan, "Sibit keet hâkop
zagât, sâŋgânŋâ bâzagât. Oi segoŋ kin zagât, sâŋgânŋâ bâzagât. Oliwa
nak sot waiŋ nak zo mân tâmbetkune bonŋâ muyagibap."
7 Oi Râmaŋâ ekap sâbâ kimembuŋ moloŋi zuu kimembuŋâ zorâŋ
den sâm sâip, "Gâ zi ga." 8 Sâi sinnandâ eksandâ bâu patâ biosi kâu ŋâi
gâip. Oi a kwâkŋan tâip, zâkkât kutŋâ Mumuŋ. Oi ŋâi kândâtŋan gâip,
zâkkât kutŋâ Sim. Oi hânân daŋgon kimembuŋaŋgâren gâbâ karâmbut
zo yen zei ŋâi zoren kâmbam sot pu, mâsek sot zuu kâtikŋandâ a ambân
tâmbetzâŋgom naŋgâbigât imbaŋâ zekâren zikip.

A siŋgi âlipkât op zâŋgowe, zeŋgât den.

9 Râmaŋâ ekap sâbâŋâ bâtnâmbuŋ moloŋip. Oi a Anutugât den mem
ândine zâŋgowe sot Yesugât siŋgi sâm muyagem ândine zâŋgowe, zeŋgât
um dâpziŋ Anutugât siŋgi pâpanŋâ zorat topŋan zine ziŋgirâwan. 10 Zen

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

den kâtik sâm itâ sâwe, “O kutâniŋâ patâ, hâlâlu op ândiat. Sâna bon opmap. Kembuniŋâ, gâ wangât narâk mem kârep pam gilâmniŋaŋgât tosa a hânân ândie, zeŋgât hâuŋâ mân mâkâm ziŋgat?” 11 Yatâ sâne hâmbâ kâukâu ziŋgâm itâ dâzâŋgowe, “Kore a bukurâpziŋ nâmbutŋâ zâŋgonetâ teŋgâziŋâ dâpŋan upapkât umziŋ diim gei mambât mâik ŋâi ândibi.”

Narâk patin kut ŋâi ŋâi muyagibap, zorat den.

12 Oi itâ egâwan. Râma zâk ekap sâbâ nâmburân kânok moloŋi wâriŋ patâ meip. Oi mirâsiŋ sumunkom âmaŋ sâkŋâ yatâ oip. Oi kâin patâ op kuririŋ kârâm tobatŋâ gilâm yatâ oip. 13 Oi sâŋgelak zen pibaŋâ nak ilumŋâ kwâmbârâŋgi hânân gemap, zo yatâ hânân giwe. 14 Oi mundo kwapme yatâ sumbem kâpiaŋgâm buŋ oip. Oi bakŋâ hânân sot saruyân, zo âbâŋgum aleyaŋgâm âiwe. 15-16 Kut ŋâi ŋâi yatâ zo muyagei hân dâp a kutâ sot a sâtŋâ sot kâwali a sot sikum a sot zâizâiŋ, giginŋ, zen aksik hân kât mâtâpŋan âi tik pam bakŋâ sot sim, zeŋgât itâ sâwe, “Ge kwâratnâŋgonek. Ge kwâratnâŋgonetâ neule tâtatŋan tâpmap, zâk mân niŋgitpap. Oi Râmagât kuk nâŋgap, zorat bonŋâ zo mân gâi iknat. 17 Kukzikŋaŋgât narâkŋâ oi a ŋâi mâtezikŋan kâtigem mân kinbap.”

Isirae a kâmut Kembugât siŋgi urâwe.

7 1 Oi nâ sumbem a kimembut ziŋgirâwan. Zen hân muruk toren toren kirâwe. Oi pibâ toren toren gâbâ gâmap, zo gâsum kirâwe. Pibâ ŋâi hânân mo saruyân mo nagân mân gâbapkât yatâ urâwe. 2 Oi mirâsiŋ takâtakâŋan gâbâ sumbem a ŋâiŋâ gâi egâwan. Oi ândiândi mariŋâ, Anutu, zâkkât sâtkât undip pâpan ŋâi mem ândeip. Zâkŋâ sumbem a kimembut saruyân sot hânân kut ŋâi ŋâi tâmbetkubigât siŋgi ândiwe, zen zâŋgonsâm itâ dâzâŋgoip, 3 “Zen hân mo saru mo nak kek mân tâmbetzâŋgobi. Nen Anutugât undip zi kore arâpŋâ zeŋgât mâteziŋan pânat.”

4 Yatâ sâi a mâteziŋan undipŋoot zeŋgât teŋgâ itâ sâne nâŋgâwan, “Isirae a kâmut kâmutŋâ, zeŋgâren gâbâ l44 tausen mâteziŋan undip zo parâwe. 5-7 Yuda kâmurân gâbâ l2 tausen zeŋgât mâteziŋan undip parâwe. Reubeŋgât kâmurân gâbâ l2 tausen. Gadegât kâmurân gâbâ l2 tausen. Aseregât kâmurân gâbâ l2 tausen. Naptaligât kâmurân gâbâ l2 tausen. Manasegât kâmurân gâbâ l2 tausen. Simeoŋgât kâmurân gâbâ l2 tausen. Lewigât kâmurân gâbâ l2 tausen. Isasagât kâmurân gâbâ l2 tausen. 8 Sebuloŋgât kâmurân gâbâ l2 tausen. Yosepegât kâmurân gâbâ l2 tausen. Benyamingât kâmurân gâbâ l2 tausen. A yatâ zo mâteziŋan undip parâwe.”

A kâmut doŋbepŋâ Anutu mâteŋan kirâwe.

9 Kut ŋâi ŋâi zo ek naŋgâm ŋâi egâwan. Hân dâp zorat sâkziŋ tobat top top sot den top top, kâmut patâ patâ ŋâi, a ŋâiŋâ teŋgâziŋâ mân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâlâpkubap yatâ, zen tâtatŋan tâpmap sot râma, zekât umzik topŋan
kine ziŋgirâwan. Oi hâmbâziŋ kâukâuyâk. Zen gâlaŋgât sot lâkom iinŋâ
bitziŋan mem kin den kâtik sâm itâ sâwe, 10 "Neule tâtatŋan taap, Anutu
sot Râma, zet kubikkubikniŋâ."
11 Oi sumbem a aksik ziŋ neule tâtatŋâ sot a patâ sot zuu âlipŋâ
kimembut haamzâŋgom kirâwe, zen umziŋ topŋan ge zem Anutu
mâpâsem itâ sâwe. 12 "Perâkŋak sot sâm âlip sot neule âsakŋâ, sâiwap,
imbaŋâ, nâŋgânâŋgâ, kot patâ, zo Anutuniŋâ zâkkâren ziapŋak zem
zâibap. Zo perâkŋak."

Sâknam kwâkŋan ândiwe, zeŋgât den.

13 Oi a patâ zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ mâsikânim sâip, "Dap nâŋgat?
Hâmbâziŋ kâukâu zo, zen waniŋ gâbâ ga kinze?"
14 Mâsikânigi den itâ sâm mâburem dukuwan, "Patâ, nâ mân nâŋgan. Gâ
nâŋgat." Sa dâtnogip, "Zen sâknam patin gâbâ takâm gawe. Oi hâmbâziŋ
Râma gilâmŋandâ saŋgone kâukoip. 15 Zorat zen Anutu um topŋan ândim
ŋâtik sirâm zâkkât namin kore okŋaŋgâm ândime. Oi neule tâtatŋan
tâpmap, Kembu, zâk zen sot tap galem otziŋgâbap. 16 Oi bet zen nalem mo
toogât mân mumbi. Maaŋâ mân zâŋgobap. Sâknam mân muyagezinŋgâbap.
17 Râma tâtatŋan tâpmap, zâkŋâ diiziŋgi ândiândi too sinŋan âim ândibi. Oi
si sâŋgânziŋan sinziŋ tooŋ zo Anutuŋâ saŋgori isem umbâlâ mân op ândibi."

Sumbem a nâmburân zagât lâmun ziŋgâwe.

8 1 Râma zâk ekap sâbâ nâmburân zagât zo moloŋi sumbem hiriŋsâm
mâik ŋâi zeip. 2 Zo âki sumbem a nâmburân zâgât Anutugât um
topŋan kinme, zen ziŋgitsa lâmun nâmburân zagât ziŋgâwe.
3 Oi sumbem a ŋâiŋâ hâkop ŋâi goide kâtŋâ tuutuuŋâ, zo mem gamŋâ
Kembugât siŋgi nalem pâpanŋan zoren âi kiri kut ŋâi wârân âlip doŋbep
zo pindip. Oi zâk zo mem Anutugât siŋgi nalem pâpanŋâ zorat kârâpŋan
pâi sem wârânŋâ zarip. Anutugât siŋgi a zeŋgât ninâu sot mâpot kârâbân
pâi sem wârânŋâ zarip. Zo tâtatŋâ gootŋan kirip. 4 Wârân âlip bikŋan
kirip, zorat kâbakŋâ zo Anutugât siŋgi a zeŋgât ninâu bekŋan mem
Anutu mâteŋan zarip. 5 Sumbem a zo yatâ opŋâ Kembugât siŋgi nalem
pâpanŋan gâbâ kârâp mem hâkobân pam hânân lokei giarip. Lokei giari
sumbem kârâm kwamit patâ oi hânpân sot wâriŋ patâ muyageip.

Sumbem a kimembut lâmun waatnetâ hânân wesâk top top muyageip.

6 Oi sumbem a nâmburân zagât lâmun mem kirâwe, zen waatnam
kubikaŋgâwe.
7 Oi sumbem a kânok zâk lâmunŋâ waari kât pateŋ sot kârâp sot gilâm
mâpotŋâ hânân gem gâip. Oi hân daŋgon karâmbut zeip, zorat torengen
kârâp seip. Zoren nak sot hibuk mot zo aksik sem naŋgip.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Sumbem a zagâtŋâ lâmunŋâ waari kut ŋâi bak patâ yatâ zo sem
âbâŋgum saruyân giarip. 9 Giari saru daŋgon karâmbut zeip, zorat
torengen zo gilâm oip. Oi saru zuuŋâ zoren mom naŋgâwe. Oi waŋgâ
tarâwe, zo âbâŋgum naŋgâwe.
10 Sumbem a karâmbuŋâ lâmunŋâ waari sâŋgelak patâ ŋâi sumbemân
gâbâ kârâp bâlam yatâ gem too patâ sot too sinŋâ nâmbutŋâ zoren giarip.
11 Sâŋgelak zorat kutŋâ kâlak kâtikŋâ. Zorat hânân too zeip, zo daŋgon
karâmbut zeip, zorat torengen geim too zo aksik kâlakŋâ oi a ziŋâ nemŋâ
muwe.
12 Sumbem a kimembuŋandâ lâmunŋâ waari mirâsiŋ sot kâin sâŋgelak
zeŋgâren dangon karâmbut zei zorat torenŋâ sumunkom âsakŋâ gâutgâut
oip. Oi ŋâtigân kâin sot sâŋgelak zeŋgât âsakziŋâ paalaŋ oip.
13 Oi nâ ekŋâ nii utak egâwan. Oi utak zo sumbem tânâmŋan den
kâtikŋâ itâ den sâip, "Yei, yei, yei, sumbem a karâmbut te. Zen lâmunziŋ
waatne a ambân hânân ândie zo, zen dap upi?"

Sumbem a bâtnâmbuŋandâ lâmun waari dikon muyagiwe.

9 1 Sumbem a bâtnâmbuŋ zo lâmun waari nâŋâ eksandâ sumbemân
gâbâ sâŋgelak ŋâi âkam hânân gei egâwan. Zâk simgât mâtâp
doodooŋguŋâ zo pindâwe. 2 Oi zâk simgât mâtâp mem pâi kâbak patâ
kopgâip. Nep une sem takâmap, zo yatâ. Kopgamŋâ mirâsiŋ kwâtepkoip.
3 Kâbak umŋan gâbâ dikon doŋbep takâm hânân giwe. Kabât zo
gooziŋâ sâulegât tobat yatâ. 4 Zen hibuk mo nak nalem mot zo mân
tâmbetzâŋgobigât sâm ziŋgip. A ambân Anutugât undip mâteziŋan mân
zeip, zen kâsa minziŋgâbigât sâip. 5 Oi kâin bâtnâmbut umŋan kâbat ziŋ
sâknam patâ ziŋgâne mân mumbigât sâm ziŋgip. Sâknam zo sâuleŋâ
ziŋgi sâknam nâŋgâme yatâ. 6 Oi narâk zoren a zen mumbigât otziŋgi
ândim mân mumbi.

Dikon tobatziŋaŋgât den.

7 Dikon zeŋgât tobat bâu patâ biosi yatâ. Kâwali a zen kwâkziŋan tap
kâmbamân âinam kubikaŋgâme yatâ. Oi kâukziŋan pindok goide kâtŋâ
tuutuuŋ yatâ zo tâip. Oi si sâŋgânziŋâ, zo a yatâ. 8 Oi sâmotziŋ, zo ambân
zeŋgât kâukziŋ sâmot yatâ. Sâtziŋ, zo zuu kâtik laioŋ sâtŋâ yatâ. 9 Oi
dimâziŋan dugum kât kâtikŋandâ tuutuuŋâ yatâ zeip. Abâtziŋ kwamit, zo
biosi sot a lalaŋâ doŋbep kâmbamân sârârâk kârâm âine kwamitagomap
yatâ. 10 Daaziŋâ sâule daaŋâ yatâ oi sâtziŋâ, zo daaziŋan ziap. Zorâŋ kâin
bâtnâmbut umŋan a ambân ziŋgâne sâknam nâŋgâm ândibi. 11 Oi simgât
sumbem a, zâk zeŋgât a kutâ ândiap. Zâkkât kutŋâ Yuda denân Abadon.
Grik denân ko Apolioŋ. Oi niiŋ denân kiom a.
12 Nii utakŋâ sâp karâmbut den itâ sâip, "Yei." Ŋâi zo âsagei âkap.
Zagât zo yen ziaborâk.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sumbem a nâmburân kânokŋâ lâmun waari kâwali a muyagiwe.

13 Oi sumbem a nâmburân kânok zorâŋ lâmun waarip. Oi Anutu
mâteŋan siŋgi nalem pâpanŋâ goide kâtŋâ tuutuuŋ murukŋâ kimembut,
zobâ den ŋâi âsageip. 14 Sumbem a nâmburân kânok lâmun mem kirip,
zâkkât den itâ âsageip, “Euparata too patin sumbem a kimembut saaziŋgi
zie, zen olaŋziŋgâ.” Sâi olaŋziŋgip.
15 Sumbem a kimembut, zen narâk zoren nep tuubigât mârum sâm
ziŋgi ândiwe. Nep diŋ sâm ziŋgip, zo itâ. Zen hân daŋgon karâmbut zorat
torenŋan a ambân zâŋgone mumbigât sâip. 16 Sumbem a olaŋziŋgâwe. Oi
kâwali arâpziŋâ biosi kwâkŋan tâtatŋâ, zeŋgât teŋgâ 2 handeret milion.
Yatâ sâne nâŋgâwan. 17 A sot bâu patâ tobat itâ egâwan. A zen dimâziŋan
dugum zo kuriŋâ sot kâmbum sot gimbaŋâ yatâ mem ândiwe. Oi biosi
zeŋgât kâukziŋâ zuu kâtik laioŋ kâukŋâ yatâ. Lâuziŋan gâbâ ko kârâp sot
kâbak sot kât gimbaŋâ kârâpŋâ takâmap yatâ. 18 Oi kârâpŋâ karâmbut
zorâŋâ hânân daŋgon karâmbut zeip, zorat torenŋâ a tâmbetzâŋgoip.
19 Biosi zeŋgât kâwaliziŋâ, zo daaziŋan sot lâuziŋan ziap. Daaziŋâ, zo
mulum yatâ kâukŋoot zorâŋâ a tâmbetzâŋgome.
20 Oi a ambân nâmbutŋâ tâmbetzâŋgom naŋgâm nâmbutŋâ
birâziŋgâwe. Birânetâ zen kut ŋâi ŋâi zo ekŋâ umziŋ mân melâŋawe.
Zen ândi mâmanziŋaŋgât nâŋgâne mân bâliŋ oip. Zen wâke sot lopio
top top zeŋgâren pâlâtâŋ op ândimŋâ mân birâwe. Zen lopio topziŋâ itâ
mân nâŋgâwe, “Lopio zen sinziŋandâ mân ek nâŋgâme. Zen kinziŋandâ
mân âim game. Zen kindapziŋandâ den mân nâŋgâme.” 21 A zo, zen yatâ
mân nâŋgâwegât kâmbam sot kware sot kâmbu sot laŋ ândiândiŋ zo mân
birâwe.

Sumbem a ŋâiŋâ den sâi kâtigeip.

10 1 Sumbem a imbaŋâŋoot ŋâi sumbemân gâbâ gem gâi egâwan. Zâk
sasa osetŋan gâi kâuk kwâkŋan mulum mogât zeip. Si sâŋgânŋâ maa
yatâ. Kiŋâ zagât zo kârâp bâlam yatâ. 2 Bikŋan ekap ŋâi mem mâbâlakŋem
kirip. Oi kiŋâ bongen zo sâru kwâkŋan lâŋ kirip. Oi kiŋâ yaŋgâgen zo
hânân lâŋ kirip. 3 Kin den kâtikŋâ zuu kâtikŋâ laioŋ doŋbep zeŋgât den yatâ
sâip. Sâi sumbemân kaŋkundunduŋ nâmburân zagât den sâwe. 4 Den yatâ
sânetâ nâŋgâm kulemgubam ua sumbemân gâbâ den ŋâi itâ nâgâren gâip,
“Sumbemân gâbâ den se, zo mân kulemgu. Yen dooŋguna tâpap.”
5 Oi sumbem a ŋâi saruyân sot hânân lâŋ kirip, zâk bik bonŋâ
sumbemân pam den itâ sâm kâtigeip. 6 “Sumbem sot hân, saru sot kut
ŋâi ŋâi zoren zie, zo muyageipŋâ ândimŋâ ândim zâimâmbap, zâkkât
mâteŋan itâ sâm kâtigibâ. Perâkŋak, narâk kârep mân ziap. 7 Sumbem
a nâmburân zagâtŋâ lâmunŋâ waari kwamit muyagibap, narâk zoren
Anutugât den tikŋâ Propete sap sum ziŋgip, zorat bonŋâ muyagibap.”

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sumbem a ŋâiŋâ Yohane ekap ŋâi pindi neip.

8 Oi sumbemân gâbâ den nâŋgâwan, zo yatik du âsagem itâ dâtnogip,
"Gâ âimŋâ sumbem a kiŋâ saruyân sot hânân lâŋ kin ekap mem
mâbâlakŋem kinzap, zâkkâren âi ekap zo me." 9 Sâi nâ sumbem agâren
âimŋâ ekap nibapkât sa itâ dâtnogip, "Mem ne. Nenandâ lâugan âm yatâ
op naamŋâ upap. Ka umgan kâlak upap." 10 Yatâ sâmŋâ ekap zo nigi
newan. Nia ko lâunan âm yatâ naam oip. Zorâŋ nem gwâka umnan giari
kâlak oip.
11 Oi itâ dâtnowe, "Gâ a kâmutŋâ kâmutŋâ, a hânŋâ hânŋâ, a sâk top
top, den gându ŋâi ŋâi, zeŋgât sot a kutâziŋâ zeŋgât op Anutugât den
sâban. Mârum dâzâŋgom ândein, zo yatik dum dâzâŋgoban."

Yohane namâ dâpkwap ikpapkât sâm pindâwe.

11 1 A ŋâiŋâ tân kârep nim itâ dâtnogip, "Gâ zaatŋâ Anutugât tirik
namâ sot zâkkât siŋgi kut ŋâi ŋâi pâpanŋâ, zo dâpkwapŋâ umŋan
ninâu sâm ândime, zo sâlâpzâŋgoban. 2 Namâ sâŋgânŋan sombemân zo
mân dâpku. Zo birâna zeik. Zo a hân ŋâin gokŋâ, um kâtik zeŋgât siŋgi.
Oi ziŋâ tirik kamân, Yerusalem, zo (sirâm l tausen 2 handeret 60) kâin 40
umŋan lâŋ kindiŋkândaŋ mimbi."

Anutugât den sâsâŋ a zagât muyageitâ simgât zuuŋâ zâkobap.

3 "Oi nâgât den sâm muyamuyagiŋ azatnâ imbaŋâ zikandâ nâgât den
dâzâŋgom ândibabot. Pet hâmbâ alâkŋâ mem ândim mân kubikaŋgâm
dâbâtzikŋoot ândibabot. A ambân orot mâmeziŋ melâŋ bâliŋâziŋ birâm
ândibigât holi yatâ upabot. Yatâ op ândeitâ (sirâm 1 tausen 2 handeret
60) kâin 42 yatâ âkâbap. 4 Propete Sakaria, zâk mârumŋan Oliwa nak
zagât sot kârâp âsakŋâ zagât zorat den kânŋan sâip. Oi a zagât zo zikŋâ
bonŋâ upabot. Zet hângât a kembu zâkkât mâteŋan kinbabot. 5 Oi a ŋâi
tâmbetzâkobam oi lâuzikŋan gâbâ kârâp ge simbap. Zorat a ŋâiŋâ kâsa
otzikâm mumuŋaŋgât siŋgi upap. 6 A zagât zo sâitâ map mân gibapkât
imbaŋâ zikip. Zorat sâitâ map mân gei Anutugât den sâm ândibabot.
Oi sâitâ tooŋâ gilâm upapkât imbaŋâ zemzikap. Oi hânân kut ŋâi ŋâi
sâtŋoot sâitâ muyagibapkât imbaŋâ zemzikap. Yatâ utâ sâbabot, zo âlip
upabot.
7 Oi Kembugât den sâsâŋ narâk zo âki simân gâbâ zuu kâtikŋâ kopga
kâsa otzikâm zâkoi mumbabot. 8 Moitâ a ziŋâ kâmbarâŋzikŋâ zo birânetâ
kamân patin sombemân zimbabot. Kamân zorat kutŋâ sumbuŋâ, Sodom
sot Aigita. A ziŋâ Kembuzikŋâ kamân zoren poru nagân kune moip. 9 Oi
hân toren toren gâbâ a nâmbutŋâ, sâkziŋ tobat ŋâi ŋâi, den gându ŋâi
ŋâi, zorâŋâ kâmbarâŋzikŋâ sirâm karâmbut sot torenŋâ zikitne zimbabot.
Oi a nâmbutŋâ hanzâkonâ sâne kwâkâziŋgâbi. 10 Oi Propete zagât a

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâknam ziŋgâwet, zorat moitâ hânŋâ hânŋâ a ziŋ umâlep op kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ urâwe.
11 Sirâm karâmbut sot torenŋâ âki Anutugâren gâbâ Kaapumŋâ
umzikŋan giari oksâm zaarâwet. Zaaritâ a ziŋ zikitŋâ keŋgât doŋbep
urâwe. 12 Oi sumbemân gâbâ den kâtikŋâ zekâren itâ gâip, "Zet zi
kopgâit," Oi kâsarâpzik zeŋgât mâteziŋan sasa kâligen zâim sumbemân
zâiwet. 13 Narâk zoren wâriŋ patâ meip. Wâriŋ patâ mei kamân patin
mirâ bâzagât zeŋgâren gâbâ kânokŋâ pâbâbâŋsâi nâmburân kimembut ko
tarâwe. Kamângât bikŋâ toren toren gâbâ yatâ pâbâbâŋsâne nâmbutŋâ
kâtigem tarâwe. Wâriŋ patâ meipkât mirâ kâtŋâ tuutuuŋ doŋbepŋâ
pâbâbâŋsâm a 7 tausen yatâ zâŋgoi muwe. Oi a torenŋâ âlip tarâwe, zen
keŋgât op Anutu, sumbem mariŋâ mâpâsiwe.
14 Utakŋâ yei sâm sâp karâmbut sâip, zorat zagâtŋâ âkap. Kânok ziap,
zo kek muyagibap.

Sumbem a nâmburân zagâtŋâ lâmun waari kut ŋâi ŋâi muyageip.

15 Sumbem a nâmburân zagâtŋâ lâmunŋâ waari sumbemân gâbâ den
kwamit patâ op itâ sâwe, "A zen hânân a kutâ op kembu otziŋgâme, zorat
narâk âkap. Narâk zi ko Kembu sot aŋâ a bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbapkât
sâsâŋ, Kristo, zekât bitzikŋan ariap. Oi Kristo zâk kembu otziŋgâm
zâimâmbap." 16 Oi a patâ 24 Anutu mâteŋan tâtatziŋan tarâweŋâ kiŋ
topŋan ge zemŋâ Anutu itâ sâm mâpâsiwe,
17 "Kembu Anutu, imbaŋâ mariŋâ, gâgâren sâiwap sâmen. Topkwap
gâ ândeinŋâ ândiat. Oi gâ imbaŋâ mem dâŋ kembu otniŋgâm
ândiat. 18 Um kâtik a kâmutŋâ kâmutŋâ, zen kuk diŋâ sâm ândim
gane gâ hâuŋâ ziŋgâbangât narâkŋâ mâte uap. Oi mumuŋâ zeŋgât
den sâm kwâkâkwâkâŋ narâk mâte uap. Oi kore arâpkâ Propete
sot gâgât siŋgi a, a giginâ sot zâizâiŋ kutkâ hurat kwapme, zen
sâŋgânŋâ ziŋgâbangât narâk mâte uap. Oi hânân tâmbetzâŋgome,
zen tâmbetzâŋgobangât narâkŋâ mâte uap."
19 Zen yatâ sânetâ sumbemân Anutugât tirik namâ mâtâp pâroŋsâi
igâwe. Oi Anutu sot Mose târotâro urâwet, zorat omboŋ zei igâwe. Oi
hânpân sot kwamit patâ sot kaŋkundunduŋ, wâriŋ sot kât pateŋ âsagem
zeip.

Sumbemân ambân ŋâi kirip.

12 1 Sumbemân sen mârât kulem ŋâi itâ muyageip. Ambân ŋâi
âsagem kirip. Maaŋâ hâmbâ yatâ kâpei kirip. Oi kiŋ tipŋan kâin.
Oi pindokŋan sâŋgelak kiin zagât tarâwe. 2 Oi ambân zo kâmboŋâ op
katep mimbam sâknam nâŋgâm isem yu yei sâm tâip. 3 Zâk yatâ op kiri
kulem ŋâi sumbemân âsageip. Busem patâŋâ, oâ tobat yatâ, kuriŋkuriŋ,
kâukŋâ nâmburân zagât, gooŋâ bâzagât. Oi kâukŋâ dâp a kutâgât pindok

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tap arip. 4 Oi daaŋandâ sumbem sâŋgelak nâmbutŋâ zâŋgom mâki
hânân giwe. Oâ zo yatâ opŋâ ambân zo katep mimbam oi itâ nâŋgâm
ambân gootŋan âi zeip, “Katep âsagei nimbat.” 5 Oi ambân zorâŋ a katep
meip. Katep zo kât kâtik âin tân mem hân dâp a zeŋgât a kutâ op galem
zâŋgobapkât sâsâŋâ. Katep âsagei gâsumŋâ Anutugât neule tâtatŋan mem
zâi parâwe. 6 Oi ambân zo keŋgât op mirâ kâmân kâtikŋan arip. Zoren
(sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kain 42 yatâ galem okŋaŋgâbigât Anutuŋâ
sâi tâtatŋâ kubigâwe.

Sataŋ sumbemân gâbâ kâbakŋine geip.

7 Oi sumbemân kâmbam patâ muyageip. Mikai zâk sot sumbem a
gakârâpŋâ, zen oâ sot kâsa urâwe. 8 Oi Mikai sot sumbem arâpŋâ, zen
kâtigem oâ sot sumbem arâpŋâ kâbakŋeziŋgâmŋâ sumbem aŋgân
kârâwe. 9 Oi oâ patâ, mulum sâŋgiŋâ, Sataŋ, zâk a ambân hân dâp um
gulip kwatziŋgâmap, zâk ziŋâ gâsum kâbakŋine hânân geip. Sumbem
arâpŋâ yatik kâbakŋeziŋgâne hânân giwe.
10 Oi sumbemân den kâtikŋâ itâ muyagei nâŋgâwan, “Kubikkubik sot
imbaŋâ sot kembu op, zo Anutu sot aŋâ a bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbapkât
sâsâŋ, Kristo, zekâren ziap. Narâk ziren bukurâpniŋ zeŋgât kâsa op
sirâm ŋâtik dâp Anutu mâteŋan sâm bâliŋ kwatziŋgâmap, zâk kâbakŋine
giarip. 11 Bukurâpniŋâ zen Râma gilâmŋaŋgât imbaŋan Sataŋ sot agom
kâtigem walâwe. Kembugât den keŋgât buŋ sâm muyagem Sataŋgât den
mem gei kwarâwe. Oi ândiândiziŋ mân aŋgân kârâm buŋ upapkât sâwe.
12 Zorat sumbem sot zoren ândie, zen sâtâre upi. Ka hânân sot saruyân
ândie, yei, zen dap upi? Sataŋ zâk zeŋgâren gam kuk op ândiap. Narâkŋâ
kek âkâbap, zo nâŋgap. Zo nâŋgâm kuk op ândiap.

Oâŋâ ambân kâsa okŋaŋgip.

13 Oâ zâk hânân kâbakŋine gemŋâ nâŋgâm ambân katep meip, zâk kâsa
okŋaŋgâm molim arip. 14 Oi ambân zo nii utak patâ abâtzatŋâ pindâne
mulumgât keŋgât op mirâ kamân kâtikŋan tâtat mâmeŋan tik arip. Zoren
kendon karâmbut sot torenŋâ galem okŋaŋgâm ândiwe. 15 Ambân zâk ari
mulumŋâ too patâ mogari gem too uurup patâ oip. Too zorâŋ ambân zo
lum âibam oip. 16 Oi hânŋâ ambân bekŋan mem hân mâtâp oi too patâ
zo zoren geim naŋgip. 17 Yatâ oi ko oâ zâk ambân zorat kuk opŋâ kâmut
gakârâpŋâ zâŋgobam arip. Anutugât gurumin den lumŋâ Yesugât siŋgi zo
mem ândime, zo zâŋgobam arip. 18 Oi zâk saru sâtŋan gei sagân kirip.

Saru umŋan gâbâ zuu kâtikŋâ ŋâi kopgâip.

13 1 Oi nâ eksa saru umŋan gâbâ zuu kâtikŋâ ŋâi kopgâip. Zâk kâukŋâ
nâmburân zagât, gooŋâ bâzagât. Oi gooŋan zo a kutâ pindok
bâzagât tarâwe. Oi kâukŋan kot kulem zeip, zo den bâliŋâ zeip. 2 Tobatŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wâu patâ yatâ. Sâlâpŋâ, pusi yatâ. Lâuŋâ, zuu kâtik laioŋgât lâuŋâ yatâ.
Oi oâ zâk imbaŋâ pindâm zâkkât tâtarân tap kembu otziŋgâbapkât sâip.
3 Zuu zorat kâukŋâ ŋâi use patâ op mumuŋaŋgât dâp yatâ egâwan. Useŋâ
zo sogei âlip oip. Oi hân dâp aŋâ aŋâ, zen zuu zo molim ek zâkkât nâŋgâne
imbaŋâ oip. 4 Oâŋâ zuu kâtik zo imbaŋâ pindip, zorat um kâtik a, ziŋâ sâm
âlip kwâkŋaŋgâwe. Oi zuu zo sâm âlip kwâkŋaŋgâm sâwe, “Zuu zorat tobat
ŋâiŋâ ândiap? Ŋâiŋâ dap mo dap okŋaŋgâbap?”
5 Zuu kâtik zo sâk mâme opŋâ zâizâiŋ den sâm den sumunŋâ sâbapkât
sâm pindip. Oi Anutuŋâ zuu zo (sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kâin 42 yatâ
umŋan nepŋâ tuubapkât narâk nâŋgâŋaŋgip. 6 Oi zu kâtik zorâŋâ Anutu
zikŋâ sot kutsiŋgiŋâ sot tâtatŋâ sot sumbemân ândime, zen sâm bâliŋ
kwatziŋgâm ândeip. 7 Oi Anutugât siŋgi a kâsa otziŋgâm zâŋgobapkât oâŋâ
sâip. Oi hânŋâ hânŋâ, a sâk top top sot den gându top top, zeŋgât a kutâ
upapkât oâŋâ imbaŋâ pindip. 8 Oi hân a ziŋâ ekŋâ sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.
Râma kune moip, zâk mârum hân mân muyageibân kutziŋâ ândiândigât
ekabân mân kulemgoip, a zen zo zuu zo yatâ okŋaŋgâbi.
9 Kindapziŋoot ândie, zen den zi nâŋgâm kwâtâtibi, 10 “Ŋâi zâk tâk
namâgât siŋgi oipŋâ tâk namin pambi. Ŋâi zâk kâmbamgât siŋgi oipŋâ
kâmbamŋâ koi mumbap.” Oi Anutuŋâ siŋgi a zen nâŋgâm pâlâtâŋ kwap
kâtigem ândibigât sâip.

Hân kâligen gâbâ zuu ŋâi kopgâip.

11 Oi hân kâligen gâbâ zuu kâtikŋâ ŋâi kopgâi egâwan. Zâk Râma yatâ
kâukŋan gooŋâ zagât zeip. Oi diŋâ sâip, zo oâ diŋâ yatâ. 12 Oi zuu zorâŋ zuu
mârum kopgâip, zâkkât imbaŋâ zo mem nep tuum kâtigeip. Zâkŋâ sâi hân a
ambân ziŋ zuu ŋâi use opŋâ âlip oip, zâk mâpâsiwe. 13 Oi zuu kâtik zagâtŋâ,
zâk kulem sen mârât patâ tuumap. Zâkŋâ sâi sumbemân gâbâ kârâp gem
gâi a ikme. Kulem zo sot sen mârât nâmbutŋâ tuugi igâwe. 14 Kulem yatâ zo
zuu ŋâi zâkkât mâteŋan tuugi a ziŋ ekŋâ umziŋ gulip oi zuu mârum use op
sogeip, zâkkât lopio sobibigât dâzâŋgoip. 15 Lopio zo sobim pane kiri zuuŋâ
lopio waatŋaŋgi zaat den sâip. Zâk yatâ upapkât Anutuŋâ nâŋgâŋaŋgip.
Lopio zâk sâi a ziŋ mân sâm âlip kwâkŋaŋgâwe, zen zâŋgone muwe.
16 Oi a zâizâiŋ giginâ, sikumziŋoot sot sikumziŋ buŋâ, a kutâ sot kore
mâman a, zo aksik sâi bitziŋ bongen mo mâteziŋan undip tuuwe. 17 Oi
zuugât undip sâkziŋan tuuwe, zo zâkkât kutŋaŋgât teŋgâ. Oi undip
mân mem ândiwe, zen kut ŋâi ŋâi sâŋgân mimbegât pâke parâwe. 18 A
nâŋgânâŋgâziŋootŋâ zuu zirat teŋgâ sot topziŋ sâlâpkum nâŋgâbi. Teŋgâ
zo agât kutŋaŋgât teŋgâ. Teŋgâ zo 666.

Râma sot kâmut gakârâpŋâ Sioŋ bâkŋan kirâwe.

14 1 Nâ eksandâ Râmaŋâ Sioŋ bâkŋan kiri egâwan. Oi zâk sot
144 tausen, a yatâ zorâŋ kirâwe. Oi mâteziŋan zikŋâ sot

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ibâŋaŋgât kot zeip, a yatâ zorâŋ kirâwe. 2 Oi sumbemân gâbâ kwamit
patâ nâŋgâwan, zo too sâmbon patâ kwamitŋâ yatâ sot sumbem
kwamitsâmap yatâ. Oi kwamit zo nâŋga kâmam wâloŋ kwamit yatâ oip.
3 Zen sumbemân Anutugât tâtatŋâ sot zuu âlip kimembut sot a patâ 24,
zeŋgât mâteziŋan kep uŋakŋâ ŋâi mem tarâwe. Kep zo a nâmbutŋâ ziŋ
mân mime. A 144 tausen zeŋak mime. Hânân gâbâ Yesuŋâ sâŋgânziŋ
meip, zeŋak kep zo mime. 4 A zo, ziŋâ ambân sot bâliŋ mân opŋâ um
salek ândiwe. Râmaŋâ diiziŋgi zâk sot tâtat mâme upme. Zen zo hân a
zeŋgâren gâbâ kândom Râma sot Anutu, zik siŋgi upigât Râmaŋâ tâbaziŋ
meip. 5 Oi lâuziŋan gâbâ sarâ den mân gemap. Zen a târârakŋâ.

Sumbem a karâmbut, zeŋgât den muyageip.

6 Oi sumbemân sumbem a ŋâi egâwan. Zâk nii yatâ sumbemân arip.
Zâk hân a zeŋgât den siŋgi âlip zinziŋ kâtik, zo mem arip. Hânŋâ hânŋâ,
sâk tobat ŋâi ŋâi, den gându topŋâ topŋâ, zeŋgât mem arip. 7 Zâk den
yu kambâŋ sâm itâ sâip, “Zen Anutu hurat kwâkŋaŋgâm sâm âlip
kwâkŋaŋgâbi. Zâk hâuŋaŋgât den sâsâŋ narâk mâte uap. Hân sumbem
sot saru sot too sinŋâ sâi muyageip, zâk sâm mâpâsibi.”
8 Yatâ sâm ari kândâtŋan sumbem a ŋâiŋâ gam zagâtŋâ den itâ
sâip, “Babiloŋ kamân marirâp, ziŋâ a kâmutŋâ kâmutŋâ diiziŋgâne
bâliŋâziŋaŋgât um gulip nep âsagem laŋ mâman a ambân op ândiwe.”
9-10 Oi kândâtŋan sumbem a ŋâiŋâ gamŋâ den kambâŋ itâ sâip, “A ziŋ
zuu kâtik mo lopio zâkkâren pindiŋsâm mâteziŋan mo bitziŋan zuugât
undip mimbi, zo ko Anutugât kukŋaŋgât bonŋâ yâmbâtŋâ zo zeŋgâren
âsagibap. Zen Râma sot sumbem arâpŋâ zeŋgât mâteziŋan kârâbân geim
kât kârâpŋandâ ziŋgesei sâknam patâ nâŋgâm zâimambi. 11 Oi kârâpŋâ
a zo yatâ ziŋgesei, zorat kâbakŋâ zo zâim zemâmbap. Zorat a zen zuu
patâ sot lopio mâpâsime sot a mâteziŋan zuugât undip zeip, zen ârândâŋ
sâknam nâŋgâm sirâm ŋâtik nâŋgâm zâimambi.” 12 Zorat narâk zoren
Anutuŋâ siŋgi a zen Anutugât gurumin den sot Yesugât den siŋgi zo mem
kâtigem ândibigât sâip.

Kembugât kâmurân ândim muwe, zeŋgât den.

13 Sumbemân gâbâ den ŋâi itâ nâŋgâwan, “Gâ den itâ kulemgu, ‘Narâk
ziren topkwap Kembu sot pâlâtâŋ op ândine zâŋgone mumbi, zeŋgât
nâŋga sâtâreŋoot upap.’ Kaapumŋâ itâ sap, ‘Perâkŋak, zeŋgât nâŋga
sâtâreŋoot upap. Zen nep patâziŋâ tuum naŋgâmŋâ tap nâŋgâbi. Oi orot
mâmeziŋaŋgât bonŋâ âinetâ muyageziŋgâbap.’”

Hânân Kembugât a gâsâzâŋgobap, zorat dâp muyageip.

14 Oi nâ eksa zari unumunum kâukâu muyagei egâwan. Oi unumunum
kwâkŋan ŋâi tâip, tobatŋâ a yatâ. Kâukŋan a kutâ pindok ŋâi tâip, zo

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

goide kâtŋâ tuutuuŋâ. Bikŋan sâu sâtŋoot mem tâip. 15 Oi tirik namin
gâbâ sumbem a ŋâiŋâ gemŋâ unumunum kwâkŋan tâip, zo itâ sâm
dukuip, “Gâ sâugandâ kâlamân bonŋâ mânâŋgât me. Bonŋâ mimiŋaŋgât
narâk mâte uap. A minduziŋgâm kâsâpzâŋgozâŋgoŋ narâk mâte uap.
Kâsâpzâŋgone hâuŋâ mimbigât narâk mâte uap.” 16 Yatâ sâi unumunum
kwâkŋan tâipŋâ sâuŋâ mem hânân bonŋâ zo mânâŋgârip.

Bâliŋ mâme ziŋâ hâuŋâ mimbi, zorat dâp muyageip.

17 Oi sumbem a ŋâiŋâ tirik namin gâbâ gem gâip. Zâk yatik sâu sât
kâtikŋâ mem ândeip. 18 Gâi sumbem a ŋâiŋâ Kembugât siŋgi kut ŋâi ŋâi
pâpanŋâ zobâ gâip. Sumbem a zo, zâk Kembugât siŋgi nalem uuŋâ kârâp
zorat galem op ândeip. Oi zâk bukuŋâ sâu sât kâtik mem ândeip, zo den
sumbuŋâ itâ dukuip, “Sâugâ zorâŋ hânân bonŋâ mânâŋgât naŋgâ. Hânân
waiŋ bonŋâ mârum bâsigiap.” (Den sumbuŋâ zi Anutuŋâ bâliŋ mâme
a hâuŋaŋgât tâmbetzâŋgobapkât sâip.) 19 Sâi sumbem a bukuŋandâ sâu
mem kin hânân waiŋ keetŋâ mânâŋgâtŋâ mem Anutu um kukŋaŋgât
omboŋ patin pâi giarip. 20 Oi kamân âkŋan omboŋ patin pâi giari lâŋ
kwândâline gilâm gem zeip. Gilâm gem zei deŋgân patâŋâ op binbinŋâ
zo hânân gâbâ bâu biosi sâŋgânŋan yatâ. Oi deŋgân kârepŋaŋgât teŋgâŋâ
ko 300 kilometa zo yatâ zeip.

Kembugât kore a ziŋâ kep miwe.

15 1 Oi sumbemân sen mârât ŋâi egâwan. Sumbem a nâmburân
zagât, zen kut ŋâi ŋâi sâtŋoot kâmut nâmburân zagât mem
kirâwe. Kut ŋâi ŋâi zo âsagem naŋgi Anutuŋâ kukŋaŋgât op dum mân
tâmbetzâŋgobap.
2 Oi saru ŋâi egâwan. Wikin yatâ sot kârâp bâlam mâpotŋâ zei
egâwan. Oi a zuu kâtik sot lopio kâsa otzikâm kâtigem walâziŋgâwe sot
a mâteziŋan zuugât undip zeŋgâren mân zeip, a zo, zen Anutugâren gâbâ
kâmam wâloŋ mem saru sâtŋan kine ziŋgirâwan. 3 A zen Anutugât kore a
Mose zâkkât kep sot Râma zâkkât kep itâ sâm mem ândiwe,

> “O Kembu Anutu, imbaŋâ mariŋâ, orot mâmegâ zorat nâŋgindâ
> imbaŋâ opmap. Hânŋâ hânŋâ zeŋgât a kutâ, kut ŋâi ŋâi opmat,
> zo târârak. 4 Kembu, gâ ŋâiŋâ hurat mân kwatgibap? Zo yatâ
> mân taap. Ŋâiŋâ kutkâ mân sâm âlip kwâpap? Zo yatâ mân taap.
> Gâ kânok hâlâluyâk, zorat a kâmutŋâ kâmutŋâ zen gâgâren ga
> mâpâsegibi. Gâ hâuŋaŋgât nep tuuna top muyagiap.”

Sumbem a nâmburân zagât hâkopziŋoot kirâwe.

5 Oi eksandâ sumbemân tirik namin umŋâ ŋâi hâlâlu sâsâŋ, zorat
mâtâp pâroŋsâm kirip. 6 Mâtâp pâroŋsâi sumbem a nâmburân zagât,
zen kut ŋâi ŋâi sâtŋoot kâmut nâmburân zagât mem kirâwe. Zen namin

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gâbâ gem gawe. Zen hâmbâziŋ kâukâu mem ândiwe. Oi dimâziŋan
mâpaŋ goide kâtŋâ tuutuuŋâ zo zeip. 7 Oi zuu âlipŋâ kimembut kirâwe,
zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ sumbem a nâmburân zagât zo hâkop nâmburân
zagât ziŋgip. Hâkop zo goide kâtŋâ tuutuuŋ. Hâkop umŋan Anutu
ândiândi mariŋaŋgât kukŋaŋgât bonŋâ piksâm zeip. 8 Oi namâ kâligen
Anutugât âsakŋâ sot imbaŋaŋgât kaapumŋâ zo piksâm zeip. Oi sumbem
a nâmburân zagât zen kut ŋâi ŋâi sâtŋoot kâmut nâmburân zagât mân
muyagiwegât tirik namin zâizâiŋaŋgât mâtâp pâke kwâip.

Sumbem a ziŋâ hâkobân gâbâ kut ŋâi ŋâi hânân lokine geip.

16 1 Namâ kâligen gâbâ den kâtik gâi nâŋgâwan. Zo sumbem a
nâmburân zagât zo itâ dâzâŋgoip, "Zen âi hâkop nâmburân zagât
zoren gâbâ kut ŋâi ŋâi sâtziŋoot zo lokine Anutugât kukŋaŋgât bonŋâ
hânân gibap."
2 Sâi sumbem a kânok zâkŋâ âim hâkopŋan gâbâ kut ŋâi lokei hânân
giari zuu kâtikŋaŋgât undip mâteziŋan mem ândiwe sot a lopiogâren
pindiŋsâwe, zen sâkziŋan use kâtik sot use kârokŋoot muyageziŋgip.
3 Oi sumbem a zagâtŋâ âi kut ŋâi saruyân lokei giarip. Giari saruŋâ
gilâm oip. A mumuŋaŋgât gilâm yatâ oi saru zuuŋâ mom naŋgâwe.
4 Oi sumbem a karâmbuŋâ hâkobŋan gâbâ kut ŋâi lokei tooyân
sot too sinŋan giari gilâm oip. 5 Oi sumbem a too galem tâip, zâkŋâ
itâ sâi nâŋgâwan, "Ga hâlâlu ândeinŋâ ândiat. Tosagât hâuŋâ, zorat
nâŋgindâ târârak uap. 6 Kembugât siŋgi a sot Propete a zâŋgom gilâmziŋ
tâmbetkuwegât gilâmâk ziŋgâna nimbi. Zo dâbâk otziŋgat." 7 Sâi
Kembugât siŋgi kut ŋâi ŋâi pâpanŋan gâbâ den itâ nâŋgâwan, "Perâkŋak.
O Kembu Anutu, imbaŋâ mariŋâ, hâuŋâ ziŋgat, zo dâpziŋan uap."
8 Sâi sumbem a kimembuŋâ zâkŋâ hâkopŋan gâbâ kut ŋâi lokei
mirâsiŋân arip. Ari mirâsiŋâ kârâp opŋâ a doŋbep ziŋgeseip. 9 Oi a
zen maaŋâ ziŋgeseip. Zen umziŋ melâŋ Anutu hurat kwâkŋaŋgâbigât
Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi zo sâi âsageip. Oi zen umziŋ mân melâŋâwe. Buŋâ.
Zen Anutu sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe.
10 Sumbem a bâtnâmbuŋâ zâkŋâ zuugât tâtarân hâkopŋan gâbâ kut ŋâi
lokei giari zâk sot a ambân gakârâpŋâ zeŋgât hân boŋ zo ŋâtâtiksâm zeip.
Oi a zen sâknam patâ nâŋgâm biyakŋâ nâmbâlamziŋâ hârârâŋsâmŋâ
takâ zeip. 11 Oi sâknam sot useziŋaŋgât opŋâ Anutu, sumbem mariŋâ sâm
bâliŋ kwâkŋaŋgâwe. Oi zen umziŋ mân melâŋ ândi mâmanziŋ bâliŋâ zo
mân birâwe.
12 Sumbem a nâmburân kânokŋâ hâkopŋan gâbâ kut ŋâi lokei Euparata
too patin giarip. Giari too kârâksâip. Kârâksâi mâtâp âsageip. Mirâsiŋ
takâtakâŋan gâbâ a kutâ sot kâwali arâpziŋâ gabigât yatâ muyageip.
13 Oi nâŋâ eksandâ oâ lâuŋan gâbâ sot zuu kâtik lâuŋan gâbâ sot propete
sarâŋâ zeŋgât lâuziŋan gâbâ wâke bâliŋâ karâmbut, tobatziŋ kaŋ yatâ op

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gawe. 14 Zo zen wâke bonŋâ. Zen sen mârât top topŋâ tuubigât imbaŋâ
zemziŋgap. Oi zen hân dâp a kutâ âi minduziŋgâmŋâ Anutu, imbaŋâ
mariŋâ, zâkkât narâk patâ zo mâte oi kâsa op gâm kâmbam kumbi.
15 Oi nâ den ŋâi itâ nâŋgâwan, “Nâ Yesu, itâ sa nâŋgânek. Zen narâknâ
mân nâŋgâne kek gâbat. Zorat ŋâi zâk sâk bârak ândim aŋun opapkât
sâk pâkeŋâ mem pam um gwâlâgwâlâ ândibap. Yatâ upap, zo ko zâkkât
nâŋga sâtâreŋoot upap.”
16 Oi wâke zen hân dâp a kutâ Yudaia hânân minduziŋgâwe. Hân zorat
kutŋâ Yuda denân Hamagedoŋ sâme (Niiŋ denân ko Magedoŋ bakŋâ).
17 Oi sumbem a nâmburân zagâtŋâ hâkopŋan gâbâ kut ŋâi lokei
sumbem kabâŋan geip. Gei tirik namin Anutugât tâtatŋan gâbâ den
kâtikŋâ ŋâi itâ sâip, “Mârum âkap.” 18 Hânpân sot kaŋkundunduŋ sot
sumbem kwamit patâ muyageip. Wâriŋ patâ ŋâi meip. Wâriŋ yatâ zo
mârumŋan mân meip. 19 Oi kamân patâ zo âbâŋgoi karâmbut oip. Oi
hânŋâ hânŋâ a zeŋgât kamân patâ giligâlaksâip. Babiloŋ kamân patâ
zo yatik Anutu kukŋaŋgât op tâmbetkoip. 20 Oi saruyân tâunanân zo
aksik âbâŋgum saruyân geiwe. Oi hânân bakŋâ zen âbâŋgum naŋgâwe.
21 Oi sumbemân gâbâ sumbem tipŋâ patâ patâ map yatâ ubâ gem ga
sâratzâŋgoip. Zâŋgoi Anutu sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe. Sumbem tipŋâ zo
gem tâmbetzâŋgoip, zorat op sâm bâliŋ kwâkŋaŋgâwe.

Ambân ŋâi zuu kuriŋ kwâkŋan tâip.

17 1 Oi sumbem a nâmburân zagât hâkop mem ândiwe, zeŋgâren
gâbâ ŋâiŋâ ga itâ dâtnogip, “Gâ gâna mâtâp ambân patâ
too doŋbep naŋgâmŋan ândimap, zo tirâpgobat. Tirâpgomŋâ hâuŋâ
mimiŋaŋgât den dâgobat. 2 Hân a kutâ ziŋ ambân zo zâkkâren gam zâk sot
laŋ mâman upme. Oi hânŋâ hânŋâ a zen zâk sot bâliŋ op um gulip upme.”
3 Yatâ dâtnom diinigi Kaapumŋâ tirâpnogi itâ egâwan. Mirâ kamân
kâtikŋan ambân ŋâi zuu kuriŋâ kwâkŋan tâip. Zuu zorat sâkŋan kot
bâliŋâ top top zeip. Oi zuu zo kâukŋâ nâmburân zagât. Gooŋâ bâzagât.
4 Oi ambân zo hâmbâŋâ kâmbum sot kuriŋâ mem ândeip. Oi neuleŋâ
sâŋgân zâizâiŋ zo sâkŋan dâp op zeip. Oi bikŋan hâkop goide kâtŋâ
tuutuuŋ tâip. Oi hâkop zorat umŋan kut ŋâi ŋâi sumun kârok piksâm
zeip. 5 Ambân zorat mâteŋan den sumbuŋâ itâ zeip, “Laŋ mâme ambân
zeŋgât patâziŋâ sot hân kwâkŋan bâliŋ top top zorat mamŋâ. Babiloŋ
kamân patâ, nâ.” Den yatâ zo mâteŋan zeip. 6 Oi ambân zo Anutugât siŋgi
a sot Yesugât siŋgi den mem ândine zâŋgowe, zeŋgât gilâm nemŋâ um
gulip oi egâwan. Zo ekŋâ nâ imbaŋânâ buŋ oip.

Zuu kâukŋâ nâmburân zagât, zorat den.

7 Yatâ ua sumbem aŋâ itâ mâsikânigip, “Gâ wangât nâŋgâna imbaŋâ
uap? Nâ ambângât topŋâ sot zuu kâukŋâ nâmburân zagât sot gooŋâ

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bâzagât, zorat topŋâ dâgoga nâŋgâ. 8 Zuu kâtikŋâ egin, zo mârum
ândeipŋâ narâk ziren mân ândiap. Oi zâk bet simân gâbâ kopgam tâmbet
agoagoŋ kâtikŋan geibap. Zuu zo mârum ândeip. Oi narâk ziren mân
ândiap. Oi bet gâbapkât a hânân ândie, zen ekŋâ sâm âlip kwâkŋaŋgâbi.
Zen kutziŋâ hân muyageibân gâbâ ândiândigât ekabân mân kulemgune
zeip, a zo, ziŋâ yatâ upi.
9 Zi a nâŋgânâŋgâŋootŋâ den zi nâŋgâm kwâtâtibap. Zuu kâukŋâ
nâmburân zagât, zo bakŋâ nâmburân zagât. Bakŋâ zoren laŋ mâman
ambân zo tâtat mâme opmap. 10 Oi zuu kâukŋâ nâmburân zagât, zoren
zen a kutâ nâmburân zagât. A kutâ bâtnâmbut, zen buŋ urâwe. Ŋâi
ândiap. Oi ŋâi gâtâm muyagibap. Zâkŋâ muyagemŋâ narâk pâŋkânok
ândibap. 11 Zuu mârum ândeip, oi narâk ziren mân ândiap, zâk a kutâ
nâmburân zagât zeŋgâren târokwâi nâmburân karâmbut upi. Oi tâmbet
agoagoŋan geibap."

Gooŋâ bâzagât, zorat den.

12 "Gooŋâ bâzagât egin, zo a kutâ bâzagât. Narâk ziren mân op ândie.
Gâtâm âsagibi. A kutâ nepziŋâ topkwapŋâ narâk pâŋkânok zuu sot a
kutâ op ândibi. 13 A zen umziŋ kânogâk zei zuugât kore op kâwaliziŋ
bikŋan pam ândibi. 14 Oi Râma sot kâmbam kumbi. Oi Râma zâk kâtigem
zâŋgom kâbakŋeziŋgâbap. Wangât, Râma zâk a kutâ sot a zâizâiŋ aksik
patâ walâziŋgâm Kembu patâ op kinzap, zorat. Oi a kâmut zâk sot tâtat
mame upme, zen gâsum sâlâpzâŋgoip. Oi zen zâk sot pâlâtâŋ op kâtigem
ândie."

Ambângât den.

15 Sumbem aŋâ den yatâ sâmŋâ târokwap dâtnogip, "Laŋ mâman
ambân too doŋbep naŋgâmŋan ândei eksat. Too zorâŋ a hânŋâ hânŋâ sot
a sâk tobat ŋâi ŋâi sot den gându ŋâi ŋâi. 16 Oi a kutâ bâzagât zen sot zuu
ârândâŋ laŋ mâman ambân zo kâsa okŋaŋgâm hâmbâ gakâŋâ bekŋan
mem naŋgâne sâk bârak tâi sunumŋâ nemŋâ siŋitŋâ kârâbân une simbap.
17 Oi zo yen mân upi. Anutuŋâ umziŋan den zo pâi diŋâ lum um kânok
oi zuu kore okŋaŋgâm kâwaliziŋ bikŋan pam ândine Anutugât den bon
upap. 18 Oi ambân eksat, zo kamân patâ. Zâk hân dâp a kutâ otziŋgi kore
okŋaŋgâbigât imbaŋâ zemŋâŋgap."

Babiloŋ kamân giligâlaksâbap, zorat den.

18 1 Oi sumbemân gâbâ sumbem a ŋâi gâi egâwan. Zâk kâwaliŋâ
imbaŋâ zemŋaŋgip. Hânân gem gâi âsakŋandâ doŋbep âsagem
zeip. 2 Zâk den kâtikŋâ den sâm sâip,
"Babiloŋ kamân patâ giligâlaksap. Wâke zeŋgât kamân uap. Wâke
bâliŋâ zoren âi tâtat mâme upi. 3 Zoren nii bâliŋâ top top,

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

zeŋgât kamân uap. Kamân mâirâp ziŋâ hân dâp a zen waiŋ too
ziŋgâne nem um gulip op ârândâŋ laŋ mâman urâwe. Oi hângât
a kutâ zen kamân zoren gam bâliŋâ nep tuum ândiwe. Oi hân
dâp aŋgâgwaŋgâ a zen kamân zorat sikumgât aŋgâgwaŋgâ op
sikumziŋoot urâwe. Zorat opŋâ giligâlaksap."

Kamân patâ Anutugât sâtkât giligâlaksâbap.

4 Sumbemân gâbâ Kembugât den kâtikŋâ itâ âsagei nâŋgâwan,
"Arâpnâ, zen kamân zo birâm âinek. Zen zoren ândim bâliŋâziŋ
betziŋan mimbegât. Oi kut ŋâi sâtŋoot zeŋgâren zâibapkât.
5 Kamân zorâŋâ bâliŋâ kwâkŋan kwâkŋan zem zari sumbem
weegap. Oi zi Anutuŋâ tosaŋaŋgât sap. 6 Kamân mâirâp ziŋ bâliŋ
otziŋgâwe, yatik otziŋgâbi. Oi hâuŋâ zo walâm otziŋgâbi. Ziŋâ
too kâtik ziŋgâne niwe. Zeŋgoot too kâtik kâtikŋâ ŋâi ziŋgâne
nimbi. 7 Zen zâizâiŋ op sii nalem kep kâmam tuum ândiwe, zorat
dâp yatik sâknam sot umbâlâ muyageziŋgâbi. Ziŋâ umziŋan itâ
sâme, "Ŋâiŋâ mân walâniŋgâbap. Um âlebân ândim zâinat." 8 Yatâ
sâmegât sirâm zorenâk kut ŋâi ŋâi sâtŋoot zeŋgâren muyagibap.
Mâsek sot isem umbâlâ sot pu. Oi kârâpŋâ kut ŋâi ŋâi sem kamân
zo ârândâŋ simbap. Oi Kembu Anutu, zâk imbaŋâ mariŋandâ
tosaziŋâ mâkâbap.

Kamân zo sei a ziŋ ekŋâ umbâlâ upi.

9 Oi hângât a kutâ, zen kamân zorat mâirâp zen sot laŋ ândiândiŋ op
sot bâliŋâ sot sii nalem kep kâmam op ândiwe. Zen kamân zorat kârâp
kâbakŋâ zari ekŋâ umziŋ bâlibap. Umbâlâ op isebi. 10 Zen kamân zorat
hâuŋaŋgât keŋgât op kârebâk kin itâ sâbi, "Yei, yei, kamân patâ, Babiloŋ
kamân kâtikŋâ, gâ hâuŋâ kegâk muyagegigap."
11 Aŋgâgwaŋgâ a kamânŋâ kamânŋâ, zen sikumziŋ ŋâiŋâ sâŋgân
mimbap sâm isem umbâlâ upi. 12 Sikum âlip top top itâ aŋgâgwaŋgâ
urâwe. Goide kât, kât, kwâlak sâŋgân patâ, sâŋgum neuleŋoot kuriŋâ sot
kâmbum, nak, bâu patâ Elepangât gooŋâ. Oi kut ŋâi ŋâi nakŋâ tuume sot
kâtŋâ tuume. 13 Nalem wârânŋoot topŋâ topŋâ sot too hitomŋoot topŋâ
topŋâ, waiŋ too, kelâk, nalem top topŋâ sot râma, makau, biosi, a lalaŋ
sot kore a ambân. Kut ŋâi ŋâi zo sâŋgân zâizâiŋ yatâ aŋgâgwaŋgâ urâwe.
Aŋgâgwaŋgâ a ziŋâ kamân zorat marirâpŋâ zeŋgât itâ sâbi, 14 "Bonŋâ
muyaginat sâm ândime, zo buŋ op naŋgap, Oi sândokŋâ zo buŋ oip. Oi
neule mot zo gulipkoip. Dum mân muyageziŋgâbap."
15 A kut ŋâi ŋâi aŋgâgwaŋgâ op kât sikumziŋoot urâwe, zen kamân
zorat hâuŋaŋgât keŋgât op kârebân kin isem umbâlâ op itâ sâbi, 16 "Yei,
yei, kamân patâ, gâ pet hâmbâ neuleŋoot mem ândein. Oi neule top topŋâ
sâŋgân zâizâiŋ zo kegâk buŋ uap. Kut ŋâi ŋâi zo kek tâmbetkum nâŋgap."

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17-18 Oi waŋgâ mariŋâ sot waŋgâ galem a sot waŋgâ nep a zen kamân
zoren sikum lam âim game, zen kamân kârâpkât kâbakŋâ zari ekŋâ
kârebân tapŋâ isem umbâlâ opŋâ sâbi, “Kamân patâ itâ zo mân taap.”
19 Zen umbâlâ opŋâ suundum âlat amit âigirâp op itâ sâbi, “Yei, yei,
kamân patâ, gâgât op waŋgâ mariŋâ zen kât sikumziŋoot urâwe. Kamân
zi sâp kânok tâmbetkuap.”

Kamân patâ zo hiriŋsâm balo op zimbapkât sâsâŋ.

20 “Sumbemân ândie, zen sâtâre upi. Anutugât siŋgi a sot Aposolo
sot Propete, zen sâtâre upi. Kamân patâ zorat mâirâpŋâ ziŋâ bâliŋ
otziŋgâwe, tosa zorat hâuŋâ Anutuŋâ ziŋgap. Zorat sâtâre upi.”
21 Den yatâ muyagei sumbem a imbaŋâŋoot ŋâiŋâ kât patâ ŋâi mem
zaatŋâ lum pâi saruyân giari ko itâ sâip, “Babiloŋ kamân patâ zo yatik
kâbakŋibap. Oi buŋ op kwâtâtibap. 22 Kep kâmam sot uluwet mo lâmun
zorat kwamit zoren mân âsagibap. Oi bet kulem a zen zoren mân
tuubi. Nepkât kwamit mân âsagibap. 23 Oi kârâp âsakŋandâ zoren mân
âsagibap. Oi a ambân miaŋgânam kwamit mân âsagibap. Aŋgâgwaŋgâ a
zoren ândiwe, zen hân toren toren zeŋgât walâziŋgâm zâizâiŋ op ândiwe.
Kamân zorat kware suŋâ zorâŋ hân dâp a umziŋ gulipkoip. 24 Propete a
sot Anutugât siŋgi a hân dâp zâŋgowe, zeŋgât gilâm zorat tosa kamân zo
zâkkâren zeipkât yatâ okŋaŋgip.”

Sumbemân sâtâre utne Yohaneŋâ nâŋgip.

19 1 Oi sumbemân a kâmut patâ zen sâtâre utne kwamit nâŋgâwan.
Zen sâm âlip kwap itâ sâwe, “Oe, kubikkubik sot neule âsakŋâ sot
imbaŋâ zo Anutuniŋ, zâkkâren ziap. 2 Zâkŋâ kamân zorat tosa hâuŋaŋgât
nep tuugi bonŋâ sot dâp opmap. Laŋ mâman ambân zâkkât kamân
mâirâp, ziŋ hân dâp a zen sot laŋ ândinetâ ko tâmbetzâŋgoip. Zeŋgât
tosaziŋaŋgât hâuŋâ ziŋgip. Oi Anutugât kore arâp zâŋgone muwe, zorat
tosa zo mâkâm ziŋgip.”
3 Yatâ sâmŋâ dum sâwe, “Oe, kamân patâ zorat kâbakŋâ zâim
zemâmbap.” 4 Oi a patâ 24 sot zuu âlipŋâ kimembut zen neule tâtatŋan
tâip, Anutu, zâkkât kiŋ topŋan gei tap sâm mâpâsem itâ sâwe, “Oe, zo
perâkŋak. Anutu sâm mâpâsinâ.” 5 Oi tâtatŋan gâbâ den ŋâi itâ muyageip,
“Anutugât kore a zâizâiŋ sot giginŋ, zen Kembu hurat kwapŋâ sâm âlip
kwâkŋaŋgânek.”

Râmagât sâtâre.

6 Oi sumbemân a ambân doŋbep patâ sâtâre utne kwamitŋâ nâŋgâwan.
Zo too sâmbon kwamiragome yatâ sot sumbem kârâmap yatâ. Den itâ
sâne nâŋgâwan, “Oe, Kembu Anutuniŋâ kembu otniŋgâmap. 7 Zorat nen
sâtâre op sâm âlip kwâkŋaŋgânat. Oi Râma ambân mimbam uapkât

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sâtâre patâ muyagibap. Râmagât ambân siŋgiŋâ, zâk târâkbârâk uap.
8 Zâk sâŋgum kâukâu mem ândibapkât nâŋgâŋaŋgip.” (Sâŋgum kâu
zirâŋâ Anutugât siŋgi a zeŋgât orot mâmeziŋâ târârak.)
9 Oi sumbem aŋâ den ŋâi itâ dâtnogip, “Kembuŋâ itâ sap, ‘Gâ itâ
kulemgu. Râmagât sâtâre op sii nalem nimbigât zop sâip, zeŋgât nâŋga
sâtâreŋoot uap.’” Yatâ sâmŋâ sâip, “Den dâgogan, zo Anutugât den
bonŋâ.” 10 Yatâ dâtnogi nâ kiŋ topŋan gei mâpâsibam ua kwâkânim
itâ sâip, “Yatâ mân ot. Nâ kore a bukugâ. Bukurâpkâ Yesugât den mem
ândime, zeŋgât bukuyâk. Gâ Anutuyâk mâpâsiban. Yesugât topŋâ sâm
muyamuyage, zo Kaapumgât nep.”

Yohaneŋâ Yesu sot arâpŋâ ziŋgirip.

11 Oi nâ eksandâ sumbem pâroŋsâi biosi kâukâu ŋâi tâi egâwan. Oi
kwâkŋan tâip, zâkkât kutŋâ sâi bon opmap sot sâi âsagemap. Zâk tosa
hâuŋaŋgât nep tuugi târârak opmap. Bâliŋ mâme a zen kâmbamŋâ
zâŋgomap. 12 Siŋâ toren toren tobatŋâ kârâp bâlam yatâ. Kâukŋan a
kutâ pindok doŋbep taap. Oi sâkŋan kutŋâ kulemgoi ziap, zo zikŋik
sâlâpkum nâŋgâmap. 13 Oi hâmbâ kârep zo gilâm saŋgonsaŋgonŋâ mem
ândiap. Oi kutŋâ sâme, zo Anutugât sât. 14 Oi eksandâ ari sumbemân
gâbâ sumbem kâwali a kâmutŋâ kâmutŋâ zen biosi kâu kwâkŋan tap
moliwe. Hâmbâziŋ kâu timan âlipŋâ yatâ. 15 Oi zâkkât lâuŋan gâbâ sâu
sâtŋoot kopgâmap, zorâŋâ a zâŋgom kâbakŋeziŋgâmap. Oi tân kâtikŋâ
mem ândim a kâmutŋâ kâmutŋâ, zeŋgât a kutâ op galem otziŋgâmap.
Oi waiŋ bonŋâ omboŋan pam kwândâline tooŋâ geimap, zâk yatik
kâsarâpŋâ zâŋgomap. Anutu, imbaŋâ mariŋâ, zâkkât kukŋaŋgât op yatâ
otziŋgâmap. 16 Hâmbâŋan sot sooŋan kârân kulem itâ ziap, “A kutâ sot a
zâizâiŋ zeŋgât Kembu patâ.”

Yesu zâk sâuŋandâ kâsarâp zâŋgobap.

17 Oi eksandâ sumbem a ŋâi maayân kiri egâwan. Zâk zoren kin nii
sumbemân âim gawe, zen aksik den kâtik sâm dâzâŋgoip, “Ganek.
Anutuŋâ sâi nalem patâ muyagibâmapkât ga mindunek. 18 A topŋâ topŋâ
zeŋgât sunumziŋ nimbi. A kutâ sot a sâtŋâ kâwaliziŋoot, a patâ sot kore
mâman a, a zâizâiŋ sot gigiŋ ârândâŋ mune sunumziŋ nimbi. Oi biosiziŋ
yatâ munetâ sunumziŋ nimbi.”
19 Oi zuu kâtik sot hângât a kutâ sot kâwali a gakârâpziŋ mindune
ziŋgirâwan. Zen Biosi kâu kwâkŋan tâmap sot a gakârâpŋâ kâsa
otziŋgânam gawe. 20 Oi zuu kâtikŋâ sot propete sarâŋâ zet kâmbamân
loreitâ gâsuzikâwe. (Mârum propete a sarâŋâ zuu kâtikŋaŋgât mâteŋan
sen mârât top top tuum a zuugât undip mâteziŋan zeip sot a lopiogâren
pindiŋsâwe, zen um gulip kwatziŋgip.) Oi zet gâsuzikâm kârâp sem
zemap, zoren zâpane geiwet. 21 Oi nâmbutŋâ ko biosi kâukâu kwâkŋan

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tâip, zo lâuŋan gâbâ sâuŋâ gam zâŋgom naŋgip. Oi nii ziŋâ gamŋâ sunumziŋ nemŋâ âkon urâwe.

Sataŋ tâk namin pambi.

20 1 Oi sumbemân gâbâ sumbem a ŋâiŋâ gem gâi egâwan. Oi zâk simgât mâtâp dooŋgudooŋguŋâ sot tâk kâtikŋâ patâ mem gem gâip. 2 Oi zâk oâ, mulum sâŋginâ, wâke zeŋgât patâziŋâ, Sataŋ, zâk gâsumŋâ saamŋâ kendon 1 tausen tâgân zimbapkât Anutuŋâ sâm pindip. 3 Sâm pindâm simân kâbakŋei giarip. Giari mâtâp kâtikŋâ dooŋgumŋâ mâtâp sâbâŋâ mâtâp tuum dooŋgoip. Oi aŋâ aŋâ dum um gulip mân kwatziŋgâm yenâk zem zei kendon 1 tausen âkâbapkât sâm pindip. Âki olaŋne gam narâk pâŋkânok ândibap.

A kândom zaatpi, zeŋgât den.

4 Oi zorenâk neule tâtatŋâ tap ari egâwan. Eksandâ a gamŋâ tâtatŋâ kwâkŋan tarâwe. Zen a tosaziŋaŋgât den sâm kwâkâbigât sâm ziŋgip. Oi a nâmbutŋâ mârum Yesugât opŋâ sot Anutugât den mem ândiwe, zorat opŋâ gânduziŋ mânâŋgârâwe, zeŋgât um dâpziŋ egâwan. A zo, zen zuu kâtik sot zâkkât lopio mân mâpâsiwe. Oi zâkkât undip mâteziŋan sot bitziŋan mân mem ândiwe. Zeŋgât um dâpziŋ ziŋgirâwan. Oi a zen sâkziŋ gwâlâ utne ziŋgirâwan. Oi zen Kristo sot a ambân kembu otziŋgâm ândine kendon 1 tausen âkâbap. 5 Mumuŋâ nâmbutŋâ, zen ko mân zaatŋâ kendon patâ 1 tausen âkâbapkât mambât zimbi. Zaatne ziŋgirâwan, zo zaatzaat kândom. 6 Zaatzaat kândom, zoren zaatpi, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot upap. A zo târârak ândie. A yatâ zo mumuŋâ zagâtŋâ mân tâmbetzâŋgobap. Zen Anutu sot Kristo kore otzikâm ândibi. Oi zâk sot a kutâ nep tuum ândine kendon patâ 1 tausen âkâbap.

Sataŋŋâ tâk namin gâbâ gam a um gulip kwatziŋgâbap.

7 Oi kendon patâ 1 tausen âki Sataŋ tâk olaŋne tâk namin gâbâ kopgâbap. 8 Kopgamŋâ a kâmutŋâ kâmutŋâ hân dâpŋâ um gulip kwatziŋgâbam âibap. Oi a kâmutŋâ Gogo sot Magogo zo minduziŋgâm um gulip kwatziŋgi kâmbam kumbigât gabi. Zen a ambân doŋbep, mân sâlâp zâŋgozâŋgoŋ yatâ. Teŋgâziŋ saru sak yatâ. 9 Zen gamŋâ hân gânduŋ lâŋ pitâm zem sipzâŋgowe. Anutugât a ambân kâmut sot kamân umŋandâ gâsumap, Yerusalem, zo haamgubi. Yatâ utne sumbemân gâbâ kârâp gei ziŋgesibap. 10 Oi um gulip kwatziŋgâm ândeip, Sataŋ, zâk kârâp patâ semap, zoren pane geibap. Zoren zuu sot propete sarâŋâ zet mârum kâbakŋezikâne gei ândiwet. Zoren ârândâŋ ŋâtik sirâm sâknam patâ nâŋgâm ândim zâimambi.

Tosagât hâuŋâ mimbi.

11 Oi nâ neule tâtatŋâ patâ, kâukâu egâwan. Oi kwâkŋan tâi egâwan, zobâ hân sot sumbem zet âi buŋ urâwet. 12 Oi a muwe, a zâizâiŋ sot

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

giginŋ, zen aksik tâtatŋâ zorat topŋan kine ziŋgirâwan. Kine ekapŋâ
ekapŋâ mem mâbâlakŋiwe. Oi ekap ŋâi mâbâlakŋiwe, zo ândiândi
kâtikkât siŋgi a zeŋgât ekap. Oi a muwe, zen ândi mâmanziŋaŋgât den
ekabân mârum kulemguwe, zo ekŋâ zeŋgât den sâm kwâkâwe. 13 Oi
saruyân a mumuŋâ ziwe, zo Anutuŋâ sâi aksik zaat gawe. Oi a mumuŋâ
zen mumuŋâ kamânân ândiwe, zen aksik zaat gawe. Oi mumuŋâ zen
ândiândiziŋaŋgât topŋâ sâmŋâ hâuŋâ melâŋ ziŋgip. 14 Oi mumuŋâ sot
mumuŋ kamân zo lum kârâbân pane giarip. Kârâbân geigeiŋ, zo mumuŋâ
zagâtŋâ uap. 15 A ambân zen kutziŋâ ândiândi kâtikkât siŋgi a zeŋgât
ekabân kârum mân muyagemŋâ kârâbân zâmbane geiwe.

Hân sot sumbem uŋakŋâ muyagibabot.

21 1 Oi nâ hân sot sumbem uŋakŋâ zikirâwan. Sumbem sot hân
sâŋgiŋâ, zet buŋ urâwet. Oi saru zâk yatik buŋ oip. 2 Oi tirik
kamân, Yerusalem uŋakŋâ, zo sumbemân Anutugâren gâbâ gem gâi
egâwan. Ambân ŋâi ayân pânam neule okŋaŋgâme, yatâ oi egâwan. 3 Oi
neule tâtatŋan gâbâ den kâtikŋâ ŋâi nâŋgâwan, "Ek. Anutuŋâ a zen sot
ândibap. Zâkŋâ a ambân osetziŋan tâtat mâme oi zen a ambân gakârâpŋâ
op ândibi. 4 Anutu zikŋik zen sot ândim sinziŋ tooŋâ saŋgori zagâtŋâ
mân isebi. Narâk zoren mumuŋâ mo âigirâp, sâknam, umbâlâ, zo mân
âsagibap. Kut ŋâi ŋâi sâŋgiŋâzo buŋ op naŋgâbap."
5 Oi tâtatŋan tâip, Kembu, zâkŋâ itâ dâtnogip, "Nâŋgâ. Nâ sa kut ŋâi
ŋâi uŋakŋâ muyagiap." Yatâ sâmŋâ sâip, "Gâ kulemgu, 'Den zi, den
bonŋâ.'" 6 Oi itâ dâtnogip, "Hânân tuutuuŋ, zo mârum âkap. Nâ kândom
sot bet. Nâ kut ŋâi ŋâi top kwâkwat sot tuum naŋgânaŋgâŋ. Ŋâi zâk
toogât nâŋgi nâ ândiândi too sinŋan gâbâ too aam pinda nimbap. Too
zo sâŋgân buŋ. 7 Ŋâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem walâbap, zâk too zo
nimbap. Oi nâŋâ zâkkât Anutuŋâ ândia zâkŋâ nagât nannâ op ândibap.
8 Ka keŋgât upme sot Kembugât den mem birâbirâŋ, kâmbam ku, laŋ
mâman a ambân, kware suŋâ a, lopio hurat kwâkŋaŋgâme, sot den sarâ
sâme, a zo, zen sim kârâbân ândim zâimambi. Sim kârâbân geigeiŋ,
zorâŋâ mumuŋâ zagâtŋâ."

Yerusalem kamân uŋakŋâ sumbemân gâbâ gibap.

9 Oi sumbem a nâmburân zagât hâkopziŋan kut ŋâi ŋâi sâtŋoot piksâi
mem kirâwe, zeŋgâren gâbâ ŋâiŋâ nâgâren gam itâ sâm dâtnogip, "Gâna
Râmagât ambân siŋgi tirâpgobâ." 10 Oi Kaapumŋâ diinim um bâbâlaŋ
kwatnigi Sumbem aŋâ diinim bak kârep ŋâi tâip, zoren zâim tirik kamân
Yerusalem, sumbemân Anutugâren gâbâ geip, zo tirâpnogi egâwan.
11 Anutugât neule âsakŋandâ kamân zo kâpim zeip. Kamân zo kât neule
âsakŋâ âlipŋâ zo yatâ zorâŋâ tâip. 12 Kamân zo poŋ patâ saane haamgum
kirip. Poŋ zo mâtâp kubigâwe, zo kiin zagât. Oi hâŋgi kiin zagât. Oi

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mâtâp zorat kwâkŋan sumbem a kiin zagât tarâwe. Oi hâŋgiyân Isirae a
kâmut kâmutŋâ kiin zagât, zeŋgât kutziŋ zeip. 13 Oi mirâsiŋ takâtakâŋan
mâtâp karâmbut zeip. Oi mirâsiŋ geigeiŋan mâtâp karâmbut zeip. Oi
torengen mâtâp karâmbut zeip. Oi torengen mâtâp karâmbut zeip. 14 Oi
poŋ topŋan kât tandâ kiin zagât kin arip. Oi tandâ kiin zagât zoren
Râmagât Aposolo kiin zagât zeŋgât kutziŋâ zeip.

Yerusalem kamân uŋakŋaŋgât tobatŋâ.

15 Sumbem a den dâtnogip, zâkŋâ tân ŋâi goide kâtŋâ tuutuuŋâ
mem kirip. Tân zorâŋ kamângât poŋ sot mâtâpŋâ zorat dâp mem
kirip. 16 Kamân zo muruk toren toren kimembut. Parâŋâ sot binbinŋâ
sot kârepŋâ, zo dâbâk. Sumbem aŋâ tân mem kamân haamgum âim
dâpkwâip. Teŋgâŋâ 2 tausen 4 handeret kilometa oip. Parâŋâ binbinŋâ
sot kârepŋâ, zo dâbâk oip. 17 Tân mem ândeip, zorâŋ poŋân pâi 66
kilometa oip. Aŋâ dâp tuumen yatik sumbem aŋâ mem ândim kamân zo
dâpkwâip.
18 Poŋ zo kât kâukâu neuleŋoot, zorâŋ tuuwe. Oi kamân zo goide kâtŋâ
tuutuuŋ. Kât tobatŋâ belo yatâ oip. 19 Poŋ tandâ kât sâŋgân zâizâiŋâ
kulem ŋâi ŋâi tuutuuŋ. Tandâ kânok, zo kât kâu tobat belo yatâ zorâŋ
tuutuuŋ. Kât zorat kutŋâ Yaspa. Tandâ zagât, zo kât gwâlâgwâlâ, zorâŋ
tuutuuŋ. Kât zorat kutŋâ Sapaia. Kât tandâ karâmbuŋ, zo kât kâuŋâ
tuutuuŋ. Kât zorat kutŋâ Agate. Kimembuŋ, zâk kât kulemŋâ mâpot
tuutuuŋâ. Kât zorat kutŋâ Emerali. 20 Kât tandâ bâtnâmbuŋ, zo kuriŋ
sot kâuŋâ mâpot tuutuuŋâ. Kât zorat kutŋâ Sadoniki. Tandâ nâmburân
kânok, zo kât kuriŋandâ tuuwe. Kât zorat kutŋâ Konelian. Kât nâmburân
zagât, zo gimbaŋandâ tuutuuŋ. Kât zorat kutŋâ Krisolait. Oi tandâ
nâmburân karâmbuŋ, zo kât kâmbumŋâ tuutuuŋâ. Kât zorat kutŋâ Berili.
Tandâ nâmburân kimembut, zo kât gimbaŋoot mâpot tuutuuŋ. Kât zorat
kutŋâ Topasi. Kât bâzagât, zo wâgân sot gimbaŋâ mâpot tuutuuŋâ. Kât
zorat kutŋâ Krisoparase. Tandâ kiin kânok, zo kât deŋgop kuriŋ yatâ
zorâŋ tuutuuŋ. Kât zorat kutŋâ Haiasinti. Tandâ kiin zagât, zo kât kuriŋ
tobat ŋâi zorâŋ tuutuuŋâ. Kât zorat kutŋâ Ametisi. 21 Hâŋgi mâtâp kiin
zagât, zo kaiput ŋilip patâ ŋâi zorâŋ tuutuuŋâ. Hâŋgi ŋâi ŋâiŋâ zo yatik
ka yatik tuum âiwe. Kamângât mâtâp, zo goide kât âlipŋâ belo yatâ zorâŋ
tuum âiwe.
22 Kamân zoren tirik namâ ŋâi mân tâi egâwan. Kembu Anutu, imbaŋâ
mariŋâ, zâkŋâ tirik namâziŋ uap. Oi Râma zâk ârândâŋ. 23 Oi kamân
zoren Râma zâk kârâp âsakŋâ uap. Oi Anutugât neule âsakŋâ kamân
zoren âsagemap. Zorât kârâp âsakŋâ mo kâin sot mirâsiŋ âsakŋâ, zorat
mân sâbi. 24 Hân dâp a kâmutŋâ kâmutŋâ, zen Râmagât âsakŋan zoren
ândibi. Oi hân a kutâ, zen kut ŋâi ŋâi neuleŋoot zo kamân zoren mem
âibi. 25 Kamân zoren mân ŋâtiksâbapkât kamân zorat poŋ mâtâp zo mân

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dooŋgubi. 26 Hân dâp a kâmutŋâ kâmutŋâ, zen kut ŋâi hurat kwapme,
hikpârâkŋoot, neule âkŋaleŋoot, zo mem kamân zoren zâibi. 27 Oi kut ŋâi
ŋâi sumunŋâ zo mân mem kamân zoren bagibi. A ambân bâliŋâ upme
mo a ambân sarâ sâme, zen kamân zo mân bagibi. A ambân mârum
ândiândi kâtikkât siŋgi sâip, kutziŋâ Râmagât ekabân ziap, zo zeŋak
kamân zo bagibi.

Ândiândi too sot ândiândi nak zo, zekât den.

22 1 Oi sumbem aŋâ ândiândi too tirâpnogi egâwan. Too zo salek,
âlipŋâ. Zo Anutu sot Râma zekât neule tâtatŋâ gobetŋan gâbâ
takâm gemap. 2 Takâm gemŋâ kamân tânâmŋan gemap. Oi too nâmbut
nâmbut mâtâp ziap. Too sâtŋâ toren toren zoren ândiândi nakŋâ kin
ariap. Nak zorat bonŋâ top topŋâ kiin zagât. Bonŋâ zorâŋ kâin dâp
muyagem hululunsâmap. Oi hân dâp a zen nak iinŋâ zo mem âlipziŋ upi.
3 Kamân zoren kut ŋâi ŋâi bâliŋâ mân zimbap. Oi Anutu sot Râma,
zekât a kutâ tâtatŋâ zoren muyagei arâpŋâ zen zoren kore okŋaŋgâm
ândibi. 4 Oi zâkkât si sâŋgânŋâ ek ândibi. Oi mâteziŋan zâkkât kutŋâ zo
zimbap. 5 Kamân zoren mân ŋâtiksâbap. Oi karâp âsakŋâ mo maagât mân
sâbi. Kembu Anutuŋâ maa yatâ âsageziŋgâbap. Oi kamân mâirâp zen a
kutâgât nep tuum ândim zâimambi.

Sumbem aŋâ Yohane den dukui pindiŋsâm mâpâsibam oip.

6 Sumbem aŋâ itâ sâm dâtnogip, “Den zi bonŋâ, Kembu Anutuŋâ
sâi Kaapumŋâ Propete a lâuziŋan den pâi sâwe. Oi Kembuŋâ sumbem
aŋâ sâŋgonnogi kore a gakâŋâ zen kut ŋâi ŋâi kek âsagibap, zorât diŋâ
nâŋgâbigât kut ŋâi ŋâi zi tirâpgogan. Kembu zâkŋâ itâ sap, ‘Nâ kek gâbat.’”
7 Ŋâi zâk ekap ziren den sumbuŋâ kulemgoi ziap, zo mulunâk mem
ândei zâkkât nâŋga sâtâreŋoot upap.
8 Oi Yohane, nâ kut ŋâi ŋâi zo ek nâŋgâmŋâ sumbem aŋâ kut ŋâi ŋâi
zo tirâpnogip, zâkkât kiŋ topŋan ge pindiŋsâm mâpâsibam orâwan. 9 Yatâ
ua ko kwâkânim sâip, “Yatâ mân upan. Nâ kore a bukugâ. Propete a sot
bukurâpkâ zeŋgât buku. Oi den ekap ziren ziap, zo mulunâk mem ândibi,
zeŋgât buku. Gâ Anutuyâk mâpâse.” 10 Yatâ sâmŋâ itâ dâtnogip, “Ekap
zirat den sumbuŋâ zo mân dooŋguban. Den zo bon upapkât narâk wâtâp
uap. 11 Zorat bâliŋ mâme a zâk bâliŋ upâ sâm op ândibap. Oi a sumunŋâ
ŋâi sumun upâ sâm op ândibap. Oi a târârak ŋâi târârak ândibâ sâm
ândibap. Oi um hâlâlu ândimapŋâ um hâlâluyâk ândibâ sâm ândibap.
12 “Nâŋgâ. Kembu nâ kek gâbat. Nep tuume, zorat dâp sâŋgân mimbigât
mem gâbat. 13 Nâ kândom sot bet. Nâ topŋâ sot kwakŋâ. Top kwâkwatŋâ
sot tuum kwâkâkwâkâŋâ.”
14 Hâmbâziŋ saŋgon kubikme, zeŋgât nâŋga sâtâreŋoot uap. Zen sâm
ziŋgi kamân zoren bagim ândiândi nak bonŋâ nimbi. 15 Kamân âkŋan

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ândibi, zen ko a wâu ulin yatâ, kware suŋâ a, a ambân laŋ ândiândiŋ sot lopio hurat kwapme, kâmbam kume sot sarâ den mem âkŋâlem ândime.

Yesuŋâ diiniŋgâmap.

16 "Yesu nâ sumbem anâ sâŋgongua zâkŋâ kâmut gakârâpnâ den zi sâm muyagem ziŋgip. Nâ Dawidigât kiun sot kâmŋâ. Sâŋgelak patâ âsagei zâkkât haŋsâbâ sâi tâkap sâme, zo nâ.
17 Kaapumŋâ sot nâgât siŋgi ândime, zen nâgât itâ sâme, 'Gâ gâban.' Oi ŋâi zâk den zo nâŋgâbapŋâ yatik sâbap, 'Gâ gâban.' Ŋâi zâk toogât nâŋgâm ziren gâbap. Ŋâi zâk zorat okŋaŋgap oi ko ândiândigât too sâŋgân buŋ pinda nimbap."

Yohaneŋâ girem sâip.

18 Ekap ziren den kânŋan kulemguwan, zo sâlâpkum nâŋgâbi, zen girem dâzâŋgobâ. A ziŋ umziŋaŋgât op den ŋâi târokwapi, a zo Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi sâtŋoot ekap ziren kulemguan, zoren târokwatziŋgâbap. 19 Oi a ziŋ den sumbuŋâ zi sâm gulipkubi, a zo, zeŋgâren Anutuŋâ ândiândi nakkât bonŋâ sot tirik kamângât siŋgi den zo yatik sâm gulipkubap.

Den murukŋâ.

20 Den zi sâm muyagiwe, zo tânguapŋâ itâ sap, "Kembu, nâ kek gâbat."
"Perâkŋak. Kembu Yesu, gâ gâban."
21 Kembu Yesugât um lumbe zeŋgâren zâi zem zimbap. Perâkŋak.
Zo yatik.

The New Testament in Komba of Papua New Guinea; 1st ed. 1980; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.